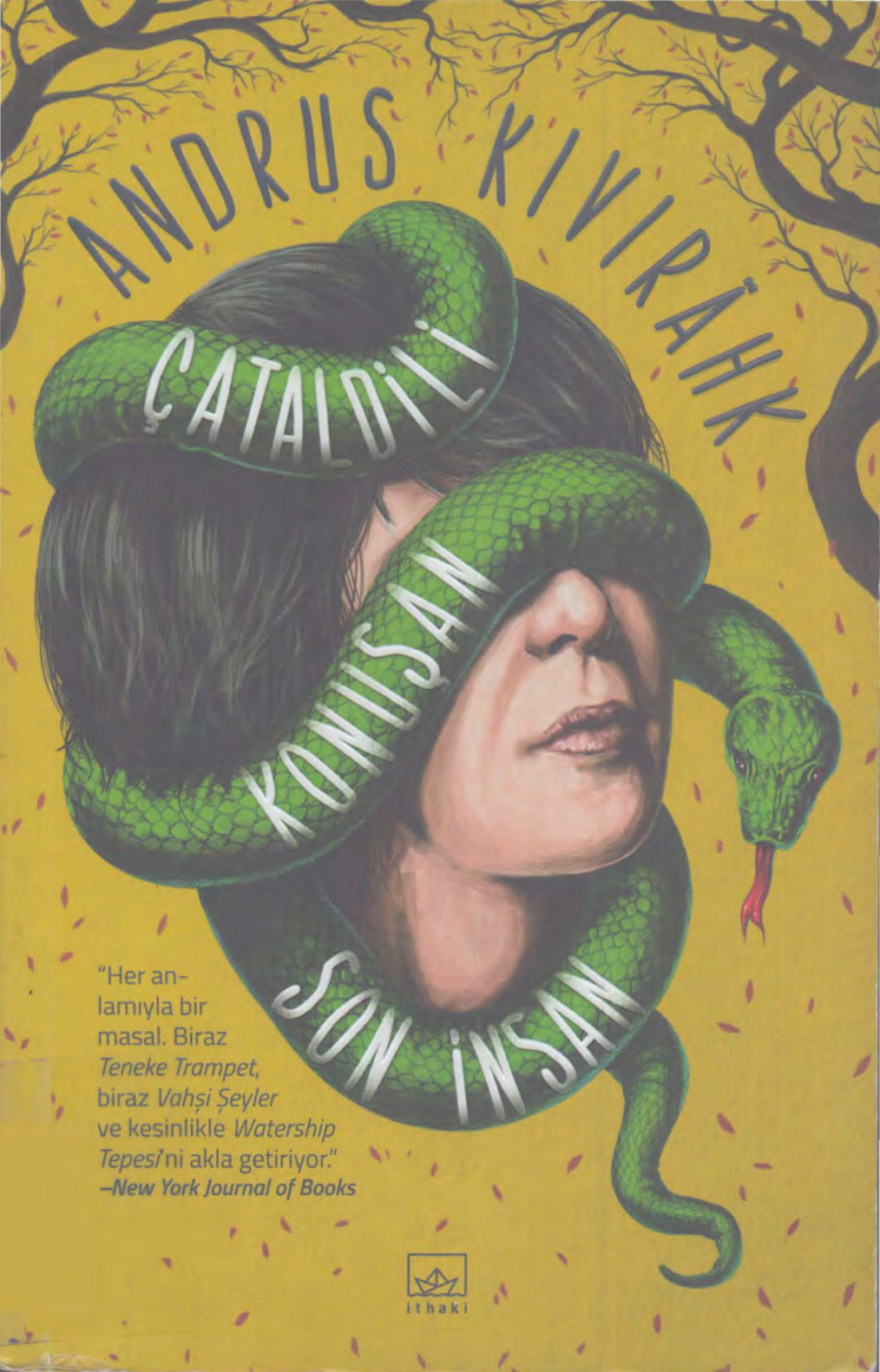
ANDRUS KIVIRÄHK

ÇATALDİLİ KONUŞAN SON İNSAN

"Her anlamıyla bir masal. Biraz *Teneke Trampet*, biraz *Vahşi Şeyler* ve kesinlikle *Watership Tepesi*'ni akla getiriyor."
–New York Journal of Books

ithaki

Andrus Kivirähk

17 Ağustos 1970'de doğan ve Estonya'nın en sevilen çağdaş yazarlarından olan, aynı zamanda senaristlik de yapan Kivirähk'ın asıl mesleği gazeteciliktir. Yazdığı hiciv dolu köşe yazılarıyla da tanınan Kivirähk'ın *Çataldili Konuşan Son İnsan* (2007) romanı büyük bir ilgiyle karşılanınca kitap temel alınarak bir masa oyunu bile yapılmıştır. Evli ve üç çocuk babası olan yazar, Talinn, Estonya'da yaşamaktadır.

Çataldili Konuşan Son İnsan
Andrus Kivirähk

Orijinal Adı: Mees, kes teadis ussisõnu (The Man Who Spoke Snakish)

İthaki Yayınları - 1562

Yayım Sorumlusu: *Alican Saygı Ortanca*
Yayıma Hazırlayan: *Emirhan Burak Aydın*
Düzelti: *Ömer Ezer*
Kapak İllüstrasyonu ve Tasarım: *Hamdi Akçay*
Sayfa Düzeni ve Baskıya Hazırlık: *B. Elif Balkın*
1. Baskı, Ekim 2019, İstanbul

ISBN: 978-605-7762-26-9

Sertifika No: 11407

Türkçe Çeviri © Burcu Uluçay, 2019
© Hamdi Akçay, 2019
© Andrus Kivirähk, 2007
© İthaki, 2019

Bu eserin tüm hakları Anatolialit Telif Hakları Ajansı ve L'Autre Ajansı aracılığıyla Le Tripode ile yapılan anlaşma sonucunda satın alınmıştır.
Yayıncının yazılı izni olmaksızın alıntı yapılamaz.

İthaki™ Penguen Kitap-Kaset Bas. Yay. Paz. Tic. Ltd. Şti.'nin tescilli markasıdır.
Caferağa Mah. Neşe Sok. 1907 Apt. No: 31 Moda, Kadıköy-İstanbul
Tel: (0216) 348 36 97 Faks: (0216) 449 98 34
editor@ithaki.com.tr – www.ithaki.com.tr – www.ilknokta.com

Kapak, İç Baskı: Deniz Ofset Matbaacılık
Maltepe Mah. Hastane Yolu Sok. No: 1/6, Zeytinburnu-İstanbul
Tel: (0212) 613 30 06 denizmatbaamucellit@gmail.com
Sertifika No: 40200

ANDRUS KİVİRÄHK

Çataldili Konuşan Son İnsan

İngilizceden Çeviren
Burcu Uluçay

ithaki

Bir

Orman terk edilmişti. Bugünlerde bok böcekleri dışında neredeyse kimseyle karşılaşmıyor insan. Görünüşe göre onlar bir şeyden etkilenmiyorlar; eskiden nasılsa öyle, vızıldayıp duruyorlar. Kan emmek veya ısırmak için etrafta uçuşuyorlar, karşılarına çıkarsanız bacağınıza aptalca tırmandıkları da oluyor ve siz elinizle silkene ya da hafif bir fiske vurana kadar oranıza buranıza konuyorlar. Dünyaları eskiden olduğu gibi; ama böyle kalmayacak. Çanlar bok böcekleri için bile çalacak! Ben o günü görmem tabii, kimse görmeyecek. Ama o zaman gelecek. Bundan öyle eminim ki.

Artık pek fazla dışarı çıkmıyorum, yer üstüne olsa olsa haftada bir kez çıkıyorum. Kuyuya gidiyorum, su getirmeye. Kendimi ve yoldaşımı yıkıyorum, onun sıcak vücudunu ovalıyorum. Çok su gidiyor, günde birkaç kez kuyuya uğramak zorunda kalıyorum ama yine de yol üzerinde konuşabileceğim birine rastladığım zamanlar çok ender. Zaten çoğunlukla da insan olmuyor; birkaç kez erkek geyik ve yaban domuzu gördüm. Ürktüler. Kokumdan bile korkuyorlar. Tıslarsam, oldukları yerde kaskatı kesiliyorlar, aptalca yüzüme bakıyorlar ama kesinlikle yaklaşmıyorlar. Gözlerini diktikleri sanki doğanın bir mucizesi: Çataldili konuşan bir

insan. Bu onları daha büyük bir dehşete sürüklüyor. Kafa atıp beni çalılıkların içine devirmek, bacaklarımdan yaralamak ve bu acayip ucubeden yapabildikleri kadar uzağa kaçmak istiyorlar ama cesaret edemezler. Sözcükler engel olur. Onlara bir kez daha tıslarım, bu sefer daha yüksek. Sert bir emirle bana gelmeye zorlarım. Hayvanlar boşu boşuna böğürür ve durduğum tarafa istemsizce yaklaşırlar. Onlara acıyabilir, gitmelerine izin verebilirim ama niye vereyim ki? Eski usulleri bilmeyen ve ormanda zıplayıp dolanmaktan başka şey yapmayan yeni doğanlara karşı içimde tuhaf bir nefret var, sanki orman zamanın başlangıcında onlar aylaklık etsin diye yaratılmış. Ve işte üçüncü kez tısladığımda artık sözcüklerim kurtulması imkânsız bir bataklık kadar kuvvetlidir. Deliye dönen hayvanlar, tüm iç organları katlanılmaz derecede gerilirken, yaydan fırlamış bir ok gibi bana koşarlar. Çok sıkı bir pantolonun yırtılması gibi paramparça olurlar ve bağırsakları çimlere saçılır. Tiksindirici bir görüntü, ben de bundan keyif almıyorum ama güçlerimi göstermezsem olmaz. Bu hayvanların atalarımın onlara öğrettiği yılan-sözcükleri unutmaları benim suçum değil.

Yine de bir defasında farklı bir şey oldu. Omzumda suyla dolu ağır bir kırbayla, kuyudan dönüyordum ki yolda büyük bir geyik gördüm. Hemen basit birkaç sözcük tısladım, geyiğin acınası hâli bende çoktan bir küçümseme hissi yaratmıştı. Ama geyik, bir çocuğun ağzından ansızın dökülen uzun zaman önce unutulmuş emir sözcükleri duyduğunda ürkmedi. Hatta kafasını eğdi, yanıma geldi, dizlerinin üzerine çöküp itaatkârca kellesini sundu, yiyeceklerimizi bu yolla –öldürülecek geyiği çağırarak– elde ettiğimiz eski günlerde olduğu gibi. Çocukken annemi kaç kez ailemize bu şekilde kışlık erzak bulurken görmüştüm! Kalabalık sürü içindeki en uygun dişi geyiği seçer, yılan-sözcükleri tıslayarak onu yanına çağırır ve itaatkâr hayvanın boğazını nazikçe keserdi. Yetişkin bir geyik bizi bütün kış idare ederdi. Karnımızı doyurmak için kullandığımız bu basit yolla karşılaştırılınca köylülerin budalalar gibi avlanmaları ne kadar gülünç.

Bir geyik peşinde saatler harca, çalılıkların içine gelişigüzel oklar fırlat ve sonunda, çoğu zaman, boş ellerle ve hüsran içinde eve dön. Bir geyiğin size itaat etmesi için sadece birkaç sözcük yeterdi! Az önce kullandığım sözcükler. Kocaman, kuvvetli bir geyik ayaklarımın önünde uzanmış, öylece bekliyordu. Tek bir el hareketimle onu öldürebilirdim. Ama yapmadım.

Dahası kırbayı omzumdan indirdim ve geyiğe içmesi için uzattım. Dilini uzatıp uysalca içti. Yaşlı bir erkek geyikti, epey yaşlı. Öyle olmalıydı, yoksa bir geyik insanın çağrısına nasıl davranmalıydı, bunu hatırlamazdı. Sözcüklerin kadim gücü onu bana çekerken bile teslim olmaz, belki dişleriyle bir yerlere tutunurdu ve ağacın üst dallarına ulaşmaya çabalardı; bir budala gibi bana gelirdi, hâlbuki şimdi yanıma gelişi bir kralınki gibiydi. Kendi ölümüne yaklaşıyor olması fark etmezdi. Kaldı ki bu bile öğrenilmesi gereken bir beceridir. Asırlık kural ve geleneklere boyun eğmenin küçük düşürücü bir yönü var mı? Bence yok. Biz bir geyiği asla sırf eğlence olsun diye öldürmedik. Bundan nasıl bir eğlence çıkar ki? Beslenmemiz gerekiyordu ve yiyecek bulmamızı sağlayan bir sözcük vardı; geyik o sözcüğü bilir, ona itaat ederdi. Asıl küçük düşürücü olan her şeyi unutmak; o sözcükleri duyduklarında korkan genç yaban domuzları ile erkek geyikler gibi. Ya da tek bir geyiğin peşinden onlarca kişi giden köylüler gibi. Aptallık küçük düşürücüdür, bilgelik değil.

Geyiğe biraz içecek verip başını okşadım, o da burnunu üzerimdeki cekete sürdü. Eski dünya hepten yok olmamıştı demek. Ben yaşadığım sürece, o yaşlı geyik yaşadığı sürece, Çataldil bu yerlerde hâlâ bilinecek ve hatırlanacaktı.

Geyiği özgür bıraktım. Uzun bir ömrü olsun. Ve unutmasın.

Aslında anlatacağım hikâye Manivald'in cenazesi hakkındaydı. O zaman altı yaşındaydım. Manivald'i bir kez olsun kendi gözlerimle görmüş değildim çünkü ormanda değil deniz kıyısında

yaşardı. Bugün bile Vootele Dayı'nın neden beni de yanında cenazeye götürdüğünü bilmem. Başka çocuk yoktu. Ne arkadaşım Pärtel ne de Hiie. Hâlbuki Hiie o tarihte kesin vardı; benden sadece bir yaş küçüktü. Tambet ile Mall neden onu da getirmemişlerdi? Sonuçta onlar için güzel bir olaydı; Manivald'i sevmediklerinden ya da ölümünden memnun olduklarından değil. Hayır, alakası yok. Tambet ona büyük saygı duyardı; cenazenin yakılacağı odun yığınının başındayken ne söylediğini çok iyi hatırlıyorum: "Onun gibi adamlar artık doğmuyor." Haklıydı; doğmuyorlardı. Aslında artık hiç erkek doğmuyordu, en azından bizim bölgemizde. Ben sonuncuydum; benden birkaç ay önce Pärtel gelmişti ve bundan bir yıl sonra Tambet ile Mall'un çocukları Hiie doğdu. Hiie erkek değil, kızdı. Hiie'den sonra ormanda sadece gelincikler ve yaban tavşanları doğdu.

Tambet o günlerde bunu elbette bilmiyordu, bilmek de istemezdi. Hep eski zamanların yeniden geleceğine filan inanırdı. Başka türlüsüne zaten inanamazdı; böyle bir adamdı o, âdet ve geleneklere sıkı sıkıya bağlıydı. Her hafta kutsal koruya gider, doğa ruhlarına adak sunduğuna inanarak bir ıhlamur ağacına renkli kumaş parçaları bağlardı. Ülgas, Korunun Bilgesi, onun en iyi arkadaşıydı. Aslında "arkadaş" kelimesi doğru olmaz; Tambet arkadaş demezdi. Bu, bilgeye karşı yapılabilecek terbiyesizliğin doruğu olurdu. Bilge ulu ve kutsaldı; saygıya layıktı, onunla arkadaşlık edemezdiniz.

Doğal olarak Ülgas da Manivald'in cenazesindeydi. Nasıl olmasındı ki? Törende ateşi yakacak ve merhumun ruhuna öbür dünyaya kadar eşlik edecek olan oydu. Bu işi sinir bozucu bir şekilde uzattı: Şarkı söyledi, davul çaldı, biraz mantar ve saman yaktı. Ölünün yakılma şekli yüzyıllardır böyleydi; böyle yapılmalıydı. Cenazenin tam Tambet'e göre olduğunu söylememin nedeni bu. Her türden töreni severdi. İşler atalarının yaptığı gibi olursa, Tambet de mutluydu.

Sonra kendimi çok üzgün hissettim; bunu gayet iyi hatırlıyorum. Manivald'i hiç tanımıyordum, dolayısıyla yasını tutamaz-

dım; yine de durmuş merakla etrafıma bakınıyordum. Başta ölü adamın uzun sakallı, kırışık yüzüne bakmak heyecan vericiydi. Ürkütücüydü de tabii, ne de olsa ilk kez ölü bir insan görüyordum. Ama bilgenin söylediği tören şarkıları ve büyüler öyle uzadı ki ne heyecan kaldı ne korku. Oradan hemen sıvışabilirdim, daha önce hiç gitmediğim deniz kenarına gidebilirdim. Ben orman çocuğuydum. Ama Vootele Dayı beni tuttu, birazdan ateşi yakacaklarını fısıldadı. Başta bunu etkileyici buluyor, ateşi görmek istiyordum, özellikle de bir adamın nasıl tutuştuğunu. Ondan ne çıkacaktı acaba? Nasıl kemikleri vardı? Yerimden ayrılmadım ama Bilge Ülgas merasimi bir türlü bitirmiyordu ve artık sıkıntıdan ölmek üzereydim. Vootele Dayı cesedin yakılmadan önce derisini yüzeceğine söz verseydi bile hiç ilgimi çekmezdi, sadece eve gitmek istiyordum. Ben sesli sesli esneyince, Tambet şaşı gözlerini üzerime dikip homurdandı: "Evlat, sessiz olsana, cenazedesin! Bilgeyi dinle!"

Vootele Dayı fısıltıyla, "Hadi git, biraz dolanıp gel," dedi. Deniz kenarına koşturdum ve tamamen giyinik olduğum hâlde dalgaların içine atladım; çamur topuna dönene kadar kumda debelendim. Sonra tören ateşinin yakıldığını fark edince, olanca hızımla ateşe doğru geri koştum ama Manivald'den geriye bir iz kalmamıştı. Alevler o kadar büyümüştü ki yıldızlara doğru tırmanıyordu.

"Şu kire bak!" diyen Vootele Dayı giysisinin koluyla beni temizlemeye uğraşıyordu. Bir kez daha Tambet'in öfkeli bakışlarıyla karşılaştım çünkü bu yaptığım besbelli cenazelerde hoş karşılanan bir davranış değildi ve Tambet de kurallara riayette daima çok titizlenirdi.

Tambet'e aldırış etmedim; babam ya da dayım değildi, ne kadar saldırgan olursa olsun bana hiçbir şekilde söz geçiremeyecek bir komşuydu yalnızca. Vootele Dayı'nın sakalını çekiştirdim ve açıklama bekledim. "Manivald kimdi? Niye deniz kıyısında yaşıyordu? Niye bizler gibi ormanda yaşamıyordu?"

"Evi deniz kıyısındaydı," diye yanıtladı Vootele Dayı. "Mani-

vald görmüş geçirmiş, bilge biriydi. Hepimizden yaşlıydı. Kuzeyli Ejderha'yı bile görmüştü."

"Kuzeyli Ejderha da kim?" diye sordum.

"Kuzeyli Ejderha azametli bir yılandır; hepsinin içinde en büyüğü, yılanların kralından katbekat büyük. Bir orman kadar büyüktür ve uçabilir. Devasa kanatları vardır. Havaya yükseldi mi hem güneşi hem ayı örter. Eski günlerde sık sık göğe yükselir ve gemileriyle kıyıya yanaşan tüm düşmanlarımızı parçalayıp yutardı. O işini hallettikten sonra biz de düşmanlarımızın mallarını alırdık. Bu sayede zengin ve güçlüydük. Korku salıyorduk çünkü kıyıya gelip de sağ çıkan olmamıştı. Bir taraftan da zenginliğimizin farkındaydılar ve açgözlülükleri korkularına baskın çıkardı. Hazinelerimizi çalmak için kıyılarımıza gittikçe daha fazla gemi geldi; Kuzeyli Ejderha hepsini öldürürdü."

"Kuzeyli Ejderha'yı ben de görmek istiyorum," dedim.

Vootele Dayı içini çekerek, "Korkarım bu artık mümkün değil," dedi. "Kuzeyli Ejderha uykuda, onu uyandıramayız. Sayımız buna yetmez."

"Bir gün başaracağız!" dedi Tambet. "Böyle konuşma, Vootele! Yenilgiye dünden razı gibisin, ne biçim saçmalık bu böyle? Şuraya yazıyorum. Kuzeyli Ejderha'nın göğe kanat çırptığı, bütün o işe yaramaz demir adamlarla köylü sıçanları yiyip yuttuğu günü göreceğiz!"

"Asıl saçmalayan sensin," dedi Vootele Dayı. "Nasıl olacakmış bu? Pekâlâ, sen de Kuzeyli Ejderha'yı uyandırmak için en az on bin adam gerektiğini çok iyi biliyorsun. Ne zaman ki on bin adam Çataldil sözcükleri bir ağızdan söyler, Kuzeyli Ejderha da ancak o zaman gizli yuvasından çıkıp gökyüzüne yükselir. O on bin nerede? Hepimiz on kişi bile etmiyoruz!"

"Pes edemezsin!" diye tısladı Tambet. "Manivald'e bak. Umudunu hiç kaybetmedi ve görevini bir gün bile aksatmadı! Ufukta bir gemi fark eder etmez, kuru bir ağaç kökünü tutuşturur hepimize seslenirdi: 'Kuzeyli Ejderha'nın uyanma vakti geldi!' Çağrısına çok uzun zamandır kimse cevap vermiyordu ama yıllar

yılı bunu yaptı, bu sırada yabancı gemiler geldi, demir adamlar hiçbir şeyden çekinmeden karaya çıktı. Ama o yumruklarıyla konuşmazdı. Sadece kütükleri kurutmaya, yakmaya devam etti; bekledi, sadece bekledi! Kuzeyli Ejderha'nın eski, güzel günlerdeki gibi yeniden ormanın hükmedeni olmasını bekliyordu!"

Vootele Dayı kederle konuştu. "Bir daha asla gelmeyecek."

Israrcıydım. "Ben de onu görmek istiyorum. Kuzeyli Ejderha'yı görmek istiyorum!"

"Göremezsin," dedi Vootele Dayı.

"Öldü mü?" diye sordum.

Dayım, "Hayır, o ölmez," dedi. "Uykuda. Nerede olduğunu hiç bilmiyorum. Kimse bilmiyor."

Sessizleşmiştim, hayal kırıklığı içindeydim. Kuzeyli Ejderha'nın hikâyesi ilginçti ama sonu kötüydü. Bir kez bile göremeyecek olduktan sonra mucizevi şeylerin ne değeri vardı? Deniz kıyısına ağır aksak yürümeye başladığımda, Tambet ve dayım hâlâ tartışıyordu. Kıyı boyunca yürüdüm; güzeldi, kumu boldu ve sağda solda köklerinden sökülmüş büyük ağaç kütükleri seriliydi. Bunlar, ölmüş ve az önce bedeni yakılmış olan Manivald'in, kimsenin aldırış etmediği işaret ateşleri yakmak için kuruttuğu kütükler olmalıydı. Kütüklerden birinin yanına çömelmiş bir adam vardı. Meeme. Onu hiç yürürken görmemiştim; rüzgârla oradan oraya savrulan bir ağaç yaprağı gibi çalılıkların dibinde yatardı. Durmadan katur kutur sesler çıkararak al sinekçi mantarı yer ve her seferinde bana da birkaç tane teklif ederdi ama annem izin vermediği için hiç kabul etmemiştim.

Meeme yine ağaç köklerinin yanında uzanıyordu ve ben onun ne zaman ya da nasıl ortaya çıktığını bu sefer de görmemiştim. Kendi kendime bir gün, bu adamın iki ayağı üzerinde durduğunda neye benzediğini ve nasıl hareket ettiğini çözeceğime söz verdim; insanlar gibi dik mi yoksa bir hayvan gibi dört ayağının üzerinde mi yürüyordu ya da bir yılan gibi sürünüyor muydu? Meeme'ye biraz daha yaklaştım; meğerse bu sefer al sinekçi mantarı yemiyor da bir kırbadan bir tür içecek yudumluyormuş.

"Oh!" Ağzını silerken, ben de yanına çömelip kırbadan taşan tuhaf kokuyu kokladım. "Şarap. Al sinekçi mantarından çok daha iyi, o yabancılara ve bir parça sağduyularına şükürler olsun. Mantar insanı çok susatıyordu ama bu hem susuzluğu yatıştırıyor hem de sarhoş ediyor. Mükemmel bir şey! Müptelası olup çıkacağım galiba. Biraz ister misin?"

"Hayır." Doğrusu, annem şarap içmemi yasaklamamıştı ama teklifte bulunan Meeme olduğuna göre şarabın al sinekçi mantarından daha iyi olamayacağını pekâlâ tahmin edebiliyordum. "Bunları nereden buluyorsun?" Ormanda, Meeme'nin kırbasındaki deriden daha önce hiç görmemiştim.

"Keşişlerden, diğer yabancılardan," dedi Meeme. "Kafalarını esaslı bir darbeyle parçaladın mı deri senindir." İçmeye devam etti. "Hakkını vermeliyim, nefismiş. O Tambet istediği kadar bağırıp cıyaklasın; yabancıların içkisi bizimkinden daha iyi."

"Tambet ne diye bağırıp cıyaklıyor?" diye sordum.

"Yabancılarla işimiz olamazmış, hatta Tambet onların hiçbir şeyini alıp denememize izin vermeyecekmiş." Meeme bunları pek de önemsemeden söylemişti. "O keşişe ben değil, baltam dokundu, dedim ama hâlâ yüzü gözü seğiriyordu. Ya ben al sinekçi mantarı yemeye devam etmek istemiyorsam? Bak, bu şey çok daha iyi ve daha hızlı çarpıyor... İnsan yumuşak olmalı, şu kütük gibi kaskatı değil. Ama gel gör ki hâlimiz tam da bu. Sert olmanın ne faydasını gördük? Kış gelmezden önceki son sinekler gibi bataklığa çekilip ölene kadar ormanda ağır ağır, tekdüze yol alıyoruz."

Artık anlattıklarından bir şey anlamıyordum ve dayımın yanına dönmek için ayağa kalktım. "Bekle, evlat!" Meeme beni durdurdu. "Sana bir şey vermek istiyorum."

Birkaç al sinekçi mantarı veya şarap ya da başka iğrenç bir şey çıkaracağını bildiğim için var gücümle başımı iki yana salladım.

"Bekle, dedim!"

"Annem izin vermiyor!"

"Çeneni sıkı tut sen de! Annen sana ne vermek istediğimi

bile bilmiyor. İşte, al hadi! Benim bununla işim olmaz. Boynuna asarsın."

Meeme, küçük bir deri keseyi içindeki ufak ama ağır olduğu anlaşılan bir şeyle birlikte avcuma sokuşturdu.

"İçinde ne var?" diye sordum.

"İçinde mi? Şey, yüzük."

Kesenin ağzını açtım. Gerçekten de içinde bir yüzük duruyordu. Gümüş bir yüzük, üzerinde kırmızı, büyük bir taş. Yüzüğü parmağımda denedim ama benim küçük parmaklarıma çok büyüktü.

"Kesesinde taşırsın. Keseyi de boynuna as."

Yüzüğü keseye geri koydum. Kese tuhaf bir çeşit deriden yapılmıştı! Bir yaprak kadar inceydi; elimden bıraksam rüzgâr alıp götürürdü. Ama değerli bir yüzüğün de ufak ve zarif bir yuvası olmalıydı zaten.

"Teşekkür ederim!" Müthiş derecede mutlu olmuştum. "Gerçekten güzel bir yüzük bu!"

Meeme bir kahkaha attı.

"Rica ederim, evlat," dedi. "Güzel mi çirkin mi bilmem ama işe yarar. Dediğim gibi, yüzüğü kesesinde güzelce tutarsın."

Koşarak tören ateşinin olduğu yere döndüm. Manivald tamamen yanmıştı, sadece küllerinden biraz duman çıkıyordu. Vootele Dayı ona gösterdiğim yüzüğü acele etmeden iyice inceledi.

En sonunda konuştuğunda, "Değerli bir şey," dedi. "Yabancı topraklarda yapılmış, kıyılarımıza da muhtemelen bir seferinde demir adamlarla birlikte gelmiştir. Yüzüğün ilk sahibi Kuzeyli Ejderha'nın kurbanlarından çıkarsa şaşırmam. Meeme yüzüğü vermek için neden seni seçti anlamıyorum. Pekâlâ kız kardeşin Salme'ye de gönderebilirdi. Oğlum, sen bu kadar pahalı bir mücevheri ormanda ne yapacaksın?"

"Onu kesinlikle Salme'ye vermem!" diye bağırdım; gücenmiştim.

"Yok, yok verme. Meeme bir şeyi asla sebepsiz yere yapmaz. Yüzüğü sana verdiyse, vardır bir gereği. Şu anda planını anlamı-

yorum ama önemli değil. Bir gün nasılsa ortaya çıkar. Hadi, artık eve gidelim."

"Bence de. Hadi," dedim ve çok uykumun geldiğini fark ettim. Vootele Dayı beni bir kurdun sırtına bindirdi, gecenin karanlığındaki ormandan birlikte eve döndük. Arkamızda ateş korları ve artık kimsenin korumadığı deniz kaldı.

İki

Ben aslında köyde doğdum; ormanda değil. Köye taşınmaya karar veren babam olmuş. Herkes, yani neredeyse herkes taşınıyormuş ve annemle babam da son taşınanlardan olmuş. Muhtemelen annemin yüzündendi çünkü köy hayatını sevmezdi; tarımla ilgilenmediği gibi ağzına ekmek de sürmezdi.

"Hayvan yemi gibi," derdi. "Bak Leemet, kimsenin onu gerçekten severek yediğine inanmıyorum. Bu ekmek yeme olayı aslında gösterişten başka bir şey değil. Müthiş zevklilermiş gibi görünmek, yabancılar gibi yaşamak istiyorlar. Taze, lezzetli bir geyik buduysa bambaşka bir olaydır. Minik çocuğum, hadi gel de ye! Bu büyük et parçalarını kime kızarttım ben?"

Babam besbelli farklı bir düşüncedeydi. O modern biri olmak istiyordu ve modern kişiler karanlık bir ormanda değil, açık havanın, güneşin altında, köyde yaşamalıydı. Babam sonbahar geldiğinde önemli görünebilmek, yabancıların yaptığı gibi bol bol ekmek yemek için yaz boyunca çavdar yetiştirmeli ve pis bir karınca gibi çalışmalıydı. Modern insan, toprağa çömelip güz hasadını biçmek için evinde bir tırpan bulundurmalıydı; modern insanın nefes nefese tahıllarını öğütürken kullanacağı bir taş değirmeni ol-

malıydı. Vootele Dayı, babamın henüz ormanda yaşadığı günlerde köydeki insanların ilginç hayatını ve sahip oldukları etkileyici araçları düşünüp öfke ve kıskançlıkla köpürdüğünü söylemişti.

"Elimizi çabuk tutup bir an önce köye taşınmalıyız," diye bağırırmış. "Hayatı ıskalıyoruz. Bütün normal insanlar artık açık arazide yaşıyor, çalıların içinde değil! Gelişmiş dünyanın her yerinde yaptıkları gibi ben de toprağı ekip biçmek istiyorum! Niye onlardan geri olayım ki? Demir adamlara ve keşişlere bir bak; bizden yüz yıl önde olduklarını şıp diye göreceksin! Onlara yetişmek için kendimizi zorlamak zorundayız!"

Ve böylece annemi alıp köye götürmüş, orada kendilerine ufak bir kulübe yapmışlar ve babam toprağı ekip biçmeyi öğrenmiş, kendine bir tırpanla taş değirmeni edinmiş. Demir adamların konuşmalarını anlamak hatta onların daha iyi, daha gözde olan becerilerini kapmak için kiliseye gitmeye ve Almanca öğrenmeye başlamış. Dudaklarını şapırdatarak ekmek yiyor, ekmeğin değerini övüyormuş; arpa lapasını doğru düzgün yapmayı öğrendiğinde duyduğu heyecan ve gururun ötesi yokmuş.

Annem bir keresinde bana, "Tadı kusmuk gibiydi," diye itiraf etti ama babam yüzünü biraz buruşturarak da olsa günde üç öğün arpa lapası yiyor, bunun zevk alınması gereken özel bir lezzet olduğunu savunuyormuş. "Her aptalın midesine indirebileceği bizim koca et parçaları gibi değil; ince zevkleri olan insanlara göre, tam bir Avrupa yiyeceği!" dermiş. "Ne çok ağır ne çok yağlı; hafif, yağsız. Ama besleyici! Kralların ağzına layık!"

Doğduğumda babam bana yalnızca arpa lapası yedirilmesini istemiş; ne de olsa onun çocuğu "en iyisini almalı"ymış. Bacaklarım vücudumu taşıyabilecek kıvama geldiğinde onunla birlikte toprağa çömelip çalışayım diye bana bir de orak satın almış. "Tırpan elbette değerli bir şey ve onu bir ufaklığın ellerine teslim etmenin saçma olduğunu düşünülebilirsiniz ama ben bu tutumu doğru bulmuyorum. Çocuğumuz modern araçlara şimdiden alışmalı," demiş gururla. "Tırpanımız olmazsa gelecekte geçinemeyiz; bırakalım da, büyük çavdar biçme sanatını o da bir an önce öğrensin!"

Tüm bunlar bana Vootele Dayı tarafından anlatıldı. Babamı hatırlamıyorum. Annem de onunla ilgili konuşmayı sevmezdi; konu ne zaman babama gelse huzursuzlanır, konuyu değiştirirdi. Babamın ölmesiyle ilgili kendini suçluyor olmalıydı, sanırım suçluydu da. Annem köyde sıkılır, tarladaki işlerle ilgilenmezmiş; babam tohum ekmek üzere ivedilikle yola koyulduğunda, annem bildiği eski ormanları dolaşırmış ve o sırada bir ayıyla tanışmış. Bundan sonra yaşananlar gayet anlaşılır görünüyor; hikâye fazlasıyla tanıdık. Çok az kadın bir ayıya karşı koyabilir; öyle büyük, yumuşak, savunmasız ve tüylüdürler ki. Ayrıca ayılar doğuştan cazibeli canlılardır ve dişi insanları fena hâlde çekici bulurlar, hâliyle bir kadınla tanışıp kulağına hırlama fırsatını asla ellerinden kaçırmazlar. Halkımızın çoğunun henüz ormanda yaşadığı eski günlerde, ayılarla kadınların sevgili olduğu sayısız olay yaşanır, ilişkileri evin erkeğinin çifti fark etmesi ve boz ayıyı sepetlemesiyle son bulurdu.

Ayı hep de babamın tarlada didindiği zamanlarda bize gelmeye başlamış. Dost canlısı bir hayvanmış; benden beş yaş büyük olan kız kardeşim Salme onu hatırlıyor ve dediğine göre ona her zaman bal getirirmiş. O zamanki diğer ayılar gibi bu ayı da biraz konuşabiliyormuş; ne de olsa ayılar bütün hayvanların en zekisidir, tabii insanların kardeşi olan yılanlardan sonra.

Ayılar söyleyecek fazla bir şey bulamıyordu kuşkusuz ve çok akıllıca konuşmazlardı da ama âşığınızla konuşmak için akla ihtiyaç mı var? En azından günlük mevzular hakkında güzelce sohbet edebiliyorlardı.

Artık her şey değişti tabii. Membadan su taşırken birkaç sefer yolda ayılar gördüm ve selam vermek için seslendim. Aptal bir suratla bana baktılar ve hışırdatarak çalılıkların içine kaçtılar. Yüzyıllar boyu insanlar ve yılanlarla olan ilişkileri sonucu kazandıkları bütün bir kültürel yaşam kısacık bir zamanda yok olmuş ve ayılar sıradan hayvanlara dönüşmüştü. Bizler gibi. Çataldil sözcükleri benden başka kim biliyor? Dünya dibe vurdu hatta membadan gelen suyun tadı bile artık daha acı.

Neyse, bırakalım bunu şimdi. O günlerde, çocukluğumda, ayılar insanlarla hâlâ konuşabiliyordu. Hiçbir zaman arkadaş olmadık; ayıları bunun için kendimizden çok aşağıda görürdük. Sonuçta ballı pençelerini vurdukları ve vahşilere özgü aptallıkla orasını burasını çekiştirdikleri bizdik. Onlardan üstündük ve kendi çaplarında insanların öğrencileri oldular. Ayıların şehvet düşkünlüğünün ve kadınlarımızın onları anlaşılmaz şekilde çekici bulduğunun elbette farkındaydık. Her erkeğin onlara belli belirsiz bir şüpheyle yaklaşmasının nedeni buydu: "O kocaman, kıllı aşk yumağı benim kadınımı alamayacak..." Genellikle yataklarında ayı kılı bulurlardı.

Ama babam için işler daha kötü gitmiş. Yatakta sadece ayı kılı değil, ayının kendisini de bulmuş. Aslında kendi başına bu o kadar kötü olmayabilirdi; babam sadece esaslı bir şekilde tıslasaydı bile, iş üzerinde yakalanan hayvan utanarak ormana sıvışırdı. Ama babam köyde kullanmaya gerek duymadığı için Çataldili unutmaya başlamıştı, üstelik tırpan ve taş değirmeninin daha fazla işini göreceğine inandığından Çataldil sözcükleri fazla düşünmüyordu. Hâliyle, ayıyı kendi yatağında gördüğünde bazı Almanca kelimeler gevelemiş, kafası yabancı kelimelerle karışan ve suçüstü yakalandığı için öfkelenen ayı da bunun üzerine babamın kafasını koparmış.

Tabii yaptığından anında pişman olmuş çünkü ayılar genelde hunharca hareket etmez ama mesela kurtlar farklıdır, insanları sırtlarında taşıyıp sütlerini almalarına izin vererek onlara hizmet ederler ancak bunun için Çataldil sözcüklerin etkisi altında olmaları gerekir. Bir kurt gerçekten epey zararlı, evcil bir hayvandır ama ormanda daha lezzetli sütü olan hiç kimse olmadığından insan onların aksiliklerine ses çıkarmaz, özellikle de Çataldil sözcüklerle bir iskete kadar uysallaştıklarında. Ayı ise mantığı olan bir hayvandır. O ayı babamı çaresizlikten öldürmüştü ve bu, tutkunun ateşiyle işlenen bir cinayet olduğundan ayı oracıkta aletini koparak kendini cezalandırmıştı.

Sonra annem, hadım edilmiş ayı ile beraber, babamın bedeni-

ni yakmış ve ayı bir daha annemi asla görmeyeceğine yemin ettikten sonra ormanın derinliklerinde kaybolmuş. Bu, annem için de yerinde bir çözüm olmuş gibi görünüyor; ne de olsa, dediğim gibi, kendini korkunç derecede suçlu hissediyormuş ve ayıya olan aşkı da bir anda bitivermiş. Hayatının geri kalanında ayılara tahammül edemeyecek, ne zaman bir tane görse tıslayacak ve böylece önceki yaşamından uzak duracaktı. Bu nefret sonradan ailemizi bir hayli karıştırdı ve anlaşmazlıklara düşürdü ama bundan daha sonra, doğru zaman geldiğinde bahsedeceğim.

Annem, babamın ölümünden sonra köyde kalmak için bir neden göremeyince beni sırtına bağlamış, kız kardeşimi de elinden tutmuş ve ormana geri dönmüş. Annemin kardeşi yani Vootele Dayı o zaman da ormanda yaşıyormuş ve bizi koruması altına almış; bir kulübe yapmamıza yardım etmiş, sürekli taze sütümüz olsun diye de bize iki genç kurt vermiş. Annem babamın ölümü yüzünden yaşadığı sarsıntıyı çok çabuk atlatamamış ama ormandan ayrılmayı aslında baştan beri istemediği için rahat bir nefes almış. Kendini evinde hissettiği yer ormandı ve demir adamlar gibi yaşamaması ya da tek bir tırpanı bile olmaması hiç umurunda değildi. Annemin evinde artık biz de ekmek yemiyorduk; her zaman bir dolu geyik ve keçi etimiz olurdu.

Ormana döndüğümüzde bir yaşında bile değildim. Dolayısıyla köy veya köy yaşamı hakkında hiçbir şey bilmiyordum; ormanda büyümüştüm ve tek evim burasıydı. Ormanın derinliklerinde annem ve kız kardeşimle birlikte güzel bir kulübede yaşıyorduk ve Vootele Dayı'nın mağarası da yakınlardaydı. O günlerde orman henüz insanlardan mahrum kalmamıştı. Etrafta dolanırken mutlaka başkalarıyla karşılaşıyordunuz: kulübelerinin önünde kurtlarından süt sağan yaşlı kadınlar veya engereklerle yavan sohbetler eden uzun sakallı yaşlı adamlar.

Artık fazla genç insan yoktu ve sayıları azalmaya devam etti; terk edilmiş meskenleri gittikçe daha sık görüyorduk. Kulübeler

çalıların altında kaybolurken sahipsiz kurtlar etrafta cirit atıyordu, insan aldırmayınca, diyordu yaşlılar, artık kimsenin gerçekten yaşadığı bir hayat kalmamış demektir. Onları her şeyden fazla üzen şey hiç çocuk doğmamasıydı ki bu gayet beklendik bir durumdu; gençlerin hepsi tek tek köye taşındığına göre ormanda çocuk doğuracak kim vardı? Ben de köye bakmaya giderdim, ormanın sonunda durup etrafı gözetler ama daha fazla yaklaşmaya cesaret edemezdim. Orada her şeyin epey farklı olduğunu düşünürdüm, çok daha güzel olduğunu da. Bol bol güneş ışığı ve açık alan vardı, evlerin geniş gökyüzü altındaki hâlleri ladinlerle neredeyse görünmez olan kendi barakamızdan çok daha sevimli görünüyordu ve oradan oraya koşuşturan bir sürü çocuk görüyordum.

Oyun oynamak için iki üç arkadaşım olduğunu düşününce onları çok kıskandım. Kız kardeşim Salme beni fazla önemsemezdi. Benden beş yaş büyüktü, dahası kızdı; kendi işleri vardı. Neyse ki Pärtel vardı, onunla oynayabiliyordum. Sonra Tambet'in kızı Hiie de vardı ama daha çok küçüktü, kaskatı bacaklarıyla evinin etrafında yalpalıyor, arada bir poposunun üzerine düşüyordu. Başta arkadaşlık etmiyorduk, zaten ben de Tambet'in evine gitmekten hoşlanmıyordum. Küçük ve aptal olabilirdim ama Tambet'in bana katlanamadığını anlıyordum. Beni ne zaman görse somurtup homurdanırdı hatta bir keresinde Pärtel ile birlikte meyve toplamaktan dönerken, çimlerde emekleyen Hiie'ye tüm iyi niyetimle bir çilek uzatınca, Tambet evin içinden bağırdı: "Hiie, çekil oradan! Köy insanlarından hiçbir şey almıyoruz!"

Ailem ormanı terk etmişti bir kez; Tambet onları asla bağışlamayacaktı ve Salme ile beni de köylü olarak görmekte inat ediyordu. Kutsal koruda bize daima kaşlarını çatarak apaçık bir tiksintiyle bakar ve bizim gibi rezil köy kırmalarının bu kadar önemli bir yere girmesinden rahatsız olmuş gibi görünürdü. Zaten ben de ancak zorunda kalırsam koruya giderdim çünkü Bilge Ülgas'ın ağaçları yabani tavşan kanıyla kutsamasından hoşlanmazdım. Yabani tavşanlar öyle sevimli yaratıklardı ki yalnızca ağaç köklerini ıslatmak için herhangi birinin onları öldürmesine anlam vere-

mezdim. Ülgas'tan korkardım, gerçi görünüşü o kadar da kötü değildi; nazik, sevecen bir ifadesi vardı ve çocuklara iyi davranırdı. Bazen ziyaretimize gelir, her türden peri hakkında konuşur, özellikle çocukların onlara karşı çok saygılı olmaları ve su perisine membada yıkanmadan önce bir armağan, su kovasını boşalttıktan sonraysa başka bir armağan sunmaları gerektiğini söylerdi. Bir nehirde yıkanacağın zaman, su perisinin seni boğmasını istemiyorsan, bu sefer ona birkaç tane armağan sunman gerekiyordu.

"Ne tür armağanlar bunlar?" diye sorduğumda Bilge Ülgas dostane bir şekilde güldü ve en iyisinin bir kurbağayı canlıyken kafasından boylu boyunca kesip membaya ya da nehre atmak olacağını söyledi. Periler bundan memnun olacaktı.

Korkarak, "Şu periler neden bu kadar zalimler?" diye sordum çünkü bir kurbağaya böyle işkence edilmesi bence korkunç bir şeydi. "Neden her zaman kan istiyorlar?"

Ülgas, "Nasıl da abuk sabuk konuşuyorsun! Periler zalim değildir," diyerek beni azarladı. "Periler hiç şüphesiz suların, ağaçların hükümdarlarıdır ve bizler onların emirlerine itaat edip buyruklarını yerine getirmeliyiz; bu her zaman geleneğimiz olmuştur."

Sonra yanağımı okşadı ve koruya muhakkak yeniden gelmemi söyledi, "Çünkü koruyu ziyaret etmeyenleri köpekler lime lime eder"di ve evimizden ayrıldı. Dehşet ve tereddüt duyguları arasında gidip geliyordum çünkü asla canlı bir kurbağayı ortadan ikiye ayıramazdım. Ayda yılda bir, o da kıyıya olabildiğince yakın yerde yıkanırdım ve kana susamış su perisi kurbağa cesediyle teskin edilmediği için üzerime atlamadan önce kıyıdan hızla tırmanarak kaçabilirdim. Kutsal koruya gittiğim zamanlarda bile diken üstünde hisseder ve Ülgas'ın söylediğine göre koruda yaşayıp bekçilik yapan o korkunç köpekleri görmek için her yere bakınırdım ama Tambet'in hor gören bakışlarından başka bir şeyle karşılaşmazdım; hiç şüphesiz benim gibi bir "köy çocuğu"nun Korunun Bilgesi dua ederken ona kulak kesilmektense, bu kutsal yerde öylece çevresine bakınması ağırına giderdi.

Köyden biri gibi görülmek beni hiç üzmezdi, ne de olsa, daha önce de dediğim gibi, köyü seviyordum. Oradan neden taşındığımızı öğrenmek için durmadan annemi sıkıştırırdım, ona temelli olmasa da en azından bir süre için geri dönüp dönemeyeceğimizi sorardım. Annem tabii ki razı gelmez ve ormanın ne kadar güzel, köydeki insanların hayatınınsa ne kadar sıkıcı ve zor olduğunu açıklamaya çalışırdı.

"Orada ekmek ve arpa lapası yiyorlar," derken açıkça beni korkutmak istiyordu ama her ikisinin de tadını hatırlamadığımdan kelimeler bende herhangi bir tiksinti yaratmıyordu. Tam tersine, bu yabancı yiyecekler kulağıma davetkâr geliyordu; tatlarına bakmak isterdim. Anneme de böyle söyledim.

"Ben ekmek ve arpa lapası istiyorum!"

"Yok, onların ne kadar berbat olduğunu bilmiyorsun. Bir sürü kızarmış etimiz var! Hadi, ye biraz oğlum! İnan bana, et yüz kat daha lezzetli."

Ona inanmamıştım. Kızarmış eti her gün yiyordum; sıradan bir yiyecekti ve gizemli hiçbir yanı yoktu.

Israr ettim. "Ekmek ve arpa lapası istiyorum!"

"Leemet, saçma sapan konuşmayı hemen kes! Ne söylediğini bilmiyorsun bile. Ekmeğe ihtiyacın yok. Sadece onu istediğini zannediyorsun ama ekmeği ağzına aldığın an geri tükürürdün. Ekmek tıpkı yosun gibi kupkurudur; boğazında takılıp kalır. Bak, baykuş yumurtalarımız var!"

Baykuş yumurtaları en sevdiğimdi; onları görür görmez sızlanmayı bıraktım ve yumurtaları içleri boşalana kadar emmeye koyuldum. Salme odaya girdi, beni gördü ve bas bas bağırarak annemizin beni şımarttığını söyledi. O da baykuş yumurtası içmek istiyordu!

"Sakin ol, Salme," dedi annem. "Senin yumurtalarını ayırdım. İkiniz için de aynı sayıda."

Salme kendi yumurtalarını kaptı, yanıma oturdu ve birbirimizle yarışmaya başladık. Ekmek de arpa lapası da çoktan aklımdan çıkmıştı.

Üç

Birkaç baykuş yumurtası bekleneceği gibi merakımı uzun süre bastıramadı ve daha ertesi gün ormanın bittiği yerde dolanmaya, iştahla köye bakmaya başladım. Arkadaşım Pärtel de benimleydi ve sonunda, "Neden bu kadar uzaktan izliyoruz? Biraz yaklaşalım hadi," diyen o oldu.

Teklif son derece tehlikeli görünüyordu ve düşüncesi bile kalp atışlarımı hızlandırmaya yetmişti. Pärtel de öyle fazla cesur durmuyordu; başımı iki yana sallayıp teklifini reddetmemi bekleyen bir ifadeyle suratıma bakıyordu ve korkusu, kullandığı kelimelerden belliydi. Başımı sallamadım; sadece, "O zaman, hadi," dedim.

Kelimeler ağzımdan çıkarken, karanlık ormandaki bir göle atlamam bekleniyormuş gibi hissettim. Birkaç adım attık ve tereddüt ederek durduk; Pärtel'e bakınca arkadaşımın yüzünün kâğıt gibi bembeyaz olduğunu gördüm.

"Devam ediyor muyuz?" diye sordum.

"Sanırım."

Devam ettik. Korkunçtu. İlk ev şimdiden o kadar yakındı ki şansımıza kimse çıkmadı. Pärtel ile ne kadar ileri gideceği-

mizi konuşmamıştık. Eve kadar mı? Ya sonra – içeri göz atacak mıydık? Buna kesinlikle cesaret edemezdik. Gözyaşlarıma yenik düşmem an meselesiydi; bana kalsa arkama bile bakmadan ormana doğru koşardım ama arkadaşım yanımda yürürken bu kadar korkak görünmem iyi olmazdı. Pärtel de aynı şeyi düşünüyor olmalıydı çünkü ara sıra hafifçe hıçkırdığını duyuyordum. Yine de lanetlenmiş gibi ilerlemeye devam ettik, adım adım, yavaşça.

O sırada evden bizim yaşlarımızda bir kız çıktı. Duraksadık. Karşımıza yetişkin biri çıksaydı, muhtemelen iyi bir çığlık atar ve tabana kuvvet kaçardık ama bizim yaşımızdaki bir kız yüzünden kaçmaya gerek yoktu. Bir köy çocuğu olmasına rağmen pek de tehlikeli görünmüyordu. Yine de tam tetikteydik, gözlerimizi ondan ayırmıyor ve daha yakınına gitmiyorduk.

Kız kafasını çevirip bize baktı. Hiç korkmuş gibi durmuyordu.

"Ormandan mı geldiniz?" diye sordu.

Kafamızı yukarı aşağı salladık.

"Köyde yaşamaya mı geldiniz?"

Pärtel, "Hayır," diye cevap verirken, ben daha önce köyde yaşadığımı ama sonra taşındığımızı söyleyerek bundan biraz olsun böbürlenme fırsatı yarattım.

"Ormana neden geri döndünüz?" Kız hayret etmişti. "Kimse ormana geri dönmez; herkes ormandan köye gelir. Ormanda aptallar yaşar."

"Aptal sensin," dedim.

"Hayır, değilim; aptal sizsiniz. Herkes ormanda ancak aptallar yaşar diyor. Şu üstünüzdeki postlara bakın! İğrenç! Hayvanlar gibi!"

Kendi kıyafetlerimize ve köylü kızınkilere bakınca, haklı olduğunu inkâr edemezdik; kurt ve keçi postlarımız kesinlikle onun kıyafetleriyle karşılaştırılamayacak kadar çirkindi ve üzerimizden torba gibi sarkıyordu. Kızın üzerindeyse hayvan postuyla uzaktan yakından alakası olmayan uzun, dar bir gömlek vardı, ince ve hafif olduğu için rüzgârda uçuşuyordu.

Pärtel, "Bu ne derisi?" diye sordu.

"Deri değil; kumaş," diye cevapladı kız. "Dokuma."

Kelime bizim için hiçbir şey ifade etmiyordu. Kız kahkahalara boğuldu.

"Dokumanın ne olduğunu bilmiyorsunuz, öyle mi?" diye cırladı. "Hiç dokuma tezgâhı gördünüz mü? Peki çıkrık? İçeri girin. Göstereyim."

Hem korkutucu hem cezbedici bir davetti. Pärtel'le birbirimize baktık ve bu riski almamız gerektiğine karar verdik. Garip isimli bu şeyler görülmeliydi. Ayrıca, kız ne yapmaya kalkışırsa kalkışsın, sonuçta biz iki kişiydik. Tabii, içeride ona yardım eden başkaları varsa...

"İçeride başka kim var?" diye sordum.

"Hiç kimse. Evde yalnızım; diğer herkes ot biçmeye gitti."

Anlamadığımız başka bir şey daha. Ama o kadar aptal görünmek istemediğimiz için başımızı sallayıp "ot biçme"nin ne olduğunu biliyor gibi davrandık. İçeri girerken kalplerimiz boğazımızda atıyordu.

İnanılmaz bir deneyimdi. Odayı dolduran bütün o tuhaf aletler göz dolduruyordu. Yıldırım çarpmış gibi olduğumuz yerde dikiliyor, oturmaya veya kıpırdamaya cesaret edemiyorduk. Ama kız, evinde olmanın rahatlığını hissediyor ve bize gösteriş yapmaktan keyif alıyordu.

Hayatımda gördüğüm en garip nesnelerden birine pat pat vurarak, "İşte, size bir çıkrık!" dedi. "Bununla iplik eğrilir. Ben de yapabiliyorum. Göstermemi ister misiniz?"

Ağzımızda bir şeyler geveledik. Kız çıkrığın başına oturdu ve tuhaf bir alet uğultulu sesler çıkararak hemen dönmeye başladı. Pärtel heyecanla nefesini tuttu.

"Görülmemiş bir şey!" diye mırıldandı.

Kız gururla, "Hoşunuza gitti mi?" diye sordu. "Pekâlâ, şu anda ip eğirmeye devam edemeyeceğim." Ayağa kalktı. "Size başka ne gösterebilirim? Bakın, bu da fırıncı küreği."

Fırıncı küreği de üzerimizde büyük etki yaratmıştı.

"Peki, bu nedir?" Üzerinde bir insan figürü olan, duvarda asılı artı işaretini gösterdim.

"O bizim Tanrımız İsa Mesih," diye cevapladı birisi. Kız değildi; ses bir erkeğe aitti. Pärtel ve ben, fare yavruları gibi irkildik ve kapıya doğru fırlamak istedik ama yolumuz kapatılmıştı.

"Kaçmayın!" dedi o ses. "Böyle titremenize gerek yok. Ormanda yaşıyorsunuz, değil mi? Artık sakinleşin, çocuklar. Hiç kimse sizi incitmek istemiyor."

"Bu benim babam," dedi kız. "Neyiniz var sizin? Neden korkuyorsunuz?"

Ürkmüş bakışlarımızı odaya giren adama çevirdik. Uzundu; altın sarısı saçları ve sakalıyla çok heybetliydi. Bize göre kıyafetleri kıskanılacak kadar iyiydi, kızınınkiyle aynı türden açık renk bir gömlek ile aynı tüylü golf pantolondan giymişti ve boynunda duvarda gördüğüm artı üzerindeki aynı figürü taşıyordu.

"Söylesenize, hâlâ ormanda yaşayan çok insan var mı?" diye sordu. "Lütfen anne babanıza ilkel hayat tarzlarını bırakmalarını söyleyin! Bütün makul insanlar artık ormandan köye taşınıyor. Bu zamanda, modern bilimin bütün nimetlerinden vazgeçip karanlık, ağaçlar arasında bir yerde yaşamaya devam etmek aptalca. Diğer herkes kalelerde, saraylarda yaşarken, hayatlarını sersefil mağaralarda sürdüren zavallıları düşününce insan onlara acıyor! Bizim insanlarımız neden sonuncu olsun? Diğer toplumlar gibi hayatın tadını çıkarmak istiyoruz! Anne babalarınıza böyle deyin. Kendilerini düşünmüyorlarsa, bari biraz olsun çocuklarına acısınlar. Almanca konuşmayı ve İsa'ya itaat etmeyi öğrenmezseniz, sizden ne olacak?"

Tek kelime karşılık veremedik ama "kale" ve "saray" gibi yabancı kelimeler kalplerimizi titretmeye yetmişti. Bunlar hem çıkrıktan hem fırıncı küreğinden daha güzel şeylerdi şüphesiz. Onları da görmek istiyorduk! Gerçekten de ailelerimizle konuşmalı ve sadece bu harikaları görmek için en azından bir süreliğine köyde kalmamıza izin vermelerini istemeliydik.

"İsimleriniz nedir?" diye sordu adam.

Sessizce isimlerimizi söyledik. Adam omuzlarımıza dostça vurdu.

"Pärtel ve Leemet – kâfir isimleri bunlar. Köyde yaşamaya başlayınca, vaftiz edilecek ve Kitabı Mukaddes'ten isimler alacaksınız. Ben, mesela, eskiden Vambola olarak biliniyordum ama yıllar önce Johannes ismini aldım. Kızımın adı da Magdaleena. Güzel değil mi sizce de? Kitabı Mukaddes'teki bütün isimler güzeldir. Bütün dünya, bütün büyük toplumlardaki yakışıklı erkekler ve güzel kızlar bu isimleri kullanıyor. Biz Estonyalılar da öyle. Akıllı insan diğer akıllı insanlar ne yapıyorsa aynısını yapar; ağılından salıverilen bir domuz yavrusu gibi başıboş koşturmaz."

Johannes bir kez daha omuzlarımıza vurdu ve bizi avluya götürdü.

"Şimdi evlerinize gidin, ailelerinizle konuşun. Fazla zaman geçmeden de geri gelin. Bütün Estonyalılar o karanlık ormandan çıkıp yüzlerini güneşe ve sert rüzgârlara çevirmelidir çünkü uzak toprakların bilgeliğini bize bu rüzgârlar getirebilir. Ben bu köyün büyüklerinden biriyim. Sizi bekleyeceğim. Magdaleena da öyle; sizinle oynamaktan ve Tanrı'ya dua etmek için pazarları birlikte kiliseye gitmekten hoşlanacaktır. Şimdilik hoşça kalın çocuklar! Tanrı sizi korusun!"

Pärtel'in canını sıkan bir şey olduğu besbelliydi; birkaç kez ağzını açar gibi oldu ama tek kelime söylemeye cesaret edemedi. Evden ayrılmak üzere bu sefer gerçekten kapıya yöneldiğimizde, kafasındaki soruyu daha fazla saklayamadı: "Elinizdeki o uzun çubuk nedir? Ve üzerindeki bütün o dişler?"

Johannes gülümseyerek, "Bu bir tırmık," diye cevapladı. "Yaşamak için köye geldiğinde, senin de bunlardan bir tane olabilir!"

Pärtel'in yüzüne neşeli bir gülümseme oturdu. Ormana doğru koştuk.

Bir süre beraber koştuktan sonra ikimiz de aceleyle kendi evlerimize yöneldik. Arkamdan kovalayan biri varmış gibi hızla kulübeye daldım; artık bildiğim ve anneme açık açık anlatacağım bir şey vardı: Köy hayatı ormandaki hayatımızdan çok daha ilginçti.

Annem evde değildi. Salme de öyle. Yalnızca bir köşede otur-

muş, kuru bir et parçasından küçük lokmalar koparan Vootele Dayı vardı.

"Ne oldu sana böyle?" diye sordu. "Yüzün kıpkırmızı."

"Köye gittim," dedim ve ona Johannes'in evinde gördüğüm her şeyi aklıma geldiği gibi, çabuk çabuk ve bazen de heyecandan tıkanarak anlattım.

Vootele Dayı bütün o muhteşem şeylerle ilgili anlattıklarımı dinledi hatta onun için bir parça kömürle duvara tırmık resmi de çizdim ama yüzündeki ifade hiç değişmedi.

"Ben de tırmık görmüştüm," dedi. "Burada işimize yaramaz."

Bunun inanması zor bir aptallık ve dar kafalılık olduğunu düşündüm. Nasıl yani? Tırmık gibi müthiş heyecan verici bir şey icat edilmişse, mutlaka işe yarardı! Magdaleena'nın babası Johannes de tırmık kullanıyordu hem!

"Onun gerçekten de ihtiyacı olabilir; ne de olsa tırmıkla otları temizleyebilirsin," diye açıkladı Vootele Dayı. "Ama oradakiler hayvanlar kışın açlıktan ölmesin diye ot biçmek zorundalar. Bizim böyle bir sorunumuz yok. Geyiklerimiz, keçilerimiz ormanda kendi yiyeceklerini bulur, hâliyle kışın başlarının çaresine bakarlar. Ama köylülerin hayvanları kışları dışarı çıkmaz. Soğuk onları ürkütüyor; hem o kadar aptallar ki ormanda kaybolabilirler ve köylüler onları bir daha bulamaz. Çataldili bilmedikleri için canlı varlıkları yanlarına çağıramazlar. Bu yüzden de hayvanlarını kış boyunca ağıllara kapatır, yazın kan ter içinde topladıkları otlarla onları beslerler. Köylülerin o gülünç tırmığa neden ihtiyaç duyduklarını artık anladın ve biz tırmıksız da gayet iyi idare edebiliyoruz."

"Çıkrığa ne demeli peki!" Çıkrığın üzerimdeki etkisi tırmıktan daha güçlü olmuştu. Bütün o iplik ile tekerleklerin ve homurtularla çalışan diğer küçük parçaların gözüme nasıl muhteşem göründüğünü kelimelerle anlatmak imkânsızdı.

Vootele Dayı gülümsedi.

"Çocuklar böyle oyuncakları sever," dedi. "Ama burada çıkrığa da ihtiyacımız yok çünkü hayvan postu dokuma kumaştan yüz kat daha sıcak tutar, bir o kadar da rahattır. Köylüler Çataldi-

li unuttuğu için ellerinde hiç hayvan postu olmuyor; bütün vaşak ve kurtlar ya çalıların içine kaçıyorlar ya da köylülere saldırıp onları yiyorlar."

"Bir de üzerinde bir insan figürünün olduğu şu artı işareti var; Köyün Büyüğü Johannes onun İsa Mesih diye bir tanrı olduğunu söyledi," dedim. Vootele Dayı köydeki şeylerin insanı ne kadar derinden etkilediğini bir an önce anlamalıydı!

Ama omuzlarını silkmekle yetindi.

"Bazısı perilere inanıp kutsal koruya, bazısı İsa'ya inanıp kiliseye gider. Alışkanlık meselesi. Tek tanrıya bağlı olmanın yararı yok; tanrılar daha çok broş ya da inciye benzer, sadece süstürler. Boynuna asarsın ya da kendini onunla oyalarsın."

Harika dediğim her şeye böyle çamur attığı için dayıma gücenmiştim ve fırıncı küreğini anlatmaya yeltenmedim. Vootele Dayı onunla ilgili de kesin tatsız bir şeyler söyleyecekti, ormanda nasılsa ekmek yemiyoruz filan derdi. Dik dik ona baktım ve hiç konuşmadım.

Vootele Dayı sırıttı.

"Sinirlenme. Köylülerin sahip olduğu o zırvaları ve yaşadığı hayatı görmek ilk seferinde her çocuğun başını döndürür, bunu çok iyi anlıyorum. Sadece çocukların mı – yetişkinlerin de öyle. Bakşana ne kadar kişi ormandan köye taşındı. Senin baban da bunların içindeydi; gözleri bir yaban kedisininkiler gibi parlayarak sürekli köy hayatının nasıl güzel, nasıl zarif olduğunu anlatırdı. Köy oradaki bir sürü tuhaf alet yüzünden insanın aklını başından alır. Ama bütün o şeylerin tek bir amaçla icat edildiğini anlamak zorundasın: Onların hepsi Çataldili unuttu."

"Çataldili ben de bilmiyorum." Sesim titremişti.

"Doğru, bilmiyorsun ama öğrenmeye başlayacaksın. Bunun için artık yeterince büyük bir delikanlı oldun. Kolay olmayacak; birçok insan da bu yüzden Çataldili öğrenme zahmetine girmiyor, bunun yerine çeşit çeşit tırpan, tırmık icat ediyor. Böylesi çok daha kolay. Kafan çalışmadığında, kasların çalışır. Ama sen öğrenmeye başlayacaksın. Benim düşüncem bu. Çataldili sana kendim öğreteceğim."

Dört

Eski günlerde, dediklerine göre, bir çocuğun Çataldil sözcükleri öğrenmesi kadar doğal bir şey yokmuş. O günlerde yetenekli üstatlar daha fazlaymış ve dilin bütün gizli inceliklerini kavrayamayanlar olmuşsa bile bunlar günlük hayatlarında bir sıkıntı çekmemişler. Bütün insanlar, yılan-kralların çok eski zamanlarda atalarımıza öğrettiği Çataldili konuşmayı bilirmiş.

Ben doğduğumda her şey değişmişti. Yaşlılar Çataldili hâlâ biraz kullanıyordu ama gerçekten bilge olanlarının sayısı bir elin parmaklarını geçmiyordu ve genç nesil bu zor dili öğrenme zahmetine bile girmiyordu. Çataldildeki sözcükler kolay değildir; insan kulağı, bir tıslamayı diğerinden ayıran ve söylenenlere tamamen farklı bir anlam veren kıl kadar ince farkları çok zor yakalar. İnsan dili de bir o kadar karmaşıktır, kalıp gibidir ve ıslıklı seslerin hepsi kulağa önceleri aynı gelir. Çataldil sözcükleri öğrenmeye başladığında diğer dillerde olduğu gibi pratikler yapmak zorundasın. Dilinin bir yılanınki kadar çevik ve maharetli olması için kaslarını günbegün eğitmek zorundasın. Başta gerçekten sinir bozucudur; birçok orman insanının bunu fazla zahmetli bulmasına ve Çataldile ihtiyaç duymadıkları, ay-

rıca çok daha ilginç bir yer olan köyü tercih etmesine şaşmamak gerek.

Dahası, gerçek öğretmenlerden geriye kimse kalmadı. Çataldilden uzaklaşma birkaç nesil önce başlamıştı ve bizim anne ile babalarımız bile ancak en yaygın, en basit Çataldil sözcükleri kullanabiliyordu; boğazını kesecekleri bir karacayı veya Kanada geyiğini yanlarına çağırmak veya öfkeli bir kurdu sakinleştirmek için kullandıkları sözcükler ya da yoldan geçen bir engerekle havadan sudan yapılan sohbetler ve çene çalmalar gibi. Daha kuvvetli sözcükler uzun zamandır kullanılmamıştı çünkü en kuvvetli sesleri çıkarmak ve bundan herhangi bir sonuç almak için aynı anda birkaç bin insana ihtiyaç vardı ama ormanda yüzyıllardır böyle bir kalabalık yoktu. Çataldildeki birçok sözcük böyle böyle terk edilmişti ve artık hiç kimse en basit sözcükleri bile öğrenme zahmetine girmiyordu çünkü, dediğim gibi, kafanızda pek kolay yer etmiyorlar; hem bir sabanın arkasına geçip kasları çalıştırabilecekken bu kadar sıkıntıya kim niye girer ki?

Benim durumum bir hayli sıradışıydı çünkü Vootele Dayı Çataldildeki bütün sözcükleri biliyordu ve hiç şüphesiz ormanda onun gibi başka biri daha kalmamıştı. Bu dilin inceliklerini ancak ondan öğrenebilirdim. Vootele Dayı acımasız bir öğretmendi. Normalde uysal biri olan dayım Çataldil öğreteceği zaman hoşgörü nedir bilmezdi. Terslenerek, "Öyle ya da böyle öğreneceksin!" diye buyurur, beni en karmaşık tıslamaları defalarca tekrarlamam için zorlardı ve akşam olduğunda dilim sanki bütün gün birinin elinde bükülmüş gibi ağrırdı. Annem bir yığın geyik etiyle geldiğinde, dehşetle kafamı iki yana sallardım. Bütün gün büküp durduğum zavallı dilimin şimdi bir de çiğnemek ve yutmak zorunda olacağı düşüncesi bile ağzımın içini berbat bir acıyla doldururdu. Annem çaresizlik içindeydi ve Vootele Dayı'dan beni bu kadar yormamasını, başta sadece basit sesleri öğretmesini istedi ama Vootele Dayı buna yanaşmadı.

"Hayır, Linda," dedi anneme. "Leemet'e Çataldili öyle güzel öğreteceğim ki, insan mıyım yoksa yılan mı diye durup düşü-

necek. Bu dili kadim zamanlardaki insanlar kadar iyi konuşan bir tek ben kaldım, bir gün ben öldüğümde, Çataldildeki sözcüklerin unutulup gitmesine Leemet izin vermeyecek. Belki o da kendi halefini, oğlunu mesela, yetiştirmeyi başaracak, bu dil de yok olmayacak."

"Of, babamız kadar inatçı ve zalimsin!" Annem iç çekti ve acıyan dilime papatya bastırdı.

"Dedem zalimdi yani?" Dişlerimin arasındaki papatyalarla zar zor sormuştum.

"Hem de nasıl," demişti annem. "Bize karşı değil tabii, bizi severdi. En azından ben böyle düşünüyorum ama ölümünün üzerinden yıllar geçti ve ben o zamanlar sadece küçük bir kızdım."

"Neden öldü peki?" diye ısrarla sordum. Dedemle ilgili konuşulduğunu daha önce hiç duymamıştım ve o an hiç beklemediğim bir sonuca vardım: Babam ile annem kendi kendilerine gökyüzünden düşmüş olamazlardı; onların da şüphesiz anne ve babaları vardı. İyi de daha önce onlar hakkında neden hiç konuşmamışlardı?

"Demir adamlar onu öldürdü," dedi annem. "Onu boğdular. Bacaklarını kestiler ve denize attılar," diye ekledi Vootele Dayı.

"Peki ya diğer dedem?" diye sordum. "Bir dedem yoktu herhalde."

"Demir adamlar onu da öldürdü," dedi Vootele Dayı. "bütün bunlar büyük bir savaşta oldu, sen daha doğmamıştın. Erkeklerimiz demir adamlarla kahramanca savaşmaya gittiler ama un ufak edildiler. Kılıçları çok kısa, mızrakları çok dayanıksızdı. Aslında bunun bir önemi olmazdı tabii, ne de olsa halkımızın silahı kılıç ve mızraklar değil, her zaman Kuzeyli Ejderha olmuştu. Kuzeyli Ejderha'yı uyandırabilseydik, demir adamları bir lokmada yer yutardı. Ama sayımız çok azdı; insanlarımızın çoğu artık köyde yaşıyordu, onlardan bizim yanımızda olmaları istendiğinde yardıma gelmediler. Gerçi gelmiş olsalardı da yardımları dokunmayacaktı çünkü Çataldil sözcüklerini unutmuşlardı, hâlbuki Kuzeyli Ejderha ancak binlercemiz ona seslendiğinde

uyanır. Adamlarımızın demir adamlara karşı onların silahlarını kullanmaktan başka yapabileceği bir şey yoktu fakat böylesi her zaman umutsuz bir uğraş olmuştur. Yabancı şeyler insana asla iyi şans getirmez. Erkekler öldürüldüler ve kadınlar, senin ninelerin de onların içindeydi, çocuklarını tek başlarına büyütüp kederden öldüler."

"Babamız savaşta öldürülmedi tabii," diye araya girdi annem. "Zehir dişleri sayesinde hiç kimse ona yaklaşmaya cesaret edemezdi."

"Zehir dişleri? Nasıl yani?"

"Engereğinkiler gibi," dedi Vootele Dayı. "Çok eskiden atalarımızın hepsinde zehir dişleri varmış ama zamanla Çataldili unuttukça zehir dişler de kaybolmuş. Son yüzyıllarda bu dişlerden çok nadiren görülmüş ve zehir dişleri olan birileri hâlâ kaldı mı bilmiyorum ama babamızda vardı; düşmanlarını hiç acımadan ısırırdı. Demir adamlar ondan çok korkar, babam dişlerini gösterdiğinde can havliyle kaçarlardı."

"Nasıl yakalandı o zaman?"

Annem iç geçirerek, "Taş fırlatan bir makine getirdiler," dedi. "Ve kayalar fırlatmaya başladılar. Sonunda onu ele geçirip bayılttılar. Demir adamlar onu bağladı ve sevinç çığlıklarıyla bacaklarını kesip denize attılar."

Vootele Dayı, "Demir adamlar dedenden ölümüne nefret eder ve korkarlardı," dedi. "Gerçekten vahşi bir yaratılışı vardı, damarlarında atalarımızın ateşli kanı dolaşıyordu. Hepimiz bunu korumuş olsaydık demir adamlar topraklarımızın bir karışına bile yerleşemezdi, yoksa boğazlarından kesilir, kemiklerine kadar parça parça edilirlerdi. Ama topluluklar ve kabileler yozlaşıyor, ne yazık. Dişlerini kaybediyorlar, dillerini unutuyorlar ve sonunda süklüm püklüm toprağın üzerine eğilip bir tırpanla ot biçiyorlar."

Vootele Dayı yere tükürdü ve toprağa öyle korkunç bir ifadeyle baktı ki kahraman dedemin acımasız kanının hâlâ oğlunun damarlarında dolaştığını düşündüm.

"Babam dalgaların ortasındayken bile müthiş bir kuvvetle haykırıyordu, demir adamlar kapılarını pencerelerini sıkı sıkı kapatarak kalelerine sığındılar." Annem bu acıklı hikâyenin sonuna gelmişti. "Üzerinden otuz yıldan fazla zaman geçti."

"Çataldil öğrenmek için bu yetmez mi şimdi?" dedi Vootele Dayı. "Cesur dedenin anısı için. Ağzına zehirli dişler ekemem ama kıvrak bir dil koyabilirim. Ağzındaki şu lapayı tükür de yeniden başlayalım."

"Bırak da biraz olsun dinlensin," diye yalvardı annem.

"Önemli değil," dedim cesaretli görünmeye çalışarak. "Hem dilim de artık o kadar acımıyor. Bunu yapabilirim."

Çataldil derslerinin çıkrık ve fırıncı küreğiyle ilgili hayallerime olduğu gibi son verdiğini söylersem doğru olmaz. Hâlâ zaman zaman, Köyün Büyüğü Johannes'in ve kızı Magdaleena'nın evlerinde gördüğüm harikaları düşünüyordum, hatta gizlice kendime bir fırıncı küreği yapmayı bile denemiştim. Çıkrığa kalkışmayı aklımdan geçirmedim bile çünkü sıradan bir insanın ne kadar uğraşırsa uğraşsın yapamayacağı, başka bir dünyaya ait tuhaf bir alete benziyordu. Kürek de pek bir şeye benzemedi gerçi. Nasıl olduysa eğilip büküldü ve parçalara ayrıldı. Artık onu adam edemezdim. Elimle yaptığım şeyi eve götürmeyi göze alamadım; çalıların içinde sahipsiz kaldı.

Pärtel'le bir aradayken doğal olarak köye gidişimizden söz ediyorduk, heyecan verici evi bir kez daha ziyaret edip etmemek konusunda kararsızdık. Köyün Büyüğü Johannes bizi tekrar çağırmıştı ama köyün kalplerimizde uyandırdığı tedirginlik hissi azalmış değildi ve annem ile dayımın anlattıkları köyü, en azından benim gözümde, daha yabancı bir yer yapıp çıkarmıştı. Köye ikinci kez gitmeyi gelecekteki başka bir vakte kadar erteledim ve Pärtel de tek başına gitmek istemedi. Ona Çataldili, Vootele Dayı'dan birlikte öğrenmeyi teklif ettim ama Pärtel burnunu buruşturarak annesinden zaten Çataldil dersleri aldığını, dilin zor-

luğundan yaka silktiğini ve fazladan ders almayı düşünmediğini söyledi. Ben de Vootele Dayı'nın tek öğrencisi olarak kaldım.

Dilimin birkaç kez mantar gibi kabardığı ilk haftaların eziyetinden sonra ağzım nihayet çabalarıma cevap vermeye ve sözcüklerimin çoğundan yeteri kadar tıslama sesi gelmeye başladı. Çataldili çok sevdiğim dayıma duyduğum sadakat ve saygıdan öğrenmeye başlamış olabilirdim ama tıslamayı gerçekten de yavaş yavaş sevmeye başlıyordum. Yeni sesler denemek heyecan uyandırıcıydı ve ağzımdan doğru sesler çıktığında gökyüzünde daireler çizerek bana doğru uçan kartallardan, günün ortasında ağaç kavuklarından kafalarını çıkaran baykuşlardan ve daha kolay süt sağmam için olduğu yerde bekleyip bacaklarını açan anne kurtlardan nefesim kesiliyordu.

Çataldil sözcükleri sadece böcekler anlamazdı, toz tanesi kadar beyinleri böyle bir bilgelik için fazla ufak kalıyordu. Bu yüzden Çataldil sözcükleri sivrisineklere veya at sineklerine işlemez, böcek sokmalarını iyileştiremezdi. Kasık bitleri de eski dili hiç anlamıyordu, onların kendi tiksindirici vızıltıları vardı. Bugün bile o sesi su çekmek için kuyuya gittiğimde duyabiliyorum; Çataldil sözcükleri inatla yok olup giderken, onların vızıltıları hâlâ sürüyor.

Ama o günlerde genç ve öğrenmeye hevesli hâlimle böceklere hiç takılmaz, üzerime saldırdıklarında vurup ezerdim. Kas bitleri ormana ait gibi değildiler, daha çok uçan süprüntülerdi. O zamanlar aklımı başımdan alan şey, Çataldildeki sözcükler sayesinde ormanda gözlemlediğim değişimlerdi. Bir zamanlar içinde koşturup durduğum ormanla artık konuşuyordum. Bu keyif hiç bitmeyecek sanırdım.

Vootele Dayı benden memnun, Çataldile yeteneğim olduğundan emindi; etimiz bittiğinde yeni bir keçi çağırmama izin verirdi. Ben tıslayınca keçi uysalca bana doğru koşar, Vootele Dayı da onu öldürürdü ve bu sırada annem keyifle bizi izliyor olurdu. O zamanlar dokuz yaşındaydım.

Çataldil çalışmalarımın en iyi tarafı Ints'le tanışmak oldu.

Ints'le karşılaştığımda yalnızdım. Vootele Dayı pratik yapmam ve ezberlemem için birkaç yeni tıslama göstermişti ve ben de küçük kuyunun yanına uzanmış, dilimin sadece bu seslerle meşgul olmasına uğraşarak sabırla tıslıyordum. Birden başka birinin daha tısladığını duydum; yüksek ve dehşet içinde bir ses.

Bir kirpinin saldırısına uğrayan genç bir engerekti bu. En tehditkâr tıslamamla kirpiye emrettim, gayet iyi bir ses çıkarmıştım. Tısladığım sözcük herhangi bir hayvanı olduğu yere çivilerdi ama kirpi aldırmadı bile. Küçük engereğin de aynı sözcüğü kullandığını anladım; bir yılana yardım etmek için Çataldil sözcüklerini kullanmaya çalışmak çok büyük bir aptallıktı. Bir insan olarak Çataldil sözcüklerinde ne kadar maharetli olursanız olun, gerçek bir yılan karşısında esamesi okunmazdı. Bu sanatı yılanlar bize öğretmişti, biz onlara değil.

Küçük yılan ona başka şekilde yardım etmemi bekliyordu. Şimdi bakın, kirpiler hayvanların en şapşalıdır ve bir tür olarak dolandıkları milyonlarca yıldır Çataldili asla öğrenememişlerdir. Hâliyle genç engerekle ikimizin tıslamaları sağır kulaklara çarpıyordu. Kirpi tıslama sesinden hiç etkilenmediğinden yılana saldırmıştı ve esaslı bir tekmeyle onu çalılıklara savurmasaydım, muhtemelen engereğin işini bitirecekti.

"Teşekkürler." Genç yılan soluk soluğa kalmıştı. "Şu kirpiler tam bir baş belası, çam kozalakları ve ot öbekleri kadar aptallar. Tıslayacağım diye istersen ortadan ikiye ayrıl; hiçbir işe yaramaz."

Çataldilim henüz çok iyi değildi ama beceriksizce tıslayıp genç engereğe neden kirpiyi sokmadığını sormayı başardım.

"Bu da işe yaramaz. Dediğim gibi, çam kozalakları ve ot öbekleri gibi büsbütün kalın kafalılar. Zehrimiz onları etkilemez; bildiklerini yapmaya devam ederler. Tekrar çok teşekkürler! Bu arada Çataldilin cidden iyi. Bu kadar iyi konuşan bir insanla yıllardır karşılaşmamıştım. Babam eski günlerde insanlarla nasıl sohbet ettiğini anlatır ama şimdi insanlar keçileri öldürmek için kullandıkları Çataldil sözcüklerinden daha fazlasını bilmiyor."

Biraz utandım çünkü Çataldil sözcüklerini daha birkaç gün önce tam da aynı nedenle kullanmıştım ama küçük engereğe bundan bahsetmedim. Dilimin döndüğü kadar ona Vootele Dayı'dan dersler aldığımı anlattım ve ismimi söyledim.

Engerek, "Bahsettiğin Vootele'yi görmüştüm," dedi. "Babam onu iyi tanır. Vootele dilimizi gerçekten akıcı konuşuyor. Bizi de ziyaret etmişliği var. Leemet, istersen sen de bize uğrayabilirsin. Baksana, neden şimdi gelmiyorsun, ben de anne ve babama hayatımı nasıl kurtardığını anlatırım. Çataldildeki ismim dilinin dönmeyeceği kadar karmaşık, en iyisi sen bana Ints de."

Engerekle birlikte gitmeyi hemen kabul ettim çünkü daha önce yılan-kralların nasıl yaşadıklarını hiç görmemiştim. Yeni arkadaşlarımın Çataldil kraliyet ailesine mensup oldukları çok açıktı. Yılan-krallar normal bir engereğe göre çok daha büyüktür ve yetişkin yılan-kralların alnında altından ufak bir taç ışıl ışıl parlar. Ints'in henüz tacı yoktu ama bir yılan-kralın oğlu olduğu vücudundan ve zekâsından apaçık belliydi. Yılan-krallar, çevrelerini saran milyonlarca ufak tefek işçiyle kraliçe karıncalara benzer. Onları birkaç kez görmüş ama konuşma şansım hiç olmamıştı. Zaten yılan-krallar da küçük oğlanlarla vakit harcamaz; onlarla ilgilenmeyecek kadar asil ve önemlidirler.

Bu yüzden Ints beni büyük bir delikten geçirip içeri sıkışmamı söylediğinde çok heyecanlıydım. Biraz ürktüm; gerçi Köyün Büyüğü Johannes'in evine adım attığımda hissettiğim kadar değil. Yılanlar kendi evindeydi ve korkulacak bir şey yoktu ama yine de biraz gergindim. Yılanların evine giden geçit karanlık ve epey uzundu; yanımdan ayrılmayan Ints cesaret verici tıslamalar çıkarıyor, bu da beni rahatlatıyordu.

Nihayet açık bir mağaraya ulaştık. Kesinlikle çok fazla yılan vardı! Çoğu sıradan, küçük engereklerdi ama yaklaşık bir düzine kadarı başlarına altından yabani gül gibi görünen zarif taçlar oturtulmuş yılan-krallardı. Bunların içinde Ints'in babası şüphesiz en büyükleriydi. Ints babasına hayatını nasıl kurtardığını anlattı ve o kadar hızlı konuştu ki çevik dil hareketlerinin

birçoğunu takip edemedim. Heybetli yılan-kral beni süzüp yanıma geldi. Başımı eğip Vootele Dayı'nın öğrettiği şekilde selam verdim.

"Sevgili çocuğum, korkarım ki, bu kelimeleri söylediğini duyduğum son insan sen olacaksın," dedi yılan-kral. "İnsanlar dilimize artık pek aldırış etmiyorlar; daha güzel bir hayatın peşindeler. Dayın Vootele iyi arkadaşlarımdandır. Kendisine bir vâris yetiştirmesine memnun oldum. Mağaramızda her zaman yerin var, hele bir de çocuğumu ölümden kurtarmışken. Kirpiler türümüzün en büyük belasıdır. Kalın kafalı, yontulmamış yaratıklar!"

Bir yılan bulunduğu köşeden, "İnsanların da aynı yöne gidiyor olması ne acı!" dedi. "Çok geçmeden onların da bir farkı kalmayacak."

"Buna ne şüphe," dedi Ints. "İnsanlar demir adamlara hayran ama onlar da dikenli vücut örtüleriyle tıpkı kirpi gibiler zaten. Demir adamları besleyenler insanlar değil mi; yarın bir gün kirpilerin önüne tas tas süt koyarlarsa buna hiç şaşırmam."

Hepsi birden buna katıla katıla güldüler.

Daha önce konuşan aynı yılan, "Demir adamlar kirpilerden biraz farklı tabii," dedi. "Bir kirpi, dikenlerini asla çıkarmaz ama demir adam vücut örtüsünü çıkarır. Zehrimiz kirpilere hiçbir şey yapmaz ama geçen gün yüzmek için soyunan bir demir adam tam üzerime tökezleyince zehrimi ona akıttım. Zehir adamı etkiledi: Dehşet verici bir sesle bağırmaya başladı ve kaçıp gitti."

Daha önce bir yılanın bir insanı soktuğunu hiç duymamıştım; bu hikâye tüylerimi diken diken etti. Ints'in babası bunu fark edince beni sakinleştirmek için tısladı.

"Ormanda yaşayan ve dilimizi anlayan bir insan kardeşimizdir," dedi. "Fakat hayatını köyde sürdürüp artık Çataldil sözcükleri anımsamayan bir insan kendinden başka kimseyi suçlamasın. Çok yakınımıza gelirse ona nazik sözcüklerle selam veririz ama bizi yanıtlamazsa bu artık bizden biri olmadığını gösterir. Bir kirpiden veya böcekten farksızdır gözümüzde; ona acıyamayız."

Üçüncü bir yılan, "Çocuğa niye böyle şeyler anlatıyorsun?" dedi. Sonradan Ints'in annesi olduğunu öğrendim. "Niye korkutuyorsun onu? Bunlarla hiçbir ilgisi yok; Ints'in hayatını kurtardı, biz de ona ebediyen minnettar kalacağız. Canı ne zaman isterse buraya gelip istediği kadar kalabilir. O da artık bizim oğlumuz."

Ints'in babası, "Evet, tabii," diyerek aynı fikirde olduğunu gösterdi. "Oğlumuz. Ve arkadaşım Vootele izin verirse, ben de ona memnuniyetle Çataldil öğretirim. Eski günlerde insanlarla yılanlar birbirine yakındı. Biz de en azından yaşadığımız sürece bu eski geleneği sürdürebiliriz. Gelecek ne getirirse getirsin."

Beş

Ints bana mükemmel bir arkadaş oldu. Onu Pärtel'le tanıştırdım. Pärtel, Çataldile benim kadar yatkın olmasa da az buçuk konuşabiliyor, Ints'in basit konuşmalarını anlayabiliyordu ve daha karmaşık yerleri onun için ben tercüme ediyordum. Zamanla Pärtel'in dil becerisi de gelişti; zaten tüm gününüzü yılanlarla geçirmek zorundaysanız, en aptal öğrenci bile onlardan bir şeyler kapar. Biz de doğal olarak saatlerce Ints'in yanında kalıyorduk, sonuçta üç kişilik oyunlar iki kişilik bütün oyunlardan çok daha iyidir.

Tabii bir de Tambet'in kızı Hiie vardı. Hiie büyümüştü -en azından her adımından sonra artık poposunun üzerine düşmüyordu- ve biz de onu keyifle grubumuza katardık. Ama buna izni yoktu. Hiie'nin babası Tambet böyle bir adamdı işte. İlk olarak beni tasvip etmiyordu çünkü köyde doğmuştum ve kızının benim gibi bir çocukla oynamasının doğru olmadığını düşünüyordu. İkincisi oyun oynamayı tamamen gereksiz görüyordu; insan çalışmalıydı.

Tambet herkes için açık olan bir gerçeği inatla reddeden insanlardandı. Ormanın neredeyse bomboş kaldığını, bir gün hep-

ten terk edilmeye mahkûm olduğunu kabul etmezdi. Lafı sürekli dünyadaki bütün insanların Kuzeyli Ejderhamızın önünde titrediği Estonya'nın altın çağına getirir, o zamanlar ormanın kurt sırtında dolaşan ve bol bol onların besleyici sütünden içen vahşi tıslamalı erkeklerle dolu olduğundan bahsederdi. Barınağında hâlâ yüz kurda bakıyor, onları besleyip eğitiyordu ve ormanda uzun zamandır ne bu hayvanlara binecek ne de onların sütünü içecek kadar çok insanın yaşamadığını anlamıyordu. Diğer insanlar kurt sürülerini küçültmüş, hayvanları ormana salmışlardı; tek bir çocuğu ya da torunu bile olmayan yapayalnız, yaşlı bir kadın onlarca kurda neden baksın ki? Sütünü alacağı tek bir hayvan yeterdi. Ama bu Tambet'in yapacağı bir şey değildi; o tam tersini yapıyordu. Onun için kurtları öylece ormana salmak görülmemiş bir hainlik, yüzyılların yaşam biçimine ihanetti.

"Atalarımızın zamanında tek bir kurt bile ormanda başıboş dolaşmazdı," derdi öfkeyle. "Hepsi barınaklarında durur, süt verir ve insanları taşımaya hazır beklerdi." Artık kimsenin savaşa gitmediği gerçeği Tambet'in umurunda değildi; hiçbir zaman bunu idrak etmiş gibi davranmaz ve sanki bazen gerçek hayatı, aptalları yoldan çıkaran ve ancak kendisinin açıkça görebildiği kalın bir sisten ibaret sanırdı. Bu sisin pek yakında kalkacağına, sonra da insanların eskiden nasılsa öyle yaşamaya başlayacaklarına adı gibi emindi. Bu yüzden sürüsündeki kurtları azaltmadı, tam tersine onların kuyruklarını sallaya sallaya ormanda koşturmak için değil insanlara hizmet etmek için yaratıldıklarını söyledi ve hepsini yakaladı. Bir yığın kurda bakmak elbette korkunç bir zaman ve çaba gerektiriyordu ve Hiie'nin evden gizlice çıkarak aramıza katılamayışının bir nedeni buydu. Çocuk hâliyle kurtların sütünü sağmak ve onlara yiyecek vermek zorundaydı. Annem bunun çok büyük bir gaddarlık olduğunu düşünürdü ve çoğu zaman kapıdan girerken kızlarına bu ağır işi yaptırarak işkence ettikleri için Tambet ile karısına lanet okuyor olurdu.

Bir gün annem, "Tambet'in evinin oradan geçiyordum, zavallı Hiie'yi yaban tavşanlarını öldürürken gördüm," dedi. "Ona

bakmak insanın içini nasıl da acıtıyor. Avlunun köşesine bir sürü tavşan sinmişti, Çataldil sözcükleri hepsini olduğu yerde mıhlamıştı ve küçük Hiie de elinde bir baltayla tavşanların kafalarını kesiyordu. Tambet'in ona küçük ve iyi bir balta verdiğini düşünüyorsundur belki ama hayır. Balta çocuktan büyüktü! Hiie o kadar ufak ki o koskocaman şeyi güçbela kaldırabiliyordu! Kendini zorlamaktan gözlerinde yaşlar birikmesine rağmen hiç durmadan kesti. Tavşanların hepsini parçaladıktan sonra kurtların önüne atmaya başladı. O iri yarı kurtların hepsini tutmaya ne gerek var? Ormana sal gitsin, onlar kendi yiyeceklerini bulur zaten! Bu Tambet kalpsiz bir adam ve düpedüz kafayı yemiş! Kendi çocuğuna işkence ediyor. Mall zırdeli. Bu nasıl bir anne ki, kendi kızına kölelik yaptırıyor! Ben kimsenin çocuğuma böyle işkence etmesine izin vermezdim! Kocam yaban tavşanları kesmen için seni böyle zorlasaydı, baltayı kaptığım gibi tam..."

Annem burada durdu çünkü ayının biriyle yaşadığı günahkâr ilişkisini ve babamın nasıl kafasından olduğunu hatırlayıp utanmıştı. Öte yandan, Tambet ile Mall'un kızlarına hiç sevgi göstermediği doğruydu. Onların gözünde en önemli şey atalarının yaşamlarını sürdürmekti. Güneş artık gökyüzünde hareket etmez, doğup batmaz olmuş, orman geçen süre içinde insansız kalmamış ve bütün dünya hiç değişmemiş gibi. Bu izlenimi yaratmak uğruna her şeyi feda edebilirlerdi. Elleri kan revan içinde kalana kadar çalışır, kızlarını da buna zorlarlardı.

Hiie'nin bütün gün kurtları doyurmak ve koca bir baltayla yaban tavşanı parçalamak dışında bir sorunu daha vardı. Hiie kurt sütü içmiyordu ve Tambet bunun berbat bir şey olduğu fikrindeydi. Barınakta çömelmiş, dünyalar kadar süt veren kurt sürüsünü düşününce! O kadar süt ne olacaktı? Elbette içilmesi lazımdı ve ailenin bütün üyeleri buna katkıda bulunmalıydı. Ama tek açıklaması bu kadar gerçekçi değildi. Tambet gerçek bir Estonyalının mutlaka kurt sütü içmesi gerektiğine kuvvetle inanıyordu; büyük dedelerimiz ile ninelerimizin sınırsız gücü kurt sütünün bir lütfuydu. Kurt sütünü reddetmek bu yüzden korkunç bir suç,

eski geleneklere ihanet etmek demekti ve Tambet başka hiçbir şeyin bunun kadar kötü olamayacağını düşünüyordu.

En fenası da kendi ailesinde böyle bir direnişin görülmesiydi. Bu mutlaka kırılacaktı! Hiie'ye zorla süt içirmeye kalktılar ama kız kusmaya başlayınca Tambet'in yüzü pancar gibi oldu ve erkek karacalar gibi haykırmaya başladı. Hiie'ye verebileceği başka cezalar bulamıyordu; her şeyi denemişti ama kız sadece ağlıyor ve onu süt içmeye zorlamamaları için yalvarıyordu. Tambet bunun tek kelimesini bile duymuyor, karısı Mall ise kuvvetli, uzun parmağını masaya vurarak, "Baban ne diyorsa yap!" diye buyuruyordu.

Tambet en sonunda kendisine yardım edebileceğini düşünerek kutsal korunun bilgesiyle konuşmaya gitti. Ülgas, Hiie'yi inceledikten sonra kızın etrafında bazı otlar üfledi, dizlerini sansar kanına buladı ve canlı bir bülbülün beynini emmesi emrini verdi. Hiie bu iğrençlik karşısında yeniden kusmaya başlayınca, Ülgas Tambet'e kızın periler tarafından lanetlenmiş olduğunu söyledi.

"Sakın endişelenme. Perilere sözüm geçer; kızını iyi edeceğim!" diye söz verdi Ülgas. Hiie her gün kutsal koruya gitmek zorunda kaldı, sansarların kanı oluk oluk aktı, otların pis kokulu dumanları gökyüzüne karıştı ve Ülgas kızın önünde durmadan daha, daha fazla bülbül beyni koydu.

Hiçbiri işe yaramadı. Hiie hâlâ kurt sütü içemiyordu. Aslında artık doğru dürüst hiçbir şey yiyemiyordu çünkü bülbül beyni tüm iştahını alıp götürmüştü, ayrıca Ülgas'ın yaptığı büyülerin berbat kokuları burnundan gitmiyor ve hiçbir yiyecekte tat tuz bırakmıyordu. Ülgas öfkeliydi; perilere sözünü geçireceğine bir kez söz vermişti ve Hiie'yi daha da iğrenç başka şekillerde beslemeye çalıştı. Bir gece kızı ormanın derinliklerindeki ıssız bir kaynağın başına götürüp bir kova sütle tek başına bıraktı ve gece yarısında kaynaktan bir perinin çıktığını, kız şayet o zamana kadar sütü içmemiş olursa perinin onu boğacağını söyledi. Hiie sütü içmeyip bataklığa döktü ve tabii ki kaynaktan peri filan da çıkmadı.

Ülgas sonunda başının bu kadar ağrımasından usandı ve Tambet'e çocuktaki büyüyü kaldırdığını ama kızın ancak on yıl sonra süt içmeye başlayacağını çünkü perilerin lanetinin bütün bu süre boyunca devam edeceğini söyledi. Görünüşe göre Ülgas, on yıl içinde Hiie'nin öyle ya da böyle süt içmeye başlayacağını veya o zamana kadar bir şekilde öleceğini hatta vakit geldiğinde Tambet'in ölmüş olacağını umuyordu, böylece bilgenin sözünü tutup tutmadığını kimse sınamaya kalkmayacaktı. Nihayetinde on yıl epey bir zamandı ve bu sürede her şey olabilirdi.

Ülgas her hâlükârda bilmeden Hiie'nin hayatını kurtarmıştı, yoksa kız bu işkenceyi çekmeye devam etseydi öbür dünyayı boylayacaktı. Tambet, Ülgas'ın sözleriyle sakinlemişti ve Hiie'yi süt içmesi için zorlamıyordu. Ama eski düzenin buyurduğu şekilde davranmayan bir çocuğu sevemezdi, bu yüzden Hiie'yle hemen hiç konuşmuyor ve ona her bakışında sanki karşısında kusurlu biri varmış gibi muğlak bir tiksinti hissi duyuyordu.

Vootele Dayı'dan ders almaya devam ettim. Artık epey ustalaştığım için eskisi kadar Çataldil çalışmıyorduk, daha çok bazen ikimiz bazen de kurdele gibi boynuma dolanan Ints'i yanımıza alarak ormanda dolaşıyor, hava ve ormanla ilgili konuşuyorduk. Vootele Dayı eskiden gördüğü ama şimdi ebediyen yok olmuş ne varsa anlatırdı. Sahipleri ya ölmüş ya köye yerleşmiş olan çalılıklar içindeki barakaları işaret eder, bir zamanlar bu yapılarda güçlü ihtiyar adamların ve dediğim dedik yaşlı kadınların ömürlerini tamamladıklarından bahsederdi. Yüz yıl önce kimse bu viranelerin bir gün bomboş kalacağını, duvarlarının un ufak olup tavanlarının göçeceğini hayal edemezdi. Otların arasına dalıp terk edilmiş kulübelerin yıkıntıları arasında gezerdik ve bu sırada eski oturanlara ait izler bulurduk. Hiç bozulmadan kalmış ev eşyalarına -çanak çömlek, bıçaklar, baltalar, hayvan derisinden sandıklar, altın ve değerli taşlarla dolu başka sandıklar- rastladığımız çok olurdu. Bunlar, kıyılarımıza yanaşan ve mürettebatları Kuzeyli Ejderha tarafından telef edilen gemilerden yağmalanmış şeylerdi. Bir zamanlar Kuzeyli Ejderha'nın dev gölgesi altında

gelmiş olan broş ve değerli taşlara dokunmak tuhaftı. Sanki Kuzeyli Ejderha'nın ağzından çıkan sıcak alevlerden geriye kalan bir şeyler hâlâ içlerinde korunuyordu.

Bulduğumuz her şeyi olduğu gibi bırakırdık çünkü hayvan derisine, çanak çömleğe veya hazinelere hevesimiz yoktu. İhtiyacımız olan her şeye zaten sahiptik; yüzyıllardır nesilden nesle birikerek gelen bir hazinemiz vardı. Bu yüzden, çürümekte olan yıkıntıların ve onları kalın örümcek ağları gibi saran çalılıkların arasından geldiğimiz gibi geri inerdik.

Bazen gezintilerimiz sırasında hâlâ ormanda yaşayan insanlarla karşılaşırdık. Çoğu yaşlı olan bu insanlar ufak kulübelerinin önünde oturur, ağaçların tepesindeki yaprakların arasından vuran güneş ışığı altında şekerleme yaparlardı. Vootele Dayı onlarla sohbet eder, ihtiyarlar da onunla konuşmaktan mutlu olurlardı. Kendi hayatlarını ve Vootele Dayı ufak bir çocukken ormanda olan şeyleri anlatırlardı. Ints'i görmek onlar için ayrı bir keyifti; dişsiz ağızlarıyla Çataldil seslerini çok iyi çıkarır ve Ints'e eskiden tanıdıkları bazı yılanları sorarlardı. Ints bildiği kadarıyla cevap verirdi ama engerekler insanlar kadar uzun yaşamadığı için sordukları yılanların uzun zaman önce öldüğünü itiraf etmek durumunda kalırdı.

İhtiyarlar, "Evet, elbette," diye ona katılırdı. "Şimdiye ölmüşlerdir. Bildiğimiz dünya yok artık, yakında biz de ölürüz ve her şey biter."

Bu yaşlı adam ve kadınları bulmuşken onlardan Kuzeyli Ejderha hakkında daha fazlasını duymak istiyordum. Ejderha'ya hayrandım. Onu gerçekten görmek istiyordum ama ona eski günlerdeki kadar güçlü tıslamalarla seslenmek mümkün değildi. Mutlaka bir yerlerde yaşıyordu, sonuçta hâlâ hayattaydı ve Vootele Dayı'nın söylediğine göre sadece uyuyordu. Ama nerede? Vootele Dayı bilmiyordu hatta Kuzeyli Ejderha'yı kendisi de görmemişti. Ama bu yaşlı insanlar onu hatırlıyordu; çocukluklarında Kuzeyli Ejderha'yı gökyüzünde yükselirken görmüşlerdi hatta bir deri bir kemik kalmış ak saçlı ihtiyar bir bey deniz kıyısında

Kuzeyli Ejderha'nın kanatlarının gölgesinde yapılan bir mücadeleye de tanık olmuştu.

Cılız yüzündeki ürpertici gülümsemesiyle, "Ah be, ne savaştı," diye mırıldandı, cildi o kadar inceydi ki çene kemiğindeki her ayrıntıyı görebiliyordunuz. "Kuzeyli Ejderha hepsini öldürdü ya da kendilerinden geçene kadar alevlere boğdu, bize de onları parçalayıp ganimeti toplamak kaldı. Ne günlerdi, ne günler!"

"Kuzeyli Ejderha şimdi nerede yaşıyor?" diye sordum.

"Yeraltında. Ama tam olarak neresidir, bilmem. Bunu bir tek nöbetçiler bilir, anahtar onlarda. Anahtar olmadan onu bulamazsın."

"Nöbetçiler de kim?" diye sordum. "Nasıl bir anahtar bu?"

"Kuzeyli Ejderha'nın yanına gitmeni sağlayan anahtar," diye açıkladı yaşlı adam. "Anahtarı ben görmedim tabii; herkesten gizlenir. Tek bildiğim, Kuzeyli Ejderha'nın mağarasına girebilen bazı nöbetçiler olduğu ama bu nöbetçiler kimdir, bilmem. Benim senin gibi insanlar olmalılar ama kim oldukları asla tam olarak açıklanmadı. Bu bir sır ve Ejderha'nın işine hiçbirimiz burnumuzu sokmadık. O bizim gücümüz kuvvetimiz ve yerin çok altında bir yerlerde dinlendiğini ve hepimiz seslenirsek uyanacağını biliyoruz. Daha fazlasını bilmemiz gerekmez; bu kadarı yeter. Ne günlerdi, ne günler!"

Eski toprağı kulübesinin önünde uyuklarken bırakıp oradan ayrıldıktan sonra, Vootele Dayı'ya nöbetçiler ve anahtarlar hakkında bir şey bilip bilmediğini sordum.

"Bir şeyler duymuştum," dedi Vootele Dayı. "Ama Korunun Bilgesi'nin gevelediği zırvalardan farklı olduğunu sanmıyorum. Hani şu periler ve hayaletlerle ilgili dönen muhabbet. Bütün çetrefilli şeylere basit bir açıklama bulmak için uydurulan eski efsanelerden biri daha. Hiç kimse bu tür şeylerin aptallık olduğunu kabul etmeye yanaşmıyor. Kuzeyli Ejderha gökyüzünde kimbilir nereden doğdu, sonra nereye kayboldu. Ama insanlar bununla yetinmez! Ulaşamadıkları hiçbir şeye tahammül edemezler. Bu yüzden de Ejderha'nın saklandığı yeri bilen birkaç nöbetçi ol-

duğu ve gizli yere bir anahtarla girildiği hikâyesini uydurdular. Böyle şeyler insanları rahatlatır. Kuzeyli Ejderha'nın uyuduğu yeri kendileri bilmese de bilen birileri var ve gizemli bir anahtarın yardımıyla o büyülü mağarayı bulmaları mümkün. Bu tür bir efsane dünyayı daha basit ve anlaşılır yapar."

"Anahtarı nerede bulacağını bilen kimse yok," dedim.

"Doğru ama ihtiyarların sana anlatmadığı bir efsane de bununla ilgili. Duyduğuma göre, güneşin dünyaya en uzak olduğu yaz gündönümünde bir eğreltiotu çiçeklenirmiş ve bu çiçek Kuzeyli Ejderha'nın yerini bulmaya yardım eden anahtarmış."

"Eğril otu çiçek açıyor yani?"

"Hayır, öyle bir şey olmuyor tabii. Eğreltiotunun çiçek açtığı görülmemiştir ama yaz gündönümünün arifesinde ormanda dolaşıp çiçek açmış bir eğreltiotu bulmanın ihtiyaç duyduğun tek şey olduğuna, aradığın anahtarın orada seni beklediğine inanmak kimin hoşuna gitmez. Tabii eğreltiotu çiçeğini bulmak bile hafife alınacak bir şey değil, efsane de böyle bir çiçeğin çok ender bulunabileceğini söyler ama bu varla yok arası umut bile Kuzeyli Ejderha'nın yaşadığı yeri ister amuda kalk ister takla at hiçbir şekilde bulamayacak olduğunu bilmekten çok daha iyidir. İnsanlar hep bir açık kapı bırakmak ister; katiyet kimseyi memnun etmez."

Vootele Dayı haklıydı; anlattıkları beni de memnun etmemişti. Dayıma kesinlikle büyük saygım vardı, bana anlattığı her şeye inanırdım ama Kuzeyli Ejderha'yı bulmayı o kadar çok istiyordum ki bu kez onun yanıldığına kendimi inandırdım. Ya bir anahtar vardıysa? Dayımın sözlerindense buna inanmak daha heyecan vericiydi. Yaz gündönümü yaklaştığı için, duyduğum her şeyi Pärtel'e anlatıp onu benimle birlikte çiçek açan bir eğreltiotu aramaya çağırdım. Benimle gelmeyi hemen kabul eden Pärtel'in aksine Ints reddetti.

"Delilik bu," dedi. "Eğreltiotu asla çiçek açmaz; bunu bütün engerekler bilir."

"Ama bu yaz gündönümü arifesi!" Daha çok kendimi ikna ediyordum.

"Yaz gündönümü arifesinde de açmaz. Çok anlamsız. Bu saçmalığa nasıl olur da inanırsın? Bari yaz gündönümü arifesinde kurtların uçabileceğine veya yaz gündönümünde engereklerin bacaklarının çıkacağına da inan. Hangi gece olursa olsun, doğa aynı kalır."

Mantığım doğal olarak Ints'in haklı olduğunu söylüyordu ama Kuzeyli Ejderha'nın kapısını açan anahtarı bulmak için hissettiğim kör arzu inatlaşmama neden oluyordu.

"Pekâlâ, o eğreltiotu çiçeğini özellikle arayacağım," diye iddialaştım. "Belki sen Kuzeyli Ejderha'nın varlığını bile kabul etmiyorsundur?"

"Ejderha gerçek," diye cevapladı Ints. "Daha ormanda engerekler yokken o vardı ve sonsuza kadar yaşayacak. Babamın bana söylediği bu. Nerede uyuduğunu bilmiyorum. Engereklerin hiçbiri bunu bilmez, hiçbir Çataldil sözcüğü de öğrenmemizi sağlayamaz."

"Nöbetçiler ve anahtar gerçekten var!" dedim ve bir deri bir kemik ihtiyardan dinlediklerimi ona da anlattım.

"Olabilir," dedi Ints. "Belki bazı insanlar Kuzeyli Ejderha'yı gerçekten bulmuştur. Bunu bilemem. Engerekler insanların bilmediği pek çok şey biliyor, bazen de insanlar bizim bilmediklerimizi keşfediyor. Ama eğreltiotu çiçeğinin kesinlikle o anahtar olmadığına seni temin ederim. Eğreltiotu çiçeği gibi bir şey yok, ancak bir aptal onun peşine düşer."

"Ben yine de gidiyorum!" diye direttim öfkeyle. Ints gülerek bana şans diledi ve evine doğru sürünmeye başladı. Pärtel ve ben yaz gündönümü arifesini beklemeye koyulduk.

Sabaha kadar süren o gezintiyi uzun uzun anlatmayacağım; anısı bile utanç verici. Aptallığımızın tek özrü o günlerde sadece iki küçük çocuk olmamız olabilir. Mucizevi çiçeğin çok küçük olduğunu ama yakından bakınca göze ilişeceğini düşündüğümüzden, rastladığımız her eğreltiotunun etrafında bir tur atarak kocaman ormanı baştan uca yürüdük. Ama hiçbir şey bulamadık. Tek bir eğreltiotu bile çiçek açmamıştı ve sabahı yorgun düş-

müş bacaklarımız, uykusuzluktan tükenip ağırlaşmış vücutlarımızla devrik bir ağacın yanında uzanırken karşıladık.

Meeme bizi burada buldu. Ya da biz onu bulduk. Yaklaştığını yine fark etmemiştik, bir an sonra baktığımızda ağacın diğer tarafında uzanıyordu. "Çocuklar, biraz şarap ister misiniz?"

Başka koşullarda köyün yasaklı içkisini meraktan denerdik belki, sonuçta sadece ikimiz vardık ve evde izin verilmeyen bir şeyi yabancı bir yerde hiç düşünmeden denemek her zaman daha iyidir. Ama o sabah çok yorgunduk ve bitap bir hâlde başlarımızı iki yana salladık.

"Sabahın bu saatinde burada ne yapıyorsunuz?" diye sordu Meeme. "Kulübelerinizin buradan epey uzakta olduğunu sanıyordum."

"Çiçek açan bir eğreltiotu arıyorduk," dedi Pärtel, hâlbuki ben bu sırada dirseğimle onu dürtüklüyordum çünkü Vootele Dayı'nın ve Ints'in haklı olduğuna, eğreltiotunun sadece efsanelerde çiçek açabileceğine inanmaya başlamıştım. Bütün gece bir yanılgı yüzünden ormanda dolandığımızı ve buralara kadar geldiğimizi kabul etmek utanç vericiydi.

Korktuğum gibi oldu; Meeme boğazına kaçan şarapla nefesi kesilene kadar bizimle alay etmekten geri durmadı.

Kahkahalarından dili dolaşarak, "Çiçek açan bir eğreltiotu ha!" diye bağıra çağıra konuştu. "Yeşil bir tilki aramıyor muydunuz siz? Ormanda böyle bir hayvanın görüldüğünü işittim."

"Çiçek açan eğreltiotunda bir anahtar olduğunu duyduk," diye açıklamaya girişti Pärtel ve dürtmelerime hiç aldırış etmedi ya da anlam veremedi belki; yorgunluktan sadece vücudumun seğirdiğini düşünüyor olabilirdi. Meeme'ye her şeyi anlattı.

Meeme kahkaha atmayı bırakmıştı, şimdi küçümseyici bir tavırla durmadan söyleniyordu.

Özür diler gibi, "Sadece denemek istemiştik," dedim. "Aptallıktı tabii. Anahtar filan olmadığı çok açık."

Meeme beklemediğimiz kadar terslenerek, "Ben böyle bir şey söylemedim," dedi. "Çiçek açan eğreltiotu yok."

"Anahtar var o zaman?" dedim.

Önceki sarhoş sesiyle, "Öyle söylüyorlar," diye cevapladı. "Ama aramanın bir anlamı yok. Zamanı geldiğinde, anahtar, doğru kişinin eline geçer."

"Bunu nasıl bilebilirsin?" diye sordum.

"Gözleri görmeyen ninem bana böyle anlattı," derken Meeme yeniden gülmeye ve öksürmeye başladı. "Ayrıca gökkuşağından aya kadar yürüyebileceğini ve bir avuç dolusu toprak yersen, guguk kuşuna dönüşeceğini de söylerdi. Benim kör, yarım akıllı ninem böyle şeyler anlatırdı. Doğru olup olmadıklarını gidip öğrenin. Ama ben toprak yemedim çünkü guguk kuşu olmak istemiyordum. Guguk kuşları şarap içmez; diğer kuşların yuvalarına yumurta bırakırlar ama ben içmek istiyorum. Sağlığınıza çocuklar! Şarabın, al sinekçi mantarından çok daha güzel bir tadı olduğuna yemin ederim! Şu yabancılar zeki insanlar! Bırakalım da herkes köye taşınsın; insanların doğru düzgün yaşadıkları yer orası! Köylüler çok yaşasın! Çok yaşasın!"

Onu ağaç gövdesinin yanında abuk sabuk konuşurken bıraktık ve zar zor eve yürüdük. Meeme'yle karşılaşmamız düşüncelerimi yeni bir yöne kaydırmıştı.

Altı

Meeme tonla ıvır zıvır anlatmıştı ama söylediklerinden bazıları düşünmeme neden oldu. Anahtarı aramanın bir anlamı yoktu; Meeme anahtarın kendiliğinden geldiğini söylemişti. Tabii ya! Çocuk kalbim gururla doldu çünkü Meeme'nin sözlerini anladığımı, onların gizli anlamlarını çözdüğümü düşünüyordum. Gizemli anahtarı ormanda veya kara yosunları arasında bulmak mümkün değildi; anahtar meyve toplayıcıların ağızlarına atacağı bir süt mantarı ya da yaban mersini değildi. Bir üstattan diğerine bırakılmak üzere çok iyi korunan ve saklanan bir nesne olmalıydı. Yaşlı adam nöbetçilerden bahsetmemiş miydi? Anahtar bir nöbetçiden diğerine geçiyordu muhakkak. Nöbetçiler de muhafızlarda olduğu gibi anahtarı miras alıyordu. En iyi ihtimal bu gibiydi; bir nöbetçi elindeki değerli hazineyi bir başkasına verir miydi hiç? Ben böyle bir şeyi ne pahasına olursa olsun yapmazdım. Ama birisi ölmüşse o zaman işin rengi değişirdi. Bir nöbetçi ölür, diğeri onun yerini alırdı.

Stresten tırnaklarımı yemeye başladım. Zekâmla iftihar ediyordum ama daha çok birkaç yıl önce aldığım bir hediye yü-

zünden heyecanlanmıştım. Yüzük! Elbette Meeme'nin verdiği o yüzüğün Kuzeyli Ejderha'nın yerini bulmaya yardım edeceğine, onun aranan yüzük olduğuna inanmam için elle tutulur bir sebep yoktu. Öte yandan, yüzüğün bana gelişinde tuhaf bir şeyler olduğu inkâr edilemezdi. Meeme onu neden bana vermişti? Erkekler ve erkek çocukları yüzük takmazdı. Yüzüğün bir kadına gitmesi akla daha yatkındı. Gerçi ormandaki kadınlar mücevhere pek önem vermezdi ve her ailede on parmağın onuna da yetecek kadar değersiz mücevher olurdu. Kuzeyli Ejderha'nın zamanında ele geçirilen eski hazineler büyük ölçüde korunmuştu ve sandıklarda kullanılmadan duruyordu. Ama bu yüzük deri bir keseye konmuştu; türdeşlerinden ayrı tutulmuş, onların arasından özellikle seçilmişti. Yüzüğüm muhakkak bir çeşit gizem taşıyordu ve çocuksu bir heyecan içinde bunun Kuzeyli Ejderha'nın anahtarıyla ilgili olduğuna emindim.

Tereddüde düştüğüm tek nokta yüzüğü Meeme'nin vermesiydi. Neden o? Yüzüğün nasıl bir hazineyle ilgisi olduğunu biliyor muydu? Ve biliyorsa, neden kendine saklamamıştı? Meeme nasıl bir insandı sahiden? Dediğim gibi, önceleri mantar yerken sonradan sürekli şarap içmeye başlamıştı ve onu ne zaman görsem tek başına yerlerde yatıyordu. Sümükleri akmış, reçine ve çamura bulanmış olurdu; gözleri donuk, kaşları kepekle doluydu. Görünüşü güven vermiyordu. Yüzüğü Vootele Dayı veya Bilge Ülgas hatta Tambet vermiş olsaydı (tabii Tambet köyde doğan birine onu asla vermezdi), hazinenin bir şekilde değerli olduğundan en ufak bir şüphe duymazdım. Ama Meeme söz konusuysa her şey bir sarhoşun şımarıklığı olabilirdi. Kıyıda köşede eski bir yüzük bulmuştu belki ve onu bir parça deriye sarıp elime vermişti. Şimdi de, yüzüğü parmağıma takarak Kuzeyli Ejderha'nın yerini bulmayı umduğum için bana bakıp bir alacakarga gibi kıs kıs gülüyordu muhtemelen.

İlk iş Vootele Dayı'nın yanına gittim. "Bana Meeme'yi anlatsana," dedim.

Vootele Dayı merakla, "Ona karşı bu ani ilgin neden?" diye

sordu. "Sana şarap mı teklif etti? Şarap içmen iyi olmaz; sersemlersin."

"Öyle bir şey yapmadı. Daha doğrusu teklif etti ama ben istemedim. Mantarlardan da almadım. Bana onun kim olduğunu söyle! Niye hep yerlerde yatıyor? Yürüdüğünü hiç görmedim."

Vootele Dayı sakalını sıvazlayarak, "Aaa, yürümez olur mu; hep aynı yere yapışıp kalmıyor," dedi. "Leemet dinle, Meeme tuhaf biri. İyi günlerinde müthiş bir savaşçıydı, gözü pek ve kuvvetliydi. Dedenin öldürüldüğü savaşı o yönetecekti. Ama savaşa girilmesini istemedi. Demir adamlara karşı onların silahlarını kullanmayı tam bir aptallık olarak görüyordu. Kurtlar bile geride bırakıldı ve demir adamların herkesi birkaç hamleyle kırıp geçirdiği savaş alanına tıpış tıpış kendi ayaklarımızla gittik. Meeme olacakları sezmiş, bu savaşa girmenin delilik olduğunu söylemişti. Ama onu dinleyen çıkmadı."

"Neden?"

"Çünkü birçok insan demir adamların bizden daha zeki olduğunu düşünüyordu. Onlarla savaşmaya gidiyorlardı ama zırhlarına ve parlak kılıçlarına içten içe hayrandılar. Kurtlara binmenin, ağaçlıklar arasında savaşmanın artık çok gerilerde kaldığına, anlamsız olduğuna ve hiçbir modern ordunun böyle savaşmadığına inanıyorlardı. Meeme kendi eski silahlarımızdan şaşmamamız gerektiğini açıklamaya kalktığında, birçoğu böyle bir taktiğin düpedüz intihar olduğunu savundu. 'Gelişmiş toplumları örnek almalıyız,' dediler. 'Demir adamlar açık arazide ve kurtlar olmadan savaşıyorsa, böylesi daha doğru ve etkilidir. Neyin iyi olduğunu onlar bilir! Sonuçta buraya uzak topraklardan yelken açtılar! İlkeller gibi savaşa gitmektense onların tarzını öğrenmeliyiz. Estonya'nın namını böyle rezil edemeyiz! Demir adamlar bizim de insanlar gibi savaşmayı bildiğimizi görsün! Diğer ulusların hiçbirinden zerre kadar eksiğimiz yok!' Ve böylece savaşa kurtlar olmadan yürüyerek gittiler, yanlarına da demir adamlardan ele geçirdikleri silahları aldılar. Tabii yenildiler. O savaş alanından babam dışında kimse sağ çıkmadı ve babamı

kurtaran şey şimdilerde hiçbir insanın ağzında görülmeyen en eski silah, yani zehir dişleri oldu."

Vootele Dayı dişlerinin arasına sıkışan küçük bir et parçasını çıkardı, yuttu ve konuşmaya devam etti.

"Meeme, demir adamlarla tek başına savaşmaya başladı, eline ne kılıç ne de mızrak aldı. Eskilerin Çataldil sözcüklerini kullanarak bütün hayvanları deliye döndürüyordu. Onun bir komutuyla hayvanlar gözleri dönmüş gibi demir adamların üzerine saldırıyordu. Meeme, ormanın uçlarında oyalanan demir adamları pusuya düşürerek orada kendi savaşını verdi. Kurtlar, ağaçların arasından demir adamların üzerine atlıyor ve bu yabancıları Meeme'nin onları eskilerden kalma iyi bir baltayla parçalara ayırdığı çalıların içine çekiyorlardı. Bu, şüphesiz demir adamların isteyeceği türden bir savaş değildi ve modernlikten çok uzaktı ama bir o kadar da etkiliydi. Demir adamlar, ölümün pusuda beklediğini bildikleri için ormandan ateşten korkar gibi korktular. Ama ormandan kaçışları da yoktu çünkü ya ormanın çevresinden ya da içinden geçmek zorundaydılar ve pek çoğu diğer tarafa ulaşamadı. Bütün adamlarımız açık arazide savaşa gitmek yerine Meeme gibi davransalardı ve ormandaki yabancıları Çataldilin sözcükleri ve kurtların yardımıyla öldürselerdi, neler başarmıştık bir hayal et. Meeme tek başına on adamın işini yaptı ama bu bile gücünden bir şey eksiltmedi.

"Meeme delicesine mücadele edip demir adamları yıldırım gibi ortadan ikiye ayırıyordu ayırmasına ama köye sürekli daha fazla insanın taşınmasını bu bile engelleyemedi. Meeme ormanı yabancılardan temizliyordu, gelgelim artık bunu yapmasının bir anlamı kalmamıştı. Orman zaman geçtikçe daha da boşaldı ve demir adamları öldürüp halkını korumayı amaç edinen Meeme onların akın akın demir adamların inançlarına sarıldığını gördü; her şey ufak bir parça toprak satın almak, kışlarını güneşe dönmek ve bir orakla ellerinin ve dizlerinin üzerinde tahıl biçmek içindi. Meeme mücadeleye niye devam edecekti? Halkının onun yardımına ihtiyaç duymadığını gördü. Ve bundan sonra sadece

karşısına çıkan demir adamları öldürmeye başladı; diğer zamanlarda da mantar yiyip uyuyordu."

"Şimdilerde şarap içiyor," dedim.

"Hiç fark etmez. Artık bütün düzeni bozuldu; her şeyden vazgeçti ve yalnız kalmaktan başka bir şey istemiyor."

Vootele Dayı'ya teşekkür edip oradan ayrıldım. Dayımın anlattığı hikâye gerçekten enteresandı ama daha önemlisi yüzüğe olan inancımı güçlendirmişti. Bir zamanların cesur savaşçısı Meeme, pekâlâ bana anahtarı verecek kişi olabilirdi. Yüzüğü kendine saklamamıştı çünkü hiçbir şey, Kuzeyli Ejderha bile, ilgisini çekmiyordu. Bunu anlamam çok zordu. Kuzeyli Ejderha'dan nasıl olur da vazgeçerdi? Nasıl bu kadar bezmişti?

Neyse, benim sorunum değildi ya. Aceleyle eve gittim ve etrafta yüzüğüme bakındım. Bulunca kesesinden çıkarıp parmağıma geçirdim.

İçten içe, yüzük parmağımdayken yeterince hızlı koşarsam gizemli bir güç tarafından Kuzeyli Ejderha'nın mağarasına götürüleceğimi umuyordum ama böyle bir şey olmadı. Yüzük, parmağımın en dibinde herhangi bir yüzük gibi duruyordu ve ben de Kuzeyli Ejderha'yı aramanın kolay bir iş olmayacağını anlamıştım.

Ne olursa olsun bu çabayı göstermeye hazırdım. Ama onu tek başıma aramak istemiyordum. Pärtel evde yoktu, onu bulamadım ama Ints'i gördüm ve ona benimle gelmesini teklif ettim.

Engerek teklifimi ikiletmeden kabul etti. Çiçek açan eğreltiotunun varlığını kesin bir dille reddetmişti ama yüzüğün bizi pekâlâ Kuzeyli Ejderha'ya götürebileceğini düşünüyordu.

"Yüzüklerle ve insan yapımı diğer şeylerle ilgili hiçbir şey bilmiyorum," dedi. "Bunun anahtar olduğunu düşünüyorsan, bir deneyip anlayalım. Nasıl çalışıyor peki?"

"Bilmiyorum," dedim. "Sadece yürümeye devam edelim; yüzük bizi doğru yere kendiliğinden götürür."

Yola koyulduk. Sıklıkla kullandığımız patikaları es geçerek tamamen rasgele hareket etmeye çalıştık. Etrafı görmemek için

yürürken gözlerimi bile kapattım ama ormanda bunu yapmak çok zormuş, durmadan çalılara takılıp yüzümü çiziyordum.

"Gözlerini aç," dedi Ints. "Yüzük gerçekten bir işe yarıyorsa, bu cambazlıklara gerek yok. Cildine biraz acı."

Yılanlar için derileri çok önemlidir. Her yılan derisiyle gururlanır. Küçücük bir çizikte bile acı çekerler ve derilerine bir şey olursa sabırla eski deriyi yeni ve zarar görmemiş bir deriyle değiştirecekleri zamanı beklerler. Deri değişiminden sonra dış görünüşleri konusunda çok hassaslaşırlar ve olur da üzerlerine kızarmış et yağı filan damlatırsanız veya yaban mersininden lekelenmiş ellerle derilerine dokunursanız, çileden çıkarlar. Birkaç yerinden yırtılmış eski derilerine ise sadece tiksintiyle hatta dehşet duygusuyla bakarlar. Yılanların yuvalarından dışarı çıkmadığı uzun kış aylarında, anne engerekler, çocuklarına gizemli bir şekilde kendi kendilerine hareket eden ve eski sahiplerini yakalayıp onların vücuduna sarınan eski derilerle ilgili sayısız korku hikâyesi anlatır. Ufaklıklar korkudan titrer ve anne öyküsünü bitirdiğinde, "Yeniden anlat! Deri hikâyesini baştan anlat!" diye yalvarırlar.

Şimdilik bu kadarı yeter. Ints, ıslak bir parlaklığı olan, dipdiri derisiyle ot öbeklerinin arasından dikkatle geçiyor ve derisini kirletebileceği için çürümüş yapraklara değmemeye çalışıyordu. Sohbet ederek ilerlemeye devam ettik ve hiç anlamadan ormanın sonuna geldik, burada ağaçların yerine ortasından dar bir patikanın kıvırılarak uzandığı açık bir düzlük vardı. Patika yolda bir keşiş yürüyordu.

Küçük bir çocukken, kadınlarınki gibi geniş elbiseler giydikleri için keşişlerin demir adamlarla evli olduğunu sanıyordum. Doğrusu pek güzel değillerdi ve demir adamların neden bu kadar çirkin karıları olduğunu merak ederdim. Demir adamların da hoş bir görüntüsü yoktu; çocuk aklımla yüzlerinin demirden yapıldığına, burunlarının ya da ağızlarının olmadığına emindim. Ne zamanki başlıklarını çıkardıklarını gördüm, o zaman insan olduklarını anladım. Bir keresinde de işeyen bir keşiş gördüm ve

gözlerim yuvalarından fırlamış vaziyette Vootele Dayı'nın yanına koştum. Nefes nefese, "Dayı, dayı! Keşişin pipisi var!" dedim.

Vootele Dayı, "Bütün erkeklerde olduğu gibi onda da var tabii," diye cevapladı.

"Keşişler de erkek mi o zaman? Demir adamların karıları olduklarını sanıyordum."

Vootele Dayı güldü ve beni böyle bir şey olmadığına inandırmaya çalıştı. Başta ona inanamadım ve bazı karşı savlar öne sürdüm.

"Ama memeleri var. Elbiselerinin altında hopladıklarını görüyorum. Ayrıca hamileler. Bir erkek hamile olamaz, değil mi?"

"Hamile değiller, memeleri de yok. Sadece çok şişmanlar, o kadar ki yağları çamların üzerinden akan reçine gibi vücutlarını kaplıyor."

Patikadan geçen keşiş de şişmandı. Beni fark edince önce adımlarını yavaşlattı ama sonra yalnız olduğumu ve herhangi bir tehlike oluşturmadığımı düşünmüş olmalı. Çimlerin arasında saklanan Ints'i görmemişti. Parmağımdaki yüzüğüyse hemen gördü. Dikkatlice baktı ve kendi dilinde bir şeyler söyledi.

"Anlamıyorum," diye cevapladım ve aynısını Çataldilde de söyledim ama keşiş her iki dili de anlamıyordu. Bana doğru geldi, gözlerini kısıp yüzüğüme baktıktan sonra hızla etrafı kolaçan etti ve kıyıda kimsenin olmadığını görünce bir eliyle ensemden yakaladı ve boşta kalan eliyle yüzüğü parmağımdan çekip çıkardı.

Yüzüne doğru en kuvvetli Çataldil sözcükleri tısladım ama keşiş hiçbirini anlamadı, sözcükler onu hiçbir şekilde etkilemedi. Bir engereğe soğukkanlılıkla saldırabilen kirpiler gibiydi; aptal kafası Çataldilin bütün sözcüklerine karşı bir zırh oluşturuyordu. Keşiş kafamın arkasına bir şaplak atıp beni kenara itti, aynı anda yüzüğü ağzına attı; değerli bir şeyi başkalarından saklamak ve korumak için böyle yaptığı açıktı.

Çıldırmış gibi tıslıyor, keşişi ısırmak istiyordum ama Ints benden önce davrandı. Keşiş acıyla bağırdı ve incik kemiğinden aldığı iki ısırık yüzünden dizlerinin üzerine düştü.

Artık yere daha yakın olduğundan Ints onu boğazından ısırabildi. Engerek sıçradı; keşiş çığlık attı ve eliyle boğazını kavradı ama faydası yoktu. Zehirli iki küçük iz boynunda, damarlardan birinin tam üzerinde gittikçe kırmızılaştı.

"Teşekkürler, Ints. Ama yüzüğümü geri istiyorum!" dedim.

"Ölene kadar bekleyelim, sonra ağzından alırız," dedi Ints. Keşişin acı dolu feryatlarından ve iniltilerinden rahatsız olduğumuz için ormana geri döndük ve her yer sessizleşene kadar ağaçların serinliğinde keyifle uzandık. Sonra ormandan çıktık. Keşiş ölmüştü ama ağzını açtığımda hüsrana uğradım; mahlûkun ağzı boştu.

"Yutmuş," dedi Ints.

"Şimdi ne yapacağız?" diye sızlandım. "Artık öldüğüne göre bir daha tuvaletini yapmayacak. Çürüyüp gidene kadar bekleyecek miyiz?"

"Onu parçalara ayır," diye önerdi Ints.

"O kadar büyük bir bıçağım yok," dedim. "Bak, sadece bu küçük av bıçağı. Adamı kesmek için bütün gün uğraşmam gerekir. Eve kadar da sürükleyemem; çok şişman ve ağır. Eve bıçak almaya da gitsem, bu esnada biri gelip onu götürebilir veya yiyebilir ve ben de yüzüğümden olurum. Ints, baksana, onun içine sığmaz mısın? O kadar büyük ki ilerlemen için yeterince alan vardır. Belki yüzüğü ağzına alıp getirebilirsin."

"Onun içine girmek istemiyorum," dedi Ints. "İçerisi kesin feci kirlidir. Her tarafım pislenir, hâlbuki derim daha çok yeni ve güzel."

"Lütfen, Ints! Arkadaşız sonuçta değil mi? Gidip gölde yıkanabilirsin."

"Hayır, o lapa gibi şeye girmem. Ama ne yapacağımızı biliyorum. Bir kör yılan çağıralım."

Kör yılanlar aslında yılan değil, bacaksız sürüngenlerdi. Engerekler, kör yılanların kendilerini yılanlarla bir tutmaya çalıştıklarını düşündüğünden onları önemsemezlerdi; sonuçta zekâları yılanlarınkiyle boy ölçüşemezdi ve bu yüzden yılan olarak çağ-

rılmayı hak etmiyorlardı. Ama böyle sinir bozucu işlerde yılanlar onları kullanırdı. Ints tısladıktan çok kısa bir süre sonra uzun bir kör yılan çimlerin arasından sürünerek geldi ve itaatkâr bir tavırla engereğin önünde boylu boyunca durdu.

Ints, "Şu keşişin içine girip bir yüzük arayacaksın," diye emretti.

Kör yılan kafasını yukarı aşağı salladı ve keşişin ağzından içeri kıvrıla kıvrıla, çevik hareketlerle ilerledi. Kısa bir süre sonra cesedin boğazının şiştiğini, ardından normal hâline döndüğünü gördük; kör yılan buradan aşağı inmişti.

Bir süre hiçbir şey olmadı. Nihayet Ints başını yana yatırdı, "Sanırım kör yılanın sesini duyuyorum," diye haber verdi. "Sen de duyabiliyor musun?"

Hiçbir şey duyamadığımı itiraf etmek zorundaydım ve bunda şaşacak bir şey yoktu. Engereklerin kulakları çok daha iyi işitir. Ints keşişin karnına doğru kıvrılıp dikkatle dinledi.

"Evet evet, yüzüğü bulduğunu söylüyor ama onu dışarı çıkaramıyormuş. Ağzına sığmamış. Av bıçağını kullanarak keşişte küçük bir delik açsan iyi olur, kör yılan da yüzüğü oradan iter."

Bıçağımı kınından çıkarırken, "Deliği tam olarak nereye açmam lazım?" diye sordum. Ints yerini gösterdi. Kesmeye başladım. Ne kadar da zordu; karın derisinin yanı sıra keşişin göbeğini kaplayan kalın bir yağ tabakasını da kesmem lazımdı. Bıçak pörsük derinin içinde kaybolmak üzereydi ki Ints bağırdı: "Kör yılan bıçağını görebildiğini söylüyor! Şimdi deliği genişlet."

Artık kör yılanın tıslamasını ben bile duyuyordum. Bıçağı elimde döndürdüm, bu şekilde içinden yüzüğün geçebileceği bir delik hazırlıyordum.

"Hadi it!" Ints, kör yılana emir veriyordu.

Deliğin altındaki hareketlenme fark ediliyordu ve bir süre sonra keşişin içinden parlak altın göründü. Yüzük gün ışığına çıkmıştı. Parmaklarımı uzattım ve işte yüzüğü elimde tutuyordum. Pis ve kanlıydı ama temizlenene kadar yüzüğü çimlerle ovdum, sonra da parmağıma geçirdim.

Ints, "Çık artık dışarı!" dedi kör yılana. "İşimiz bitti."

Kör yılan çok geçmeden göründü ama keşişin ağzından değil, elbisesinin kıvrımından dışarı çıkmıştı.

"Geri dönmedim," diye tısladı.

"Çok teşekkürler," dedim. "Bir ara bize gel de annem sana geyik budu versin."

Kör yılan, "Büyük memnuniyetle!" dedi ve ağaçların arasına karıştı.

"Nasıl görünüyordu, fark ettin mi?" Ints fısıldıyordu. "Berbat! Tüm o şeyin içinde süründüğümü hayal edemiyorum. Derime ne olurdu sonra? O pisliği hiçbir çeşme temizleyemez."

"Kör yılan da zaten bok renginde; bu yüzden çok da kötü görünmüyordu," dedim.

Kuzeyli Ejderha'yı aramaya devam etmeyi düşündük ama akşam karanlığı çökmüştü ve ikimizin de midesi boştu. Eve gidip karnımızı doyurmaya ve Kuzeyli Ejderha'yı başka bir zaman aramaya karar verdik.

Eve dönmek için yola koyulduğumuzda Ints, "Doğru yüzüğün bu olduğuna da inanmıyorum artık," dedi. "Gerçek bir yüzüğün sonu asla bir keşişin midesine girmek olmazdı. Kuzeyli Ejderha kimsenin bağırsaklarında yaşamaz!"

"Sadece şansızlıktı!" dedim ama Ints şüpheyle kafasını iki yana salladı.

Yedi

Yanımızda yüzükle birkaç kez daha hazinemizin peşine düştük ama faydası yoktu. Kuzeyli Ejderha bulunamıyordu. Her arayışımız daha fazla devam etmek istemediğimiz bir noktada kalıyor, biz de durup yaban mersini yiyorduk.

Sonunda, hediye olarak aldığım bu yüzüğün doğru yüzük olmadığına karar verdim; hem doğru yüzük olsaydı bile onu kullanmak için müthiş bir çaba ve bende olmayan bir çeşit bilgi gerekiyordu. Yüzüğe karşı ilgimi kaybettim, onu deri kesesine tıktım ve başka şeylerle ilgilendim.

Kuzeyli Ejderha'yı aradığım günlerde yolum birçok kez primatların kulübesinin oradan geçmişti. Onları önceden de tanıyordum tabii, ne de olsa ormanda birkaç insan kalmıştık. Pirre ve Rääk de aslında insandı, sadece bizden daha kıllıydılar. Bu hemen fark edilirdi çünkü hayvan postu giymiyor, çırılçıplak dolanıyorlardı. Bunun eski geleneklerinden biri olduğunu ve halkımızın çöküşünün köye gidişlerle ya da ekmek yemekle değil, yabancı mahlûkların derilerini sırtlarına geçirdikleri ve gemilerden çalınan demir aletleri kabullendikleri için başladığını iddia ediyorlardı. Evlerinde tek bir metal parçası yoktu; sadece taştan

yapılma el baltaları kullanırlardı. Bunlar hantal ve eciş bücüştü ama Pirre ve Rääk baltaların ele tam oturduğunu ve sağlıklı olduğunu söylerlerdi.

"Yabancıların demiri değil, bak bizim kendi taşımız. Böyle bir taşı eline aldığında, sana kuvvet verir, avuçlarına masaj yapar, sinirlerini yatıştırır. Eski günlerde her işi bu taş baltalarla yapardın; keyfin yerinde olurdu, dert nedir bilmezdin."

Atalarının yaşam biçimlerini kutsal sayan ve onların artık iyice eskilerde kalmış yollarında kararlılıkla yürümeye çalışan Tambet'in aksine, Pirre ve Rääk çok uysaldılar. Hiç kimseden bir talepleri olmazdı. Diğer insanlardan kıçı açık dolaşmalarını istemezler, belinde bıçak taşıyan veya yakasına broş takmış birini gördüklerinde asla tartışmaya girmezlerdi. Biri Tambet'in evine elinde bir parça ekmekle gelseydi, Tambet küstahlığına ceza olarak kurtlarını üzerine salabilir ya da en azından bu köy yağcısına en beterinden saydırırdı. Pirre ve Rääk ise hiç kimse hakkında kötü konuşmazdı. Cana yakın ve misafirperverdiler hatta misafirleri arasında kendilerine ikram edilen yarı çiğ et parçasını reddeden çıksa bile alınmazlardı. Anlayışla, "Yani, alışkın değilsin," deyip gülerler, bu sırada sarı azı dişleri parlardı. "Yanmış et yiyorsun sen. Sorun değil. Böyle seviyorsan, et parçasını siyahlaşana kadar kömür ateşinde pişirelim. Ama senin için sağlıklı olmaz. Eski insanların hepsi eti yarı pişmiş yerdi, sindirim için böylesi daha iyi. Kurtçuk ister misin? Ne kötü; halkımızın en sevdiği lezzet bunlardı! Bak şimdi, kurtçuğu alıyorsun ve boşalana kadar dilinin üstüne sıkıyorsun. Of, çok lezzetli!"

Gözlerini zevkle yumup dudaklarında kalan ezilmiş kurtçuk parçalarını yalarlardı; yine de hazdan mest olmuş görünüşleri beni bile bu lezzeti tatmaya ikna etmedi. Kendi beğendikleri şeyleri bana dayatmaya da kalkışmazlardı. Etimi koyulaşana kadar kızartırlar ve neşeyle gülüp, "Afiyet olsun," derlerdi. Sonra da yemeğimi rahatça yemem için beni bırakırlar ve birbirlerinin kıllarını tarayıp çam iğnelerini, karıncaları ve örümcekleri temizlerlerdi.

Küçük bir çocukken bile önceleri Vootele Dayı'yla, sonra tek başıma veya Pärtel'le ara sıra Pirre ve Rääk'i görmeye giderdim. Ama Kuzeyli Ejderha'yı ararken primatları daha yakından tanıdım. Hatta birkaç kez, tüm gün ormanda yürümekten yorulduğum ve akşam eve dönecek gücü bulamadığımda, geceyi onlarla geçirdim. Annem ormanda başıma bir iş gelmeyeceğini bilirdi çünkü Çataldil sözcükleri iyi öğrenmiştim ve onlar sayesinde korkmam gereken hiçbir şey yoktu. Annem de gece eve gelmesem bile endişelenmiyordu. Bazen Ints ve ailesinin yuvasında, bazen Vootele Dayı'nın evinde kalırdım. Ama son zamanlarda primatların evinde kalmaktan hoşlanır olmuştum çünkü orada bitler vardı.

Pirre ve Rääk onları besliyordu.

Bitleri evcilleştirmişlerdi. Primatların çocukları yoktu, bu yüzden bütün şefkat ve ilgiyi bitlere gösteriyorlardı. Bitler özel yapılmış kafeslerde yaşardı; çok fazlaydılar, her boyuttan ve şekilden bit vardı. Sıradan gri bitlerin dışında, bir de kurbağa büyüklüğünde olanları vardı. Bunlar özel olarak yetiştirilip beslenen ve Pirre ve Rääk'in zaman zaman kucaklarına alarak kıllı elleriyle okşadıkları mahlûklardı. En ilginci de bu bitlerin hepsi sahiplerine itaat ediyordu. Dediğim gibi, böcekler normalde Çataldil sözcükleri anlamaz. Bir karıncayla istediğiniz kadar konuşun; yine de bir arpa boyu yol alamazsınız. Başka bir hayvanı sus pus eden Çataldil seslerini, cırıltısıyla uykunuzu bölen bir çekirgeye tekrar tekrar haykırın; çekirge ötmeye devam eder. Bir örümceğe veya uğur böceğine Çataldil öğretmeniz mümkün değildir; onlar doğuştan aptaldır. Bitler de anlayışları son derece kıt mahlûklardır ve isteklerinizi normalde asla yerine getirmezler. Hâliyle, Pirre ve Rääk'in onları mücadeleci kurtlar gibi eğitmiş olması tam bir istisnaydı.

Bitler, sahiplerinden aldıkları emre tam itaat ediyorlardı. Yanınıza gelir, yere yatar, sıraya girer, birbirlerinin üzerine tırmanır ve tilki yavruları gibi yerde yuvarlanırlardı. Elinizi uzatırsanız, onlar da bir ayaklarını nazikçe uzatarak karşılık verirlerdi. Bü-

tün bu oyunları yalnızca Pirre ve Rääk'in emriyle yapıyorlardı. Onlara zorla bir şey yaptırmayı denesem, tek kaslarını bile kıpırdatmazlardı. Hayal kırıklığım had safhadaydı çünkü Çataldili çok iyi, en az primatlar kadar iyi konuştuğumu biliyordum. Pirre ve Rääk'e benim Çataldil sözcüklerimi neden anlamadıklarını sorduğumda, içten bir kahkaha atmışlar, "Sıradan Çataldil sözcükleri yetmez," demişlerdi. "Onlarla nasıl konuştuğumuzu dikkatlice dinlersen, Çataldil sözcükleri eski primat geleneğine göre söylediğimizi fark edersin. Uzun zaman önce, atalarımız hâlâ mağaralarda yaşar ve ateşi bilmezken, böceklere sözleri geçerdi. Normalde onlara istedikleri gibi saldırabilecek at sineklerini ve sivrisinekleri kamp ateşinin dumanı olmadan nasıl geri püskürtürlerdi sanıyorsun? Eski söyleyiş şekilleri artık unutuldu. Biz bile on binlerce yıl önceki insanlar gibi konuşamıyoruz. Böcekler içinde bir tek, ömürlerinin çoğunu hayvan kürkünde yaşayarak geçiren, bu sırada onlardan bazı şeyleri öğrenen bitlerle iletişim kurabiliyoruz. Gücümüz karasinekleri kaçırmaya bile yetmiyor. Eski beceriler artık kalmadı; çok yazık."

Buna ben de üzülüyordum çünkü Çataldili kullanarak sinekleri kendimden uzak tutmayı isterdim. Mide bulandırıcı mahlûklardı ve ısırıkları acıtıyordu. En azından bitlerle konuşmayı öğrenmeye çalışıyordum, ne var ki işim hiç kolay değildi. Ne kadar pratik yaparsam yapayım olmuyordu, Çataldil seslerini Pirre ve Rääk gibi çıkaramıyordum. Aradaki fark çok küçüktü ama istesem de istemesem de dilim alışık olduğu şekle geri dönüyordu.

Pirre ve Rääk, primat telaffuzunu öğrenmenin imkânsız olduğunu ve kendimi daha fazla zorlamamam gerektiğini söylediler.

"Ancak doğuştan gelirse olur; atalarının zehir dişlere doğuştan sahip olması gibi düşün," dediler. "Dişlerini istediğin kadar keskinleştir, ağzını türlü ilaçlarla yıka ama yine de dişlerin zehirli olmaz. Bizim dilimizde de durum bu. Sen primat değilsin. Evet, ailelerimizin akrabalığı var ama yollarımız uzun, çok uzun zaman önce ayrıldı. Kuyruğun da yok ayrıca."

Kuyruğum yoktu, doğru; Pirre ve Rääk'in arkalarındaysa ufak, yumuşak bir şişkinlik vardı. Bitlerle konuşmaya çalışmaktan vazgeçtim ve sadece bir şeyi daha öğrenmek istedim – Pirre ve Rääk kendi eğittikleri bitlerin dışında tanımadıkları bir bite de söz geçirebilirler miydi?

"Yapabileceğimizi düşünüyoruz," dediler. Tesadüf eseri hep birlikte konuşurlardı, biri bir kelime söylediyse onun arkasından geleni diğeri söylerdi ve hangi primatla konuştuğunuzu anlayamazdınız. Aslında onları birbirinden ayrı hayal edemezdiniz; daima beraberdiler, yan yana yürürler ve birbirlerine yapışık otururlardı. Büyük sevgilerinden mi böyleydiler, yoksa birbirlerine tutunmaları sadece bir primat alışkanlığı mıydı bilmiyorum. Pirre ve Rääk'ten başka primat tanımadım. Muhtemelen başkaları da yoktu. Onlar türlerinin sonuncularıydı.

Ormanda ayı aradım ve bulunca bana bit vermesini istedim. Ayı memnuniyetle kabul etti. Onu bulduğumda, kız kardeşimin bir arkadaşının evinin çevresinde dikkat çekmemeye çalışarak bekliyordu ve o an içimi kemiren bir şüphe ikisinin buluşacaklarını söyledi çünkü ayılar kızlardan kolay kolay uzak duramazdı. Bu ayının kız kardeşimin arkadaşıyla bir ilişkisi vardı muhakkak ama bu beni ilgilendirmezdi. Kız kardeşimin başı ağrımadığı sürece. Birkaç bit aldım ve ayı bir dalın altında otururken oradan ayrıldım.

Bir ayı böyle kadın peşine düşmüşse, aynı yerde yemeden içmeden, gıkını bile çıkarmadan birkaç gün oturabilir, başını yana eğip pençelerini uslu uslu göbeğine koyar ve yüzünde bir kara sevdalının aptal ifadesi olur. Bu kızların aklını başından alır ve dokunaklı bir şekilde, "Ah, ne tatlı bir ayı!" diye iç geçirirler. İstediği etkiyi yaratmayı başaran ayı ayakları üzerine zıplayıp âşığına doğru sarksak adımlarla badi badi yürür ve ağzında çimenlikten bulduğu bir altın küre çiçeği taşır. Maharetini sergilemeye karahindibalardan ördüğü bir halkayı hafif yana yatırdığı başına kondurarak devam edince, artık hiçbir kadın bu cennetlik manzaraya karşı koyamaz.

Ayıdan aldığım bitleri Pirre ve Rääk'e götürdüm. Primatlar onları şefkatle okşadıktan ve kıllı parmaklarının üzerinde bir süre koşuşturmalarını izledikten sonra, sırtüstü yatmalarını emrettiler; hayvanlar bacaklarını havaya kaldırarak kendilerine söyleneni yaptı.

Pirre ve Rääk neşeli bir sesle, "Gördün mü, sözümüzü dinliyorlar!" dedi. "Akıllı hayvanlar! Diğerlerinin arasına koyalım onları da; yeterince yerimiz var." Baktıkları bitler onlara asla yeterli gelmez, karşılarına çıkan her biti alırlardı.

O aralar Pirre ve Rääk heyecan verici başka bir işle daha uğraşıyordu. Birkaç tane de olsa kurbağa büyüklüğünde bit yetiştirmişlerdi ve artık keçi kadar bitler besleyip büyütmek istiyorlardı. Yapılı bitler daha küçük olanlar arasından ayıklandı, çoğalmaları beklendi ve bunlar arasında da en büyükleri seçildi. Tüm bunlar fazla uzun da sürmedi çünkü bitler hızlı ürer, çokça yavrularlardı. Birkaç ay sonra keçi büyüklüğünde bir bit doğdu. Akla zarar derecede çirkin olduğunu söylemek zorundayım. Bit küçükse, ancak ufacık bir leke kadar olduğundan çirkinliği de fark edilmiyordu ama büyük bir bit hayal edebileceğiniz en nahoş hayvandı. Pirre ve Rääk böyle düşünmüyordu. Canavarlarından pek memnundular.

"Eski günlerde bütün hayvanlar şimdi olduğundan daha büyüktü," dediler. "Dünyada aklın alamayacağı kadar iri yarı hayvanlar yaşıyordu; şimdi ya öldüler ya da ebedi karanlıkta uykuya yattılar. Büyük hayvanın uykusu da büyük olur! Asla uyanamayabilirler ve bu muhteşem dev yaratıkları hiçbirimiz bir daha göremeyebiliriz. Böyle bir bitin yetiştiğini görmek sevindirici; kocaman ve yaşlı bir hayvanın kürkü üzerinde iyi koşuşturur. Leemet, ona dikkatlice bak! Gözlerinin önünde yüz binlerce yıl öncesinin dünyasından bir parça duruyor!"

O parçaya baktım ve biraz olsun sevmedim. Yüz binlerce yıl önce değil de, o an yaşadığım için çok mutluydum. Bunu Pirre ve Rääk'e söyleyecek değildim ve âdet yerini bulsun diye biti övdüm hatta primatlar hayvanın egzersiz yapması gerektiğini düşündü-

ğü için onu yürüyüşe çıkarmayı bile kabul ettim. Pirre ile Rääk mağaralarından hemen hiç uzaklaşmazlardı çünkü sadece evlerinin yakınında ilk çağlara ait küçük bir ağaçlık kalmıştı ve başka her yerde uzun zaman önce yok olmuş tuhaf bitkilerden oluşan bu ağaçlık primatların beslendiği ve kurtçuklarını topladığı yerdi. Bu küçük ve kadim toprak parçasından uzakta kendilerini huzursuz hissediyorlardı.

Ints ile Pärtel'i de benimle gelmeleri için çağırdım, bite yuları geçirdim ve ormanda yürümeye götürdüm. Böcek gerçekten de bir keçi kadar vardı ama çok aptaldı. Besbelli artık çekirdek kadar olmadığını anlayamıyor ve akıl dışı bir istekle en dar deliklere girmeye çabalıyordu. Emirlerimize kulak asmıyor, inatla kendisinin onda biri kadar olan ufacık delikleri zorluyordu. Hâliyle sürekli bir yerlere sıkışıyordu ve biz onu bin bir güçlükle çıkarana kadar çaresizlikten bacaklarıyla havayı dövüyordu. Tam bir baş belasıydı; onu tırmanacak hiçbir yer bulamayacağı, daha düz bir yerde yürütmeye karar verdik.

Göl kenarına gittik ama bit düşündüğümüzden çok daha aptal çıktı. Su yüzeyinin çimenlik gibi olmadığını anlamayınca göle doğru koşturdu ve doğal olarak suya düştü.

Pärtel tiz bir çığlık attı. "Bu arsız şey yüzebiliyor mu?" Sorusunun cevabını gerçekten bilmiyordum; bit uzmanı değildim sonuçta. Ama birkaç saniye sonra, debelenerek de olsa suyun üzerine çıkınca hayvanın yüzebildiği anlaşıldı; ne var ki aptallığa doymuyordu, kıyıya yakın duracağına bizden uzaklaşmaya başladı.

"Gölün karşısına kadar yüzemeyecek," dedi Ints. "Gücü kalmayınca dibe batacak. Ve bana sorarsanız orada kalabilir; böyle bir hayvanın kimseye faydası yok."

"Korkarım, yine de suya girip onu kurtarmaya çalışmalıyım," dedim. "Biti geri götürmezsek, Pirre ve Rääk kızar. Bana emanet edildi; ondan sorumluyum."

Soyundum ve tam suya atlayacaktım ki biri sert bir şekilde beni durdurdu.

Bilge Ülgas.

"Aklın nerede, çocuk!" diye öfkeyle çıkıştı. "Bu gölün kutsal olduğunu bilmiyor musun? Buranın sahibi göl perisidir; gölde kalsın ve evlerimizin akıntılarda sürüklenip gitmesine izin vermesin diye her yeniayda onun için iki sincap kurban ederim. Burada yüzemezsin. Yoksa periyi öfkeden deliye döndürürsün! Önce seni suyun içine çeker, sonra bütün ormanı sular altında bırakır. Hemen giyin ve buradan uzaklaş; arkadaşın da tabii! Göl perisi sessizliğe düşkündür. Rahatsız edilmemesi gerekir."

"Özür dilerim ama şu hayvanı yakalamak istiyorum," dedim. Ülgas, gölde sıçrayıp duran bite kaşlarını çatarak baktı ve yüzü kireç gibi oldu.

"Ama göl perisinin ta kendisi bu!" diye mırıldandı ve kavalkemiği tam o anda ortasından kırılmış gibi dizlerinin üzerine düştü. "Kutsal göl perisi bize kendisini gösteriyor. Bunun anlamı ne olabilir?"

Suda bir batıp bir çıkan bite meraktan koca koca açılmış gözlerle baktı.

"Çocuklar, her nedense onu kızdırmışsınız!" diye gürledi ve kollarını göğe doğru açtı. "Sizin için geldi, ben de gitmenize göz yumamam. Perinin kurban istemeye hakkı var."

Ints kibirlenerek, "Bit bu; peri değil," dedi. Engerekler, çiçek açan eğrelti otlarına inanmadıkları gibi perilere de inanmazlardı. Karış karış bildikleri ormanda hangi canlıların yaşayıp yaşamadığını da bilirlerdi. Onlar için budalalıktan başka bir şey olmasa da insanları kutsal koruya gitmekten ve kurban adamaktan alıkoymazlardı. Diğer canlıların meselelerine kendilerini doğrudan etkilemediği sürece asla karışmazlardı. Herkesin istediği kadar aptalca yaşama hakkı olduğunu düşünürlerdi.

Görünüşe göre, bir yılanın ortaya çıkması Korunun Bilgesi'ni pek de memnun etmedi. Ints'i tepeden bir tavırla süzdü ve sonra yeniden suda yüzen bite döndü.

"Neden bahsediyorsun sen? Ne biti?" dedi. "Bitler küçük olur. Bu göl perisi. Benden iyi kim bilebilir. Onu daha da kızdırma!"

"O gerçekten de bit," diye ısrar ettim ve Pirre ile Rääk'in deneylerini Ülgas'a anlattım. Primatların bahsi bilgenin keyfini daha da kaçırdı çünkü onlar da engerekler gibi perilere inanmaz ve asla koruya gitmezlerdi. "Eski zamanlarda hiç koru yoktu ve bu periler sonradan uydurulmuş şeyler," diye izah ederlerdi. "Çok eski günlerde, orman henüz primatlarla doluyken, insanlar bu şeylerden başka varlıklara saygı gösterirdi ama onların kim olduklarını, kendilerine nasıl tapıldığını ne yazık ki hatırlamıyoruz."

Ülgas, suda yüzen şeyin göl perisi değil de büyük ama sıradan bir bit olduğuna hiçbir şekilde inanmak istemiyordu. Kötü talih olsa gerek, böcek o sırada bata çıka kıyıya yaklaştı ve bacakları zemine değince güçlükle kuru toprağa çıktı. Islaktı, hâli kalmamıştı ve biraz da titriyordu; hemen bir çam ağacının dibine koşturdu. "Bak, peri olmadığını sen de görüyorsun işte," dedim. "Olsa olsa bir periye benziyordur. Perilerin büyük bitler gibi göründüğünü bilmiyordum." Bilge Ülgas köpürerek bite bakıyordu.

"Evlat," dedi ve hayvana kararlı bir şekilde arkasını dönüp ağır elini omzuma koydu. "Bu korkunç hayvanı göle attığında göl perisine terbiyesizlik yaptığını söylemek istiyorum. Perinin toprağı kirlendi ve onu yatıştırmak için çok fazla kurban getirmek zorundayım. Sen de bana yardım edeceksin çünkü perinin öfkelenmesinde en büyük kabahat senin. Bu gece yarısı geri gel ve barınağınızdaki bütün kurtları da getir. Bu saatten sonra sincapların kanı yetmez! Periyi bu saygısızlığın intikamını almaktan vazgeçirmek için gücümün yettiği her şeyi yapmak zorundayım."

"Annem kurtların öldürülmesine izin vermez! Bize süt veriyorlar."

"Annen buna alışacak çünkü oğlu kötülük etti!"

Nazik, yaşlı dede hallerinden eser kalmamıştı; bilge şimdi ateş saçan gözleri ve öfkeden titreyen bıyıklarıyla daha çok arka bacakları üzerinde dikilen bir fareye benziyordu. "Bir anne oğlundan sorumludur. Ayrıca onun da bu işte suçu var; ondan beklendiği gibi her hafta koruya gelseydi ve seni de beraberinde

getirseydi, perilere saygılı olunması gerektiğini sen de o da bilecektiniz. Eskiden, doğanın yüce güçlerine olan saygılarını göstermek ve onların dostluğunu, iyi niyetini kazanmak için insanlar her gün koruya giderdi. Ve hiçbir velet tutup da kirli bir biti kutsal göle atamazdı. Leemet, perilere saygı göstermezsen başına korkunç şeyler gelir! Böyle utanmazca davranıp doğa ruhlarını kızdırırsan, onları ben bile yatıştıramam. Primatlar ve yılanlarla bu kadar arkadaşlık yapacağına, benim sözümü dinlesen daha iyi edersin. Onlar, tabii, bizim kardeşlerimiz olabilir ama tamamen farklı bir soydanlar."

Ülgas'ın sözleri beni korkutmuştu. Bütün kurtlarımızı bilge onların boğazlarını kesip kanlarıyla göl perisinin dostluğunu alabilsin diye göl kenarına mı getirecektim gerçekten? Annem ne diyecekti? Kurtlara ihtiyacımız vardı. Elbette yeni hayvanlar edinebilirdik, ne de olsa köye taşınanların geride bıraktığı başıboş bir sürü kurt ormanda dolanıyordu ama çok dolaşan kurt türleri fazla süt vermezdi. Yeni bir sürüye alışmaları uzun sürerdi. Ne olursa olsun yeni kurtlar edinmek zahmetli bir iş olacaktı ve içim içimi yiyordu. Nihayetinde bitin koştura koştura suya atlamasından ben sorumlu değildim. Ülgas'a anlatmayı denedim ama göl perisi bir kez öfkelendiği için bunun bir öneminin kalmadığını ve kurtların kanı sunulmazsa çok kötü şeyler olacağını söyledi. Gece tam on ikide kurtlarla beraber koruda olmamı emretti ve eski günlerde olsa sadece kurtlar yetmezdi diye de ekledi. Eski günlerde, suçlu taraf -ben kastediliyorum- parça parça kesilip göle atılırmış. Ama o, yani Ülgas, çok yetenekli bir bilge ve göl perisinin gerçek bir arkadaşı olduğu için periyi yalnızca kurt etiyle sakinleştirebilirmiş. Yani en azından bunu deneyecekmiş.

Bu konuşmalar beni daha da korkuttu. Ülgas başarılı olamayıp beni de periye kurban etmeye karar verirse ne yapacaktım? Bilge büyü sözcükleri mırıldanırken, onu orada bıraktık ve göl kenarından sıvıştık.

Yaramazlık yapmış ve eve gidip bunu annesine anlatmak zorunda olan her çocuk gibi kendimi çok kötü hissediyordum.

Aynı zamanda, bu berbat yükü omuzlarımdan ne kadar çabuk atarsam o kadar iyiydi, bunun farkındaydım. Kararı annem versin istiyordum. Gece yarısında kurtlarla göl kıyısına gitmeli miydim yoksa gitmemeli miydim; ne yapacağımı o söylemeliydi.

Ben eve koştururken Ints ve Pärtel'den biti geri götürmelerini istedim.

Sekiz

Annem evde beni bekliyordu. Gözleri keyiften ışıl ışıldı.

Önceden planladığı şekilde, "Leemet, bugün sana ne getirdiğimi tahmin et!" diye sordu ve hiç beklemeden kendisi cevapladı. "Baykuş yumurtası! İki senin, iki de Salme için."

Kendimi daha da rezil hissettim. Baykuş yumurtası en sevdiğim yiyecekti ve annemin bunları toplaması o sıralarda şişmanlamaya başladığı için hiç de kolay değildi; onunki gibi bir cüsseyle baykuş yuvasına tırmanmak gerçekten maharet isterdi. Doğrusu, annem ne zaman bir ağaca çıksa insan ona bakarken korkardı çünkü altındaki dal her an kopacak, annem de düşüp kemiklerini kıracakmış gibi gelirdi. Vootele Dayı ağaç tepelerine tırmanmamasını, onun yerine benim çıkabileceğimi söyleyince, annem cevap olarak yumurtaları seçmeyi kendisinin bildiğini, ayrıca ağaca çıkmaktan da hoşlandığını söylemişti.

"Biraz hareket ve egzersiz bana iyi gelir," derdi. Ormanda dolanırken çoğu zaman annemin sesini duyardım ve kafamı çevirdiğimde korkunç yükseklikteki bir çamın tepesinden yüzünde kocaman bir sırıtışla elini kolunu salladığını görürdüm. Mesele çocukları için lezzetli şeyler ve genel olarak yiyecek bul-

maksa, annem kendisinden beklenmeyecek çeviklikle hareket ederdi.

Baykuş yumurtalarını getirmek için annemin göze aldığı bütün bu tehlikeler yiyeceği daha da değerli yapıyordu ve yumurtaların karşılığında ona verebileceğim tek şey kurtlarının o gece göl kenarına götürülüp kanları için öldürüleceği haberiydi; çok, çok fena utanıyordum. Yumurtaların beni ne kadar mutlu ettiğiyle ilgili bir şeyler geveledim ama yemeye başlamadım; sessizce masanın arkasına kaykıldım ve bitten, Ülgas'tan konuşabileceğim en uygun zamanı bekledim.

O sırada kız kardeşim Salme, baykuş yumurtalarını iştahla höpürdetip dudaklarını yalıyor, yiyeceğinin tadını çıkarıyordu. Aralarında beyaz kıllar olan kaşının benimki gibi sıkıntıyla kıvrılmadığını görüp ona hasetle bakıyordum. Annem yüzümdeki tuhaf ifadeyi fark edince bir yerimin ağrıyıp ağrımadığını sordu.

"Hayır," dedim. "Ama... Bak, bir şey anlatmak istiyorum."

"Önce yumurtalarını ye," dedi annem. "Sonra da sana soğuk bir karaca böğrü getiririm; bugün bir şey yediğini sanmıyorum. Tüm gün nerelerde dolandın? Yılanlarla mı birlikteydin?"

"Anne, şimdi yemek istemiyorum. Pirre ve Rääk'in yanındaydım..."

"Oraya niye gidiyorsun?" Salme lafımı yarıda kesti. "Bence iğrenç görünüyorlar. Niye her zaman çıplaklar? Ne kadar ayıp! Şeyleri görünce midem kalkıyor. Rääk'in kıllı, iki kocaman meşe yaprağı gibi göbek deliğine kadar sarkan göğüsleri. Ve Pirre'nin aleti o kadar büyük ki oturduğunda kucağına koyuyor; diğer zamanlarda da pipisi kuyruk gibi yerlerde ve karıncalar da içine doluyor."

Annem zar zor, "Salme neler diyorsun sen?" dedi. "Böyle şeylere niye bakıyorsun ki?"

"Pirre herkesin önünde gerine gerine yürürken nasıl bakmayayım? Bunları söylüyorum diye ben mi suçluyum? Bence iğrenç! O ikisini görünce mideme bir ağrı saplanıyor. Ah, bir de o popoları! Oralarında kılları bile çıkmıyor! Tamamen pürüzsüz ve mor; iki büyük salkım tanesi sanırsın!"

"Sen de gözlerini kapa," dedi annem.

"Ben niye gözlerimi kapıyormuşum? O iki insansı şey kıçlarına bir şey koysun! Benim gözlerimin kimseye zararı yok ama onların zamazingoları herkesin gözüne batıyor. Diğer kızlar da söyledi bunu. Pirre'nin aletini ve Rääk'in memelerini düşünmek bile insanın iştahını kaçırıyor."

"O zaman düşünme!" diye bağırdı annem. "Ben hiç düşünmüyorum. Hem onları etrafta da görmüyorum; ormanda fazla dolaşmıyorlar."

"Aman neyse ki!" diye homurdandı Salme. "Ama günün birinde Leemet onları buraya davet ederse şaşırmam. Sürekli o maymunlarla birlikte. Leemet, bak şimdiden söylüyorum, o mor kıçlı Pirre ve Rääk'i buraya getirirsen, artık bu evde ne uyurum ne de yer içerim!"

Annem Salme'yi ikna etmek için, "Hayır, hayır, Leemet onları davet etmez," dedi. "Onlar da gelmez zaten. İyi de, orada ne yapıyordun, Leemet? Orada bu kadar ilginç ne var?"

"Keçi kadar büyük bir bit besliyorlar," dedim. "Ints, Pärtel ve ben de onu yürüyüşe götürdük."

Derin bir nefes aldım çünkü artık bu korkunç hikâyeyi olduğu gibi anlatıp rahatlamak istiyordum ama annem ve Salme izin vermediler. Bir süre, keçi büyüklüğünde bir biti yetiştirmeye kimin, neden ihtiyaç duyacağını, böyle bir bitin insanlar için tehlikeli olup olmadığını ve Salme'nin bundan sonra ormana gitmeyi nasıl göze alacağını konuştular.

"Sana ne yapabilir ki?" diye sordu annem. "Ona bağırırsın ya da bir çam kozalağı fırlatırsın. O da kaçar."

Salme burnundan soluyarak, "Hiçbir şey bilmiyorsun," dedi. "Böyle bir hayvan hiçbir şeyden korkmaz. Bu kadar aptal bir şeyi de ancak maymunlar uydurabilirdi zaten. Ama siz durun, şu biti Mõmmi'ye anlatayım da onun kemiklerini kırsın."

Anne, "Mõmmi kim?" diye sordu. Sesi ihtiyatlı ve buz gibiydi çünkü bu ismin ne tür bir hayvanı gizlediğini tahmin etmesi

zor değildi. Salme istemeye istemeye, "Bir ayı," dedi. Gereğinden fazla konuştuğunu fark etti ama artık iş işten geçmişti.

Annem, "Onu nereden tanıyorsun?" diye sorunca konuşmanın, korktuğum gibi, tamamen başka bir yöne kaymak üzere olduğunu ve kendi derdimi öyle kolay kolay anlatamayacağımı anladım. Ayılar annemin hassas noktasıydı ve bu dünyada korktuğu bir şey varsa o da kendi yanlışına kızının da düşmesiydi.

"Onu bir gün ormanda gördüm," dedi Salme. "Birbirimizi pek tanımıyoruz aslında; sadece birkaç kez karşılaştık. Anne, bunu fazla büyütme! Ayı sevmediğini biliyorum ama Mömmi çok cana yakın, zaten ben de onunla görüşüyor değilim. Karşılaştığımızda selamlaşıyoruz o kadar."

Annem, "Salme, ayılara kur yapamayacak kadar küçüksün daha!" dedi ve sanki evinin çatısına yıldırım düşmüş, her tarafı yakıp kül etmiş gibi korku dolu bir ifadeyle yerine oturdu.

"Kur yapmıyorum! Ne dediğimi duydun mu, anne? Sadece merhaba merhaba."

"Selam vermesen de olur."

"İyi de, başka türlü nasıl– Buna nezaket denir! Tanıdıklarına selam verirsin."

"Öyle birini tanıman gerekmiyor."

"Anne!"

"Salme, ayıların düşündüğü tek şey vardır!"

"İlginç. Neymiş bu?"

"Sen de çok iyi biliyorsun! Salme, şu Mömmi'yle görüşmeye devam etmeni istemiyorum. Ayılar çok yakışıklı ve kuvvetlidir ama başına bela açarlar."

Salme sinirli sinirli burnunu çekti.

"Sana bela getiriyor olabilirler ama bana değil! Mömmi bana çilek ve kırmızı yemiş getiriyor!"

Annem çığlığı bastı. "Çilek ve kırmızı yemiş, demek!" Gözyaşlarına boğuldu. "Olacağı bu işte. Bana da çilek ve kırmızı yemiş getirirlerdi! Başta hep böyledir. Çilek ve kırmızı yemiş

taşımada üstlerine yoktur! Ama ben biliyordum! Çatının altında kız evladın varsa, ayılardan kaçamazsın. Güneş ışığına gelen kertenkeleler gibi dibinden ayrılmazlar! Ne yapacağım şimdi? Seni nerede saklayabilirim ki? Ayının giremeyeceği yer yoktur; ağaca da tırmanır toprağı da deler. Ah, ne kâbus hayvanlardır onlar!"

Annenin yüzü pancar gibi kızarmıştı, Salme de üvez kadar kırmızı suratıyla ondan farklı değildi. Çatık kaşlarla birbirlerine bakıyorlardı; Salme'nin ifadesi isyanla dolup taşarken, annemin bakışlarında çaresiz bir keder okunuyordu. O an bunun kızına son bakışı olduğunu, çok geçmeden büyük bir ayının gelip Salme'yi inine götüreceğini hissetmiş olmalıydı. Ayılarla olan geçmişinden bildiği bir şey vardı; bir ayıyla tanıştınız mı artık ondan kurtuluş yoktur. Bir süre sessiz kaldılar ve gölde olanları anlatmak için son şansımın o an olduğunu hissettim.

Annem başta ilgi göstermedi, gözü hâlâ Salme'deydi ve ayı meselesini düşünüyordu ama hikâyemin sonuna geldiğimde dehşetle bana baktı ve "Dur, Leemet, dur! Bir kez daha anlat! Ama bu korkunç!"

Yeniden anlattım. Annem hangi çocuğunun hikâyesinin daha sarsıcı olduğunu anlamaya çalışır gibi sırayla bir bana bir Salme'ye bakıyordu. Her hâlükârda, gece yarısı hızla yaklaştığı için benimki daha acildi ve zaten ayı Mõmmi'yle ilgili şu anda yapılabilecek hiçbir şey yoktu. Ama annem o hâliyle benim için de bir şey yapamıyordu. Birbiri ardına gelen iki kötü haberin annem üzerindeki etkisi kollarını kavuşturmak ve dilini yutmuş gibi umutsuzca bana bakmaktı.

Ne var ki Salme benim olayı duyunca çok öfkelendi.

"Kesinlikle çekilmez birisin!" diye bağırdı. "Zavallı kurtlar, onların ne suçu var? İyi süt veriyorlardı. Mahvettin bizi! Utanman yok mu senin?"

Salme'yi duymazlıktan gelerek mutsuzca, "Anne, ne yapacağım ben?" diye sordum. Kendimden utanıyor hatta o kadar rezil hissediyordum ki karnıma kramplar giriyordu. Bir köşede tortop

olmaktan büyük mutluluk duyardım ama bu mümkün değildi. Göl kenarında bekleyen öfkeli bir bilge vardı ve ben bütün kararların annemden gelmesini istiyordum; artık üzerime daha fazla sorumluluk almak istemiyordum. "Göle gitmem gerekiyor mu gerekmiyor mu?"

Annem içini çekerek, "Bilmiyorum," dedi; inanılmaz çaresizdi. Gram cesareti yoktu. "Bütün kurtlarımız..."

Salme, "O iğrenç bitin etrafında dolanacak ne vardı?" diye bağırdı. "Şimdi sütümüzü kim verecek, seni aptal?"

"Peki, senin yumuşacık ayılarına ne demeli?" diye söylenince, Salme, neredeyse sinirinden kudurdu ve bir parça karaca budunu kafama geçirdi.

Annem yalvarıyordu. "Çocuklar, kesin şunu!" Ve ağlamaya başladı. "Tüm bunlar... hepsi üst üste... Ben ne yapacağımı gerçekten bilmiyorum."

"Gece yarısı yaklaşıyor," diye direttim. "Göl kenarına gitmeli miyim? Söyle bana!"

Delirmiş gibi annemin kolunu çekiştiriyordum.

"Bilmiyorum," diye tekrarladı annem. "O kadar zor ki."

Elbisesinin koluyla gözlerini silerken sessizce ağlamaya devam ediyordu.

Ben de ağlamaya başladım.

Salme onuru kırıldığı ve çok öfkelendiği için epey bir zamandır ağlıyordu.

O sırada Vootele Dayı geldi.

Akşamları geçerken bize uğrayıp günün nasıl geçtiğini sormayı alışkanlık edinmişti. Bu sefer yolunda gitmeyen bir şeyler olduğunu elbette hemen anladı. Kapı eşiğinde bir an ne yapacağını bilemeden bekledi ama ben onu karşılamak için yerimden fırladım, içeri girmesi için çekiştirdim ve göl kenarında başıma gelen korkunç talihsizliği hıçkırıklarım arasında saçmalayarak da olsa yeniden anlatmaya başladım. Vootele Dayı son umudumdu çünkü annemin o anda yardım edemeyeceği iyice anlaşılmıştı. Ama dayım akıllı ve bilgiliydi. Ona her şeyi -primatları,

biti, bilgeyi ve göl perisini– anlattım ve bu sırada Salme daha olgun ve akıllı olduğunu göstermek için hikâyemi saldırgan nidalarla süsledi, o kendi ailesinin başına asla böyle bir bela sarmazmış. Salme'yi boş verdim; benim için önemli olan konuşma şansı yakalamaktı. Ve anlatmayı bitirdiğimde, bakışlarımı bir tek şey için beklentiyle Vootele Dayı'ya yönelttim: Lütfen bir şeyler yap ve beni bu sorumluluktan kurtar!

"Düpedüz aptallık!" dedi Vootele Dayı.

"Leemet'in büyük bir aptal olduğunu söylemiştim!" diye araya girdi Salme. "Öyle iğrenç bir şeyin gölde yüzmesine nasıl izin verebilir?"

"Göl göldür," dedi Vootele Dayı. "Orada herkes yüzebilir. Bir göl için kurtların neden ölmesi gerekiyormuş anlamıyorum. Ülgas çıldırmış olmalı."

"Gerçi, o da bir Koru Bilgesi," dedi annem, hâlâ gözyaşlarını siliyordu ama Vootele Dayı'nın gelişiyle moralinin biraz düzeldiği belliydi. Burnunu çekti, ayağa kalktı ve Vootele Dayı için et kesmeye başladı. "Sadece bir kurtla tatmin olur mu acaba? Bunun göl perisini memnun etmeye yeteceğini düşünüyorum. Tek bir kurttan bile çok fazla kan akar."

"Göl perisi nedir ki?" diye sordu Vootele Dayı. "Daha önce hiç göl perisi gördün mü?"

"Aslında, bir tür gelenek bu, senin de bildiğin gibi eski bir gelenek. Perilere her zaman kurban sunulmuştur. Yoksa bilgeye niye ihtiyaç olsun?"

"Şu yaşıma kadar bunu sahiden anlamış değilim," dedi Vootele Dayı. "Ama tamam, insanları bir araya getiren alışkanlıklar, gelenekler var ve bazen koruda ayakta dikilip Ülgas'ı otunu çöpünü yakarken ve bir şeyler söylerken izlemek fena olmuyor. Ama koca bir kurt sürüsünü böyle öldürmek düpedüz aptallık. Kan, gölü zavallı bir bitten daha fazla kirletir. Leemet, ben de seninle geliyorum ve Ülgas'la konuşacağım."

"Her ihtimale karşı yanına bir kurt alabilirsin," diye teklif etti annem.

"Tek bir tane bile almıyorum," dedi Vootele Dayı. "Barınaklarında kalsınlar. Hadi bir şeyler yiyelim artık, endişelenmeyi de bırakalım. Bakıyorum da baykuş yumurtanız bile var!"

Vootele Dayı'ya bakarak, "Alabilirsin," dedim, sevinçten başım dönüyordu. Vücudumdan koca bir taş kaldırılıp atılmış gibi kalbim birden hafiflemişti ve kurt gibi acıkmama bakılırsa açılan boşluğun doldurulması gerekiyordu. Yine de yumurtalarımı seve seve dayıma verdim çünkü o benim kahramanımdı. Gülümseyerek bana teşekkür etti.

"Birini alıyorum, diğerini de sen ye," dedi. "Suratlarınızın yeniden insana benzediğini görmek güzel. Kapıdan girdiğimde, gerçekten de çok kötü bir şey olduğunu sandım."

"Bütün kurtlarımı kurban vermem gerektiğini duyunca kendimi kaybettim," dedi annem. Her zamanki hâline dönmüş, sakinleşmişti ve Vootele Dayı artık yemeyeceğini elini kaldırarak çoktan göstermiş olsa da annem ambardan karaca budu getirmeye devam ediyordu. "Şimdi her şey yolunda. Gidip Ülgas'la konuşacaksın."

"Evet, onunla konuşacağım," diye söz verdi dayım. Keyifle baykuş yumurtama gömüldüm. Salme de benim gibi hâlinden pek hoşnut görünüyordu, ne de olsa son olaylar Mõmmi'yi annemin kafasından en azından bir süreliğine uzaklaştırmıştı.

Gece yarısından biraz önce Vootele Dayı'yla birlikte yola koyulduk. Onun yanındayken kendimi tamamen güvende hissediyordum ve Ülgas'tan da korkmuyordum. Vootele Dayı arkamdayken bana ne yapabilirdi ki? İlla kan dökmek istiyorsa, kendi uzun burnunu perilere armağan ederdi!

Göl kenarı karanlıktı ve göl suyundan loş bir parlaklık yayılıyordu. Gölü bu yaz ortasında tuhaf bir kara buz kaplamış gibiydi ve suyun altında kana susamış bir perinin yaşadığına hiç tereddüt etmeden inanabilirdiniz. Biraz huzursuzlandım ve Vootele Dayı'nın elini tutmak istedim ama kendimi artık bir delikanlı

olarak gördüğüm için bunu yapmaya utandım. Rahatlatıcı kokusunu duyumsayacak kadar yakınında durmakla yetindim.

"Ülgas!" diye bağırdı dayım. "Burada mısın?"

"Evet, buradayım." Bilgenin sesi yankılandı. "Çocuğun yanında gelmen çok iyi olmuş, Vootele. Kurtların bacaklarındaki bağları tutarsın, hayvanları kurban ederken de bana yardım edersin. Yeğenin saygısızlığından muhakkak haberin vardır."

"Var, var," dedi dayım. "Ama bacak filan tutabileceğimi sanmıyorum ne yazık ki, böyle kaşınmaya devam ederken olmaz; ne çok sinek var burada! Kurtları getirmedik. Ülgas, onları öldürmenin yapılabilecek en akıllıca şey olmadığını anlaman gerek. Eline ne geçecek ki?"

"Kurtları getirmediniz mi?" diye tekrar etti bilge; elinde uzun bir bıçakla çalılıkların arasından çıktığını gördüm. "Ne demek bu? Göl perisini yatıştırmak için kurtları kurban etmek zorundayım, yoksa bütün ormanı sular altında bırakır."

"Nasıl yapacakmış bunu? Bu kadar küçük bir göl bütün bir ormanı nasıl içine alabilir?"

"Gölün ne kadar büyük olduğunu sen nereden bileceksin?" diye bağırdı Ülgas. "Kendi aptal gözlerinle ancak göl perisinin yaşadığı kalenin çatısını görüyorsun! Toprağın derinlikleri su dolu, göl perisi de onun efendisi! Öfkesini dindirmezsek suyu yeryüzüne çıkartır, o zaman en yüksek çamlar bile su altında kalır!"

"Söylediklerine gerçekten inanıyor musun? Ülgas, eski geleneklerin, alışkanlıkların olduğunu, halkımızın baştan beri göl ve nehirlerin sadece büyük havuzlar ve sular değil, aynı zamanda bizim gibi yaşayan varlıklar olduğuna inanmaktan hoşlandıklarını biliyorum. Suyun çok altında yaşadığı zannedilen bu perilerin, tüm hikâye daha değerli görülsün, daha iyi hayal edilebilsin diye uydurulduğunu da biliyorum. Güzel efsane."

"Uydurma mı!" Ülgas gürlüyordu. "Efsane mi! Ne zırvalıyorsun sen?"

"Gerçeği anlatıyorum," diye yanıtladı dayım. "Ağaçların için-

de ufak ağaç ruhlarının yaşadığını, Orman-Ana'nın bütün ormanı koruduğunu hayal edersen, evet, orman daha heyecanlı ve keyifli bir yer olabilir. Tabii böyle şeyler çocukların dalları kırmasını ya da yaramazlık yapıp ağaçlara zarar vermesini de engeller. Ama bu hikâyeler bizi aptallaştırmamalı ve sırf bir hayvan ormandaki bir göle girdi diye elimize bıçak alıp kurtları kesemeyiz. Yüzülmeyecekse, suyundan içilmeyecekse göl ne işe yarar? Keçi ve geyikler bu sudan her gün içiyor!"

"Keçi ve geyikler, Orman-Ana'nın koruması altındadır ve Orman-Ana ile göl perisi aralarında anlaşmıştır."

"Akşamları çocuklara anlatılacak başka güzel bir hikâye daha. Bunları gülmeden anlatabilmek için çocukluk hâline mi döndün, Ülgas?"

"Ben Korunun Bilgesi'yim!" diye bağırdı Ülgas. "Çocuk olan sensin, Vootele, hem de haddini bilmeden kutsal gölün huzurunu bozan ve eski gelenekler hakkında hiçbir şey bilmeyen yeğenin kadar çocuksun. Ona Çataldil öğrettiğini duydum ama perilere ve kutsal bilgeye nasıl saygı göstereceğini de öğretsen iyi olur. Besbelli senin de bu konuda pek bilgin yok, bu da çok doğal çünkü koruya kurban getirdiğini neredeyse hiç görmüyorum! Çataldil sözcüklerini bilgeliğin tek kaynağı olarak görüyorsun ama Çataldilin periler üzerinde hiçbir etkisinin olmadığını unutuyorsun!"

"Doğru söylüyorsun," dedi Vootele Dayı. "Yoksa şimdi onlarla konuşabilirdim."

"Benimle dalga geçme! Ancak kendi cahilliğini gösterirsin. Perilerle sadece bir bilge konuşabilir, en gizli sanatları ondan daha iyi bileni yoktur çünkü. Ben, insanlar ile periler arasında elçiyim, göl perisini sakinleştirmek için bütün kurtlarının kurban edilmesi gerektiğini söylüyorsam, senin işin buna itaat etmek. Şimdi, git ve kurtları buraya getir!"

"Aklını başına topla, Ülgas! Bu kadar aptal olmadığımı biliyorsun."

Bilge bağırarak, "Kurtları buraya getireceksin!" dedi. Dayım

için korkmaya başlamıştım. Ülgas elinde bir bıçak tutuyordu ve onu Vootele Dayı'nın üzerinde deneyecek kadar aklını kaybetmiş gibiydi. Kurban etme arzusuyla yanıp tutuştuğuna neredeyse şüphe yoktu ve karşısındaki kişinin boğazına sarılmasına bir şey kalmamıştı. Fakat Vootele Dayı oralı bile olmadı.

"Ülgas, bu ormanda çok az kişi kaldık. Biz sonuncularız, büyük ihtimalle bizden bile köye taşınanlar olacaktır. Er ya da geç vaktimiz dolacak ve senin bütün perilerin unutulacak. Bize kalan şu birkaç yılı aptallıklarla zehirlemenin ne anlamı var? Ülgas, korkarım sen sonuncu koru bilgesisin, ölümünden sonra kimse bu gölde bir perinin yaşadığını hatırlamayacak, şayet köylüler meyve toplamaya gelirse gölde keyifle yüzecekler ve afacan çocukları da kutsal suyuna işeyecek."

"Bu ne cüret!" Ülgas haykırıyordu. "Ormandaki hayatlarımızın bu kadar sefilleşmesi tamamen senin gibi insanlar yüzünden! Yüz yıl önce bu koru hürmetlerini sunmaya gelen tüm insanları almaya yetmiyordu, adak taşları üzerinden her zaman perilerin ve Orman-Ana'nın şerefine dökülmüş ılık kan akardı. O günlerde, hiç kimse bir bilgeye senin gibi sövüp sayamaz, buyruklarıyla dalga geçmeye kalkışamazdı. Yeğeninin neden hiçbir şeyi kutsal saymadığını ve neden primatlara yakın durduğunu şimdi anladım. Her şeyi senden görmüş! Niye köye taşınmıyorsun? O sapkınların yanında, kendi türünle birlikte olursun. Ait olduğun yer orası!"

Vootele Dayı sakince, "Köye gitmek istemiyorum," dedi. "Ormanı seviyorum, benim evim burası. Tek sevmediğim sensin Ülgas; neyse ki orman büyük de fazla karşılaşmıyoruz."

"Ama gerçek bir Estonyalıysan, kutsal koruyu ziyaret etmelisin!" Ülgas dalga geçer gibi güldü. "Ve orada, ister sev ister sevme, beni göreceksin!"

"Ben de bu yüzden artık oraya gitmiyorum," dedi Vootele Dayı. "Koruda ilgimi çeken hiçbir şey yok. Ve bundan dolayı beni gerçek bir Estonyalı olarak görmüyorsan, umurumda değil. Benim için hiç fark etmez."

"Periler tarafından cezalandırılacaksın," diye uyardı Ülgas.

Vootele Dayı gülerek, "Saçmalama, Ülgas!" dedi. "Bunun palavra olduğunu sen de biliyorsun. Yok bilmiyorsan, o zaman gerçekten de aptal olmalısın. İyi geceler!"

Vootele Dayı gitmek üzere arkasına döndü.

"Kurtları getirecek misin?" diye bağırdı Ülgas.

"Seninle tartışmaya devam ederek canımı daha fazla sıkamam. Eve gidiyorum. Madem bu gece kurt öldürmen lazım, neden ava çıkmıyorsun? Ormanda dolanan yeterince vahşi hayvan var. Sana kolay gelsin!"

"Onlar bir işe yaramaz! Çocuğun kurtlarına ihtiyacım var; periye o hakaret etti. Kurtları getirmek zorundasın!"

"Getirmiyorum. Evine git, Ülgas, git de sakinleştirici bir çay iç."

Bilge korkunç bir sesle, "O zaman senin kanını alırım!" diye hırladı ve Vootele Dayı'nın üzerine atıldı. Vootele Dayı daha çevikti ve ondan kaçmayı başardı. Hemen sonra Ülgas acıyla çığlık attı, elindeki bıçağı düşürdü; Vootele Dayı dişlerini onun koluna geçirmiş, sonra da küçük bir parça kanlı eti çimlerin üzerine tükürmüştü.

"İstediğini aldın," diye tısladı ve o an dayımı, benim sakin ve yumuşak başlı dayımı tanıyamadım; gözleri vahşi bir alevle al al olmuş ve yüz hatları korkunç bir öfkeyle çarpılmıştı. "Babamın zehir dişlerinin bende olmaması ne yazık, yoksa sabahı göremeyecektin. Seni küçük küçük parçalara ayırmamı istemiyorsan, Ülgas, benden uzak dur ve çocuğu da rahat bırak!"

Ülgas cevap vermedi, çalılıkların üzerine yığılmıştı ve dayıma dehşetle bakarken aynı zamanda kolunu ovuşturup inliyordu.

Bir süre sessizlik oldu. Vootele Dayı'nın gözlerindeki ateş yavaşça söndü. Göl kenarına gitti ve ağzını bilgenin kanından temizledi.

Sakinleştirici bir sesle, "Birkaç gün koruna çekil, sonra buraya geri gel; gölün yerinde durduğunu ve her şeyin yolunda olduğunu göreceksin," dedi. "Bu göl, bir kez bile kıyıları dışına

taşmadı. Perilere de kafanı takma! Sen suya girmedikçe, periler ayaklarını bile ıslatamaz."

Ülgas hiçbir şekilde cevap vermedi. Onu gölün kenarında bir aşağı bir yukarı yürürken bırakıp eve yöneldik. Vootele Dayı tek kelime etmedi, besbelli benden biraz utanıyordu. Onun daha önce kendini bu kadar kaybettiğini görmemiştim. Sanki içinde bir kurt canlanmıştı. Ama onunla gurur duyuyordum. Tam bir dayıydı! Korunun Bilgesi, onun öfkesi karşısında çürümüş bir ağaç kökü gibi yığılmıştı.

Dayımın elini tuttum. Nazikçe avcumu sıktı. Gece karanlığındaki ormandan eve yürürken kendimi güvende hissediyordum.

Dokuz

Ertesi gün birçok ilginç şey duyduk. Arkadaşım Pärtel bana gelip Ülgas'ın uzun uzadıya anne ve babasıyla konuştuğunu söyledi, dayım Vootele'nin kibrinden ve inatçılığından dolayı bütün ormanın sulara gömülmesine ramak kaldığını anlatmış. Göl perisi istediği kurt kanından mahrum kalınca öfkeden deliye dönmüş. Göl sularını topuklarına kadar yükselterek bir siyah boğa kılığında kendini göstermiş ve yeraltındaki gizli barınağından çıkan bir sürü kadar tehditkâr ve saldırganmış. Ama Ülgas, gerçek kahramanlık ve parmak ısırtan bilgelik nasıl olur göstermiş. Birtakım mucizevi hileler sayesinde, kurt kanı yerine göle bin tane sansar atarak periyi sakinleştirmiş. Böylece perinin açlığı giderilmiş ve orman, en azından şimdilik, korkunç bir tehlikeyi atlatmış.

Pärtel'den duyduğum hikâyeyi Vootele Dayı'ya anlatınca, dayım Ülgas'ın tam bir yalancı ve şarlatan olduğuna artık hiç şüphe kalmadığını söyledi.

"Şu olay olmasa onun perilere gerçekten inanan ve onları gücendirmekten çekinen cahil bir adam olduğunu düşünmeye devam edebilirdik ama siyah boğa ve bin sansar hikâyesi kesinlikle saçma. Gece gece bin tane sansarı nerede bulmuş? En tesirli Ça-

taldil sözcükleriyle bile bu kadarını toplayamazsın. Gölün neden hâlâ yerinde durduğuna açıklama getirebilmek için bu hikâyeyi uydurdu. Ormanı kurtarmakla övünebilir artık. Bak şunu bil, artık o koruya gitmiyorum. Ve orada sana göre de bir şey yok."

Dayımla tamamen aynı fikirdeydim, özellikle göl kıyısında yaşanan o geceden sonra Ülgas'tan ateşten korktuğum kadar korkuyordum. Kıyıda dayıma hırlayışı hâlâ capcanlı gözümün önündeydi. Koruya gitmemem yetmezdi; artık Ülgas'ın olabileceği her yerden uzak duracaktım. Zamanımın çoğunu Ints'le geçiriyordum, o da diğer bütün engerekler gibi insanlara yaklaşmadığı hatta etrafımızda kim var kim yok söylebildiği için Korunun Bilgesi'nden kaçmam pek de zor olamayacaktı.

Bir gün üçümüz –Ints, Pärtel ve ben– ormandayken engerek aniden durdu ve etrafı dinledikten sonra, "Biri geliyor," dedi.

"Ülgas mı?" Uzaklaşmak için ayağa kalkmaya hazırlandım.

"Hayır, Tambet."

Bu hiçbir şeyi değiştirmezdi. Tambet'in gelişi bilgeninki kadar tatsız bir durumdu. Beni hiçbir zaman sevmemişti ama bit olayından sonra benden gerçekten nefret eder oldu. Ülgas bütün hikâyeyi anlatmıştı herhalde ve Vootele Dayı ya da benimle ilgili iyi şeyler söylemiş olamazdı. Olaydan sonra Tambet'le bir kez karşılaştım; korkunçtu. Annemle birlikteydim ve Tambet beni görür görmez bütün bedenini bir titreme aldı, elini kolunu oynatmaya ve bağırmaya başladı: "Rezil çocuk seni! Ama biliyordum, köyde doğan herkesin çürük elma olduğunu biliyordum!"

"Oğluma bağırma!" diye avazı çıktığı kadar bağırdı annem. Tambet'ten hiç korkmazdı ve onun çok uzun yıllar önce kendisini tavlamayı denediği sırada yaşanan bir olayı anlatmayı severdi. Delikanlı Tambet, genç annemi etkilemek istemiş ve bir çam ağacına tırmanıp yabani arıların yaptığı peteklerden birkaç tanesini aşağı getirmiş. Sonra annemi çağırmış ama balı herkesin gözü önünde taşımaktan utandığı için karnına doğru ceketinin içine sıkıştırmış. Annemin bulunduğu yere gelince, yiyeceği gururla ona vermek istemiş ama hay aksi – bal ısınarak erimiş ve damla

damla akıp genç adamın karnındaki kıllara yapışmış, hâliyle balı ceketinin altından çıkaramamış. Genç Tambet'in yüzü kıpkırmızı olmuş ve sıkıntılı durumunu herkesten saklayacak şekilde oturmuş ama sivri dişli dedem onun kıvrandığını fark edince yüksek sesle bağırmış: "Orada ne saklıyorsun? Göster bana!" Tambet yanıt olarak bir şeyler geveleyince, dedem onu yakasından tutmuş, uzun ceketinin önünü açmış; Tambet'in karnı ve çükü olduğu gibi bala bulanık durumdaymış. Komik bir görüntüydü, derdi annem, Tambet oflayıp puflayarak vücudunun alt tarafına yapışan balı temizlemeye çalışırken utançtan delirecek gibiymiş. Sonunda Tambet'i yalayarak temizlemesi için bir ayı çağırmışlar ama ayı yalaması gereken bölgeyi görünce, erkek olduğu için Tambet'i yalamaktan vazgeçmiş. Annem hikâyeyi anlatmayı genellikle burada bırakır, yerlere yatıncaya kadar gülerdi, sonra Tambet'e ve ballı çüküne ne olduğunu sorduğumda elini şöyle bir sallar, "Herhalde bir şekilde kendisi halletmiştir; hâlâ öyle dolaşmıyor ya. Gerçi hiç bakma şansım olmadı," diye cevaplardı.

Annem böyle anılar yüzünden Tambet'i saygı duyulacak biri olarak görmüyordu tabii ki. Oğluna bağıran kim olursa olsun sinirlenirdi ve en az Tambet kadar yüksek sesle karşılık verdi: "Çok istiyorsan, git, kendi kurtlarını öldür! Sende zaten çok var. Kurtların sütünde yüzüyor musun yoksa? Hadi onları Ülgas'a bağışla. İstersen ikiniz kurtları bir güzel doğrarsınız. Bu arada, kızını küçük kölenmiş gibi hayvanlarına bakmaya zorlayarak perişan ediyorsun! Utan kendinden. Onun ne kadar ufak ve zayıf olduğunu görmüyor musun!"

"Kızımı rahat bırak!" diye bağırdı Tambet.

"Sen de benim oğlumu rahat bırak! Onu köyde doğduğu için sürekli suçluyorsun! Bu onun kabahati mi? İnsan nereden geleceğini seçemez. Senin doğduğun yere bakınca, ormanda doğmuşsun ama nasıl biri olup çıktığını görüyorsun!"

"Nasıl biri olmuşum?"

"Ahmaksın."

"Kapa çeneni, seni ayı düşkünü yaşlı kaltak!" diye haykırdı Tambet. Anneme yöneltilebilecek en ağır hakaretti bu ve Tambet'in sözlerini duyar duymaz ben bile ansızın bir yangının içine düşmüş gibi hissetmiştim. Bu sözler yakıyordu.

Annem önce nefesini tuttu, sonra sanki burnunu bir şey tıkamış gibi tükürükler saçarak bağırdı. Elimi tuttu.

"Gidiyoruz, Leemet," dedi. "Ormanda yaşamayı çok seviyorum ama belki diğerleri gibi biz de köye taşınmalıyız. Ormanda sadece en aptal pislikler kaldı."

Ensesine kadar uzanan gri saçlarıyla karşısında dimdik duran Tambet'e tükürdü. Tambet'te ormanı ve eski gelenekleri onlara yaraşır şekilde koruduğuna ve nefret ettiği hainleri sepetlediğine ikna olan bir adamın hâli vardı. Bu sefer annemle birlikte oradan gerçekten ayrıldık ve ben o günden sonra ne zaman Tambet'in geldiğini görsem, bulunduğum yeri terk etmeye baktım. O adam, içimde Bilge Ülgas kadar korku uyandırıyordu.

Böylece, Ints ayaklarımızın dibinden bizi takip ederken, Pärtel'le birlikte çalılıkların arasına girdik. Tambet'in geçtiğini gördük ve sindiğimiz fundalıktan çıkacağımız sırada Ints, "Gelen başka biri var," dedi.

Tambet'in kızı Hiie. Babasıyla birlikte bir yere gittikleri ortadaydı ama Tambet elbette kızının ona yetişip yetişemediğini umursamıyordu. Tambet mağrur bir şekilde hızla yürüyor ve Hiie de arkasından koşturuyordu.

Hiie'den korkmadığımız için fundalıktan çıktık ve ona selam verdik. Bizi görünce mutlu oldu; başka çocuklarla oynama şansı neredeyse hiç yoktu. Tambet'in gözden kaybolduğu yöne tereddütle bir bakış attı ama Tambet görünürlerde yoktu. Babasının arkasından koşturması gerekirdi tabii, ama biraz olsun yanımızda kalma isteği çok kuvvetliydi.

Bir açıklığa oturup sohbete başladık. Hiie, durmaksızın konuşan Pärtel ile Ints'i mutlu ve neşeli bir ifadeyle dinliyor, onları kozasından henüz çıkmış ve heyecanla rengârenk dünyaya bakan yeni doğmuş bir kelebek gibi izliyordu. Elbette kimse bir

kelebeğin küçücük suratını göremez. Hiie de ufaktı, çok zayıftı, görende acıma hissi uyandırıyordu ve onunla oturup gerçekten konuşabileceğimiz bir konu yoktu. Biz kendi yaptığımız şakalara güler ve planlarımızı tartışırken, Hiie birçok şeye anlam veremese de hiç sesini çıkarmıyordu. Bilmediği bir yiyecekle tanışan ve onu minnet duygusuyla hızlı hızlı yiyen aç bir insan gibiydi. Anne babasının sesinden ve muhtemelen duymaktan usandığı kurt ulumalarından farklı seslerle karşılaşmak onu mutlu etmeye yetmişti.

Nihayet bir an sessizlik oldu ve sohbetin devam etmesi için Hiie'ye de bir şeyler sorabileceğimizi düşündüm.

"Ee, sende ne var ne yok?" diye başladım.

Hiie sorumu çok ciddiye aldı. Hatta son zamanlarda olan bir şeyler hatırlamaya çalışırken kaşlarını çatmaya başladı. Kız besbelli zorlanıyordu. O âna kadar hep biz konuşmuştuk ve şimdi sıra ondaydı; en az bizim sohbetimiz kadar iyi olsun istiyor ama aklına da hiçbir şey gelmiyordu. Hiie'nin tek bir gününün bile diğerinden farklı olmadığına şüphe yoktu. Kendini o kadar zorladı ki yüzü bembeyaz oldu ve başkalarının önündeki beceriksizliklerinden utanan çocuklar gibi gözyaşlarını tutmaya çabaladığını düşündüm ama sonra aklına bir şey geldi ve cılız bir sesle, "Bu gece annemle birlikte ay ışığı banyosu yapmaya gideceğiz!" dedi.

Beklemediğimiz kadar ilginç bir haberdi. Böyle bir şeyin geleceği aklımdan geçmezdi. Hiie mutlulukla gülümsedi çünkü ona göre az önce nasıl iyi sohbet edileceğini öğrenmişti.

Ay ışığında banyo eski bir gelenekti. Bütün kadınlar ve yetişkin kızlar –çocuklar çağrılmazdı– yılda bir kez gecenin geç bir saatinde ormana gider, çıkabilecekleri en yüksek ağaca tırmanır ve meşe yapraklarından yapılmış ot süpürgeleriyle vücutlarına ay ışığı altında hafifçe vururlardı. Dolunay beklenirdi ve ay gözden kaybolana kadar yapraklarla silinme işi devam ederdi. Bu ritüelin kadınlara direnç kazandırdığına inanılırdı ve bir açıdan doğruydu da bu; ağaca çıkamayan ve bu yüzden ay ışığı banyosunu kaçıran ihtiyar kadınlar çok geçmeden ölürlerdi.

Erkekler katılmazdı hatta dolunay olan geceyi de bilmezlerdi. Kadınlar her seferinde ağızlarını sıkı tutar ve erkekler uykuya daldığında gizlice evden çıkarlardı. Ertesi sabah evdeki erkekler uyandığında, bir çeşit altın gibi baştan ayağa pırıldayan kadınlar çoktan dönmüş olurdu. Doğru gecenin geldiğini bütün kadınların nasıl olup da bilebildiğini erkeklerin hiçbiri çözemezdi.

Her erkek çocuğu gibi Pärtel ve ben de günün birinde ay ışığında yıkanan kadınlara denk gelmeyi ve bu işin nasıl yapıldığını gözlerimizle görmeyi hayal ediyorduk. Ama bu fırsat elimize hiç geçmemişti. Tetikte davranıp annemi izlerdim ama faydası yoktu. Kaldı ki, ay ışığı banyosu kış, yaz, sonbahar veya ilkbahar fark etmeksizin her zaman yapılabilirdi. Akşamdan annemin böyle bir şey tasarladığına dair hiçbir işaret olmazdı ama sabahına iyi bir saunanın verdiği zindelikle keyiflenmiş, karaca budu kızartırken, yüzü ışıl ışıl parlardı. Birkaç yıldır Salme de annemle birlikte gidiyordu ama ben bu ritüeli kendi gözlerimle görmek için bir kez bile doğru zamanda uyanıp onları takip edememiştim.

Hiie'den duyduğumuz haberin beni ve Pärtel'i heyecanlandırdığı ortadaydı. Uzun zamandır hayalini kurduğumuz bir düşü gerçekleştirme fırsatı doğmuştu.

"Emin misin?" diye Hiie'ye sordum.

"Evet! Annem bu sabah söyledi."

"Daha önce ay ışığında yıkandın mı?" diye sordu Pärtel.

"Hayır." Hiie sohbetimiz bu kadar uzun sürdüğü için çok heyecanlıydı.

Daha onlarca soruya cevap vermeyi ve olsaydı bütün sırlarını önümüze dökmeyi isterdi. Bizimle oturmaktan mutluydu ve yapabilse kışa kadar yanımızda kalabilirdi. Ama o anda babasının sesi ormanda yankılandı.

"Hiie!" diye bağırıyordu Tambet. "Neredesin?"

Hiie tiz sesiyle, "Babam sesleniyor!" dedi ve yüzünde bir korku ifadesiyle ayağa fırladı. O an onun için ne kadar üzüldüm! Hayat katı yürekli Tambet'le çekilmez olmalıydı. Bundan böyle kızın yanına daha fazla uğramak için kendime söz verdim. İnsan

Hiie'ye bakınca, bir şekilde örümcek ağına hapsolmuş ve çaresizce çırpınan küçük bir böcek görüyordu. Bir çocuğu ne kadar korkunç olursa olsun babasından kurtaramazsınız. Hiie'ye el salladık, o da ürkekçe karşılık verdi, sonra biz yeniden çalılıkların içine koşturduk. Tambet büyük adımlarla yaklaşıyordu.

"Nerede kaldın?" diye sordu.

Hiie kekeleyerek, "Çok hızlı yürüyordun, sana yetişemedim," dedi. "Sonra da gözden kayboldun ve nereye gideceğimi bilemedim."

"Ormandaki patika yolları bilmiyor musun yani? Ah, zamane çocukları! Eski günlerde ormanda kimse kaybolmazdı, tek bir kişi bile!"

Hiie'yi elinden yakaladı.

"Hadi yürü!"

Ve öyle hızlı yürümeye başladı ki Hiie'nin ona yetişmek için koşması gerekti.

O gece ay ışığında yıkanacak kadınlara bakmak için Pärtel'le birlikte ormana gitmeye karar vermemiz uzun sürmedi. Ints'i de çağırdık ama engerek meğerse daha önce birkaç kez kadınları meşe yapraklarıyla silinirken görmüş ve ilgisini çekmemiş.

Sertçe sorduk: "Bundan daha önce niye bahsetmedin?"

"İlgilediğinizi düşünmedim," dedi engerek. "Bir özelliği yok; ağaç tepesine oturup birbirlerine meşe dallarıyla vuran çıplak kadınlar işte. O sırada ağaçların altından geçiyordum ve özellikle onlara bakmak için uğraşmadım gerçekten."

"Bizi çağırabilirdin ya da günü yaklaştığında haber verebilirdin!"

"O zaman sizi tanımıyordum bile. Ayrıca, kadınların ay ışığı banyosu için tam olarak hangi gün ağaca çıktıklarını ben bile bilemem. Onları tesadüfen görmüştüm. Engerekler ormanda olup biten her şeyi görür ama bunları aklımıza yazmıyoruz. Hiç anlamıyorum. Ot süpürgeleriyle silinme işi gerçekten çok mu heyecanlı?"

Pärtel ve ben kendimizden emin cevapladık. "Kesinlikle

öyle!" Korumacı bir hisle saklanan bu sırrı keşfetme fırsatını yakaladığımız için ikimiz de heyecanlıydık. Kadınları ağaç tepesinde yıkanırken görecek ilk erkekler miydik? Bununla övünebilecek kimseyi tanımıyorduk. Ama daha da önemlisi, kalabalık bir grup çıplak kadınla karşılaşacağımızı düşünmenin yarattığı heyecan vardı. Böyle şeylere ilgi duyacak kadar büyümüştük. Salme arkadaşlarıyla orada olacaktı mesela. Ve Hiie –o zavallı ufaklık– da tabii. Büyük sırrını açıklarken, bize onu çıplak görme fırsatı verdiği aklına gelmemişti. Ama belki de umursamazdı; ilgimizi çekecek bir şeyler anlatabilmek için öylesine can atıyordu.

Annelerimizi ve kardeşlerimizi takip ederek Pärtel'le birlikte ritüel ağaçlarının altında buluşmaya karar verdik.

Zor olmadı. Görünüşe göre annem bir şeylerden şüphelenebileceğimi hiç düşünmemişti ve ben de rolümü iyi oynadım. Her zamanki gibi akşam karnımı iyice doyurdum ve hemen kendi yerime geçip yattım. Salme de aynısını yaptı ve annem de kısa bir süre sonra çocukluğumda üçümüzün kıvrılıp uyuduğu büyük geyik postunun altına yattı.

Bir süre ortalık sessiz ve karanlıktı; başta dayanamayıp derin bir uykuya dalacağımdan korktum ama daha sonra bu korkum geçti. Bir kırlangıç kadar heyecanlı ve tetikteydim. O anki tek sıkıntım ikide bir öbür tarafa dönmek ve kaşınmak istediğim hâlde kıpırdamadan durabilmekti. Kaşınma isteğinin aklı esir alması korkunç bir şey. Ama kendimi aynı pozisyonda kalmaya zorladım; en azından annemin yerinden kalktığını ve Salme'yi dürttüğünü işitene kadar.

"Hadi gidiyoruz!" Fısıldayarak konuşuyordu.

Sessizce kapının dışına çıktılar. Birkaç saniye aynı pozisyonda yattım, unuttukları bir şey varsa geri gelebilirlerdi. Ama kimse gelmeyince yataktan fırladım ve onları takip ettim.

Onlar önümde yürürken ben de mümkün olduğunca az ses çıkarmaya çalışıyor ve arkadaşım Ints gibi ıslak çimler üzerinde sürünerek ilerliyordum. Annem ve Salme hiçbir şey fark etmedi.

Aradan biraz zaman geçince Salme'nin arkadaşlarından biriyle karşılaştılar, o da annesiyle birlikte ay ışığı banyosu yapmaya gidiyordu ve sonra dördü beraber yola devam ettiler. Hemen arkalarından da ben gidiyordum.

Sonunda küçük bir açıklığa geldik. Toplandıkları yer kesin burasıydı çünkü kıyafetlerini çoktan çıkarmış ve dişleri arasına bir meşe dalı alıp ağaçlara tırmanmaya başlamış diğer kadınları gördüm. Çalılıkların içinde bir hışırtı oldu ve Pärtel sürünerek yanıma geldi.

Fısıltıyla konuştu. "Benimki ağaca çıktı bile!" Uzun bir ladinin tepesini işaret etti; Pärtel'in çıplak annesi bir dalın üzerinde oturmuş, ay ışığında parlayan beyaz bedenini bir ot süpürgesiyle yavaşça dövüyor ve bundan bariz bir haz alıyordu.

Doğrusu güzel ve büyülü bir sahneydi ama Pärtel'in annesine Salme'nin arkadaşlarına olduğu kadar ilgim yoktu. Etrafıma göz gezdirdim ve kadınların karanlık gökyüzüne uzanan ağaç gövdelerinde kendilerine uygun dalı bulana kadar daha da yükseğe çıktıklarını gördüm, sonra vücutlarına ayın altın sarısı ışıltıları serpilmiş gibi kendilerini bir meşe dalıyla ovmaya ve parlak ay ışığıyla yıkanmaya başladılar. Heyecan verici bir sahneydi ve Pärtel'le birlikte çıplak kızlara büyülenerek baktık.

Annesinin yanında oturan ve ufak bir dalı kemikli bacakları üzerinde hışırdatarak gezdiren Hiie'yi de gördük ama çocuk bedeniyle o kadar cılızdı ki en beğendiğimiz kızın o olamayacağı gün gibi ortadaydı. Hâlbuki Salme'nin bir arkadaşının eşek arısı kovanı gibi memeleri vardı! Kendine vurmaya başladığını ve memelerinin canlılıkla aşağı yukarı zıpladığını görünce ikimiz de yutkunduk.

Yüzyıllar önce, orman henüz insan kaynıyorken, ay ışığında yıkanan kadınların yarattığı tabloyu şimdi ancak hayal edebilirdik. Dallar bütün o kadınların ağırlığından çöküyordu mutlaka. Şimdi ay ışığında yıkanan çok az kadın vardı, belki ancak yirmi kişi ve bunlardan birkaçı göze hiç mi hiç hitap etmeyen ihtiyarlardı. Yine de hepsi büyük bir istekle siliniyor ve inip çıkan yap-

rakların ritminden ay ışığının altında güçlü bir ateşin alevlerine benzeyen toz taneleri ortaya çıkıyordu.

Pärtel iç geçirdi. "Ne güzel!" Ot süpürgesini bir an için elinden bırakan ve büyük bir hazla gerilince kuvvetli göğsü daha da öne çıkan bir kadına arzuyla bakıyordu.

Yakınlarda birisinin heyecanla iç geçirdiğini duyduk ve korkarak geri çekildik. Kendini gizleyen başkaları da mı vardı? Hızlıca çevremize bakındık ve çok yakınımızda başını yana eğerek kadınları izleyen bir ayı gördük, büyük bir zevkle pençelerini dişliyordu.

Öfkeyle, "Burada ne işin var?" diye sordum; içimdeki erkek uyanıyordu ve hiçbir erkek ayıların kadınlara bakmasına sesiz kalamazdı.

"İzliyorum," diye yanıt verdi. "Ah, o kadar tatlılar ki!"

"Dişi ayılar ay ışığında yıkanmıyor mu?" diye sordum. "Niye onları dikizlemiyorsun?"

Onunla dalga geçtiğimi tabii ki anlamayan ayı iç çekip, "Hayır," dedi. Ayılar asla anlamazlar, korkunç derecede kalın kafalı ve saftırlar. "Hem dişi ayılar bu kadar güzel de değil. Kalın kürkleri var ve üzerlerinden çıkaramazlar. Ama buradaki herkes o kadar güzel, o kadar tatlı ki! Hiç tüyleri yok gibi!"

"O zaman git de kendi tüylerini yol!" Çok kızmıştım. "Hadi, defol! Ya da git bir keçinin derisini yüz; o zaman o da güzel ve tatlı olur!"

Ayı iç çekti. "Denedim ama aynı şey olmadı." Diğer bütün ayılar gibi bu ayı da gücenmek nedir bilmiyordu. Ama burnunu ağaç tepelerine doğru kaldırarak yanımızdan biraz uzaklaştı.

Sanırım ayıyla fazla yüksek sesle fısıldaşmıştık çünkü kız kardeşim Salme ağacın tepesinden aşağı indi. Birden annemin, "Nereye gidiyorsun?" diyen sesini duydum ve kafamı kaldırdım. Meğer Salme bizden çok da uzak olmayan bir ağacın altında çırılçıplak dikiliyormuş.

"Bazı sesler duydum," dedi Salme, yüzünde şüpheci bir ifade vardı. "Burada birileri olabilir."

Salme ağaçların arasına göz atmaya başlayınca, Pärtel'le birlikte yapabildiğimiz kadar kara yosunlarının içine gömüldük. Emeklemeye devam etsek Salme bizi anında görürdü ama put gibi durmak da tehlikeliydi. Dolunay yüzünden orman çok aydınlıktı. Salme birkaç adım öne gelse bizi o an görürdü ve işte o adımları atmaya hazırlanıyordu.

Sırtımdan soğuk bir ter boşaldı; gizli bir yıkanma partisine izinsiz giren erkek çocuklarını ne tür bir cezanın beklediğini tahmin bile edemiyordum. Kadınlar onları gözetlediğimiz için şüphesiz çok kızacaklardı. Annemin bana çok kötü bir şey yapmasını tabii beklemiyordum ama önlerinde utançtan yerin dibine geçecektim.

Keşke köstebekler gibi toprağın altını kazabilseydik ama insanlara böyle bir yetenek ne yazık ki verilmemişti ve Çataldil bile bu konuda bir şey yapamazdı.

Salme iki adım daha öne geldi ve artık bizi bulması an meselesiydi, tabii nazik bir ses yavaşça ona seslenmeseydi. "Salme!"

Salme'nin o an çığlık atması hatta yardım bulmak için koşarak uzaklaşması beklenirdi. Ama yaptığı şeyin bununla alakası yoktu. Yüz kızartıcı bir hoşnutlukla mırıldandı: "Mõmmi, sensin demek! Burada ne işin var – senin burada olmaman lazım."

Bizim ayı dost, çalılıkların içinden çıktı.

"Salme, ne kadar güzelsin!" İç çekti. "Burada oturuyordum, gözlerimi senden alamadım. Ağaçlarda birçok güzel kadın var ama sen en güzellerisin."

"Mõmmi, bizi böyle gizlice izlemen doğru değil!" dedi Salme, bu sırada elleriyle de çıplak vücudunu örtüyordu. Biraz bile olsa öfkelenmemişti. Karşısında Pärtel ve ben olsak nasıl konuşurdu, hayal etmek zor değil. Bu gerçekten onur kırıcı bir şeydi: Erkek kardeşini, kendisini ve arkadaşlarını dikizlediği için acımadan azarlardı ama bu ayıyla konuşurken en sevgili arkadaşıyla konuşur gibi nazik ve yumuşaktı. Ayı dosdoğru Salme'ye geldi ve çıplak ayağını yaladı.

"Yapma; annem yukarıda," diye fısıldadı Salme. "Benim de yukarı çıkmam lazım. Sonra görüşürüz."

Ayı mırıl mırıl konuştu. "Sabaha kadar bu ağacın altında bekleyeceğim. Bırak, güzelliğine doya doya bakayım!"

Salme tatlılıkla, "Aptal şey!" dedi ve ayının başını okşadı. Sonra da kendi ağacına döndü ve yukarı tırmandı.

"Kimmiş?" diye sordu annem.

"Hiç kimse," dedi kız kardeşim. Dalını eline aldı ve yeniden kendini ovmaya başladı ama bu sefer çok farklıydı. Artık ay ışığında yıkanmıyordu; aşağıdaki çalılıkta kendisini izleyen Mõmmi için siliniyor ve tüm hünerlerini ortaya seriyordu.

"Hadi eve gidelim," dedim. Kız kardeşime de ayıya da öfkeliydim.

On

Salme bana ciddi bir hayal kırıklığı yaşatmıştı ve kız kardeşimin bir ayıyla kurlaştığını normalde anneme söylerdim. Ama yapamadım çünkü annem hemen Salme ve ayıyı nerede birlikte gördüğümü bilmek isterdi ve o zaman ay ışığında yıkanan kadınları gözetlediğimi ona söylemek zorunda kalırdım. Yani kız kardeşimin sırrını bilecek ama kendime saklayacaktım. Salme'ye bile çıkışamıyordum, o gece ormanda olduğumu ve her şeyi gördüğümü tahmin edebilirdi. Bu da hiç hoş olmazdı.

Pärtel'in de kız kardeşimi ayıyla görmüş olması ve durmadan, "Onlar birlikte mi?" diye sorması büsbütün yüz kızartıcı bir durum ortaya çıkarmıştı. Bunu benimle eğlenmek için yapmıyordu ama yine de sinirlerime dokunuyordu. Salme'nin bir ayıyla oynaşması zaten yeterince utanç vericiydi; bütün dünyanın bunu öğrenmesi lazım mıydı? Ayı ve Salme arasında olanlar özel bir aile meselesiydi! Pärtel'e ormanda ay ışığı altında gördüklerimizi kimseye anlatmamasını söyledim ama sözünü tutacağından hiç emin değildim.

Bunun ne kadar zor olduğunu kendimden biliyorum. Sır midemde oturmuştu ve ağzımdan çıkmak için fırsat kolluyordu –

bildiğinle şişinemedikten sonra bir sırrı keşfetmenin ne anlamı vardı acaba! Mesele sadece Salme ve ayı değildi; o gece görmememiz gereken pek çok şey görmüştük. Daha sonraki günlerde, Salme'nin arkadaşlarından biriyle karşılaştığımda kafam zafer sevinciyle fırıl fırıl dönüyordu; karşımda oturan kız benim alt tarafı sinir bozucu bir çocuk olduğumu düşünüyordu, hâlbuki ben onun memelerini ve poposunu görmüştüm! Keşke bilseydi! Ama gizli keşfimle ilgili kimseye konuşmadım ve Salme'nin arkadaşları bana baktığında yalnızca tuhaf tuhaf gülmekle yetindim.

"Neye gülüyorsun sen?" diye sorsalar da cevap vermiyordum. Hemen ağzımı eğiyor, popolar ve memeler hakkında gizliden gizliye bildiklerimi açık etmemek için yanlarından hızla uzaklaşıyordum.

Konuyla ilgili dürüstçe konuşmaya cesaret ettiğim tek kişi Ints oldu. Ama olan biten hiçbir şeye ilgi göstermedi ya da hayret etmedi. Engereklerin gözünde, ayı ve insan birbirine çok benzeyen iki yaratıktı ve Ints bu ikisinin birbirinden hoşlanmaması için bir neden göremiyordu. Ama Salme'nin arkadaşlarının gizli güzelliği hakkında da fikri yoktu. Tabii uzun, düz bir sopaya benzeyen bir yaratıktan memelerin ve kalçaların amacını anlaması hiçbir zaman beklenemezdi. Sonuçta Ints hikâyemi yarım kulak dinledi ve tüm bu anlattıklarımı, evet, kendisinin de görmüş olduğunu ve onları özel kılan hiçbir şey olmadığını söyledi.

Hiie'ye daha sık uğramak için kendime söz vermiştim ve sözümü tuttum da. Ints, Tambet'in ve karısının evde olmadığını söyleyince, bir cesaretle fundalıklardan çıktık ve kızı yine yabani tavşanları keserken gördük. Hiie inanılmaz yorgun görünse de bizi görür görmez neşesi olduğu gibi yerine geldi.

Gerçi kan sıçramış önlüğünden ve yabani tavşanların kanıyla kıpkırmızı olan çıplak ayaklarından utanıyordu. Ayak parmaklarını büyük baltanın arkasına sakladı, bizimle sohbet etmek istedi ama kafeslerdeki kurtlar et bekleyerek durmadan uluyorlardı.

Hiie mutsuzca, "Sanırım çalışmaya devam etmem lazım,"

diye fısıldadı. "Yoksa o kadar gürültü yaparlar ki annem ve babam duyar."

"O zaman öfkelenirler mi?" diye sordum.

"Hayır, hayır!" diye yanıtladı Hiie, ama bunun doğru olmadığı yüzünden belliydi.

Ints, "Hadi gidip şu kurtlara bir bakalım," diye önerince hep birlikte kafeslerin olduğu yere yöneldik. Daha önce bu kadar çok kurdu hiç bir arada görmemiştim. Tek kelimeyle korkunçtu; her biri kendi ufak bölmesinde olan yüzlercesi vardı. Ahırın içine bakmak istediğimizde, hepsi burunlarını bizden tarafa çevirdi ve dillerini şapırdattı, besbelli ağızlarının suyunu akıtan tavşan etlerinden getirmemizi bekliyorlardı. Eli boş geldiğimizi gören kurtlar, kulaklarımızı sağır edecek kadar yüksek sesle inlemeye başladılar ve içlerinden birkaçı açlıktan gözlerinin döndüğünü göstermek istercesine kendisini yere atıp debelendi.

"Bu sabahtan beri hiçbir şey yemediler," diye açıklamaya girişti Hiie.

"Bir kurdun da bu kadar yememesi lazım zaten," diye araya girdi Ints. "Vücutları yağlanmış hatta bazıları adamakıllı şişmanlar. Kapının yanındaki hayvana bir bakın! Ayı kadar cüsseli ve şişman. Onları bu kadar besleme!"

"Ama yemezlerse ulumaya başlıyorlar," diye söylendi Hiie.

"O zaman onları susturalım," dedim ve yüksek sesle tıslıdım. Kendi sesim elbette kurt gırtlağından çıkan ulumalarla yarışamazdı ama Çataldil sözcüğü, hakkı verilerek söylenmişse, hedefine her zaman ulaşır; en yüksek sesi delip geçer ve duyulmaması imkânsızdır. Bu Çataldil sözcüğü hayvanları uyutmak içindi. Kurtlar yaygara yapmayı bıraktılar, azı dişlerini göstere göstere esnediler ve dişlerini gıcırdattıktan sonra iyice gevşediler. Kısa bir an uykulu gözlerle bizi süzdüler, sonra kafalarını pençeleri üzerine koyup uykuya daldılar.

"Çataldil öğretmediler mi sana?" diye sordum.

Uyuyan kurtlar karşısında şaşırıp kalan Hiie, "Öğrettiler ama bu kelimeleri bilmiyordum," dedi. "Ne kadar uyurlar?"

"Akşama kadar ya da biz onları ne zaman uyandırırsak. Az önce kullandığım kelimeleri sana da öğreteceğim; kurtları sabah beslersin sonra da uyutursun, böylece sesleri çıkmaz. Öğrenmek ister misin?"

Hiie heyecanla kafasını yukarı aşağı salladı. Çataldildeki o sözcükleri aklında tutup telaffuz etmeyi öğrenene kadar tekrarladım. Sonra bir deneme yaptık: Kurtları uyandırdım. Ayağa kalktıklarında hâlâ tam olarak kendilerinde değildiler ve başta gayet sakindiler ama birden yatışmak bilmeyen açlıkları akıllarına geldi. Önlerinde yiyecek olmadığını fark edince, boğazlarından gittikçe yükselen hırıltılar duyuldu. Hiie, ezberlediği Çataldil sözcükleri hatasız söyledi, kurtlar uysallaşarak yeniden uzandılar ve burunlarını kuyruklarının altına alıp hemen uykuya daldılar.

"İşte, görüyorsun ya ne kadar kolay!" dedim. "Babanın ve annenin sana bu numarayı göstermemiş olmaları tuhaf."

"Muhtemelen Hiie'nin kurtları sürekli beslemesini istiyorlar," dedi Ints. "Annem her zaman Tambet'in kurtları insanlardan daha fazla sevdiğini söyler."

Hiie bunu duyunca kızardı, ne de olsa babası hakkında konuşuyorduk. Anne ve babasını sevmediğimizi bildiği hâlde bizimle arkadaşlık ettiği için kendini suçlu hissediyordu. Muhtemelen Tambet'e duyduğumuz nefretin bizi kızından soğutacak kadar büyümesinden de korkuyordu. Zaten babasını çok da sevmesini beklemiyordum. Tambet ona karşı o kadar zalimdi ki pekâlâ Ints'e şöyle bir cevap verebilirdi: "Evet, doğru. Gerçekten de hain biri." Ama Hiie bu tarz şeyler söyleyemeyecek kadar utangaç ve uysaldı. Annesi ile babasından en çok kendisi çekse de onlar hakkında kötü bir şey söylediğini hiç duymamıştım. Sadece onlar yüzünden sürekli mahcup hissediyordu; yabancı gözlerden saklanamayan çirkin bir yaradan utanmak gibi bir şeydi.

Aptal bir babası olduğu için Hiie'yi suçlayacak değildik. Hatta babası yüzünden onu daha fazla görmek istiyorduk. Elimize Tambet'in başına iş açma fırsatı geçmişti. Tambet kıymetli kurt-

larının sürekli doyurulmasını isterdi ama biz onları uyutarak Hiie'yi anne ve babasının onu hapsettiği kafesten, büyük baltadan ve ardı arkası kesilmeden yenileri gelen yabani tavşanları kesmekten kurtarmıştık. Ona her gün uğruyorduk ve Tambet ile Mall kurtların neden bu kadar çok uyuduklarına, gündüzleri yemek yemeyi neden bıraktıklarına anlam veremiyordu. Hatta evde kalıp nöbet tuttukları da olmuştu. Neyse ki Çataldil seslerini çıkarmak fazla uzun sürmez, hem Hiie de mutlaka bir fırsatını bulup bu sözcükleri söylüyordu ve anne ile babasına kendileri evdeyken bile kurtların uyuduğunu kanıtlıyordu.

Tambet sonunda Ülgas'ı çağırdı – başka kim olacaktı ki! Bilge, kurtları uyanıkken, delirmiş gibi uludukları sabah vaktinde inceledi ama Tambet'le birlikte evin arkasındaki çalılıklara gidip Orman-Ana'nın veya ağaç perilerinin kurtların uyumalarıyla bir ilgisinin olup olmadığını tartışmaya başladıklarında, Hiie Çataldil sözcüklerini tısladı. Adamlar geri geldiğinde kurtlar da derin bir uykuya dalmışlardı.

"Perilerin işi," dedi Ülgas. "Buna hiç şüphe yok. Sorunun ne olduğunu tahmin edebiliyorum. Tambet, eski dostum, besbelli kurtlarının uluması ağaç perilerini uykudayken rahatsız ediyor. Perilerin gündüz vakti uyuduklarını sen de bilirsin; eh, bu aptal hayvanların sesinden rahatsız oluyorlar. Bu yüzden de onları uyutuyorlar. Buna alışman lazım; perileri sinirlendirmemelisin!"

Tambet tatmin olmuştu; konu periler olunca bir çocuk kadar itaatkârdı. Eski geleneklere veya bilgenin sözüne karşı çıkmak aklının ucundan bile geçmezdi. Gerçi hayret ettiğim bir şey vardı, ne Ülgas ne de Tambet kurtların bu davranışlarının arkasında Çataldilin olabileceğini düşünmüştü. Doğrusu, numaramızı çok geçmeden fark edeceklerinden ve kurtları uyandırıp Hiie'ye onları tekrar uyutmayı yasaklayacaklarından emindim. Ülgas ve Tambet, Çataldil bilirdi ve kurtları uyutan tıslama kolay seslerden biri olmasa da Ints'in babasının yani yılanların kralının bana öğrettiği kelimeler kadar ender ve duyulmamış da sayılmazdı. Ülgas ve Tambet'in bu sesi kesinlikle bilmesi gerekirdi. Ama,

neden bilmiyorum, kurtların Çataldil sözcüklerinin yardımıyla uyutulduğu akıllarına gelmemiş olabilirdi. Tuhaf bir durumdu.

Ancak sonradan, köye yerleşen herkesten nefret etmelerine karşın, Ülgas ve Tambet'in de gerçekten ormanda yaşamayı bıraktıklarını anladım. Ormandaki eski, güzel hayatın gittikçe yok olması karşısında hayal kırıklığı yaşadıkları için sinirleniyorlardı ve bunun üstesinden gelebilmek için özellikle eski ve gizli geleneklere yapışıp kalmışlardı. Büyüleri el üstünde tutuyor, uydurma peri dünyasından medet umuyorlardı, öte yandan bilindik Çataldil sözcükleri artık önemsemiyorlardı. Çataldil onların gözünde acizdi, insanları ormanda tutamadığına göre bir işe yaramazdı. Onlar dikkate değer tek şeyin büyü olduğuna inanıyordu; yılanlar da büyü diye bir şey olmadığını bildiği için Ülgas ile Tambet'in onlarla bir işi kalmamıştı. Kuzeyli Ejderha bile o ikisini tatmin etmezdi. Her şeyiyle daha güçlü bir şey bulduklarına inanmışlardı ve eski değerlerin koruyucuları olarak kabul ettikleri perilere ve Orman-Analara güvenmeyi sürdürdüler. Köydeki insanlar kadar yoldan çıkmışlardı. Ne var ki bunu asla anlayamadılar.

Her hâlükârda, Hiie için günler artık daha huzurluydu çünkü Tambet ve Mall kurtların gündüz vakti uyuması gerektiğine ikna olmuşlardı. Perilerin istediği buydu. Kurtlar sabahları gürültü yapacak kadar uyanık kaldığında, Tambel ve Mall perilerin sinirleneceğinden ve ortamı yatıştırmak için kurban sunmak zorunda kalacaklarından korkup huzursuzlanıyorlardı. Hiie ricamız üzerine birkaç kez kurtları uyutmayı geciktirdi, biz de çalıların arasına saklandık ve barınağın çevresinde bir o yana bir bu yana endişeyle koşturup saygıdeğer orman perilerinin sükûnet içinde uyuması için kurtların korkunç ulumalarını bir şekilde bastırmaya çalışan Tambet ile Mall'u izlerken kahkahalara boğulduk.

Hiie, kurtlar için gereken sözcüğü sonunda tıslardı. Tambet ve Mall sevinçle, "Çok şükür!" der ve kızlarının yaptığı şeyi fark etmeden kendi işlerine dönerlerdi. Hiie için kurtları beslemenin yerini alacak başka bir iş bulmaya çalışmadılar; daha doğrusu

bulmayı unuttular. Kızlarıyla fazla ilgilendikleri de söylenemezdi. Bu durum Hiie'nin canını sıkmadı. Dışarı çıkıp bizimle oynayabiliyor ve bütün günü genellikle bizim yanımızda geçiriyordu ama eskiden olsa bunu asla yapamazdı. Onunla her yeri dolaşıyorduk; benim evime ve yılanların evine gittik, biti görmek için Pirre ve Rääk'e uğradık. Sanırım, Hiie hayatında hiç o yaz olduğu kadar eğlenmemişti.

Pärtel'le birlikte köye gittiğimiz ve Köyün Büyüğü Johannes'in evindeki mucizevi şeylerle neredeyse kendimizden geçtiğimiz o günden beri, köyde başka kimsenin yanına gitmemiştik. Beş yıldan fazla bir zaman geçmişti. Önceleri, fırıncı küreği ve çıkrığa duyduğum meraktan için için yanıyordum ama bu arzu yıllar içinde dindi. Başka ilginç şeyler yaşamış, Vootele Dayı'nın yardımıyla Çataldil öğrenmiş ve ormandaki hayatı gittikçe daha fazla sever olmuştum. Çıkrık ve küreği aklıma getirdiğimde, hanidir heyecanlanmıyordum. Büyümüştüm, artık daha makuldüm ve ormanda bu tür aletlere ihtiyaç olmadığını anlamıştım. Köy artık ilgimi hiç çekmiyordu, bana yabancı ve uzaktı; tekrar ziyaret etme ihtimali verdiğim ama bunun için acele etmediğim bir yerdi.

Uzun bir süre Pärtel de ben de köy hakkında konuşmamış ve eski maceraları dile getirmemiştik; sonuçta hayatlarımızda başka bir sürü şey olmuştu. Ints köy hakkında hiçbir şey bilmiyordu, sadece oradakilerin Çataldil konuşamadığından haberi vardı. Engerekler kirpi olmadıkları müddetçe en çok bu türden yaratıkları hor görürlerdi, gerçi kirpileri de aşağılıyorlardı ama bir taraftan da onlardan korkuyorlardı. Köylülerden korkmalarını gerektiren bir sebep yoktu; bu insanlar yılan zehrine karşı koyamadığı için engerekler kendilerini onlardan her zaman daha güçlü hissederlerdi.

Hiie de hazır yanımızdayken, Pärtel'le birlikte yeniden köye gitme fikrine kapıldık. Ormanda gittiğimiz her yere Hiie'yi de götürmüş, bizim bildiğimiz ama onun hiç görmediği her şeyi göstermiştik. Kızın heyecanı çok hoşumuza gidiyordu ve onu şaşırtmaya devam etmek istiyorduk ama ormandaki bütün ilgi çe-

kici şeylerin neredeyse sonuna gelmiştik. Böylece, köyü, Köyün Büyüğü Johannes ve kızı Magdaleena'yı düşünmeye başladık.

"Hadi gidip onları görelim," diye teklif ettiğimde Pärtel hemen kabul etti, daha çok Hiie karşı çıktığı ve gerçekten korkmuş göründüğü için. Tambet evde köyle ilgili dehşet verici şeyler anlatmıştı herhalde. Hiie, babasının, beni ve ailemi de katarak birçok şey hakkında kötü konuştuğunun elbette farkındaydı ama köyden gerçekten çok korkuyordu. Tabii bu, onu köye götürmek için bizi daha da heveslendirdi; bir erkek çocuğuna ürkek ve gönülsüz bir kızı ölümcül tehlikenin apaçık beklediği yere çekiştirmekten daha büyük zevk verecek ne vardı ki! Cesaretinle gösteriş yapabilirsin ama an gelip de tehlikenin gerçek tehlike olmadığı anlaşılınca, bir kahkaha atarak, "Burada korkulacak bir şey olmadığını söylemiştim hatta burayı seveceksin. Sana enteresan şeyler göstermedik mi?" dersin. İşte, Hiie'nin ürkek itirazlarına aldırış etmedik ve onu yanımıza aldık. Ints de bizimle geldi çünkü daha önce köye gitmemişti ve bir engereğin ormanda ve çevresinde bulunan her şeyi bilmesi gerektiğini düşünüyordu.

Bütün bir köyün ve ormana en yakın yerde oturan Köyün Büyüğü Johannes'in kulübesinin göründüğü küçük tepeye çıktık. Hiie hiç konuşmuyor, ancak hızlı hızlı nefes alıp veriyordu ve elini tuttuğumda kızın avcunun terden sırılsıklam olduğunu hissettim. Gerçekten korktuğu çok belliydi. Daha önce ormandan dışarı hiç çıkmamıştı. Güneş bulutların arkasındaydı ama Hiie ormanda bir kez bile görmediği türden bir ışık ve mekânla karşılaşınca yine de şaşkına dönmüştü. Yalvarır gibi bana baktı. Ağaçların arasına dönmek istediğini çok belli ediyordu ama merhamet göstermedim. Hiie, her zaman anne ve babasına yaptığı gibi bu sefer de bana itaat etti.

Tepeden aşağı hızla yürüdük. İnkârın anlamı yok: Kalbim gümbürdüyordu, muhtemelen Pärtel'inki de öyleydi. Buraya daha önce bir kez gelmiştik ama bu yıllar önceydi ve şimdi yüksek bir ağacın tepesinden göle atlamaya hazırlanan biri gibi

hissediyordum. Suda kötü bir şeyin pusuya yatmış seni beklemediğini bilirsin ama yine de çok yüksekten suyun derinliklerine bakmak biraz ürkütür ve düşerken karnında bir boşluk hissi oluşur hani.

Her şey aynı ilk ziyaretimizdeki gibi oldu. Aradan geçen sürede bir hayli büyümüş olan Magdaleena kapıdan dışarı çıktı ve onu görünce Pärtel'le birlikte bir hayli afalladık. Çok güzeldi. Şüphesiz Magdaleena da şaşırmıştı; ne ki güzelliğimize değil. Aslında tam tersi; hayvan postu giymiş iki oğlan ve yanlarında getirdikleri yine hayvan postu içinde ufak tefek bir kız görünce dehşete düştü. İlk seferinde bizi çocuksu bir saflıkla karşılamıştı, fakat hâline bakılırsa o zamandan beri orman sakinleri hakkında bir sürü kötü şey duymuştu ve doğal olarak bağırmaya başladı: "Baba!"

İçeriden bir ses, "Ne oluyor?" diye sordu ve Köyün Büyüğü Johannes dışarı çıktı. Bizi görünce fazla tedirgin olmadı ve gülümseyerek, "Çocuklar, siz misiniz?" dedi. "Daha önce de buraya gelenler hani? Eh, epey büyümüşsünüz! Geri gelmeniz neden bu kadar uzun sürdü? Ailelerinizle birlikte köye taşınmanızı söylemiştim. Zavallı çocuklar, ne kadar da yabanıl bir hâliniz var. Aç mısınız? Biraz ekmek ister misiniz?"

Biz cevap veremeden, içeri girdi ve birkaç saniye sonra elinde yarım somun ekmekle geri geldi.

"İşte burada," dedi içtenlikle. "Taze çavdar ekmeği."

Ekmeği bana uzattı. İlk kez, ormanda bu kadar hor görülen bir nesneyi elimde tutuyordum. Ekmek pütürlü kabuğuna rağmen yumuşaktı. Hiie korku dolu gözlerle bana döndü, bir şey söylemek istiyordu ama cesaret edemedi. Elimdeki bir parça ekmeğin bile bana bir şekilde zarar vereceğinden korktuğu belliydi ve bunun mutlaka babasının anlattığı sayısız hikâyeden biriyle ilgisi vardı. Ekmekten korkmuyordum çünkü annemin de bundan bir kez yediğini ve başına kötü bir şey gelmediğini biliyordum. Ekmek tehlikeli değildi, en fazla tadı berbattı. Ekmeği hemen denesem Hiie'ye cesaretimi sergileme şansım olurdu ama bunu

sonraya bırakmaya karar verdim. O anda Hiie'ye diğer mucizevi şeyleri göstermek istiyordum.

"Çıkrığınız hâlâ duruyor mu?" diye özellikle sordum. "Ve fırıncı küreği? Onları görmek isterim."

Johannes güldü.

"Çıkrığımız da fırıncı küreğimiz de duruyor," dedi. "İçeri geçin, keyfinize bakın!"

Adımlarımızı çoktan içeri yöneltmiştik ve bu sırada Hiie bir yaprak gibi titriyordu. Hâline üzüldüm ve dirseğimle hafifçe dürttükten sonra kulağına fısıldadım: "Sorun yok. Bir bakıp çıkacağız, sonra da eve gideriz."

Ama beklenmedik bir şey oldu. Magdaleena bağırıyordu.

"Yılan var!" Parmağıyla Ints'i gösterirken, avazı çıktığı kadar bağırıyordu ve gözleri anlamsız bir korkuyla doluydu. "Baba, yılan!"

"Sakin ol, onu şimdi öldürürüm!" diye bağırdı Johannes. "Çekil oradan, ona vuracağım!"

Öyle şaşkındım ki bir adım kenara çekildim, o an Johannes'in eline bir sopa aldığını ve Ints'i öldürmeye çalıştığını gördüm. Engerek çabucak kenara kıvrıldı ve acımasızca tısladı. Eline geçen ilk fırsatta ısıracağını bildiğimden aralarına girmek için öne atıldım.

"Ona niye vuruyorsun?" Kekeliyordum. "Hiçbir şey yapmadı!"

Johannes, "Yılanlar insan evladının en kötü düşmanıdır!" diye haykırdı. "Yılanlar şeytanın sağ koludur ve bu rezil yaratıkların başını ezmek Hıristiyan toplumunun görevidir! Nereye gitti bu?"

"O benim arkadaşım!" Dehşetle bağırdım, dövüle dövüle öldürülmekle tehdit edilen bendim sanki. Hatta ağlamak üzereydim. "Ona vurmamalısın!"

Johannes buyurgan bir sesle, "Bir yılandan insana arkadaş olmaz!" dedi. "Zavallı çocuk, yanlış yoldasın ve korkunç şeyler söylüyorsun. Ormana geri dönme. Burada kal, yoksa ruhunu kaybedeceksin. Hepiniz burada kalmalısınız. Sizi hemen vaftiz

etmeli, ruhlarınızı kurtarmalı! Hadi gelin ama o yılanı, o lanet yılanı ben şimdi—"

Avcundaki sırığı sıktı ve delice bir bakışla etrafına bakınıp Ints'i aradı.

Berbat hâldeydim. Bir keresinde, köylülerin, bir geyiğin kaburga kemikleri arasına tahtadan tuhaf bir kazık sapladıklarını görmüştüm. Köylüler Çataldil bilmediği için geyiği yanlarına çağıramamışlardı ve avlamak için peşine düşmüş, bu sırada havaya küçük tahta çubuklar fırlatmışlardı. Bu çubuk geyiğe görülmemiş bir acı verse de öldürmemişti ve zavallı hayvan da kanlı gözlerle yoluna çıkan her şeye çarparak feryat figan ormanda koşturmaya başlamıştı; sonunda Vootele Dayı Çataldil sözcükleriyle onu sakinleştirmiş ve acısına son vermek için boğazını kesmişti. Johannes şimdi bana o delirmiş geyiği hatırlatıyordu; o da bağırarak anlamsız şeyler söylüyor, her şeyiyle masum Ints'e öldüresiye vurmak istiyordu. Belki ona da bir çubuk saplanmıştı? Aklını tamamen kaybetmiş biri gibi bakıyordu ve korku içindeki ben hiçbir şey yapamadan orada öylece dikiliyordum hatta Hiie dirseğimden dürtüklemese Johannes'in beni içerideki odaya götürmesine mani olmayacaktım.

"Hadi kaçalım!" diye fısıldadı Hiie. "Çabuk! Gidelim buradan!"

Hemen dikkat kesildim ve onu elinden yakaladım, sonra birlikte arkamıza bakmadan ormana kaçmaya başladık. Pärtel'in bembeyaz bir suratla yanımda koştuğunu, Ints'in biraz önümüzde kıvrılarak ilerlediğini gördüm ve Johannes'in arkamdan bağırdığını duysam da hepimizin sağ salim kaçtığını fark ettim.

On Bir

Ormana ulaşır ulaşmaz kendimizi kara yosunlarının üzerine attık ve soluklanmak için bir süre tek kelime etmedik. Aramızda kendinde gibi görünen bir tek Ints vardı; güneş alan bir yer bakındı ve bulunca gidip kıvrıldı.

Sonunda Pärtel, "Ona neler oldu öyle?" diye sordu.

"Ne olduğu önemli değil; köydeki insanlar böyle. Babam, onların yılan görünce saldırıya geçtiklerini söyler. Kirpiler gibi."

"Seni yerler mi?" diye sordu Pärtel.

"Bir denesinler bakalım," diye tısladı Ints. "Leemet önüme atlamamış olsaydı, dişlerimi o yaratığa geçirmiştim."

"Sen daha onu ısıramadan belini kıracaktı," dedim. Bir insanın bir engerek için ne kadar tehlikeli olabileceğini ilk kez görmüştüm.

Ormanda yaşarken böyle bir şey başıma hiç gelmemişti; insanlar ve yılanlar kardeş gibi yaşardı ve insanın bir engereğe el kaldırdığı görülmüş şey değildi. İnsanın bir engereğe zarar verip veremeyeceğini konuşmak en az bir meşenin bir huş ağacına saldırma ihtimalini tartışmak kadar anlamsızdı. Engerekler ile insanlar arasında sonsuz barış vardı. Ama şimdi hiçbir şeyin son-

suz olmadığını, bir insanın tek bir sopa darbesiyle bir engereği öldürebileceğini görüyordum. Bu olaydan sonra, Ints'e tamamen farklı gözlerle bakmamak elimde değildi. Ne kadar da kırılgandı! Sadece zehir dişlerinden uzak dursanız yeterdi; kendini Çataldili anlamayan ve elinde uzun bir sopası olan bir yaratığa karşı hiçbir şekilde savunamazdı. Fena oldum. Ints'in ikiye ayrılmış bedenini gözümün önüne getirmem zor olmadı. Kafamı başka tarafa çevirdim.

Ekmek parçasını hâlâ elimde tuttuğumu da ancak o zaman fark ettim. Önce Johannes'in hediyesini bataklığa gömmeyi düşündüm ve ekmeği tiksinerek elimden bıraktım.

"Ne bu?" diye sordu Pärtel. "Ekmeği yanında mı getirdin?"

"Elimde kalmış işte," diye açıkladım.

Pärtel biraz yaklaştı ve çekinerek parmağını ekmek parçasının kahverengi pütürlü kabuğuna uzattı.

"Tadına bakalım mı?" dedi.

"Hayır!" Hiie bağırdı. "Hayır yapmayalım! Ekmek yememelisiniz! Babam buna izin vermez! Annem de zehirli olduğunu söylüyor!"

"Kesinlikle zehirli değil; babam ölmeden önce ekmek yemişti," dedim ve hemen sözlerimin kulağa yanlış gelebileceğini fark ettiğimden, "Yani, ekmek yüzünden ölmedi," diye çabucak ekledim. "Annem de tadına bakmıştı. Kendisi söyledi. Tadı berbat ama yiyeni öldürmüyor. Ayrıca köydeki o insanlar her gün ekmek yiyorlar."

"Ama nasıl olduklarına bir bak," diye söze karıştı Ints. "Onları delirten belki de bu ekmektir."

Pärtel, "Çok yemeyiz," diyerek teklifini savundu. "Küçük bir parça tadarız. Bunun harika bir şey olup olmadığını anlamak zorundayız!"

Gözleri korkuyla kocaman olan Hiie, "Çocuklar, lütfen, yemeyin!" diye yalvardı. "Sizin için korkuyorum! Tehlikeli bir şey bu!"

Hiie'nin korkusu meseleyi çözdü. Ekmekten korkmadığımızı ona göstermek zorundaydık.

"Küçük bir parça alacağız," dedim. Ekmeği bölerken elim biraz titredi, bu yasaklı yiyeceği yemek gerçekten de biraz ürkütücüydü. Dili ısırgan gibi yakar mıydı? Ya kusturursa? Ama Pärtel çoktan kendi parçasını koparmıştı, ikimiz de ekmeği parmaklarımızla tutup birbirimize baktık. Sonra derin bir nefes aldık ve ekmek parçalarını ağzımıza koyup hızlıca çiğnemeye başladık.

Sonuçta ekmek ne ağzımızı yaktı ne de kusmamıza neden oldu. Ama ağza gelen bir tadı da yoktu. Ağaç kabuğu gibi mide bulandırıcı ve kuruydu; sonsuza kadar kemirebilirdiniz ama yutması sıkıntıydı.

Hiie ve Ints dikkatle bizi izlediler; Hiie korkuyor, Ints yaptığımızdan tiksiniyordu.

Hiie tiz sesiyle, "Ee, nasıl?" diye sordu.

Kahramanlara yaraşır şekilde, "Sorun yok," dedim. "Dokunmadı."

"Evet," diye katıldı Pärtel. "Yenebilir."

Hiie yalvarırcasına, "Artık yemeyin," dedi.

Aslında daha yemeyecektik de ama bir lokma ekmekle yetinmek her nedense utanılacak bir şey gibi geldi. Böylece, Hiie'nin ricalarına aldırmadan, yeni parçalar böldük ve yavaşça çiğnemeye başladık.

Doğrusu insan ekmek yemekten epey gururlanıyordu. Tadı bile güzel olmayan bu gizli ve yasaklı şeyi kemirince, bir yiğit gibi kahramanlık yaptığınızı hissediyordunuz. Bir çocuk bunu yapamaz, bu tatsız peltemsi şeyi tükürürdü ama biz aldırış etmedik ve nihayet lokmalarımızı cesaretle yuttuk. Artık gerçekten yetişkinler gibi hissediyorduk; küçük oğlan çocuklarının yerine yetişkin adamlar gelmişti.

Birbirimizin gücünden tahrik olup kendimizi daha büyük bir cesaretle sınamak istediğimiz için büyük ekmek parçalarını bir lokmada yemeye başladık.

"Sen de biraz alsana, Hiie." Pärtel ısrar ediyordu. "Ağzına ufak bir parça koy sadece."

"İstemiyorum," diyerek karşı çıktı Hiie.

"Hadi, al biraz," diyerek araya girdim. "Artık küçük bir çocuk değilsin; bir dene. Küçük bir parçadan ne çıkar? Anne ve baban da bilmeyecek. Yedikten sonra ağzımızı kaynak suyuyla iyice çalkalarız, böylece hiç koku kalmaz."

"Hayır, buna cesaret edemem," diye cırladı. Ama ekmeğe parmağıyla dokunacak cesareti vardı; başta ihtiyatlıydı, sonra daha sert bastırdı. Ekmek çok yumuşaktı. Hiie'nin parmağı kabuğu deldi ve ekmeğin içinde kaldı. Hiie keskin bir çığlık attı, parmağını çekti ve elini arkasına sakladı.

Hâline güldük.

"Bu yaygara niye?" diye sordum. "Ekmek canlı mı ki korkuyorsun. Hadi, bir lokma al! Küçük bir çocuk değilsin!"

Hiie kafasını iki yana salladı.

"Aptallık etme," diye bastırdı Pärtel. "Hiçbir şey yapmaz."

Somunun kenarından bir parça koparıp Hiie'ye uzattım. "Hadi, ye!"

"Onu niye zorluyorsunuz?" dedi Ints. "Neden kendi pisliğinizi yemiyorsunuz? Şu ekmek nasıl da iğrenç görünüyor, geyik boku gibi kahverengi. Belki de hayvan pisliğinden yapılıyordur, he? Siz insanlar sürekli yeni şeyler denemek zorundasınız. Kırmızı yaban mersinlerinden yeseniz sizin için daha iyi."

"Pislikten yapılmıyor," dedim. "Annem ekmeğin tahıldan yapıldığını söylemişti. Ne kadar emek veriliyordur buna. Tahılı harmanda döveceksin, sonra öğüteceksin ve daha bilmediğim başka şeyler. En son ocakta pişirildi mi ekmeğin hazır."

"Ne fark var ki; ha pislik ha tahıl," diye karşılık verdi Ints. "İnsanların keçiler gibi ot yediğini bilmiyordum."

"Çünkü böylesi ilginç oluyor," dedi Pärtel. "Yeni şeyler denenmelidir. Denemezsen, bir şeyin iyi olup olmadığını nasıl bileceksin?"

"E, iyi miydi bari?"

"Hayır, ama–"

"Ama hâlâ yiyorsunuz. Denemenizi çoktan yaptınız, şimdi de yemeye devam."

"Hiie'nin de denemesini istiyoruz," dedim. "Al şunu, Hiie! Hiçbir şey olmayacak. Midende bile kalmaz; kakanı yapınca gider."

"Emin misin?" diye sordu Hiie.

"Kesinlikle. Dene hadi! Küçük bir parça."

Hiie tedirgin bir ifadeyle bana baktı, gözlerini sımsıkı kapattı ve bir parça ekmeği ağzına tıktı. Nefesini tuttu, yüzünü tiksintiyle buruşturarak epey bir süre çiğnedi.

"İşte bak!" dedik. "Çok da kötü değilmiş! Boğazından geçti, değil mi?"

"Evet," dedi Hiie. "Geçti."

"Hadi, biraz daha!"

"Hayır, hayır!" Hiie şiddetle kafasını iki yana salladı. "Bu kadarı yeter! Daha fazla yemem. Karnım daha şimdiden bir tuhaf oldu. Sizinki olmadı mı?"

Nasıl hissettiğimizi anlamaya çalışırken bir an sessiz kaldık. Evet, karnımızda bir tuhaflık vardı. Ekmek parçalarının orada, midelerimizin ortasında davetsiz misafirler gibi yattığını hayal ettik. Bu hoşumuza gitmedi. Sonuçta ekmekle ilgili ne biliyorduk? Bize çığlıklar attırmamış ya da diş etlerimizi yakmamıştı ama bu, ekmeğin midede uslu durduğunu göstermezdi. Kusar mıydık? Belki de ekmek yemekle ilgili bizim bilmediğimiz bir hile vardı. Yanlış şekilde yediysek ne olacaktı? Hiie birdenbire, "Galiba kusacağım," dedi ve öğüre öğüre bir ağacın arkasına koştu.

Şimdi biz de endişeliydik. Ekmek böyle kusturduğuna göre yiyebileceğimiz bir şey değildi. Geyik etinde bu hiç olmazdı. Hiie'yi neredeyse kıskanacaktık çünkü kızın ne olduğu belirsiz ekmek parçasından kurtulmak üzere olduğu şüphesizdi ama biz vücudumuza sonunda ne yapacağını tahmin edemediğimiz bu yükü taşımak zorundaydık. Hiie, ter içinde kalan talihsiz küçük kafasını ağacın arkasından çıkardı.

"Ben eve gidiyorum," dedi ve kayboldu.

Pärtel'le birlikte aynı anda, "Ben de," dedik ve dangalaklar

gibi silip süpürdüğümüz değersiz ekmeğin içimizi bulandırmaya başladığını hissedince, karnımızı tuta tuta, güvensiz adımlarla kulübelerimize doğru yürüdük.

Sonunda kötü bir şey olmadı. Ekmek rahat durdu. Yine de kendimi sakinleştiremiyordum. Midemde bir yabancı madde oturuyormuş gibi hissediyordum. Eve gittim, bir köşeye sokuldum ve karnıma dokundum. Parmaklarımın değdiği yerlerde iğrenç ekmek parçalarını hissediyor gibiydim. Artık hep orada mı duracaklardı?

Bu sırada annem tarif edilemeyecek kadar keyifliydi.

"Bugün büyük bir keçi pişirmekle geçti," dedi. "Çok iyi çıktı; pişince o kadar gevrek oldu ki parmaklarını yiyeceksin. Oğlum, gel de ye şundan. Salme çoktan yedi ve hoşuna da gitti. Değil mi, Salme?"

Salme sıkkın bir ifadeyle masadan bana baktı.

"Annem beni şişmanlatıyor," dedi uzatmadan. "Önüme koyuyor da koyuyor. Şu et yığınına baksana! Daha fazla yiyemeyeceğimi ona ne kadar zaman önce söyledim. Eti götürmesini istedim ama dinlemiyor."

Annem ona hiç aldırmadan, "Niye götürecekmişim? Sonra yersin," dedi. "Biraz dinlendikten sonra... Et iyi; bütün gün onu kızartmakla uğraştım."

"İnsanın bu kadar tıka basa yemesi mümkün değil," diye söylendi Salme. "Patlayacağım artık!"

"Aaa, şaka yapıyorsun! Hiç kimse şu kadarcık etten patlamaz," dedi annem kendi bildiğini okuyarak. "Ayrıca sana ne diyorum, hepsini bir anda yemek zorunda değilsin. Sonra!"

"Yarın!"

"Yarın mı? Yarın yeni bir yemek yapacağım. Niye bugün, yani birazdan olmasın?"

"Birazdan uyuyacağım."

"Uyumadan önce yersin o hâlde. Leemet, sen de buraya gel! Biraz da sana koyacağım."

Annem çanağıma öyle çok et yığdı ki bütün keçinin yuvasın-

da kuluçkaya yatmış koca bir kuş gibi önümde durduğu hissine kapıldım. Karnımda sinsice bekleyen ekmeği yerinden oynatmamak için dikkatlice kalktım ve masaya gittim. Hiçbir şey yiyemeyeceğim çok açıktı; midem biri içeriden tırnaklarıyla kazıyormuş gibi sancıyordu.

Üzülerek, "Anne, yemek istemiyorum," dedim.

"Bu da nesi?" diye bağırdı annem.

Hain Salme, "Ye, hadi ye şunu," dedi. "Niye sadece ben şişmanlayacakmışım?"

"Şişmanlamazsın," dedi annem ve et çanağını önüme itmeye başladı. "Başlasana hadi. Koyduğum keçinin hepsini, iyice çiğneyerek ye! Şu saf, güzel ete bir bak!"

"Anne, yiyemeyeceğim," dedim ve birden onun için çok üzüldüm. İğrenç ekmek mideme oturmuştu, canım yanıyordu ve bedenimden ne zaman çıkacağına dair en ufak bir fikrim yoktu. Annemin pişirdiği et çok güzel kokuyordu. Etten yemeyi isterdim, çok isterdim ama buna cesaret edemiyordum. Kendime acımaktan ağlamama az kalmıştı. Ölmek üzere olan bir adam gibi hissediyordum.

"Anne, ben biraz ekmek yedim," diye mırıldandım.

Annem yumruk yemiş gibi öfkeyle bana baktı.

"Ne yedin?"

Salme yüzünü ekşitip, "Ekmek yedin!" diye bağırdı. "İğrençsin! Köylüler gibi!"

"Anne, o ekmek şu an içimde!" dedim, ona yalvarırcasına bakıyordum. Beni kurtarabilir miydi, yardım edebilir miydi?

Annem, bana değil de daha çok kendine acır gibiydi.

"Ekmek yedin demek!" dedi incinmiş bir sesle. "Anlıyorum! Bütün gün senin için keçi pişirdim. Oğluma lezzetli bir yemek pişirmek istedim, öyle lezzetli ki hepsini silip süpürecektin ama sen bir yerlerde ekmek yemişsin. Benim yemeklerimi sevmiyor musun? Dişimi tırnağıma takıp çalışıyorum! En iyisini önünüze koymak istiyorum. Ama sen ekmek yiyorsun! Ekmeği senin için sevgiyle, özenle pişirdiğim keçiden daha çok seviyorsun!"

Annem masaya oturup ağlamaya başladı.

Dehşet içinde, "Anne," diye geveledim. "Anne, ne diyorsun! Ekmeği hiç sevmiyorum! O kadar iğrenç ki!"

"Neden yedin o zaman? Bunu bana niye yapıyorsun?"

"Anne, sadece tadına baktım. Nasıl olduğunu görmek istedim, o kadar. Pärtel de biraz yedi. Hiie de!"

Suçu onlarla paylaşmayı denedim ama annemin umurunda değildi.

"Pärtel ile Hiie'nin ne yaptığıyla ilgilenmiyorum," dedi. "O rezil şeyi ağzına koymak zorunda mıydın? Annenin evde beklediğini, sana severek et kızarttığını bilmiyor muydun?"

"Ekmek berbat bir şey!" dedi Salme. "Hiç tadı tuzu yok."

"Sen nereden biliyorsun?" Annem dik dik Salme'ye bakıyordu. "Gizlice ekmek mi yiyorsun?"

Salme aceleyle cevap verdi. "Sadece bir kez, kız arkadaşlarla birlikte. Ağzıma koymamla tükürmem bir oldu."

"Anlıyorum," dedi gururu kırılan annem. "Sen de benim yemeklerimi sevmiyorsun."

"Anne, ne demek istiyorsun?" dedi Salme. "Etlerini her seferinde yiyorum."

Annem ısrarla, "Ama sevmiyorsun; sevdiğin şey ekmek!" dedi ve yeniden ağlamaya başladı.

"Ekmeği sevmiyorum! Sadece nasıl bir şey olduğunu görmek istedim. Artık çocuk değilim. Hayatımda bir kez olsun ekmeği tadabilirim. Leemet ise hâlâ küçük bir çocuk. Onun yememesi gerekiyordu tabii, ama ben–"

"Hayır," dedi annem. "Sen de yiyemezsin! Babanız ekmek yerdi ama sizin onun peşinden gitmenizi istemiyorum. Ekmek denen şey ona mutluluk getirmedi ve bu yüzden çocuklarım onun tadına bile bakmamalı."

Gözlerini silip yerine oturdu ve biraz korkuyla bize baktı.

"Hâlâ çok genç ve sevimlisiniz ama daha şimdiden ekmek yemeye başladınız! Lütfen yapmayın. Size yalvarıyorum!"

Salme karşı çıkarak, "Anne, sen de ekmek yemiştin," dedi.

"Yedim." Annem içini çekti. "Ama çok az, tadını alacak kadar bile değil. Ayrıca annenizin gençken yaptığı bütün kötü şeyleri denemeye kalkmayın. Siz daha zekisiniz!"

"Anne, bir daha asla ekmek yemeyeceğim," diye tüm içtenliğimle söz verdim. "Çok kötüydü. Senin etin gerçekten çok, çok daha iyi!"

"Anne, küsme lütfen," dedi Salme. "Bugün ne kadar çok keçi eti yediğimi gördün. O kadar güzel pişiriyorsun ki."

"Beğendiğine sevindim." Annem yaşlı gözlerle gülümsedi. "Bana aldırma. Benim tek korkum ekmeği sevmeye başlaman. Ekmek yemekle başlarsın, sonra bir gün kendini köye taşınırken bulursun. Arkadaşın Linda'yı gördün, dün bütün aile köye gittiler. Bugün kulübelerinin önünden geçtim. Kapı sonuna kadar açıktı, eşikte de ağızlarını pençelerinin içine gömmüş iki kurt yatıyordu. Zavallı hayvanlar yalnız kaldı."

"Linda'nın buradan gideceğine asla inanmazdım," dedi Salme. "Gitmeyeceğine söz vermişti."

"Herkes öyle söyler ama sonunda giderler. O kadar çok kişi gitti ki! Biz bile ormanı terk etmiştik ama ben geri geldim. Köydeki hayatı sevmedim. Çocuklar, şunu unutmayın: Asla ormandan başka bir yere gitmiyorum. Burada öleceğim."

Salme ağlamaklı bir sesle, "Hiçbir yere gitmek zorunda değilsin, anne!" dedi. "Biz de burada seninle kalıyoruz."

"Olur da, ekmeğin tadı hoşunuza gitmeye başlarsa..." Salme anneme yeniden başlamaması için yalvardı.

O an içimde tatlı bir hareketlenme oldu; kulübenin arkasına gidip tuvaletimi yapmam için bir işaretti bu. Harika bir duyguydu; kendi karnımı kucaklayıp öpmek istedim. Bağırsaklarım sonunda o pis ekmeği atıyordu!

Yerimden fırladım, evin arkasına koştum ve -şerefim üzerine yemin ederim ki!- sıçmak daha önce hiç bu kadar keyifli gelmemişti. Bir dakika içinde ekmekten kurtulmuştum!

Yakınlardan bir öksürme ve inleme sesi geldi. Popomu örtüp ayağa kalktım ve Meeme'nin yüzüstü uzanarak çalı çırpı arasın-

dan bana baktığını gördüm. İyice saçı sakalına karışmış, kulağının tekini örümcek ağları kaplamıştı ve elinde o olmadan yapamadığı şarap kırbası vardı.

Çatlak bir sesle, "Biraz şarap, evlat?" dedi.

"Hayır, teşekkürler!" dedim ve övünmeden edemedim. "Bugün biraz ekmek yedim. Daha fazla köy yiyeceği istemiyorum."

"Ekmek sadece çöp," dedi Meeme. "Ama şarap farklı. Onu içince üzerine tatlı bir uyuşukluk çöker ve canlıymışsın, ölüymüşsün hiç fark etmez. Ceset gibi yatarsın anca."

Böyle bir varlığın gözümde elle tutulur hiçbir yanı yoktu ama Meeme'yi görmek aklıma Manivald'ın yüzüğünü getirmişti.

"Meeme, bana bir yüzük vermiştin, hatırlıyor musun? O yüzüğü ne yapacağım ben?"

"Parmağına takacaksın, ormanda güle oynaya dolaşacaksın. Yüzük neye yarar? Bak, iyice ittirirsen, ayak parmağının ucuna da geçebilir. Bu şekilde daha çok hoşuna gider belki."

"Yüzükle başka bir şey yapamaz mısın?"

"Hey, bir yüzükle başka ne yapmayı düşünüyordun? Yemeyi filan mı? Tadı ekmekten de berbat ve taş kadar da sert."

"O yüzüğü bana neden verdin peki?"

Meeme kahkahayı bastı.

"Yüzükle yapacağım başka bir şey yoktu." Pis pis sırıttı. "Yüzüğün bende işi ne? Benimle birlikte çürüyüp gitse yazık olurdu. Öyle ya da böyle, küçük ve güzel bir şey!"

İçkisinden bir yudum daha aldı, gerçi biraz sersemlemişti ve kırmızı şarap ağzından kan geliyormuş gibi Meeme'nin bütün yüzüne bulaştı.

Meeme'yi orada bırakıp içeri girdim. Salme, annemi memnun etmek için yeniden yemeye başlamıştı.

"Ben de biraz et istiyorum," dedim masaya çökerek. "Midem tamamen boşaldı!"

Kuvvetli ve sağlıklı hissediyordum. Ekmek, yüzümdeki çirkin bir sivilcenin geçmesi gibi karnımdan çıkıp gitmişti ve midemin alacağı kadar keçi eti yemeye karar verdim.

On İki

Ertesi gün Hiie ile Pärtel'i gördüm. Hiie'nin suratında yer yer hâlâ kızarıklıklar vardı ve bütün gece kustuğundan şikâyet etti.

"Parmak ucu kadar yedin. Midende bütün gece kusacak kadar ne vardı?"

"Hiçbir şey yoktu ama karnımda korkunç bir şey dolaşıyor gibiydi," diye söylendi Hiie. "Bir o kadar da korkuyordum. İçimde küçük de olsa ekmek kırıntısı kaldığından korkuyordum ve bunu düşündükçe her seferinde çalılıklara koştum. Boğazım kusmaktan hâlâ acıyor."

Pärtel, ekmeğin kendisine hiçbir şey yapmadığını özellikle bana övünerek anlattı.

"Herhangi bir farklılık olduysa anlamadım bile," dedi. "O ekmekten daha fazla yesem de olurdu. Onun gibi üç somun ekmeği mideye indirsem de bana dokunmazdı. Yeniden köye gitmek, biraz daha ekmek bulup yemek ister misin?"

"Hayır," dedim. Pärtel'in fikri doğrusu beni hiç heyecanlandırmamıştı. "Niye daha fazla yiyelim ki? Tadı hiç de güzel değil."

Bir parça ekmeğin karnımı nasıl ağrıttığını diğerlerine söylemeye utandım. O acayip çamuru ne olursa olsun ağzıma bir

daha almayacağımı biliyordum ama daha çok ekmek yemenin öyle ahım şahım bir şey olmadığı havasına girdim.

Sağlam cüssesi sayesinde tehlikeli ekmeği sıkıntı çekmeden sindiren Pärtel'e kıskançlıkla baktım. Son bir senede benim boyumu geçmiş ve gözle görülür derecede yapılanmıştı, artık onun yanında boğum boğum olan yılan gibi duruyordum. Uzun bacaklı bir sıskaydım ve soluk benizliydim; hâlbuki Pärtel'in saçları kızıl kahveydi ve kanlı canlı bir görüntüsü vardı.

Sanki bir şeref meselesinden bahseder gibi patavatsızca ekmek yeme becerisiyle övünen Pärtel'e o an çok kızdım. Dünkü ekmek parçası yüzünden hâlâ arada bir hıçkıran Hiie'ye güldü ve muzip bir tavırla birkaç kez bana dönerek, "Baksana, dünden sonra sen de kötü hissettin herhalde? Bana bir şey olmadı!" dedi.

Başta sabrettim ama bir süre sonra çileden çıktım ve bir sineğin defalarca pislik yediğini ama benim böyle bir şey yapmayacağımı söyledim. Bir sineği mesele hâline getirip ona büyük saygı mı göstermeliydim? Şimdi de Pärtel sinirlenmişti ve onu sineğe benzeterek bu kadar iğrençleşiyorsam kendisinin eve gideceğini söyledi. Ekmek pislik değilmiş. Bir sürü insan ve bütün yabancılar ekmek yermiş. Fırtına gibi çekti gitti, ben de arkasından baktım. Pärtel'le daha önce de kendimizi kaybettiğimiz zamanlar olmuştu ama her şeye karşın ertesi gün güzelce oynamaya devam ederdik, ben de bu yüzden öfkesini sorun etmedim.

Başta Hiie'yle birlikte yalnızdık ama bir süre sonra Ints kıvrılarak yanımıza gelince hep beraber gidip Pirre ile Rääk'e uğramaya karar verdik. Büyük bitleri hâlâ duruyordu ve kuşlarla her gün olağanüstü mücadeleler yaşanıyordu. Kuşlar, kocaman cüssesine rağmen biti sıradan bir böcek gibi görüyor, onu gagalarıyla kapıp yuvalarına çekmeye çalışıyorlardı ama elbette bu nafile bir çabaydı. Bit o kadar büyüktü ki onu anca bir kartal, o da zar zor, kaldırabilirdi ama kartallar da bitlerle veya böceklerle beslenmezler. Küçük karatavuklar, serçeler ve sinekkapanlar başarısız hamlelerle büyük bite dört bir yandan yaklaşırlardı ve

dev böcek bacaklarını sağa sola atıp hareketleriyle aralarından bazılarını yere devirince öfkeyle ötüşürlerdi.

Aradan geçen zamanda bit bir hayli zekileşti. Pirre ile Rääk onu özenle eğittikleri için çatlaklara girmeye çalışmaktan vazgeçmişti, artık bir yuların ucunda hafifçe öne eğilerek yürüyor, işaret verildiğinde durup göbeğinin üzerine çöküyordu. Ayrıca insanların varlığını fark etmeyi de öğrenmişti ama saçınıza girerek yumurtalarını bırakmaya çalışan sıradan bitlerden farklıydı. Büyük bit, kafanızda dolanmaktansa bacağınıza sürtünür, sizi koklardı.

Nedendir bilinmez Hiie'yi bir başka seviyordu. Kızın görünmesi yeterdi; bit hemen ona doğru koşmaya başlardı. Hiie ufak tefekti ve bitin boyu omuzlarına kadar geliyordu. Bit onu yere düşürecek kadar kuvvetli sürtününce, Pirre ile Rääk böceği adamakıllı haşlardı. Bunun üzerine bit hemen önüne eğilir, Hiie onu okşayıp ne kadar güzel ve akıllı bir hayvan olduğunu söyleyene kadar kederle yerde yatardı.

Primatlara göre, bitin Hiie'nin söylediği hiçbir şeyi anlamaması lazımdı çünkü Hiie eski primat telaffuzunu bilmiyor, bitle konuşurken Çataldil sözcükleri de kullanmıyordu. Ama ne zaman güzel bir şey söylese, bit daha da neşelenir ve mutlulukla kızın çevresinde dönerdi. Hiie'yi sırtına bile alıyordu, böyle anlarda yavaş ve ağırbaşlı adımlar atar, yükünü fazla sallamaktan çekiniyormiş gibi bacaklarını dikkatle uzatırdı. Cılız, küçük bir kızın kocaman tuhaf bir böceğin çıplak sırtına binmesi ortaya garip bir manzara çıkarıyordu ama primatların bize anlattığına göre çok büyük hayvanların ve böceklerin henüz dünya üzerinde olduğu eski günlerde böyle şeyler çok sık olurmuş. Yine de bitin sırtındaki solgun benizli küçük Hiie, biraz ötesindeki iki primat mağaralarının önünde otururken ve etraflarını ormanın geri kalanında uzun zaman önce yok olmuş çalılar, ağaç türleri sarmışken, uzak çağlardan gelen esrarengiz bir ziyaretçi gibi görünüyordu. Ülgas'ın haklarında çok şey anlattığı gizemli perileri tamı tamına böyle hayal etmiştim. Gerçekten yaşasalardı, bitin sırtında giden Hiie gibi olurlardı.

Hiie bitle kendisi ilgileniyor, onu her gördüğünde okşayıp şefkatle sırtını kaşıyordu. Ben bitin iğrenç olduğunu düşündüğümden dokunmak istemiyordum; kendimi en fazla onu birkaç kez pışpışlamaya zorlayabilirdim. Öte yandan Hiie onun çok tatlı olduğunu söylüyordu.

"Öyle sıcakkanlı bir hayvan ki," demişti bana. "Ona bakınca çok üzülüyorum çünkü gözleri, kulakları ve burnu nerede hiç bilemiyorum. Bunlardan onda da var, değil mi? Gözlerin, kulakların ya da burnun olmadan yaşamak zorunda olduğunu düşünsene. Ona her baktığımda, üzerime öyle bir kırılganlık hâli çöküyor ki. Zavallı hayvanı sevip okşamak istiyorum... Ah, zavallı ufaklık!"

"Bence gözü, kulağı, her şeyi var ama biz bulamıyoruz," dedim. "Bu şeyler, böceklerde, bizde ve hayvanlarda olduğundan daha farklı yerde olur ama bu bit neyinin nerede olduğunu gayet iyi biliyordur."

Hiie şüpheyle kafasını iki yana salladı ve biti aynı şekilde okşamaya devam etti; bu dev böcek onun için şaşılacak kadar küçük tatlı bir yaratık, dahası yersiz yurtsuz bir zavallıydı.

Bit yine koşarak üzerimize geldi, alışkanlıkla bana sürtündü ve korktuğu için Ints'in yanından zıplayarak geçip Hiie'ye ulaştı ve heyecandan üzerine devrildi. Sonra kız sırtına çıkabilsin diye yere çömeldi. Hiie biti okşayıp sevdi ve hayvanı Pirre ile Rääk'in mağaralarına doğru gururla sürdü. Primatlar avlularında oturmuş, büyük bir taşın üzerinde bir çeşit bitki öğütüyorlardı.

Yanlarına geçip oturdum. "Ne yapıyorsunuz?"

"Gel sen de bak," dedi Pirre ve ezilmiş bitkilerden akan suyu ona kırmızı renk veren bir çeşit akışkan balçıkla karıştırdı.

"Duvara bitin resmini çizmek istiyoruz," diye açıkladı Rääk. "Hatıra olsun diye. Gün gelip de artık burada olmadığında, resme bakıp onu hatırlayacağız."

Mağaraya girdik ve primatların atalarının nesillerdir yaşamlarından anılar resmettikleri duvarlara doğru, neredeyse mağaranın dibine kadar yürüdük. Mağara duvarları yerden tavana

kadar primatları ve uzun zaman önce nesli tükenmiş hayvanları gösteren ufak ufak binlerce resimle kaplıydı.

Pirre ile Rääk gururlanarak, "Tarihimiz," dediler ve boş bir yer bulan Pirre, biti çizmeye koyuldu. "Şu âna kadar olan her şey burada güzelce resmedilmiş. Tam yukarıdaki resimde ilk insanların gelişi gösteriliyor. Başta bizim gibilermiş; üzerlerinde kıyafet ya da başka herhangi bir şey yok. Ama burada," diye ekledi Pirre başka bir resmi işaret ederek, "sırtlarına hayvan postu atmışlar."

"Kuzeyli Ejderha da burada mı?" diye sordum.

Pirre kendinden emin bir sesle, "Evet, birkaç yerde birden," dedi ve ufak insan kafalarının üzerinde uçan, pençeleri arasında da başka insanların sallanan bacaklarının göründüğü kertenkele gibi büyük bir yaratığın resimlerini gösterdi.

"Bu resimler gerçekten, gerçekten eskiler," dedi Hiie saygıyla. "Kuzeyli Ejderha'yı yüzyıllardır kimse görmedi."

"Ah, sevgili çocuk!" Pirre ile Rääk güldüler. "Kuzeyli Ejderha'nın son görünüşünden beri geçen zaman daha tarihin hesaplarına giremez bile. O kadar yeni ki! Bu resimlerde çok daha eski zamanlar anlatılıyor. Aslında bu resimler de o kadar eski değiller. Gerçekten eski resimler bu duvarın arkasında." Primatlar mağaranın en arkasındaki bir kayayı gösterdi. "Eski zamanlarda bu mağara çok daha büyüktü ama birkaç bin yıl önce toprak yerinden oynayınca mağaranın arkası kayaların içinde yok oldu. Bütün eski resimler orada kaldı; kadim zamanlara ait çok resim vardı. Artık kimse onları göremediği için o eski zamanlarda neler olduğu tam olarak bilinemez. Resim yoksa hiçbir şey anımsamazsın. Ama en azından bu büyük bitin artık güzelce çizilmiş bir resmi var; gelecek nesiller ona bakabilir. Zamana direnecek."

Pirre eserine gururla baktı; duvara çizilmiş bu büyük kırmızı böcek, bit olabileceği gibi pekâlâ bir örümcek ya da sinek de olabilirdi. Primatlar çok yetenekli sanatçılar değillerdi ve bitler de çizilmesi zor hayvanlardır.

Hiie evcil hayvanına döndü ve sevecenlikle, "Bak, bu sensin," dedi. Hiie'nin okşamaları altında bit zevkle çığlık attı. Resimle ilgilenmiyordu ve belki onu görmüyordu bile, sonuçta gözleri olup olmadığından emin değildik.

Bütün akşamı birlikte ateşin başında oturup insanların söylediği şarkılara hiç benzemeyen tuhaf şarkılar söyleyen primatları dinleyerek geçirdik. Primatların şarkılarında kelimelerden çok tiz çığlıkların, hırıltı ve mırıldanmaların eşlik ettiği sesler vardı ama bütün olarak kulağa çok güzel geliyordu. Eşlik etmeye çalışsak da hiç iyi değildik. Bugünlerde arada bir, yapacak daha iyi bir şeyim olmadığında, benden başka kimsenin hatırlamadığı o eski şarkıları aklıma getiriyorum ve kendi kendime mırıldanıyorum. O eski şarkıları, köydeki kadınların ciyaklar gibi söylediği ve her duyduğumda kafamı şişiren son zamanların "reggae" şarkılardan daha çok seviyorum. Bu şarkılar sonu hiç gelmeyecek gibi sürüp gidiyor ve kadınların asla susmayacağını düşünüyorsunuz. Primatların hiçbir şarkısı uzun değildi. Ya sağır edici bir feryatla biterler ya da sessiz bir mırıldanmaya teslim olurlardı ve her türlü tuhaf bir güçleri vardı. Bugün bile beni mutlu eder, primatların henüz mağaralarında olduğu zamanları ve bize şarkılar söyledikleri o mesut akşamları gözlerimin önüne getirirler.

O mağara çoktan yerle bir oldu. Pirre'nin çizdiği bit resmini artık kimse göremez. Hatta hiç kimse ormanda bir zamanlar böyle bir hayvanın yaşadığını da bilemeyecek.

Ah, hiç kimsenin öğrenemeyeceği çok fazla şey var ki.

Primatlarla vedalaşıp evlere döndük. Ints yuvasına girdi. Hiie kendi kulübesine yöneldi. Eve ilk kez bu kadar geç kalıyordu ve anne babasından kesin dayak yiyecekti ama şansına evde yoklardı. Son zamanlarda, Ülgas'ın büyü ritüellerini dinlemek için kutsal koruya daha sık gider olmuşlardı ve o akşam da ay ışığında tilkileri kurban ederek perilerin düşüncelerini öğrenmeye çalıştıkları özel bir gece toplantısı için dışardaydılar.

Ağır ağır kulübeme yürüdüğüm sırada ansızın biri seslendi. Pärtel. O saatte hâlâ etrafta dolanmasına çok şaşırmıştım ama heyecanlı bir iş üzerinde olabileceğini düşündüm ve maceraya atılmaya hazırlandım. Sabahki tartışma hiç umurumda değildi.

Pärtel yaklaştıkça, ormanda bir muziplik peşinde koşmadığını anladım. Endişeli hatta korkmuş görünüyordu ve omzumdan tutup, "Neredeydin? Seni arıyordum!" diye sordu.

"Ne oluyor?" dedim. "Sorun ne?"

"Bilmiyorum," dedi Pärtel. "Sadece... babam bugün dedi ki... Köye taşınıyormuşuz."

Başka hiçbir şey beni bu kadar sarsamazdı. Arkadaşımın verdiği habere oldukça afallayarak eğrelti otlarının arasına çöktüm, Pärtel de yanıma oturdu ve bataklığa düşmüş biri gibi yalvaran gözlerle bana baktı; sanki ona el uzatmamı ve kuru toprağa çıkmasına yardım etmemi bekliyordu. Ama düştüğü o bataklıktan çıkması için ona hiçbir şekilde yardım edemezdim.

"Neden?" Söyleyebildiğim tek şey buydu.

"Babam, herkes giderken burada kalmanın bir anlamı olmadığını söylüyor," diye yanıtladı Pärtel. "Gitmek istemiyor ama yapılacak başka şey yok. Akıntıya karşı yüzmek anlamsız. Diğer herkes köye taşınmaya karar vermişse, bunu kabullenmeli ve çoğunluğun peşinden gitmelisin."

Bir süre yine sessizleştik.

Sonunda, "Sen gitmek istiyor musun?" diye sordum.

Pärtel omuzlarını silkti.

"Pek değil," dedi. "Ama ne yapabilirim? Annem babam gidiyorsa, onlarla gitmek zorundayım. Burada tek başıma kalamam."

Bana biraz daha yaklaştı.

"Siz de gelir misiniz?" diye sordu. "Yarın değil tabii; daha sonra. Biraz zaman geçince. Yeniden bir arada olsak güzel olurdu, ayrıca..."

"Ben köyde doğdum," dedim. "Annem orayı terk edip ormana geri geldi, bir daha asla gitmez. Zaten ben de istemiyorum. Intse ne yapıyorlardı gördün. Oradaki herkes deli."

"Şey, Ints'in olayı, evet, korkunçtu," diyerek bana katıldı Pärtel. "Ben olsaydım... Beni biliyorsun. Burayı seviyorum! Ama yapabileceğim hiçbir şey yok. Gitmek zorundayım!"

"Biliyorum," dedim sessizce.

Pärtel, sefil bir enkaz gibi yanımda oturuyordu. Onun için çok üzülüyordum.

"Aldırma," dedim. "Köy o kadar da uzak değil, ormanın hemen sonunda. Arada seni ziyaret ederim, sen de ne zaman benimle oynamak istersen ormana geçebilirsin. Birbirimizi görmeyi sürdüreceğiz."

"Evet, elbette," dedi Pärtel. "Sana bakınmak için ormana kesin geleceğim!"

"Ben de senin yanına geleceğim, hem Hiie ile Ints'i de getiririm. Eline sopa alıp Ints'e vurmaya başlayacak hâlin yok."

"Vurur muyum hiç; beni o kadar kaçık mı sandın! Ben... ben ormanda nasılsam aynen öyle yaşamaya devam edeceğim."

"Ama ekmek yemeye başlayacaksın. Neyse sana dokunmaz. Geçen yiyişinde gayet iyi idare ettin."

"Tabii, ekmek yiyebilirim. Bana dokunmuyor ama tadını ben de sevmedim. Köyde de her istediğimizde et buluruz herhalde."

"Gördün mü, o kadar da kötü değilmiş," dedim. Aslında kötü, gerçekten çok kötü olduğunu düşünüyordum. Daha kötüsü olamaz! En iyi arkadaşım gidiyor! Her şey nasıl böyle olabilir? Olmaz olmaz, gitmeyecek! Belki ormanda kalır da her şey eskisi gibi olur.

"Evet, o kadar da kötü değil," diye mırıldandı Pärtel ama benim gibi düşündüğü çok açıktı.

Suratımızı asıp bir süre daha oturduk ve sonunda Pärtel ayaklandı.

"Pekâlâ, halledeceğiz." Soğuk aldığı için sesi kısılan biri gibi boğuk boğuk konuştu. "Şimdi eve gideyim. Yarın sabah yola çıkıyoruz, hazırlanmam lazım."

"Kurtlarınızı saldınız mı?" diye sordum.

"Yarın salacağız," dedi Pärtel. Gürültülü bir şekilde burnunu çekerek ayakta dikilmeye devam ediyordu.

"Görüşürüz o zaman," diye geveledi. "Belki yarın gelirsin, biz giderken..."

"Tamam, sanırım gelirim," dedim.

"Yarın görüşürüz," dedi arkadaşım ve son kez uyuyacağı kulübesine gitmek için ormanın içinden yürümeye başladı. Korkunçtu, inanılmazdı. Ayaklarımı sürüyerek eve döndüm ve yerime kıvrıldım ama bütün gece uyuyamadım; uykuya daldığımda sabah oluyordu, sonra da kütük gibi uyumuşum. Annem çok yememi istediği gibi geç saatlere kadar uyumamı da isterdi, bu yüzden beni uyandırmamış. Nihayet kalktığımda öğle olmuştu. Daha ilk an, Pärtel gitmiştir diye düşündüm ve onu uğurlamaya gitmediğim için aslında memnundum. Gözlerimi tavana dikerek bir süre sırtüstü yattım.

Sonra kapıda bir tıslama duydum. Ints bana bakmaya gelmişti.

"Neyin var? Hasta mısın?" diye sordu.

"Hayır, çok iyiyim," dedikten sonra yataktan kalktım ve Ints'le birlikte avluya yürüdüm. Her şey dün nasılsa öyleydi; tek fark ormanın artık tamamen boşaldığını ve ot öbeklerinin ayaklarımın altında yankılandığını hissetmemdi.

On Üç

Ormanı terk edenler yalnızca Pärtel ve ailesi değildi. Donmuş bir kaynağın çözülmesi gibiydi, kırılan ilk buz parçalarını bir bir diğer parçalar izledi. Anlaşılan birçok kişi köye taşınıp taşınmamak arasında kalmış ve Pärtel'in ailesinin kararı bu ikileme son vermişti. Hemen ertesi gün Salme'nin arkadaşlarından biri annesiyle birlikte gitti, onları daha fazla, daha fazla, gittikçe daha fazla insan izledi. Bundan önce de sayımız zaten çok değildi ama bir veya iki hafta sonra geride bizden başka, Hiie ve ailesi, Ülgas, Meeme, primatlar ve bir de gördükleri her yeni sabah kendileri için beklenmedik bir sürpriz olan, elden ayaktan düşmüş ihtiyar bir çift kalmıştı.

O günlerde, şaşkın ve ürkek, ormanda dolanırken onun gözlerimin önünde un ufak olduğunu hissederdim. Fırtınada devrilen ağaçlar, rüzgârla savrulan dallar ve daha önce kuruduklarını fark etmediğim çalılar hep birden ve ansızın karşıma çıkar, bu harap halleri bana bir şekilde köye giden insanlarla ilgiliymiş gibi gelirdi. İnkâr edemem; böyle zamanlarda kendi kendime diğerlerinin peşinden gitmenin daha akıllıca olup olmayacağını sorardım çünkü orman toplu insan göçünden sonra gözümde

büsbütün daha az dost canlısı bir yer olmuştu. Bir tür tehlike, diğer herkesi kaçıran bir şey pusuya yatmış gibiydi ve kuvvetli bir rüzgâr çıkıp uğultusuyla ağaçların üst dallarını arapsaçına çevirdiğinde, korkuyla büzülürdüm: Bu başlangıç mıydı? Neyden korkmam gerektiğini bilmiyordum ama insanların gidişi ormanda her nasılsa bir delik açmıştı ve bu delikten yabancı, tatsız bir şey kadim orman örtüsüne sızıyordu.

O günlerde ormanda dolaşırken genellikle yanımda olan Vootele Dayı, beni teselli eder ve daha önce birçok kez buna benzer gidişler gördüğünü anlatırdı. Her zaman dalgalar hâlinde olurmuş bunlar: Birkaç yıl herkes yerli yerinde kalır, sonra birdenbire onlarca aile harekete geçer. Ardından yine, kimsenin ormandan ayrılmayı aklından geçirmediği huzur içindeki uzun yıllar başlar ama genellikle içlerinden bir aile bir nedenden gitmeye karar verir ve diğerleri de takip eder. Köye gidenler kuş sürüleri gibidir; bazıları hava soğur soğumaz yola koyulur, kalanlarsa ilk karın toprağa düşmesini bekler.

"Şimdi yola koyulanlar karı bekledi," dedi Vootele Dayı. "Onları suçlayamazsın; uzun zaman burada kaldılar."

"Peki ya biz?" diye sordum.

"Kargalara, baykuşlara benziyoruz," dedi Vootele Dayı gülerek. "Kışın da bir yere gitmeyiz. En azından annenle ben. Senle Salme bakıldığında hâlâ çocuksunuz ve doğal olarak annenizin yanında kalacaksınız ama büyüdüğünüzde gitmek ya da kalmak istediğinize kendiniz karar vereceksiniz. Ve eğer giderseniz, buraya kadarmış deriz. Ormanda yalnızca hayvanlar ve yılanlar kalır."

Çok kesin bir dille, "Ben gitmiyorum," dedim.

"Geleceğin ne getireceğini kim bilebilir," dedi Vootele Dayı. "Ormandaki hayatın tamamen bitmesini elbette istemiyorum. Ama bir düşünsene Leemet, burada bir başınıza nasıl bir hayatınız olur? Bir gün annenle ben öleceğiz, işte o zaman sadece sen ve Salme kalacaksınız. Bu yalnızlığa dayanılır mı?"

"Hiie burada olacak, Ints ve diğer engerekler de öyle."

"Hiie, tabii. Engerekler de bir yere gitmiyor. O hâlde bekleyip görelim. Ama sakın annen ile benim ne pahasına olursa olsun ormanda kalmanı istediğimizi düşünme. Köye gitmeye karar verirsen, seni suçlamayız. Hayat böyledir; her şeyin bir sonu var. Bazı ağaçlar var ki baykuşlar yüzyıllardır üzerlerinde yaşar ama bir gün gelir ve yuvalarını terk ederler, bir daha da dönmezler. Bu işler böyledir. En azından Çataldil biliyorsun, ben öldüğümde Çataldilin sende yaşamaya devam edeceğini biliyorum. En önemli şey bu. Ayrıca kimbilir, belki Çataldil sözcüklerini başka birine öğretmeyi başarırsın."

Dayımın sözlerinden mutsuz oldum; karanlık ve sefil bir hayatım olacak gibi duruyordu. Köye taşınmak fikri hepten tadımı kaçıyordu ama kendimi herkesin terk ettiği bir ormanın ortasında yaşayan bir yetişkin olarak hayal etmeye çalıştığımda, boğazıma bir yumru oturmuştu. Vootele Dayı hâlimi anlamış gibi sırtımı sıvazlayıp güldü. "Zamanı gelmemiş şeyleri bugünden düşünme! Şimdilik sadece evinize gittiğimizi, sevgili annenin, benim değerli kardeşimin, önümüze nefesini kesecek bir keçi eti koyacağını bil yeter. Şu anda hayatımızda her şey yolunda, bu yarın da böyle olacak ve önümüzdeki yıllar yıllar boyunca. Sonra ne geleceğini kimse bilemez. Tatsızlıklar yağmur gibidir: Bazen yanımıza uğrayacakları olur ama güneş parlarken bunları dert etmenin anlamı yok. Kaldı ki yağmurdan kaçabilirsin ve uzaktan tatsız görünen pek çok şey yakından bakıldığında o kadar da kötü değildir. Hadi gidip yemek yiyelim!"

Öyle de yaptık. Annem, Vootele Dayı'nın hemen her gün bizi görmeye gelmesinden memnundu çünkü her zaman aç karna gelen dayımı keçi bacakları ve butlarıyla besleyebiliyordu.

"İyi adamsın sen, Vootele!" dedi annem kardeşini takdir ederek. "Çok güzel yiyorsun! Leemet de senin gibi olsaydı keşke! Önüne durmadan bir şeyler koyuyorum ama hep mızmızlanıyor!"

"Anne, bugün yarım geyik budu yedim!" diyerek karşı çıktım.

"Hı, senin gibi büyüme çağındaki bir oğlana yarım but ne

der ki? Yarım butmuş! Bütün budu ye! Kime saklıyorsun? Benim etim önümde. Sen hepsini bitir, sonra başka alırsın."

"Anne, bütün geyiği bitirmemin imkânı yok!"

"Karnın açsa niye imkânsız olsun? Vootele Dayın nasıl yiyor baksana!"

"Mm!" diye mırıldandı Vootele Dayı. "Çok güzel. Bir bacak daha alırım."

"Al al, durma! İki tane al! Sen de, Leemet, bir tane al! Al eline hadi, en azından tadına bak!"

Derin bir nefes aldım ve kızarmış keçi bacaklarından birine uzandım. Çok aç değildim ama evin mutfağında oturup keçi bacağı didiklemek ormanda her şeyin eskisi gibi sürdüğü ve ertesi sabah çiy düşmüş çimenlerin ormandan giden insanların ayak izleriyle dolu olmayacağı duygusunu taşımama yardım ediyordu.

Pärtel'i birkaç hafta geçmesine rağmen görmedim, oysa yanıma geleceğine söz vermişti. Arkadaşımın neden sözünü tutmadığını merak ederek sabırsızlıkla onu görmeyi bekliyordum. Köyde zamanını nasıl geçiriyordu? Yeniden orman havası solumak ve eski dostuna ne kadar iğrenç şeyler gördüğünden yakınmak için o berbat yerden ilk fırsatta sıvışması beklenirdi. Onun yerinde ben olsaydım, çoktan onu görmeye gelmiştim. Beni nerede bulacağını ve benim onun yanına gidemediğimi biliyordu. Aslında birkaç kez ormanın sonuna kadar gitmiş ve belki oralarda bir yerde Pärtel'i görebilirim diye tedirginlikle köye bakmıştım ama yoktu. Aralarında bizim Magdaleena'yı ve kız kardeşimin ormanı son terk eden arkadaşlarından birkaçının olduğu başka köylüler gördüm. Köylüler gibi giyinmeye başlamışlardı atta bir tanesinin tırmığı vardı. Kıskanmadım, aksine bir tuhaf hissettim, kusacak gibi. Kız kardeşim Salme'nin omzunda bir tırmıkla yürüdüğünü hayal etmek onun bir ayıyla öpüştüğünü düşünmekten daha fazla midemi bulandırdı.

Hiie'nin dışarı çıkmasına izin verilmediği için Ints artık tek

oyun arkadaşımdı. Tambet, köye gidenlerin kendilerine de bulaşabilecek bir tür tehlikeli hastalığa yakalandığından korkar gibi hem kendini hem ailesini eve kapatmıştı. Bu yüzden Hiie'nin ormandaki gezintileri tamamen bitti. Onu birkaç kez pencereden kederle dışarı bakarken gördüm ve el salladım, o da bana karşılık verdi ama odadakiler fark etmesin diye çok ihtiyatlıydı.

Tambet, eski günlerdeki gibi ormanda serbest dolaşan kimsesiz kurtları toplamak için bazen dışarı çıkıyordu. Kurt sürüsü de böylece büyümeye devam etti ama Hiie ve Çataldil sözcükleri sayesinde bu yeni kurtlar bile gündüz vakti yemek yemek yerine uyumaları gerektiğini çok geçmeden öğrendi. Bir keresinde Tambet'in gözüne iliştim; bana sertçe bakıp bağırdı. "Neyi bekliyorsunuz? Diğer hainler gibi siz de köye gitsenize!"

Cevap vermeden hızla ağaçların arasına koştum.

Hiie'nin artık dışarı çıkamamasına üzülüyordum. Pärtel gitmişti, Hiie de eve kapatılınca hepten yalnız kalmıştım. Sadece Ints vardı; köye göçen herkesin aptal olduğunu söyleyerek beni teselli etmeye çalışsa da şakaları keyfimi yerine getirmiyordu. Üstelik, aynı dili konuşsak da engerekler insanları gerçekten anlayamazdı. Onları gizli bir dil öğretmek için hoşgörüyle yaklaştıkları küçük kardeşleri olarak görmüşlerdi; insanlarsa kendilerine verilen bu değerli hediyeyi boşa harcamışlar, bile isteye bir kirpi veya böcek olmayı seçmişlerdi. Yılanlar mağrur yaratıklardı ve aptallığa tahammül göstermedikleri gibi ormanı terk eden insanları anlamaya da çalışmazlardı. Görünüşe göre, insan ırkını nehre düşen ve akıntıyla uzaklara sürüklenen bir yiyecek parçası yerine koyup çoktan gözden çıkarmışlardı.

Onları anlıyordum ve Ints'e köye taşınanlarla ilgili fesatça şakalar yaptığını da söylemedim ama oturup onunla birlikte de gülemezdim. Pärtel'e gülemezdim çünkü üzgün hâlini ve buradan gitmek istemediğini hatırlıyordum. Anlamadığım tek şey neden hâlâ gelip beni görmediğiydi. Ormanın sonuna giderek köyü daha sık gözetler oldum, Pärtel'i görene kadar beklemeye kararlı olduğum için sabahtan akşama kadar orada kalıyordum. Köylüler onu

öldürmedilerse, mutlaka ortaya çıkacaktı! Ints de benimle birlikteydi; Pärtel'e özel bir düşkünlüğü yoktu gerçi, ama sonbahar akşamlarımız çok sıcak değildi, güzeldi ve beklediğimiz yere vuran güneş ışığında kıvrılıp uyuklamak engereğe iyi geliyordu.

Sonunda bekleyişlerim bir sabah meyvesini verdi. Pärtel'i gördüm. Aniden bir evin köşesinde göründü, elinde de tırpan. Zar zor duyulabilecek bir sesle, uzun ve tiz bir Çataldil sözcüğü tısladım. Pärtel bir adım geri gitti, çevresine bakındı ve beni gördü.

En kötüsü, tereddüt etmesi oldu. Çataldilde karşılık vermedi, olanca hızıyla yanıma koşmadı veya onu köşeden çıkarken gördüğümde hissettiğim büyük sevince hiçbir şekilde karşılık vermedi. Durup düşündü. Yüzünde zoraki bir gülümsemeyle bana doğru yürümeye başladı, tırmık arkasına attığı kolunun üzerindeydi.

"Selam!" dedi. "Geldin demek."

"Köyde seni aylaklık ederken izlemeye geldim," dedim alaycı bir sesle. Pärtel'in tavrı beni gafil avlamıştı. Kucaklaşacağımızı, birbirimizi son görüşümüzden bu yana olan bitenleri konuşacağımızı hayal etmiştim. Ama şimdi Pärtel'e yönelttiğim sert bakışlarla olduğum yerde dikiliyordum, o da zoraki bir şekilde bana gülümsüyordu. Besbelli köydeki giysilerinden, arkasına sakladığı tırmıktan utanmıştı. Ama merhamet göstermeye niyetim yoktu.

"Arkanda ne var?" diye sordum. "Ağaç kökü filan mı?"

Pärtel beceriksizce cevapladı. "Tırmık. Tarlaya gidiyordum. Seni görmek için ormana gelemememin nedeni de bu; yapılacak çok iş var. Hasat zamanındayız."

"O çerçöpü kesip de ne yapıyorsunuz?" diye üsteledim. Dört gözle beklenen bu buluşmanın rezil bir hayal kırıklığı olmasından dolayı öfkeli ve çok mutsuzdum. İki seçeneğim var gibi duruyordu; ya gözyaşlarına boğulacak ya da Pärtel'i aşağılayarak tavrımı ortaya koyacaktım. İkincisini seçtim.

"Tahıllardan ekmek yapıyorlar," diye geveledi Pärtel. Bakışlarımdan kaçmak için yere bakıyordu.

"Şu hamur! Yiyecek başka şeyiniz yok mu?"

"Aslında ekmek çok faydalı," dedi Pärtel. Gerçekten rahatsız olmuş gibiydi; herhalde benden kurtulup tarlaya geri dönmek ve diğer köylülerin arasında yeni oyuncağıyla sapı samanı kesmek istiyordu. Ama karşımda dikilmeye devam etti ve annem ile Salme'nin nasıl olduklarını sordu. Pärtel daha önce bir kez bile annemin veya kız kardeşimin nasıl olduğunu merak etmemişti, ben de bunu böylece yüzüne söyledim.

"Köye gelir gelmez nasıl da tuhaflaşmışsın," dedim. "Ne yaptılar sana? O akşam ormandan gitmek istemediğini söylemiştin, hatırlıyor musun? Şimdi de gelmiş, ekip biçme işin olduğundan beni görmeye gelemediğini söylüyorsun. Bunun seninle ne ilgisi var? Sen ormanda büyüdün! Çataldil biliyorsun!"

"Hiçbir şey anlamıyorsun!" dedi Pärtel birden çok sinirlenerek. "Neden üzerime geliyorsun? Ormandan ayrılmak istemiyordum çünkü köyde nasıl bir hayat yaşandığından haberim yoktu ama şimdi biliyorum. Kötüleyecek hiçbir yanı yok. Aslında burası çok güzel. Bir sürü insan var, başka çocuklar var. Beraber oynayıp hoş vakit geçiriyoruz. Hasat kaldırmak muhteşem bir şey, tırmık kullanmada da gayet iyiyim. Zamanı gelince harmanda tahıl dövmeyi, öğütmeyi de öğretecekler. Burası çok ilginç bir yer ve Çataldil sözcüklere hiç ihtiyacım olmuyor, dolayısıyla Çataldil bilsem de bilmesem de fark etmez."

O âna kadar sakin bir şekilde yerinde kıvrılıp yatan Ints, "Hı!" diye dudak büktü. "Bir tek böcekler Çataldil olmadan yaşar. Bu nasıl bir hayat böyle?"

Pärtel, Ints'i görünce irkildi ve bakışlarını biraz da korkuyla bir an onun üzerine dikti.

"Ona sopayla vurmak mı istiyorsun?" diye sordum. "O bahsettiğin neşeli çocuklar, sana da tüm engereklerin sopayla dövülüp öldürülmesi gerektiğini öğrettiler mi?"

"Hayır," dedi Pärtel. "Ama sadece aklınızda olsun diye söylüyorum, köyde yılanları gerçekten de sevmiyorlar. Onlar, Tanrı'nın düşmanlarıdır."

"Peki, bu Tanrı kim oluyor?" diye sordum.

"Perilerin en güçlüsü," dedi Pärtel. "Bizi o yarattı. Dünyadaki her şeyi o yarattı, yaratmaya devam edebilir. O her şeyi yapabilir. Ona tapanlara yardım eder, dileklerini gerçekleştirir. Ama ona düşmanlık edenler helak olur."

"Kim anlattı bunları sana?" diye sordum. "Ülgas'ın ormanda başımızı ağrıttığı saçmalıklardan hiçbir farkı yok."

"Köyün Büyüğü Johannes," dedi Pärtel. "Bu arada, ismim artık Pärtel değil. Vaftiz edildim; Peetrus ismini aldım. Tanrı, Pärtel ismindeki insanları umursamaz. Ama bir Peetrus'u sever ve ondan bir şey istediğimde verir."

"Bu aptallıktan başka şey değil!" diyerek direndim. "Böyle bir şeye nasıl inanırsın? Peri diye bir şey yok!"

"Perilerin hiçbiri gerçek olmayabilir ama bir Tanrı var," diyerek karşı çıktı Pärtel. "Köyün Büyüğü Johannes, bana bunu anlatmak için öyle zaman harcadı ki. Çok ilginçti. Tanrı bir çarmıha konmuş, öldükten sonra uyanmış."

"Öldükten sonra bir daha kalkamazsın," dedi Ints. "Böyle bir şey asla olmadı."

"Ama Köyün Büyüğü Johannes bunun olduğunu söylüyor!" Pärtel-Peetrus apaçık bir tiksintiyle Ints'i süzüyordu. "Bütün dünya onun öldükten sonra uyandığına inanıyor, insanların hepsi aptal olamaz."

"Dünyadaki bütün engerekler kimsenin öldükten sonra uyanamayacağını bilir," dedim. "Ben de onlara inanıyorum."

"Engerekler okumayı bilmez!" Pärtel aksi aksi baktı. "Bir tek senle yılanlarının akıllı olduğunu sanıyorsun. Ama Johannes'in anlattıkları... Bak, sen ormandan dışarı çıkmıyorsun ama o denizleri aşmış, yabancı topraklara gitmiş. Oralarda yaşayan bir sürü insan var, hepsi de Tanrı'ya ve onun dirildiğine inanır. Ekinlerini biçip ekmek yerler; ormanda yaşamaz ya da yılanlarla konuşmazlar. Belki de kalın kafalı olan sensindir. Johannes, ormanda yaşayıp hayvanlarla konuşan insanlara dünyanın diğer yerlerinde aptal gözüyle baktıklarını söyledi."

"Sen de ormanda yaşıyordun!"

"Ama şimdi değil! Herkes ormanı terk etti. Herkes!"

"Cehenneme kadar yolunuz var!" diye bağırdım. Pärtel'le nasıl tartışacağımı bilmiyordum; tartışmak da istemiyordum. Her şey eskiden nasılsa öyle olsun, Pärtel yeniden Pärtel olsun istiyordum; Peetrus değil. Ama işte köy giysileri içinde, elinde bir tırmıkla karşımda duruyor, ciddiyetle Tanrı'dan, ekin biçmekten bahsediyordu ve arkasında da ormanda yaşamayan, iştahla ekmeklerine gömülen bütün o dünya ve sayısız insan bir olmuş bana bakıyordu. Benim yalnızca Çataldil sözcüklerim vardı. Peetrus'a arkamı döndüm ve koşarak ağaçların arasına kaçtım.

Hiç ara vermeden yürüdüm, dalları ite ite ormanı arşınladım ve arada çalılıklara takılıp tökezledim. Pirre ile Rääk'in mağaralarını geçtim, bitin hevesle ayağa kalktığını gördüm; Hiie'yi çok özlemiş olmalıydı ama kız evden çıkamadığından arkadaşını görmeye gelemiyordu. Pirre ile Rääk, mağaralarından dışarı bakıyorlardı ama yanlarına gitmedim. Bu son primatlar kendi tuhaf geçmişlerinin dışına çıkmadan yaşıyorlardı, çırılçıplaktılar ve hayvan postu giymeyi bile öğrenmemişlerdi.

Köy kıyafetleri içindeki Pärtel'le karşılaştırıldığında ben de bir primattım. Bütün dünyaya hiddetlenerek hızla ilerlemeye devam ettim.

Bütün gün ormanda yürümeyi sürdürdüm, daha önce bilmediğim yerler buldum. Bir sürü hayvanla karşılaştım: beni görünce durup büyük ve düşünceli gözlerle bana bakan geyikler, keçiler ve Kanada geyikleri; beceriksizce selam vermeye çalışan ayılar; etrafta gezinen birkaç kurt. Hiç insan görmedim. Akşama doğru, ağaçlar artık seyrelmeye başladı. Ormanın sonuna gelene kadar yürüdüm. Yonder pek bilinmeyen bir köydü. Orada da insanlar gördüm; ağaçlardan temizlenmiş büyük bir meydanda toplanmışlar, ateş yakıp sağa sola sallanıyorlardı. Bağrışıyor, gülüşüyorlardı. Çok fazlaydılar.

Orman dört bir yandan insanlarla ve onların köyleriyle sarılmıştı.

"E, şimdi ne olacak?" diye sordu biri. Ancak o zaman, Ints'in bütün yol boyunca yanımda olduğunu fark ettim. Bir kenara kıvrılıp merhametle bana bakarken hiç de yorgun görünmüyordu. "Bırak, böyle sırt sırta yığınlar hâlinde yaşasınlar. Karıncalar da böyle yaşar, çünkü bacaklardan ibaret pislik zerreciklerinden başka bir şey değillerdir ve fark edilmeye bile değmezler. Hayatta kalabilmek için birbirine yapışmak zorundadırlar. Başka seçenekleri yok ki; Çataldil bilmezler. Takma kafana onları!"

Cevap veremeyecek kadar yorgundum. Kendimi kara yosunlarının üzerine attım ve gözlerimi kapadım.

"Bugün eve dönemem," dedim. "Burada uyuyacağım."

"Burada üşürsün," dedi Ints. "Sonbahar geldi ne de olsa. Hemen şurada bir engerek yuvası var. Aslında her yerde varlar; türümüz baştan sona tüm ormana yuvalar yapmıştır. Hadi gidelim, içerisi sıcaktır şimdi. Orada uyuman iyi olur."

"Teşekkürler, Ints," dedim. Ints kıvrılarak ilerledi, ben de sızlayan bacaklarımın üzerinde sendeleyerek onu takip ettim. Ints'in hep dinç olması da bundandı demek ki; bacakları yoktu ki yorgun hissetsin. Beni devrik bir ağacın altından geçirdi ve yılanların inine doğru dar bir geçide girdik.

Yerde emekleyerek içeri ulaştım. Yuvada merakla bana bakan başka engerekler vardı. Evden uzakta olduğum için aralarında tanıdığım hiçbir yılan yoktu. Tıslayarak onları selamladım ve bir köşeye kıvrılıp yattım. Engerekler, aralarında rahat edebileceğim bir alan açtılar.

Uykuya dalarken kendimi insandan çok yılan gibi hissediyordum ve bu duygu beni biraz da olsa rahatlattı.

On Dört

O günden sonra Pärtel'le görüşmedim. Artık ormanın ucuna kadar gidip beklemiyordum, Pärtel ormanda karşıma çıksaydı muhtemelen Korunun Bilgesi'ni veya Tambet'i gördüğümde yaptığım gibi çalıların içine atlardım. Pärtel'le karşılaşmak istemiyordum çünkü o artık Pärtel değil Peetrus'tu ve eski bir dostun bir yabancıya, anlaşılmaz birine dönüşmesi kadar kötü bir şey yoktu.

Ints'i birçok kez bütün bir kurbağayı veya fareyi yerken, tek lokmada midesine indirirken görmüştüm. Küçük bir hayvan Ints'in boğazından yavaş yavaş aşağı inip kaybolur ve tamamen onun içine girdiğinde bile bedeninin kıvrımları Ints'in derisinin altında hâlâ belli olurdu. Engerek hayvanı nasıl yuttuysa, Peetrus ismindeki bir köy çocuğu da eski dostum Pärtel'i yutmuştu. Pärtel'in burnuyla kulakları, şu Peetrus'un içinde hâlâ görünüyordu ama sindirim çoktan başlamıştı ve Pärtel'in son izleri de çok geçmeden yok olacaktı. Pärtel ölseydi daha mutlu olur, huzurla yasını tutabilirdim. Ama artık onun bozulmuş, çarpık bir biçimde etrafta dolandığını biliyordum; hâlâ yaşıyor olabilirdi ama benim gözümde yoktu. Biri sevdiğiniz pantolonu alıp içi-

ne sıçtığında nasıl hissederseniz ben de öyleydim; pantolon hâlâ vardı ama artık giyilemezdi çünkü yabancı, iğrenç bir koku içine işlemişti.

Çalıların içine gizlenmemi gerektirecek bir durum olmadı çünkü Pärtel elbette beni görmek için ormana gelmedi. Şüphesiz benimle aynı şekilde hissediyordu. Bir dönem Çataldildeki bütün sözcükleri söyleyebilmek ve bütün ormanla konuşabilmek için usanmadan dilimi eğitmeye çalışmıştım; Pärtel de yeni bir dünyaya girmişti ve şevkle bu dünyanın kurallarını öğreniyordu. Yeni hayatına olabildiğince hızlı karışmak istiyordu ve ben eski hayatının bir parçasıydım. Yanında görünmem onu zor durumda bırakırdı. Belki kendini biraz hain gibi hissetmiştir ama daha çok benden utanıyordu. Benimle konuşacak hiçbir şeyi yoktu; oysa köyde onun gibi yaşayan, onunla aynı yiyecekleri yiyen ve aynı tür işler yapan bir sürü kız ve erkek çocuğu vardı. Pärtel'in beni onlara değişmesi gayet normaldi; böylesi daha kolay olacaktı.

Annem babam köye taşınmış olsaydı ve ormanda benim yerime Pärtel kalsaydı, ben farklı mı davranırdım? Emin değilim. Ormana ihanet etmeyeceğimi, engereklerin sadık dostu olmaya devam edeceğimi ve Pärtel'i her gün görmeye gideceğimi söylemek isterdim. Çataldili unutmam, demek isterdim; hâlbuki Pärtel onunla -seneler sonra- yeniden karşılaştığımızda tek bir tıslama sesi bile çıkaramayacaktı. Çataldildeki bütün sözcükler hafızasından âdeta silinmişti ve onları hatırlasaydı bile söyleyemezdi, çünkü dişlerinin yarısını ekmek kemirmekten kaybetmiş, diliyse köylülerin saf su yerine sabah akşam içtikleri acı biradan şişmişti. Böyle bir budalaya dönüşmeyeceğimi söylemek işime gelir ama korkarım yalan söylemiş olurum. Köy beni bile içine çekerdi, sanki dev bir yılan, yabancı ve düşman bir Kuzeyli Ejderha tarafından yutulur ve yavaş yavaş sindirilirdim. Karşı koyacak gücüm de olmazdı çünkü benim Kuzeyli Ejderham ortadan kaybolmuştu ve kimse nerede uyuduğunu bilmiyordu.

Sonunda Pärtel'i düşünmekten vazgeçtim ve artık köyde bir

yerlerde Peetrus denen bir çocuğun yaşadığı gerçeğiyle barıştım; bu çocuk bir tırpanla çavdar biçiyor, köyün diğer çocuklarıyla salıncağa biniyordu ve benimle uzaktan yakından ilgisi yoktu. Ben de Ints'le oynuyor, bazen Hiie'ye uğruyordum. Vootele Dayı ormanda yürüyüşe çıktığında genellikle beni de yanında götürürdü, ormanı terk etmeyen yalnız ihtiyarları ziyaret ederdik ama sanki anlaşmışlar gibi hepsi o sonbaharda öldü ve orman neredeyse insansız kaldı. Bilge Ülgas tören ateşi kurup cesetleri yaktı ama kutsal göl meselesinden sonra ailemizin Ülgas'la hiçbir alakası kalmadığı için Vootele Dayı'yla cenazelere katılmadık. Hâliyle o da ateşin başında tek başına büyüler yaptı, gizemli sözler söyledi; derin bir sessizliğe gömülen Tambet yas tutan tek kişiydi ve herhangi bir şekilde eski yaşam tarzını hatırlatan hiçbir ritüeli sorgulamıyordu.

Kasvetli bir sonbahardı, belki de yaşadığım en kötü sonbahar; gerçi daha kederli zamanlarım ve çok daha korkunç olaylar yaşadığım da oldu ama o günlerde bütün talihsizlikleri daha katlanılabilir kılacak o kalın kabuk henüz kalbimi kaplamamıştı. Çataldil sözcükleriyle söyleyecek olursam, henüz deri değiştirmemiştim; hâlbuki daha sonraları birkaç duygu haricinde diğer her şeye direnç kazanana kadar birkaç kez deri değiştirecektim ve her seferinde daha sert bir kabuğum olacaktı. Şimdilerde muhtemelen hiçbir şey derime işlemez. Taştan bir ceket giyiyorum.

Orman iyiden iyiye yok olurken, ben de zamanımı daha çok evde geçirmeye başladım. Orada hiçbir şey değişmemişti. Annem korkunç miktarlarda keçi ve geyik eti kızartmakla meşgul, günlerini ateşin başında geçiriyordu. Keyfine diyecek yoktu çünkü çocuklarının ormanda dolanıp ancak akşam yemeği için masaya oturmasındansa bütün gün evde durmalarını ve et yemelerini isterdi. Eskiye göre daha fazla yiyordum ve şişmanlamıştım; annem bu işe çok mutlu olmuştu. Salme'nin hoş bir dolgunluğa ulaşmasına daha da sevinmişti, ne de olsa bu aşçılık meziyetlerinin kaybolmadığını, kızartılmış butların beğenildiğini gösteriyordu.

O sonbahar Salme de çoğunlukla evdeydi. Bir ara, akşamları dışarı çıkıp gece geç vakitlerde gelmeyi alışkanlık hâline getirmişti ve günbatımını izlediğini iddia ediyordu. Bu bariz yalandı çünkü yılın o aylarında güneş erken batardı ve rahat rahat ayın doğuşunu izlemeye gittiğinizi söyleyebilirdiniz. Ama Salme bir gün dışarı çıkmaktan vazgeçip üzgün bir hâlde masaya oturunca, sorunun ne olduğunu hemen anladım: Ayılar kuş uykusuna yatmıştı.

Aslında kış boyunca biz de uyuklamaya alışkındık. Genellikle sonbaharın ilk zamanlarında bol bol et toplanırdı ve ormanın karlar altında kalmasıyla biz de evlere girer, gün boyunca uyuklar, sadece günde bir kez yemek yemek için hareketlenirdik. Ormandaki akıllı yaratıklar –yılanlar, insanlar, ayılar ve daha küçük başka hayvanlar– aynen böyle yapar. Kışın ortalıkta dolanmanın, bata çıka karda yürümeye çalışmanın bir anlamı yoktu; karanlık günleri iyice dinlenerek geçirmek ve gücünü bahara saklamak daha akıllıcaydı. Kurtlar kendi yiyeceklerini kovalasınlar diye ormana salıverilirdi; onlar da özgürlüklerinin tadını sonuna kadar çıkarır, keçi ve geyiklerden başka bir de kışları uyumamak gibi tuhaf bir alışkanlıkları olan köylüleri avlarlardı. Köylüler kurtlarımız için kolay lokmaydı çünkü Çataldil bilmiyorlardı.

O yıl da her zamanki gibi uykuya yatma hazırlıkları yapıyorduk ki bir akşam Ints çıkageldi. "Babam, bu kış bizimle birlikte uyumak ister miydiniz diye soruyor. Gelirseniz çok mutlu olur."

Bu beklenmedik bir teklifti çünkü yılanlar her zaman yeraltındaki kendi büyük mağaralarında uyurlardı ve bir insanın kışı onların yanında geçirdiğini hiç duymamıştım. Ama ormanda sadece birkaç insan kaldığı ortadaydı ve engerekler de onları içeri alabileceklerini düşünmüşlerdi. Kaldı ki bizden başka kimse onların yanına gitmezdi. Ülgas ile Tambet, hayat memat meselesi yaptıkları perilere saygı göstermedikleri için yılanlarla asla aynı yerde yaşamazlardı. Zaten engerekler de Ülgas'ın ısrarla devam edeceği ruh çağırmalara, büyülere veya herhangi bir patırtı gürültüye katlanmazlardı.

O akşam Vootele Dayı bizdeydi ve daveti kabul etme sorumluluğunu üstlendi.

"Memnuniyet duyarız," dedi. "Bizim için büyük bir onur."

Birkaç gün sonra engereklerin yanına taşındık. Yılın ilk karı atıştırmaya başladığından kışlıkları hazırlamanın zamanı çoktan gelmişti. Annem büyük bir miktar av etini de götürmek istedi ama bize eşlik etmek üzere gönderilen engerekler buna gerek olmadığını söylediler.

"Mağarada yiyecek çok şeyimiz var," diye açıkladılar. "Etinizi ilkbahara saklayın; o kadar çok eti yük etmenizin anlamı yok."

Heyecanlıydım. Engerekleri birçok kez ziyaret etmiştim ama kışın uyudukları mağaraları hiç görmemiştim. Ayrıca bütün bir kışı Ints'le beraber geçirmek, yan yana uyumak ve yorulup yeniden uykuya dalana kadar arada bir birbirimize hayallerimizi fısıldamak harika olacaktı. Yalnızca Hiie için üzülüyordum; yeryüzünde kalıp bütün kış anne babasıyla yetinmek zorundaydı. Bununla ilgili yapabileceğim hiçbir şey yoktu; engereklerin yanına taşınırken Hiie'yi de beraberimde götüremezdim.

Hayli nezaketsiz iki yılanın peşinden ormanda uzun ve yorucu bir yürüyüş yaptık –annem, Salme, Vootele Dayı ve ben vardık– ve hafif eğimli bir geçitten biraz aşağı indikten sonra her yeri karanlık olan büyük, ılık bir dehlize ulaştık. İnsanın hoşuna giden bir karanlıktı; yumuşak ve kucaklayıcı. Gözlerimiz şaşılacak kadar çabuk alıştı, çok geçmeden etrafımda sevimlilikle kıvrılmış bir sürü yılan gördüm, ayrıca dehlizin ortasında da devasa beyaz bir taş duruyordu.

Karanlıkta bu kadar iyi görebilmemin nedeni görünüşe göre bu taştı. Taş kendinden ışık yaymıyordu ama öyle uçuk bir beyazlığı vardı ki ortamın loşluğu onun çevresinde saydamlaşıyordu.

Yanıma kıvrılıp kuyruğunu şaklatarak selam veren Ints'e, "Bu ne taşı?" diye sordum.

"Besin taşımız," diye yanıtladı. "Kışları onu yalayıp karnımızı doyururuz. Taş eskidir ve hiç küçülmez. Dilini bir sürsene; tadı çok güzel!"

Taşa doğru gidip yaladım. Taş bal kadar tatlıydı; karnım tıka basa doyana kadar yalamayı sürdürdüm. Bütün bir geyiği yemiş gibi hissediyordum.

"Artık birkaç gün canın bir şey istemez," dedi Ints. "Kışları böyle yaşarız. Taşı yalarız, sonra birkaç gün uyur, yeniden yalarız. Burası sessiz, sıcaktır ve hemen uykunu getirir."

İçeri yerleştik, itiraf etmeliyim ki yatar yatmaz tatlı bir yorgunluğa teslim oldum. Tilkiler gibi gerindim ve hemen uykuya daldım.

O kıştan aklımda sadece en mutlu anılar var. Rüyalar etrafımda dolanıyordu hatta vücuduma biraz besin almak için kapalı gözlerim ve uykunun keyfiyle mayışmış bedenimle yarı uyur vaziyette beyaz taşa giderken bile kaybolmazlardı. Huzurlu karanlıktaki yüzlerce engerek, aralarında bir yerde annem, kız kardeşim ve dayımla birlikte sessizce nefes alıp veriyordu. Her şey huzur dolu, her şey yolundaydı. Pärtel ve köye göçenler sanki gölgelerden ibarettiler, zihni meşgul ettikleri hızda unutulmuşlardı ve tek düşüncem uyumanın ne kadar güzel olduğuydu.

Uykunun içinde yüzüyordum ve dalgaları üzerime çıkıyordu. Uykuyu hissetmiştim hatta; kara yosunları kadar yumuşaktı ve parmakların arasında kum taneleri gibi ufalanıyordu. Uyku her tarafımı sarmıştı; her deliği, her boşluğu kendisiyle doldurmuştu. Sıcaktı ama ferahlık da veriyordu ve aniden çıkan tatlı, serinletici bir rüzgâr gibi etrafımı sarıyordu. Daha önce engereklerin mağaralarındaki o kış kadar iyi uyumamıştım hiç, sonra da birçok kez yılanlarla kış uykusuna yatmama rağmen aynı hazzı hiçbir uykudan alamadım. Bunlar yalnızca hazzın tekrarlarıydı ama o kış tamamen uykuda geçmesiyle yeni ve bir başka heyecan vericiydi.

Zaman kavramımı yitirmiş ve uykuya yatışımın üzerinden ne kadar zaman geçtiğini bilmiyordum ama bir an geldi ve uyandım. Başta yalnızca karnımın acıktığını düşündüğüm için ellerimle dizlerimin üzerinde emekleyerek taşa gittim, dilimle taşı yaladım ve uykuya geri dönmek istedim. Ama şaşkınlıkla artık

uykumun olmadığını anladım. O tatlı zevk kaybolmuştu, artık göle fırlatılan bir taş gibi batamıyordum rüyalara. Bacağım, sonra da kulağım kaşındı ve bir saniye daha yatamayacağımı anlayınca hemen ayağa kalktım.

Çevremdeki engerekler birbirlerine kıvrılarak uyukluyordu ve biraz ötemde annemle Salme'nin de hâlâ uyuduğunu gördüm. Ama Vootele Dayı uyanmıştı. Kışın uzayan sakalını kaşıyarak oturuyor, gözlerini dikmiş bana bakıyordu.

"Günaydın!" dedi. "Uyanma vakti."

"İlkbahar oldu mu?" Bunu sorduğuma inanamıyordum. Mağaraya daha dün taşınmışız gibi geliyordu.

"Bu karanlıkta kim bilebilir ki?" diye yanıtladı Vootele Dayı. "Hadi gidip bir bakalım. Sanırım dışarıda güzel bir hava var."

"Ama diğerleri hâlâ uyuyor," dedim.

"Bırak uyusunlar," dedi Vootele Dayı. "Taze ilkbaharı ilk görenler biz olabiliriz."

Mağaradan dışarı çıktık, ilk anda gözlerimiz parlak gün ışığından kamaştı. Çok uzun zamandır görmediğimiz güneş, ağaçların üst dallarından parıldayarak bize bakıyordu. Bir süre gözlerimizi kapalı tuttuk ve ancak biraz zaman geçince kirpiklerimizi kırpıştırarak bakmaya cesaret ettik.

İlkbahar gerçekten gelmişti. Yer yer hâlâ kar vardı ama ormanın ilk çiçekleri açmıştı ve havada yeni yağan yağmur kokusu vardı. Taze havayı içimize çektik, son karlarla yüzümüzü ovaladık; yeraltındaki uzun uykunun ardından çok iyi geldi. Mahmurluğumuzun son kalıntıları da bedenlerimizden silindi, bundan sonra birkaç yıl hiç uyumak istemediğimi hissettim; ciğerlerime çektiğim temiz ilkbahar havası uzun zamandan sonra yaşadığımı hissettirmişti.

"Biraz etrafta dolanalım," dedi Vootele Dayı. "O kadar yatınca bacaklarımız pas tuttu."

Yılanların mağarasında geçirdiğim kış aylarından sonra ormanı yeniden görmek çok heyecan vericiydi. Sağda solda karın ağırlığından dalları kırılmış ağaçlar vardı ve çalılıklarda kurtla-

rın yemeklerinden kalan izlerle –güçlü geyik kemikleri ve daha narin keçi iskeletleri– karşılaşıyordunuz. Orman bildiğim gibiydi ama aynı zamanda biraz farklıydı ve değişimi bir kızın yeni saç şekli gibi büyüleyici, kışkırtıcıydı. Orman deri değiştiren bir engerek gibiydi. Sert kar örtüsü altında tazelenmiş, ilk ilkbahar yağmuruyla billur gibi olmuştu.

"Bir şeyler yiyelim mi?" diye sordu Vootele Dayı. "Bütün kış şekerli taş yaladık, artık daha doyurucu bir şey yesek iyi olur. Soğuk bir geyik budu hoşuna gider mi? Ben hayır demem!"

Hevesle kafamı yukarı aşağı salladım. Bütün kış karnımızı tıka basa doyuran şekerli taş, birden peltemsi bir tat uyandırdı ve dişlerimin arasında adamakıllı tütsülenmiş bir parça etin lezzetini ve sertliğini hayal edince ağzım sulanmaya başladı.

Vootele Dayı'nın evine gittik. Kulübesinin altında yiyeceklerini sakladığı bir kiler vardı ve geçen sonbahardan hatırı sayılır bir yığın av etini orada bırakmıştı. Vootele Dayı kapının sürgüsünü kaldırdı ve aşağı indik.

"Senin için sorun olmazsa hemen burada yiyelim," dedi. "Masa kurmakla uğraşmamış olurum böylece. Erkek gibi, iş çıkarmadan yiyeceğiz. Şu baldırı sen al, bunu da ben. Hadi başlayalım."

Dişlerimi baldıra geçirdim ve büyük bir zevkle etten lezzetli parçalar kopardım, yedikçe ağzımda yılanların şekerli taşından kalan son tat da kaybolup gitti ve bununla birlikte kış benim için artık bitmişti. Her şey eskisi gibiydi: Uyanıktım, et yiyordum ve önümde upuzun bir sene vardı. O an, hayatımdan son derece memnundum. İhtiyacım olan her şeye sahiptim: yanı başımda dayım, elimde iri bir parça et ve dilimde Çataldil sözcükleri. Gücüm kuvvetim yerinde hissediyordum.

Tam o anda Vootele Dayı öksürmeye başladı. Elinde yarısı iyice sıyrılmış bir kemik tutuyordu; ete coşkuyla öyle bir saldırışı vardı ki suratı derisini soymuşsunuz da altındaki et meydana çıkmış gibi kıpkırmızı olmuştu. Yutkunmak için kendini paralıyordu ve öksürüğü artık boğuk iniltilere, korkunç bir hırıltıya dönmüştü. Kemiği elinden fırlattı ve yumruğuyla sırtına vurmaya çalıştı.

Boğazına bir şey takıldığını ancak o zaman fark ettim; iyi çiğnenmemiş bir et parçası veya ufak bir kemik olmalıydı. Dayımın yardımına koştum ve kürek kemikleri arasına vurdum ama daha kötü sesler çıkarmaya başlamıştı, inleyip hırıldıyordu ve sonunda gözleri pörtlemiş, ağzı açık kalmış hâlde karnının üzerine düştü.

Sesi kesildi. Ölmüştü.

Bunun o an farkına varmadım tabii. Dayımı sarstım, sırtüstü döndürüp karnına vurdum hatta boğazına takılan parçayı bulup eti oradan çıkarabilmek umuduyla çenesini açtım ve elimle ağzının içini yokladım; dayımı kurtarmak, onu yeniden uyandırmak ve yüzündeki bu korkunç ifadenin silinmesi için bir şeyler yapmak istiyordum çünkü yeniden ayağa kalkmalı ve ağzındakini tükürüp eskiden olduğu gibi, her zaman yaptığı gibi, benimle sohbete başlamalıydı.

Ama Vootele Dayı'nın ağzında şişmiş bir dilden başka hiçbir şey bulamadım ve onu sürükleyerek kilerden temiz havaya çıkarmaya karar verdim, böylece dayım ilkbahar havasını alınca kendine gelecek ve ölmeyecekti.

Vootele Dayı iri cüsseli ve ağırdı; bense zayıf ve çelimsiz. Onu kilerden dışarı taşımam çok zordu ama elimden geldiğince hızlı çekerek denemeye karar verdim ve durmadan burnumu çeksem de tuhaftır ağlamıyordum; açıkçası öyle bir durumdaydım ki hâlâ Vootele Dayı'yı kurtarabileceğimi umuyordum ve çaresiz hissetmeye zamanım yoktu. Ne yapıp edip onu kilerden çıkarmalıydım; dışarıda temiz hava vardı, yılanlar vardı, annem vardı – ancak kıymetli dayıma yardım edemiyorlardı.

Alttan ittirip yukarıdan çekerek Vootele Dayı'yı merdivenlere giden yolun ortasına kadar taşımayı başardım ve nefes nefese kendime fısıldadım: "Sadece biraz daha!" Durmaksızın çabalamaktan dilim dışarı sarkmıştı, saçım verdiğim mücadeleden ve çılgınca korkmaktan ter içinde kalmıştı. Vootele Dayı'nın yan tarafına geçtim, tek kolumla onu kavrarken diğeriyle kapının sürgüsünü yakalayıp çekmeye çalıştım. Bir an içinde Vootele Dayı'nın cesediyle birlikte paldır küldür kilere yuvarlandım, sür-

gü deliğine geri girdi, ışık gitti ve feryat etmeme neden olan ani bir acıyla kolumu kırdığımı fark ettim.

Acı korkunçtu; yerde ahlayıp inleyerek zifiri karanlığın ortasında bir süre hareketsiz kaldım. Sonra bağırmaya başladım ve sesim kısılana kadar bütün gücümle bağırarak yardım istedim, bir süre sonra zar zor boğuk sesler çıkarır olmuştum ve bağırmaktan yırtılan boğazıma iğneler batıyor gibiydi. Vootele Dayı ve ben ilk uyananlar olduğumuz için kimsenin beni duyamayacağını fark edince yeniden ağlamaya başladım; annem ve Salme de yılanlar gibi hâlâ uyuyordu ve uyanıp beni aramaya çıkmalarına daha çok zaman vardı.

Kırık kolum acıyla cayır cayır yandığından hareket etmeye cesaret edemiyordum, sonunda yorgunluktan ve umutsuzluktan bitap düşüp uykuya daldım. Kalktığımda vaktin gündüz mü gece mi olduğunu söylemek şöyle dursun, kilerin karanlığında kendi parmağımı bile göremiyordum; ne kadar zaman uyuduğum konusunda da fikrim yoktu.

Kolum hâlâ acıyordu ama böyle hareketsiz yatmanın bana iyi gelmeyeceğini anlayınca dikkatlice dizlerimin üzerinde doğruldum ve yaralı kolumu nazikçe diğeriyle destekledim. Dayanılmaz bir acıydı ama aldırmadım ve dizlerimin üzerinde yavaşça ilerledim, duvara tosladım. Bunun üzerine dönüp diğer tarafa gittim ve yerde yatan bir yığına denk geldim.

Önce onun Vootele Dayı olduğunu düşündüm ve dayımın artık öldüğüne ikna olduğum için korkuya kapıldım. Karanlık bir yerde bir insan cesedinin üzerinden atlamak güzel bir tecrübe değildi tabii. O kadar çok sevdiğim dayımın benim için artık korku duyulan bir şeye dönüşmesi tuhaftı; nefessizlikten şişmiş yüzünü, dışarı fırlamış gözlerini, sonuna kadar açık ağzını ve sırıtır gibi duran dişlerini hâlâ görebiliyordum ve karanlık, hafızamın keskinliğini arttırıyordu. O cesedin açık ağzıyla tam önümde yattığını, belki de donuk bakışlarını karanlığın içinden bana diktiğini düşününce sırtımda buz gibi bir ürperti hissettim.

Yığın dizlerime değdiği an bir telaş yan tarafa sıçradım ve kolumun acısıyla kıvranıp inledim.

Kiler zemininde tütsülenmiş koca bir av etinin durduğunu sonradan hatırladım. Korkumu dizginlemeye çalıştım ve yerdekinin ne olduğunu anlamak için sağlam kolumu uzattım. Karanlıkta uzanmak zorunda kaldığım için deli gibi korkuyordum; parmaklarımın kendilerini ölü dayımın dişleri arasında bulması an meselesiydi. Neyse ki şanslıydım: Av eti. Eti yedim; çok fazla miktarda et vardı ve en azından bir süre açlık tehlikesiyle karşılaşmayacağımı biliyordum.

Av etinin yanından ayrılmaya bir süre cesaret edemedim; doğru, o et parçası da ölüydü ama bir şekilde güven veriyordu, besleyici ve yardıma hazırdı; dayımsa zihnimde görülmemiş derecede korkunç, tehlikeli bir varlığa dönüşüyor, karanlığın ve ölümcül sessizliğin bir köşesinde beni bekliyordu. Aynı zamanda, diğer dayımın, güler yüzlü, nazik Vootele Dayı'nın da düşüncelerimde hâlâ bir yeri vardı ve o pörtlek gözlü cesetten ne kadar korkuyorsam, Vootele Dayı'yı canlı hâliyle görmek için bir o kadar can atıyordum. Onun öldüğünü, artık hiç birlikte olamayacağımızı yeniden fark edince sessizce hıçkırmaya başladım. Farkındalık dalgalar hâlinde geliyor, kırık kolumun hiç geçmeyen şiddetli acısı gibi beni çaresiz bırakıyor ve kısa bir süre içinde yeniden gelmek üzere geri çekiliyordu. Av etinin yanına çömeldim, ağladım ve yedim, hem Vootele Dayı'nın yasını tutuyor hem de cesedinden korkuyordum.

Yeniden uyuyakaldım, kalktığımda biraz seslenmeyi denedim ama sesim eskisi kadar kısık ve zayıftı. Artık kolum biraz daha az acıdığı için aklıma kilerden kendi çabalarımla çıkmayı denemek geldi. Bunun için elbette hareket etmem ve cesede takılma riskini göze almam lazımdı ama bir anlık tereddütten sonra emekleyerek yerimden ayrıldım. Vootele Dayı'nın bedenine çarpmadan merdivenlere ulaşmayı başardım, biraz uğraşarak ilk basamağa çıkabildim. Kapalı kapıya ulaşıp sağlam kolumla sürgüyü kaldırmaya ça-

lışınca, bunu yapamayacağımı çok geçmeden anladım. Sürgü çok ağırdı ve iki elimle açmak bile zor olacakken, bunu tek kolla, üstelik her hareketimle inim inim inlediğim bir durumdayken yapmam mümkün değildi. Merdivenden inmeye başladım fakat karanlıkta basamaktan kayınca yere devrildim, kırık koluma daha fazla zarar verdim ve korkunç hızla gelen acıyla bilincimi kaybettim.

Uzun veya kısa, ne kadar zaman geçti bilmiyorum ama sonunda kendime geldim. Öyle sersemlemiş ve halsiz düşmüştüm ki dizlerimin üzerinde doğrulamıyordum bile. Av etini bulacağımı düşündüğüm yere doğru yavaşça emekledim ama tabii ki bu sefer neredeyse Vootele Dayı'yla burun buruna geldim.

Kolumdan yayılan acı bana gerçek bir ıstırap veriyordu ve kaçmak istesem bile bunu yapacak gücüm yoktu. Bu yüzden, cesetle karşılaştıktan sonra yüzümü diğer tarafa çevirmekle yetindim.

Vootele Dayı iyi kokmuyordu; bedeninden gelen koku rahatsız ediciydi ama bunun dışında her ceset gibi sessiz ve dingindi. Bir anda artık ondan korkmamaya başladım, kolumu cesaretle öne uzattım ve yanımda yatan bedene dokundum. Vootele Dayı'nın omzuna değmiştim. Kolu oradaydı, boynu diğer tarafımda kalmıştı ve oradan elimi yüzüne götürüp dokunabilirdim ama bunu yapmak istemedim. Vootele Dayı'yı huzur içinde uyuması için yalnız bıraktım ve emekleyerek uzaklaştım. Karnımı doyurmak için ölü bir insana değil, av etine ihtiyacım vardı.

Sonraki günlerde et yığının yanından hemen hiç ayrılmadım. Vootele Dayı kokmaya başlamıştı ve kokudan midem bulanıyordu. Vootele Dayı'nın cesedinden artık korkmuyordum; benim için tiksindirici bir şeye dönüşmüştü. Karanlıkta yattığı yerde çürüyor ve benim, kendi yeğeninin, soluması gereken havayı kirletiyordu. Bir zamanlar bana Çataldil öğretmişti, şimdiyse beni yavaş yavaş zehirliyordu.

Karanlıkta zamana dair bütün algımı kaybederek acıdan ve umutsuzluktan sersemlemiş hatta uyuşmuş vaziyette iyice sindim ve kafamın içinde tuhaf fikirler ve görüntüler dönmeye başladı. Yılanların ininden çıktığımda gördüğüm taze, çıplak orman

ile çürüyen dayım yorgun beynimde birbirine karıştı ve gözümün önüne karları erimiş ağaçların, çürümüş çatallı eklemler gibi uzanan yapraksız dalların hayaletleri geldi ve aynı zamanda ormandan boğucu bir ceset kokusu yükselmeye başladı.

Sonra Vootele Dayı düşüncelerimde Kuzeyli Ejderha'ya, kanatları olan dev bir yılana dönüştü ama o da koku yayıyor ve çürüyordu. Onu neredeyse yanımda yatarken görebiliyordum; savrulmalarım sırasında kolumu kaldırdım ve hayali Ejderha'yı teselli etmek için etrafımdaki karanlığı okşadım: "Üzülme. İyileşeceksin!" Ama kolum dev yılanın çürüyen ve pıtır pıtır kırılan pulları arasından geçti ve berbat kokusu bir tıslamayla havaya karıştı. O tıslamadaki Çataldil sözcükleri tanıyıp cevap verdim; Vootele Dayı'nın kilerinin karanlığında kendi kendime Çataldilde konuşuyordum ve içerideki koku gittikçe kesifleşip ağırlaşıyordu. Av etini çiğnerken de ölüm kokusu alıyordum ve geyiği mi yoksa ölü dayımı mı yediğimi bilmiyordum. Ama bu korkunç şüphe bile artık beni sarsmıyordu, o kadar zayıftım.

Fakat beni kurtaran tıslamalarım olmuştu - çok severek yediği av etinden boğulan ve şimdi yerde çürüyen bu sevgili dayının öğrettiği aynı Çataldil sözcükler. Kuzeyli Ejderha'nın görüntüsünü aklımdan attım ve kupkuru dudaklarımdan çeşit çeşit tıslamalar çıkararak bölük pörçük konuştum. Ve zar zor duyulan bu sessiz sözcükler, insan ağzından çıkan en yüksek çığlıkları bile geri çeviren toprağı derinliklere doğru delip geçti.

Kış uykusundan artık kalkmış olan engerekler beni duydu ve yılanların kralı, Ints'in babası, tavandaki kapaktan girdi. Beni dışarı çıkardılar ve yeniden ayaklanıp konuşacak duruma gelene kadar uzunca bir süre bana bakacak olan anneme, eve götürdüler.

İki yerden kırılan sol kolumda hep bir eğrilik kaldı. Ve ceset kokusu da burnumdan hiç gitmedi. Bazen koku artık yok gibi geliyor. Günlerce alamıyorum ama bir anda eskiden olduğundan da keskin şekilde yeniden burnuma gelip midemi alt üst ediyor. Bu, bana Çataldili öğreten ve yanımda çürüyen sevgili dayımdan kalan son hediye.

On Beş

Orman değişti. Ağaçlar bile eskisi gibi değil veya ben artık onları tanıyamıyorum; bana yabancılaştılar. Gövdelerinin kalınlaşmış olmasını, yaprak ve dallarının genişlemesini veya boyunun daha da uzamasını kastetmiyorum, sonuçta bunların hepsi doğal. Olağan büyümeden farklı şeyler var; orman artık kayıtsızlaştı. Eskiden olduğu gibi büyümeye devam ediyor ve önceden açık olan patika yollara yapraklar döküyor. Ormanda her şey arapsaçına döndü. Burası artık yuva olmaktan çıktı ve kendi hayatını yaşamaya, kendi kurulu ritmine göre nefes almaya başladı. Eski efendisinin yoluna çıkan bir fatih gibi davranıyor; öyle ki insan köye gidişlerden ormanın suçlu olduğunu düşünmeye başlayacak neredeyse. Bu yeri insanlar terk etti ve kendi kurtlarını saldıkları gibi ormanın da bağlarından kopmasına neden oldular ve orman kendini bir küf yığını gibi bırakıverdi. Membaya giderken patikada önüme sürekli engeller çıkıyor ve zorla da olsa yeniden patika yoldaki toprağa basmaya çalışıyorum, o an orman gücenmiş gibi hışırdayarak bir koma hâline giriyor ama çok geçmeden bilincini tekrar kazanıp silkiniyor ve dallarını, yapraklarını uzatmaya ve insanların yürüdüğü eski yolları iğnelerle örtmeye

başlıyor. Bir gün gelecek, membaya artık gidemeyeceğim ve işte o zaman güç tamamen onun ellerine geçecek.

Elbette köylüler de var, arada meyve, mantar ya da çalı çırpı toplamak için buraya geleceklerdir ama ormanla boy ölçüşemezler. Ormandan haddinden fazla korkuyorlar ve yetmezmiş gibi çeşit çeşit canavarlar –kurtadamlar, cüce cinler ve hayaletler– uydurdular. Bu zavallı budalalar perilere bile inanıyor; hatta Bilge Ülgas içini ferah tutsun çünkü sadık müritleri var, hem de bir dolu. Peri inancı devam ederken, Çataldilin unutulmuş olması tuhaf. Aptallık, bilgelikten daha güçlüdür. Cehalet, bir zamanlar üzerinde insanların yürüdüğü toprağın derinliklerine inen bir ağaç kökü kadar sağlamdır. Orman hızla genişliyor; köylü insanların sayısı artıyor ama Çataldil konuşan tek insan benim.

Tek insan... Bir akşam eve gelip kızarmış geyik cıdağılarından yemek üzere her zamanki yerime geçtiğimde, annem tam olarak böyle söylemişti. Vootele Dayı öleli yedi yıl oluyordu; boyum uzamıştı ama bedenim eskiden olduğu gibi inceydi ve kahverengi saçlarımın altında kızıl bir sakalım vardı. Annem, her tarafını özenle kızarttığı iyi bir parça eti önüme koymuş ve masanın diğer tarafına oturup sıkıntıyla iç çekmişti.

"Neyin var?" diye sordum, annemin bu soruyu benden duymak için iç çektiğini biliyordum. Bir kez daha iç çekti.

"Ailemizin tek erkeği sen kaldın," diye başladı. Aşina olduğum bir başlangıçtı çünkü sık sık böyle konuşurdu. Aslında annemin ne söyleyeceğini biliyordum, ne de olsa daha önce pek çok kez benzer konuşmalar yapmıştık.

Ormanda yeni bir şey yoktu; her şey, sessiz sedasız, kendi âlemine çekilmişti. Günlerimiz vücutlarında bit arayan kurtlar gibiydi: Önce uyluklarını dişlerler, ardından karın ve cıdağılar gelir, sonra kuyruk ve bu tekrar tekrar, vücudun sürpriz olabilecek başka bir parçası işin içine girmeden, hep aynı sırada devam eder.

"Evin tek erkeği sensin," dedi annem. "Mömmi'yle konuşmalısın. Salme onun yüzünden çok üzgün."

Mömmi kayınçomdu – Salme'nin beş yıldan uzun süredir birlikte yaşadığı büyük ve şişman bir ayı. Salme'nin evden gidişini çok iyi hatırlıyordum; gençken yaşadığı deneyimden sonra ayılara bakmaya katlanamaz olan annemde korkunç bir utanca ve mutsuzluğa neden olmuştu. Salme'nin etrafında bir ayının dolandığından uzun zaman önce haberimiz olmuştu ve annem Salme'yi boz ayıdan uzak tutmak için elinden gelen her şeyi yapmıştı ama elinde olan fazla bir şey de yoktu. Salme ormanda gönlünce dolaşırdı, ayı da aynen onun gibi canı ne zaman istese ormanda paytak paytak yürürdü; eh, yollarının sürekli bir ağaç altında kesişmesi şaşırtıcı değildi. Genç bir kız, ayı gibi kocaman, yumuşak, sevimli ve dudaklarında bal tadı olan bir şeye kolay kolay karşı koyamaz. Annem bütün gücüyle buna karşı çıktı ama Salme akşamları eve döndüğünde kıyafetleri sürekli ayı kılıyla dolu olurdu.

"Yine ayıyla buluşmuşsun!" derdi annem sızlanarak. "Bunun doğru bir şey olmadığını sana söyledim! Ayılar insana mutluluk vermez! Kötü hayvanlardır!"

"Mömmi hiç de kötü değil!" diye karşı çıktı Salme. "Tersine, o kadar iyi kalpli ki. Bilmiyorum, anne. Belki de senin ayın kötüydü; bütün ayıları onunla bir tutamazsın!"

Annem "onun ayısı" hakkında konuşulmasını sevmez, mutlaka yüzü kızarır ve konuyu değiştirirdi. Ama şimdi aynı şeyi yapamazdı; bir ayıyla kurlaşmanın yıkım getireceğini Salme'nin iyice anlamasını istiyordu. Böylece, biraz utanarak da olsa, bütün ayıların oyunbaz olduğunu ve kötülüklerinin bazen yıllar sonra ortaya çıktığını söyledi.

"Yıllar sonra!" Salme'nin tepesi atmıştı. "Evlenmeme gerek olmadığını da söylersin sen. Anne, Mömmi'yi seviyorum!"

Annem yalvardı. "Canım kızım, bunu bana yapma! Böyle şeyler söyleme! Duymaya bile katlanamıyorum. Küçüklüğünden beri seni ayılardan hep uzak tuttum, hep korudum ama sen tutmuş iyi yaptığım ne varsa mahvediyorsun!"

"Ama anne, ayı olmayacaksa kiminle evleneceğim?" diye sordu Salme. "Ormanda Leemet'ten başka genç erkek yok. Yoksa ihtiyar Ülgas'a mı gitmeliyim? O pis ihtiyar seni yumuşak, tonton bir sevimli ayıdan daha fazla mı memnun edecek?"

Annemin buna karşılık verecek bir cevabı yoktu, sadece hiç durmadan ağladı ve Salme de ayıyla buluşmaya devam etti. Bir gün geldi ve artık Mõmmi'nin yanına taşınacağını, onun yasal karısı olacağını söyledi.

"Mõmmi her gece eve dönmemden hoşlanmıyor," dedi. "Kalbi kırılıyormuş ve geceleri uyuyamıyormuş; aya bakıp öylece iç çekip inliyor."

"Onunla yaşamaya gidersen, asıl benim kalbimi kıracaksın!" Annem ağlayıp sızlanıyordu. "O ayı kıymetli kızımı elimden alacak!"

"Bunu nereden çıkarıyorsun?" diye söylendi Salme. "Aynı ormanda yaşayacağız. Gelip seni görürüm. Hem, anne, sen de beni görmeye gelebilirsin. Mõmmi, ondan böyle kaçmana çok alınıyor. Kaç kere seninle görüşmeyi istedi."

Annem şok içinde, "O ayının inine asla gelmem!" diye bağırdı ve sinek kılığına girmiş çirkin bir ayı kafasının üzerinde uçuyormuş gibi elini havada savurdu. "Asla!"

Salme meydan okurcasına, "Eh, ne yapalım, çok yazık!" diye düşüncesini ortaya koydu ve evden ayrıldı.

Annem tamı tamına bir gün dayandı, sonra yeni ev hediyesi olarak iki büyük parça av eti kızarttı, onları oflayıp puflayarak omzuna aldı ve isteksiz adımlarla Mõmmi'nin yuvasına doğru yürüdük. Ayı, saf saf kafasını yana yatırarak bizi karşılamaya geldi ve uysalca annemin ayaklarını yaladı.

"Ve işte Salme'nin annesi," dedi boğuk bir sesle. "Sizi birkaç kez ormanda görmüştüm ama böyle alımlı ve hoş bir hanımefendinin yanına gelmeye cesaret edemezdim."

Annemin nice zamandır bir kunduz gibi önüne set çektiği ayı aşkı artık dizginlenemezdi; gözyaşlarına boğuldu, Mõmmi'yi kucakladı ve onu kulaklarının arkasından öptü. Etlerin ikisi-

ni de ona verdi ve önündekileri iştahla yiyerek bir tanesi hariç bütün kemikleri diliyle tertemiz sıyıran ayıyı şefkatle izledi, ayı arka bacakları üzerinde doğrulup minnettarlığının işareti olarak annemin önünde yere kadar eğilince, sevgili annem de kalpten fethedilmiş oldu. Dönüş yolunda, daha önce bu kadar kibar bir ayı görmediğinden ve Salme için ne kadar mutlu olduğundan bahsediyordu.

"O ayı Salme'ye nasıl saygı göstereceğini, onu nasıl seveceğini biliyor," dedi. "Aslında ayılar çok sevimli hayvanlardır. Benim tanıdığım ayı..."

Annem tam bu sırada durdu çünkü babamın kafasını yiyen ayıyı bana överse pek nazik davranmamış olacağını fark etti. Ama annem yanılıyordu. Tanımadığım o ayıya karşı içimde hınç yoktu. Babamı hatırlamıyordum; onu hayal etmeye çalıştığımdaysa Köyün Büyüğü Johannes'in yüzünü görüyor ve onun Ints'i öldüresiye kadar sopayla dövmeye kalkıştığını hatırlıyordum.

Annem, Salme ve Mõmmi'ye her gün uğramaya başladı; onlara et götürüyor, mağaralarını düzenliyordu, Mõmmi ise buna karşılık yabani çiçekler toplayıp ağaçlardan indirdiği bal peteklerini getiriyordu. Salme sevgili ayısını kucaklamaktan çok hoşlanırdı ve ormanda genellikle Mõmmi'nin sırtına binip küçük bir kurbağaymış gibi onun tüylü boğazına yapışır, yanağını ensesine yaslardı.

Tambet elbette bu durumdan memnun değildi; Salme ile Mõmmi'nin evliliği ailemizi aşağılamak için ona bir neden daha vermişti. Kendince, ayıları insanların çok aşağısında canlılar olarak görüyordu. Ayılar kutsal koruya asla gitmezdi, rahat ve serseri bir hayat sürerlerdi, ayrıca boğazlarına da kadınlara da düşkündüler. Bir insanın açık açık bir ayıyla birlikte yaşaması utanç kaynağıydı. Böyle şeyler önceleri gizli gizli yapılmış tabii, aslında çok da yaygınmış; merhum Vootele Dayım, bütün erkeklerin Kuzeyli Ejderha'nın koruması altında savaşmaya gittiği eski zamanlarda bunun sık sık yaşandığını, onlar cephede yabancıları keserken ayıların, geride kalan kadınları teselli etmekten mutlu,

ağıllarda beklediğini söylemişti. Tambet, bu kadar bayağı bir şeyin o soylu eski günlerde yaşanmış olabileceğini kabul etmeye asla yanaşmazdı. Eski zamanlar onun gözünde güneşten yayılan kesintisiz, tek bir ışık demeti gibiydi; bu parlaklığı kirleten çirkin lekelerin hepsi yaşadığımız günden ama özellikle de bizim ahlaksız ailemizden kaynaklanıyordu.

Yine de, Tambet'in ayıları şehvet düşkünü olarak görmesinde haklı olduğunu kabul etmek gerek. Annem de tam bu yüzden akşamları sık sık iç çeker ve ailenin tek erkeği olduğumu söylerdi. Yıllardır Salme'yle mutlu mesut yaşayan Mõmmi yeni kızların peşine düşmeye başlamıştı. Hiie ormandaki tek kız olunca, Mõmmi ona kur yapmaya kalkıştı; başına çiçeklerden bir taç oturttu ve kafasını kederle sallayarak kızın etrafında dolandı ama Hiie bu yemi yutmadı. Evde ayıların şehvet düşkünlüğü hakkında anlatılan hikâyeleri duymamış olamazdı. Tambet ve Mall'un evinde pek iyi bir şöhretim olmadığı doğrudur ama bu Hiie'yle aramı iyi tutmama engel değildi.

Hiie artık on yedi yaşındaydı; hâlâ solgun ve sıskaydı, yere bakan gözleri ve kemikli omuzlarıyla güzel bir kız değildi. Mõmmi yine de Hiie'yi tavlamaya çalıştı çünkü ayılar bir kadına illa ki dış görünüşüne bakıp vurulmazlar, onları tahrik eden şey kokuları olur. Gelgelelim, kız Mõmmi'nin yaklaştığını görür görmez kaçardı. Ayı bu durumdan usandı ve ormanda başka genç kadın olmadığından avı için yeni bir alan buldu: Köy.

Orada da şansı yaver gitmedi. Köydeki kızlar Mõmmi'den deli gibi korkuyorlardı ve ne zaman ormanın ucuna kadar gitse, hepsi ellerindeki tırmık ve orakları bir tarafa fırlatıp çığlık çığlığa evlerine koşturuyor, kapılarını sıkı sıkı kapadıktan sonra iğrenç hayvanın hâlâ ağaçların arasında pusuda bekleyip beklemediğini görmek için ufak pencerelerinden dışarı gözetliyorlardı. Mõmmi, kızların bu davranışlarına çok üzülürdü çünkü kötü hiçbir niyeti yoktu. Tersine, genç hanımların hepsini canıgönülden sevebilirdi. Sayıları o kadar çoktu ki. Çok da tatlı kokuyorlardı. Ve ayının aklını çelen de buydu. Her gün ormanın sonuna

gidip fırsat kolluyordu ama eline bir şey geçmedi. Ayının tutkusu günbegün arttıkça, kızlar ondan daha fazla korkmaya başladı.

Salme aslında Mömmi'nin maceralarını gereksiz yere dert ediyordu, sonuçta köydeki tek bir kızın bile kollarını bir ayıya açmayacağı, bunu yapmaktansa ölmeyi tercih edeceği apaçık ortadaydı. Ama Salme yine de kıskançlıktan kuduruyordu. Mömmi, dili büyük bir arzuyla dışarı sarkmış vaziyette köyün karşısında otursun ve bağırarak kaçışan köy kızlarını izlesin istemiyordu. Ve evdeki "tek erkek" yani ben, Mömmi'yi aklını başına toplamaya davet etmek ve yanına kadar gidip hınzır ayıyı evine götürmek zorundaydım.

Annem şu anda benden tam olarak bunu yapmamı istiyordu.

"Bütün gün sinsi bir avcı gibi oralarda dolanıyor, Salme tamamen kendini kaybetmiş hâlde," diye yakındı. "Ayının doğası bu, kendini tutamaz, dedim; bütün kadınları taparcasına sever, dedim. Onlara bakmasına ses çıkarmasa. Kızlarla bir şeyler karıştıracak değil!"

Salme ile Mömmi arasındaki tartışmalarda annem genellikle ayının tarafında olurdu; ama her durumda kendisinin *ayıları anladığını* vurgulamaya bayılır, Salme'nin de aynı şekilde *onları anlamayı öğrenmesini* isterdi. Salme buna her zaman çok kızar, bağırmaya başlardı: "Sen kimin annesisin, benim mi Mömmi'nin mi?"

"Ah, sevgili kızım, tabii ki senin!" diye cevaplardı annem.

"Neden Mömmi'yi tutuyorsun?"

"Çünkü ayıları anlıyorum." Annem yeniden başlar ve bu böyle saatlerce devam ederdi.

Mömmi'ye bağırıp çağıracak hâlim yoktu ama tek erkek olarak annemi, kız kardeşimi ve ayısını zapt etmeye çoktan alışmıştım ve dediğini yapmazsam annemin beni rahat bırakmayacağını da biliyordum. Yorgun olduğumu, hemen uyumak istediğimi söylesem, ardı sıra gelecek itirazları tahmin etmek zor değildi: "Ama o senin kardeşin", "bebekliğinde sana o kadar iyi bakardı ki", "biz bir aileyiz; birbirimize yardım etmek zorundayız", "kö-

şemize çekilmemeliyiz." Yavaşça tabağımdakileri yerken mecburen, "Pekâlâ, gideceğim. Ama önce yemeğimi bitireyim," dedim.

Annem için yemek yemek kutsaldı ve beni acele ettirmedi. Bilerek çok yavaş çiğnedim. Salme'nin de ayıyı eve çağırabileceğini, bunun öyle zor bir şey olmadığını anneme kaç kez söyledim. Mömmi asla karşı gelmezdi; daha ilk seslenildiğinde itaat ederek ayaklanır, kendi kendine mutsuzlukla iç çekerek sarsak adımlarla mağarasına yollanırdı. Ama annemin buna da bir cevabı vardı: "Sen ailemizin başısın," diye konuya girer, "tek erkek" konuşmasıyla bitirirdi. Etimi bitirdim, biraz kaynak suyu içip ayağa kalktım.

"Peki, ben gidiyorum," dedim.

"Ah canım, hadi! Kız kardeşine bu iyiliği yap. Mömmi'ye kızma. Sadece yaptığı şeyin doğru olmadığını söyle."

"Ona hiçbir zaman kızmadım ki," dedim ve dışarı çıktım. Çoktan akşam olmuştu, orman da neredeyse karanlıktı ama yolumu gözlerim kapalı da olsa bulabilirdim. Mömmi, daha önce onu en az on kez bulduğum aynı yerdeydi, orada oturup köye bakıyor, hasretle iç çekiyordu. Neden geldiğimi hemen anlayıp ayağa kalkmaya hazırlandı ama ona hiçbir şey söylemedim, aksine gittim yanına oturdum ve onunla birlikte köye bakmaya başladım.

Ateş yakıyorlardı. Köyün bir ucunda büyük bir şenlik ateşi alev alıyordu ve kızlı erkekli gençler ateşin üstünden atlıyordu. Aralarında Pärtel de olmalıydı. Tartıştığımız günden beri onu görmemiştim ve diğerlerinin içinde seçemiyordum; köydeki bütün erkek çocuklar birbirinin aynısıydı, geniş omuzlar ve kırmızı tombul suratlar. Onları hiç sevmezdim; serseme benziyorlardı. Ama kızlar güzeldi; kız kardeşimden daha güzellerse, Hiie'den çok daha güzellerdi. Yani Mömmi'nin her gün onları gözetlemesinde şaşılacak bir şey yoktu.

Mömmi rüyada gibi, "Bir sürü kız!" dedi. Sonra bana bakıp göz kırptı, erkek erkeğeydik. "Onları sen de seversin, değil mi?"

"Evet," diyerek elimde olmadan itiraf ettim.

Hiçbir bağ kurmak istemediğim için kendimi köyden olabildiğince uzak tutmaya çalışıyordum. Ama kızlar gerçekten güzeldi. İnkâr edemem.

Köylülere bakarak bir süre oturduk.

Oğlanlar kızları dansa davet etti. Kızlar reddetmedi ve ellerini oğlanların bellerine koydular, ateşin çevresinde birlikte dönmeye başladılar. Birden çok kötü hissettim, ayağa kalkıp ayıya söylendim. "Bu kadar yeter, artık eve gidiyoruz! Salme endişeleniyordur. Her akşam buraya gelmenin anlamı ne?"

"Elimde değil," diye yanıtladı Mõmmi. "Kendimi burada buluyorum. Salme hoş bir kadın ama canım bazen fena hâlde bir körpe istiyor."

"Salme ne oluyor peki? Onun hâlâ körpe olduğunu düşünüyorum."

Ayı biraz suratını ekşiterek, "Salme geçen seneden kalan bal gibi," dedi. "O da iyi, ama..." Cümlesini bitirmedi.

"Yüzün hiç kızarmıyor mu? Kız kardeşim hakkında nasıl böyle konuşursun! Asıl her şeye yapışarak bala benzeyen sensin. Şimdi eve dön, orada kal. Her akşam seni geri götürmek için buraya gelmek gerçekten sinirlerimi bozuyor."

Mõmmi birden hınzırlık edip, "O zaman güzel kızlara sen bakabilirsin ama, değil mi?" diye sordu ve soğuk siyah burnuyla kasığımdan dürttü. Hiç beklemediğim bir şeydi; yüzüm kızardı ve cevap veremedim. Mõmmi, kızların rüzgârla kendisine kadar gelen kokusunu son kez içine çekti ve ağır ağır çalıların içine yürüdü. Ona eşlik etmek için yerimden kalkmadım. Başkalarının aile kavgalarına neden karışacaktım ki?

On Altı

Zaman zaman kızları düşünmedim diyemem. Ormanda hiç kız yoktu, Hiie'nin dışında. Annem bir gün Hiie'yi karım olarak kabul edeceğime adı gibi emindi. Ben o kadar emin değildim. Aslında başka bir kız görmeseydim, bütün kadınların Hiie gibi olduğunu düşünüp kaderime teslim olacaktım. Ama kız kardeşim vardı; gerçi kusursuz güzellikte değildi belki ama nereden bakılırsa bakılsın pekâlâ çekiciydi ve göz dolduruyordu. Ağaç dallarında çırılçıplak ay ışığı banyosu yapan kadınları Pärtel'le birlikte gizlice izlemeye gittiğimizde, kız kardeşimin arkadaşlarını da görmüştüm. Aralarında gerçek güzellik denilecek kızlar vardı. Şimdi hepsi köyde yaşıyordu ama köy de yedi denizlerin ötesinde değildi; aslında bize epey yakındı ve beni arada sırada ormanın sınırında dolanmaktan alıkoyacak hiçbir şey yoktu.

Evet, Mõmmi'yle karşılaştırınca daha matah değildim; ben de köy kızlarını dikizliyordum. Onları hasat toplarken, tırpanla tahıl biçerken ve –niye saklayayım?– gölde yıkanırken görmüştüm. Bir kızın neye benzemesi gerektiğini çok iyi biliyordum ve köyün kızlarıyla yan yana geldiğinde Hiie'nin sözü bile edilmezdi. Tatlı ve sevimli bir kızdı, sık sık görüşüp sohbet ederdik ama

hiçbir seferinde onu okşama arzusu hissetmemiştim. Hiie farklı bir türdü. Bazı çiçek türleri vardır, bir çayırlığın orta yerinde gözünüzü alan renk renk yapraklarıyla toplanmayı bekler gibilerdir ve onları en uzun çimenlerin arasında bile fark etmeden yapamazsınız. Çocukken annem için çiçek toplamaya çok meraklıydım. İlkbahar gelince açmaya başlayan sarı öksürük otlarından toplayıp eve götürürdüm. Aslında öksürük otu gerçekten bir çiçek değildir ve içeri girer girmez solar ama sarı çiçekleri baharın ölü otları arasında göze çarpar, toplanmayı ister. Sonradan açan altıntop çiçeğinden, papatyalardan, çan çiçeklerinden ve gelinciklerden bahsetmiyorum bile. Çocukken yanlarından öylece geçip gidemezdim; acelem olsa da renk renk çiçekleri görünce ayaklarım dolanır ve gidip toplamak için karşı konulmaz bir istek duyardım.

Ama bir de sizi hiç mi hiç heyecanlandırmayan pek çok bitki vardır. Bunlar ormanı dolduran çeşit çeşit çiçek sapı ve çimenlerdir. Onları toplamaya asla yeltenmezsiniz. Elinize sıradan otu çöpü alıp eve götürmek düpedüz komikliktir. O kurumuş otu neden eve götüresiniz ki? Ormanın tüm zemini çiçeklerle örtülemeyeceğine göre bu tür bitkilerin olması da tabii güzel bir şey ama gözlerinizi kamaştırmazlar. Ve ne yazık ki Hiie böyle bir bitkiydi. Ara sıra onunla ormanda görüşmeye hiçbir itirazım yoktu ama evime götürmek istemiyordum. Ben köyde büyüyen çiçeklere ilgi duyuyordum, özellikle de nilüferler gibi gölde çıplak yüzdükleri zamanlarda.

Durum buyken, evde annemin Hiie'yle birlikte yaşamaya başladığımda bizi nerede yatıracağıyla ilgili fikirlerini dinlemek çekilmez bir şeydi. Annem barakamızı genişletmek, kendisini barakaya ek bir eve almak ve eski kulübeyi tamamen bize bırakmak istiyordu. Anneme henüz evli olmadığımızı hatırlatarak buna her seferinde ölçülü bir şekilde karşı çıkmaya çalışıyordum ama o omuzlarını silkmekle yetinip, "Geleceği düşünmek zorundasın! Günün birinde evleneceksin değil mi, bu Hiie'den başkası olabilir mi? Ormanda başka kız yok," derdi.

Neyse ki annem evlenmem konusunda beni zorlamıyordu çünkü ona göre -ailenin tek erkeği olsam da- hâlâ çocuktum ve bana düşen annemin benim için hazırladığı etleri adamakıllı yemek ve iyi bir oğlan çocuğu gibi davranmaktı. Evlilik işine daha vakit olsa da annem kızarttığı etlerden Hiie'nin de tatması için heveslenmeye başlamıştı.

"Hiie de bazen bizimle birlikte burada yese ne güzel olurdu," dedi gülümseyerek ve ateşe üfledi. Annem, nedendir bilinmez, Hiie ile benim şimdiden bir çift olduğumuzdan en ufak bir şüphe duymuyor, utangaçlığımdan dolayı genç hanımımı eve çağıramadığımı düşünüyordu. Beraber yaşamıyor olsak da Hiie'yi öğle yemeğine çağırmamın bir sakıncası olmadığını, kaldı ki müstakbel gelinini ne kadar çabuk tanırsa o kadar iyi olacağını söyleyerek bana cesaret vermeye çalıştı.

Daha o an hayalinde Hiie'yle masada yan yana oturup tıka basa av eti yediğimizi canlandırmış gibi bana bakıp inandırıcı bir şekilde, "Endişelenme. Onu kendi kızım gibi severim!" dedi. Böyle konuştuğunda mutlaka iştahım kaçardı ama bir şey demezdim. En sonunda, Hiie'nin babasının kızını köyde doğmuş bir alçakla evlendirmeyeceği gerçeğinde teselli bulurdum.

Tambet buna asla izin vermezdi. Ailemize olan kini eskisi kadar kuvvetliydi. Geldiğini fark ettiğimde küçük bir çocuk gibi çalıların arasına kaçmaktan vazgeçmiştim, kaldı ki artık Tambet'ten bile uzun olduğuma göre böyle bir şey yapsam komik olurdu ama yine de birbirimize asla selam vermezdik.

Aslında o günlerde, ormandaki durum bir hayli sıradışıydı; sadece birkaç insan kalmıştık ve birbirimizle uzaktan yakından alakamız yoktu. Tambet ile Mall, ısırganların tepesinden uçan mağrur atmacalar gibi evimizin önünden hızla geçip gider, kafalarını çevirip bakmazlardı bile.

Bilge Ülgas da hâlâ hayattaydı, kırış kırış olup çok yaşlanmasına rağmen bizi tanıyor hatta bizimle konuşuyordu; ama sadece büyücülük yapacağı veya tehditler savuracağı zamanlarda. Kutsal koruda tek başına dolanmaktan besbelli kafayı yemişti;

her yerde periler görüyordu ve zamanının çoğunda herhangi bir ağacın dibine eğilip ağacın gövdesinde yaşayan ruha hediyeler sunuyordu. Küçük hayvanların başına gerçek bir bela olmuştu ve yürüdüğü yollar boylu boyunca kanla ıslanırdı. Çataldil yardımıyla sincapları, yabani tavşanları ve sansarları kendine teslim olmaya zorluyor ve boyunlarını bir sağa bir sola çevirip hepsini öldürüyordu. Sonra dizleri üstünde ilerleyerek bir meşe ya da ıhlamur ağacının yanına gidiyor ve köklerine taze kanı sürüyordu. Sonra hantal adımlarla korudan uzaklaşırdı ama çok geçmeden yeni bir orman perisi gördüğünü ve onu sakinleştirmek zorunda olduğunu düşünerek geri gelir, korkunç katliam yeniden başlardı. Tilkiler ve kokarcalar onun peşi sıra gelirler ve kurban edilen hayvanların leşlerine üşüşürlerdi; bu onlardan gelen bir yardımdı, aksi hâlde ormanda leş kokusundan duramazdınız.

Ülgas ailemize sürekli lanet okur, bağıra çağıra hemen kutsal koruya gitmemizi, yoksa koru köpeklerinin gelip bizi öldüreceğini söylerdi. Bütün hayatımı ormanda geçirmiştim ama koru köpekleri denen hayvanları hiç görmemiştim ve bu yüzden Ülgas'ın tehditlerini hiç ciddiye almadım. Ama hâlinde tavrında sinir bozan, itici bir şeyler vardı ve doğrusunu söylemek gerekirse ihtiyarın ölümünü dört gözle bekliyordum. Her an nalları dikmeye hazır gibiydi: Bir torba kemikten ibaret kalmıştı, arapsaçına dönen sakalı göbek deliğine kadar iniyordu ve birbirine dolanmış saçları oradan buradan diken gibi çıkıyordu. Neredeyse hiçbir şey yemiyordu ve ayakta kalmasını sağlayan tek şey deliliğiydi. Ama bu yaslandığı sağlam bir değnekti. Ülgas'ın ölümü yakın bir zamanda olmayacaktı.

Bizi sessizce aşağılayan Tambet ile Mall ve öfkesini yüzümüze kusan Ülgas'tan başka ormanda yaşayan bir Meeme kalmıştı, o da gittikçe daha fazla pisliğe gömülüyordu. Kıyafetlerini kara yosunları bürümüştü, ölü böcekler, dallarından düşen yapraklar ve her türden küf tüm yüzünü kaplayan sakalına yapışmıştı. Bu pisliğin altında sadece kirpiklerin ve örümcek ağlarının birbirine karıştığı iki gözü ve kırmızı, şişkin dudaklı ağzı seçiliyordu.

Meeme şarap kırbasını habire bu dudaklara götürüyordu. Kendine hâlâ içecek bir şeyler bulmayı başarmasına akıl erdirmek imkânsızdı; insan ona bakınca, topuklarından onu toprağa bağlayan köklerin çıktığını düşünebilirdi. Ama bu herif besbelli hâlâ ayağa kalkıp birilerini öldürebiliyordu çünkü keşişler veya demir adamlardan çalmadıkça şarap bulmak imkânsızdı.

Meeme'nin diğer insanlarla işi yok gibi bir şeydi. Bazen beni Hiie'yle gördüğünde birkaç açık saçık laf ederek bağırırdı, biz de başka bir yere giderdik. Ülgas'ın bir keresinde Meeme'yi açıkça bir çeşit Orman-Ana veya yosun perisi sandığına tanık oldum; Ülgas ona kurban sunmaya kalkışınca, Meeme gözünün tam içine tükürdü ve Ülgas burnu koparılan bir adam gibi arkasına bakmadan kaçtı.

Primat Pirre ile Rääk de hâlâ ormandalardı ama eski mağaralarında yaşamayı bırakıp bir ağaca taşınmışlardı. Kadim zamanlara olan sevgileri öyle bir boyuta varmıştı ki mağarada yaşamayı bile modern bir saçmalık olarak görüyorlardı. Onların gözünde köylüler tepeden tırnağa bataklığa gömülmüşlerdi; o bataklığa göğsüme kadar ben de batmak üzereydim, hâlbuki sağlam zemin çıplak toprak altındaki bir ağaç dalıydı.

Primatlar, eskisinden daha sağlıklı hissettiklerini ve mutluluk ile huzurun atalarından miras kalan hayat biçiminde bulunduğunu savunuyorlardı. Ağaca tırmanmanın gereksiz yere çekilen bir sıkıntı olduğunu düşünüyordum ve Pirre'yi tereddüt içinde, ağır ağır bir ladine tırmanırken gördüğümde ve yüzü çıplak pipisine batan iğnelerden acıyla buruştuğunda içim kötü oluyordu. Sonuçta Pirre ile Rääk birer primattı, örnek aldıkları ilkel maymunlar gibi değillerdi ve ağaçlarda yaşamak alışık olmadıkları, zor bir hayattı. Artık genç de değillerdi; kürklerine kırlar düşmüştü, dallarda dengede durmaya çalışırken çok sıkıntı çekiyorlardı. Yine de ilkeleri uğruna her türlü sınavdan geçmeye hazırdılar.

Sık sık onlara uğrardım, sonuçta ziyaretine gideceğim başkaları yoktu ama daha önemlisi Pirre ile Rääk'ten tuhaf fikirle-

rine rağmen kötülük gelmezdi. Bitleri hâlâ yaşıyordu, belki de vücudu büyüdükçe ömrü de uzamıştı. Hiç şüphesiz dünyadaki en yaşlı bit oydu. Pirre ve Rääk'le birlikte ağaçlarda yaşamaya başlamıştı ve büyük beyaz bir baykuş gibi dallardan birine tünüyordu. Bir tek Hiie yaklaştığında ağaçtan paldır küldür aşağı iniyor, onun bacaklarına sürtünmeye gidiyordu.

Hiie artık bitin sırtına binemeyecek kadar büyümüştü ama böcek hiçbir zaman bunu anlamış gibi davranmaz, her seferinde davetkâr bir şekilde öne eğilirdi. Hiie biti okşayıp sıvazladıktan sonra çocuk gibi tek bacağından tutardı ve böcek Hiie'yle birlikte diğer bacaklarının üzerinde mutlulukla zıplardı.

O gün de Pirre ile Rääk'in yanındaydım ve yine atalarının ömürleri boyunca ağaçlarda yaşayarak ne kadar iyi ettiklerinden, bir ladinin tepesinden bakınca manzaranın nasıl güzel olduğundan bahsediyorlardı. Pirre ile Rääk'i daha önce de yüksek dallarda sallanırken görmüştüm ve her seferinde ladinin üst dalları ikisinin ağırlığından uğursuzca sallandıkça aşağı düşüp kendilerini öldüreceklerinden korkardım. Bir keresinde Rääk düşecek gibi oldu ama şansı varmış ki ağacın gövdesindeki reçineye yapışan göğüsleri hayatını kurtardı. Tabii sonrasında da primatlar atalarının reçineli ağaçlara ev kurarak nasıl akıllıca davrandıklarından ve eski insanların bilgeliği karşısında sürekli hayrete düştüklerinden konuştular.

Pirre ile Rääk ağaçlarından aşağı artık neredeyse hiç inmiyorlardı –tüm yetişkinliklerini orada geçireceklerdi– ve topraktan çilek ya da yaban mersini gibi bir şey almak istediklerinde bitler gidip topluyordu. Ağacın altına oturmuş, Pirre ile Rääk'in konuşmalarını dinlerken birden ayak parmaklarımın üzerinde birinin süründüğünü hissettim. Ints gelmişti. Artık tam olarak yetişkin bir yılandı ve endamı, kuvveti yerinde bir yılan kral olarak alnında altından bir taç taşıyordu. Kafasını omzuma koydu, kulağıma bana söyleyeceği bir şey olduğunu fısıldadı.

Primatlarla vedalaştıktan sonra, Ints'in üzerine kıvrılıp güneşlenmekten hoşlandığı büyük ağaç kütüğünün oraya gittik.

Ints sanki şişmanlamıştı. Yanıma gelmeden bir şey yediğini, o anda da avını sindirdiğini düşündüm. Ağaç kütüğünün etrafına kıvrıldı, mahcup bir şekilde bana bakıp, "Leemet, dinle, sana söyleyeceklerim var. Çocuklarım olacak."

İşte haber diye buna denirdi. Ints'in bir karısı olduğu aklıma bile gelmemişti. Onu birkaç sefer diğer yılanlarla birlikte görmüşlüğüm oldu tabii, ama her şeyden önce bir yılanın erkek mi dişi mi olduğunu söylemek imkânsıza yakın bir şey. Hem sonra, Ints'in başka bir yılanı okşadığı dikkatimi çekmemişti. Tam bir şaşkına döndüm ve beni karısıyla tanıştırmadığı için Ints'e biraz kızdım. "Tebrikler! Böyle bir haber beklemiyordum. Karını bana niye hiç göstermedin?"

"Karımı mı?" diye şaşkınlıkla tekrarladı Ints. "Ne karısı?"

"Canım işte seni baba yapacak olan," dedim.

"Ama ben baba olmuyorum!" dedi Ints. "Anne olacağım. Çocuklarımı ben doğuracağım. Leemet, erkek olduğumu mu düşünüyordun? Ben dişi bir engereğim."

Ona bakakaldım; yılan değil de bir vaşak olduğunu söyleseydi aynı bu şekilde bakardım. Ints de bir o kadar afallamış vaziyette bana bakıyordu.

"Bildiğini düşünüyordum!" dedi. "Leemet, o kadar uzun zamandır arkadaşız ki. Tüm bu zaman boyunca erkek olduğumu nasıl düşünebildin? Leemet, gözümün içine bak. Kadın olduğumu hemen göreceksin!"

Baktım ama tek görebildiğim şey bir engerekle konuşuyor olduğumdu. Onun erkek mi dişi mi olduğu hakkında en ufak bir fikrim yoktu.

Ints gücenmişti. "Senin erkek olduğunu ilk bakışta anlamıştım!"

"Bunu bana bakınca hemen fark edebilirsin. Mesela, sakalım uzuyor. Kadınlarda böyle bir şey olmaz. Ints, gerçekten aklımdan geçmezdi! Hem sana Ints diyebileceğimi sen söyledin."

"Yani?"

"Ints erkek çocuklarına verilen bir isimdir."

"Bilmiyordum ki. Sadece engerek ismime uygun, güzel bir kelime olduğunu düşünmüştüm. Bu kadar kör olman beni gerçekten serseme çevirdi."

"Ben de sersemledim," dedim. "Cinsiyetin beni afallattı."

Bir süre sessiz kaldık.

"Neyse, bu hiçbir şeyi değiştirmez," dedi Ints sonunda. "Artık dişi olduğumu biliyorsun. Çocuklarım da olacak. Doğumum yaklaştı. Seninle konuşmak istedim çünkü arkadaşımsın, üstelik erkek ve dişi yılanlar arasındaki farkı bilemeyecek kadar ahmak olsan da bu böyle."

"Affet beni," dedim. "Ama senin de dediğin gibi, bu hiçbir şeyi değiştirmez. Arkadaş kalmaya devam edeceğiz ve anne olacağın için çok seviniyorum. Baba kim peki?"

"Ah, engereklerden biri. Bir gece birlikte olduk, ikimiz de ateşliydik ve oluverdi işte. Bir daha buluşmadık, bunu istemiyoruz da zaten. Pek aptal bir yılan; bırakalım da kendi bildiği gibi yaşasın."

"Ne demek istiyorsun?" Kafam karışmıştı. "Baba kendi çocuklarını büyütmeyecek mi? Evlenmiyor musunuz?"

"Yapma, çok kuralcısın!" dedi Ints kıkırdayarak. "Bu işler bizde böyle olmaz."

"Annenle baban şu anda birlikte yaşıyorlar," dedim.

"Şey, doğru, ama bir istisna bu. Onlar çocukları olmadan önce de arkadaştı. Çoğu durumda her şey çiftleşmeye bakar. Ateşlisindir, uygun bir engerekle karşılaşırsın, sonrası malum," diye açıkladı Int. "Ve hamile kalmayı başaramadıysan, başka bir engerek bulup onunla denersin, ta ki başarana kadar. İnsanlarda nasıl oluyor bu işler?"

Kızararak, "Bilmiyorum," diye dürüstçe söyledim. "Ama sanırım âşık olunca başlıyor ve..."

"Gerçekten mi?" diye bağırdı Ints. "Eh, bu kadar az olmanızın nedeni bu demek. Bizim amacımız çoğalmaktır."

Omuzlarımı silktim. Açık konuşmak gerekirse, insanların bu şeyleri nasıl hallettiğini bilmiyordum. Hiie'yle sık sık ormanda

buluşurduk ama besbelli ikimiz de, Ints'in ifadesiyle söylersem, ateşli değildik ki aramızda bir şey olmadı. Peki ya köyde nasıl oluyordu? Çok insan vardı, köyün kızları ile oğlanları her yere birlikte gidiyordu ve genellikle erkeklerin kızları okşadığını görüyordum; birkaç seferinde öpüştüklerini de görmüştüm. Ateşli mi oluyorlardı? Hayallere daldım; ormanın sonuna gittiğim bir gün köyden güzel bir kızla buluşuyordum, kız çiftleşecek birini arıyordu ve şansını benle denemeye karar vermişti. Bunun o sırada ateşli olduğum anlamına mı geldiğini bilmiyordum ama bir şekilde öyle olurmuşum gibi hissettim.

"Ne düşünüyorsun?" diye sordu Ints. "Anlattıklarımı hiç dinlemiyorsun. Şimdi yuvaya dönmek zorundayım ve bir süre görüşemeyeceğiz dedim. Şimdiden çok şişmanladım, etrafta sürünmem de zor oluyor. Ama bir hafta sonra filan beni görmeye gel, o zamana kadar çocuklar doğmuş olur. Doğuma fazla zaman kaldığını sanmıyorum."

Ağır ağır sürünerek uzaklaştı, ben de eve döndüm. Anneme Ints'in aslında dişi olduğunu ve bebek beklediğini söyledim. Duyduklarından çok etkilendi.

"Ne kadar hoş!" dedi hayranlıkla. "Ints'i görmeye gittiğinde mutlaka seninle geleceğim. Minik engerekler, onlar da küçük kurtçuklar kadar sevimli oluyorlardır belki. Ah, benim de bir torunum olsa! Leemet, artık fazla uzatma. Hâlâ gençsin. Ama Ints'e bak, senin eski oyun arkadaşın ve işte anne oluyor bile. Sen de Hiie'yi eve getir artık; küçük bir oğlunuz olsa ne kadar güzel olur!"

"Anne, lütfen!" diyerek derin bir nefes aldım ama annem durmadı ve bütün akşam küçük çocukların ne kadar tatlı olduklarını anlattı. Bebek bekleyenin ben değil de Ints olduğunu büsbütün unutmuş gibi davranıyordu ve ona bunu hatırlattığımda, "Evet, elbette, Ints olduğunu biliyorum! Ama sen de ondan geri kalmamalısın. Yakında kendi çocuklarını beslemeni bekliyorum!" dedi.

"Anne, Ints'in aksine ben erkeğim, çocuklarım olamaz!" di-

yerek itiraz ettim ama annem sadece elini salladı: "Elbette *senin* olamaz ama Hiie'nin olur! Hiie'den bahsediyorum!"

Bunu, Hiie bize taşındığında annemin hepimizi nerede yatıracağı hakkındaki bilindik konuşma izledi.

Anneme Ints'in hamileliğinden bahseder bahsetmez, bunu yaptığıma pişman oldum çünkü sakinleşmeyecekti. Çoktan düğün, torun hazırlıklarına girişmiş gibi davranıyordu. Keçi derisinden gömlekler dikmeye, mobilyaları bir yerden başka yere çekmeye başladı. Çocukların bizim kulübemizde doğmayacağını, Ints'in ufaklıkları için küçük gömlekler dikmenin anlamsız olduğunu çünkü gömleğin kollarının boşta kalacağını anneme açık açık anlatmaya çalıştı. Bana aldırmadı.

"Aptal olduğumu mu düşünüyorsun?" dedi öfkeyle. "Bebek engerekler için dikmiyorum bunları; senin çocukların için!"

"Benim çocuğum yok!" diye bağırdım.

Buna karşılık annemin yüzünde kurnaz bir ifade uyandı. "Biliyorum, seni hayta. Çok geçmeden yanında bebeklerin olacak!" der gibiydi. Ve mutlulukla gülümseyerek gömlek dikmeye devam etti.

Bir hafta sonra engereklerin ziyaretine gittik. Yılanların eski kralı olan Ints'in babası bizi mağaranın girişinde karşıladı ve hâlinden hoşnut bir şekilde kafasını salladı.

"Hoş geldiniz!" dedi. "Biz de sizi bekliyorduk. Küçük bir ailemiz oldu."

Annem gözyaşlarına boğuldu. İne sıkıştık ve Ints orada kaplan güveler kadar ufak üç engerekle birlikte yatıyordu.

"Ah, çok tatlılar!" diye cıyakladı annem ve kucağına kıvrılıp kımıl kımıl oynaşan küçük engereklere şefkatle tısladı.

Ints'i okşayıp tebrik ettim, o da her zamanki alışkanlığıyla başını dizlerime yaslayıp çatal diliyle elimi yaladı.

Küçüklere döndü, "İşte Leemet Amca!" dedi. "Ona merhaba deyin!"

Minik yılanlar, "Merhaba!" diye tısladılar.

"İnsanın kucaklayası geliyor!" diye bağırdı annem. "Ints,

mutlu olmayı hak ediyorsun! Bak, Leemet'in de yakında bir çocuğu olacak! Biliyorum. Evde hazırlıklara başladık bile."

"Ciddi mi?" Ints şaşkınlıkla gözümün içine bakıyordu. "Bu doğru mu?"

Sessizce tısladım. "Hayır. Annem uyduruyor."

"Ama gerçekten de çocukların olabilir," dedi Ints. "Kızışma zamanın gelmedi mi daha? Ya da senin deyişinle, âşık olmadın mı?"

"Hayır, olmadım!" dedim ve ayağa kalktım. Annem, Ints'in babasına beni ve Hiie'yi nerede oturtacağını, kendisinin taşınacağını ve keçi derisinden birkaç gömlek diktiğini anlatıyordu. Dinledikçe içim bunaldı. Su içmek istediğimi söyleyerek inden ayrıldım ama aslında gidip öylece bir ot öbeğine oturup önüme baktım.

"Leemet!" Biri beni çağırıyordu. Hiie. Tabii ya. O anda onu hiç mi hiç göresim yoktu. Kızışmış olamayacağıma göre.

"Git buradan," dedim canım sıkılarak.

"Bir şey mi oldu?" diye sordu Hiie. Gelip yanıma oturdu. "Ints'in çocuklarını görmeye gelmiştim."

Bir bu eksikti! Hiie'nin ne pahasına olursa olsun yılan inine girmesini istemiyordum. Annemi onu görür görmez yaygarayı basarken hayal ettim, sonra da Hiie'nin babasına açıklama yapardı: "İşte benim gelinim! Yakında çocukları olacak!"

"Ints'i görmeye şimdi gitmesen daha iyi," dedim ayaklanarak. "Biraz daha iyileşmesini bekle. Doğumdan sonra henüz tam toparlanamadı."

"Ne diyorsun!" diye bağırdı Hiie ve ine koşturmak istedi. Belinden yakaladım.

"Oraya şu anda gitmemelisin!" diye tekrarladım. "Lütfen!"

Hiie gözlerini kocaman açarak bana baktı. Tuhaf bir durumdu: Onu daha önce kollarımda tutmamıştım. Tam karşımdaydı hatta beni rahatsız edecek kadar yakındık. Onu bırakmak istiyordum ama Ints'i görmeye koşmayacağından emin olmalıydım. Onu tutmaya devam ettim. İkimiz de sessizdik, en azından ben

kendimde tarif edilemez bir tuhaflık hissediyordum. Ne yapacağımı bilmiyordum.

Sonunda kollarımı gevşettim ve geri çekildim. Hiie yerinden kımıldamadı. Gözlerini yere indirdi, tek kelime etmedi.

"Gitme, tamam mı?" dedim.

"Tamam," diye fısıldadı.

Ayakta durmaya devam ettik. Dudağımı ısırdım, kafamı bir tarafa çevirdim. Hiie kımıldamadı.

"Şimdi eve mi gidiyorsun?" diye sordum beceriksizce.

Hiie sesinde hissedilen bir rahatlamayla, "Evet, elbette!" diye hemen cevap verdi. "Görüşürüz!"

"Görüşürüz!"

Sonra da neredeyse koşar adım, peşindeki birisinden kaçıyormuş gibi gitti.

Her nedense kendimi tam bir aptal gibi hissederek Ints'in yuvasının önünde dikildim.

On Yedi

Hiie'yle işlerin biraz ters gittiğini çok iyi biliyordum. Kucaklaşmamızdan çıkaracağı anlamı tahmin etmek zor değildi. Kaba sözlerimden ve hemen eve gitmesini emretmemden paniğe kapılmıştı belki ama kollarımın onu eğreti bir şekilde sarmasından besbelli hoşnut olmuştu. Aç bir tilki kadar kemikli olsa da o an her nasılsa gevşemiş, yumuşaklaşmıştı. Gecenin yarısında gözüme uyku girmedi, içim hiç rahat değildi. Ertesi sabah Hiie'ye gitmeye, yılanların yuvasının orada hiçbir şey olmamış gibi davranmaya karar verdim. Onun hem o ani kucaklaşmayı hem de kaba sözlerimi unutmasını istiyordum. Hiie'nin arkadaşım olmasını istiyordum ama Ints'in çocuklarını gördüğünden beri daha da aşka gelen annem gibi yalan yanlış şeyler hayal etmeye başlamasını istemiyordum.

Böylece ertesi gün Hiie'ye bakınmaya gittim. Evde değildi ve şansım varmış ki kimse evde değildi. Sonra ormanda bir dolandım, Hiie'nin biricik bitini görmeye gidip gitmediğini öğrenmek için primatlara uğradım ama Pirre ile Rääk o sabah Hiie'yi görmemişlerdi. Yürümeye devam ettim ve ormanın sonuna geldiğimde birinin acıyla bağırdığını duydum.

Bir kız sesiydi ve önce Hiie'yi bulduğumu düşündüm. Sonra kimin bağırdığını gördüm; köyden bir kız. Biraz daha yakından baktım, kız Pärtel'le birlikte iki kez görmeye gittiğim eski tanışık Magdaleena çıktı.

Bir ağacın arkasında durup kızı gözetledim. Neden böyle ağladığını anlamamıştım ve başta yanına gitmeye niyetim yoktu ama bağırmayı bir türlü kesmeyince tereddütle ormandan çıktım ve ona doğru yürümeye başladım.

Magdaleena beni gördü ama tanımadı ve daha şiddetli bağırmaya, yardım çığlıkları atmaya başladı.

"Bağırma artık," dedim. "Sorun ne?"

"Kimsin sen?" diye haykıran Magdaleena kendini benden korumak için eline hasır bir sepet aldı.

"Leemet," dedim. "Uzun zaman önce sizin evinize gelmiştim, hatırlamadın mı? Bana çıkrığınızı göstermiştin, baban da yılan arkadaşımı ölesiye dövmek istemişti."

Magdaleena artık beni tanımıştı ama bu onu hiç de sakinleştirmedi ve topladığı çilekleri etrafa saçarak sepeti bana fırlattı.

"Babam o iğrenç yaratığı öldürmeliydi!" diye bağırdı. "Yılanlardan nefret ediyorum! Marifetlerini gör işte! Bir tanesi beni ısırdı! Bacağıma bak! Öleceğim!"

Sağ bacağı gerçekten de kütük kadar olmuş, çok şişmiş ve kızarmıştı. Magdaleena bacağını oynatmaya çalıştı ama bunun çok acı verdiği açıktı ve yeniden inlemeye koyuldu.

"Ölüyorum, ölüyorum! Zehrin etkisini çoktan hissetmeye başladım! O yılan beni öldürdü! İğrenç, korkunç yaratık! Yardım et! Baba! Yardım et!"

"Bas bas bağırıp durma," dedim. Aslında bir insanın küçük bir tavuk gibi çaresiz, bu kadar aciz olması ve bir engereğin kendisini ısırmasına izin vermesi karşısında hayrete düşmüştüm.

Ints'in bir keşişi nasıl öldürdüğünü kendi gözlerimle görmüştüm elbette ama bana kalırsa keşişler ve demir adamlar zaten insan ırkından değillerdi çünkü ne insanların ne de yılanların dilini anlayabiliyorlar, dahası büsbütün anlamsız sesler çıkarıyorlardı.

Böcek gibiydiler ve onları istediğiniz kadar öldürüp ısırabilirdiniz. Ama Magdaleena insandı ve engereğin biri onu gerçekten de ısırmıştı. Bu gözüme o denli aşağılayıcı göründü ki Magdaleena adına cidden utandım. Her şey bir yana, Çataldili neden anlamıyordu? Basit bir tıslama, engereğe, üzerine atlayacağı bir fare ya da kurbağa değil, kız kardeşi olduğunu anlatmaya yetecekti. Ama bu kız, Çataldili öğrenmiş olması gerekirken, şimdi baldırındaki iki kırmızı diş iziyle yerde yatmış acıdan kıvranıyordu. Bir insana yakışanı yapıp engereklerin seviyesine çıkmak dururken, bile isteye kendini hayvanların seviyesine düşürmüştü.

"Yardım et, ölüyorum!" diye sızlanmaya devam etti Magdaleena. "Baba, kurtar beni!"

"Baban Çataldil biliyor mu?" diye hafiften kibirlenerek sordum çünkü cevabı tahmin ediyordum.

Magdaleena irkilerek, "Tabii ki hayır!" dedi. "Öyle bir şey yoktur! Onu sadece şeytan anlar!"

"Şeytan" kimdi bilmiyordum ama kızın ses tonundan tahmin ettiğim kadarıyla köyden biri olma ihtimali yok gibiydi. Magdaleena'nın yanına oturdum.

"O zaman babanın sana şu anda bir yardımı dokunmaz," dedim. "Zehri kanından çıkarmak için seni ısıran engereği çağırmak gerek. Kanı bacağından emerek alacak, sen de düzeleceksin. Büyütülecek bir şey değil; buraya gelmesi için hemen şimdi tıslıyorum."

Magdaleena şüpheyle bana baktı ama küçük bir çocukken Vootele Dayı'dan öğrendiğim çok basit bir tıslama sesi çıkardım ve çok geçmeden küçük bir tür yılan kıvrılarak yanıma geldi. Kral yılanlar halkından olmayan, sıradan bir engerekti ama bana yabancı değildi; Ints'lerin yuvasında birlikte kış uykusuna yatmıştık.

Magdaleena, yılanı görünce irkildi ve minik yılan bu sefer kendisini tamamen yutmaya gelmiş gibi panik içinde emekleyerek kaçmaya çalıştı. Hemen onu tuttum ve kaçmasına gerek olmadığını, ben izin vermeyeceğim için yılanın onu ısırmayaca-

ğını söyledim. Magdaleena, olduğu yerde kaldı ve gözlerini kendisinden ne istediğimi söylememi beklerken kıvrılıp yatan ufak yılana dikti. Yılanı nazikçe selamladım ve zehri Magdaleena'nın bacağından geri emmesini istedim.

"Hem onu niye ısırdın ki?" diye sordum. "İnsan olduğunu görüyorsun."

Engerek, "Ama Çataldil bilmiyor," dedi. "Ayrıca sepetiyle bana vurmaya çalıştı. Ona benimle ne derdi olduğunu sordum ama cevap vermedi. Eh, ben de onu soktum. Bir kez daha üzerime gelmesine izin vermem!"

İç geçirdim.

"Sen de görüyorsun ya, bu insanlar düpedüz aptallar," dedim mahcup olarak. "Onları affet. Akılları tam olarak yerinde değil; Çataldili de bu yüzden öğrenemiyorlar. Ama onları ısırarak eline bir şey geçmez, bir dahaki sefere uzak dur."

"Ben de onları ısırmak istemiyorum ama önce bu kız başlattı," diye açıkladı engerek. "Neyse, tamam, ondan nefret etmiyorum. Daha iyi emebilmem için bacağını uzatsın."

"Bacağını uzatman lazım," dedim. Magdaleena tıslamalarımızdan doğal olarak hiçbir şey anlamamıştı. "Bir daha sepetinle yılanlara da vurma. Sana hiçbir şey yapmadılar."

"Ne yapayım çok iğrençler!" dedi Magdaleena ağlayarak ama bacağını da ona söylendiği gibi uzattı ve gözlerini sıkı sıkı kapadı. Engerek yaranın üzerine dayanıp emmeye başladı. Şişin indiği fark ediliyordu: Kırmızı kalın kütük, narin ve ince bir bacak olmuştu. Engerek kafasını kaldırıp ağzını yaladı.

"Emmekten dilim gıdıklandı," dedi. "Bitti! Bir damla zehir bile kalmadı."

Ona teşekkür ettim ve küçük yılan çimenlerin üzerinde kıvrıla kıvrıla geri gitti. Magdaleena ayağa kalktı ve yüzünde şüphe dolu bir ifadeyle iyileşmiş bacağını destekledi. Artık iyiydi. Zehir temizlenmişti.

Sonra birden üzerime atıldı ve yanağımdan öptü.

"Teşekkürler!" diye haykırıp bana sıkıca sarıldı. "Hayatımı

kurtardın! Sen bir sihirbazsın! Bir büyücü! İyi büyüler yapıyorsun! Benimle gel; babama gidelim! Yaptığın şeyi ona da anlatmak istiyorum."

Normalde bu öneriyi kesinlikle kabul etmezdim. Johannes'le karşılaşmak içimden gelmiyordu. Ama tutkulu bir öpücükten hafifçe ıslanmış yanağımla Magdaleena'nın kollarında dururken, nasıl hayır diyeceğimi bilemedim. Önceki gün Hiie'yi kollarıma almıştım. Şimdi Magdaleena beni okşuyordu; ama iki kucaklaşma birbirinden nasıl da farklıydı! Hiie'yle kendimi rahatsız hissetmiştim ama Magdaleena'nın kolları arasında durmak çok güzeldi. Artık ağlayıp sızlamıyordu; tam tersine mutlulukla ışıldadığı için ne kadar güzel olduğunu görebiliyordum. Nasıl olduğunu tarif etmeye yeltenemem bile. Yalnız şu kadarını söyleyeyim, kusursuz olduğunu düşündüm; Hiie'den çok daha güzeldi, ablamdan ve hatta ablamın en hoş, en dolgun vücutlu arkadaşlarından bile daha güzeldi. Ints'in söyleyeceği gibi, tam o anda kızıştığımı hissettim.

Durum buyken, Magdaleena'nın davetini nasıl reddedebilirdim? Gittim.

Aradan geçen zamanda saçlarına aklar düşmüş olan Köyün Büyüğü Johannes beni gördüğünde hiçbir şaşkınlık belirtisi göstermedi.

"Her şey üçlü birlikte emrolunur," dedi ve yüzünün önünde tuhaf bir hareket yaptı. Sonradan, bunun haç işareti denen bir çeşit tuhaf büyü olduğunu öğrendim ama bu büyülü sözlerin herhangi bir şeye yaradığını hiç görmedim. Johannes elimi sıktı. "Üçüncü kez ormana kaçmayacağından eminim. İstavroz çıkaran bir insan, yırtıcı hayvanların gezindiği ve şeytanın hükmettiği yere ait değildir. İçeri girsene, çocuğum. Kahvaltı vakti."

"Baba, bugün başıma ne geldi bilemezsin," dedi Magdaleena araya girerek. İçeri geçmemizi bekleyemedi ve yılanın kendisini nasıl soktuğunu, bacağının şişmesini ve son nefesini vermek üzere

olduğunu düşündüğünü hemen orada, kapı eşiğinde anlattı. Sonra benim yılanı nasıl çağırdığımı ve bacağını iyileştirdiğimi anlattı.

Heyecandan bağırarak konuşuyordu. "Baba, bu bir mucize, değil mi?" Bu insanların böyle önemsiz şeylerden heyecanlanması beni bir anlamda utandırmıştı. Ama bir yandan da Magdaleena'nın coşkusunu görüp keyifleniyordum çünkü gözlerinin büyük bir sevinçle ışıldadığını görmek güzeldi.

Johannes cevap vermedi; ellerini göğsünde birleştirip kafasını eğmekle yetindi.

"Baba, bir şey söyle!" diye yalvardı Magdaleena. "Bir mucize yaşadığımı düşünüyorum. Yoksa... Şeytanın işi mi bu?"

Beti benzi atan Magdaleena huzursuzca benden tarafa baktı. "Cadılık olarak mı görüyorsun? Yılanın bacağımı emmesine izin vermemem mi lazımdı? Ama baba, ölecektim! Ne kadar kötü olduğumu bilmiyorsun. Baba, bir şey söyle, lütfen! Niye sessiz kalıyorsun?"

Köyün Büyüğü Johannes sessizce, "Dua ediyordum," diye yanıtladı ve dosdoğru Magdaleena'ya baktı. "Korkma, evladım. Tanrı'nın yolundan çıkmadın. Yılan şüphesiz pis bir hayvan, şeytanın kendi eseri; ama Tanrı'nın gücü onun gücünden üstündür. Kutsal bir amaç uğruna en iğrenç yaratığı bile kullanabilir. Uğursuz yılanı sokması için yönlendiren şeytandı ama merhameti sonsuz olan Tanrı seni kurtarması için bu oğlanı gönderdi. Tanrı, yılanı kendi zehrini emmeye ve kendi zehrinde boğulmaya zorladı. Tanrı'ya şükürler olsun!"

"Yılanlar dünyada kendi zehirlerinde boğulmazlar," dedim. "Magdaleena'yı sokması tamamen yanlışlıklaydı, ben de yarayı temizlemesini istedim. Mucize filan yok; Çataldil sözcükleri bilsen yeter."

"Onları kimse bilmez!" diye diretti Magdaleena. "Senin anlaman ise tam bir mucize!"

"Çataldil sözcükleri her insan öğrenebilir," dedim sessizce. "O kadar büyük bir beceri de gerekmez. Eski günlerde bu sözcükleri herkes biliyormuş ve yılanlar tek bir insanı bile ısırmazmış."

Ansızın çok mutsuz hissettim ve belli belirsiz bir ölüm kokusu duydum; böyle anlarda hep burnuma gelen bir kokuydu. Bu kokudan kurtulamıyordum, sanki dayımın bedeninin yakılmasından sonra o koku gökyüzüne bırakılmış ve yukarıdaki mavilerle karışmıştı da rüzgâr onu her an bana getirebiliyordu. Pis koku bir yağmur bulutu gibi geliyordu ve ilk damlalar burnuma dolana kadar gelişini fark etmiyordum. Çoğunlukla üzgün olduğum zamanlarda gelirdi, o anda da üzgün hissediyordum çünkü karşımdaki baba kız Çataldil bildiğim için bana hayranlıkla bakıyorlardı, hâlbuki bu bana bir insanın konuşabilmesi kadar veya yürümek için bacaklarının ve iş görmek için ellerinin olması kadar doğal ve sıradan geliyordu. Birden, en ufak bir şey paylaşmadığım bu yabancı insanların yanında kendimi çok yalnız hissettim. Kendimi, en az Vootele Dayı'nın cansız bedeninin tek arkadaşım olduğu o kilerdeki kadar yalnız ve terk edilmiş hissettim. Daha rahat nefes almak için kafamı çevirdim ama koku yanımdan gitmiyordu ve tüm dünya leş kokusuyla dolmuş gibiydi. Köyün Büyüğü Johannes beni içeri davet etti. Girdim ama orada bile koku vardı.

Magdaleena masayı kurmakla meşguldü, Johannes ise yanıma oturdu ve elini omzuma koydu.

"Bak şunu bil; Tanrı seni bu iş için seçmemiş olsaydı, Çataldil sözcükleri öğrenemezdin," dedi. "Tanrı benim kızım gibi masum bir çocuğun ölmesini istemez ve bu yüzden yani sen ormandan gelip Magdaleena'nın hayatını kurtarasın diye zihnini yılanların diline açık duruma getirdi."

"Tanrı hakkında bir şey bilmiyorum, bilmek de istemiyorum," dedim. "O sözcükleri bana dayım öğretti. Köye taşınıp bütün sesleri unutmazsa her insan Çataldil konuşabilir."

Johannes daha fazla açıklama yapma isteği duydu. "Unuttuğumuz bir şey varsa bile bu da Tanrı'nın isteğidir. Tanrı bizim yılanlarla konuşmamızı istemez çünkü yılanlar onun düşmanıdır. Tanrı'nın düşmanına söyleyecek neyimiz olabilir ki? Dünya üzerinde hiç kimse yılanlarla konuşmaz. İnan bana. Çok gezdim

ve ne konuştuğumu biliyorum. Yılanların yanında kalan zavallı son halk neden biz olalım? Bizden daha akıllı olanlara kulak vermemiz gerektiğini düşünüyorum. Yabancılara. Onlar taştan kalelerin, manastırların nasıl yapıldığını biliyor; gemileri hızlı ve büyük; vücutları okun bile delip geçemediği zırhlarla kaplı. Bu akılları onlara yılanlar mı verdi? Hayır, bu sırları Tanrı sayesinde keşfettiler! Tanrı yollarına ışık tuttu, onları güçlü kıldı ve Tanrı onu dinlediğimiz takdirde bize de yardım eder."

"Çataldildeki sözcükleri bilmiyorsan, ne taş ne demir bir işe yarar," dedim. "Arkadaşım olan bir engereğin bir keşişi boğazından ısırdığını görmüştüm. Keşiş oracıkta öldü."

"Yüce Tanrım!" diye bağırdı Johannes. "Bu ne hainlik! O yılana lanet olsun. Görüyorsun ya, keşişlerimize saldırırken bile şeytana hizmet ediyorlar. Şükürler olsun ki, o keşiş şimdi şüphesiz cennette, ebedi huzura kavuştu."

"Aslında, tilkiler ve başıboş kurtlar tarafından yendiğini düşünüyorum," dedim. "Çataldil bilmiyorsan, bir kurbağadan daha sefilsindir. Neden tek bir tıslama bile çıkaramayan o aptallar gibi olalım? Onlar insan değil; sadece haşarat."

Böyle konuştuğuma anında pişman oldum, çünkü Çataldil, karşısında karanlık bir âlem olarak dururken, Johannes de haşaratlar gibi mide bulandırıcı bir yaratıktı. Ama o öfkelenmedi. Hatta güldü!

"Evlat, sen cidden ormanda çok fazla yaşamışsın," dedi, hiç de hoş olmayan bir kibirle. "Nasıl olur da kendini akıllı ve Tanrı'nın adına bütün dünyaya hükmeden o güçlü yabancıları bir avuç aptal olarak görürsün? Öyle olsaydı Kutsal Baba'nın yani Papa'nın da aptal olması gerekirdi; o da Çataldil bilmiyor! Kastettiğin bu muydu? Sakın ha; yoksa korkunç bir günah işlersin. Aslında bunu sana sormam bile günah. Kesinlikle günah çıkarmam gerekecek."

"Papa kim ki?" diye sordum.

"Papa Tanrı'nın dünyadaki vekilidir," dedi Johannes saygılı bir sesle ve yüzü bal yalamışçasına tatlı bir hâle büründü. "Kut-

sal şehrimiz Roma'da yaşar, şefkatli bir baba gibi bize kol kanat gerer. Daha küçük bir çocukken onu ziyaret etmiş, ayaklarını öpmüştüm. Demir adamlar, dünya gücünü göreyim ve Hıristiyanların ne kadar bilge, ne kadar güçlü olduğunu anlayayım diye, o zamanlar bir orman çocuğu olan beni yanlarına almışlardı. Roma'ya götürüldüm, Papa'nın huzuruna çıkarıldım ve orada gördüğüm ihtişam, o görkem nefesimi kesti. Her tarafta altın, gümüş ve değerli taşlar parıldıyordu; kiliseler taştan yapılmıştı, o kadar yüksek çan kuleleri vardı ki şu ormandaki tek bir ladin bile onlara erişemez. Yabancıların hizmet ettiği Tanrı'nın en güçlü olduğunu o zaman anladım; bu hayatta bir şeyler elde etmek istiyorsak, akıllı davranıp ona yönelmek ve bizi bütün dünyanın önünde gülünç konuma düşüren o aptal, sığ gelenekleri unutmak gerek. Eve döndüm ve hâlâ çocuklar gibi yaşadığımızı görüp utandım; hâlbuki diğer uluslar çoktan yetişkin olmuşlardı. Onlara yetişmek için acele etmeliydik; dünyanın geri kalanında gündelik yaşamın parçası olan bütün gerekli bilgileri öğrenmeliydik. Neyse ki topraklarımıza artık daha fazla şövalye ve din kardeşlerimiz gelmeye başlamıştı. Bize her konuda yardım ettiler ve nasıl medeni insanlar olacağımızı gösterdiler. Bana inan, bir gün gelecek onlarla eşit olacağız."

"Tam da bu yüzden Çataldili unutmamamız lazım," dedim.

Johannes iyice yakına gelene kadar öne eğildi.

"Sevgili çocuğum, şimdi söyleyeceğim şeyi aklından çıkarma," diye fısıldadı. "Gerçekte Çataldil sözcükleri diye bir şey yok."

Öyle hayret verici bir iddia da bulunmuştu ki kahkahayı patlatamadım bile; sadece daha ne tuhaf şeyler konuşacağını ya da yapacağını görmek için Köyün Büyüğü'nün gözlerinin içine baktım.

"Evet, öyle şeyler yok!" diye tekrarladı. "Kilisenin bunlarla ilgili hiçbir şey bilmemesi başka türlü nasıl açıklanır? Sence Tanrı dünyadaki elçisi olarak Papa'yı seçtiyse, ona mutlak güç bahşetmez mi? Papa'nın gücü her şeye yeter. Söylediği her söz doğrudur

ve Tanrı'nın yardımıyla nehirlerin akışını tersine bile çevirebilir. Çataldil sözcükleri gerçek olsaydı, Papa ve onunla birlikte diğer kutsal insanlar da bunları anlardı ama anlayamazlar çünkü Tanrı yılanlara konuşma gücü vermemiştir. Onlarla konuşmamalı. Yılanlar öldürülmeli ya da duanın gücüyle uzaklaştırılmalı ve bütün kutsal insanlar Tanrı Kelâmı'ndan yardım alarak yılanları Cehenneme geri yollayabilir. İşte durum bu! Bugün çocuğumu bir yılandan kurtarman senin gücünden değil, Tanrı'nın gücünden dolayı! Cennet'ten aşağı baktı ve yılana Magdaleena'nın yarasını temizlettirdi."

"Ne demek şimdi bütün bunlar?" diye sordum. "Şu anda seninle nasıl konuşuyorsam, o yılanla da aynen öyle konuştum. Ben biliyorum."

Johannes buyurgan bir sesle, "Böyle bir şey mümkün değil!" dedi ve ifadesi sertleşti. "Yılanlar konuşmaz. Sadece sen öyle sanıyorsun! Ormandan ayrılman lazım. Oraya şeytan hükmediyor; seni yoldan çıkarıyor ve onun yüzünden olmayan şeyler duyuyorsun, olmayan şeyler görüyorsun. Köye gel, seni vaftiz edelim ve kiliseye gitmeye başla; çok geçmeden Çataldilin bir aldatmaca olduğunu anlayacaksın!"

"Asla böyle bir şey olmayacak!" dedim ayaklanarak. "Tamamen aklımı kaybetmiş olmam lazım! O sözcükleri biliyorum! Dinle!"

Uzun uzun tısladım ve en iyi Çataldilimle konuştum ama Johannes bana boş boş baktı. "Tıslamaktan başka bir şey yapmıyorsun, bunun bir anlamı yok! Unut bu aptallığı! Ulusumuzun hâlâ bir çocuk gibi yaşadığını söylerken kastettiğim buydu. Artık büyümeliyiz! Diğerleri gibi yaşamanın zamanı geldi! Çataldil yok!"

"Hayır, var. Herkes Çataldili eskiden olduğu gibi anlasaydı, şimdi aramızda yabancılar yaşamazdı!" dedim. "Kuzeyli Ejderha hepsini öyle yerdi ki kıyıda kemikleri bile kalmazdı!"

"Ah şu çocukluk!" dedi Johannes. "Kuzeyli Ejderha da ne? Görkemli şövalyelerin ve kılıçlarının karşısında kimse ayakta duramaz!"

Çileden çıkmıştım. Johannes tamamen saçmalıyordu ama onu söylediklerime inandıramıyordum. O şövalyeleri kılıçlarıyla birlikte yutması için Kuzeyli Ejderha'yı ortaya çıkaramazdım. Ejderha bir yere gizlenmiş, yuvasında uyuyordu ve elimde beni ona götürecek anahtar yoktu; zaten onu uyandıramazdım. Çataldildeki sözcüklerin gücünü ispatlamamanın bir yolu da yoktu çünkü Johannes'in evine engerek çağıramazdım. Bir yılanla konuşacak olsam bile Johannes kendisine anlamsız gelen tıslamadan başka bir şey duymayacaktı. Farklı dünyalarda yaşıyorduk; birbirlerinin kabuklarının içini göremeyen salyangozlar gibiydik. Kabuğumda Çataldil ve Kuzeyli Ejderha olduğunu söyleyip diretebilirdim ama nasıl olsa bana inanmayacaktı çünkü o kendi kabuğunda Tanrı'yı ve Roma'daki Papa'yı görüyordu.

İçim iyice karardı ve burnuma gelen leş kokusu arttı, bu yüzden çekip eve gitmek istedim ama o sırada Magdaleena yanıma geldi, elini omzuma koydu ve beni yemeğe çağırdı. Yiyecekleri şeyi tahmin edebiliyordum. Magdaleena beni babasının küçük evine çağırdığında onu nasıl geri çevirmediysem, şimdi aynı şekilde masalarına da oturacaktım.

On Sekiz

Şüphelerim beni yanıltmadı. Masada büyük bir somun ekmek, onun etrafında içleri yapış yapış, tuhaf malzemelerle dolu büyüklü küçüklü kâseler ve tabaklar vardı. Görüntülerinden midem bulandı ama Magdaleena yanıma oturunca saçlarının kokusunun burun deliklerimi doldurup boğazıma aktığını ve leş kokusunu bastırdığını hissettim ve Magdaleena'nın tadını alabileceğimi düşündüm. Artık masadaki iğrenç şeyler canımı sıkmıyordu; Magdaleena için midemin altüst olmasına hazırdım. Johannes masanın ucuna oturdu, ellerini birleştirdi ve gözlerini yere eğip bir şeyler mırıldandı. Magdaleena babasının yaptıklarını yineledi. Bunun neredeyse kurbanlık hayvanları kesmeye başlamadan önce Bilge Ülgas'ın tekrarladığı sözler kadar işe yaramaz bir tür büyü olduğunu tahmin ettim. İkisi de mırıldanmayı fazla uzatmadı ve Johannes çok geçmeden kafasını kaldırdı, bir eline ekmek somununu, diğerine bıçağı aldı ve kalın bir dilim kesti.

"Bu senin, uzaklardan gelen misafirimize!" dedi ve ekmek dilimini uzattı. "Ekmek, Hıristiyanlığa inanan halkların ana yemeğidir. Ekmek kutsaldır. Ekmek bizden büyüktür."

Ekmek parçasına zar zor saklayabildiğim bir tiksintiyle uzandım, derin nefes alıp ucundan bir parça kopardım. Tam hatırladığım gibi tadı berbattı; ağzımda büyüdü ve dişlerime yapıştı.

"Üzerine biraz tereyağı sür," diyen Magdaleena bana küçük bir tabak uzattı; içindeki kokuşmuş, sarı yağla yüz yüze geldik. Ancak ölüm tehdidi altında olsam bu şeyden yemeye ikna olabilirdim.

"Durma, al hadi. Tadı güzel," dedi Magdaleena ve bıçağın ucuyla bir parça ekmeğin üzerine sarı yağdan sürüp ısırdı, yüzündeki ifade çilek yiyor olsa bu kadar tatlı olurdu.

Cesaretimi topladım, kendi ekmeğimin üzerine küçük bir parça tereyağı koydum ve yemeye çalıştım. Daha berbat olacağından korkmuştum ama yine de midemi bulandırdı.

"Hiç et yemez misiniz?" diye sordum.

Ekmeğini iyice tadına vararak çiğneyen Johannes, "Kutsal günlerde yeriz," diye cevapladı. "O günlerde masamızda mutlaka domuz veya kuzu eti olur."

"Niye sadece kutsal günlerde? Her gün neden yemiyorsunuz?"

"O kadar zengin değiliz. Halkımız hâlâ fakir," diye açıkladı Johannes. "Sadece kalelerde yaşayan centilmen şövalyelerin durumu her gün et yemeye yeter. Biz bu kadar saçıp savursak, kendi sonumuzu hazırlamış oluruz."

Kendimden emin, "Ormanda bir sürü hayvan var," dedim. "Geyikler, keçiler, yaban tavşanları... Onlardan niye yemiyorsunuz?"

Johannes somurttu.

"Kim yakalayacak onları? Şövalyeler tabii avlanmaya gidiyor; hızlı atları ve yabancılardan aldıkları keskin mızrakları var sonuçta. Ama benim gibi bir ihtiyarın keçi yakalaması olabilecek iş değil. Yaban tavşanlarına gelince, yollarına ip gerilebilir ama onlar da o kadar kurnaz ki tuzağa düşmüyorlar."

Yine canım sıkıldı. Karşımda Çataldilden vazgeçmiş hatta varlığını bile şiddetle yalanlayan bir adam oturuyordu. Doğ-

ru yolda olduğuna inanarak kararından gurur duyuyor ve beni kendi yolundan götürmek istiyordu. Sanki kendi ellerini kesip atmıştı da şimdi bir paçavra gibi çaresizce yerde kıvranıyordu. Annem Johannes'ten daha genç değildi, ayrıca kadındı ve epey şişmandı ama her gün iri bir geyiği zorlanmadan öldürebilirdi. Tabii her gün koca bir erkek geyiği bitiremezdik, söylediğimin bununla alakası yok ama prensipte mümkündü. Papa denen birini gördüğü için göğsü kabaran bu adamsa bir yaban tavşanı bile avlamaktan acizdi. Daha önce komik iplerle vaktini boşa harcamıştı, şimdi de aptal bir tavşanın kendisinden kurnaz olmasından yakınıyordu. Bir keçinin ancak at ve mızrakla, o da saatler alan bir av sonucu öldürülebileceğinden adı gibi emindi! Çataldil sözcüklere, onların yardımıyla bir keçiyi saniyeler içinde kendisine itaat ettirebileceğine neden inanmıyordu? Bir kez daha tamamen farklı bir dünyadan geldiğimi hissettim.

Tahta bir kaşık uzatan Magdaleena, "Biraz da lapadan al," dedi. Masanın ortasındaki geniş bir kâsenin içinde daha önce hiç görmediğim, Magdaleena ve Johannes'in iştahla yediği vıcık vıcık bir şey vardı.

Kaşığımla kâsenin içindekileri itelerken, "Nedir bu?" diye şüpheyle sordum.

"Un lapası," dedi Johannes. "Faydalı bir katı yiyecektir. Bir tabak dolusu yedin mi çalışmak için gerekli gücü toplarsın."

"Bu yiyecek nereden geliyor?" diye tiksinerek sordum. Annemi misafirlerine böyle yemek artıkları ikram ederken hayal edemiyordum. Bu çamur gibi şeyi fırlatır atardı; belki de doğayı kirletmesin diye ormana götürüp gömerdi. "Roma'daki Papa da bundan mı yer?"

Johannes kafasını iki yana salladı.

Azarlar gibi, "Papa'nın bununla ne işi olur?" diye sordu. "O, Tanrı'nın bu dünyadaki vekili; kendimizi onunla kıyaslayamayız. Onun masası tabii ki daha zengin olmalı. Hizmetçileri en seçilmiş av kuşlarının, hayvanların etlerini sofraya koyar, Papa'nın misafirleri için uzak ülkelerden, nadir bulunan meyveler gelir.

Biz bu şekilde yaşamaya kalksak aptallık etmiş oluruz. İnsan yerini bilmeli: Biz küçük ve fakir bir milletiz!"

"Ben her gün et yiyorum," dedim.

"Kusuruma bakma ama sen, evladım, sadece bir orman çocuğusun," dedi Johannes sertçe. "Kurt da patlayana kadar et yer, ne yani onu mu örnek alalım? Biz aydınlığın peşinden gider, Tanrı'ya hizmet ederiz; o da karşılığında bize her gün yediğimiz bu ekmeği ve yanındaki diğer şeyleri verir."

"Bu söylediklerinin hiçbir anlamı yok," dedim ekmeğimi kenara ittirerek. Kalanı bitiremeyecektim çünkü lapayı gördükten sonra artık midem iyice bulanmıştı. "Kurt olmayı bu köyde yaşamaya tercih ederim, o zaman hiç olmazsa adam gibi yemek yer, sapla samanla pişirilmiş bu pisliği çiğnemek zorunda kalmam."

Johannes ile Magdaleena sessiz kaldılar ve tuhaf tuhaf bana baktılar.

Sonunda Johannes, "Böyle konuşma," dedi sakin ve dikkatlice. "Evlat, şimdi dürüst ol da söyle bakalım, bir insanın ruhuna yükleyebileceği en ağır günahı işledin mi? Kurtadam oldun mu?"

Öğrenmek istediğim için sordum. "Kurtadam da ne?"

"Kötü büyü yaparak kurt şeklini alan insana denir," diye açıkladı Johannes. "Dindar keşişler bana böyle bir şeyin mümkün olduğunu söylediler; kendi ülkelerinde bu şeytanlığı yapan günahkârlar varmış. Gerçekten, söylesene, bunu kendine yaptın mı yapmadın mı? Korkunç bir suç!"

"Böyle bir şey mümkün değil," dedim kayıtsızlıkla. "İnsan insandır; kurt da kurt. Kurtların sütünü alır, üzerine binersin. Hiçbir insan süt vermek ya da birilerini sırtına almak istemez, bu yüzden kurda dönüşmek de istemez. O keşişler aptal."

"Bilgili ve akıllı adamlar," diye karşı çıktı Johannes. "Ama bu pis büyüye karışmadığını söylerken sana inanıyorum. Dürüst bir yüzün var ve bir gün iyi bir Hıristiyan olacaksın."

Masadan kalkarken, "O zor biraz," diye söylendim. Johannes, Magdaleena'ya doğru bir baş hareketi yaptı.

"Hadi dışarı çıkın, çocuk da köyü bir görsün. Ormana geri dönmeyeceğini umuyorum."

"Manastıra gidebiliriz," dedi Magdaleena. "Keşişler orada ilahi okur. Genç köylülerin hepsi dinlemeye gider. Olağanüstü güzeldir!"

"Evet, oraya gidin," diye onayladı Johannes. "Kutsal kilise korosu ruhu tazeler. Hadi hadi, gidin. Benim daha çalışmam lazım. İnsanoğlu karınca gibidir; ekmeğini alın teriyle kazanmak kaderinde vardır."

Ne karıncanın ne Johannes'in Çataldil bildiği düşünülürse, pek yerinde bir benzetmeydi ve orman ahâlisinin gözünde ikisi de en sefil yaratıklar arasındaydı. Bunu Köyün Büyüğü'ne söyleyecek değildim; Magdaleena'yla bir yere gitmekten memnundum ve tartışma çıkarmak istemiyordum. Yan yana yürüyorduk, omzum ya da parmak ucum ne zaman Magdaleena'nınkilere sürtünse, içimde bir şeyler hızla kımıldanmaya başlıyordu. Elimi tekrar tekrar Magdaleena'ya çarpacak şekilde sallamak istiyordum ama kızın ona zorla sokulduğumu düşünmesinden korktuğum için tam tersine bir yaprak gibi iyice büzüldüm ve ona olabildiğince dokunmamaya, sürtünmemeye çalıştım. Şimdi, onca yıldan sonra, bu kadar utangaç davranarak aptallık ettiğimi görüyorum. Benim gibi sıkılgan insanların kalmadığına şaşmamak gerek. En sonunda yok olacağını bile bile güneş batmadan önce kısa bir süre için uzayan gölgelerdik yalnızca. Ben de yok oldum. Hiç kimse hâlâ hayatta olduğumu bilmiyor.

Magdaleena'yla yürümeye devam ettik; ben bir yanda ona duyduğum dokunma arzusu diğer yanda huzurunu kaçırma korkusuyla savaşırken, Magdaleena tamamen farklı şeyler düşünüyordu. Birden durdu, beni bir ağacın arkasına çekip heyecanla fısıldadı: "Kurtadama dönmediğini söylerken babamı mı kandırıyordun? Aslında bunun nasıl yapıldığını biliyorsun, değil mi?"

"Bilmiyorum," dedim. "Böyle bir şey mümkün değil. Bir mahlûk bir diğerine dönüşemez. Engerekler deri değiştirir ama bu onları ne kör yılana ne de çayır yılanına çevirir. Kurtadama

dönüşen tek bir insan bile yoktur. Böyle bir şeye inanmak büsbütün aptallık."

Magdaleena, "Ben inanıyorum!" der demez kelimelerimi daha dikkatli seçmediğim için yerin dibine girdim. "Keşişler de bundan bahsediyor. Leemet, bana anlatmak istememeni anlıyorum. Babam bunun korkunç bir günah olduğunu söyledi, sen şimdi benim de aynısına inandığımı sanıyorsun. Ama hayır; düşününce insanın nefesi kesiliyor. Bir kurda dönüşebilmeyi çok isterdim!"

Bunun karşısında omuzlarımı silkmekten başka bir şey yapamadım.

"Nasıl yapıldığını bana da anlatsana," diye ısrar etti Magdaleena.

"Gerçekten bilmiyorum!" diye yanıtladım. Magdaleena'ya yardım etmeyi istiyordum; öyle güzeldi ki onun için her şeyi yapabilirdim ama kurda dönüşmek imkânsızdı ve bunu yapamazdım. Sonra aklıma güzel bir fikir geldi.

"Sana Çataldil sözcükleri öğretmemi ister misin?"

"Onları kullanarak kurda dönüşebiliyor musun?" diye sordu Magdaleena.

"Hayır. Ama Çataldil bilirsen tüm hayvanlarla konuşabilirsin. Konuşabilenleri kastediyorum tabii. Pek çok hayvan bunu yapamaz. Yine de Çataldil sözcükleri anlayıp onlara itaat ederler. Mesela, kendine hiç zorlanmadan yiyecek bulabilirsin; bir geyiği yanına çağırıp öldürmen yeter. Öğretmemi ister misin? Zor değil!"

"Pekâlâ, nasıl olacak?" diye sordu Magdaleena. Öğrenmeye can atar gibi bir hâli yoktu, sonuçta Çataldil sözcükleri kurtadam olmak kadar iyi bir ödül vaat etmiyordu.

En basit ıslık seslerinden birini çıkardım, ardımdan Magdaleena da konuşmaya çalıştı, ama ağzından Çataldille alakası olmayan bir tür vızıltı ancak çıktı.

"Fena değil," dedim. "Başlangıç için zor oldu; ben bile acıyana kadar dilimi bükmek zorunda kaldım. Yeniden deneyelim. Nasıl yaptığımı dikkatlice dinle ve benden sonra tekrar etmeye çalış."

Yeniden tısladım, Magdaleena sesin titreşimlerini daha kolay fark edebilsin diye bu kez çok yavaş ve dikkatliydim.

Magdaleena kendini sıkarak temkinli bir şekilde tekrar etti, öyle ki yüzü kıpkırmızı oldu ve dişlerinin arasından balgam saçıldı. Ama Çataldilde konuşmuyordu.

İçimi çekerek, "Hayır, olmuyor," dedim.

"Sen ne yaptıysan aynısını yaptım," dedi Magdaleena.

"Aslında yapmadın," dedim onu olabildiğince gücendirmemeye çalışarak. Magdaleena'nın öğrencim olmasını çok istiyordum. Ormanın bulabildiğim en güzel yerlerinde derslere başlayabilir, bir ağacın altında oturup birbirimizle yarışarak Çataldil konuşabilirdik. O ağacın altında belki başka şeyler de olurdu. Bu harika gelecekten ne olursa olsun vazgeçmek istemiyordum, bu yüzden yeni bir ses çıkardım ve Magdaleena'dan da denemesini istedim.

Tıslamamı baştan sona dinledikten sonra, "Bir öncekiyle tıpatıp aynı," dedi Magdaleena.

"Nasıl yani? Farkı duymuyor musun? Bu seslerin hiçbiri aynı değil. Yeniden dinle!"

Önce bir sözcüğü, sonra ikinci bir tanesini tısladım.

"Benim için hepsi aynı tıslamalar," dedi biraz hırçınlaşarak. "Ben de senin gibi söylüyorum." Yeniden tısladı ama hiçbir anlamı yoktu; bu tıslamayı bir engerek duymuş olsaydı, tıslayanın ağzına ölü bir fare girdiğini ve gerçekten bir şeyler anlatmak istiyorsa önce bunu yutması gerektiğini söylerdi.

Elbette Magdaleena'ya böyle söylemedim, kaldı ki ağzında fare de yoktu. Kusur dilindeydi. Benim isteğim üzerine ağzından dışarı çıkarttığı küçük ve pembemsi dili insanı şaşırtacak kadar hantaldı. Magdaleena'nın dili oynamıyordu; sadece ekmek öğütmek ve lapa yutmak için vardı. Yanlarında yüzerken Pirre ile Rääk'in popoma bakıp orada kuyruk olduğuna dair hiçbir iz görmediklerinde ne kadar üzgün göründüklerini hatırladım. Kuyruk yeri nasıl kaybolduysa, Magdaleena'nın ağzında da tıslamayı sağlayan kaslar gelişmemişti. Dili çok gerilere uzanıyor-

du; gereğinden fazla büyük ve güçsüzdü. İnsanlar gözlerimizin önünde eksiliyordu: Dedemin zehirli dişleri bana geçmemişti; Magdaleena'nın düzgün bir dili bile yoktu. Duyması becerisi de körelmişti; bir sesi diğerinden ayıramıyordu. Çataldil onun için hiçbir anlamı olmayan, daha çok denizdeki dalgaların çarpma sesi gibi sonsuz, tek bir ıslıktan ibaretti.

Pes etmeye mecburdum. Magdaleena, Çataldil öğrenemezdi ve hayatının sonuna kadar köyde, tırmıkların ve çıkrıkların arasında yaşamaya mecburdu. Doğru, onun yaşamak istediği hayat da zaten buydu. Emsalsiz bir hazineyi yitirmişti ama bunu umursamıyordu.

Beceriksizce, "Sana Çataldil öğretemem," dedim. "Sesleri hiçbir zaman kendiliğinden çıkaramayacaksın. Dilin esnek değil."

Magdaleena duyduklarından üzülmüş biri gibi davranmadı.

"Fark etmez," dedi. "Yılanlarla konuşmak istediğim yok zaten. Onlardan korkuyorum. Bak, hadi başka şeylerden bahsedelim. Perileri gördün mü?"

"Ne perisi?" dedim kendimi zorlayarak; bu konu aklıma hemen Korunun Bilgesi'ni getirmişti.

"Ormanda yaşayan periler!" diye fısıldadı Magdaleena. "Babam onlara da inanır ve baktığında çok akıllı bir adamdır; yabancı bir ülkeye gitmiş, dünyanın bütün gizemlerini görmüş. Yabancıların dilini bilir, onlarla konuşmuşluğu da var. Yabancılar da ormanın perilerle, hayaletlerle ve yeraltında yaşayan cüce cinlerle dolu olduğunu söylüyor. Hepsi şeytanın hizmetkârı olduğu için ormana giden insanın sonu iyi olmaz. En azından ormanın çok içlerine gitmemeli, yoksa cinler ve ruhlar onu yoldan çıkarıp kendi kalelerine götürürler. Onları mutlaka görmüşsündür!"

Ürkütücü değil mi? Bu insanlar Çataldili inkâr ediyordu, ormanda değerli ne varsa onlara yabancı ve tuhaf geliyordu ama periler, Bilge Ülgas'ın uydurduğu o masal kahramanları, bütün köye yayılmış, oranın sakini olmuşlardı! Umutsuzdum. Ne söylemem gerekiyordu? Magdaleena'yı peri diye bir şeyin olmadığına inandırmaya çalışsam bile bana asla inanmazdı ve insanları

kurtadama dönüştüren hile gibi perileri de ondan sakladığımı düşünürdü. Ama Ülgas ile Tambet'in kırık plak gibi tekrarlayıp durdukları aynı boş laflarla martaval okumak berbat bir şeydi. Omuzlarımı silktim.

"Onlarla çok fazla karşılaşmadım."

"Ama bir ya da iki tane görmüşsündür? Neye benziyorlar?"

"Of... Magdaleena, bir şeyler dinlemeye gitmiyor muyduk?"

"Bana anlatmak istemiyorsun," diye fısıldadı. "Anlıyorum. Periler sırlarını açık etmene izin vermiyor. Neyse en azından artık onları gördüğünü biliyorum. Bunu diğerlerine de anlatabilirim – perileri ve ruhları görmüş bir orman çocuğu tanıdığımı söylerim! Ağızları açık kalacak!"

Elimi kavradı, beni hızla yola doğru çekti ve ılık avcunu hissettiğimde her şeyden çok ellerimin heyecandan terlemesinden korktum. Birkaç evi arkamızda bıraktık, sonunda yıllar önce Ints'in bir keşişi öldürdüğü aynı yere geldik. Manastır bu yerin yanındaydı. Magdaleena beni bir duvarın üstüne çekip oturmamı işaret etti.

"İçeri girmeyecek miyiz?" diye sordum.

"Tabii ki hayır! Burası manastır; kadınlar içeri giremez. Şövalye ya da keşiş olmadığına göre sen de öyle; sıradan köylü çocuklar giremez. Yabancılar, köylüleri şatolarına kabul etmez."

"Ama baban girmiş," dedim. "Yanılmıyorsam – yani Papa'yı görmek ve..."

"Babam istisna. Köyümüzün en itibarlı adamıdır, herkes ona bu yüzden saygı duyar. Yabancılarla onların dilinde nasıl konuşacağını bilir, bunu bana da öğretti. Her şeyden çok neyi arzu ediyorum söyleyeyim mi? Bir şövalyeden şatosuna davet almayı! Nasıl yaşadıklarını görmeyi çok istiyorum. Çok yakışıklılar, heybetli ve vakurlar! Zincirden örme zırhları yok mu! O tüylü miğferleri! Çok nadiren de olsa bazen köylü kızları şatolarına davet ederler ama bütün kızları değil. Umarım ben de kabul edilirim. Kabul edilmek zorundayım! Yoksa buna katlanamam!"

Manastır duvarlarının arkasından, ağır ağır söylenen şarkı duyuldu. Magdaleena bir duvara dayanıp gözlerini kapadı.

"Muhteşem değil mi?" diye fısıldadı. "Nasıl güzel söylüyorlar! Bu müzik için deliriyorum!"

Keşişlerin şarkı söylemesiyle ilgili kafamda herhangi bir fikir oluşmadı. Daha çok karın ağrısıyla sızlanıp inleyen birinin çıkardığı seslere benziyordu ve çok geçmeden fark ettiğim gibi keşişlerin şarkı söylemesi insanın uykusunu getiriyordu. Pestil gibi olmuştum; müzik kulaklarımı sarmalayıp yosundan yapılmış bir başlık gibi kafama konmuştu. Yanımda duran Magdaleena'nın kokusu burnumda, kafamı onun omzuna dayamayı ve mutlu bir uykuya dalmayı istiyordum. Ama buna cesaret edemedim, gözlerimi kapanmamaları için zorladım. Şarkı bitmek bilmiyor, bir mağaranın derinliklerinden gelen inilti sesleri gibi yankılanıyordu. Esneyince ağzıma bir sinek girdi. Sineği geri tükürdüm, üzerimdeki ağırlık biraz da olsa azaldı. Gözüm Magdaleena'ya daldı.

Uzun eteğini bacaklarının altında sıkıştırıp kafasını dizlerinin üzerine dayamıştı ve keşişlerle birlikte mırıldanıyordu. Öyle tatlı, öyle güzeldi ki keşişlerin sesi kulağımda gittikçe azalıp yok oldu. Magdaleena'ya yoğunlaştım, göze çarpmadan kendimi ona yaklaştırdım. Boynumu bir sıcaklık bastı ve kalbim heyecandan gümledi, gelgelim hedefime ulaşmıştım ve nihayet Magdaleena'nın yanı başında oturuyordum. Elimi kızın çıplak bacağının üzerine koydum ve hafifçe bileğine dokundum. O an kan büyük bir kuvvetle beynime hücum etti ve gözümün önünü dahi göremez oldum. Bir kez daha Magdaleena'nın bacağını okşadım. Aynı anda sesler gelmeye başladı ve manastırın köşesinde birkaç köylü oğlan göründü. Aralarında yıllardır görmediğim eski arkadaşım Pärtel de vardı.

On Dokuz

Üç oğlan vardı: Pärtel'in dışında, ondan (ve benden) daha kısa olan ufak tefek iki çocuk. Ama hepsinin insanı aynı derecede hayrete düşüren geniş omuzları vardı, öyle ki vücutları neredeyse dörtgen olmuştu. Bu güçlü omuzların sıkıcı tarla sürme işinden ve sabana koşulmuş bir öküzü itelemekten geldiğini sonradan öğrenecektim. Güdüklükleri kötü beslenmenin sonucuydu; durmadan ekmek ve lapaya dadandığınızda boyunuz gökleri bulmuyor doğal olarak. Kaldı ki, uzun olmak köylülerin isteyeceği bir şey değildir: Ekin biçerken elinizdeki tırpanla sürekli toprağa eğilmeniz gerekir ve uzun bir omurganız varsa canınız feci yanar. Hayat, güdük ama alışılmışın ötesinde sağlam yapılı olanlar için her açıdan daha kolaydır. Köy hayatını ancak bu teresler kaldırır.

Pärtel, şapkalı mantara benzeyen bu heriflerin tepelerinden bakıyordu ama omuzlarının genişliğinin arkadaşlarından geri kalır yanı yoktu. Güçlü kuvvetli gerçek bir erkek olmuştu ve benimle birlikte ay ışığındaki kadınları gözetleyen, bir zamanlar en iyi arkadaşım olan o bildiğim çocuktan geriye pek bir şey kalmamıştı. Yine de onu hemen tanıdım. O da beni tanıdı. Doğrudan

bana bakarak, "Gerçekten sensin. Sonunda köyde yaşamaya geldin öyle mi? Gelmeyeceğini düşünüyordum."

"Hiçbir yere geldiğim yok." Cevabı yapıştırdım. "Sadece Magdaleena biraz müzik dinlemek için buraya davet etti. Selam, Pärtel."

Pärtel yüzünü buruşturdu.

"O ismi tamamen unutmuşum ama sen hâlâ hatırlıyorsun. Son görüştüğümüzde sana söyledim. Artık ismim..."

"Peetrus, evet, hatırlıyorum."

"Aynen!" dedi Pärtel-Peetrus. "Bunlar da arkadaşlarım Jaakop ile Andreas. Bu da Leemet. Ormandan."

Jaakop ile Andreas bana bakıp ellerini uzattılar. Köyde anlamadığım başka bir alışkanlık da buydu. Neden sürekli birbirlerine dokunmak zorundaydılar? Sevdiğin bir kıza dokunmak istemeni anlarım; bu farklı bir mevzu. Kardeşim Salme bir ayının yumuşak kürkünü karıştırmanın çok güzel olduğunu söylemişti; gerçi ben hiç yapmadım ama düşündüğümde bir ayının kalın kürkü gerçekten de ele ılık bir his verip insanın avcunu gıdıklar. Engerek derisi de ipek gibidir, okşayanda hoş bir his uyandırır. Ama köydeki oğlanların kaba, kirli ve nemden yapış yapış elleri var, hem tırnaklarının içi ekmek kırıntılarıyla dolu. İnsan onlara dokunduktan sonra elini soğuk bir nehir suyuna daldırıp birkaç saat orada tutmak istiyor. Yine de hislerimi belli etmedim ve yerel geleneklerine saygımdan bu genç adamların ikisinin de ellerini sıktım; primatların ayakları gibi korkunç derecede büyük ve kaba saba ellerdi.

"Ormanda hiç insan kalmadığını düşünüyorduk," dedi Andreas. "Neyin vardı, niye daha önce gelmedin? Hasta filan mıydın?"

Hayatımda sadece bir kez –iğrenç çavdar ekmeği yedikten sonra– hasta olduğumu söylemek istedim ama saygısız davranıp insanlarla ilk dakikadan kavga etmek âdetim değildir. Omuzlarımı silkmekle yetinip bir şeyler geveledim.

"Canını sıkma," dedi Jaakop babacan bir tavırla. "Varsın geç

olsun. Etrafa çoktan bakmışsındır herhalde, temizledikten sonra kendi tarlanı ekebileceğin bir alan buldun mu?"

"Hayır, daha bakmadım," dedim, küstahlıktan uzak ama dürüst bir cevaptı.

Jaakop hemen tavsiye vermeye girişti ama neyse ki Magdaleena bu gereksiz muhabbete son verdi.

"Çocuklar, sessiz olun," diye rica etti. "Şu anda keşişler şarkı söylüyor! Dinleyelim!"

Pärtel ile yanındakiler sessizce oturdular.

Bir süre sonra Pärtel, "Muhteşem söylüyorlar," dedi. "Leemet, onları daha önce dinlememiştin yanılmıyorsam?"

"Keşişler ormana şarkı söylemeye gitmiyorlar, değil mi?" dedi Andreas dalga geçerek. "Manastırlarını bizim köyün yanına kurmaya karar verdikleri için şanslıydık. Yoksa adam gibi ilahi dinlemek için başka topraklara gitmemiz gerekecekti."

"O ne?" diye sordum.

"İlahi," diye tekrarladı Andreas. "Bu yaptıkları müziğin adı 'ilahi'. Bugünlerde bütün dünyada el üstünde tutuluyor. Sen de sevmişsindir herhalde?"

En güvenlisi uzlaşmak gibi göründüğünden, "Evet," dedim temkini elden bırakmadan; hayır cevabı muhakkak bir tartışmayla sonuçlanırdı. "Ama tek kelimesini bile anlamıyorum."

"Şey, Latince de ondan," dedi Pärtel. "İlahiler Latince okunur, her yerde böyledir. Bu dünya müziğidir!"

"Çocuklar, sessiz olamıyorsunuz değil mi!" dedi Magdaleena öfkesinden deliye dönerek ve ayaklanıp bizden uzak bir köşeye gitti. Sonra yeniden oturdu, kulağını manastır duvarına dayadı hatta dikkatini daha iyi vermek için gözlerini de kapadı.

"Nasıl ilahi okunduğunu biz de öğrenmeyi düşünüyoruz," dedi fısıldayarak Andreas. "Kızlar buna deli oluyor. Keşişlerin çevresi kadınlarla dolup taşar, hanımefendiler kendilerine alıcı gözle baktığında mutlaka ilahi söylemeye başlarlar."

"Evet, bir süredir pratik yapıyoruz," dedi Pärtel. "İyi de gidiyor ama koromuzda hiç kastrato olmaması sorun."

"O kim?" diye sordum.

"Kastratolar en ünlü seslerdir," diye açıkladı Jaakop. "Bu manastırda da bir tane var ve bir tarla kuşu gibi yüksek sesle ilahi söyler. Çünkü taşakları yerlerinden koparılmıştır."

"Ama bunun acısına nasıl dayanılır!" dedim. Daha önce hiç bu kadar ayıp bir şey duymamıştım.

Andreas büyüklük tasladı.

"Ormandan geldiğin hemen anlaşılıyor," dedi. "Acıymış! Acısa da kimin umurunda! Bütün dünyada insanlar taşaklarını kestiriyor. Papa'nın yaşadığı yerde, Roma'da, erkeklerin yarısının taşaklarının olmadığını Büyüğümüz Johannes'in kendisi söyledi; ilahileri insana bastığı yeri unutturacak kadar güzel söylüyorlarmış. Orada âdet böyle. Johannes bana aslında onun taşaklarını da kesmek istediklerini söyledi. Bir piskopos teklif etmiş. Yazık ki araya bir şey karışmış ve Johannes oradan ayrılmak zorunda kalmış; plan da gerçekleşmemiş. Buralarda taşak kesmiyorlar. Dağ başında yaşıyoruz burada!"

Büyük Johannes'in taşaklarını yerinde bırakan kadere içimden şükrediyordum; yoksa Magdaleena olmaz, geride sadece tarla kuşu gibi şakıyan bir ihtiyar kalırdı. Ne korkunç bir fikirdi bu; insanı baştan aşağı ürpertiyordu! Fakat Pärtel ile arkadaşları gerçekten kederli görünüyorlardı. Keşişleri dinleyerek oturuyor, arada bir apış aralarını kaşıyorlardı ve her kaşıma onlara kendi kusurlarını hatırlatıyordu.

"Taşaklarla da şarkı söyleyebilirsiniz," dedim.

"Aynı şey değil," diye cevapladı Jaakop. "Her düzgün koronun bir tane kastratosu olmalı. Herkes nehrin başında ya da mutfaklarında vızıldayıp durabilir tabii ama bu şekilde ünlü olamazsın. Düzgün korolar manastırlarda çalışır."

"O zaman bir manastıra gidip keşiş olun," diye önerdim. Oğlanlar başlarını iki yana salladı.

"Anlamıyorsun," dedi Pärtel. "Bizim gibileri manastırlara almazlar. Herkes bir koroda ilahi söyleyecek olsa tohumları kim eker? Kim otları kurutur? İş bölümü var, anlıyor musun?"

"Ekip biçmekle sorunumuz yok," diye ekledi Jaakop. "Saban sürmekle aramız iyi. Hiç sabanın arkasına geçtin mi?"

Dürüstçe cevap verdim. Hayır.

Diğer üçü buna güldüler.

"Eh, her şeyden habersiz yaşıyorsun o zaman," dedi Andreas. "Saban mühimdir. Onunla toprağı düzeltirsin. Muhteşemdir. Ekip biçmek iyi ama kadınları elde etmek için şu koro işini yapmak istiyorum. Magdaleena'ya baksana; ilahi müziklerini dinlerken aklı nasıl da başından gidiyor. Benim için en güzeli sabahları tarlayı ekmek, akşamları koroda söylemek ve sonra da hatunlarla takılmak olurdu."

"Keşişlerinki gibi bir saç kesimi de muhteşem olurdu," diye sersem sersem ekledi Pärtel. "Bu da kızların hoşuna gidiyor ama saçlarımızı böyle kestirmeye iznimiz yok. Keşişler razı olmaz. Köylülerin keşişlere benzemesine izin verilmez."

"Onları niye dinliyorsunuz?" diye sordum.

"Nasıl böyle konuşursun?" dedi hayretle Jaakop. "Yabancı bir ülkeden gelen onlar; dünyadaki düzeni daha iyi biliyorlar. Bizse yakın bir zamana kadar ormanda yaşıyorduk. Onlara öğretecek neyimiz var ki?"

"Çataldil sözcükleri," dedim. Üçlü küçümseyerek bana baktı.

"Onları biliyorsun, değil mi?" diye sordu Andreas.

"Tabii ki öyle," diye cevapladım. "En azından Pärtel de, Peetrus yani, bir zamanlar biliyordu. Biliyordun değil mi, Peetrus?"

Pärtel yüzünü ekşitti.

"Hatırlamıyorum," dedi gayet isteksizce. "Çocukken oynamadığım oyun yoktu ve bir sürü saçmalık uydurabiliyorsun. Çok zaman geçti; hatırlamıyorum."

"Hatırlamak zorundasın," dedim heyecanlanarak. "Çataldil diye bir şeyin olmadığını savunamazsın. Seni kendi kendine tıslarken duymuştum."

"Tamam, belki bir şeyler tıslamışımdır," diye kabul etti Pärtel. "Ama artık tek bir Çataldil sözcüğü bile hatırlamıyorum. İlgilenmiyorum da zaten. Çataldil ne işime yarayacak ki? Ben yılan

değilim! İnsanım; insanların olduğu bir köyde yaşıyorum ve insanların dilini konuşuyorum."

"İyi Latince bilseydin, durum bambaşka olurdu," dedi Andreas. "O zaman ilahi söyleyebilir, bütün kadınları yatağa atabilirdin." Bundan başka bir şey düşünmüyor gibiydi.

"Almanca da önemli," diye katıldı Jaakop. "Şövalyelerin konuştuğu dil bu. Almanca anlıyorsan, şövalyenin biri seni hizmetkârın olarak alabilir."

"Hizmetkâr mı olmak istiyorsun yani?" diye sordum hayrete düşerek.

"Elbette," dedi Jaakop. "Bu harika olurdu. Şatoda yaşayabilir, efendi şövalyeyle yabancı topraklarda gezebilirdim. Hizmetkâr olmak çok zor; herkes bunu istiyor ama şövalyeler çiftçiler arasından ancak birkaç kişiyi alırlar. Hizmetkârlarını başka ülkelerden getirmeyi tercih ediyorlar; ne de olsa insanlarımız henüz çok aptal ve seçkin toplumlarda şövalyeleri utandırabilirler."

"Büyüğümüz Johannes bir süre için bir başrahibin hizmetkârı olmuş," dedi Pärtel ve bana iyilik olsun diye açıkladı: "Başrahip de keşişle aynı sayılır ama ondan çok daha zengin ve daha önemlidir. Johannes'in henüz genç olduğu, sanırım Roma'da Papa'yı ziyaret ettiği zamanlardaymış. Johannes'e başrahibin şatosunda yaşaması ve onun sofrasından yemesi için izin verilmiş. Hatta onunla aynı yatakta bile yatmış çünkü önemli adamların hem kadınlarla hem erkek çocuklarıyla yatması yabancı topraklarda gelenektir."

"Ne?" Küçük dilimi yutmuştum.

"Al işte – tam orman çocuğu, tam orman çocuğu!" dedi Andreas dudak bükerek. "Ağzını kapat ve aptallar gibi bakma! Evet, dünyanın her yerinde bu gelenek var! Ancak ormanda yaşayan biri buna hayret edebilir. Johannes, oğlanlarla yatmanın Roma'nın günlük yaşamında kutsal bir şey olduğunu söyledi. Bu şeyi ben de kendi erkek kardeşimle denedim ama pek bir şey çıkmadı. Ter içinde bıraktı ve pantolonların dikişleri gitti. Bir şövalyenin ya da keşişin elinden geçmek gerektiği çok açık, yoksa beceriksizler gibi her şeyi karman çorman etmekle kalırsın."

Jaakop içini çekerek, "Ama bir şövalyenin ya da keşişin köylüleri yatağına aldığı pek görülmez," dedi. "Gerçekten onlara değer olduğumuzu düşünmüyorlar."

Onlara bu geleneğin ormanda bile bilinmediğini ama kızışmış bir erkek tilkinin başka bir erkek tilkinin üzerine çıktığının sık sık görüldüğünü söyledim. Hepsi buna çok kızdı.

"Bir erkek tilki gibi olduğumu mu düşünüyorsun yani?" diye sordu Andreas öfkeyle. "Senin aptal ormanındaki hayvanların ne yaptığı kimin umurunda? Ben dünyada neler olduğunu anlatıyorum. Bunun hakkında hiçbir şey bildiğin yok. Hiçbir dili bilmiyorsun!"

"Sadece Çataldil," dedi Jaakop sırıtarak. "Yanılmıyorsam yılanlar Roma'dan son haberleri alamıyordur?"

"Büyüklük taslama, Leemet," dedi Pärtel beni azarlayarak. "Köye geleli bir gün bile olmadı; gözlerinle kulaklarını açık tutarsan ve ormandaki hayvanları bırakıp insan gibi yaşamanın ne olduğu hakkında mümkün olduğunca çok şey öğrenmeye bakarsan iyi edersin. Sahi nerede yaşayacaksın? Ev yapman, biraz toprak temizlemen ve ihtiyacın olan bütün araçları edinmen lazım. Sana taş değirmeni ödünç verebilirim. Bende iki tane var."

Taş değirmenini alıp münasip bir yerine sokabileceğini söylemek isterdim ama aynı anda keşişlerin müziği bitti. Magdaleena kendini bir büyüden kurtarır gibi elini gözlerinin üzerinden çekti ve bize yaklaştı.

"Siz oğlanlar tuhafsınız," dedi. "Durmadan aranızda konuşup duracaksanız neden ilahileri dinlemeye geliyorsunuz? Bugün kastrato o kadar muhteşemdi ki dinlerken kalbim ağzımda atıyordu. Bu sese tapıyorum!"

"Kadınlar şu keşişlerin önünde eriyip bitiyor dememiş miydim?" diye homurdandı Andreas. "Ben de söyleyebiliyorum. Otları sererken beni duymadın mı? Latince bir şarkı bile söyledim."

"Ah, Andreas, sen keşiş değilsin. Beni anlıyorsun değil mi?" dedi Magdaleena. "Çiftçilerin şenlik ateşinin başında şarkı söy-

lemesine karşı değilim ama gerçek müzik bu değil. Gerçek müzik yalnızca manastırda."

"Pekâlâ," diye iç geçirdi Jaakop. "Bizden ne yapmamızı bekliyorsun? Ormandan çıkalı fazla olmadı; seslerimizde vahşi hayvan hırıltıları hâlâ biraz hissediliyor. Ama inanıyorum, bir gün halkımız arasından büyük koro şarkıcıları ile katastrolar çıkacak ve dünyaca ünlü olacaklar. Ama bunun için ülkemiz öyle bir ilerleme göstermeli ki burada da taşakları kesmeye başlasınlar. Bu durumdan utanıyorum; köylüler gibiyiz! Baban, şu şövalyelerle ve başka önemli adamlarla bir arada bulundu. Burada taşakları ne zaman kesmeye başlayacakmışız, bir şeyler duymamış mı?"

"Hayır, babam bununla ilgili bir şey söylemedi," dedi Magdaleena. "Şimdi eve gitmem lazım. Yapacak çok işim var."

"Bizim de öyle," diye katıldı üçlü. "Müzik dinlemek için biraz zamandan çaldık ama şimdi çalışmaya başlamalı. Ekmeğini kazanmak zorundasın. Tanrı hiçbir şeyi öylesine vermez."

Benimse hiç acelem yoktu. Evde beni bekleyen iri bir parça av eti olduğunu biliyordum ama daha acıkmamıştım. Hem Magdaleena'dan ayrılmaya içim elvermiyordu; bu beklenmedik aşk çarpması beni onun peşinden sürüklüyordu ve kendimi bu akıntıdan kurtaramıyordum. "Ben de seninle geleyim," dedim Magdaleena'ya.

Pärtel bir heyecanla lafa karıştı: "Evet evet, yeni yaşamın için en iyi öğütleri ancak Köyün Büyüğü verebilir." Beşimiz köye doğru ağır ağır yürümeye başladık.

Magdaleena'ların evine vardığımız sırada, Johannes elinde bir bıçak kılıfıyla kulübeden dışarı çıkıyordu.

"Baba, ne yapıyorsun?" diye bağırdı Magdaleena.

"Miira daha da kötüleşti," dedi Johannes endişeyle. "Artık ayağa kalkamıyor."

"İneğe bir şey mi oldu?" diye sordu Pärtel.

"Evet, bir haftadır filan hasta gibiydi," dedi Magdaleena. "Bir şey yemiyor, hiçbir şeye hâli yok; ancak sessizce ve kederle bö-

ğürüyor. Zavallı hayvan. Babam tedavi ediyor ama hiçbir şey işe yaramadı."

"Üzülecek bir şey yok. Daha en iyi tedavi şeklini denemedim," dedi Johannes. "Bunu bir şövalye seyisinin ellerinden öğrendim. Tam bir Almandı. Efendisinin atı için kullandığı tedavi buydu, yani işin sırrı denendi ve başarılı oldu. Alelade bir bilgelik değil; yabancı topraklarda idrak edilen bilgiler bunlar."

"Ben de izleyebilir miyim?" diye sordu Jaakop. Johannes memnuniyetle kabul etti.

"Elbette genç adamlar, gelin benimle! Bu bilgelik işinize yarayabilir. Yaşadığınız müddetçe öğrenmeye devam edeceksiniz."

Hep beraber ahıra gittik. İnek Miira samanların üzerinde gerçekten de acınası bir hâlde yatıyor, açlık çekiyordu. Bu hayvanın günlerinin sayılı olduğunu hemen anladım. Hayvan sadece çok yaşlıydı. Bırakın bir hayvanı, insanlar bile sonsuza kadar yaşamaz. Johannes ineği iyileştirmekten bahsetmişti ama uzatmadan boğazını kesip bu hayvanın çilesine bir son vermesini umuyordum. Besbelli o aynı fikirde değildi. Alman seyisin öğrettiklerine o kadar güveniyordu ki görünüşe göre bir ölüyü bile ayağa kaldırabileceğini düşünüyordu. Hayvana yaklaştı, bıçağı eline aldı ve hayvanın kuyruğunda derin bir kesik açtı. İnek can havliyle bağırdı.

"A-ha!" dedi Johannes muzaffer bir sesle ve sonra bıçağıyla ineğin kulaklarını yardı.

Andreas saygıyla, "Ne yapıyorsunuz?" diye sordu.

"Hastalığın dışarı çıkması için vücudunda yarıklar açıyorum," diye açıkladı Johannes ve ineğin memesindeki ufak bir deliği ittirdi. Kan damla damla akarken zavallı inek feryat ediyordu.

Johannes, "Unutmayın çocuklar, memede, kuyruğun altında ve kulaklarda delikler açmalısınız!" diye bilgi verdi ve bunun üzerine Pärtel, Jaakop ve Andreas akıllarında iyice yer etmesi için bu kelimeleri mırıldanarak tekrar ettiler. Hayvana yapılan işkenceyi izlemek benim için korkunçtu ama müdahale etmedim. Köylülerin kendi hayvanlarına yaptıkları beni ne ilgilendirirdi?

Kesinlikle bildiğim bir şey varsa o da ormandaki hiçbir insanın kurtlarını böyle kesmeyeceğiydi. Ama daha fazlası da vardı. Alman seyis, Johannes'e bir sürü hile göstermişti. Johannes, içinde tuhaf bir maddenin parladığı bir boru getirdi.

"Fok balığı yağı!" dedi. "İnek bunu yutmalı."

Doğal olarak inek bu karışımı reddetti. Ölümün eşiğinde de olsa dudaklarını sıkı sıkıya bastıracak kadar kuvveti vardı ve yağ önüne geldiğinde kafasını çevirdi.

Johannes içini çekti.

"Aptal hayvan, kendin için neyin iyi olduğunu bilmiyorsun," dedi hafiften paylarcasına. "Fok balığı yağı hastalığı derindeki yaralardan dışarı atacak. Çocuklar, gelin de yardım edin! Çenesini bıçakla açık tutun, ben de yağı içeri akıtırım."

Bir an sonra dördü de ineği zorlamaya başladı, bir tek Magdaleena hayvana işkence edilmesine ortak olmuyordu. Gerçi Magdaleena'nın bunu işkence olarak gördüğünü söylemek pek doğru olmaz, daha çok erkekleri önemli işlerinden alıkoymamak için geride duruyordu. İçimden ineğin ölmesini ve tüm bu eziyetten kesin olarak kurtulmasını umuyordum. Hayatının pamuk ipliğine bağlı olduğu çok belliydi.

Buna rağmen ineği yağı içmeye zorlamak erkekler için kolay olmadı. Kan ter içinde kalarak bıçağı hayvanın dişleri arasına sokmayı başardılar; Pärtel bıçakla hayvanın çenesini açık tutarken Jaakop ile Andreas kaçmasın diye ineğin boynuna iki taraftan oturdular. Johannes fok balığı yağının bir kısmını içeri damlatmıştı, şimdi de diğer eliyle siyah ve uzun dili önünden çekerek kalan yağın hayvanın boğazından akması için uğraşıyordu. İnek boğuluyormuş gibi korkunç bir ses çıkardı ki buna şaşmamak lazım; kimin boğazından aşağı bir çubuk sokulsa nefes almakta zorlanır. Johannes, fok balığı yağının ineğin boğazından indiğine ikna olana kadar çubuğu ileri geri büktü. Sonra çubuğu çektiği an inek öksürdü ve gözleri ters döndü. Ama hâlâ ölememişti ve onun talihsizliği Alman seyisin Johannes'e gerçekten korkunç bir sürü şey öğretmiş olmasıydı.

"Yağ hastalığı dışarı itiyor ama dışarıdan da bir güç uygulamak lazım," diye açıkladı Johannes. "İlacın biri iter, diğeri çeker! Çekmek için buhar kullanacağız. Magdaleena, ocağa kaynaması için koyduğum küçük kabı getir. Çabuk! Gördüğüm kadarıyla yağ işe yaramaya başladı ve hastalığı son kuvvet uzaklaştırıyor."

Johannes, ineğin o kadar hırpalamadan sonra oluk oluk kanamaya başlayan yaralarını memnuniyetle gösterdi. Hâlâ ineğin tepesinde olan Andreas ve Jaakop kana bulanmışlardı. Benek benek kan olmuş giysilerine şüpheyle baktılar.

"Hastalık bize bulaşmaz, değil mi?" diye sordu Andreas.

"Endişelenmeyin, bulaşmaz! Bütün gücünü ve etkisini kaybetti artık. Birazdan yaraların üzerine sıcak buhar koyacağız, inek turp gibi olacak."

İneğin bu eziyetten sağ çıkamayacağından adım gibi emindim. Magdaleena kızgın kapla geldi ve Johannes kabın içine bazı otlar atmaya başladı.

"Çocuklar, sıcak suya hangi bitkileri koyduğuma dikkat edin!" diye talimat verdi. "Bu büyük beceri ister ve tek bir bitki bile atlanmamalı. Her şeyi doğru miktarlarda koymak gerek. Bakın, kekiği ve son olarak kırlangıç otunu koydum. Seyisin bana öğrettiğine göre bunu en son koymanız lazım. Kesin çaredir, bütün dünya bunu kullanır. Şimdi, ineğin kıçını biraz kaldırmaya çalışın. Bu kabı kuyruğunun altına koymak istiyorum."

Pärtel ve Jaakop iki sırıkla zavallı ineğin kıçını yerden kaldırmaya başladılar. Hayvan çoktan kendinden geçmişti, zar zor nefes alıyordu. Yine de, Johannes kuyruğunun altından sıcak kabı ittirince, inek son bir kez böğürebildi. Ve öldü.

Bunu fark eden bir tek bendim; Johannes ineği tedavi etmeye devam ediyordu.

Kendinden hoşnut, "Hastalığı neredeyse yendik!" dedi, bu sırada heves içinde ölü inekle ilgileniyordu. "Şimdi, hastalığın en hızlı aktığı yer olduğu için memedeki kesiğe biraz duman girse iyi olur. Hastalığın en büyük yuvası burası olmalı."

İneğin leşini her taraftan hafifçe yaktı, bazı kelimeler mırıl-

dandı, cesedi sıvazladı ve ancak bir süre sonra bir şeylerin ters gittiğini fark etmeye başladı.

"Miira!" diye bağırdı, başparmağıyla ineğin ters dönmüş gözünü açtı. "Miira, neyin var?"

"Öldü," dedim.

Johannes kabı ancak elinden bırakarak, "Ne diyorsun sen?" diye bağırdı. Başta epey üzgündü ama çok geçmeden suratına mütevazı bir ifade oturttu ve gözlerini maneviyatına düşkün biri gibi göğe kaldırdı. "Aslında haklısın. Pekâlâ, elden ne gelir? Besbelli Tanrı'nın başka planları varmış."

Magdaleena iç geçirerek, "Ne de iyi bir inekti," dedi. "Yazık oldu!"

"Yapacak bir şey yok," dedi Johannes. "Takdiri ilahi işte. Biz ne yaparsak yapalım. Gücümüz yettiğince çabaladık ama nihai kararı her zaman Tanrı verir."

Bu konuşma bana birebir Ülgas'ı ve onun her durumda talihsizliklerin sorumlusu tutulabilen perilerini anımsatınca çok tuhaf hissettim. Hep aynı hikâye; her zaman suçu üstlenmesi için uydurulmuş bir canavar vardır. Johannes'e, şu Alman seyis ürkütücü tedavilerini kullanarak hiçbir atı iyileştirebilmiş mi diye sordum.

"Elbette!" dedi Johannes şaşkınlıkla. "Bunu nasıl sorarsın? Bu taktikleri kafasından uydurmadı. Frenklerden öğrenmişti, onlar da doğrudan Roma'dan görmüşlerdi!"

Roma'nın bahsi, bana bir piskopos ve yatak arkadaşını anımsattı, bunun üzerine Johannes'e bir süre tuhaf tuhaf baktığımı inkâr etmeyeceğim. Johannes fark etmedi çünkü o an büyük bir koşuşturma içine girmişti. Pärtel, Andreas ve Jaakop'la birlikte yapılacak bazı işleri, ne olduklarını anlamadığım şeyleri tartışıyordu ve ben de Magdaleena'nın ahırdan ayrıldığını fark ettiğim için onun peşinden dışarı çıktım.

Magdaleena'yı kapının orada buldum. Bir demir adam atıyla bir başına uzaktaki tepeden geçiyordu ve Magdaleena gözlerini ondan ayıramadı. "Nasıl asil, değil mi?" diye bana fısıldadı.

"Zırhına bir bak! Hele miğferi! Ne muhteşem bir at, ne zarif bir haşa!"

Magdaleena'nın heyecanını paylaşamıyordum çünkü zırh da miğfer de gözüme büsbütün kullanışsız göründü, doğrusu bunların sahibini kıskanmak için sebebim yoktu. Ama Magdaleena beni umursamayıp demir adamı daha fazla görmek için koşa koşa dışarı çıkınca biraz gücendim. Ne zaman ki demir adam gözden kayboldu ve Magdaleena geri geldi, ona evime gideceğimi söyledim.

"Evine mi?" diye şaşırdı. "Nereye yani? Ormana mı?"

"Evet, tabii," diye yanıtladım. "Yaşadığım yere."

Pärtel veya babası bunu duysa kesin beni kalmak için ikna etmeye çalışırlardı ve Magdaleena'nın da aynısını yapacağını düşündüm ama o sadece kafasını sallayıp kulağıma eğildi: "Hadi git! Kurtadama dönüşebilen ve perilerle tanışmış bir oğlan tanıdığımı bilmek hoşuma gidiyor. O kadar gizemli ki! Beni görmeye yine gel de biraz büyücülük göster. Günah olduğunu biliyorum ama insana heyecan veriyor. Yapacak mısın, Leemet?"

"Sadece Çataldil biliyorum," diye geveledim.

"Hayır, daha fazlasını da biliyorsun," diye cevap verdi Magdaleena. "Sadece her şeyi anlatmak istemiyorsun. Bunu biliyorum. Hadi oyalanma, git şimdi! Seni en kısa zamanda bekliyorum. Her şey bir tarafa, sen benim kurtarıcımsın. Bir kez daha teşekkürler, sevgili kurtadamım!"

Yanağımdan öptü ve içeri süzüldü, ben de kararmakta olan ormanın içinden yorgun argın evin yolunu tuttum.

Yirmi

Karanlıkta yumuşak bir şeye çarptığımda ağaçların olduğu yere daha yeni varmıştım. Bu yumuşak şey geğirdi, sonra da ağza alınmaz küfürler etti ve o zaman ayağımın yerde yatan Meeme'nin karnına çarptığını anladım.

"Özür dilerim!" dedim. "Burası çok karanlık."

"Karanlıkmış!" diye söylendi Meeme. "Evet, tabii, köyden gelenin gözleri önündeki şeyleri fark edemez. Orada her şey körleşir, en önce mantığın. Karnıma bastığın sırada içiyordum, seni işe yaramaz aptal." Yüzüne bulaşan şarabı sildi ve elini yaladı.

"Özür dilerim," dedim. "Ama yolun ortasında durman gerekmez; en azından gidip çalılıkların içinde uyuyabilirsin."

"Ormanda yol var mı ki?" diye sordu Meeme. "Artık yol kalmadı. Çalılıklarda hayvanlar geziniyor ama burada yaşayan insan kalmadı artık. Orman boşaldı; bir sen bir de senin gibi birkaç aptal daha etrafta dolanıp uykucuların huzurunu kaçırıyorsunuz. Niye geldin ki? Köye gitmiştin, orada kalabilirdin. Burada ne işin var? Köyde ayağınla karnını ezebileceğin kimse yok mu?"

"Hayır, yerde yatan kimseler yok; hem senin gibi yaprak küfüne benzeyen de bulunmaz," dedim öfkeyle. Meeme güldü.

"Yaprak küfüne sadece benzesem iyi; olduğum şey bu zaten. Çürüme kokusunu alabiliyor musun?"

"Evet," diye cevap verdim. O kötü koku gerçekten de geri gelmişti ve güzel Magdaleena'nın kıyafetlerime sinmiş kokusu başta hafif hafif duyulsa da çok geçmeden ormana karıştı. "Buna hiç şaşırmadım. Hâline bir baksana!"

Meeme yeniden güldü.

"Evet, çürüyorum," dedi. "Ama sadece ben değil. Sen de. Kendi kokunu duyabilirsin, kurbanlık koyun seni! Hepimiz un ufak oluyoruz; dayınla başladı, sonra ben ve sıra sende. İlkbaharda karların altında yok olup giden, geçen senenin sararmış ve çürümüş yaprakları gibiyiz. Geçmiş seneye aitiz ve kaderimizde kül olmak varken, ağaçlarda çoktan yeni bir hayat filizlendi, taze yeşil tomurcuklar patlamaya başladı. Ormanda dolanırken kendi kendine genç olduğunu, önemli bir şey yapacağını hayal edebilirsin ama aslında yaşlısın, benim gibi küf tutmuşsun. Kokuyorsun! Kendini kokla! İyice çek burnunu! İçten içe çürüyorsun!"

Meeme öksürmeye başlayınca, sırtım terden ıpıslak olana kadar tabana kuvvet koşmaya başladım. Meeme, benim de uzun zamandır korktuğum şeyi açığa vurmuştu: Etrafımdan gitmeyen o azap verici berbat çürüme kokusu benden geliyordu. Bir enfeksiyon gibi Vootele Dayı'dan bana bulaşmıştı. İhtiyar Johannes'in evinde çürük kokusu aldığımda aslında kendimi kokluyordum!

Elbette bu koku, gözle görülür, açık bir yaradan yayılmıyordu veya bir hastalığın içerdeki merkezi, karın boşluğunda veya göğüste gizlenen bir şişkinlik de değildi; üstelik onu benden başka kimsenin almadığına kesinlikle bahse girerdim. İnsan gizli düşüncelerini nasıl ki sadece kendisi okur ve anlarsa, kokuyu da bir tek ben alıyordum.

Leş kokan, dilimdeki Çataldil sözcükleriydi: Sessiz ve tatsız bir şekilde çürüyen bu bilgi yeni dünyada fazlalıktı ve işe yaramazdı. Kendi geleceğim tüm acımasızlığıyla o an gözlerimin önündeydi: bir yanda ormanın dışında dörtnala giden demir adamlar, şarkı söyleyen keşişler ve tırpanlarla toprağı biçen binlerce köy-

lü, diğer yanda sadece birkaç engerek dostla ormanın ortasında tek başına sürdürülen bir yaşam. Elimde gelen bir şey olur muydu? Köye gitsem, toprağı ekip diğer köylülerle birlikte ekmek yiyebilir miydim? Oradaki yaşam hoşuma gitmemişti; kendimi köylülerle kıyaslanamayacak kadar iyi ve akıllı hissediyordum. Öyleydim de. Ormanı seviyordum, Çataldili seviyordum ve Kuzeyli Ejderha'yı çatısının altında barındıran bu dünyayı seviyordum. Onu bir kez olsun kendi gözlerimle görebilme umudu yoksa ne olmuş yani? Ama ormanda yapabileceğim hiçbir şey de yoktu. Üstelik artık bunu daha kuvvetli hissediyordum. Bütün bir günü köyde geçirdikten sonra keşişlerin ağlamaklı müziklerinden hoşlanmamış veya budalaların ineğe çektirdikleri eziyeti onaylamamış olabilirdim ama dış dünyanın ilginç olduğunu da ilk elden görmüştüm. Bir sürü kişiyle bir arada bulunmuştum. Sohbet etmiş, sessiz kalmış ve birçok yeni şeyi deneyimlemiştim. Ormandaki günlerimse epey sıradandı. Doğru, çocukken burada oynamak güzeldi ama hiç insanın kalmadığı bu devasa ormanda bir yetişkin olarak ne işim olabilirdi? Bütün hayatımı nasıl geçirirdim?

Benden başka ormanda yaşayan birkaç kişi de günlerini kendi uydurdukları oyunlarla geçiriyordu. Tambet ile Mall, hiç ihtiyaç olmadığı hâlde büyük bir kurt ordusu besliyor, Ülgas koruda oradan oraya koşturup kendi icadı olan perilere adaklar sunuyordu. Primatlar, bit beslemeye devam ediyor, kendilerini en ilkel geçmişe geri dönmeye zorluyorlardı. Annemin günleri et kızartmakla, Salme'ninkiler Mõmmi'yi gözetlemekle geçiyordu. Hiie? Tıpkı benim gibi ormanda dolanıyor, gittikçe daha yalnız hissediyordu.

Ints ve diğer engerekler vardı tabii ama onlar birer yılandı ve kendi hayatları vardı, hele Ints artık bir anne olmuşken. Orman artık hiçbir şekilde teselli etmiyordu. Köyde aptallar gibi yaşıyorlardı ama sonuna kadar yaşıyorlardı. Köyde Magdaleena yaşıyordu ve ben ona tapıyordum. Burnumdaki bu iğrenç kokudan ancak oraya gidersem kurtulacaktım ama yine de bunu yapmak

istemiyordum; düşüncesi bile midemi bulandırıyordu. Ormanda yapacak bir şeyim yoktu. Burada her türlü gelecekten yoksundum – yine de orman yuvamdı. Benden yeşil bir yaprak olmayacaktı çünkü geçen senenin mahsullerinden biriydim.

Bunu bilmek beni hepten umutsuzluğa düşürdü. Ormanda yaşamak istiyordum, Magdaleena'yla birlikte olmak istiyordum, çevremde başka insanlar olsun ama aptal olmasınlar istiyordum, onların da Çataldil bilmesini istiyordum, hayatımın bir anlamı olsun istiyordum; çürümek istemiyordum. Ama dileklerimin hepsi çelişkili, hepsi birbirinin aleyhineydi ve birçoğunun gerçekleşmesinin imkânsız olduğunu biliyordum. Annem köyden hiç ayrılmasa, bir ayıya ilgi duymaya başlamasa, o ayı da babamın kafasını koparmasa, her şey farklı olabilirdi. O zaman ben de köylülerin arasında büyüyecektim, dilim ekmek yemekten kaskatı olacak, Çataldildeki tek bir sözcüğü bile anlamayacaktım. Sıradan bir köylü olur, daha basit, daha anlaşılır bir hayat yaşardım. Zamanda geziniyordum ve tam kapanmak üzereyken geçmişe giden bir kapıdan içeri girmiştim. Artık buradan ayrılamazdım. Çataldil sözcükleri elimi ayağımı bağlamıştı.

Hiçbir şeyle avunamayarak isteksizce yürümeye başladım, eve gittiğimde karşımda annemi, Salme'yi, Mõmmi'yi yani bütün ailemi, bir de Mõmmi'nin geniş bir parçasını kemirmeyi başardığı bir dolu kızarmış av eti buldum. Önce konunun her zamanki gibi ayının terbiyesiz davranışları olduğunu düşündüm ve benim, ailenin tek erkeği olarak, buna dur demem gerekirdi. İçimden bununla uğraşmak gelmiyordu. Çok yorgundum ve umutsuzluk içinde debeleniyordum, hâliyle aptal bir ayıyla tartışmaya uğraşamazdım. Ama Salme ile Mõmmi'nin aşk hikâyesinde şimdiki bölüm bu değilmiş. Gerçek çok daha kötüymüş.

Annemin yüzü bembeyazdı ve daha içeri adımımı atar atmaz üzerime atlayıp, "Bir şeyler yap! Hiie senin gelinin sonuçta!" diye bağırdı.

Özellikle bu akşam, Magdaleena'yla görüştükten ve ondan aldığım öpücükten sonra, Hiie'yle kuracağım aile hakkında bir

konuşmayı hiç umursamaz geçerdim. Ama annem o kadar üzgündü ki bunun yabana atılacak küçük bir ailevi mesele olmadığını anladım. Muhakkak kötü bir şey olmuştu.

"Ne olmuş Hiie'ye?" diye sordum.

"Onu kurban etmek istiyorlar!" dedi Salme dolu dolu gözlerle. "Bütün gün neredeydin? Her yerde seni aradık. Hatta Mõmmi sana bakınmak için bir ladinin tepesine çıktı ama hiçbir yerde yoktun ve seni göremedi. Neredeydin?"

"Şu anda bunun önemi yok," dedim. "Asıl sen ne demek istediğini söyle. Onu kim, ne için kurban ediyormuş?"

"Tanrı aşkına! Ülgas musibetinden başka kim olacak!" diye cevapladı annem. "Ormandaki hayatımızın düzelmesi için perilere genç bir bakireyi kurban etmeyi kafasına koymuş. Deli bunak! Hayatımızın nesi var? Etimiz masada, karnımız tok. İnsan daha ne ister ki? Neyse bak, Ülgas'ın fazla seçeneği yok, ormandaki tek genç bakire olduğu için Hiie seçildi. Bir kocan olduğu için çok şanslısın, Salme! Kendine tatlı Mõmmi'yi bulmakla ne kadar iyi yaptın!"

"Teşekkürler, annecim," dedi Mõmmi içtenlikle, bir taraftan da önündeki kemiği dişlemeye devam etti.

"Tambet ile Mall bu konuda ne diyor?" diye sordum şaşkınlıkla. "Ne de olsa Hiie onların kızı."

Annem sızlanarak, "Kafalarında bir gıdım mantık yok," dedi. "Ülgas onları delirtmiş. Kendisi yarım akıllı, diğerlerini de kendisine benzetiyor. İhtiyarı bu sabah gördüm; kuru dal topluyor, kulak tırmalayıcı bir sesle şarkı söylüyordu. Ona neden bu kadar mutlu olduğunu sorduğumda, bu gece ormanın kurtulacağını çünkü genç kanın tüm kiri alıp götüreceğini ve eski dünyanın kurbanlığın dumanından tekrar doğacını söyledi. Bana topladığı dalları gösterdi ve kutsal koruda genç bir bakireyi yakacağımızın haberini verdi. Korkuya kapıldım –ben de kız annesiyim ne de olsa– ve 'Kafanda ne delilikler planlıyorsun, kimi yakacaksın?' diye sordum; 'Hiie' dedi. Önce kızın kanını akıtıp perileri mutlu edecekmiş, sonra da cenaze ateşi hazırlayıp cesedi yakacakmış.

Güya periler, ona, dünyanın ancak genç bir bakirenin kanıyla eskisi gibi olacağını söylemiş. Ülgas'ın ciddi olduğunu görünce nasıl fena oldum anlatamam. Kafayı tamamen sıyırmış. Gözleri kuduz olmuş gibi parlak parlaktı! Bir telaş Tambet ile Mall'un evlerine koştum. Kalbim yerinden fırlayabilirdi; bu yaşlı ve şişman hâlimle öyle hızlı koştum ki! İkisi de barakalarının önündeydi ve daha uzaktayken bağırmaya başladım: 'Çabuk, yetişin! Ülgas delirdi. Kızınızı yakmak istiyor!' Hadi tahmin edin Tambet ne dedi: Biliyormuş. Bütün yüzü kül kadar griydi ve kaskatı olmuş, beli bükülmüştü. Mall da ondan farksızdı, yüzü insan yüzü olmaktan çıkmıştı ama ikisinde de en korkuncu gözlerdi çünkü bir şey görür gibi bakmıyorlardı; ölü balıkların gözleri kadar ifadesizdiler. Çığlık çığlığa dedim ki: 'Tanrı aşkına, madem biliyorsunuz niye hiçbir şey yapmıyorsunuz? Gidin de şu kaçık Ülgas'ı yere serin ya da elini kolunu bağlayın.' Ama Tambet elini kaldırdı ve böyle olması gerektiğini söyledi. Kadim dünyayı kurtarmak ve ormanı yeniden yaşatmak için kurbanların en büyüğünü vermeye hazırlarmış. Size şu kadarını söylüyorum, ağzından çıkan ses bir insanın sesi değildi; cesetle konuşuyor gibiydim. Ülgas ona ne yapmış bilmiyorum. Bağırdım çağırdım. 'O sizin biricik kızınız! Boğazının bir yaban tavşanı gibi kesilmesine göz yumacak mısınız cidden?' Mall gözyaşlarını zapt etmek için dudaklarını ısırdı ama ağzından kelime çıkmadı; Tambet de sessizdi, öyle uzağa bakıyordu.

"Ben de, Hiie oğlumun gelini, diye bağırdım ama Tambet bunu duyunca küplere bindi ve çitin oradan bağıra çağıra Hiie'nin köyde doğmuş bir hainle yaşamaya başlamasındansa perilere kurban edilmesinin daha iyi olduğunu, hiç değilse eski zamanlardaki hayatı geri getireceğini söyledi. 'Burada yaşadığı hayat ona ne verebilir?' diye yüzüme karşı bağırdı. 'Onu oğluna vermektense kendi ellerimle öldürürüm daha iyi! Kızımın oğlunun karısı olup atalarımızın kemiklerine basa basa o alçakla birlikte köye gitmesindense, halkına daha iyi bir gelecek vadederek soylu bir şekilde ölmesi daha iyi!' Bu adamla konuşulmaya-

cağını anladım. Aklı hiç yerinde değil. Ağlamaya başladım, eve döndüm. Sonra da seni aramaya başladık ama sen de ortadan kaybolmuştun; akşam oldu sayılır ve çok az vaktimiz var. Hiie'yi öldürecekler! Gelinini öldürecekler, Leemet! Söyle bana, ne yapacaksın?"

Ne yapacağımı gerçekten bilmiyordum. Tek bildiğim Hiie'yi kurtarmam gerektiğiydi. Hiie benim gelinim değildi elbette ama tatlı ve iyi bir kızdı ve bu kadar dehşet verici bir son hak etmiyordu. İki çatlak ihtiyar kendi zırvalıkları için onu kurban etmek istiyordu. Bunun olmasına izin verilemezdi! Ormandaki eski günleri, hele uydurma perileri kimse geri getiremezdi. Kaldı ki bu periler gerçek olsaydı bile hiçbir mucize masum bir kızın ölümüne değmezdi.

Hiie, birlikte büyüdüğüm arkadaşımdı. Onun için her zaman üzülmüştüm çünkü insanın başına gelebilecek en büyü talihsizlik kendisini sevmeyen bir anneyle babadır. Tambet ile Mall onu hep itip kakmışlardı ama yine de bir gün öldürmek isteyeceklerine asla inanmazdım. Tambet ile Ülgas birden gözüme o kadar kötü göründüler ki içimde bir öfke dalgası yükseldi ve o an tırnaklarımla kalplerini göğüslerinden sökebilir, kafalarını bir ağaca çarpıp ezebilir, onları parça parça edebilirdim. Bu hiddet dalgası beni her şeyden daha fazla korkuttu; genellikle çekingen, düşmanını görünce onunla mücadele etmektense ağaçların arasına saklanmayı yeğleyen bir çocuktum. Ama şimdi dövüşmek istiyordum. Gölde olduğumuz gece Vootele Dayı'nın öfkeden kudurmuş bir engerek gibi Ülgas'a saldırdığını hatırladım. Keşke dedemin zehir dişleri bende de olsaydı. Onları Ülgas ile Tambet'in boğazlarına geçirmek isterdim. O aşağılıkları öldürmek istiyordum. Besbelli diğerleri de bana tuhaf bir şeyler olduğunu fark etmişti çünkü gözlerini benden ayırmayan Mõmmi'nin sırtındaki uzun tüyler kabarmış ve annem ile Salme aynı anda bir çığlık koparmıştı.

"Ne oldu? Kötü mü hissediyorsun?" diye sordu annem. "Yüzün çok... tuhaf!"

Derin bir nefes alıp, "Bir şey yok," dedim. "Tambet'e gidip Hiie'yi alacağım."

Annemle Salme arkamdan seslendiler, muhtemelen dikkatli olmam içindi ama ne söylediklerini duymadım. Öfke içimde gümlüyordu. Vücudumun derinliklerinden fışkırmış gibiydi ve kendimde saklı bir mağara keşfetmiş gibi hissediyordum. Uzun süre önce kurumuş yosunlara yıldırım çarpmıştı ve alev alev yanıyorlardı. Engereklerin, dişlerini yıldırım hızıyla tam kurbanlarının vücutlarına geçirecekken kullandığı aynı ıslık sesini karanlık gökyüzüne haykırdım. Ardından Tambet'in kulübesine koştum. Her yer karanlık ve sessizdi. Kısa bir an kapıyı dinledim, sonra içeri daldım. Kulübe boştu. Tambet, Mall veya Hiie, hiçbiri yoktu. Çoktan gitmişlerdi. Kızı kurtarmak istiyorsam bir kurt gibi koşmam gerekecekti.

Kurt kafeslerinin oraya koşturdum. Kurtlar yan yana yatıyordu ama beni görür görmez ayağa fırlayıp ulamaya başladılar. İhtiyacım olan Çataldil sözcükleri tısladım, kurtlar sessizleşti ve uysalca başlarını eğdiler; hemen birinin sırtına atladım ve birlikte şimşek gibi koruya koştuk.

İşte, gelmişlerdi bile. Alevler yükseliyordu. Ülgas ateşin aydınlığında kollarını gökyüzüne kaldırmış dikilirken, Hiie hemen önünde buruşuk bir kâğıt topu gibi büzülmüştü, biraz gerideki Tambet ile Mall ise taştan iki heykel olmuşlardı âdeta.

Kurt sırtında korunun ortasına atıldım ve bu yaptığımla aslında kutsalı hiçe saymış oldum çünkü hayvanların kutsal koruya girme hakkı yoktu. Daha onlar anlayamadan Hiie'yi kendime doğru kurdun üzerine çektim ve Çataldilde bağırdım: "Koşabildiğin kadar hızlı koş!"

Kurt öne atılırken, arkamda Tambet'in küfrettiğini ve Ülgas'ın insanın kanını donduracak kadar tabiata aykırı bir sesle çığlık attığını duydum. Kısa bir süre sonra sesler azaldı. Ormandaki yol boyunca doludizgin gittik. Yağmur yağmaya başlayınca çok geçmeden sırılsıklam olduk. Hiie kendisinde değildi, kurdun boynunda düşecek gibi duruyordu ve biraz sonra aşağı kaymaya

başladı. Adımlarını biraz yavaşlatması için kurda tısladım. Bunu zaten ister istemez yapacaktı; iki insanın yükü ona çok fazla gelmişti. Tam o anda başka kurtların arkamızdan uladığını duyduk. Bunlar Tambet'in kurtlarıydı; kendisi en öndekinin sırtına oturmuştu, arkasından hızla Ülgas geliyordu ve benim iki kişi taşımaktan bitap düşmüş kurdumun aksine onların serbestçe koşan kurt sürüsü aradaki mesafeyi giderek kapatıyordu. Çok geçmeden bizi yakalayacakları belliydi, bu yüzden arkama döndüm, o sırada daha da hızlanan yağmura karşı kurtları uykuya yatıracak tiz bir ses tısladım. Ama kurtlar uykuya dalmadı hatta ulumaları daha yakından gelmeye başladı ve bu sırada Ülgas'ın bağırdığını duydum: "Tısla, tabii tısla, engereklerin öğrencisi! Bu kurtlar seni dinlemez! Kulakları balmumuyla tıkalı. Gücün onlara işlemez!"

Hayvanların kulaklarına balmumu dökmek rezil bir davranıştı, hem de tehlikeliydi çünkü o balmumu geri çıkarılamayacaktı, yani bu kurtlar artık hiçbir zaman Çataldildeki sözcüklerle sakinleştirilemezdi. Bu saatten sonra kendi kendilerinin efendisi olarak ne isterlerse yapacaklardı. Ama Ülgas, bana olan saçma nefreti ve Hiie'nin boğazını kesmek için duyduğu doyumsuz arzuyla bu işe bulaşmaya çekinmezdi. Kurdum sendelemeye başladı, oyunun çok yakında biteceğini biliyordum.

O anda benim kurdumla birlikte koşturmaya başlayan başka bir kurt çalılıların içinden şimşek gibi çıktı ve üzerinde Mall'un oturduğunu gördüm.

Bana bakmadan, "Sola dön," dedi, sadece kollarımda kendinden geçmiş bir hâlde yatan Hiie'ye bakıyordu. "Deniz orada. Sahilde kayalar göreceksin, en büyüklerinin arkasında gizlenmiş bir kayık var. Ona binip gidin, ancak öyle kurtulabilirsiniz."

Bir anda kurdunu tekrar çalıların içine sürmüş, gözden kaybolmuştu. Yol gösterdiği için teşekkür etmeye zaman yoktu; hem nihayetinde annelik görevini yerine getirmişti. Hiie'ye hiçbir zaman şefkat göstermese de kızının kurban edilmesi onun için bile çok fazlaydı.

Kurdumu sola çevirdim ve bir an içinde deniz kıyısındaydık.

Burasını biliyordum; yıllar evvel, kıyı bekçisi ihtiyar Manivald, tam burada cenaze töreninde yakılmıştı. Büyük kayaları gördüm, aynı zamanda arkamdaki kurtların soluklarını ve Ülgas'ın korkuyla ciyak ciyak bağırdığını duydum. Mall yanılmışsa ya da yalan söylemişse ve kayık filan yoksa, yakalanacağımı biliyordum. Son bir gayret gösteren kurt sahildeki kumlar boyunca hızla koştu, dosdoğru kayalıklara yöneldi.

Kayık oradaydı. Hiie'yi içine attım, tüm gücümle kayığı ittirdim. Kuma çok derin gömülmüştü ve yerinden kıpırdamaya yanaşmıyordu. Çaresizlikten haykırdım, dudaklarımı ısırıp tüm gücümü topladım; kayığı hareket ettirmiştim. Artık suyun üzerindeydik. Kürekleri kayığın altında buldum ve kurt sürüsü yanlarında Tambet ve Ülgas'la kıyıya ulaştığında suyun üzerinde batmadan güvenli bir mesafe katetmiştik bile.

Normalde kurtlar suya atlayıp arkamızdan yüzmeye çalışabilirdi ama kulakları balmumuyla tıkalı olduğu için onlara artık hiçbir şekilde emir verilemezdi ve kendiliklerinden ıslanmayı da elbette istemediler. Ama Ülgas ile Tambet bata çıka suda yürümeye başladı; gerçi moruk Ülgas neredeyse daha ilk saniyede denizin dibindeki bir taşa takılarak boylu boyunca kumlara serildi. Tambet su çenesine gelene kadar yürümeye devam etti, sonra da hırsla kıyıdan uzaklara yüzmeye başladı ama ne yaparsa yapsın boşunaydı. Kayık çok daha hızlıydı ve yaşlı adam ile suda alçalıp yükselen kafası gitgide küçülüp sonunda karanlıkla birleşti. Yine de Tambet'in sesini daha uzun süre duyduk. "Peşinizden geleceğim!" diye bağırıyordu. "Nereye kaçarsanız kaçın sizi bulacağım! Buraya geri getireceğim! Yakalayacağım sizi!"

Yirmi Bir

Hiie kayığın dibinde ufak bir yılan gibi kıvrılmış uyuyordu. Artık onun için endişelenmeye başlamıştım ve kaçtığımız sırada yara almış olmasından korkuyordum ama biraz yaklaşınca yüzündeki zayıf gülümsemeyi gördüm ve derinden gelen sakin soluklarını duydum. Hiie iyiydi.

Görünürde tek bir dalganın olmadığı çarşaf gibi bir denizde yavaşça sürükleniyorduk. Sağanak duralı epey olmuştu. Başta kürek çekiyordum ama gideceğimiz yeri seçmek elimde olmadığı için kendimi yormaktan vazgeçtim. Ancak güneşin doğuşunu beklersek tam olarak nerede bulunduğumuzu anlayabilecektim.

Bir gece önce beni ele geçiren tuhaf, vahşi öfke ve eşi benzeri olmayan o zalimlik çoktan dört bir yana dağılmıştı. Yine her zamanki ihtiyatlı, uysal Leemet'tim ve içinde bulunduğum tehlikeyi düşündükçe ürperiyordum. Düşmanın üzerine giden eski savaşçıların yaptığı gibi, karanlık gökyüzüne karşı Çataldil sözcükleri tıslamış mıydım gerçekten? Bu şaşırtıcı kuvveti ve hiddeti nereden almıştım? Şimdi kaybolup gitmişlerdi ve annemin mutlaka endişe içinde beni beklediğini düşünüp üzülüyor, bu belaya bulaştığım için pişmanlık duyuyordum.

Nihayet şafak söktü. Güneşin ilk ışıkları denizin üzerine biri pürüzsüz suya mum cilası damlatmış gibi yayılıyordu, Hiie de bu sırada uyandı. Gözlerini açtı, bir bana bir etrafımızdaki denize baktı, bakışlarında şaşırdığına veya korktuğuna dair bir belirti yoktu. Ama onu Ülgas'ın bıçağından kurtarıp kurdun üzerine aldığımdan beri kendini bilmeden uyumuştu. Sadece gece koruda olduğunu ve bilgeyi kollarını göğe uzatmış hâlde tuhaf sesler çıkarırken dinlediğini hatırlıyor olabilirdi. Şimdiyse benimle birlikte bir kayığın içindeydi. Ama Hiie'de bunu tuhaf bulduğunu gösteren bir ifade yoktu. Bana gülümsedi, doğruldu ve gerindi.

"Beni kurtardın demek," dedi. "Bunu yapacağını biliyordum."

"Nasıl biliyordun?" diye sordum. "Son anda yetiştim, kaçmak da hiç kolay olmadı. Neredeyse bizi yakalayacaklardı."

Hiie'ye bir çırpıda bir gece önce olanları anlattım, kurdun sırtında kaçışımızdan ve Ülgas'ın diğer kurtların kulaklarına mum döktüğünden bahsettim. Hiie ona çok komik bir şey anlatmışım gibi kıkırdadı. Ancak, annesinin kaçış planımızdaki payından söz açtığımda birden ciddileşti.

"Zavallı annem!" dedi ama sonra yeniden gülmeye başladı. "Ve zavallı babam!" diye kıkırdadı. "Bize deli gibi kızmıştır. Her şeyi nefes kesecek kadar ince ince ayarlamıştı; az kalmıştı, orman yeniden doğacaktı ama biz her şeyi mahvettik ve eskilerin yaşamı artık geri gelmeyecek. Ah, bütün hayalleri yıkılmıştır!"

Kahkahalar artık büsbütün ağzından kaçıyordu. Hiie'yi daha önce hiç böyle görmemiştim. Gözleri ışıldıyordu, yanaklarında muzip gamzeler çıkmıştı ve kahkahalarını biraz olsun bastırmaya çalışarak beyaz renkteki küçücük ön dişlerini dudaklarına bastırdığında ufak bir fareye benzemişti. O gece tanınamayacak kadar değişmişti ve yeni doğan güneşin ışığı altında parıldayan açık denizde tuhaf bir şekilde güzel görünüyordu. Ormanı arkasında bıraktığında, en baştan beri elini kolunu bağlayan ve onu rahatsız eden bazı görünmez iplerden de kurtulmuştu sanki. Kozasından yeni çıkmış gibi bir hâli vardı. Artık ona nasıl hayretle

baktıysam, Hiie kahkahalarına yeniden başladı ve kolunu uzatıp bana su sıçrattı.

"Niye böyle bakıyorsun?" diye sordu. "Hayatımı kurtardın, ormanı yıkıma sürükledin ve eskilerin yaşamını yerle bir ettin; sırada ne var? Daha başka ne yapabilirsin?"

Güldü, kafasını dizlerine dayadı, yaramaz bir edayla bana baktı. O anda aklım başımdan gitti. Çok tatlıydı, ışıl ışıl parlıyordu ve gözlerinde beni hayran bırakan muzip bir ışıltı vardı. Birden annemin haklı olma ihtimalini düşündüm; Hiie'yi sahiplenmeye gerçekten de değerdi belki...

O anda tam olarak böyle düşünüyordum, gerçi bir gün önce de Magdaleena'ya âşık olmuştum. Aşkım sönüp gitmiş değildi ama Magdaleena ile Hiie birbirinden o kadar farklı iki kızdı ki ikisine de rahatlıkla hayran olabilirdim. Magdalenaa'da erken çağların dişiliği, dolgunluğu vardı; sarı uzun saçlarıyla gerçek bir güzellikti. Ama Hiie, en azından kayıktaki o anda, hâlâ çelimsiz bir erkek çocuğu gibiydi. Saçları simsiyahtı, uzun sayılmazdı ama yüzüme özel, taze, yeni filizlenmiş bir albeniyle bakıyordu. İnsan, Hiie'nin uzun uzun uyuduğu o gece yeniden doğduğuna inanacaktı neredeyse. Bu düşünce beni endişelendirdi: Mutluluk saçan yeni Hiie'nin geldiği gibi gideceğinden ve çalıların içine gizlenen ürkek, solgun kız hâline döneceğinden korkuyordum. Tek başına bu korku bile beni eve doğru yol almaktan vazgeçirebilirdi çünkü denizde gerçekleşen bu mucizenin, Hiie alışık olduğu çevreye döndüğünde yok olmasını istemiyordum. Kaldı ki eve dönemezdik. Sahilde Ülgas ile Tambet'in üstümüze salacağı ve tepemize binmeye hazır, sağırlaşmış bir kurt sürüsünün bizi beklediğine şüphe yoktu. Başka bir yoldan gitmeliydik.

"Oraya gidebiliriz," dedi Hiie ve zar zor seçilen uzaktaki karanlık bir toprak şeridini gösterdi. Muhtemelen bir adaydı. "Çok uzak görünüyor. Oraya kadar kürek çekebilir misin?"

"Yorulursam, ara veririm. Acelemiz yok," dedim. "İyi de adada ne yapacağız?"

"Burada ne yapacağız?" diye sordu Hiie. "Yoksa hayatının geri kalanını bir kayıkta mı geçirmek istiyorsun?"

Yine kıkırdadı.

"Bir bakıma burası da güzel," dedi. "Kolayca yıkanabiliriz, yüzmek için uzağa gitmeye de gerek yok. Yemek içinse, evet, bu o kadar kolay çözülecek bir şey değil; hem hava soğursa üşürüz, değil mi?"

"Doğru," diye katıldım. "Kışı burada geçirmek tam bir felaket olur. Kar yağmaya başladığında, adaya ulaşmış olmalıyız. Bak, bu çok önemli; kışın denizin üzeri donduğu için kürek çekemem."

"Evet," dedi Hiie. "O zaman fazla ara veremezsin, en fazla bir iki ay, sonra yine kürek çekmek zorundasın."

"Üstesinden gelmeye çalışırım," diye söz verdim.

"Şu birkaç günümüzü en iyi şekilde değerlendirelim hadi," dedi Hiie. "Öyle güzel bir sabah ki yüzmeye ne dersin?"

"Yüzme..." Hiie kurt derisinden yeleğini çıkarıp çırılçıplak suya atlamadan önce tek söyleyebildiğim bu oldu.

Gözlerim fal taşı gibi açıldı. Hiie kayığın çevresinde yüzerken, "Gelsene! Su çok güzel!" diye bağırdı.

Onun önünde soyunma fikrinden hoşlanmamıştım ama hayır demek mümkün değildi. Utanarak üstümle pantolonumu çıkardım ve kayığın aramızda kalmasına dikkat ederek kendimi suya bıraktım.

İlk saniyelerde su çok soğuk geldi ve ısınmak için birkaç kulaç attım. Hiie'nin ıslak ve haylaz yüzü bana yaklaştı; buluştuk ve bir süre yan yana yüzdük. Deniz üzerimizi örtse de yanımda çıplak bir kızın yüzdüğü hiç aklımdan çıkmıyordu, hem Hiie gözüme öyle muhteşem görünüyordu ki ne olursa olsun onunla evlenmeye karar verdim - Magdaleena'yı akşamları görmeye gidebilirdim pekâlâ.

Cesaretimi topladım, Hiie'nin iyice yakınına yüzdüm ve burnunu öptüm. Güldü, o da beni öptü. Büyük bir heyecana kapılıp onu hemen oracıkta kollarıma almak istedim ve yüzmeyi bıraktım; bir anda suyun altındaydık.

Ağzımdan sular fışkırtarak yüzeye çıktığımda, Hiie kayığa kadar yüzmüştü ve gülüyordu.

"Sen balık mısın!" diye bağırdı. "Kuru yere gel." Kendini yukarı çekti ve çıplak vücudundan sular damlarken kayığın içine oturdu. Yüzünce daha da güzelleşmişti. Hiie yılan gibi baştan ayağa gömlek değiştirmişti ve bu yeni Hiie, anne babasından, kurtlardan ve çocukluğunun bütün sorunlarından arınınca, öyle tatlı ve cezbedici, öyle karşı konulamaz olmuştu ki bütün gücümle kayığa yüzdüm ve yanına çıktım.

Onu öptüğümde, "Kışa kadar vaktimiz olduğunu unutma!" diye fısıldadı. "Yoksa burada donup kalırız!"

"Biliyorum. Kıştan önce kürek çekmeye yeniden başlayacağım."

İşin doğrusu kürek çekmeye çok daha önce, aynı gün öğleden sonra başladım. Bütün gün ya öpüşüp sevişerek ya da yüzdükten sonra kayığa çıkıp birbirimizin kollarında dinlenerek ve konuşarak denizin ortasında sallanmıştık. Hiie'nin daha önce bu kadar çok konuştuğunu duymamıştım! Özellikle benimle ve Pärtel'le oynadığı eski günlerde çoğunlukla sessiz kalırdı; biz oğlanlar sürekli konuşup yeni oyunlar bulurken, Hiie kocaman gözlerini açıp bize bakmakla yetinir ve onu sırf grubumuza kabul ettiğimiz için bile aklı başından gider ve her önerimizi kabul ederdi.

O bizim sessiz gölgemiz, en büyük arzusu kuyruğumuzdan ayrılmamak olan minik çekirge kızımızdı; oyun oynamak önemli bir görevmiş ve mümkün olduğu kadar özenli yapılması gerekirmiş gibi ciddileşir, dikkat kesilirdi ve bir kusur işlese onu oyundan atacağımızdan, eve dönmek zorunda kalacağından korkar gibi bir hâli olurdu. Evdeyse, şanlı tarihiyle ilgili düşüncelere gömülürken sessizlik isteyen babası vardı ve çocuk gevezelik ederse dikkati dağılırdı. Orada elinden geldiğince görünmez olması Hiie'nin yararınaydı, yoksa Tambet'in aklına, mesela, kızının kurt sütü içmediği gelebilirdi ve bu yüzden Hiie için en iyisi ayaklarının ucuna basarak yürümesiydi. Zaten o da böyle yaptı, her yerde ve her zaman, ama şimdi, bu kayıkta gözlerimin önünde çiçek açmıştı. Mutlu ve çıplak, kolumun kıvrımına yattı ve

hiç durmadan konuştu. Pat diye gözlerini açarak iştahla dünyaya bakan bir tilki yavrusuna benziyordu ve eskisi gibi muhtaç ve miskince annesinin yanında yatmaktansa adım adım mağarasından dışarı çıkıyordu. Hiie konuşup gülüyor ve ancak öpücüklerimin zorlamasıyla bir süreliğine sessiz kalıyordu, sonra yeniden konuşmaya başlıyordu. Ben de onu dinliyor, ılık bedenini bedenimde hissediyordum. Hayatımın en güzel günlerinden biriydi: Diğer insanlardan ve hayvanlardan uzakta, tamamen yalnızdık; güneş ısıtıyordu ve görünürlerde tek bir bulut bile yoktu.

Akşama doğru, bir insanın yemek de yemesi gerektiğini ve gece olduğunda ufacık bir kayık yerine kalacak başka bir yer aramanın daha akıllıca olacağını hatırladık, ne de olsa denize her zaman güvenilmez ve aniden bir fırtına çıksa ufacık bir kayıkta uyumanın hiçbir eğlenceli tarafı kalmaz. Pantolonumu ve ceketimi giyip kürekleri elime aldım. Birkaç saat sonra adaya ulaştık.

"İlginç – burada yaşayan insanlar var mı?" diye sordu Hiie. "Umarım yoktur. En çok istediğim şey burada sadece seninle yaşamak, sadece ikimiz."

"Benim de öyle," dedim. Annemin evde beni bekliyor olması, akıbetimiz hakkında hiçbir şey bilmemesi artık biraz olsun kafamı meşgul etmiyordu. Sonuçta gidip Hiie'yi yani gelinimi kurtarmamı söyleyen oydu ve her ne kadar o bunu söylediği sırada henüz Hiie'nin gelinim olduğuna inanmasam da annemin dediğini yapmıştım. Annem, Hiie'nin gerçekten kurtulduğuna ve gelinim olacağına sevinecekti; hem böylece bütün o küçük bebek kıyafetleri de boşa yapılmamış olacaktı. Hiie'nin elinden tutup adanın çevresinde yorgun argın yürürken, annemin benden daha akıllı olduğunu kabul etmek zorundaydım. Akşam oluyordu ve kendimize baraka yapmaya başlama zahmetine girmediğimiz için hâlâ uygun bir mağara arıyorduk. Büyük bir yaban tavşanı zıplaya zıplaya yolumuzdan geçti. Çataldilde seslendim, tavşan durdu ve onu öldürdüm.

Bir süre sonra o gece için uygun bir yer bulduk. Ben mağarayı hayvan postlarıyla kaplayıp her köşesini güzelleştirmeye

çalışırken, Hiie de yaktığım ateşte yaban tavşanını pişiriyordu. Bazen hayat inanılamayacak kadar çabuk değişiyor: Hiie'ye daha o sabah âşık olmuştum ama yuvamızı kurmuştuk bile ve karım beraber yiyeceğimiz ilk akşam yemeğini hazırlıyordu. Artık bir kocaydım, bir evim vardı hatta bütün bir adaya hükmediyor bile olabilirdim çünkü o âna kadar tek bir insanla bile karşılaşmamıştık. Adada yalnız olduğumuzu düşünüyorduk, sadece ikimiz.

Ama durum daha farklıydı. Yüklendiğim yeni dallarla, çiçeği burnundaki mağaramıza doğru yürüdüğüm sırada bacağımı bir el kavradı ve öyle sıkı tuttu ki çığlık atıp dizlerimin üzerine düştüm. Ortalık iyiden iyiye kararmıştı ve hayretler içinde sadece yüzüme atladı atlayacak gibi duran iki vahşi göz gördüm, sonra boğuk bir ses duydum. "Baban kim? Söyle bana, baban kim?" diye soruyordu.

"Babam..." diye kekeledim. "Uzun zaman önce öldü." Yosunların içinden pırtlayan bir mantar gibi bütün yüzü örten gri ve sık kılların arasından bir burun çıktığını gördüm.

"İsmi Vootele miydi?" diye sordu ses. "Söyle bana, ismi Vootele miydi?"

"Hayır," diye inledim, bacağım hâlâ elin kıskacındaydı. Bir insanın, bu hissi, kavalkemiği bir kurt tarafından dişlenirse duyabileceğini hayal ettim. "Canımı acıtıyorsun. Vootele, dayımdı ama o da öldü."

Kıllı yaratık, "Aaa, dayındı demek!" diye bağırdı vahşi gözlerini çıkararak. "O zaman Linda'nın çocuğusun!"

Linda sahiden de annemin ismiydi ve öyle olduğunu söyledim. Bacağımdaki el hemen gevşedi, şimdi de çok kıllı ve sivri bir şeyin yüzüme battığını hissediyordum, sanki bir kuvvet tarafından yüzüstü çam dallarına itilmiştim. Ağzımdan öpüldüm ve kulaklarımdan çekiştirildim.

"Ben de öyle düşünmüştüm; kokular asla yalan söylemez!" dedi yabancı. "Kendi kanımın kokusunu nerede olsa tanırım. Torunum, ismin ne?"

"Torun?" diye hayretle tekrarladım. "İsmim Leemet, o zaman sen de..."

"Deden!" diye tamamladı kıllı ihtiyar ve kemiklerimi kıracakmış gibi sarıldı. "Annen Linda ve dayın Vootele, onlar benim çocuklarım. Ah, Vootele öldü demek! Çok üzüldüm! Canım oğlum benim! Nasıl oldu? Savaşırken mi öldü?"

Cevap veremeyecek kadar şaşkındım. Dedem! Vootele Dayı'nın uzun bir zaman önce, bacaklarını kesip boğulması için denize attılar diye anlattığı dedem buydu demek; zehir dişleri olan o çılgın adam buydu. Ama boğulmamıştı, hayattaydı. Gerçekten de bacakları yoktu, pantolonunun boşta kalan dizden aşağısı yerleri süpürmesin diye düğümle bağlanmıştı. Yaşlı adam bakışlarımı takip etti ve kendinden emin bir sesle, "Piç kuruları bacaklarımı kesti," dedi. "Ama önemli değil. Bunu onlara ödeteceğim. Tam zamanında geldin, evlat. Yardımın gerekli. Ama bunu daha sonra konuşalım. Tavşanı kızartan kız seninki mi? Önce adamı gebertirim diye düşünerek kızı ısırmaya kalkışmadım ama birden burnuma kendi kanımın kokusu geldi. Burada ne yapıyorsun, Leemet? Sefere mi geldin?"

Dedeme tüm olanları kısaca anlattım. Yaşlı adam ilgiyle dinledi. Yüzü saçtan sakaldan bir çalıyla kaplıydı ve iki kocaman göz bu çalının içinden bembeyaz bakıyor, karanlıkta ışıldıyordu. Dedemin vücudunu dayadığı kolları bir kartalın pençeleri gibi iri ve çok kemikliydi. Kollarını yosunlara dayamış, gözünü kırpmadan bana bakarken baykuşlara benziyordu. Hikâyemin sonunu beğenmedi, kafasını iki yana sallayıp tavır koydu.

"Erkek adam kaçmaz!" dedi sertçe. "Ben olsam, o boktan kurtların üzerine atlayıp hepsini fareler gibi ezerdim. Bilgenin bağırsaklarını dişlerimle çeke çeke yerlerinden çıkarır, Tambet'e gelince yarağından tuttuğum gibi çenesine kadar bütün organlarını tek tek koparırdım. Torun, ağzını aç!"

Dediğini yapıp ağzımı açtım. Dedem ağzımın içine baktı, hayal kırıklığıyla içini çekti. "Zehir dişlerin yok," dedi. "Çok yazık. Bu dişleri kendi soyumdan kimseye neden geçiremedim bilmiyorum. Oğlumda yoktu, kızımda da... Üçüncü nesilde olacağını umuyordum ama boşunaymış. Eh, zehir dişlerin olmadan kurt-

larla savaşmak daha zor elbette ama insan yine de çabalamalı. Kaçmak bir erkeğin yapacağı şey değildir! Bacakları olmayan sakat bir adamım; peki bu durumdayım diye gidip bir delikte saklanıyor muyum? Hayır, gördüğüm her yabancıya bacağından saldırıyorum. Burası benim adam ve onu koruyorum."

"Buraya ilk nasıl geldin, dede?" diye sordum. "Vootele Dayı senin suya atıldığını söylemişti."

"Fok balıkları beni buraya getirdi," diye cevapladı. "Onlar da Çataldil bilirler. Beni buraya taşıdılar, ben de adanın kontrolünü elime aldım. Geçen tüm yıllarda buranın her türden davetsiz misafiri oldu; on yıl önce bir gemi dolusu şövalye kıyıya yanaştı ve daha çok geçmeden yanlarında ırgatlarıyla bir grup keşiş geldi; buraya bir şeyler inşa etmeye mi ne başlayacaklardı. Hepsini hakladım. Çimlerde bir yılan gibi süründüm, zehir dişlerimi baldırlarına geçirip onları yere çektim, boğazlarını kestim. Sonra da derilerini yüzdüm, kemiklerinde et kalmayıncaya kadar hepsini haşladım ve sırf eğlence olsun diye kafataslarından su kupası yaptım. Burada akşamları yapacak fazla bir şey bulamazsın; ben de sıkıntıdan kurtulmak için kafataslarını oydum."

Biraz iğrenerek, "Onları niye haşladın?" diye sordum. "İnsan eti yemiyorsundur herhalde?"

"Yemiyorum," diye cevapladı dedem. "Burada bir sürü yaban tavşanıyla keçi var. Ama kemiklere ihtiyacım vardı. Onlardan kendime kanatlar yapıyorum. Bu iş için en iyisi insan kemikleri. Önce bir delik açıp iliği çıkarıyorsun ki kemik daha hafif olsun, sonra kemikleri düzgünce bir araya getiriyorsun. Ama bu kemiklerden elinde çok fazla olması lazım işte. Bir adamı taşıyabilecek kanatlar için en az yüz adamı doğraman lazım. Bu adada ölmeye niyetim yok! O demir adamlara daha dünyanın kaç bucak olduğunu göstereceğim! Yıldırım gibi gökyüzünden tepelerine ineceğim ve beyinlerini yere yapıştıracağım. Bacaklarımı kesip beni denize attılar! Canları cehenneme; bu çocukça hilelerle benden kurtulamazlar! Asla vazgeçemeyeceğim!"

Dedem ağzını açtı ve çürümüş ama hâlâ keskin iki zehir di-

şini göstererek boğuk boğuk kükredi. Dişlerine hayranlıkla baktım. Karşımdaki vahşi ve sapasağlam, gerçek bir ata kişi, kendine göre küçük bir Kuzeyli Ejderhaydı; hiddetle etrafına saçtığı yaşam gücü düşmanlarını yakıp küle çeviriyordu. Siz bacaklarını kesersiniz; o kendine kanatlar yapıp havadan saldırır! Ne zaman ortadan kaybolmuştu? Ben doğmadan yıllar önceydi ve onca zaman bu adada fırsat kollayarak dolanmış, intikam planları kurmuştu; umut etmekten asla vazgeçmeyen bir savaşçıydı hâlâ ve eğilmesiyle yeniden ayağa kalkması bir olan, hiç beklemediğiniz anda sizi yere seren bir ağaç dalı kadar kuvvetliydi.

Dedemin ormana saçabileceği kargaşa ve ölüm tohumlarını hayal ettim. Çalıların içinden kıvrıla kıvrıla yola çıkar, at süren şövalyeleri ısırır, keşişlerin burunlarını koparır ve Köyün Büyüğü Johannes ile diğer arkadaşlarına ve demir adamların müritlerine yapmadığını bırakmazdı. Kendi de yere çakılabilirdi tabii ama öfkesinden deliye dönmüş bu ihtiyar öncesinde birkaç köyü yerle bir ederdi. Tehlikeliydi, ilk çağlara özgü bir kuvvetle dolup taşıyordu ve Hiie'yi kurtardığım gece beni ele geçiren aynı kör cesaretin, savaşma ve öldürme arzusunun, onun yanındayken bir kez daha içimde yükseldiğini hissediyordum. Dedem bu çılgınlıkla doluydu ve vücuduma dayanan kızgın bir taş gibi sıcaklığını bana geçiriyordu.

"Kafataslarından yaptığım kupaları göstermemi ister misin?" diye sordu.

Aynı anda Hiie seslendi. Yaban tavşanını pişirmiş, beni yemeye çağırıyordu.

"Karın çağırıyor," dedi dedem duygusuzca. "Hadi gidip o tavşanın işini bitirelim; kafatasları bekleyebilir. Ayaklanıp yürüyecek halleri yok!"

Güldü ve zehirli dişleri bir kez daha ortaya çıktı.

Ateşin başına oturduğumuzda güneş çoktan batmıştı. Ben yürüdüm ama dedem inanılmaz bir çeviklikle, kıllı bir engerek gibi kayarak ilerledi. Baştan sona tuhaf bir gündü; sabah bir karım, gün biterken de bir dedem olmuştu.

Yirmi İki

Hiie çalıların içinden kıvrılarak yaklaşan kıllı bir ihtiyar görünce doğal olarak çok şaşırmıştı ama ona olan biteni bir çırpıda anlattım. Dedem ateşe doğru süründü, hâlâ sıcak olan yaban tavşanını çekip aldı ve çabucak ikiye ayırdı.

Kendi yarımını ısırıp kemikleri tükürürken, "Çok iyi. Çıtır çıtır!" dedi. "Burada ne işin var bilmiyorum ama en azından tavşan kızartmayı biliyorsun."

Tavşanın yarısı inanılmaz bir hızla yaşlı adamın midesine girip kayboldu. Parmaklarını tertemiz yalayıp hayretle bize baktı.

"Ne? Daha yemeye başlamadınız mı? Neyi bekliyorsunuz? Yaban tavşanı sıcakken yenir. Soğursa, tadı yoncaya benzer."

Tavşandan geriye kalanı ikiye bölüp dişlerimizi ete geçirdik. Dedem coşkulu gözlerle bizi izliyordu.

"Yeniden canlı insanlar görmek güzel," dedi. "Diğer zamanlarda insanlara dikkat etmeye vaktim olmuyor çünkü bir hareketlenme görür görmez saldırıp ısırıyorum. Ancak adam öldüğünde ve cesedi haşlama vakti geldiğinde, şöyle bir bakabiliyorum. Eh, et kemiklerden sıyrılmaya başladığında ve ceset lapaya dönüştüğünde, iş işten geçiyor tabii."

Hiie yüzünü buruşturdu ve o an tavşan etini yemeye devam edemeyecek gibi göründü. Dedem bunu fark etti ve parmağını sitemkâr bir şekilde salladı.

"Kızım, surat yapma!" dedi. "Kemik eve takviye lazım. Hem, öyle ya da böyle, bu ada özgürlüğünü bana borçlu. Tek bir demir adam bile burada tutunamadı. Neyse, ormandan haber verseniz! Kızım nasıl? Kardeşlerin de var mı, Leemet?"

Dedeme annemin sağlığının yerinde olduğunu söyledikten sonra Salme adında bir kız kardeşim olduğunu ve bir ayının yanında yaşadığını anlattım.

"Niye ayıyla yaşıyor?" diye sordu dedem kızarak. "Ormanda adam kalmadı mı?"

"Hayır," diye cevapladım. "Hepsi köye gitti."

"Eh, o zaman yapacak bir şey yok. Köylü bir dangalaktansa ayıyla yaşaması daha iyi. Aptal olsa bile ayı senindir. Vaktiyle benim de birçok ayı arkadaşım vardı; dalga geçmek için daha iyisini bulamazsın. Ayılar ne dersen de inanır. Onlara yemeleri için hep tavşan pisliği verirdim. 'Bak, elimde kocaman kahverengi çilekler var. Ye bunları!' derdim. Ayılar da hep yediler hatta bazen tüm sepeti; sonra teşekkür de ederlerdi. Buna katıla katıla gülmezsin de ne yaparsın! Kardeşinin hayatı eğlenceli geçiyordur, ha! Yemek yapmasına gerek yok; bir yaban tavşanını alsın, kuş gibi bir yuvanın üzerine oturtsun ve pislikleri ayıya verirken de, bunlar tavşanın yumurtaları, taze taze, desin!"

Dedem bu basit oyundan o kadar zevk aldı ki bir süre kıkır kıkır güldü. "Bu adada olmam ne kötü; kayınçonu görmeyi cidden çok isterdim!" dedi. "Ah, onunla bir kafa bulabilseydim! Neyse, neyse. Yakında kanatlarım hazır olur, o zaman uçarak yanınıza gelirim ve şu tavşan yumurtası şakasını ayıya birlikte yaparız."

"Kanatlarını ne zaman bitireceksin?" diye sordum. "Kaç kemiğe daha ihtiyacın var?"

"Pek fazla değil. İki ya da üç adam işimi görür. Birkaç aya hepsini tamamlarım. Ama daha önemli bir eksiğim var. Sen de

tahmin edersin ki bu kanatlar kendi kendilerine havalanmıyor. Rüzgâr lazım."

"Rüzgâr?" diye tekrarladım. "Rüzgâr her zaman esiyor."

"Evet ama o kadarı yetmez," diye açıkladı dedem. "Ona ihtiyacım olduğunda doğru yöne esmeli. Evlat, rüzgâr tulumu lazım ve onu bana sen getireceksin."

"Nereden?" diye sordum.

"Saaremaa'dan. Eski bir arkadaşım olan Rüzgâr Bilgesi Möigas orada yaşıyor. Seni benim gönderdiğini söylersen, rüzgâr tulumunu ondan alabilirsin."

"Bu Rüzgâr Bilgesi hâlâ yaşıyor, eminsin değil mi?" Temkinli yaklaşıyordum. "Onu en son ne zaman gördün?"

"Çok oluyor ama ada ahalisi hele rüzgâr bilgeleri öyle çabuk ölmez," dedi dedem. "İki yüzü görürler çünkü ara sıra rüzgârın içlerinden geçmesine izin verirler. Tulumu ağızlarına bastırdılar mı rüzgâr bütün bağırsaklarının içinden vızlayarak geçer, bütün hastalıkları ve kalıntıları temizler, sonra da kıçından güm diye öyle bir fışkırır ki kocaman çamları yere devirip bellerini kırar. Eh, bu kadar hava aldıktan sonra organların turp gibi olur ve biri sırtına balta indirmedikçe rahat rahat elli yıl daha yaşarsın. Yani ihtiyar Möigas öldü diye endişelenme. O hepimizi gömer ve her zamanki gibi kendi hâlinde rüzgârlarıyla meşgul olur."

Ertesi sabah ilk işimiz yola koyulmak olacaktı çünkü dedem rüzgâr tulumu bir an önce elinde olsun istiyordu.

"Asla bilemezsin. Belki bir gemi dolusu demir adam yarın adaya çıkacak," dedi heyecanla. "O zaman ben de ihtiyacım olan kemiklere nihayet kavuşmuş olacağım. Sırf rüzgâr tulumu olmadığı için adaya tıkılıp kalmak aptallık olur. Ne kadar uzun zamandır buralarda aylaklık ettiğimi sen de biliyorsun, evlat; zaten bu yüzden çok mahcubum. Demir adamları her gece hayalimde vıcık boklar gibi köpük köpük olana kadar eziyorum. Yeniden savaş istiyorum! Sen de benimle geliyorsun; o piç kuruları onları havadan yakalayamayayım diye ladin ağaçlarının altında siper

aldıklarında, işte o vakit sen tekmelerinle onları savaş alanına geri getireceksin, ben de bir sopayla kafalarını patlatacağım."

Dedemin coşkusu beni öyle gaza getirdi ki planını duyduğum anda eğlenceli buldum. Savaşmayı veya dövüşmeyi hiçbir zaman sevmemiş ben! Kaçışan demir adamları keçiler gibi ağaçların altından açıklığa, o anda gökyüzünde kuduran dedemin önüne sürmek nedense hoşuma gitti. Kamp ateşinin yanında oturan sivri dişli bu ihtiyar, içimde savaşma güdüsü uyandırdı ve kaslarım kendiliğinden heyecanla gerildi.

"Ama önce uyuyacağız," dedi dedem, kana susamış yırtıcı bir kuşken birden şefkatli bir dede olmuştu. "Yarın uzun bir deniz yolculuğu seni bekliyor, dinlenmen lazım. Çocuklar, ben kendi yerime gidiyorum, yoksa kurdun biri gelip kıymetli insan kemiklerimi kemirebilir. Bundan daha kötü bir son olamaz! Kemikleri tek tek saydım. Siz burada yatın; yarın ben gelip sizi kaldırırım. Kahvaltılar benden. Bugün siz beni ağırladınız; yarın sıra bende. Yemek yemeye dedenize geleceksiniz!"

Düşmanı tarafından kuyruğu kesilmiş azametli bir sürüngen gibi kıvrılarak çalılıkların arasına daldı.

"Baksana, kaç yaşındadır?" diye sordu Hiie.

"Seksen filan," diye cevapladım. "Emin değilim. Dayımla annem ondan her zaman yaşlı ve uzun zaman önce ölmüş biri gibi bahsettiler."

"Yaşlı olduğu kesin," dedi Hiie. "Ondan biraz çekindim ama insanı canlandırdığını düşünüyorum. Bu, annem ile babamın geçmişe olan saplantılarından çok farklı. Onların yaptıkları küf kokuyor ama senin deden yeni gelen kışa aldırmadan çiçek vermiş bir çeşit bitkiden farksız."

Birbirimize sokulup yattık ama durup dururken karşıma çıkan dedemi düşündüğüm için gözüme uyku girmedi. Dedem yapısı gereği çok daha vahşiydi ama yine de bana bir şekilde Vootele Dayı'yı hatırlattı. İkisi de aynı ağaçtan yapılmışlardı; fakat Vootele Dayı ağacın bir fırtınada kırılabilecek düzgün ve kuvvetli gövdesi, dedemse bir ayının bile ikiye ayırmaya gücünün

yetmeyeceği, toprağın derinliklerinden gelen sağlam ve kaba köküydü. Ağacın rüzgârla bükülen, kırılgan yaprakları da bendim. Ağaç dallarının bir bülbülü bile taşıyamayacak kadar inceldiği yerde, tepede, ben vardım. Daha yüksekte, boş ve mavi gökyüzü dışında hiçbir şey yoktu.

Ama o an bunların hepsi önemsiz göründü. Hiie sesli sesli soluyarak kolumda uyuyordu; ileri doğru biraz çıkık duran kulaklarıyla minik bir fare gibiydi. Burnumu çenesine bastırdım ve hemen uykuya daldım.

Dedem sabahleyin bizi kulakları sağır eden ve uykudan eser bırakmayan yüksek bir ıslık sesiyle uyandırdı. Hiie'yle birlikte fırladık. Güneş ışığında daha kıllı ve daha kırışık görünen dedem yanı başımıza uzanıp bize göz kırptı.

"Gelin de yiyin!" dedi. "Sizin için bütün bir geyiği kızarttım. Yiyebildiğinizi yiyin; kalanı da Saaremaa'ya giderken götürürsünüz."

Dedem yarısı taştan yarısı ağaçtan yapılmış epey sıradışı bir yapıda yaşıyordu. Diz boyundaki bu kayaları yerlerine yuvarlarken dedemin ne büyük bir çaba harcadığını hayal etmek zordu. Onları kaldıramayacağına göre bir karınca gibi emekleyerek önü sıra itmek zorunda kalmıştı. Aynı şekilde, dedemin bütün bu ağaç gövdelerini yerlerine sürüklerken gösterdiği kuvvete hayran olmamak da zordu. Dedeme böyle bir şeyin nasıl mümkün olduğunu sormadan edemedim ama o belli belirsiz ağzını büktü ve evinin sağlam olması gerektiğini, yoksa savaşa dayanamayacağını söyledi.

"Demir adamların ve müritlerinin hepsini birden öldüremeyeceğim kadar kalabalık şekilde ne zaman geleceklerini bilemem," diye açıkladı dedem. "Bir kuşatma olursa karşı koymak için sığınabileceğim bir kale lazım. Bu kayaların arasında kıvrılarak ilerlememe izin veren çeşit çeşit dar koridor var; demir adamlara hiç beklemedikleri anlarda saldıracağım ama onlar bu taş ve ağaç labirentinde beni bulamayacaklar."

"Tamam da nasıl altından kalktın?" diye ısrarla sordum. "Ba-

cakların yok. Yalnızsın. Bu taş ve kütükler en azından... Ne kadar ağır olduklarını bile bilmiyorum."

"Ha ha!" diye kıkırdadı dedem. "Konuşmaya değmez. Eski zamanlarda bütün gerçek erkekler kaya ve ağaçları taşıyabiliyordu. Hadi içeri girin. Eti keseyim, sonra da kupalarımı göstereceğim."

Üzerinde kocaman bir erkek geyiğin kızardığı ateşin başına gittik. Ateşin hemen yanında hepsi de düzgünce cilalanmış yüzlerce kafatası duruyordu ve kafataslarındaki boşluklar kıymetli taş ve altınlarla doldurulmuştu. Bunlar besbelli zalim kaderleri tarafından adaya sürüklenen talihsiz demir adamların takılarıyla hazineleriydi. Ada, ilk bakışta çok güzel ve güvenli görünse de aslında zalim bir dedenin ağzındaki zehir dişleriyle çalılar içinde pusu kurduğu bir yerdi.

Dedem üç kupaya kaynak suyu doldurdu.

"Bu kaynağın suyu çok tatlı ve saftır," dedi. "İşte, çocuklar! İçin! Senin kafatasın, Hiie, bir keşişe aitti. Ama seninki, Leemet, demir adamların liderinindi. Hadi şerefinize!"

Kafataslarından yapılmış büyük bardakları birbirine tokuşturduk ve kaynak suyunu içtik. Bu tuhaf kaplardan içmenin insanı bir an duraksatmadığını söyleyemem. Kafatasını dudaklarına götürürken Hiie'nin eli biraz titredi, ben de kaynak suyunda ölüm tadı olabileceğinden korktum. Ama hayır, su gerçekten de saf ve inanılmaz lezzetliydi. Aslında dedemin son derece mantıklı davrandığını inkâr edemezdim. Demir adamların kafataslarıyla başka ne yapacaktı ki? İşe yaramaz nesneler işe yarar olmuşlardı. Kafataslarından içmek çok zevkliydi. Kendi kupamı bitirdim ve yeniden doldurdum.

Dedem kafasını sallayarak, "İyi değil mi?" dedi. "Bu kupaları yapmak da benim tutkum işte. Bu kadar fazlasına gerek yok aslında, bir tanesi bana yeterdi ama oymayı seviyorum. Her kafatasının farklı özellikleri var. Bazısı dikdörtgendir; bazısı yabanmersinleri gibi yuvarlak. Üzerinde bir yumru olan da vardır. Bazıları çok ufak olur. Buna baksanıza! Ne kadar komik. Bir farenin kafatası olduğunu sanırsınız! Ama aslında bir adamın boynunun

üstündeydi ve adamın kendisi gayet sıradan bir vücuda sahipti. Bu kadar küçük bir kafası olduğuna göre mutlaka diğerlerinden de aptaldı!"

"Enteresan," dedim ama birkaç damla su taşıyabilen ufak kafatasını elimde çevirirken.

"Evde böyle kupalarınız var mı?" diye sordu dedem. "Yok mu? O zaman, Möigas'ın yanından dönünce size bir tane vereyim. Kaç tane istiyorsanız siz alın, evinize götürüsünüz. Size evlilik hediyem olsun."

Hiie ile birbirimize baktık ve beceriksizce gülümsedik.

"Eve geri dönüp dönemeyeceğimizi bilmiyoruz bile," dedi Hiie. "Beni kurban etmek istediler ve muhtemelen hâlâ bizi arıyorlardır."

"Kafalarına baltayı indirin de bu iş bitsin," diye tavsiyede bulundu dedem. "Ben hiçbir zaman kimseden korkmadım. Nereye istediysem mutlaka gittim, siz rüzgâr tulumunu getirir getirmez yine gideceğim, şey, yani uçacağım. Doydunuz mu? O hâlde, yola çıkın. Ne kadar erken yola koyulursanız, o kadar çabuk geri gelirsiniz, değil mi?"

Dedem, kayığı etle doldurmamızı istedi çünkü "insan yemek zorundadır; yiyecekler güç kuvvet verir." Annemin bütün akraba ve dostları tıka basa doyurma alışkanlığının nereden geldiği belli oluyordu. Yanımıza birkaç tane kafatası kupa da aldık. Dedem onları Bilge Möigas'ya vermemizi istedi. Sonra kayığa geçtik ve dedemin tarifine göre Saaremaa'nın bulunduğu istikamette kürek çekerek ilerlemeye çalıştım.

Saarema yolculuğu ilk deniz yolculuğumuzdan çok daha uzun sürdü. Belki biraz daha hızlı gidebilirdik ama acele etmedik. Dedem tulumu bekliyordu beklemesine ama adada yıllarca tek başına yaşamış bir adam için bir gün önce ya da bir gün sonra olmuş önemi yoktu. Birçok kez kürek çekmeyi bıraktım; Hiie'yle yüzdük, kucaklaştık ve soğuk av eti yedik. O sırada farkında olmasak da bu bizim balayımızdı. Birlikteyken gerçekten mutluyduk; üstelik kafalarını sudan çıkarıp büyük bir ilgiyle bizi izleyen

meraklı fok balıkları dışında keyfimizi kaçıran kimse yoktu. Denizde sular sıçratarak yüzen birkaç çeşit küçüklü büyüklü balık da vardı; denize baktığınızda çabucak kayıp geçen siyah sırtları seçilebiliyordu. Bunları yakalayabilirdik ama uğraşmadık. Kayıkta balık pişiremezdik, üstelik bir sürü geyik etimiz vardı. Rotamızı güneşe göre korumaya çalışıyordum ve küreklere asılmak yerine Saarema'ya daha çok suyun kendisiyle taşınıyorduk.

Akşam olduğunda hâlâ pek fazla ilerlememiştik ve geceyi kayığa çarpan dalgalar ile yüzeye çıkıp sonra yeniden suyun derinliklerine yüzen fok balıklarının çığıltıları arasında geçirdik. Sabah erkenden uyandık ve ne tarafa gitmemiz gerektiğini hesaplamaya çalıştım. Ufukta kıyıya benzeyen bir karaltı görülüyordu. Kürekleri suya daldırıp çekmeye başladım ama kayık yerinden kıpırdamadı.

"Bir deniz yosununa yapıştık," dedi Hiie.

Suya bakınca, kayığın tüm çevresinde denizin üzerine serilmiş tüylü bir deriye benzeyen, gri tuhaf bir maddenin olduğunu gördüm. Kayığın yan tarafını raspa etmek için elimi uzattım ve şaşkınlıkla bu garip derinin uzun kıllardan oluştuğunu fark ettim, kılların her biri az çok saman sapı kalınlığındaydı ve kökleri kimbilir nereye kadar gidiyordu.

"Daha önce hiç böyle bir şey görmemiştim," dedim. "Hatta Vootele Dayı bile denizde kılların büyüyebileceğini söylememişti. Neredeyse bir hayvanın sırtında olduğumuzu düşüneceğim."

"Sırtında değil, sakalındayız," diye karşılık verdi Hiie. "Arkana bak. Bir balığın bıyığının/sakalının üzerinde duruyoruz ama vahşi bir şeye benzemiyor."

Hemen kafamı çevirdim ve otuz kırk tane kayık boyu bir mesafede eşine rastlanmamış bir manzara gördüm. Hafif hafif çarpan dalgaların arasında hayal edilebilecek en azametli yaratık duruyordu. Bir tür balıktı ama dağ kadar büyüktü ve bütün denizi saran uzun gri bıyıklarına bakılırsa şüphesiz çok yaşlıydı. Yeşil pulların üzeri zaman içinde binlerce kabukla ve diğer deniz çöpleriyle örtülmüştü, devasa yüzgeçleri yaşlı bir yarasanın ka-

natları gibi pörsüyerek sarkmıştı ve çok yaşlı, çok yorgun gözleri bize hiddetle ama bir taraftan da merakla bakıyordu. Biz de ona bakınca tuhaf yaratık ağzını açtı ve ancak bir balığın anlayabileceği kadar eski olduğu anlaşılan, bizim bilmediğimiz birkaç kelime kullansa da temiz bir Çataldille tısladı. "Günaydın, insanlar! Nereye gidiyorsunuz?"

"Saaremaa'ya," diye cevapladım.

Balık ağzının içerisinde yüzen bıyıklarını savurarak soluk verdi.

"Tam önünüzde," dedi. "Öğlene doğru varırsınız ama kesin konuşmasam daha iyi çünkü daha önce hiç bu kadar ufak bir kayıkla gelen insan görmedim. Yüzeye bundan önceki çıkışımda, önümden her birini en az kırk kürekçinin çektiği üç savaş gemisi geçmişti ve o zaman bunu tuhaf bulmuştum çünkü önceki yıllarda bunlardan daha fazla geçerdi. Şimdi de sadece minik bir kayık ve iki insan. Eh, pekâlâ, ne yapalım. Beni en son gören insanlar siz olacakmışsınız demek ki; tabii benim göreceğim son insanlar da siz.

"Niye son kez?" diye sordu Hiie.

"Çünkü deniz altından açık havaya bu son gelişim. Şimdiye kadar her yüz yılda bir kez yüzeye çıktım ama artık bu zahmete giremiyorum. Yaşlandım. Bugün bile kendimi rahat yuvamdan çıkarıp buraya yüzmeye değer mi diye uzun uzun düşündüm ama sonra hadi son bir kez daha dedim. Sakalım o kadar uzadı ki onu taşımak hiç kolay değil; bir de her tarafı suyla dolunca benim için bile ağır bir yük oluyor. Ama yine de geldim. Yalnız, denizde kimse yok. Eskiden gemilerle yolculuk eden bütün o insanlara ne oldu? Salgın hastalığa filan mı yakalandınız?"

Balığa birçok insanın köye taşındığını, çavdar yetiştirdiklerini, atalarımız gibi gemilerle uzak ülkelere gitmeyi bıraktıklarını anlatmaya başlamadım. Gerçi demir adamların gemileri gittikçe çoğalarak denizlere çıkmayı sürdürüyordu. Balığa onları görüp görmediğini sordum.

"Demir adamlar mı?" diye merakla sordu balık. "Hayır, hiç rastlamadım. Çok yazık, onları görmek isterdim ama artık suyun

altından çıkmayacağım. Bugün buradan geçerler mi acaba? Çok vaktim yok. Mağarama dönmem lazım ama belki de şansım vardır? Neye benziyorlar?"

"İnsan gibiler ama üstlerinde demir kıyafetler var," dedim. Balık şaşkınlıkla sular sıçrattı.

"Hiç duymamıştım, hiç görmedim onları," diye söylendi. "Hayatımda suyun üzerine pek fazla çıkmadım, önümden birçok şey geldi geçti. Ama yüz yılda bir açık havaya çıkmakla hep en iyisini yaptığımı düşündüm. Her şey mutlaka bir önceki seferde bıraktığım gibi olurdu. Deniz savaş gemileriyle dolup taşar, Kuzeyli Ejderha gökyüzünde uçardı."

"Kuzeyli Ejderha'yı gördün mü sen?" diye bağırdım.

"Tabii, hem de kaç kez!" dedi balık. "Sadece görsem iyi, uçmaya ara verdiğinde bazen sırtıma konardı. Büyük ve kuvvetliydi ama o zamanlar ben ondan da kuvvetliydim ve zorlanmadan onu taşıyordum. Şimdi olsa, gücüm yetmez. Önemi de yok zaten, Kuzeyli Ejderha'yı uzun zamandır görmedim. Nereye gittiğini biliyor musun?"

"Uykuda," dedim. "Kimse de nerede olduğunu bilmiyor."

Balık kafasını yukarı aşağı sallayarak nefes verdi.

"Doğru ya. Uyumak, bir köşeye çekilmek; iyidir. Ben de çok yakında köşeme çekileceğim, denizin altına dalıp yuvama girecek, bir daha dışarı çıkmayacağım. Sakalım beni sarar; ben de huzurla uyurum. Uzun, uzun bir uyku. Bunun çok iyi geleceğini hissedebiliyorum."

Yaşlanmış gözlerini kapadı ve yavaşça yüzgeçlerini oynattı.

"Sanırım artık gideceğim," dedi gözlerini açarak. "Demir adamları görmeden gitmiş olacağım ama boş ver. Hayatımda o kadar çok şey gördüm ki denizin dibinde yatarken bunları düşünsem yeter. Hem doğrusu, şu demirden adamları fazla da merak etmiyorum. Onları görmesem ne kaybederim? Hiçbir şey. Onlarla karşılaşırsan de ki, büyük balık Ahteneumion artık denizin altına çekildi. Ben onları görmeyeceğim ama onlar da beni görmeyecekler ve bu onlar için daha büyük bir kayıp."

Yaşlı balık bu fikrini eğlenceli bulmuş gibiydi, kuyruğunu hareket ettirdi ve gözümüzün içine baktı.

"Bir düşünsenize; onlar, şu sizin demir adamlarınız, sürekli gemilerle dolaşıyorlar ama benim denizin altında bir yerlerde sakalımın içinde uyuduğum akıllarına bile gelmez," dedi ve yeniden bir kahkaha attı. "Denizde sadece ufak balıkların, denizanalarının ve suyun üstünde yüzen diğer ıvır zıvırların olduğunu sanıyorlar ama benim de orada olduğumu asla bilemeyecekler. Zavallı ahmaklar!"

Ağzının içinde dalgalanan bıyıklarını yeniden üfürdü.

"Hoşça kalın, artık gidiyorum," dedi. "Gördüğüm ve beni gören son insanlarsınız. Ahteneumion'un kim olduğunu, ne yaptığını biliyorsunuz. Diğerleriyse bilmiyor. Artık dünyanın en bilge insanları sizsiniz. Beni gören son insanlar. Elveda!"

Büyük balık bir anda suya dalmıştı. Su dalgalanmaya başladı, öyle ki neredeyse alabora olacaktık. Etrafımızda yükselen bıyıkların balıkla birlikte bizi de suyun altına çekeceğinden ve orada, Ahteneumion'un kucağında, tüm bilgeliğimizle birlikte solup gideceğimizden korktum. Ama işler iyi gitti: Sakal sahibiyle birlikte derinlerde kayboldu, deniz sakinleşti ve biz yine yalnız kaldık.

"Burada dünyanın iki bilge insanı olarak oturuyoruz, yani," dedi Hiie. "Büyük balığı son görenler olarak."

"Artık buna canım sıkılıyor – her şeyde son olmak," diye karşılık verdim. "Ailemde kalan tek ve son erkeğim, ormanlı son oğlanım. Şimdi de büyük balığı son gören oldum. Nasıl oluyor da her şeyin sonuncusu oluyorum?"

"Benim için ilksin," dedi Hiie ve beni öptü. Kısa bir süre sonra, ikimiz de yeniden giyininceye, kürek çekmeye başladım.

Aslında onun için de sonuncu olacaktım ama o zaman bunu bilmiyordum.

Yirmi Üç

Saaremaa'ya nihayet vardığımızda iyiden iyiye yorulmuştum ve aklıma birden dedemin Bilge Möigas'ın yaşadığı yerle ilgili hiçbir bilgi vermediği geldi. Her zamanki gibi burada da Çataldil yardımıma koştu. Şişman ve güzel bir engereğin, başını yerden kaldırarak ardıçların arasından kıvrılıp gelmesi için bir iki kez tıslamam yetti.

Her zamanki gibi selamlaşıp hâl hatır sorulduktan sonra engerek, "Çok şaşırdığımı söylemek zorundayım," dedi. "Karaya çıktığınızı gördüm ama Çataldil konuşabildiğiniz aklımdan bile geçmemişti. Bu artık o kadar az oluyor ki. Adaya bin bir çeşit insan gelir ama hiçbiriyle konuşulmaz; hepsi sağır olsa ve anlamsız sesler çıkarsa bu kadar olur. Eh, dürüst olmam gerekirse, seslendiğinizi duyunca şaşırmadan edemedim. Bizim için burada işler yolunda değil belki ama başka yerlerde hâlâ eğitimli insanlar var."

"Başka yerler de buradan daha farklı değil," diye yanıtladım. "Ben Rüzgâr Bilgesi Möigas'ı arıyordum aslında. Nerede yaşadığını biliyor musun?"

"Tabii biliyorum," dedi engerek. "Beni takip edin. Sizi ona götüreyim."

Möigas çok uzakta değildi. Kulübesi deniz kıyısında, ardıç ağaçlıklarının arasındaydı. Engerek bize iyi günler diledi ve sürünerek uzaklaştı.

Kapıyı çaldım. Biraz sonra açıldı ve tam karşımda bir... keşiş vardı! Bunu kesinlikle beklemiyordum. Bir eşek arısının yuvasına rastlamışım gibi birkaç adım geri çekildim.

"Sen Möigas mısın, Rüzgâr Bilgesi?" diye sordu Hiie; karşısında bir keşiş görünce o da benim gibi hayrete düşmüş ve elimden tutmuştu.

"Hayır, sevgili kızım, onun değersiz oğluyum yalnızca," diye karşılık verdi keşiş incecik bir sesle, sanki o sırada ağzından süt veriyordu. Henüz genç bir adamdı ama keldi ve daha tuhafı kaşları yoktu; yüzü kuş yumurtası gibiydi. Keşişin arkasında homurdanan bir ses duyuldu ve kırmızı uzun sakalında yüzlerce ufak örgü olan, bodur bir ihtiyar yanımıza geldi. Möigas bu olmalıydı.

"İşte saygıdeğer babam burada," dedi keşiş ve elini kırmızı sakallı yaşlı adamın omzuna koydu. "Babacığım, bu insanlar seni görmeye gelmiş."

"Evet, bunu ben de görebiliyorum," diye söylendi Möigas. "Sizin için ne yapabilirim?"

Biz cevap vermeye fırsat bulamadan, "Hıristiyan mısınız?" diye sordu keşiş. "Yüce İsa'yı seviyor musunuz?"

"Sus, Röks!" diye patladı Möigas. "Beni utandırıyorsun!"

"Babacığım, adımın artık Röks olmadığını sana söylemiştim," diye cıvıldadı keşiş ve ağzından çıkan her kelime ayrı zevk veriyormuş gibi tatlı tatlı gülümsedi. "Öyle isim olmaz; Hıristiyan dünyasında kimse bu adı almaz. Benim ismim Taaniel. Bunu sana yüzlerce defa söyledim, sevgili babacığım. Birader Taaniel. Manastırdaki muhterem kardeşlerim beni böyle bilirler."

Tüm bunlar bana Pärtel'i hatırlattı ve ihtiyar bilge için çok üzüldüm; bir arkadaşı kaybetmek can sıkıcıydı ama insanın oğlunu kaybetmesi daha da fenaydı. Möigas düşüncelerimi okumuş gibiydi; kederle bana baktı ve sonra, "Oğlum heba oldu," dedi. "Beni affedin. Annesini küçük yaşta kaybettiği için böyle

oldu sanırım. Onu iyi yetiştiremedim. Ama ne yapayım. Kendi çocuğum; onu şeyden dolayı -of, söylemesi bile korkunç- keşiş olduğu için terk edemem ya."

"Babacığım, sen beni çok iyi yetiştirdin," dedi keşiş. "Bana babalık ettin, şefkat gösterdin; bunun için öldüğüm güne kadar sana minnettar olacağım."

"Zavallı şey, babalık hakkında sen ne bilirsin ki?" diye iç çekti ihtiyar Möigas. "Testislerin bile yok!"

"Manastırımızdaki kimsede yok; bugünlerde âdet böyle," diye yanıtladı keşiş Taaniel. "Bu sayede Tanrı'yı öven şarkıları yüksek sesle söyleyebiliyoruz. Babacığım, seni de dinlemen için davet ettim. Neden gelmiyorsun? Oğlunu din kardeşleriyle birlikte şarkı söylerken dinlesen kesinlikle gurur duyarsın."

"Ne dinlemek ne görmek istiyorum. Kendi gözlerimden utanırım!"

"Ah, ama babacığım, nasıl şeyler söylüyorsun! Utanılacak nesi var; insanlar dünyanın her yerinde bunu yapıyor. Hem koromuzun birçok hayranı var, kadınlar bizi dinlerken ağlıyor ve erkekler bile gözyaşlarını siliyorlar; seslerimiz öyle yumuşak, öyle güzel ki."

"Midemi bulandırma!" dedi Möigas ve bize döndü. "Affedin beni, konuklarım. Bu çirkin şeyleri görmek ve duymak zorunda kaldınız. Sizi buraya ne getirdi bakalım, söyleyin bana! Ve sen, Röks, sessiz ol ve araya girme!"

Aradığımız şeyi ve bizi kimin gönderdiğini çabucak anlattım. Möigas'ın gözleri dolu dolu oldu.

"İhtiyar Tolp hâlâ hayatta, demek!" Möigas derin bir nefes verdi. "Niye şaşıyorum ki, her zaman çetin cevizdi. Demek şimdi de uçmayı kafasına koydu ha! Olur mu olur!"

"İnsanoğlu uçamaz," dedi keşiş. "Bir tek melekler uçar. İsa da suda yürümüştür."

"Röks, ne dedim sana, araya girme!" diye çıkıştı Möigas. "Ağzına geldiği gibi konuşmayı da kes! Beni bu güzel gençlerin önünde neden utandırıyorsun? Sen de onlar gibi davransan

keşke. Ne kadar iyi olduklarını görüyorsun ya! Dedelerine saygı duyuyorlar ve demir adamlarla ya da keşiş kardeşlerle işleri yok. Leemet'i, bu genç adamı, görüyor musun? Testisleri yerinde duruyor. Öyle değil mi, Leemet?"

Hızla cevap verdim. "Evet, öyle."

"Duyuyorsun değil mi, Röks! Rüzgâr nereden eserse oraya gidiyorsun, neden bu kadar ele avuca sığmazsın?"

"Sevgili babacığım, öncelikle ben Röks değilim." Keşiş, gözleri yarı kapalı, sakince cıvıldamaya başladıysa da yaşlı Möigas onu susturmak için sesini yükseltti.

"Neden sürekli bana Röks olmadığını söylüyorsun! Benim olduğum yerde sana Röks denilecek. Seni hiçbir zaman Taaniel diye çağırmayacağım. Şimdi yerine otur, çeneni kapat, ben dışarı çıkıp şu rüzgâr tulumunu arayacağım. Değerli konuklarım, siz de biraz bekleyin. Oğlumun söylediklerini de önemsemeyin. Biraz şapşaldır; bütün ailenin yüz karası işte!"

Bunları söyledikten sonra Möigas kendi barakasına gitmek üzere gözden kayboldu. Keşiş Taaniel güneşli bir yere kuruldu, bize bakıp samimi bir şekilde kafasını salladı ve sonra, "Babam çok yaşlandı; genç insanların meselelerini anlayamıyor. Ne yaparsın, zaman onun zamanı değil. Yaşadığınız yerdeki genç insanlar İsa hakkında ne düşünüyor? Ben ona çok bağlıyım. Yatağımın üzerinde resmi var."

"İsa'yı tanımıyorum," dedim.

Keşişten çıkan şaşkınlık sesi bir martının çığlığını andırdı.

"İsa'yı tanımıyorsun, öyle mi?" diye tekrarladı, sonra anlayış ve içtenlikle bana bakıp ellerini ovuşturdu. "Vaftiz edildin, değil mi?"

"Hayır," diye karşılık verdim.

"Gerçekten mi?" dedi keşiş. "Bugünlerde bütün genç insanların vaftiz edildiğini düşünüyordum. Vaftiz güzel şeydir; kafandan aşağı su dökerler. Vaftiz edilmemişsen seni manastıra almazlar."

"Manastıra gitmek istemiyorum!" diye açıkça söyledim, ar-

tık iyiden iyiye öfkelenmiştim. Keşiş bana Magdaleena'yı, keşiş şarkılarını dinleyişimizi, bir de Magdaleena'ya körkütük âşık olduğumu hatırlatmıştı. Hiie'nin yanında otururken bunu anımsamak nedense rahatsız etti beni. Keşiş birden, "Hey, seni manastır duvarımızın arkasında güzel bir kızla gördüm," diyecekti sanki. Hiie ne yapar, ne söylerdi? Böyle bir şeyin gerçekte mümkün olmadığını, gittiğimizin bambaşka bir manastır olduğunu, orada şarkı söyleyen keşişlerin de başkaları olduğunu biliyordum ama içimdeki kötü duygu gitmiyordu. Bu modern insanların durmadan yeni âdetleriyle ve hakkında hiçbir şey bilmediğim gibi bilmek de istemediğim İsa ve diğer tuhaf gözbebekleriyle böbürlenmeleri asabımı bozuyordu. Bir keşişin başucuna kimin resmini koyduğu umurumda değildi, bunu çok fazla terslemeden ona da söyledim.

Keşiş kibarlığını hiç bozmadı. Sadece, "İnsanın öğrenmeye kapalı olması çok saçma," dedi ve bir öğretmen gibi parmağını havaya kaldırdı. "İsa'yı bilmezsen, bugünün dünyasında tutunamazsın. Diğer insanlarla konuşacak hiçbir şeyin olmaz. Müzik ilgini çekmiyor mu, pekâlâ, manastıra gitmek zorunda değilsin ve mutlaka hadım edileceksin diye bir şey de yok. Ama vaftiz edilmezsen ve İsa'yı öğrenmezsen, şövalye müridi de olamazsın!"

"Niye birinin müridi olayım ki?" diye sordum. Bu modern insanları birleştiren diğer berbat huyları da buydu: Başka birinin hizmetkârı olmak için yanıp tutuşuyorlardı.

"İyi de, hayattan ne istiyorsun o zaman?" diye sordu keşiş. "Çiftçi olmak, ekip biçmek mi? Bu da soylu bir şey elbette; Âdem de alnının teriyle toprağı işledi. Evet, kutsal ruh daha yüksek nitelikler bahşetmemişse, toprakta çalışmakla yetinmeli insan."

"Şu Âdem kim?" diye sordu Hiie.

"Atamız; Tanrı'nın topraktan yarattığı ilk insan," diye açıkladı keşiş. "Öncesinde dünya bomboş ve çoraktı ama Tanrı her şeyi altı günde yarattı ve her şey o günden bugüne bozulmadan geldi."

"Saçmalık," dedim. "Primatların on binlerce yıldır mağara-

larının duvarlarına çizdikleri tarihi gördüm. Tanrı ya da Âdem yoktu. Hem 'bozulmamış' da ne demek? Birçok şey ebediyen yok oldu. Kuzeyli Ejderha mesela. Ya da bu sabah su üstüne çıktıktan sonra sonsuza kadar yeniden denizin derinliklerine dalan büyük balık Ahteneumion. Çataldil sözcükleri de öyle. Bunları biliyor musun, Röks?"

"Çataldil sözcükleri şeytana aittir." Keşişin sesi ilk defa heyecanlı çıkmıştı. "Bir insan bunları bilemez. Şeytan yılanları yarattı, onlara ilk kadın Havva'yı yoldan çıkarmaları için konuşma gücü verdi. Hepsi şeytana hizmet ediyor."

"Ne kadar aptal olduğunu işte şimdi gerçekten anladım," dedim. "Asıl sen Tanrı'ya, demir adamlara ve Roma'daki bir çeşit Papa'ya hizmet ediyorsun. Ama yılanlar kimsenin hizmetkârı değildir. Onları kimse yaratmadı; en eski zamanlarda, daha ne primatlar ne de insanlar ormanda yaşamaya başlamıştı ama yılanlar vardı. Neden bahsettiğimi biliyorum çünkü onları iyi tanıyorum. Çataldil biliyorum! Bence yılanlar senin saçmalıklarına kahkahalarla gülerlerdi. Sana manastırda modern bir efsane öğretmişler sadece ama dünyada birçok efsane vardır. Bazıları unutulur ve unutulanların yerine yenileri icat edilir."

Yeniden kendine hâkim olan keşiş, "Sevgili çocuk," dedi. "Seninle tartışmak istemiyorum çünkü okula gitmemişsin ve hiçbir şey bilmiyorsun. İnsanoğlu senin farkında olduğundan daha fazla akıllandı. Diğer genç insanlar gibi yaşamak istemediğine yalnızca üzülüyorum. Çataldil konuştuğunu ve bunun şeytandan gelmediğini varsayalım, peki kendi dünyanın dışında bu dille ne yapacaksın? Kiminle konuşacaksın? Günümüzde genç insanlar İsa'ya ilgi duyuyorlar. Hep onunla ilgili konuşuyorlar; İsa çok başarılıdır."

"İsa beni ilgilendirmiyor," dedim.

"Ne kadar yazık," diye karşılık verdi keşiş gülümseyerek.

Bir süre sessiz kaldık. Hiie'yle birlikte keşişe baktık ama güneş ışığının altında uyuklar gibi bir hâli vardı. Birden yüksek bir sesle şarkı söylemeye başlayınca Hiie de ben de irkildik. Bilge

Möigas o an bir hışımla barakadan çıkıp bağırdı. "Kapa çeneni! Hemen! Beni bütün dünyanın önünde utandırma!"

"Babacığım, bu masum bir ilahi sadece; İsa'nın merhametiyle asaletini methediyor," dedi keşiş sersemce. "Bu güzel müzik nasıl olur da seni utandırabilir? Bu ilahi şu anda bütün dünyada dalga dalga yayılıyor; bütün şölenlerde söyleniyor."

"Benim çatımın altında söylenemez! Burada olmaz! Dünya böyle bir şeyin peşinden gidiyor olabilir ama benim evimde her şeyi olması gerektiği gibi yapacağız!"

Möigas, bana ve Hiie'ye onu takip etmemizi işaret etti.

Sonra da, "Hazırda tek bir rüzgâr tulumum yok," diye açıklama yaptı. "Ama önemli değil; doğru rüzgârları beraber hazırlayacağız. Deden de o zaman rahatça uçacak. Gökyüzünden geçerken bana da uğrasın."

"Evet, buraya da uğrasın," dedi keşiş. "Arkadaşınla tanışmaktan mutlu olacağım, babacığım. Onun için dua ederim."

"Ya da gelmese daha iyi," dedi Möigas. "Tolp çok acımasız bir adamdır; o büyük öfkesi seni yere serer."

"Eh, iyi ya, şehit olarak ölürüm ben de," dedi keşiş. "Ve doğrudan cennete, İsa'nın sağ eli üzerinde oturacağım yere gidebilirim. Şehit olmak büyük bir onurdur; hakkında kitaplar yazılır, resmin kiliselere asılır. Babacığım, oğlunun şehit olduğunu bir düşünsene!"

"Bu öyle çok zor bir şey değil. Bir an önce çeneni kapamazsan, bizzat ben canını yakabilirim. Çocuklar, içeri geçelim artık! Oğlum beni delirtiyor!"

Bilgeyle birlikte barakasına girdik. Duvarlarda ince, kalın ve daha da kalın halatlar kocaman düğümlerle bağlanmış hâlde asılı duruyordu. Möigas halatları karıştırmaya başladı ve bir deste kadar halat seçti.

"Bunlar rüzgâr düğümleri," diye açıkladı. "Her halatın yanında bir rüzgâr vardır. Balığa çıkan adamlar gibi ben de kayığa binip denizde rüzgâr avına giderim. Ama bir rüzgârı yakalamak öyle kolay değildir. Hızlıdır, elinden kayar gider; düğüm atmak için munta-

zam bir beceri göstermek gerekir. Rüzgârı çabucak bağlar, kullanacağın güne kadar duvarına asarsın. Rüzgâr balık gibi değildir; bozulmaz. Yüz yıl kadar duvarda kalsa da açılır açılmaz uğuldar, şişer ve sanki daha dün yakalanmış gibi taptazedir. Burada babamın yakaladığı çok eski rüzgârlarım, başka hiçbir yerde bulamayacağın fırtına ve boralarım var. Aralarında hâlâ canlı olanlardan biri de küçük bir çocukken yakaladığım ilk rüzgâr. Son derece zayıf bir yaz meltemiydi, sıcak bir günde hafifçe ama tatlı tatlı serinleten türden. Bak, buradaki öyle. Böyle bir rüzgârı yakalamak çok kolaydır ama o zaman beni çok uğraştırdı. Ufak bir oğlan nasıl yaparsa işte; on tırnağımla halatın dolaşmasına izin vermeden sıkı sıkı tutmam gerekti ama rüzgârı getirip duvara astığımda ne müthiş bir histi o! Gören kasırga yakaladığımı sanırdı. Aslında bunlardan elimde birkaç tane var ama dedene yollayamam çünkü uçarken işine yaramaz. Bunlar savaşlarda kullanılırdı: İçlerinden birini serbest bıraktın mı ya düşmanın gemisini alabora eder ya da köylerinde taş üstünde taş bırakmazdı. Silahtan da fena! Burada her çeşit rüzgârım var; yanlarında kar getiren kış rüzgârları da yağmur bulutu taşıyan güz rüzgârları da. Şuradakiler ilkbahar rüzgârları: Bunlardan birini sal ve çok geçmeden hafif, taze hava solumaya başlarsın. Şuradakiler dalgalarla esen rüzgârlar ve gemicilere yardım ederler; bu pruva rüzgârları da düşmana karşı kendini savunmana yardımcı olur. Çeşit çeşit. Daha fazla yakalamayacağım. Artık yaşlıyım, muhtemelen gerçekten büyük bir fırtına yakalayamam, buna gücüm yok, hem zaten bu rüzgârları ne yapacağım ki? Oğlumu bir rüzgâr bilgesi yapmak istemiştim ama o hayırsız benim rüzgâr koleksiyonumla hiç mi hiç ilgilenmiyor. Doğrusu dedene birkaç rüzgâr gönderecek olmaktan mutluyum; en azından bir kişi onları önemsiyor, nasıl kullanılacaklarını biliyor. On rüzgâr seçtim; bu kadarı yeter."

"Onları böyle mi götüreceğiz, bir halatın ucunda?" diye sordum.

"Hayır, öyle değil," diye yanıtladı Möigas. "Rüzgâr bir canlı varlık gibi akıllı ve kurnazdır. Benim elimde durduğu sürece sa-

kindir çünkü rüzgâr bilgesi olduğumu, onu kandırmayacağımı bilir. Ama halatın ucunu sıradan bir insanın tuttuğunu anlarsa, mücadeleye ve itişmeye başlar, kendisini halatın ucundan koparmaya çalışır. Evet, onları bir çantaya koyayım ki dışarı çıkamasınlar, sen de dedenin yanına güzel güzel dönersin."

Bilge, masanın altından iki ya da üç hayvan derisinden dikilmiş ve ağzı bir ipin büzülmesiyle kapatılan bir torba aldı. İlk rüzgârı tuttu, onu diğerlerine bağlayan düğümlerini dikkatlice çözdü. Odanın havası birdenbire hareketlendi ve Hiie'nin saçları ani bir rüzgârdan karışmış gibi titremeye başladı. Sonra Möigas rüzgârı çantanın içine itti. Aynı şeyi diğer halat desteleri için de yapınca sonunda torba epey şişti. Biri kulağını torbaya bastırsa, içeride fırtına kopuyormuş gibi bastırılmış bir uğultu ve ıslık sesi duyulabilirdi.

"İşte hazır," dedi Möigas. "Artık dikkatlice torbanın ağzını açmaktan ve ancak ihtiyacın kadar rüzgârı salmaktan başka yapacak bir şey kalmadı. Deden ne yapması gerektiğini bilir. Evet, o iyi bir adamdır, aklı başında çocuklar yetiştirmesini bildi. Siz de gördünüz, ben oğlumda bunu gerçekleştiremedim; artık iş işten geçti, insan ona bakmaya bile katlanamıyor. Ah, hadi be! Yine söylemeye başladı! Ona sessiz olmazsa, yüzüne bir tokat yapıştıracağımı söylemiştim." Gerçekten de birinin avluda sızlayıp bağırdığı duyuluyordu. Keşişin tiz sesle söylediği şarkıya birtakım sövgülerin karıştığı kulağımıza geldi. Dışarı koşturduk, keşişin kısa boylu ama korkunç derecede şişman bir ihtiyarla tartıştığını gördük, elindeki bir sopayı sağa sola savuran yaşlı adam bağırıyordu. "Bu ağlamalar, inlemeler biraz olsun bitmeyecek mi? Hiç rahatım kalmadı; ağzın hiç kapanmıyor, kurt gibi uluyorsun! Neyin var senin, Röks? Bir yerin mi ağrıyor, nedir yani?"

"Sevgili eski komşu," diye başladı keşiş ve ellerini güneş ışığıyla yıkar gibi yavaş yavaş ovdu. "Biraz anlayışlı olabilirsin. Bugünlerde genç insanlar bu müzik türünü beğeniyor. Sen yaşlısın; kendi sevdiğin ezgiler var. Ama dönemlerin yerinde saymadığı-

nı, sevmediğin şeylerin İsa'nın takipçisi olan yeni bir nesle mutluluk verebildiğini anlamalısın."

Tıknaz komşu, "Böyle şarkı söylemeyi sana İsa öğretti, öyle mi?" diye avazı çıktığı kadar bağırdı.

"Elbette," diye karşılık verdi keşiş. "O benim idolüm; bütün genç insanların idolü. Bu şarkıları cennette melekler söyler; kutsal şehir Roma'da da kardinaller. Bütün Hıristiyan dünyası bunu yapıyorsa biz neden söylemeyelim?"

"Benim arka avlum Hıristiyan dünyası değil!" diye sonunda söze karıştı Möigas. "Hörbu, rahatsız ettiğimiz için özür dilerim. Öğlen şekerlemeni yapıyordun mutlaka."

"Herhalde yani, öğlen uykuma yatmıştım!" diye sızlandı komşu Hörbu. "Ve uykunun en tatlı yerinde işe yaramaz oğlun ciyaklamaya başladı. Onun burada kalmasına neden izin veriyorsun ki? İstediği buysa bırak manastırda otursun."

"Bu çocuk kendi kanımdan canımdan." Möigas iç geçirdi.

"Oğlunsa ne olmuş yani! Ben kızıma aynen şunu demiştim: 'Bana bak paçoz kız, Rahibe olmaya kalkarsan bu eve bir daha adımını bile atamazsın!' Orospu!"

"Kızını bu fena sözcüklerle anmana gerek yoktu, sevgili komşu," diye itiraz etti keşiş. "Johanna örnek bir rahibedir. Onu sık sık görüyorum. Bu yaban yerde kalmasını gerektiren ne vardı? Bugün modern bir kızın daha geniş bir dünyaya girmesi için kilisenin başrahibesi olmaktan daha iyi bir yol yoktur!"

"Evlenmesi gerekirdi!" diye bağırdı Hörbu. "O rahibe manastırında başrahibe dediklerinizden elli tane var. Bu iğrenç bir ahlaksızlık ve her şeyi rayından çıkıyor!"

"Her şeyi yanlış anlamışsın." Keşiş hoşgörüyle içini çekti. "Dindar rahibeler günlerini derin bir erdem içinde geçirir, erkeklerle ilgilenmezler."

"Sen bile oraya gidiyorsun! Onu sık sık görüyorum diye kendin söyledin!"

"Ben bir keşişim. Ah, komşu, günümüzün genç insanlarıyla ilgili hiçbir şeyi anlamıyorsun."

"Ben de anlamıyorum, anlamak da istemiyorum," dedi Möigas kesin bir dille. "Hem bütün gençlerin adına konuşma! Leemet de genç ama böyle pisliklere bulaşmıyor."

"O, ormandan gelmiş, hiç eğitimi de yok," dedi keşiş sesinde bir küçümsemeyle. "Senin için üzülüyorum babacığım; ruhani cehalete ve terk etmediğin geçmiş zamanlara, öğrenme arzusundan ve azminden daha fazla değer veriyorsun."

"Madem öğrenmeye bu kadar heveslisin, neden rüzgârları yakalamayı öğrenmek istemedin?" diye sordu Möigas kederle. "Bu kadim yetenek benimle birlikte mezara gitmek zorunda. Halbuki, ne olursa olsun karnını tok tutacak onurlu bir mesleğin olabilirdi."

"Tam tersine, babacığım. Bu işin geleceği yok. Rüzgâr yakalamaya gerek yok çünkü alçak gönüllükle dua etmek için yüzünü Tanrı'ya çevirsen yeter; Tanrı rüzgârları olduğun yere doğru sürükler, fırtınaları dindirir, sert rüzgârları yatıştırır."

"Ne yazık ki bu kadar basit değil," dedi Möigas. "Ama manastırda sana ne öğrettilerse sadece buna inanıyorsun; kendi babanın söylediklerinin önemi yok."

"Affet beni babacığım ama manastırda Latince basılmış kitapları okuyorlar. Yabancı ülkelerdeki bilge adamlar bunları yazdığında, bizim atalarımız hâlâ ormanda tilkilerle koşturuyordu," dedi keşiş yüzünde bir gülümsemeyle; bu kadar ağır şartlardan böyle büyük bir bilgeliğe ulaşmakla keyiflenmiş gibi bir hâli vardı. Azizlere özgü şekilde kafasını iki yana salladı, sırayla bize baktı ve içini çekip ayaklandı.

"Siz zavallı dinsizlere, özellikle de sana sevgili babacığım, dua edeceğim," diye belirtti. Sonra bir daha Hiie'yle bana bakıp, "Yüce İsa'ya ilgi duymaya başlarsan, beni nerede bulacağını biliyorsun. Manastırımızda zeki, genç adamlara kollarımız daima açıktır," diye ekledi.

Cevap vermedim. Keşiş bir kez daha kafasını iki yana salladı, havada haç işareti yaptı ve gitti.

Hörbu yere tükürdü.

"Möigas, bana darılma ama oğlun zırdeli."

"Evet," dedi Möigas yüreği burkularak. "Gençlik günlerinde çok tatlı bir çocuktu hâlbuki. Bu yeni rüzgârlar yok mu, insanları değiştiriyorlar."

"Benim kız da ufacık ama zehir gibiydi," dedi Hörbu. "Sonra şu manastırda takılmaya başladı. Gitmesini yasakladım. Benden sopa bile yedi ama ona yasaklanan yere gitmeye devam etti. Onu oraya çeken neydi? Neden rahibe oldu? Belki de gerçekten yaşlandık ve yeni dünya hakkında hiçbir şey bilmiyoruzdur, ha?"

Burnumda yine zaman zaman üzerime saldıran leş kokusu vardı. Çürük kokusunu kaçırmak ve kendimi rüzgârlarla ferahlatmak için rüzgâr tulumunu açıp Möigas'ın bütün rüzgârlarını, fırtınalarını serbest bırakmak isterdim. Ama bu rüzgârlar dedemeydi. Möigas ve Hörbu'yla vedalaştık ve kayığa geçtik.

Dedemin adasına dönüş yolunda, demir adamların gemilerinden birinin ufuk boyunca ilerlediğini gördük.

"Ahteneumion yüzeye biraz erken erken çıkmış," dedi Hiie. "Şimdi olsa demir adamları görecekti ve demir adamlar da onu görürdü. Ama bak denizin üzerinde gidiyorlar ve denizin dibinde kendi sakalının içinde yatan şeyin ne olduğunu bilmiyorlar bile. Bir tek biz biliyoruz. Heyecan verici değil mi?"

O sırada aklımdan, belki de başkalarının bilmediği çok fazla şey bildiğimiz, buna karşın diğer herkesçe bilinen şeyleri de bizim çok az bildiğimiz geçti ama Hiie'ye hiçbir şey demedim.

Yirmi Dört

Dedemin adasına ulaştığımızda ilk olarak, kıyıya yanaşmış yabancı bir kayık fark ettik ve Hiie kayığı tanıdığını düşündü. Onu görür görmez iyice büzülerek koluma yapıştı ve tek kelime etmeden eliyle denizi işaret etmeye başladı.

"Ne oldu?" diye sordum.

"Gidelim buradan, Saaremaa'ya dönelim. Neresi olduğu fark etmez; sadece gidelim," diye fısıldadı ve endişeli gözlerle bana baktı. "Lütfen, gidelim, hemen!"

"Bu kayık kimin?" diye sordum; aslında cevabı aklımdan geçirmiştim.

Hiie yok denecek bir sesle, "Babamın tabii ki," dedi mırıldandı. "Tanımadın mı? Arkamızdan gelmiş, bizim peşimizde ve hâlâ beni öldürmek istiyor. Delirmiş! Leemet, hadi gidelim! Kürekleri buradan uzağa çek, gidebildiğin kadar uzağa! Lütfen!"

Tambet'in yakında bir yerlerde olduğunu bilmenin beni dehşete düşürdüğünü inkâr edemem. Bu delirmiş ihtiyar dünyayı kurtarmayı başaramazsa huzur bulamayacaktı. Bir takıntı kafanın içine bir kez yerleşti mi orada boynuz gibi büyür. Babası o an çalıların içinden çıksa ve Hiie'yi kapıp götürmeye kalksa,

onu koruyabileceğimden hiç emin değildim. Tambet endamlı ve güçlü bir adamdı; o ve ben, bir meşe ile yanındaki genç bir üvez gibiydik. Hiie'yi kurban edileceği korudan kaçırdığım gece beni ayakta tutan o hiddeti ve cesareti yeniden canlandırmaya çalıştım ama atalarımdan kalan ateş bu kez tutuşmaya istekli değildi. Üstelik ormanın içlerine ve kıyı şeridine bakıp Tambet'in orada bir yerlerde pusuda bekleyebileceği ya da bizi çoktan fark etmiş olabileceği aklıma gelince büsbütün dehşete kapıldım. Hiie'nin kayığa binip güvenli bir yere gitmek için yalvarması hiç de kötü bir fikir değil gibi gelmeye başladı. Hiie çoktan kayığa gitmiş, ağlayıp sızlanıyordu. "Hadisene! Ne bekliyorsun? bizi görmeden uzaklaşmalıyız. Denizde ondan kaçamazsın; çok hızlı kürek çeker! Bunu biliyorum."

İstediğini yapmaya ikna olmak üzereydim. Ama Möigas'ın rüzgâr tulumu beni durduran şey oldu. Onu dedeme götürmeliydim! Şimdi gitsek ve birkaç gün bir yerlerde saklanıp sonra sessizce adaya geri dönsek, büyük ihtimalle Tambet gitmiş, kıyı serbest kalmış olurdu ve ben de rüzgâr tulumunu dedeme kazasız belasız teslim ederdim. Ama dedem ağzındaki zehir dişleriyle bütün dünyaya havadan savaş açmaya hazırlanıyorken, böyle kaçmak, zayıflığımıza ve korkaklığımıza yenik düşmek yüz kızartıcıydı. Dedemi düşünmeye başlayınca aklıma bir fikir gelmişti: Onun sayesinde belki Tambet'i bile alt edebilirdim. Dedem bir kuşatmaya direnebilmek için kendine gerçek bir kale inşa etmemiş miydi? Tambet bizi fark etmeden oraya ulaşabilirsek, tamamen güvende olurduk. Peki ama Hiie'nin dediğini yapsak – korkup denize geri kürek çeksek daha iyi etmez miydik? Ya da adada kalıp dedemle birlikte Tambet'e karşı savaşmak, ona Hiie'nin artık benim gelinim olduğunu ve kurban edilme meselesinin kapandığını söylemek daha akıllıca mı olurdu? O ormanına dönerdi; biz burada, adada kalırdık. Onunla tartışmaya kalkmazdık; huzurumuzu kaçırmasın yeterdi.

"Niye gelmiyorsun?" diye sordu Hiie kayıktan. Ağlaya ağlaya gözünde yaş kalmamıştı belli ki, artık sesini hiç çıkarmadan otu-

ruyor, üzgün gözlerle bana bakıyordu. İlk korku dalgası geçmişti ve Tambet henüz karşımıza çıkmamıştı. Hiie bitkin bir hâlde neler olacağını bekliyordu.

"Gitmiyoruz," dedim. "Dedemizi bulacağız. Ona rüzgâr tulumunu vermeliyim, sonra da ondan babanla yüz yüze konuşmasını isteriz."

"Babam kimseyi dinlemez," dedi Hiie.

"Dedem kendini dinletmesini bilir," dedim korkusuzca ve Hiie'yi de cesaretlendirmeye çalışarak. Kızı elinden tuttum ve yerinden kaldırmaya çalıştım.

"Hadi durmayalım. En önemli şey dedemin evine ulaşmak. Kendimizi oraya bir atalım, baban artık hiçbir şey yapamaz."

Hiie itiraz etmedi, sadece içini çekti, beni apansızın sertçe öptü ve ayağa kalktı.

Çalıların arasından gizlene gizlene ilerledik, ne zaman bir dal kırılsa ya da yapraklar hışırdasa, Tambet'in tam arkamızda olduğu, bizi dirseklerimizden yakalayıp bir çift yaban tavşanı gibi kayığına sürükleyeceği hissine kapılıyorduk. Neyse ki böyle bir şey olmadı. Hiie'nin babasıyla karşılaşmadık ve korkudan kan ter içinde kalarak sonunda dedemin evine ulaştık.

Dedem çimlerin ortasına yatmış, büyük bir kapta bir şey kaynatıyordu.

Ateşin başına koşarken, "Dede!" diye bağırdım. "Geri geldik!"

"Biliyorum," dedi dedem. "Ormandan gizli gizli geçtiğinizi duydum. Rüzgâr tulumunu aldınız mı?"

"Aldık," diye cevap verdim ve Möigas'ın torbasını dedeme uzattım. "Ama—"

"Aha!" dedi dedem muzaffer bir nida atarak. "Rüzgâr tulumu! Sonunda! Artık iş birkaç kemik daha toplamaya ve uygun bir yer bulmaya kaldı, sonra demir adamlar ve keşişler enkaz! Tepenizden uçacağım, gökyüzünden ay düşüyor sanacaksınız, sizi silindir gibi ezeceğim!"

"Dede, babam bu adada," dedi Hiie. "Peşimizde olduğunu söylemiştik, hatırladın mı? Buraya gelmiş."

"Evet, böyle talihsiz bir şey yaptı," diye karşılık verdi dedem ve kabın içinden büyük bir kafatası bulup çıkardı. "Yaptığım en büyük kupa olacak," diye gururla ekledi. "Aslında bu tası sana verirdim kızım, ne de olsa babanın kellesi ama bu kocaman bardağı bir kadın ne yapsın? Tek seferde bu bardağı bitirebilen bir kadın yoktur."

Dilimiz tutuldu. Tambet, biz ondan deli gibi korktuğumuz için Saarema'ya kaçmaya hazırlanırken, bir keçi gibi parça parça kesilmiş ve önümüzdeki büyük bir kapta kaynıyordu. Kafatası gerçekten büyük ve kalındı; kafasının yeni fikirleri almamak için diretmesine ve o sert kabuğa bir şekilde girebilen her fikrin de tuzağa düşmüş bir kuş gibi sonsuza kadar orada kalmasına şaşmamak gerekti.

Hiie'ye baktım çünkü gösterişli bir bardağa dönüşmek üzere olan babasının kafatası gözünün önüne konduğunda yüzünün aldığı şekli görmek istemiştim. Kafatasını dikkatlice süzdü, dudağını ısırdı ve sonunda yüzünü dizlerinin arasına sakladı.

Yavaşça, "Ağlıyor musun?" diye sordum.

"Hayır," diye yanıtladı Hiie kafasını kaldırmadan. "Niye ağlayayım ki? O beni öldürmek istedi; delirmişti. Sadece, kendimi yorgun hissediyorum. Korku beni yedi bitirdi. Babamın kayığını gördüğümde çok korktum ve beni şimdi eve götürecekler, perilere kurban edilmesem bile her şey eskisi gibi çekilmez, keder dolu ve umutsuz olacak diye düşündüm. Ama artık hiçbir şeyin öyle olmayacağını biliyorum. O artık yok; tas oldu. Şu an hissettiğim huzurdan sersemledim. Gidip biraz uyusam size ayıp olmaz değil mi?"

"Neden olsun sevgili çocuk?" diye karşılık verdi dedem. "Hadi git de istediğin kadar uyu! Yemek vakti seni uyandırırız."

Hiie ayağa kalktı, bize bakıp gülümsedi ve dedemin mağarasına girdi. Dedem uzaklaşırken dostça ona baktı ve bir taraftan da büyük bir kepçeyle Hiie'nin babasından kalanları karıştırdı.

"İyi kız," dedi. "Hiçbir şeyi sorun etmiyor. Çok kemik lazımdı; bu iri yarı adamın öylece gitmesine izin veremezdim. Neyse kim

olduğunu fark ettim, sizin peşinizde olduğunu hemen anladım, onu oracıkta indirsem yeriydi yani. Yine de uyarmadan saldırmadım, sonuçta o da bir insan, böcek kadar değersiz boktan bir demir adam değil, diye düşündüm. Ona doğru tıslադım: 'Dikkat et! Seni ısıracağım!' Kendini savunması için şansı olacaktı. Ama anlamamış gibi davrandı, hiç aldırmadı; yüzünde şeytani bir ifadeyle otların içinde düşe kalka ilerlemeye devam etti. Eh, yapacak bir şey yoktu. Topuklarına çıkıp sürünmeye başladım ve fırsatını bulduğum anda sol dizinden ısırdım. Çığlık çığlığa yere düştüğünde boğazından soktum ve işi bitti. Derisini yüzdüm, iskeletini etlerinden temizledim, işe yaramaz kısımlardan kurtuldum ve işte şimdi de birbirlerine çaktığında beyaz olsunlar ve takırdasınlar diye kemikleri kaynatıyorum. Laf aramızda Hiie'nin babasının kavalkemikleri müthişti; yıllardır böylesini arıyordum ama bunları demir adamlarda bulamıyor insan. At üstünden inmedikleri için bacakları hep eğri."

Dedem, Tambet'in kafa kemiğini elinde çevirdi.

"Ama en iyisi bu kafatası çıktı," dedi. "Bak bak sıkılmam. Bu benim zafer kupam olacak. Savaşta katlettiğim düşmanlarımın kanını bundan içerim artık. Ezeli özgürlüğe!"

Tambet kemikleri için daha iyi bir son isteyemezdi diye düşünüp insafsızca sırıttım. Kemikleriyle cengâver dedemi demir adamların ülkesine taşıyacak, büyük kafatasıysa zafer kupası olarak kullanılacaktı. Tambet gaflete düşerek Hiie'yi perilere kurban etmek istemişti ama sonunda kurban edilen kendisi oldu. Kuvvetli iskeleti artık Estonya'nın hayattaki son ordusunu savaş alanına taşıyabilirdi. Ordu zehir dişleri olan bir ihtiyardan ibaretti, bu doğru; ama yine de hiç yoktan iyiydi.

Tambet insanların bir gün ormandaki eski yaşamlarına döneceğini umut etmekten hiç vazgeçmemişti ve işte yolu bu hayattaki şüphesiz en yaşlı Estonyalının dolandığı adaya düşmüştü. Aslında burada mutlu olurdu ama görünüşe göre o da çağa fazla ayak uydurmuştu. Artık Çataldili hatırlamıyordu! Ya da dedemin uyarısını sinir bozucu bir tıslama olarak görüp aldırmamıştı ve

mutlaka Ülgas'ın etkisi altında kaldığı için kaderinin engereklere değil perilere bağlı olduğuna inanıyordu. Tambet atalarının dünyasında tutunamamıştı ve onların dilini anlamıyordu, bu yüzden de öldürülmüş, kaynatılmış ve kafatasından bir kupa yapılmıştı.

"Gel, sana kanatlarımı göstereyim," dedi dedem ve çalıların içinden kıvrıldı. Peşi sıra gittim, küçüklü büyüklü kemiklerden özenle oluşturulmuş beyaz renkte iki büyük parmaklık gördüm. Sıkı sıkı fakat baktığınızda karşı tarafı seçebileceğiniz kadar ince örülmüşlerdi ve bu halleriyle üzerine kırağı düşmüş çimlere benziyorlardı. Bu kanatları yapmak kesinlikle karmaşık bir işti; dedem bunca yıl boş boş oturmamıştı anlaşılan. Kanatlar bana kusursuz gibi geldi ama dedem hâlâ birkaç önemli kemiğin eksik olduğundan emindi.

Parmağıyla işaret ederek, "Buradaki, buradaki ve tabii ki burası," dedi. "Her şey yerli yerinde olmalı, yoksa gökyüzünden bir karga ölüsü gibi çakılırım. Çok fazla kemiğe ihtiyacım yok ama bir iki demir adam gelse hiç fena olmaz, kendimi sağlama almış olurum. Biraz bekleyelim bakalım!"

Şefkatle eserini okşadı.

"Gökyüzüne bir çıkayım," dedi, "işte o zaman yuvasında sıkışıp kalmış bir porsuk gibi burada sürünerek geçirdiğim bütün bu yılların hesabını soracağım."

Başı, gökyüzünde yükselen aya döndü ve boğazının en dibinden öyle keskin bir çığlık attı ki bütün vücudum ürperdi.

Dedeme, "Ben yatmaya gidiyorum," dedim ama o sırada beni dinlemiyordu.

"İşte buradasın," dedi Hiie ellerimin ve ayaklarımın üzerinde dedemin mağarasına girdiğimi görünce.

"Uyumuyor muydun?" Kendimi onun yanına attım.

"Yok, uyanalı çok oluyor," dedi. "Ne yapıyoruz?" Eve mi gideceğiz? Artık gidebiliriz."

Bunu düşünmemiştim bile ama Hiie söyleyince gerçekten de eve gidebileceğimizi fark ettim! Dedem birkaç ısırıkla bütün sorunlarımızı çözmüştü. Aslında ne kadar da basitmiş! Tambet'i

bizi rahat bırakmaya ikna etmek için yaptığımız planlar birdenbire çok gülünç göründü; biz Hiie'yle birlikte uzaklara gitmeye razı olacaktık ve bir daha onunla birbirimizi asla görmeyecektik. Ne kadar aptalız! Hâlbuki Hiie'nin babasını defetmek tek başına yetecek ve sonra her şey yoluna girecekmiş.

Dedem bunun farkındaydı, zaten o güne kadar bütün adaya böyle hükmetmişti ve ihtiyar hâliyle bile içinde kıvılcımlar çakıyordu. O gerçekten de toprağa bağlı köktü ve bir ağaca gücünü veren ne kadar su varsa ondan geçiyordu. Biz ağacın tepesindeki yapraklardık, hışırtımız bir fısıltıyı geçmezken dedem gürlüyordu. Belki en sonunda bu gürleme ancak bizim mütevazı hışırdamamız kadar işe yarardı ama en azından dedem gürlediğinde tüyler diken diken oluyor, ormanlar ve tepeler bu sesle yankılanıyordu. Onun gürlemesinde yaşam ve öfke barınıyordu; mağrurdu ve hesap kitap bilmezdi. Dedemde Kuzeyli Ejderha'nın gücü ve ateşi vardı; bizim içimizdeki ateş ise sönmüştü. Yeniden alevlenemez miydi?

Dedemin mağarasında, Hiie'nin yanında uzanmış yatarken içimde bir gücün kabarmaya başladığını hissettim; bu Hiie'yi Ülgas'ın bıçağından kurtardığım gece benliğimi saran aynı güçtü. Hiie'yi de alıp ormana döner, orada bir yuva kurardım; Çataldil konuşmayı bilen ve bütün demir adamları, keşişleri, köylüleri, karşısında kim varsa, kurtlarla birlikte parça parça etmeye gücü yeten bir adam gibi, istediğim gibi, yaşardım. Çataldil sözcüklerin diğer insanların onları unuttuğu bir dünyada bana verdiği bu gücü ilk defa gerçekten gördüm. İnsanları ısırmaları için yılanları çağırabilirdim ve sonra ölmüş olanları bile zehri yılanlara geri emdirerek kurtarabilirdim. Dedem nasıl canının istediğini yapıyorsa, ben de istediğim ne varsa yapabilirdim. Zehir dişlerimin olmadığı doğru ama onlardan ben de çıkarabilirdim.

Elbette ormana seve seve dönecektim! Hiie'ye sarıldım, kulağına doğru gülüp fısıldadım. "Yarın eve gidelim ve karım ol!"

Hiie burnunu çeneme bastırdı.

"Harika," dedi. "Canımı sıkan tek şey Ülgas. Hâlâ ormanda ve

beni hâlâ kurban etmek istiyor olabilir. Artık babam olmadığına göre, tabii..."

"O zaman Ülgas belasını da savuştururuz," dedim kendimden emin. "Ortalarda görünmeye kalkarsa, kafasını ezerim ve leşini kaynattıktan sonra kemikleri dedeme yollarım. Ülgas eciş bücüş bir moruk ama vücudunda hâlâ kullanılabilecek sağlıklı bir kemiği kalmıştır belki. Kafasından kupa yapamayız çünkü ahmaklıktan mutlaka çürümüştür ve her şey içinden akar gider."

"Leemet, sana ne oldu böyle?" diye sordu Hiie hayretle. "Hiç böyle konuşmazdın!"

"Bugün dedemin mirasını aldım," dedim. Hiie'yi sıkı sıkı belinden kavradım ve hayvan postlarını üzerimizden atarak onunla birlikte zeminde yuvarladım.

"Ne yapıyorsun?" diye bağırdı Hiie. "Delirmişsin sen!"

"Seni seviyorum," dedim ve göbek deliğini öptüm.

"Buna sevindim," diye karşılık verdi Hiie. "Yine de bir tuhaflık var sen de. Umarım geçer."

"Umarım geçmez," dedim. "Nasıl yaşamam gerektiğini ancak bugün anladığımı hissediyorum."

Yirmiş Beş

Ertesi sabah eve dönmek için yola çıktık. Dedem kıyıya kadar bize eşlik etti, son kemikleri de yerine koyup kanatları hazırladığında vakit kaybetmeden peşimizden geleceğini söyledi.

"Annene yani kızıma selam söyle," dedi bana. "Onu ne kadar zamandır görmüyorum ve çok özledim."

Hiie, "Belki şimdi bizimle ormana gelir, sonra adaya geri dönersin," diye önerince dedem kafasını iki yana salladı.

"Saçma! Zaman yok! Şu an en önemli şey kanatları hazırlamak. Bir erkek sefere çıkmışsa kadınlar beklemek zorundadır."

Dedem erzak olsun diye birkaç yaban tavşanı kızartmıştı ve yanımızda bir sürü kafatası kupası da götürmek zorunda kaldık.

"Kendi aranızda paylaşın," diye talimat verdi. "Birazını annene, kız kardeşine verirsin, Leemet; kalanını da siz alın. Endişelenmeyin. Bir gün oraya uçtuğumda biraz daha getiririm."

Çoktan kayığa geçip kıyıdan açılmıştık ki dedem el sallayıp bağırdı. "Kendi başına kimseyle dövüşme, oğlum! Beni de bekle! Çene gibi yaparız; sen yerde kafalarını ezersin, ben de yukarıdan un ufak ederim. Sağlıcakla kalın!"

Dedem artık görüş alanımızdan çıkmış sayılırdı. Hızla suya

vurduğum kürekleri eve doğru çekiyordum ve deniz son birkaç gündür olduğu gibi yine sakindi, dalgadan eser yoktu. Dedemin yanında bir bakıma geçmişe, zamanın durduğu ve rüzgârın hiç esmediği gizemli sulara gitmiştik sanki. Yoksa bunların hepsi bir rüya mıydı, sağır kurtlardan kaçmak için kayığa atladığımız ve denize sürüklendiğimiz o akşam mı başlamıştı her şey? Zehir dişleriyle dedem, dev balık, Möigas'ın torbasındaki rüzgârlar hatta Hiie'ye apansızın körkütük âşık olmam, hepsi gördüğüm bir rüyadan mı ibaretti? Belki de karşımda, uykuya dalmadan önce tanıdığım sessiz ve utangaç kızla ilgisi olmayan Rüya-Hiie vardı.

Öyle olsa bile rüya henüz bitmiş değildi. Hiie'nin eskisi gibi hayat dolu gözlerle yanı başımda oturduğunu görünce ona sarılmak için kürekleri bir kenara bıraktım.

"Sen benim rüyamsın," dedim. "Ve sonsuza kadar uyanmayı düşünmüyorum."

"Koca uykucu," dedi Hiie ve beni kayığın içine çekti ama keskin çeneli bir kafatasıyla yan yana gelince kalkıp oturduk.

"Her tarafta kafatası varken sevişilmiyor ki," dedim. Hiie kalçasını gösterdi, bir kafatasının göz çukurları batmış, iki tane yuvarlak iz bırakmıştı.

"Seni dikizliyormuş," dedim.

"Pis bir demir adamın bana böyle gözlerini dikmesine izin veremem," dedi ve can sıkıcı kafatasını aldığı gibi denize fırlattı.

"Artık balıklara baksın, değişiklik olur."

Kayık hâlâ kafataslarıyla doluydu ve uzanmamız mümkün değildi, biz de elimiz mahkûm kürek çekmeye devam ettik.

Eve ulaştığımızda ilk önce sahildeki biti fark ettik. Kıyıda bir öne bir arkaya koşturuyor ve bacaklarını heyecanla etrafa savuruyordu.

"Neyi var böyle?" Hiie meraklanmıştı. "Pirre ile Rääk'in yanından pek ayrılmaz. Onlar da her zaman ağaçlarında otururlar. Bir şey mi oldu acaba?"

Ama çok geçmeden bitin aslında sahiplerinin yanından ayrılmadığını gördük çünkü primatlar ağaçların arasında sendeliyordu. Sürekli uzun bir ağaçta oturunca yürüme becerileri bundan biraz etkilenmişti; iki ayaklarının üzerinde yürürken gözle görülür şekilde bocalıyor, zaman zaman dengelerini sağlamak için avuçlarından destek almak zorunda kalıyorlardı. Onların uzun zamandır ağaçtan indiklerini görmemiştim, hâliyle bu olağandışılık endişelenmeme neden oldu.

"Ne oldu?" diye bağırırken bir taraftan da daha hızlı kürek çekmeye çalıştım.

"Geldiğinizi ağaçtan gördük," dedi Pirre. "Bit yerinde duramadı. Aşağı inip sizi karşılamaya karar verdik. Sağ salim döndüğünüzü görmek harika."

"Sizin için korkuyorduk," diye ekledi Rääk. "Ağacın tepesinden ormanda olup biten her şeyi görebiliyoruz. Peşinizdeki kurtları ve kayığa binerek kaçtığınızı gördük. Bunun üzerine rahat bir nefes aldık. Ama hemen ertesi gün Tambet sizi aramaya çıkınca yine endişelendik; hem ne kadar yükseğe çıksak da ağacın tepesinden denizi göremiyorduk. Pirre bu sabah kayığınızı tanıdı ve o kadar mutlu olduk ki aşağı inip sizi karşılamak istedik."

"Bu düz zeminde yürümesi hiç kolay olmuyor tabii," dedi Pirre. "Eski primatlar evlerini ağaç tepelerine oturtarak ne akıllıca bir iş yapmışlar meğer. Bütün hastalıklar ve felaketler yerde yürümekten geliyor."

Derin bir nefes verip oturdu, yorgun tabanlarını ovdu.

Bu sırada kıyıya varmıştık ve bit Hiie'nin çevresinde deliler gibi bir oraya bir buraya zıplıyordu. Kayıktan iki kafatası alıp primatlara uzattım.

"Dedem tarafından yapıldılar," diye açıkladım. "Bunları size veriyorum."

Primatlar bardakları ellerinde çevirdiler.

Beğeniyle, "Güzel iş," dediler. "Eskilerin elinden! Artık bu maşrapalardan yapmayı bilen kimse kalmadı ve bütün kafatasları çürüyüp gidiyor. Ama yanlış anlamazsan, biz bunu yine de

kabul edemeyiz. İlkelerimiz olduğunu biliyorsun, bu kafatasları bize göre fazla modern."

"Nasıl yani? Eskilerin işi olduğunu siz kendiniz söylediniz," dedim.

"El becerisi bakımından öyleler," dedi Pirre gülümseyerek. "Ama malzemeye bir bak. Şu kemiğe, köşelerine ve oyuk yerlerine bak. Kafatası günümüzün insanına ait; sahibi belli ki bir keşiş ya da demir adammış. Bu tür malzemeden yapılan nesneleri evlerimize alamayız; ilkelerimiz gereği. Hiç uygun olmaz."

Primatlarla tartışacak değildim. Zaten fırsatım da olmadı. Tam o sırada Ülgas bağıra çağıra kumsala koşturuyordu. "Şimdi yakalandınız! Tambet'in sizi bulup kulaklarınızdan çeke çeke buraya getireceğini biliyordum. Periler hiçbir kurbanının öylece gitmesine izin vermemiştir."

Bit gibi Ülgas'ın da bizi dört gözle beklediği ortadaydı; elbette bitin tek amacı içinden geldiği gibi Hiie'nin bacaklarına sürtünmekti ama bilge bizi tez elden öldürmek istiyordu. Görüntüsü mide bulandırıcıydı: kemiklerine yapışmış pul pul bir deri, rüzgârda titreşen uzun gri saçları ve uzaktan neredeyse bomboş görünen, iyice çukura kaçmış gözleri.

Kafası hazır bardak gibi, diye düşündüm. Boğazından koparsan yeter. Pirre'ye vermek istediğim kupayı Ülgas'a doğru kaldırarak, "Arkadaşın Tambet'ten tüm kalan bir kupa! İster misin? Sana verebilirim. Ya da boş ver. Şimdi senin kafandan da bir tane yapacağım nasılsa."

Sözlerim biter bitmez, Ülgas'ın üzerine atladım ve bıçağımla ona bir tane indirdim. İçimden muazzam bir öfke taştı. Ülgas'ın kafasını kesmek istiyordum ve ense kökünden oluk oluk fışkıracak kıvamlı kanı düşünüp haz alıyordum. Gelgelelim bu tür bir iş için fazla deneyimsizdim, bu yüzden tam üzerine atılmışken ıskaladım ve bilgenin kafası yerine sadece sağ kulağını ve yanağını kesebildim. Ülgas'ın yüzü kandan geçilmiyordu ve içinde diken gibi gri bir kıl olan tek bir kulak, yanak parçasının hemen yanında, kumların üzerinde uzanıyordu.

Ülgas avaz avaz bağırıp kaçtı, bense moruğu gebertemediğim ve bıçağımla yeniden girişemediğim için hayal kırıklığı yaşıyordum.

"Cani!" diye bağırdı Ülgas ve derisi yüzülmüş yaban tavşanına benzeyen kafasından kan kabarcıkları saçarak ormana doğru koştu. "Korunun Bilgesi'ne el kaldırdın! Periler seni affetmeyecek! Korunun köpekleri üzerine atlayıp seni öldürene kadar ısıracak! Hiç merhametleri yoktur onların! Unutayım deme. Korunun köpekleri!"

"Bütün hayatımı ormanda geçirdim, koruda tek bir köpek bile görmedim!" diye arkasından bağırdım. "O köpekler sadece senin kafanda, Ülgas. Onu ikiye ayıramadığıma gerçekten üzüldüm. Ne güzel, o mucizevi yaratıkları sonunda ben de görecektim. Evine git ve kan kaybından ölmezsen bile elinden geldiğince çabuk gebermeye bak çünkü şundan kuşkun olmasın: Seni gördüğüm an, un ufak edeceğim. Artık eve döndüm, Hiie'yle evleniyorum ve senin gibi bir itin kendisini kutsal korusunda asması en isabetlisi olur!"

Ülgas korunun köpekleri ve perilerle ilgili ötmeye devam etti ama bu zırvalıkları dinlemekle vakit harcayacak değildim. Kızarmış tavşan etinden kalanları kafataslarıyla birlikte bir filenin içine toplayıp Hiie'ye döndüm. "Hadi bana gidelim artık, eve."

"Tamam, tatlım," dedi Hiie. "Söyler misin, Ülgas'ın kulağını kendime alsam olur mu? Onu ölü bir kurbağa gibi güneşte kuruttuktan sonra, bir ipin ucunda boynuma assam güzel durur. Karının böyle bir takısı olsun ister misin?"

"Evet," dedim. "Bize bugünü ve daha iyi vurmayı öğrenmem gerektiğini hatırlatır. Boynunda piç herifin kurutulmuş kalbini taşımanı daha çok isterdim, içini de üvezlerle doldururduk ki bir çocuk oyuncağı gibi şıngırdasın."

Kahkahalarla gülüp öpüştük.

"Buradan gideli çok olmadı," dedi Pirre hayret içinde. "Ama sizi yıllardır görmemişim sanki. Tüm o yılları geri sarmışız gibi bir his var. Atalarınızın yabancıları parçaladığı ve Kuzeyli

Ejderha'nın gemi enkazlarındaki son kurbanların işini bitirmek için denizin üzerinden uçarken görüldüğü günler, o çok çok eski zamanlar benim için geri geldi sanki."

Hiie ve beni yine bir gülme aldı. Hiie, "Bu arada, Kuzeyli Ejderha'nın uçarak buraya gelmesi olmayacak şey değil," dedi.

"Buna şaşırmayız," diye karşılık verdi Pirre ile Rääk ve kafalarını ciddiyetle yukarı aşağı salladılar. "Sonuçta yakın geçmişten bahsediyoruz, tümüyle yok olmuş değil ya. Bu, atalarımızın mağara duvarına resmettikleri geçmiş, siz de gördünüz. En eski resimler ufalanıp gittiler ve hiçbir şey o günleri geri getirmeyecek."

Hiie de ben de çok geçmişte kalmış o zamanlara ihtiyaç duymuyorduk çünkü hâlimizden memnunduk. Primatlara el salladık ve onlar yürümeye alışkın olmayan ayaklarını ovalamaya devam ederken kumsaldan ayrıldık. Hiie'nin etrafında hoplamaktan yorgun düşen bit nefes nefese kumlara uzanmıştı ve Ülgas'ın kopmuş yanağını yalıyordu.

Kapıyı annem açtı, sevinçle tiz bir çığlık attı.

"Ah, çok şükür, geldin demek Leemet! Sen de Hiie. Sağ salim buradasınız! Sonunda! Nasıl endişelendim bilseniz! Hadi masaya gelin. Ateşte keçim var!"

İçeri girdik. Salme koşarak yanıma geldi, gözyaşlarına boğularak bana sıkı sıkı sarıldı. Bir köşeye kıvrılıp kalmış Mõmmi ayaklanıp pençesini salladı.

"Ayına ne oldu?" dedim. "Niye postların altında dinleniyor?"

"Mõmmi yaralandı," dedi Salme. "Başımıza ne geldi bilmiyorsun. Hayal bile edemezsin!"

"Salme canım. Leemet ile Hiie'nin de korkunç şeylere katlandığına eminim," dedi annem. "Ama, evet, Mõmmi'ye yaptıkları şey dehşet vericiydi. Bir düşünün: Korudan kaçtığınız o akşam Ülgas ile Tambet buraya geldiler. Kayıkla nereye gittiğinizi sordular. Ben de onlara bağırdım, ağzıma geleni söyledim, katiller, rezil böcekler kulübemden hemen defolun, sizin gibi adi herif-

leri evimde görmek istemiyorum, dedim. Babana böyle bağırıp çağırdığım için kusuruma bakma, Hiie, ama domuz domuzluğundan vazgeçmez."

"Önemli değil," dedi Hiie. "Artık öldü nasılsa."

"Öldü mü?" diye bağırdı annem. "Nasıl oldu bu? Hemen anlatın; ya da durun, önce ben bitireyim. Nerede kalmıştım; ağzıma geleni söyledim ama put gibiydiler; öylece dikilip bize baktılar. Al sinekçi mantarı mı yemişlerdi ya da Meeme'nin şarabından mı içmişlerdi bilemem, belki sadece kafalarını bir yere çarptılar ama çok tuhaf görünüyorlardı. Merhametsiz ve çok öfkeli."

"Anneme aynen şunu dediler: 'Kapa çeneni, seni kokuşmuş cadaloz; onu nasılsa bulacağız ve perilere kurban edeceğiz,'" dedi, araya giren Salme.

Annem çıkıştı. "Durduk yere bana kokuşmuş cadaloz dediklerini niye hatırlatıyorsun? Leemet ile Hiie'ye neden anlattın ki?"

"Ama öyle dediler!"

"Pislikler, evet dediler! Kokuşmuş cadaloz olmadım daha! Onlara da söyledim; dedim ki, 'Bana kokuşmuş diyene bak! Ülgas, sen var ya iki ayağı üzerinde yürüyen bir cesetsin! Ve sen Tambet, sen de artık genç değilsin; pek iyi göründüğün de söylenemez, şu bembeyaz saçlarına bak!' Vay be, o da öldü demek? Bakın bir de bana kokuşmuş cadaloz diyordu!"

"Anne, önemli olan bu değil!" diye böldü Salme. "Neyse, tam gitmek üzere kapıya dönmüşlerdi..."

"Dur! Ben anlatacağım!" dedi annem. "Öyle hemen gitmeye yanaşmadılar; orta yerde dikilip sordular da sordular: Nereye gittiler, nereye gittiler? Bırak da olduğu gibi anlatayım, Salme! Sen keçinin pişip pişmediğine baksana!"

Salme darılarak ateşin başına gitti, annem de hikâyesine devam etti.

"Evet, nerede kalmıştım? Ha, tepemde dikilip durmadan sordular. Nereye gittiklerini nasıl bileyim, dedim. Hiie'yle bir yere gitmek gibi bir planın olduğundan bahsetmemiştin; Hiie'yi buraya getirip onunla evleneceğini düşünüyordum. Tambet bunu du-

yunca tabii köpürdü ama ondan korkmuyordum. Yüzüne yüzüne konuştum: 'Oğlum ne kadar doğru bir şey yapmış. Gerçekten de akıllı, iyi bir erkek. Ya Hiie'yi eve getirseydi; o zaman sizinle dövüşmesi gerekecekti ve karısını öldürmek isteyen katiller evin etrafında pusuda yatarken kimbilir nasıl bir hayatları olacaktı.' İşte böyle. Sonra devam ettim: 'Onunla Hiie'nin nereye gittiğini bilseydim bile tek kelime etmezdim! Şimdi kaybolun; yoksa birazdan damadım geldiğinde beni üzdüğünüzü görüp sizin haşatınızı çıkarır!' dedim."

"O sırada Mõmmi geldi," diye iç çekti Salme ve pişmiş keçiyi masaya koydu.

"Evet, geldi ve onlara dönüp, 'İşte, çok istiyorsanız damadım burada. Hemen çekin gidin!' dedim. Nasıl oldu hayal et: Tambet, Mõmmi'yi öyle bir itti ki ayıcık sırtüstü ateşe düşüp poposunu yaktı. Mõmmi, yaralı yerini Leemet ile Hiie'ye göstersene!"

Ayı yattığı yerden, "Çok önemli değil, iyileşiyorum," diye geveledi ve belinin altındaki yanmış tüyleri görebilelim diye yan döndü.

"Böyle zalimlik olur mu!" dedi annem iç geçirerek. "Zavallı ayı! Ya, bir insan nasıl olur da canlı kanlı bir hayvanı ateşe itecek kadar gaddarlaşır? Sırtlarına bıçağı batırmayı nasıl da isterdim ama zaman yoktu. Mõmmi ateşin orada bağırıyordu ve ona yardım etmeliydim. Hainler o arada çekip gitti, ikisini de bir daha görmedim. Tüm bu başımıza gelenler çok kötü değil mi? Ormanda birkaç insan kaldı ama bak sana diyeyim bunların da yarısı çıldırmış."

"Mõmmi, masaya gelebilecek gibi misin?" diye sordu Salme kocasına ve ayının başını şefkatle okşadı.

"Masaya kadar gelebilirim," dedi ayı. "Ama oturamam. Boş verin. Siz yiyin; ben dinlensem yeter."

"Bir daha duymayayım," dedi annem. "Senin yemen lazım, yoksa iyileşemezsin. Yatağına et getirelim, masayı da yanına kadar taşıyalım ki kendini yalnız hissetme. Leemet, Salme, siz masayı Mõmmi'nin yatağına doğru çekin; bugün orada yiyeceğiz."

Masa için doğru yeri bulmak biraz zaman aldı, sonra da hasta Mõmmi'ye uygun bir et parçası bulduk ve onu yemeğini rahat yiyebilecek şekilde dikleştirdik. Ancak masaya oturduğumuzda annem merakla bize baktı.

"Niye hiçbir şey söylemiyorsunuz? Burada bekliyoruz! Kaç gündür nerede olduğunuzu ve iğrenç bilgeden nasıl kurtulduğunuzu bilmek istiyoruz!"

"Peki, baban nasıl öldü, Hiie?" dedi Salme.

"Deden onu öldürdü," diye cevapladı Hiie.

"Benim dedem?" Salme tekrarladı. "Benim dedem yok ki."

Kafatası kupalarından birini masanın üzerine koyup annemin önüne ittim.

"Babandan hediye," dedim. "Sevgilerini gönderdi, yakında ziyaretine geleceğini söyledi."

"Babam..." diye fısıldadı annem, tereddütlü bakışlarını bana çevirerek. "Babam öldü. Onu denize atmışlardı."

"Hayır, aslında sapasağlam," dedi Hiie. "Bacakları yok ama kendine kanatlar yapmış ve yakında onlarla uçarak yanımıza gelecek."

Annem kafatasından yapılmış kupaya baktı.

"Çocukken böyle bir şeyim olduğunu hatırlıyorum," diye mırıldandı. "Babam benim için yapmıştı. Onunla ılık süt içerdim. En sevdiğim kupaydı."

Kupayı öptü, yanağına bastırdı ve sessizce ağlamaya başladı.

Hıçkırıkları izin verdiğince, "Çocuklar, bunun ne demek olduğunu bilemezsiniz," diye fısıldadı. "İnsanın öz babasını bulması, hem de benim yaşımda. Uzun zaman önce öldüğünü düşünüyordum... Ama şimdi siz onun eve döneceğini söylüyorsunuz. Yeniden ufak bir kız çocuğu gibi hissediyorum. O kadar küçüktüm ki... Çocuklar, bir mucize bu. Böyle ağladığım için üzülüyorsunuz ama ben gerçekten... Elimde olmadan..."

Kupasını bir kez daha öptü, gözyaşları bardağın içine damladı.

"Vootele'nin bugünü görememesi ne kadar kötü," dedi. "Ba-

bamızla her zaman çok gurur duymuştur. Vootele benden büyüktü, babamızı daha iyi hatırlıyordu. Çocuklar, bu hayatımın en muhteşem günü."

"Anne, dedem daha eve dönmedi," dedim. "Elinde yalnızca onun yaptığı bir bardağı tutuyorsun. Kendisi burada olana kadar sabret!"

"Hayır, hayır," dedi annem hıçkırıklarla. "Gözümde bu kupa da bir o kadar değerli. Bana kendi çocukluğumu hatırlatıyor. Pekâlâ, şimdi her şeyi anlatın! Babamla nasıl karşılaştınız? Nerede yaşıyor?"

Hiie ile birbirimizin sözünü kese kese başımızdan geçenleri bir daha anlattık. Annem arada bir, "Yesenize! Hiçbir şey yemiyorsunuz! E, sonra ne oldu, hadi anlatın," diye bağırmanın dışında araya girmeden dinledi. Biz de bir parça kızarmış eti çiğnemeden midemize indirip konuşmaya öyle devam etmek zorunda kalıyorduk. Salme yatakta Mõmmi'nin yanında oturup ayısının başını okşuyor, ona durmadan kemik veriyordu; ayı da kendisine verilen kemikleri yavaş yavaş ama tertemiz sıyırıyordu. Kaba yeri kötü yanmıştı ama iştahından bir şey kaybetmemişti. Yavaş yavaş akşam oluyordu. Geriye anlatacak hikâye kalmamıştı. Diğer kafatası kupalarını da masaya boşalttığımızda annem artık sevinçten uçuyordu. Kafataslarını bir sıra hâlinde dizip nazikçe okşadı.

"Babam gerçek bir usta! Belki bu tasları yapma işini sana da öğretir, Leemet. Ne güzel olurdu."

"Bundan sonrası için planlarınız neler?" diye sordu Salme.

"Evlenmeyi düşünüyoruz," dedim ve Hiie'yi belinden sardım.

"Bunu duymak ne hoş." Annem gülümsedi. "Dedeniz düğününüze kadar gelebilse bari."

"Onu bekleyeceğimizi sanmıyorum," dedim. İçimden bir ses düğünü dedem gelmeden yapmanın daha akıllıca olacağını söylüyordu, sonuçta dedem kadınların bekleyebileceğini söyler ve mutlaka beni savaşa götürürdü. Dedemle birlikte dövüşmeye itirazım yoktu ama bundan önce hiç değilse birkaç gün sakin, huzurlu aile hayatının tadını almak istiyordum.

Düşüncemi söyledim. "En kısa zamanda evleneceğiz."

Mõmmi yattığı yerden kafasını yukarı aşağı salladı.

Hiie'yi beğeniyle süzerek, "Benim de böyle güzel bir gelinim olsaydı, aynısını yapardım," dedi.

"Popon nasıl oldu?" diye öfkeyle bağırdı Salme ve ayıyı dirseğiyle sertçe dürttü.

"Acıyor," diye iç çekti ayı ve kehribar rengi gözlerini uysallıkla Salme'ye çevirdi.

Yirmi Altı

Geceyi bizim evde geçirdik ama ertesi sabah Hiie annesini ziyaret etmek isteyince ben de doğal olarak onunla birlikte gittim. Hayatımızı kurtaran kişi aslında Mall olmuştu ve ona doğru düzgün teşekkür edememiştik. Hem Tambet'in ölüm haberini de vermemiz gerekirdi. Annem patlayıncaya kadar bizi doyurdu ve ormanda başıboş gezinen kurtlara karşı uyardı.

"Bunlar, Tambet ile Ülgas'ın kulaklarına balmumu döktüğü kurtlar," diye açıkladı. "Artık kimseye itaat etmiyorlar. Dişlerini göstererek ortalıkta koşturuyorlar ve birini ısırabilirler. Vahşi kurtlara istediğin kadar tısla, seni fark etmezler ve bir an durup düşünmeden evine kaçmaya bakarsın. Söylemedi deme, kurtların kulaklarına balmumu dökmek yapılabilecek en ama en aptalca hile. Er ya da geç birini yiyecekler. Dikkatli olun ve deli kurtlarla karşılaşırsanız hemen bir ağaca çıkın."

Hiie'yle birlikte neredeyse yola daha yeni koyulmuştuk ki karşımıza bir kurt çıktı. Çalıların arasından üzerimize doğru geliyordu ve yeşil gözlerine bakıp bizi izlemekle mi yetineceğini yoksa saldırmayı mı planladığını söylemek mümkün değildi.

Çataldilde birkaç sözcük tısladım ama kurdun ifadesi değişmedi, aksine bize doğru sokulmaya başladı. Sağırlaştırılan kurtlardan biri olduğuna şüphe yoktu. Belki de kurt bizi tanımıştı ve kulakları sonsuza kadar kapatılmadan önce beynine ulaşan son emri şimdi yerine getirmek istiyordu. Bıçağımı kılıfından çıkarıp kendimi savunmaya hazırlandım.

"Annenin tavsiyesine uyup ağaca tırmansak daha iyi olur belki," diye önerdi Hiie.

"Dedem kurttan kaçıp ağaca tırmanır mıydı?" diye sordum.

"Deden kesinlikle bunu yapmazdı," dedi Hiie. "Bence, dedeni karşısında gördüğünde ağaca çıkarak canını kurtarmaya çalışan asıl kurt olurdu. Ama sen deden değilsin. Kurt öldürmeye hazır olduğuna inanıyor musun?"

"Evet," dedim ve söylediğim doğruydu. Daha önce hiç kurtla mücadele etmemiştim ama kendimden emindim. Dedemin adasına gidişim bende yeni bir kapı açmıştı ve o kapıdan deyim yerindeyse bir özgüven duygusu, birileriyle savaşmak, canlı bir şeyi parçalamak ve düşmanlarımın kanlarını içmek arzusu akıyordu. Kurt üzerime uçarak gelince bıçağımı boğazından kuyruğuna kadar indirdim, karnını yardım. İç organları dışarı fırladı; kenara çekilerek kurdun bağırsaklarının yüzüme sıçramasından kıl payı kurtuldum.

"Güzel," diye el çırptı Hiie. Ama hemen ardından titrek bir sesle, "İki tane daha geliyor," dedi.

Gerçekten de iki yeni kurt koşarak vuruşmaya gelmişlerdi ve yüzlerinde kana susamış bir ifadeyle bize yaklaşıyorlardı. Hiie Çataldilde tısladı ama sözcükleri kurtların sağır, daha doğrusu köreltilmiş kulaklarında duyulmadı ve hayvanlar kafalarını çevirip bakmadılar. Dedemin de yapacağı gibi gürledim ve onları karşılamak üzere kendimi hazırladım.

Ama yeni gelen kurtlarla çarpışacak zamanım olmadı. Henüz bir şey yapamadan, tanıdık bir tıslama duydum ve kurtların havaya doğru ulumaları ile dertop olup yere yıkılmaları neredeyse bir oldu ve sonra yavaşça öldüler. Uzun otların içinden iki yılan-

kral çıkınca kurtların boğazlarını ısırdıklarını anladım. Yılanları hemen tanıdım: Ints ile babası. Ints'e bir yuva dolusu küçük yılan eşlik ediyordu.

"Sevgili Leemet, merhaba!" dedi Ints'in babası. "Sizi yeniden burada görmek ne güzel!"

"O gece yanınıza gelmek istedim," dedi Ints. "O adi kurtların hepsini öldürene kadar ısırırdım, Tambet ile Ülgas'ı da tabii. Çataldil biliyorlarsa biliyorlar, kimin umurunda ki? Onlar bu saatten sonra bizim kardeşimiz değil. Ama çocuklarımı yalnız bırakamadım. Artık onlar bile ısırmayı öğrendiler. Sana yemin ederim, bugün tek başlarına bir kurt öldürdüler."

"Tam olarak tek başlarına öldürmediler, hadi olduğu gibi anlatalım," diye karşı çıktı yaşlı yılan-kral. "Sen de diğer anneler gibisin, hep çocuklarını övmeye çalışıyorsun. Evvela ben kurdu kalçasından ısırdım, kurt kıpırdayamaz hâle gelince küçükler de işini bitirdi. Ama kabul etmeliyim ki gerçekten iyiydiler."

Küçük engerekler dedelerini dinleyip gururla kafalarını yukarı aşağı salladılar.

"Nereye gidiyorsunuz?" diye sordu Ints. "Bizimle gelebilir misiniz? Kulakları sağırlaştırılan kurtları bulup icaplarına bakmak için bütün ormanda dolanıyoruz. Artık Çataldil anlamayan bir hayvan ölmeli. Çok tehlikeliler, ne yapacakları belli olmuyor. Babala altısının işini çoktan bitirdik ve diğer engerekler de ormanda onların peşinde ama etrafta dolanan hâlâ çok fazla sağır kurt var. Onları avlamaya var mısınız! Leemet, eski dostum, görüşmeyeli o kadar zaman oldu ki!"

"Şu anda sizinle gelemem, Ints," dedim. "Başka zaman. Hiie'nin annesinin evine gidiyorduk. Ints, senin de haberin olsun, ben evleniyorum."

"Harika," dedi Ints. "Demek sonunda sen bile kızıştın. Çiftleşme zamanının yeniden geleceği ilkbaharı iple çekiyorum. Ateşiniz ne kadar sürüyor?"

"Sonsuza kadar," dedim Hiie'yi kucaklayarak. "Ve bütün yıl boyunca."

"Vaay!" diye homurdandı Ints kıskaçlıkla. "İnsanlar bu bakımdan bizden daha iyiler."

"Bütün gün üremeyi düşünmek biraz fazla kaçabilir tabii," diye fikrini belirtti yaşlı yılan-kral. "Her neyse, şansınız açık olsun! Akşama mağaramıza uğrayın da nereye gittiğinizi, neler gördüğünüzü anlatın."

Uğrayacağımıza söz verdik. Yılanlar kurtların izini sürmek için sürünerek uzaklaştı ve biz de çok geçmeden Hiie'nin evine vardık.

Gözümüze ilk çarpan şey kurt kafesinin rüzgârda ileri geri sallanan kapısı oldu. Biraz yaklaştık ve eskiden yüzlerce kurdu barındıran dev kafesin artık bomboş olduğunu gördük. Kurtların hepsi gitmişti.

Hiie hayretle, "Gerçekten de bütün kurtların kulaklarını balmumuyla mı tıkamış?" diye bağırdı. "Engereklerin işi çok..."

"Hayır, hepsini değil," dedi biri. Hiie'nin annesi Mall. Kulübesinin kapısında durup ıslak gözlerle bize bakıyordu. "Otuz kadarının kulaklarını balmumuyla doldurdu. Gerisini ormana ben saldım. Onları daha fazla görmek istemiyordum. Seni kovaladıkları o geceden sonra kurtlarla aynı evde yaşayamazdım, sevgili kızım. Yaşıyorsun! Periler seni korudu!"

Mall, Hiie'nin yanına geldi ve kızına sevgiyle ama tutuk hareketlerinden tam kurtulamadan sarıldı. Mall'un o güne kadar bunu çok fazla yapmadığı belli oluyordu. Annesinin kendisine sarılması besbelli Hiie'ye de tuhaf gelmişti. Şefkatine karşılık verdi ama ne yapacağını bilemez gibiydi ve Mall onu bırakır bırakmaz kendini kenara çekti. "Evet," dedi Mall suçlu suçlu. "Şimdiye kadar çok fazla kucaklaşmadık. Baban bundan hoşlanmazdı; epey sert biriydi. Kendisine ve çevresindekilere karşı."

"Anne," dedi Hiie. "Babam öldü."

"Biliyorum." Mall'un cevabı bizi şaşırttı. "Her nasılsa, bu kıyıdan küreklere asıldığı an bir daha geri gelmeyeceğini hemen anladım. Sonra da kurtları saldım. Babanın geri gelebileceğini düşünseydim, kurtları yine de salmaya cesaretim olur muydu sa-

nıyorsun? Asla! Kurt yetiştirmek onun için özeldi," diye ekledi yüzünde buruk bir gülümsemeyle. "Sense bir türlü onların sütünden içmeyi öğrenmedin."

"Midemi bulandırıyordu," dedi Hiie. "Ama beni zorluyordun; sütü boğazımdan aşağı döktün."

Mall, "Şey, evet," diye mırıldandı tereddütle. "Sana karşı çok haşindim, biliyorum. Baban böyle olmasını istiyordu; senin gerçek bir Estonyalı olarak yetişmeni arzu ederdi."

"Ben öldürmek istedi," dedi Hiie.

"Bunu Ülgas istedi." Mall'un iç geçirdiğini ve ufala ufala perişan bir enkaza dönüşmekte olduğunu görünce üzüldüm. "Baban için bu çok zordu ama kurban sunmaya alışkındı. Perilerin arzularının yerine getirilmesi gerektiğini biliyordu. Onlara karşı çıkılmaz. İstediklerini her zaman bir şekilde elde ederler."

"Ama bak, buradayız!" diye bağırdı Hiie. "Hayattayız! Perilere kurban olmadık. İstediklerini elde edemediler."

"Öldürülmeni istemediklerine inanmaya başlamıştım," diye cevapladı Mall. "Ülgas yanılıyordu. Periler iyidir. Ormanı ve sakinlerini korurlar; ormanda büyümüş bir çocuğun ölmesini istemelerine imkân yoktu. Bir kurdun sırtına binip arkanızdan yetişmem ve sizi kayığa yönlendirmem için bana yardım ettiler, güç verdiler. Çocuklar, sizi periler kurtardı!"

Yanakları buruşmuş ufak tefek bu kadın, kafasını öyle heyecanla iki yana sallamıştı ki yüzüne karşı gülerek peri diye bir şeyin olmadığını, bizi olsa olsa Ülgas'ın efsanelerinin lekeleyemediği kendi kalbi sayesinde kurtardığını söylemeye cesaret edemedim. Sonu gelmez peri hikâyeleri, kocasının kalbini bir çamur topuna çevirmişti. Ama Mall hâlâ bir insan ve bir anneydi. Karşımızda yalın ama bir o kadar inançlı bakışlarla duruyordu; ona acıdım. Elinden başka bir şey gelmiyorsa, varsın perilere inanmaya devam etsin. Önünde başımı eğdim, sırayla iki elinden öptüm ve sonra, "Anne, Hiie'nin karım olmasını istiyorum," dedim.

"Buna memnun olurum," diye cevapladı Mall ve ürkekçe gülümseyip parmak uçlarıyla kafamı okşadı. Tambet'in hakkımda

anlattığı bütün o hikâyeleri unutamadığı çok açıktı ve evinde bulunmamdan muhakkak ciddi bir rahatsızlık duyuyordu. Onların peri dedikleri şeylere, yüzen bit olayından beri kuvvetle karşı çıkmıştım. Bir gecede kimsenin gözdesi olamazsın, kaldı ki çok da meraklı değildim. Hiie'nin annesiyle değil kendisiyle evleniyordum ve Mall'un hakkımda ne düşündüğü gerçekten de umurumda değildi.

Hiie'nin annesi, "Belki Ülgas'la konuşup..." diye söze başladı ama Hiie'nin ve benim Ülgas'la geçinemediğimizi bildiği için tereddütte kaldı. "Ama... yanılmıyorsam, Ülgas'ı düğüne çağırmak istemezsiniz?"

"İstemeyiz," diye cevapladım. "Hem o bizi biraz zor evlendirir. Dün Ülgas'ın bir kulağını, biraz da yanağını kestim ve bir daha karşıma çıkarsa kafasını uçuracağıma yemin ettim."

Mall karşımda donakaldı, yutkunup gözlerini çaresizce Hiie'ye çevirdi.

"Kutsal koruda olmayacaksa nerede evleneceksiniz?"

"Orası dışında herhangi bir yerde evlenebiliriz," dedi Hiie. "Anne, en son oradayken Ülgas ile babam beni öldürmeye kalkıştılar! Oraya asla bir kez daha gitmem ve Leemet'ten istediğim tek düğün hediyesi bütün koruyu dümdüz edip ağaçları yakmasıdır."

"Sevgili çocuğum, böyle konuşma!" diye yalvardı Mall. "Atalarımız binlerce yıl koruya gidip kurbanlar adadılar! Korudaki her ağacın bir peri sakini vardır. O ağaçlar kutsaldır!"

"Hiçbir ağaç kutsal değildir!" dedi Hiie. "Korudaki ağaçlar da diğer dal ya da kalaslar gibi şenlik ateşi ve et pişirmek için vardır. Evet, düğünümüzde büyük bir ateş yakacağız! Korudaki o iğrenç ağaçların hepsini ateşe vereceğiz; geyik kızartıp ateşin çevresinde dans edeceğiz. Leemet, istediğim düğün bu ve başka türlüsü olmaz!"

"Harika," dedim. "Bugün gidip korunun işini bitiririm, umarım Ülgas'ı da yerin dibine gömmeyi başarırım!"

"Çocuklar!" diye tiz bir çığlık attı Mall. "Çocuklar!"

Dehşetle bize bakıyordu ve başımıza bir şey gelmesinden korkar gibi bir hâli vardı.

"Anne, bu aptallıktan bıktım artık," dedi Hiie. "Babam öldü, Ülgas da muhtemelen kanlar içinde can çekişiyordur, bizim de ahmak kütük parçalarına, o anlamsız şeylere artık ihtiyacımız yok. Ormanda ne kadar azız baksana; hileler ve yalanlar olmadan, dürüstçe yaşamaya çabalayalım hiç olmazsa. Anne, perilere mi inanmak istiyorsun, o zaman sen bilirsin. Ormanda tapabileceğin, sevebileceğin bir dolu ağaç var; bir yaban tavşanı gibi öldürülmeye götürüldüğüm o iğrenç korudakilerinse düğünümde yanmasını, geriye küllerinden başka şey kalmamasını istiyorum. O ağaçlardan tiksiniyorum! Anladın mı, anne?"

"Evladım, bu sözler korkunç!" dedi Mall. Tüm bedeni titriyordu. "Kötü talihi ayağına çağırıyorsun. Periler seni duyuyorsa... Ah, kesinlikle duyuyorlardır, onlar her şeyi duyar!"

"Duymazlar," dedim. "Anne, sakinleş! Çürümeye yüz tutmuş birkaç ağaç için üzülmenin anlamı yok. Ateşimiz kuvvetli, düğünümüz güzel olsun; iyi kızarmış et yiyelim ve eğlenelim. Önemli olan bu!"

"Sizin için korkuyorum," dedi Mall. "Çok kötü şeylerin olmasından korkuyorum. Kutsal koru... Lütfen onu yıkmayın!"

"O nefretlik şeyle aynı ormanda yaşamayacağım!" diye kestirip attı Hiie. "Leemet o ağaçları kesmezse, elime baltayı ben alırım; hani ben çocukken tavşanların kafalarını kesmem için babamın zorla elime tutuşturduğu balta var ya, işte onu."

"Gerek yok," dedim. "Ben hallederim. Zevkle."

İnsan kutsal koruyu yerle bir etmenin zor bir iş olmasından korkabilirdi ama öyle olmadı. Devasa ladin ağaçları gövdelerine kadar çürümüştü. Parçalanan cesetlerden bir farkları yoktu ve balta bir kez indiğinde o devler zaten kendi kendilerine yıkılıyordu. Gövdelerin bazı yerleri çok yumuşaktı ve balta çamura iniyormuş gibi hamurumsu maddeye saplanıp kalıyordu. Bu

ağaçların daha önce yıkılmaması bir mucizeydi. Ağaçlar yere düşerken yüzlerce ufak parçaya ayrılmış, çürümüş kâğıt hamuruna dönmüştü ve ağaçların içine beyaz yumurtalarını bırakan çeşit çeşit böcek sersemleyerek sağa sola koşturmuş, yumuşak çamur evlerinin böyle birdenbire parçalanmasına bir anlam verememişlerdi.

"Periler burada işte," dedim Hiie'ye ve yeni yuvalar bulma telaşıyla otların üzerinde pıtır pıtır yürüyen kırkayakları ve diğer böcekleri gösterdim.

"Ağaçların içini boşaltmış, hamur gibi olana kadar kemirmişler; bunlardan güzel bir şenlik ateşi yakamayız. Sadece kutsal korudaki ağaçlardan ateş yakmaya kalkarsak geyik çiğ kalır. Daha sağlam, kuru kütükler getirmeliyiz. Bu ladinler ancak hışırdayıp duman salar."

Korunun ağaçlarından kalan çerçöpü büyük bir yığın hâline getirdik ve kutsal olmayan ama daha iyi tutuşacak kurumuş dallar aramaya koyulduk. Koru dümdüz olurken Ülgas yuvasını savunmak için ortaya çıkar diye ummuştum, böylece bıçağımı bir daha ona geçirme fırsatım olacaktı ve işin üçüncü bir saldırıya kalmaması için bu sefer sağlam indirecektim. Ama Korunun Bilgesi kendini göstermedi, muhtemelen bir köşede can çekişiyor, kesik yanağıyla ilgileniyordu; umutla perilerin onu eski hâline döndürmesini bekliyor da olabilirdi. Hatta eski koruyla birlikte yuvaları yıkılan diğer böcekler gibi öfkeyle otları hışırdatarak, bir kuytudan bizi izliyor da olabilirdi. Artık her neyse, kimse karşımıza çıkmaya çalışmadı.

Akşam olduğunda korudaki bütün ağaçlar kesilmişti ve ateş hazırdı. Geyiği şimdiden avlamaya gerek olmadığı için Hiie'yle birlikte biraz dinlenebilirdik. O sabah söz verdiğimiz gibi Intse gitmeyi planlamıştık ama birden karşıma Meeme çıktı. Her zamanki gibi hiç ses vermemişti ve bir ağaca yaslanarak kırbasından şarap yudumluyordu. Onu fark ettiğimizi görünce kafasını eğerek miskin miskin selam verdi.

"Baksana, kimse fark etmeden yaklaşmayı her zaman nasıl

beceriyorsun?" Diklenerek sordum. "Bir orada yatıyorsun, bir burada. Geldiğini hiç görmüyorum. Nasıl bir hilesi var bunun?"

Meeme kıkırdadı.

"Çataldil sözcükleri ağzından düşmüyor, yaşına göre de gayet akıllısın ama her şeyi bilmiyorsun, bilemezsin de." Kendinden memnun bir şekilde güldü. "İşte, sen anlasan da anlamasan da, ihtiyar Meeme, bir yerden bir yere senin gibi kulağı keskin birinin bile duyamayacağı kadar usulca gidiyor. Nasıl oluyor acaba?"

"Hileni çözmekle uğraşamam," dedim. "Beni ilgilendirmez. Bu arada yarın evleniyorum. Düğünüme sen de davetlisin."

"Beni orada bil," dedi Meeme. "Ormandaki son düğünü izlemeye değer. Bu tıpkı şey gibi, ihtiyarın biri ölmek üzereyken tutup da pis dişlerini parlattırmış mesela. Cenaze ateşinde ha temiz dişlerle yakılmışsın ha kirli dişlerle ne fark eder. Ateşi tutuşturacak biri kaldıysa tabii."

Kahkahalara boğuldu, öksürüp yere balgamını tükürdü.

"Yine mi son!" Buruk bir şekilde kendi kendime güldüm. "Ormandaki son düğün! Bu düğün benim için ilk, tek ve en önemlisi olacak; Hiie için de öyle. Ölmeye de ateşte yakılmaya da niyetimiz yok. Senin gibi durmadan hırıl hırıl soluyan biri güçten düşmeyi ve ölüme yakın olmayı mesele etmeyebilir. Ama bizim gibi evlenenler için bu gerçekten gülünç; doğru, senin pis dişlerini parlattırmanın hiçbir anlamı yok."

"Vaay, bu ne kindarlık!" Meeme gür sakalının arkasından sırıttı, kırbasından bir yudum şarap aldı. "Damat! Dünyanın merkezi!"

Konuyu kapatmak için, "Yeri gelmişken, öldüğünde kendi ellerimle adam gibi bir ateş yakıp tutuşturacağıma söz veriyorum," diye ekledim.

"Hayır, sakın!" diye bağırdı Meeme ve dikkatimi çekmek istercesine upuzun tırnakları yaşlı çamlar gibi bükülmüş pençelerinden birini kaldırdı. "Benim için cenaze ateşi hazırlamayacağına söz ver. Nalları diktiğim yerde çürüyüp gitmek istiyorum. Gördüğün gibi işe koyuldum bile ve sen iyi niyetinle buna karış-

mamalısın; acımı paylaşma. Yakılmak büyük savaşçılara, önemli kimselere yakışır, benim gibi ayaktakımından olanlar toprağa düşen palamutlar gibi sessizce çürümelidir."

"Yani, sen bilirsin. Palamut ol o zaman," dedim çok sıkılarak. "Umurumda değil. Yarın evleniyorum, düşüneceğim birçok şey arasında ölmek de çürümek de yok; bunlar senin sorunların. Ama yarınki ziyafette durmadan bunları gevelemezsen çok iyi olur. Düğün dediğin eğlendirir."

"Şarap ikram edecek misiniz?" diye sordu Meeme.

"Şarap demir adamların içeceğidir," dedim. "Ormanda şarap içmek âdetimiz değildir."

"Saçma sapan konuşma, evlat!" diye bağırdı Meeme. "Gelmiş bana geleneklerden bahsediyorsun. Daha şimdi koruyu dümdüz ettin, üstelik bir iki yıla kalmadan o boktan şey kendi kendine yıkılıp gidecekti. En iyisi, sen bu kadim elçi ayaklarını bırak! Son yaklaştı, iyi şeylere sarılmamanın bir manası yok. Misafirlerine ne ikram edeceksin peki?"

"Geyik kızartmak istemiştik," dedi Hiie.

"Pöh! Yemeği boş ver. Susuzum ben, aç değil! Kızarmış etin yanında kaynak suyu gider mi sanıyorsunuz; hayvan mıyız biz? Şarap olsun, evlat. Neşemizi buluruz! Yoksa al sinekçi mantarı çiğnemeyi mi düşünmüştünüz? Her ikisinden de bir hayli tattım, inan bana şarap çok daha iyi! Köyde bulabileceğin tek iyi şey. Ormana ekmek getir demiyorum. Ekmeği o tavşanlar kemirsin. Onların güzel icadı şaraptır. Beni dinle, evlat. Neden bahsettiğimi biliyorum!"

Hiie'yle birbirimize baktık. Aslında – neden olmasın? Şu birkaç günde her şey allak bullak olmuştu. Kutsal koruyu yerle bir etmiş, bilgenin yüzünü parçalamıştım. Hiçbir şey eskisi gibi değildi. Geçmişten bir kiriş daha yıkılsa ne olurdu sanki? Evet, neden şarap içemezdik ki? Orman boştu, yani kimsenin fikrini almak zorunda değildik. Köylüler gibi yaşayalım diye bir derdimiz yoktu, tarlada tırpanla otları biçmeyecek ve hadım edilmiş keşişleri dinlemek için manastıra gitmeyecektik ama eskilerin

alışkanlıklarıyla etle tırnak gibi olmayı da düşünmüyorduk. Hiie ile kendi yolumuzdan gidecektik, nasıl istiyorsak öyle, özgür ve iyi bir hayat yaşayacaktık.

"Şu şarabın tadı nasıl?" diye sordum Meeme'ye.

"Denesene!"

Kırbadan bir yudum aldım. Şarap beklenmedik şekilde tatlıydı, boğazı güzel güzel gıdıklıyordu. Tadı cidden lezzetliydi ve ekmekle ya da lapayla alakası yoktu. Tuhaf yabancıların bu kadar iyi bir şey bulmasına çok şaşırmıştım. Bir yudum daha aldım.

"Sevmeye mi başladın?" Meeme pişmiş kelle gibi sırıtıyordu. "Ne dedim sana? İşimizi görür."

"Bunu nereden alıyorsun?" diye sordum şarabı ona uzatırken.

"Büyük yolun sonuna kadar git, oradan geçen bir demir adam ya da keşiş var mı bak; yanlarında mutlaka şarap kırbaları oluyor," dedi Meeme. "Onu yere serdin mi şarap artık senin. Şansına tam bir fıçı bile çıkabilir."

İçimde bir öldürme arzusu yükseliyor, beynim bununla zonkluyordu. Tozlu topraklı yolda yuvarlanan demir adam kellelerini hayal etmeye başlamıştım bile.

"Şaraba sıcak bakıyorum," dedim Hiie'ye. "Ormanda yabancı topraklara ait bir içecek ile bizim av etinin birlikte içildiği ilk düğün bu olacak. Meeme, bak ne diyorum, ilk düğün, son değil."

"Hoşuna giden kelime buysa biz de onu kullanırız. İlk ya da son, hiç fark etmez."

Yirmi Yedi

Geceyi engereklerle geçirdik, kalan işleri de sabahleyin aramızda bölüştük. Geyiği Hiie avlayacaktı fakat pişirme görevini anneme verdik. Tek seçenek buydu. Aksi hâlde annem telafisi olmayacak şekilde gücenirdi. Et pişirileceği zaman başka kimsenin karışmasına izin vermez ve şayet Salme ya da ben ona yardım etmeye yeltendiysek, bunu güvensizlik olarak algılar hatta bazen ağlamaya başlardı. "Pişirdiğim et ağzınıza layık değil demek, he?"

Bu yüzden, düğün etini annemin hazırlaması beklenen bir şeydi.

Ona geyiği Hiie'nin getireceğini söyledik; annem bunu uygun gördü ve kendisinin de iki keçi ile dokuz on tane yabani tavşan getireceğini söyledi.

"Hayır, anne. Sadece tek bir geyik pişirmeyi düşünmüştük," diye açıklamaya giriştik.

"Şaka mı yapıyorsunuz?" diye hayretle söylendi annem. "Bir düğün bu. Tek geyik yetmez. Kesinlikle keçi de, tavşan da olmalı."

"Anne, bu kadar büyük ziyafete gerek yok," diye annemi ikna etmeye çalıştım. "Ne olacak bu etler? Kim yiyecek?"

"Kimse yemese de masa zengin görünmeli," diye diretti an-

nem. "Ah, benim yaptığım yemeği beğenmiyorsanız, tabii o zaman durum..."

Gözleri dolmaya başladı.

"Hayır, hayır!" dedik. "Yemeklerine bayılıyoruz! Tamam, öyle olsun. Hem keçileri, tavşanları hem de geyiği pişir. Canın nasıl istiyorsa öyle yap!"

Annemi memnun etmiştik. Kollarını sıvadı, hayvanların derisini yüzüp parçalamaya başladı.

Ben de şarap bulmak için dışarı çıktım, Ints de benimle geldi.

"Biraz temiz hava almak istedim," dedi. "Çocuklarla evde oturmak inanılmaz canımı sıkıyor."

"Çocuklarını nereye bırakacaksın peki?" diye sordum.

"Çocuklar da benimle geliyor tabii," diye cevapladı Ints. "Onların da kafa dağıtmaya ihtiyacı var. Henüz bir tane bile demir adam ya da keşiş görmediler ve çok heyecanlılar. Daha geçen gün onlara şu öldürdüğümüz keşişi ve kör yılanın keşişin midesinden yüzüğü nasıl çıkardığını anlatıyordum; çocukların çok hoşuna gitti. Bu olayı hatırlıyor musun?"

"Nasıl hatırlamam?" dedim. "Pekâlâ, hadi gel. Belki zehrine ihtiyacım olur."

Keşişlerin ve demir adamların her zamanki güzergâhı olan yola kadar gidip pusuya yattık. Küçük engerekler, birbirlerini kovalıyor, kara üzüm bitkilerinin arasında oynuyorlardı.

Nihayet, üzerinde zincir zırh olan bir adam atıyla birlikte göründü.

"İşine yarıyor mu?" diye sordu Ints.

"Şarap kırbası olup olmadığını göremiyorum," dedim, kendimde son zamanlarda hissettiğim tuhaf bir haz duygusuyla demir adama daha dikkatli baktım. "Hadi gel, ne olursa olsun işini bitirelim."

Demir adam tam bize doğru gelirken, uzun bir tıslama sesi çıkardım. At sözcüklerimi hemen anladı, kişneyerek arka bacakları üzerinde yükseldi. Demir adam eyerinden yuvarlandı ve sırtüstü yola düştü.

Bir saniye sonra adamın tepesindeydim, korkunç bir nara atıp bıçağımla kafasını kopardım.

"İşte!" diye bağırdım. "Kuzeyli Ejderha'nın zamanında halkımız böyle yapardı!"

Kestiğim demir adamı bir tekmeyle paldır küldür çalıların içine gönderdim.

"Kusursuz!" diye bağırdı Ints ve çocukları ölü demir adamın dibine kadar gelerek keyifle tıslıdılar. "Bunu yapmayı nerede öğrendin?"

"Kendiliğinden geldi," dedim. "Dedemden miras."

Göğsüm hâlâ heyecanla inip kalkıyordu. O an biri bana gelse ve yol kenarında pusuya yatmayı bırakıp hemen düğüne gitmem gerektiğini söyleseydi kabul etmezdim. Dedemin ne demek istediğini tam olarak şimdi anlamıştım: Savaş zamanı kadınlar beklemelidir. O anda hiçbir şey için savaşımı bırakmazdım. Düşmanın kafası zıplayarak yol kenarına düştüğünde benliğimi saran o hissi yeniden yaşamak istiyordum. Hem hâlâ hiç şarabımız yoktu.

Öldürdüğüm demir adamı ağaçların arasına çektim, yeni bir kurban beklemek üzere ben de aynı yere çöktüm.

Biraz zaman geçtikten sonra, "Geliyor," dedi Ints, kulağı benimkinden çok daha keskindi. "Hem de atlı değil, bir kağnı geliyor."

Haklıydı. Bu kadar şanslı olduğumuza inanamadım. İki öküz, içindeki iki keşiş ve iki şarap fıçısı olan bir arabayı çekerek yol boyunca ilerliyordu.

"Şu geçen düğünümde içeceğimiz şarap," dedim Ints'e. "Bundan iyisini düşünemiyorum bile."

Ints kıvrılarak bir halka biçimi aldı.

"Bence sen başla," dedi. "O kadar çeviksin ki hiç karışmasam daha iyi. Çocuklar, amcanızın yolundan çekilin! Hadi sonra, keşişlere sonra bakarsınız!"

"Ama o zaman kafaları yerlerinde olmayacak," dedi küçük engereklerden biri.

"Ne fark eder? Çekilin oradan!"

Yine tereyağından kıl çeker gibi oldu her şey. Öküzler, Çataldil sözcükleri duyar duymaz gözlerini kocaman dışarı çıkardılar. Birden aşırı derecede hareketlendiler ve arabayı dosdoğru ormanın içine çektiler. Keşişler, feryat figan, şarap fıçılarıyla birlikte çalıların içine yuvarlandılar, ben de onlarla olan hesabımı gördüm.

"İşte bu kadar," dedi Ints esneyerek. "Çocuklar, hadi eve gidip yemek yiyelim."

Akşama doğru bütün işler bitince düğün ziyafeti başladı. Yığılı ağaçlardan yapılmış şölen ateşi gittikçe alevleniyor, ateşin üzerindeyse muntazam miktarda et pişiyordu. Şarap fıçıları yerli yerindeydi ve Meeme, dedemin yaptığı kafatası kupalarından birini elinde tutarak fıçıların arasında uzanıyordu. İyiden iyiye sarhoş olmuştu ama fıçıdan akan içkiden hâlâ kupa kupa almaya devam ediyordu.

"Bir tadına bak," dedim anneme ve biraz şarap uzattım.

"Ağzıma bile sürmem! Bu şeyden daha önce bir yudum bile içmedim. Leemet, sen de içme. Sana bakıyorum da, tıpkı baban gibisin. Köyden gelen yiyecekleri o da severdi. Bunlarda ne bulurdu, hiçbir zaman anlamamışımdır. Şimdi de sen!"

"Anne, köylüler şarap içmiyor. Sofralarına bile girmiyor; biraz ekmek ve lapayla yetinmeyi öğretmişler onlara. Şarabı demir adamlarla keşişler içiyor."

"Daha kötü ya!" dedi annem ellerini ovuşturarak. "Hayır, olmaz, ona dokunamam! Leemet, biraz tavşandan da yemelisin. Şu bacağa bak, nasıl da güzel pişmiş!"

"Tamam, yiyeceğim," dedim. "Ama sen de biraz şaraptan al. Bir yudum!"

"Niye beni kışkırtıyorsun?" Annem iç geçirdi, gözlerini sıkı sıkı kapayıp kupadan ufak bir yudum aldı. Dudaklarını şapırdatıp burnunu buruşturdu.

"Lapa kadar kötü değil ama lezzetli de denmez. Böyle aptalca şeyler hep onlardan çıkar. Kaynak suyuyla kurt sütüne ne olmuş?"

"Ben de bir tadına baksam ya," diye yalvardı Mõmmi.

Annem ile Salme başta ayının poposu yüzünden dayanılmaz bir acı çektiğini ve düğüne kesinlikle gelemeyeceğini söylediler. Hatta Salme kendisinin evde kalıp hasta Mõmmi'yle ilgilenmesinin daha iyi olacağını düşünüyordu.

Kederli bir ifadeyle, "Adım bile atamıyor; öylece yatıyor," dedi. "Onun için çok üzülüyorum! Ah, o kahverengi, güzel kürkü. Onda görüp âşık olduğum şey bu kürktü! Şimdi her tarafı yandı, çok kötü hâlde."

"Sadece bir yerden yandı," diyerek onu teselli ettim. "Yeniden uzayacağından eminim."

Hiie'yle birlikte Mõmmi'nin yatağının başına gittik.

"Gelemediğin için üzgünüm," dedi Hiie. "Senin için de bir keçi pişiriyorduk."

"Niye gelemeyecekmişim?" diye hayret etti Mõmmi. Yattığı yerde doğrularak, "Ben de düğüne gelmek istiyorum!" dedi.

"Gelemezsin sevgilim, ama üzülme," dedi Salma onu rahatlatmak için. "Sıkılmayasın diye ben de seninle evde kalacağım."

"Hayır Salme, iyi bir fikir değil bu," dedi Mõmmi kararlılıkla ve yatağından kalktı. "Erkek kardeşinin düğün gününde nasıl evde kalabilirsin? Gitmen gerek ve ben de geliyorum."

"Nasıl olacak bu? Yok. Yürümek canını yakar!"

"Tabii ki canım yanıyor," diye onayladı ayı ve birkaç sarsak adım attı. "Ama bana yardımcı olursan, idare edebilirim sanırım."

"Gerçekten böyle mi düşünüyorsun?"

"Tabii! Salme, düğüne gidip orada herkesle birlikte et yiyebileceksem, söyler misin bana, eve yiyecek taşımanın bir anlamı var mı?"

Böylece Mõmmi soluk soluğa kalmış olsa da hantal adımlarla şölen ateşinin başına gelmeyi başardı. Keyifle bir ağacın altına kuruldu, aç kurtlar gibi etten yemeye başladı.

Ona bir kupa dolusu şarap uzattım; hepsini bir dikişte bitirdi ve uzun pembe diliyle burnunu yaladı.

"Hoşuma gitti! Bir tane daha versene."

İkinci kupayı içtikten sonra hafiften hıçkırmaya başladı, bana muzip bir bakış attı ve kaşla göz arasında Salme'nin arkasına koştu.

Salme'nin gözlerini pençeleriyle kaparken, "Ce-eee!" diye bağırdı. "Kimim ben?"

Tahmin etmek pek zor değildi çünkü düğündekiler arasında bir tek Mömmi'de ayı pençesi vardı.

"Mömmi!" diye bağırdı Salme. "Niye dolanıyorsun? Yaranı kanatacaksın! Ben de sana tam yeni pişmiş av etinden getiriyordum."

Mömmi ciddiyetle, "Artık yemek istemiyorum," dedi. "Yarama da bir şey olmaz; epeydir dilimle yalıyorum. Bir ayının dilinin dokuz ilaca bedel olduğunu bilmez misin? Dur sevgilim, sana göstereyim!"

Dilini ağzından sonuna kadar çıkarıp Salme'nin yüzünü yaladı.

"Mömmi, ne yapıyorsun?" dedi Salme kıkırdayarak. "İnsanlar bize bakıyor!"

"Bal kadar tatlısın," dedi Mömmi cilveli bir sesle. "Hadi dans edelim!"

"Ya popon, Mömmi! Daha şimdi topallıyordun!"

Mömmi böbürlenerek, "O bu sabahtı; artık akşam oldu! Sabah topallıyordum; akşam takla atarım. İşte ben böyle bir ayıyım!" dedi ve kafasının üzerinde durmaya çalışınca sırtüstü yere serildi ve dört pençesi havada gülmeye başladı.

"Mömmi!" diye yalvardı Salme. "Başına ne düştü senin? Neden böyle abuk sabuk konuşuyorsun?"

"Hadi Salme, dans. Dans edelim!" dedi ayı, sonra ayaklandı ve arada bir kafasını eğip vücudunu bükerek hantal bir şekilde etrafta dönmeye başladı. Kulağa tuhaf gelen bir ayı şarkısı mırıldanıyordu ve iyice havaya girdiği belliydi.

"Anne, Mömmi'nin yaptığına bak!" diye fısıldadı Salme. "Ne kadar ayıp!"

"Niye ayıp olsun?" Mömmi'nin şarkısına ellerini vurarak ritim tutmaya başlayan annem gülüyordu. "Çok güzel. Eğlenceli! Düğünlerde eğlenmek lazım. Hadi sen de kocanla dans et!"

"Hayır!" diye kestirdi Salme ve etrafında sallanan kocasına kaşlarını çattı.

Hiie'nin annesi de düğündeydi. Diğerlerinden biraz geride durmuş, yanmakta olan ladin ağaçlarına ve gelişigüzel oynayan ayıya ürkek bakışlar atıyordu.

"Anne, hadi gelip bir şeyler ye!" dedi Hiie.

"İstemiyorum," diye cevap verdi Mall. Tambet'le birlikte çocuğunu şefkatten yoksun büyüten o haşin kadın olmuştu yine. "Korudaki ağaçların üzerinde pişen et boğazıma yapışır. Yabancıların o iğrenç içkisinin de burada yeri yok. Evet, yaşlandım ve sayılı günüm kaldı ama kusura bakma, kızım, bu şeyler insanı küçük düşürür. Benim ilkelerim var."

"Etin şu ya da bu odunda pişmesinin bir önemi yok; yeter ki ağzımızı sulandırsın," dedi Hiie. "Tadını sevdiğimiz bir içeceğe yüz çevirmek anlamsız. Anne, bana nefes bile aldırmayan ilkelerle dolu bir evde büyüdüm. İlkelerden nefret ediyorum. Sadece bana iyi gelecek şeyleri istiyorum. Mutlu olayım istiyorum!"

Hiie beni ensemden yakaladı, öptü ve Mömmi'nin sağa sola sallandığı yere çekti.

"Hadi biz de dans ediyoruz!" dedi.

Beni kendinden uzağa itti, kollarını uzattı ve şölen ateşinin parlak kırmızılığı altında kıvrılarak dönmeye başladı. Tam o anda aramızdan büyük bir kurt geçti ve dişlerini Hiie'nin boynuna batırdı.

Isırılan benmişim gibi bağırdım. Ints ile diğer yılanların kulakları sağır eden tıslamalarını duydum. Kurda bıçağımla vurdum ama panikle ancak hayvanın boğazında derin bir yara açabildim ve onu öldüremedim. Kurt, Hiie'yi bıraktı ve acıdan kudurarak bana döndü. Derken annesi Hiie'ye doğru koştu ve

kurt sivri dişlerini ağzı kanlar içinde kalana kadar onun yüzüne batırdı. Bıçağımla kurda bir kez daha saldırdım ama bu sefer de olmadı; kurdun sırtında ilk kesikle birlikte kırmızı bir çarpı işareti oluşturan ikinci bir yara açıldı. Birden Mõmmi'nin kükrediği duyuldu; ayının pençesi indiği gibi kurdun omurgasını kırdı ve korkunç bir çıtırtı sesi geldi.

Tüm bunlar sadece birkaç saniyede olup bitmişti.

Hiie'nin üzerine eğildim. Bilinci yerinde değildi, boynu kırılmıştı ve kanı kabarcıklar hâlinde akıyordu.

"Ints!" diye bağırdım. "Bir şey yapamaz mısın? Kanı durdur! Bunu yapabilecek bir Çataldil sözcüğü yok mu?"

"Böyle bir sözcük yok," dedi Ints'in babası kral-yılan ve kıvrılarak yanıma geldi. "Akan kan nehir gibidir, kimse durduramaz. Hiie'yi kurtaramayız. Şu kara yosunlarına bak; kandan şiştiler. Hiie'nin ruhu neredeyse bedeninden ayrıldı, kalan bir damla canı da yakında onu terk edecek. Çok, çok üzgünüm, Leemet."

Ints de yanıma gelmişti ve burnunu Hiie'nin solgun yanağına sürüyordu. Hayatımda ilk defa bir yılanın ağladığını gördüm.

Hiie'nin yanında annesi yatıyordu, yüzü baştan sona kurdun dişleriyle parçalanan kadını tanımak ancak kıyafetlerinden mümkündü. Hâlâ hayattaydı, konuşuyordu bile: "Korunun ağaçlarından ateş yaktınız," diye mırıldandı. "Böyle olmasından korkuyordum. Bu acıdan! Periler asla affetmez!"

"Kes sesini!" diye bağırdım tamamen kontrolden çıkarak.

"Periler! Periler!" diye tekrarladı bir insanın yüzüyle ilgisi kalmayan kan yığını. "Öç alacaklar!"

"Çektiğimiz bu acı senin kocanın yüzünden, ölüsü bile rahat bırakmadı," diye haykırdım. "Kurtları delirtti! Onları sağırlaştırdı!" Mall artık konuşmuyordu. Ölmüştü.

Öfkem, çaresizliğim öyle bir boyuta geldi ki cesedini tekmeledim. Sonra Hiie'yi belinden kavradım ve bir feryat kopardım. Onu sallayınca kırılan boynu bir yana düştü ve tüm yarası gözlerimin önüne serildi. Hiie'yi öptüm, onu tüm gücümle öyle sıktım ki hâlâ bir şeyler hissetseydi acıyla çığlık atmaması imkânsızdı.

Ah, bir bağırsaydı! Onu sıkı sıkı kendime bastırırken kaburgalarını kırmış bile olabilirdim ama umursamadım. Aklımı tamamen kaybetmiştim; Mõmmi ayılara has bir kuvvetle beni kenara çektiğinde, ancak o zaman, Hiie'nin cesedini rahat bıraktım. Evet, Hiie ölmüştü.

"Çok korkunç! Çok korkunç!" Durmadan aynı şeyi söyleyen annem üçüncü bir ceset gibi kolları ve bacakları açık bir hâlde toprakta yatıyor, katıla katıla ağlıyordu.

Kendimi iyi hissetmiyordum. Burun deliklerim yine o eski kokuyla, midemi kaldıran o çürük kokusuyla dolmuştu. Sırtımı şarap fıçılarından birine yaslayıp kustum. Henüz sindiremediğim et parçaları kırmızı şarapla karışarak kara yosunların üzerine fışkırdı.

Hiie'nin ölümünden sonraki dakikalarda yaptıklarımı bugün bile tüm ayrıntılarıyla hatırlarım.

Kustuktan sonra, hâlâ yanmakta olan şenlik ateşinin çevresinde birkaç kez yürüdüm. Aklımda hiçbir şey yoktu, sadece nefes almaya odaklanmıştım. Bunu yapmasaydım, nefes almayı unutacağımı ve kendimi boğacağımı hissediyordum. Kimse benimle konuşmadı; kimse yoluma çıkmaya cesaret edemedi.

Dosdoğru ölü kurda giderek bacaklarıyla kuyruğunu kestim; hâlimde tavrımda duygudan eser yoktu ve gören can sıkıcı ama zorunlu bir görevi yerine getirdiğimi sanırdı. Bacaklarla ve kuyrukla işim bittiğinde, bütün parçaları olduğu yerde bıraktım ve bıçağı bir tarafa fırlatarak ormana doğru yürüdüm.

Yürüdüm, yürüdüm; neresi olduğunun bir önemi yoktu. Baykuşlar ötüyordu; yoluma birkaç keçi ve yaban tavşanı çıktı. Elimi kolumu çizen dalları hissetmeden yolumu en kalın ağaçlığın içine çevirdim. Kafamda tek bir düşünce bile yoktu. Kendime yukarılardan, ağaç tepelerinden bakıyor gibiydim; aşağıda, karanlık ormanda tek başına mücadele eden ufacık bir insan görünüyordu. Birden dank etti – Hiie! Hemen arkamı döndüm, onun öldüğünü daha şimdi öğrenmişim gibi geldiğim yoldan koşturarak geri gittim.

Ateşten dumanlar çıkmaya devam ediyordu ve düğün konukları da bir yere gitmemişlerdi. Hiie annesinin yanına taşınmıştı ve hemen yanına bit çömelmişti.

Onu Hiie'nin omzuna dayanmış görünce aklımdan berbat bir düşünce geçti ve bitin Hiie'nin yarasından kanını emdiğini sandım.

"Ne yapıyor o orada?" diye bağırdım ve biti bir tekmeyle defetmek için öne atıldım.

"Bir şey yaptığı yok; bit öldü," dedi Ints. Diz çöküp büyük böceğe dokundum. Ints doğru söylüyordu: Bit kaskatıydı ve ufak bacakları çaresizce kıvrılmıştı.

Ayakucuma büzülen Ints, "Sen gittikten hemen sonra geldi," dedi. "Koşarak yaklaştı, Hiie'nin üzerine yatıp öldü."

"Kurdun ona saldırdığını ağacın üzerinden gördük." Konuşan Pirre'ydi. Onu fark etmemiştim. Primatlar bir ağacın gölgesinde oturuyordu ve yine ayakları üzerinde yürüdükleri için kramp giren parmaklarını ovalıyorlardı. "Hemen buraya geldik, bit de önümüzden koşturdu. Hiie'yi çok seviyordu. Bırak da yanında kalsın."

"Kalsın," dedim ben de, sonra kendimden geçmişim.

Yirmi Sekiz

Birkaç ay boyunca hasta yattım. İyileşmek için en ufak bir isteğim yoktu; hiçbir şey düşünmeden, hatırlamadan ateşler içinde baygın kalmak çok iyi geliyordu. Rüyalar bir gelip bir gittiler ve içlerinde kötü ya da endişe verici şeyler olsa bile aklımda fazla kalmıyor, hemen yeni rüyalara karışıyorlardı. Gözlerimi kapalı tutmak istiyordum; herhangi bir ismi ya da belirgin bir formu olmayan rengârenk görüntüler aydınlık bir pus hâlinde kafamın içinde yüzüyorlar, sanki beni uyanmamam için uyarıyorlardı. Hatta birinin -muhtemelen annemdi- bana kaşıkla et suyu içirdiğini hissettiğimde de gerçek dünyaya dönmek istemedim. Yutağımda bir sorun yoktu ama beynim ormanda toprağa değen dalların gölgesine sığınan bir çocuk gibiydi, eve çağrıldığını duymasına rağmen gitmiyor, zorla eve götürülmemek için kendini ele vermiyordu. Ormanda dalların altındayken en iyi hâlimde olduğumu hissediyordum; içeride, benim için, sadece endişe ve baskı vardı. Bulutların ötesine geçmiş ve birden maddi her şeyle bağını kesen bir kuş gibi, var olmayan bir boşluğun ortasında süzülüyordum.

Bu saklambaç oyunu uzun bir süre devam etti ve sürekli has-

ta olmaya memnuniyetle devam edebilirdim. Ama kaçış yoktu: Bedenim gizlendiğim yeri açığa vurdu, biri güçlü kollarıyla beni çam dallarının altından çekip çıkardı ve görünmez olma umuduyla gözlerimi eskisi gibi sımsıkı kapatsam da dünya sesleri ve renkleriyle birlikte yavaşça üzerime gelmeye başladı. Zaman zaman kendimi tavana bakarken yakalıyordum ve başımı çevirdiğimde ateşi besleyen ve bir tasta bir şeyler kaynatan annemi görüyordum. Bazen Salme ve iştahla geyik kemikleri sıyıran ayısını gördüğüm de oluyordu. Yeniden kendimden geçmeyi, kaçmayı deniyordum ama ateşim iyice düşmüş, sıcak bir hayvan postu gibi üzerimden kayıp gitmişti ve onsuz kendimi çıplak, soğuk, berbat hissediyordum. Günlerce, annemle Salme'nin sohbetlerini dinlemek zorunda kaldım; bunlar çoğunlukla Mömmi'nin yaptıkları etrafında dönen ama bazen dönüp dolaşıp hastalığıma gelen ve beni can sıkıcı bir şefkat dalgasına sürükleyen konuşmalardı. Kaçış yolunu uykuda bulmaya çalıştım ama aylardır beni sarmalayıp sakinleştiren o mükemmel baygınlık hâlinden sonra uyku ancak acınası bir telafiydi. Sıradan uyku artık bana anlık bir şey gibi geliyordu; en fazla kafamı sokabileceğim ufak bir göletti, hâlbuki ben içine dalıp orada kalabileceğim derin, karanlık bir göl suyu arzu ediyordum.

Tekrar tekrar sabah oluyordu ve annem güne evin içinde dolanıp yiyecek hazırlayarak başlıyordu. Çok geçmeden Salme ile Mömmi de gelince, hepsinin yatağımın başında toplanıp gözlerinde acıma duygusuyla bana bakacakları ve şefkatle, "Canım, Leemet, nasıl hissediyorsun?" diye soracakları ânın pek uzak olmadığını anlıyordum. Cevap vermezdim; aslında konuşabilirdim ama bu kadar uzun süre hasta kaldıktan sonra söyleyeceğim ilk sözcüklerin onlarda uyandıracağı müthiş sevinçten korkuyordum. Heyecanla ellerini çırparak hâlâ inkâr ettiğim bu iyileşmeden ne kadar mutlu olduklarını dile getirirlerse, yerimden zıplayıp onları ısırmaktan korkuyordum ve sanırım, evet, bunu yapabilirdim. Bu yüzden, bana bakmak için ne zaman bir araya gelseler sadece gözlerimi kapıyor, sesimi çıkarmadan sıcak et

suyunu içiyor, kederle iç çekişlerini dinliyordum. Annemin başımı okşadığını hissederdim. Böyle yapması sinirlerimi bozardı; kulübeden çıkıp gitmelerini ve beni rahat bırakmalarını istiyordum. Başımın okşanması karşısında aynı zamanda ağlayacak gibi olurdum ve bu beni daha da çileden çıkarırdı. İşte bu yüzden hasta geçirdiğim uzun günlere geri dönmeyi çok istiyordum, gözyaşı yoktu, kızgınlık, acı yoktu, sadece sessizlik ve yaşam ile ölüm arasındaki sınırda uyuklama hâli olacaktı.

Sonunda, tek bir gün bile kurtulamadığım, durmaksızın devam eden bu mırıltılara artık katlanamayacağımı anladım. Tek çıkış yolu vardı: Ayağa kalkmalıydım. O zaman istersem kulübeden kaçar, tüm günü canımı sıkan herkesten uzakta ormanda bir yerlerde geçirir ve sadece gece olunca, o da duruma göre, geri gelirdim. Artık iyileştiğimi düşünüyordum; beni birkaç gün daha yatakta kalmaya zorlayan tek şey ayağa kalkmamdan sonra yaşanacak ani coşkudan korkmamdı ama gözümü kararttım.

Bir sabah tek harekette üzerimdeki hayvan postlarını bir kenara attım, yatakta oturdum ve anneme şöyle dedim: "Anne, beni dinle! Ben iyiyim, ama hiçbir şey söyleme, tek kelime etme. Şimdi giyiniyorum, yemek yiyip dışarı çıkacağım. Tek bir sevinç çığlığı duymak istemiyorum, tek bir gözyaşının aktığını görmeyeceğim. Sadece sessizlik. Anlıyor musun, anne? Hiçbir şey söyleme."

Annem hiç konuşmadan kafasını yukarı aşağı salladı, kocaman olmuş gözleriyle bana baktı. Ağzını eliyle kapatmıştı, gözlerinde pırıltılar vardı; sesini kontrol edebileceğini ama gözyaşlarını durduramayacağını anladım. Tedirgin oldum ve hızla giyinip bir an önce evden sıvışmak istedim. Giyinmek hiç kolay olmadı. Hâlâ güçsüzdüm, hareketlerim hantaldı, üstüne üstlük annemin o sırada kesinlikle ağladığını bildiğim için deliye dönmüştüm. Ona bakmadan, masadan bir parça kızarmış soğuk keçi eti kaptım ve hızla kapıdan çıktım.

Güneş gözümü aldı. Elimi gözlerime siper ettim ve ormanın diplerindeki ağaçların gölgeliklerine doğru sendeledim. Kimsenin bilmediği ıssız bir yer arıyordum, kendimi buraya atacak, gü-

nün sonunu böyle getirecektim. Evden çıkmaya hâlâ cesaretim olduğu için memnundum. Mömmi'nin karnında kurt olup olmadığı, şayet varsa bunlardan nasıl kurtulmak gerektiği hakkındaki muhabbetlere cidden katlanamıyordum. Ormanda hayatın devam ettiğini biliyordum tabii, karındaki kurtların bazı insan ve hayvanlar için en acil konu olduğunu da öyle; ama bu tür konuşmalar beni çileden çıkarıyordu.

Tenha bir yer bulmak kolay değildi çünkü her tarafta ya seke seke yürüyen kuşlar ya da zıplayarak koşan yaban tavşanları vardı ve tüm bunlardan başım dönmüştü. Ormanın sonuna gelene kadar yürümeyi sürdürdüm. Karşıma birkaç köylü kız çıktı.

Magdaleena'nın onların arasında olmadığını fark etmem uzun sürmedi. Aslında oradan uzaklaşmalıydım çünkü köy kızları kesinlikle herhangi bir isketenin ya da yaban tavşanının yapamayacağı kadar insanın aklını karıştırıyordu ve yalnızlığın peşindeki bir adam için hiç uygun değildiler. Ama orada kaldım, çalıların içinde karnımın üzerine yatarak kızları izlemeye koyuldum.

Yanlarında birkaç koyunla gelmişlerdi ve onları beslenmeleri için ormanın sonundaki otlaklara salma niyetindeydiler.

"Peki ya bir kurt gelirse, o zaman ne olacak?" diye sordu kızlardan biri.

"Çaresi var," dedi başka biri. "Büyüğümüz Johannes'in bize ne öğrettiğini hatırlamıyor musun? Kiliseye giderken taktığın kuşağı yanına almalı, onunla otlağın etrafına bir çizgi çekmelisin. Hiçbir kurt bu kutsal çizgiyi geçemez çünkü İsa buna izin vermez."

"Yanında o kuşaktan var mı?" diye sordu ilk konuşan kız.

Diğeri düşünmeden cevap verdi. "Tabii. Ne zaman dışarı çıkacak olsam mutlaka aklımdadır." Önlüğüne bağladığı uzun ve renkli bir kuşağı çözdü ve koyunların çevresinden dolanarak otlak boyunca görünmez bir halkayı takip etmeye başladı. İlk kız saygı içinde arkadaşının hareketlerini izledi.

"Bir dahakine ben de kuşağımı getireceğim," diye söz verdi.

"Kurtları defetmek nasıl da kolaymış, baksana! İsa her şeyi yapabilir."

"Evet," diye ona katıldı diğer kız ve koruyucu halkayı çizmeyi bitirip kuşağını yerine bağlamaya başladı. "Yabancıların bilgeliği burada işte; bunları bildiğin zaman hayatın çok daha basitleşiyor."

Koyunları bütün tehlikelere karşı korunduğuna emin olmanın verdiği kaygısızlıkla oradan ayrıldılar.

Elbette çok geçmeden bir kurt göründü. Tuhaftır, o akşamdan beri karşılaştığım ilk kurt olmasına rağmen onu görünce içimde hiçbir duygu harekete geçmedi. Onu öldürmek veya bütün öfkemi bir şekilde ondan çıkarmak için herhangi bir istek duymadım. Aslında hiçbir kızgınlığım yoktu; sadece umursamazlık. Bu kurt bana ne yapabilirdi ki? Saldırır mıydı? Kendimi savunmaya yelteneceğimden bile emin değildim.

Ama kurt bana gelmedi; koyunlarla daha çok ilgileniyordu. Kızın koyunların çevresinde kuşağını sallandırdığını fark etmedi elbette; o kumaş parçasından geriye muhtemelen bir koku bile kalmamıştı. Kurt, koyunlardan birinin boynuna bindi, hayvanı hakladı ve ağaçların arasına çekti.

Diğer koyunlar kısa bir süre huzursuzlukla meledikten sonra otlanmaya devam ettiler ve başka bir kurt gelip sıradaki koyunu halletti. Bu katliamı izlemek canımı sıkmaya başlamıştı; kızlar hemen geri gelmezse kurtlar hiç şüphesiz hepsinin işini bitirecekti. Tabii kızlar geri geldiğinde onların da yem olma olasılığı vardı, hem de İsa ve kuşakla birlikte.

Bu düşünce birden fena hâlde canımı sıktı. Bunu görmek istemiyordum; ne yapıp edip engel olmalıydım! Kurtlar koyunları istedikleri gibi yiyebilirdi; buna aldırmıyordum. Ama o yaratıkların başka bir kızı daha dişleri arasında kıstıracaklarını düşününce öfkeden kendimi kaybettim. Olduğum yerde kaldım ve son koyunların da öldürülmesini izledim.

Kızlar hemen geri gelmediler. Geldiklerindeyse yalnız değillerdi, yanlarında Köyün Büyüğü Johannes ile Magdaleena vardı.

Elimden geldiğince iki büklüm olup yere yattım. Magdaleena'yı

ormandan ona âşık olarak döndüğüm o akşamdan beri ilk görüşümdü ve sanki bu başka bir hayatta yaşanmıştı. Sonra Hiie'yle kaçmamız, dedemle karşılaşmamız ve diğer olaylar gelmişti ama artık o dünya yoktu ve dedemin kesilen bacakları gibi benden alınmıştı.

Vakit kaybetmeden yanımıza uçacağına söz veren dedeme ne olmuştu? Bir şeyler ters gitmiş olabilir miydi? Gereken son kemikleri toplayamamış mıydı?

Dedemin uzak adasında ne yaptığını hayal ederken, aynı zamanda ayağa kalkacak olsam beni o an görebilecek kadar yakınımda, tam önümde duran Magdaleena'yı düşünüyordum. Biraz dolgunlaşmıştı ama hâlâ insanın aklını alacak kadar güzeldi ve şaşkınlıkla onu hâlâ sevdiğimi hissettim.

Bunu kendime yakıştıramadım, duygularımı defetmeyi denedim. Ormana yalnızlığıma çekilmek, sessizlik içinde yas tutmak ve sonra Meeme gibi kara yosunlarına karışmak için gelmiştim; deli gibi sevdiğim Hiie olmadan hayat benim için bu olabilirdi – ama Magdaleena'yı bir an görmem yetti ve artık gözlerimi ondan alamıyordum.

Manastırda keşişlerin şarkılarını dinlerken benliğimi ele geçiren tüm o duygular, yanı başında oturup ona dokunmak, kokusunu almak arzusu aniden bastıran bir fırtına gibi gümbürdeyerek geri geldi.

Ama aklımda başka bir şey daha vardı. Dedem bacaklarını kaybettikten sonra aklını kaybetmemiş, kendine kanatlar yapmaya başlamıştı. İşler yolunda gitmiyorsa, insan öyle ya da böyle başka bir yol buluyordu.

Aklıma üşüşen bu düşüncelerdeki iğrençliği daha o an fark ettim. Her şeye rağmen bunu kabul etmem tek tesellimdi.

Hem Magdaleena'yı istiyordum. Onu seviyordum. Aslında ona âşıktım.

Tüm bunlardan tiksindim! Ateşler içinde yanmak ne iyi olurdu; tek bir düşünce yok, tek bir şüphe yok!

Ben çalıların içinde kendimle savaşırken, kızlar ve köyün bü-

yüğü koyunlarla ilgileniyordu. Daha doğrusu onların yokluğuyla! Otların üzerindeki izler, koyunların kurtlara yem olduğuna dair her türlü şüpheyi sildi.

"Ama kuşağımla çevrelerine kutsal halka çizdim," diye ağladı kızlardan biri. "İşe yaraması gerekiyordu."

Johannes, "İşe yarar," diye güvence verdi. "Ama sadece Tanrı'nın emirlerine bağlı sıradan kurtlara karşı etkili olur. Kuşak, kurtadamla başa çıkamaz; şeytan kuşağın üzerinden atlaması için ona yardım eder."

Diğer kıza, "Burada kurtadam mı vardı yani?" diye çığlık attı; ödü kopmuştu.

"Koyunların ortadan kaybolmasının başka açıklaması yok," dedi Köyün Büyüğü. "Kilise kuşağı bilindik bütün vahşi hayvanları uzak tutar; bu bilgelik Almanya'da da kutsal şehir Roma'da da yüzyıllardır bilinir. Hâliyle, burayı birbirine katan şey ancak bir kurtadam olabilir."

"İsa buna bir şey yapamıyor mu?" diye hıçkırdı ikinci kız.

"Tabii yapar!" dedi Johannes kızı rahatlatarak. "Ama kurtadamlara karşı kuşaktan daha etkili silahlar gerekir. Kutsal keşişlerime danışıp tavsiyelerini almalıyım. Şeytanın adamını kovmak için mutlaka bir dua veya bir tür kutsal eşya vardır."

"Korkuyorum!" dedi ilk kız. "Eve gidelim artık!"

"Pekâlâ," dedi Johannes. "Koyunlara yazık oldu; köyde hiç koyunumuz kalmadı. Ama Tanrı bize yardım edeceği zamanı bilir!"

Hepsi birden hareketlendi; Magdaleena'yı ufukta kaybolana kadar biraz daha görmek için tam ayrıldıkları sırada kafamı ileri doğru uzattım. Ama Magdaleena köye gitmedi. Babasına bir şeyler söyledi, başka tarafa dönüp farklı bir yol izlemeye başladı. Sonra adımlarını yavaşlattı ve babası ile diğer kızların artık kendisini göremediğinden emin olmak ister gibi etrafına bakındı ve ormanın sonuna geri koştu. Bir şey kaybettiğini düşündüm ama usulca bana seslendiğini duyunca çok şaşırdım.

"Leemet! Orada mısın? Leemet!"

Ayaklanıp çalıların içinden çıktım.

"Merhaba," dedim. "Beni gördün mü?"

"Hayır, ama mutlaka buralarda bir yerdesindir diye düşündüm." Bana yaklaştı ve ellerini omuzlarıma koydu. Gözlerimin içine bakıp yaramazca gülümsedi. Kokusunu duymamla dizlerimin titremesi bir oldu. Onu göğsüme doğru çektim ve öptüm.

Magdaleena direnmedi; diliyle dudaklarımı yaladığını hissettim.

"Koyunları öldüren sendin!" diye fısıldadı.

Şaşkınlıkla onu kendimden uzaklaştırdım. "Ne dedin?"

"Dudaklarından kan tadı almadım ama o sendin, biliyorum." Magdaleena çok eğlenceli bir şey duymayı bekliyormuş gibi kıkırdadı. "Kurtadama dönüşmeyi biliyorsun. Bunu senden başka kim yapabiliyor ki?"

"Sana daha önce de söyledim, bir insan kurda dönüşemez. Bu çok saçma," diye açıkladım. "Koyunları yiyen gayet sıradan kurtlardı. Onları gözlerimle gördüm."

Magdaleena'nın bana inanmayacağı açıktı.

"Bütün sırlarını bana açıklayamamanı anlıyorum," dedi. "Keşişler Latince konuştuğu için kilisede de anlamadığım bir sürü şey oluyor. Güçlü büyüler gözlerden uzak tutulmalı. Bana kurtadam olmayı öğretmeni istemiyorum artık. Buna zamanım yok. Ama çocuğuma öğretmeni istiyorum."

"Çocuğun mu?" diye tekrarladım hayretle. "Çocuğun mu var, Magdaleena?"

"Henüz değil ama yakında olacak!" diye cevapladı kız. "Bak, sana anlatacağım. Gizlemek istemiyorum, zaten gizlenebilecek bir şey de değil. Gizlenemez; çok geçmeden herkes durumumu görecek. Çok mutluyum! Biliyor musun, seninle birbirimizi gördüğümüz son akşam oldu bu. Sen ormana döndün, ben de köye doğru gitmeye başladım. Ayrılmadan biraz önce görkemli bir şekilde atını süren bir şövalye görmüştük, hatırladın mı? Ne olduğunu bilemezsin. Yorgun argın köye yürüyordum ki onu yine gördüm! Ve bu sefer doğrudan bana yaklaştı. Başımı eğdim ve Almanca selam verdim. Fazla Almancam yok ama se-

lam vermeyi biliyorum. Şövalye atını durdurdu, bana baktı ve ismimi sordu. Elim ayağıma öyle bir dolaştı ki neredeyse cevap veremeyecektim. İlk defa bir şövalyeyle konuşuyordum. Ben ismimi söyledikten sonra şövalye çenemden tutup yüzüme baktı. Saçımı karıştırdı, göğüslerime dokundu ve sonra –inanamayacaksın– beni atına bindirip doğrudan şatosuna götürdü. Şatodaki her şey nasıl da ihtişamlı! Saf gümüşten bardaklar, üzerinde pahalı örtüler olan bir yatak... Benimle sevişti! Leemet, anladın mı beni, başka bir ülkenin şövalyesi benimle sevişti! İçime bir çocuk koydu!"

Ancak delirmiş birinin duyabileceği bir hazla yüzü al al olan Magdaleena'ya baktım ve itiraf etmeliyim ki anlattıklarından tahrik oldum; şövalyeyi bu yaptığında seve seve örnek alabilirdim. Magdaleena artık bir şekilde daha ulaşılır olmuştu. Yabancı demir adam onun saçlarını ve göğüslerini okşayabildiyse, ben neden yapamayacaktım? Kızın içinde gizlediği çocuk beni ufaktan tedirgin eden tek şeydi; sanki bir üçüncü kişi Magdaleena'yı izliyor, gözünü onun üzerinden ayırmıyordu.

"Yani artık şatoda mı yaşıyorsun?" diye sordum. "Şu şövalyenin âşığı mı oldun?"

"Hayır, neler diyorsun böyle?" dedi Magdaleena kıkırdayarak. "Tabii ki beni ertesi sabah eve geri getirdi. Neden şatosunda tutsun ki? Yüzünü güldürebilecek o kadar çok köylü kız varken. Ama umarım bunu yapmaz. Köyümüzde şövalye şatosuna girebilen başka bir kız daha olduğunu duymadım. Onun seçtiği tek kız benim. Hamile bıraktığı tek kişi benim! Anlıyor musun beni Leemet? Bir isa doğuracağım!"

"Anlamıyorum, hayır. Bu senin isan peri gibi bir şey mi? Tanrı ya da köyde ne diyorsanız artık."

"Evet, o bir tanrı; şövalyelerse Tanrı'nın arkadaşları ve öğrencileridir. Onlar benim gözümde İsa'nın kendisi kadar iyiler. Tanrı ne kadar bilgelik varsa şövalyelere öğretmiştir ve onları güçlü, yakışıklı kılmıştır. Tanrı, sözünü dinlersek bize de aynılarını yapabilir ama daha zamanı var. Rahmimde taşıdığım çocuk doğuştan

onlar gibi olacak çünkü babası isalardan biri! Kanı çocuğumda akıyor! İsa'nın kanı! Bu benim için öyle büyük bir ayrıcalık, öyle yüce bir şey ki! O da bir şövalye olacak ve sanırım daha çocukluğunda babası gibi Almanca konuşabilecek. Şansı var, Estoncayı da mutlaka annesinden öğrenecek. Yoksa kendi çocuğumla doğru dürüst konuşamazdım bile. Bu çok kötü olurdu!"

Magdaleena kafasını iki yana salladı ve konuşmaya devam etti.

"Babam da inanılmaz mutlu," dedi. "Ailemizin olabildiği kadar gelişmesi onun için çok önemli. Babam ormanda doğmuş ama ben bir köy kızıyım ve çocuğum yabancıların dünyasına açılıp ünlü bir adam olacak. Belki kutsal şehir Roma'ya gidip orada bir düzen kurar. Neden olmasın? Çiftçi olmayacak ki o, bir isa olacak; isalara bak, hepsi dünyayı yönetiyor."

"Bir tebrik de benden o hâlde," diye geveledim. Magdaleena'yla sevişemeyeceğimi gittikçe daha fazla hissediyordum. Karnında gerçek bir isa, dünyanın gelecek hükümdarı yaşarken benim gibi ormandan gelen bir çocuk onun için ne yapabilirdi? Besbelli bir şövalyeden çocuk yapmanın âdet olduğu zamanlardı; Çataldil konuşan içi çürümüş bir adamın lafı bile edilmezdi. İç organlarımdan yine çürük kokusu aldığımı hissettim; koku o kadar yoğundu ki Magdaleena'nın bunu duymamasına akıl sır erdiremiyordum.

"Teşekkürler, Leemet," dedi. "Ama şimdi senden bir iyilik isteyeceğim. Kocam olmanı istiyorum."

Bu beklenmedik istek karşısında Magdaleena'ya öylece bakakaldım.

Sonunda konuşmayı başardığımda, "Neden ben?" diye sordum.

Magdaleena boynumdan tuttu, vücudunu bana doğru bastırdı. Hoşuma gitmedi değil ama karnımın karşısında bir yerlerde ufak bir isanın kıvrılıp yattığı düşüncesini bir türlü kafamdan atamıyordum, bu da beni biraz huzursuz ediyordu. Magdaleena elini ceketimin altına kaydırınca ben de aynısını yaptım ve bu saatten sonra dünyadaki bütün isalar aklımdan çıkıp gitmişti.

Gözümde tatarcıklar neyse onlar da oydu. Magdaleena'nın çıplak sırtını okşadığım sürece onların varlığı bir nebze olsun umurumda değildi.

"Tanrı'nın güçlü olduğunu biliyorum," diye kulağıma fısıldadı Magdaleena. "Ama bazen şeytanın yolundan çekildiğini de biliyorum. Kutsal resimlerin, haçların şeytanın önünde duramadığı çok oluyor ve bugünkü kuşak da işe yaramadı. Seni durdurmadı; ona rağmen koyunları öldürdün."

Tartışmakla uğraşamazdım; Magdaleena'nın çıplak ve sıcak derisini okşuyordum ya, söyledikleri artık umurumda değildi.

"Böyle şeylere köyde çok sık rastlanıyor," diye devam etti Magdaleena. "Babam çok şey bilir. Uzak ülkelerdeki birçok faydalı büyüyü öğrenmiş ama bunların hepsi Tanrı'nın gücünden destek alır. Babam şeytanı unutmuş; keşişler ve diğer yabancılar da onu bilmez. Ondan sadece korkarlar çünkü Tanrı'nın kendileri adına şeytana her zaman karşılık vermediğini biliyorlar. Ama sen şeytandan korkmuyorsun. Onu tanıyorsun; onunla konuşabiliyorsun. Perileri görmüşsün, yılanların dilini anlıyorsun, kaldı ki bir yılanın şeytandan pek farkı yoktur. Benim oğlum bir isa olacak ve Tanrı'nın dünyası baştan sona önünde açılacak ama senden ona şeytanın dünyasını da açmanı istiyorum. Onu gerçek babası gibi yetiştirmeni, eğitmeni istiyorum; ona Çataldili ve kurtadama dönüşme becerisini öğret ve daha bildiğin ne varsa. Leemet, bu dileğimi yerine getirecek misin? Ormanı terk edemem dersen, bizle yaşamazsın ama her gün ziyaretimize gelirsin çünkü oğlum hem Tanrı'nın hem şeytanın dilini bilen bir adam olmalı. Ormanda üşüdüğünde, yatağımdaki yerin her zaman hazır olacak."

"Şu anda üşüyorum zaten," dedim.

"Öyle mi?" diye mırıldandı Magdaleena. "Ormanda seni sıcaklığına davet edebileceğim bir yatağım yok. Burası senin dünyan, senin yatağın, kurtadam. Asıl benim sana yatağında yer olup olmadığını sormam gerekir."

"Her zaman," diye cevapladım, gerçekten de bolca yerimiz vardı.

Yirmi Dokuz

Kıyafetlerimizi giydiğimiz sırada, "Benimle gelecek misin?" diye sordu Magdaleena.

"Evet, geliyorum." Gitmemem için bir sebep mi vardı? Ormanda kalmak istemiyordum. Hele şimdi, Hiie'nin ölümünden sonra hasta yatağımdan kalkar kalkmaz ilk iş evden çıkıp güzel bir köylü kızla yatmışken, eve geri dönmem için en ufak bir ihtimal bile yoktu. Annemi ve Salme'yi anlayış ve keder dolu gözlerle beni beklerken hayal edebiliyordum, mahvımıza sebep olan düğünümden sonra neler olup bittiğini anlatmak için birbirleriyle yarışacaklardı. Hiie'nin yakılma töreninden bahsedeceklerdi; bana cenaze ateşinden geriye kalanları göstermek bile isteyebilirlerdi. Bense başka bir kadının yanından geliyor, onun kokusunu taşıyor olacak, kendimi hain gibi hissedecektim. Ne korkunç şeydi bu böyle; düşüncesine bile katlanamıyordum. Annemin yaşlı gözlerini, gece gündüz üzerime dikeceği yaslı bakışlarını ve bana evi dar eden o boğucu şefkatini düşünmem bile koca bir yumrunun boğazıma oturmasına yetiyordu. Kimsenin bana acımasını istemiyordum ve köyde böyle bir tehlike yoktu. Orada hâlimden anlayan kimse olmayacaktı. Tek kişi bile düğün günü karısından

yoksun bırakılan mutsuz bir adam olduğumdan şüphelenmezdi. Bu kendi yasımdan kaçmak için bir fırsattı.

Hem Magdaleena'yı da en az eskisi kadar çok istiyordum. Bunun bayağı ve iğrenç bir şey olduğunun farkındaydım; Hiie'nin anısına sadık kalmam gerekirdi ama böyle kızışmış bir ayı gibi davrandığımda kaybedecek hiçbir şeyim kalmıyordu. Bu yüzden köye gidecektim. O ahmak köy ahalisinin içine karışacak, midemi bulandıran ekmeklerinden dimdiklemeye ve en feci aptallar gibi tarlalarda çalışmaya başlayacaktım. Benim için en iyisi buydu. Cezam buydu. Artık Leemet değil, bambaşka biri, isimsiz bir köylü olacaktım. Leemet, Hiie'yle birlikte ölmüştü; onun yerine uyuşuk ve kamburu çıkmış küçük bir adam, köyde komşuları kadar salakça bir yaşama başlayacaktı.

Bu fırsatı tepsem, hem Hiie'ye ihanet ettiğim hem de Magdaleena'nın kendi elleriyle önüme serdiği baştan çıkarıcı güzelliğinden vazgeçtiğim için ormanda pişmanlık içinde ölürdüm. Ne olursa olsun eskisi gibi yaşayamazdım; imkânı yoktu.

Ints'in, annemin, Mõmmi'nin ya da primatlardan birinin son anda otların arasından çıkıp bir şey söylemesinden çok korkuyordum. Bundan sonra ormandaki hiçbir insanın ya da hayvanın beni bir daha görmesini istemiyordum. İzimi kaybettirmek, kuyruğundan kurtulduktan sonra gelişigüzel gezinen bir kertenkele gibi tüm geçmişime tek hamlede perde çekmek istiyordum.

"Hadi gidelim," dedim Magdaleena'ya. "Sana âşığım. Yanından hiçbir zaman ayrılmayacağım. Artık ormana adımımı atmam."

Magdaleena ışıl ışıl bir gülümsemeyle, "Çok tatlısın," diye karşılık verdi. "Kabul edeceğini biliyordum. Çocuğumu eğitmeye başlayacaksın, değil mi, bir de ona kendi çocuğun gibi davranacaksın, unutma."

"Elbette," diyerek onu rahatlattım. Buna gerçekten niyetim vardı. Magdaleena'nın tanrılarla, şeytanlarla ve isalarla dolu hikâyeleri baştan sona budalacaydı ve bu acayipliklerin tek kelimesini bile anlamıyordum ama çocuğuna gerçekten babalık yap-

mak istiyordum. Vootele Dayı'nın Çataldil hakkında anlattıklarını hatırladım; zamanı geldiğinde onu kendi vârisime öğretmem gerektiğini söylemişti. Çataldil sadece böyle yaşamaya devam edebilirdi, ben de bu dünyada yılanların dilini anlayabilen son insan olmazdım. Bütün bildiklerimi paylaşabileceğim bir çocuğa ihtiyacım vardı ve bu çocuğu köyden başka nerede bulabilirdim? Ormanda hiç çocuk kalmamıştı, başka çocukların doğmayacağı da gün gibi ortadaydı. Hiie ölmüştü; bütün orman ölüyordu. Fakat Çataldil sözcükleri ben hayatta olduğum sürece yaşamaya devam edecekti ve onların benden biraz daha uzun yaşamasını diliyordum.

Çocuğun babasının bir demir adam olmasını asla sorun etmedim veya Magdaleena'nın karnına bir gece tohumunu bırakan o şıngırtılı yaratığı hiç kıskanmadım. Şayet vereceğim eğitim hedefini bulursa, Magdaleena'nın çocuğu günün birinde babasının atının uzun bacaklarını, kartlaşmış demir adamın boynunu tek bir Çataldil sözcüğüyle kırabilirdi. Magdaleena'nın hayalleri gerçekleşir ve çocuğu köyünden çıkıp dışarıdaki büyük dünyaya gerçekten karışabilirse, Çataldilin yardımıyla çok şeyler başarabilirdi. İnsanların Çataldil anlamadıklarında nasıl çaresiz kaldıklarını ve nasıl kolay lokma hâline geldiklerini kendi tecrübelerimden biliyordum. Bu çocuğu mirasçım yapmak istiyordum; ona koca dünyada bir tek kendisinin kullanabileceği bu müthiş gizli silahı vermek istiyordum. Aklımdaki tek düşünce, hayatımda olabilecek tek hedef buydu.

Magdaleena'nın peşi sıra köye doğru hızlı hızlı yürüdüm ve bir kez bile dönüp arkama bakmadım. Annemi ya da kız kardeşimi bile bir daha görmek istemiyordum. Olayların seyri normalde yüksek ateşten ölmemi gerektirirdi; iyileşmem saçma ve akıl dışıydı. Her şey neredeyse kökten değişmişti ve insan bu dünyada artık yolunu bulamazdı. Tek ihtimal, sağa sola bakmadan çalıların içine girmekti. Benim yaptığım da buydu. Johannes'in evini karşımda gördüm ve suya atlamaya hazırlanan biri gibi derin bir nefes aldım.

Johannes beni kendine özgü ölçüsüz konukseverliğiyle karşıladı.

"Zavallı çocuk," dedi. "Nasıl da zayıf ve bitap düşmüşsün. Ama sefaletle geçen günlerin geride kaldı. İçeri gel. Sana biraz ekmek vereyim. Ne kadar istiyorsan yiyebilirsin, Tanrı'ya şükür elimizde hâlâ ufalanmış ekmek var."

Yüzümde zoraki bir gülümsemeyle, İşte başlıyor, dedim içimden. Ayağınız neredeyse daha eşikteyken, sizi ekmeğe boğmak için koşturuyorlar. Ama bir kez kararımı vermiştim. Köye tıkınmak ya da hayatın tadını çıkarmak için gitmedim; bir tek Magdaleena olacaktı ve geri kalan bütün zevklerden vazgeçmek için daha iyi bir sebep düşünemezdim. Yosuna benzeyen ekmek de yerinde bir yiyecekti; ölmemek için yeterdi ve benim de daha fazlasına ihtiyacım yoktu.

"Bir parça ekmek alırsam sevinirim," dedim Johannes'e.

Uzatılan bir dilim taze ekmeğe dişlerimi geçirdim ve içimi hızla yabancı bir maddeyle doldurup yeni bir varlığa dönüşmek ister gibi lokmaları çiğnemeden yuttum. Johannes iştahımı açlıktan gözümün dönmesine yordu, acıyarak bana baktı ve iç çekti. "Ormanda nasıl bir hayat yaşıyordun kimbilir. Zavallı çocuk! Neden yanımıza daha önce gelmedin sanki? Bu sefer hiçbir yere gitmek yok, hem kış da geliyor. Ormanda soğuktan ve açlıktan ölürsün."

Gözlerimin önünde yılanların inindeki devasa beyaz taş belirdi; yalayınca ağza tatlı tatlı gelir, üzerinize güzel bir bitkinlik, uzun ve yumuşak bir uyku hâli çökerdi. Engereklerle bir kışımın daha geçmeyeceğini biliyordum. Tez canlı ve doğurgan yılanların arasındayken sadece son sefil insandım. Çürük bir bağ olmak istemiyordum. Mucize eseri bugüne kadar korunmuş bir türün son örneği rolünü oynamak istemiyordum. Sona ulaşılmıştı; türümüz sonsuzluğa karışmıştı.

"Bir yere gitmiyorum," dedim Johannes'e. "Artık buradayım."

"Doğru karar. Buradaki hayatına başlaman için kendi toprağını hazır edene kadar sana kalacak bir yer bulmalı."

"Baba, Leemet bizimle kalıyor," dedi Magdaleena. "Benim kocam olacak."

Saygın Johannes'in ağzı bir karış açık kaldı.

"Sevgili çocuğum, işte buna çok şaşırdım... Neden o? Başkalarının da ilgisini çekmiştin, hepsi de çocukluğundan beri bildiğin köyümüzün delikanlıları. Hep öyle mağrur oldun ki... Ama buradaki doğrudan ormandan geldi."

"Aynen öyle, baba!" diye bağırdı Magdaleena. "Şövalye ve keşişlerden öğrendiklerinden başka bir şey yapmayı bilmeyen bir çiftçiyle evlenip napayım? Yatağıma bir öğrenci almak istemiyorum. Ben bir hoca istiyorum, işte ona da sahibim. Karnımda kimin çocuğunu taşıdığımı biliyorsun baba; onun büyüdüğünde nasıl biri olacağını da!"

"Evet, tabii," dedi Johannes ve Magdaleena'nın göbeğine büyük bir hürmetle bakınca, ister istemez onun genç bir oğlanken bir piskoposun yatağına girdiğini hatırladım. Zavallı adam kendisinin hamile kalacağını ummuştu besbelli, diye düşündüm. Çok sevdiği tanrısı bile yabancı erkeklerin çocuk sahibi olması için bir şey yapamıyorsa, bu onda kimbilir nasıl bir hayal kırıklığı yaratıyordu. Ağzımı açmadım. Madem Johannes'le aynı çatı altında yaşayacaktık, o hâlde daha ilk günden onunla tartışmaya başlamanın bir anlamı yoktu.

"Emin ol, bunu çok iyi anlıyorum," dedi Johannes. "Sen de benim gibisin, kızım: Hedefin büyük. Gerçek bir şövalyeyi tanımış olman mükemmel bir şey; köyümüzdeki başka hiçbir kız bu deneyimi yaşamadı, ben de seninle övünüyorum. Ama Leemet? Ona bir baksana! Tam bir vahşi!"

Kulağımın dibinde böyle konuşmaktan utanmamasına şaşırdım ama yaşlı adam anlaşılan dikkatimi ekmekten başka bir şeye veremeyecek kadar aç olduğumu düşünüyordu.

"Baba, Leemet'i seçmek için kendime göre sebeplerim var," dedi Magdaleena kendinden emin bir sesle. "Sen ona vahşi de ama Leemet benim için özel."

Johannes, "Mutlaka özeldir ama bu hâldeyken özel olmasının

hiçbir kıymeti yok," diyerek karşı çıktı ve bir taraftan da duyduğu rahatsızlığı belli ederek beni süzdü. "Düzgün bir çiftçi olamaz veya ekip biçmeyi öğrenemez demiyorum ama şu an için o bir hiç. Hayvan gibi yaşıyor. Vaftiz bile edilmedi."

Magdaleena yerinden kalktı. "Baba, ne yaptığımı biliyorum," dedi. "Geleceğin şövalyesinin annesi olduğumu unutma! Baba, gençlik günlerinde çok gezip bir sürü yer görmüşsün ama artık yaşlısın ve bu yeni dünyayı benim kadar iyi anlamıyorsun. Bana Leemet lazım, başkası değil. Çocuğumun babası o olacak. En uygun kişi o."

Magdaleena kibirli bir şekilde bana baktı ama sonra mahcup olmuş gibi gülümsedi.

"Hem, onu seviyorum," dedi ve masada yanıma oturup elini boynuma koydu. "Baba, artık karşı çıkmayı bırak. Konu kapandı."

"Tamam," diyerek iç çekti Johannes. "Bizimle kalsın, bakalım. Neyse, bugün yine de manastıra gidip kutsal kardeşlerimden kurtadamlar mevzusunda öğüt almam gerek. Gitmişken vaftiz için gün de ayarlayabilirim. Leemet, Hıristiyan olmalı ve Hıristiyan bir isim taşımalı. Tanrı'nın Kelâmını ve Rabbin Emirlerini öğrenmeli."

"Tanrı olmaz," dedim. Ekmek yemeye, tarlalarda ot biçmeye, taş değirmeni çevirmeye ve köylülerin yabancılardan öğrendiği diğer budalalıkları yapmaya kendimi sahiden hazırlamıştım ama Tanrı'dan uzak durmak istiyordum. Bütün perilerden, isalardan ve her türlü uydurma varlıktan yaka silkmiştim. Ormanda hayatımı mahvettikleri yetmezmiş gibi burada da karşıma çıkmışlardı. İsimlerini değiştirmişlerdi değiştirmesine ama hâlâ bir o kadar muamma, bir o kadar anlamsızdılar. Bu zırvalar bana Ülgas'ı ve kafasını kökünden uçuramadığım gerçeğini hatırlatıyordu, bu yüzden hiçbirini duymak istemiyordum. Kutsal koruyu hiç kimse oraya adımını atamasın diye yakıp kül etmişken, tutup da kiliseye gidecek değildim.

"Ne demek istiyorsun sen, Tanrı olmaz ne demek?" Johannes öfkeyle parladı. "Vaftiz edilmemiş bir dinsizi evimde barındıra-

mam. Mümkün değil! Biz Hıristiyan bir köyüz, Hıristiyanların dünyasındanız. Bu dünyanın değerli bir parçasıyız; evet, fakir, biraz da geriyiz gerçi ama Papamız tarafından kollanırız. Vaftiz edilmeye razı olmalı, dini gerektiği gibi yaşamalısın; kiliseye gidip Tanrı'nın emirlerini öğrenmelisin!"

"Böyle bir şeye niyetim yok," diye karşılık verdim. "Dinle beni! Toprak sürmeye, tadı güzel olmasa bile en azından karnınızı doyuran ekmekten hazırlamaya ve bunun gibi bütün işleri yapmaya razıyım; somut ve yenebilir, yani gerçek ve elle tutulur her şeyi. Ama benim yeni perilere ihtiyacım yok!"

"Periler hakkında konuşan kim!" diye bağırdı Johannes. "Periler tabii ki insanlara kötülükten başka bir şey getirmez, şeytana hizmet ederler çünkü. Onlardan gerçekten korkmak gerek. Bense, hepimizin koruyucusu Tanrı'dan bahsediyorum!"

"İtibarlı Johannes, bütün hayatım boyunca ormanda yaşadım, sana peri diye bir şeyin olmadığını söylüyorum! Korkman gereken onlar değil; perilere inanan insanlardan kork. Aynı şey sizin tanrınız için de geçerli. Keşişlerin peri yerine verdiği yeni bir isim sadece; benim Hıristiyan olup ismimi değiştirmemle aynı şey. Ben ben olarak kalmaya devam ederim çünkü adımın ne olduğunun bir önemi yok. Bu oyunu oynamakla uğraşamam."

Johannes ayağa kalkarak, "Oyun filan yok!" diye bağırdı. "Seçimini yap: Sen de bu köydeki herkes gibi Hıristiyan olacak mısın yoksa ormana geri mi gideceksin? Bir dinsizin aramızda yaşamasına izin vermeyeceğim, asla olmaz!"

"Baba, yeter artık!" diye bağırdı Magdaleena. "Leemet istemiyorsa kiliseye gitmek zorunda değil. Hıristiyan olmak zorunda değil. Onu olduğu gibi istiyorum."

"Ama o dinsizin biri! Bütün dinsizler şeytana hizmet eder!"

"Baba, sence neden bazen şeytana karşı yapabileceğimiz bir şey olmuyor? Tanrı'nın gücünün mutlak olduğunu mu düşünüyorsun? Bugün sen de gördün, kutsal kuşak köyümüzün koyunlarını kurtarmadı. Şeytana güvenmenin daha fazla mı yararı olurdu acaba?"

"Çocuğum, bu sözlerinle büyük günaha giriyorsun." Johannes'in yüzü bembeyaz kesilmişti. "Şeytan kimseyi koruyamaz; onun tek bildiği ısırmak ve saldırmaktır. Bak gör; bugün kutsal kardeşlerime gittiğimde, bana koyunlarımızı telef eden uğursuz kurtadamı ortadan kaldıracak bir karışım verecekler."

Magdaleena korku içinde benden yana baktı, keşişlerin vereceği karışımın gerçekten de sonumu getirebileceğinden endişelendiği açıktı; kurtadamdım öyle ya. Onu bakıp sırıtınca rahatlamış göründü. Çok aptallardı! Magdaleena hiç olmazsa güzeldi ama Köyün Büyüğü Johannes'in mazur görülecek bir tarafı yoktu. Birden tüm bunlardan çok sıkıldım. Şu tartışma Hiie'yle olan sohbetlerimizden ne kadar farklıydı! Ağlayacak gibi oldum. Ama dönüş kapıları kapalıydı. Artık burada, çağın ahmaklığının orta yerinde oturacaktım ve bunu hayatımın sonuna kadar yapmak zorundaydım. Magdaleena'nın hemen oracıkta doğurması için neler vermezdim; ah keşke, çocuk o an doğsa ve doğaüstü bir hızla ona Çataldil öğreteceğim yaşa gelebilseydi. Tanrıları söz konusu olduğunda köy halkı ne kadar aptalsa, böyle bir şeyi umarak ben de en az onlar kadar aptallık ediyordum. Doğaüstü şeyler yoktur; her şey doğal sırasıyla gelişir, her doğum ve her ölüm kendileri için belirlenen zamanlarda gerçekleşir.

"E, yani?" diye sordum kızarak. "Atışmanız daha ne kadar sürecek? Burada kalabilir miyim yoksa ormana geri mi döneyim? Ne diyorsun, Johannes?"

Onun öfkeden kızarmış suratına baktım ve aklıma iyi bir fikir geldi: Onu öldür, bu saçma tartışmayı bitir, kafatasından bir kadeh yap ve budala ihtiyara katlanmak zorunda kalmadan Magdaleena'yla huzur içinde yaşa. Ama köye dövüşmeye gelmemiştim; kendi kendimi gömmek için buradaydım. Johannes'ten bir cevap beklerken onun asabi bir şekilde alıp verdiği solukları-nı dinledim ama sonunda konuşan Magdaleena oldu.

"Tabii ki burada kalıyorsun," dedi soğukkanlılıkla. "Benim kocam, çocuğumun da babasısın ve Hıristiyan olmak zorunda değilsin. Bu köyde bir sürü Hıristiyan var; kocam onlar arasın-

dan biri olsun isteseydim, çoktan birini bulmuştum. Ama ben seni istedim. Baba, duydun mu? Leemet'i istiyorum, çocuğum da –damarlarında isaların kanı dolaşan bir şövalye çocuğu bu, sakın unutma!– Leemet'i istiyor."

Johannes her ne kadar, "Öyle olsun bakalım," dediyse de dişlerini gıcırdattığını duyduğumu düşündüm. "Kalsın, peki. Ama söylemedi deme, Tanrı bir dinsize evimizi açtığımız için bizi asla affetmeyecek, Magdaleena. Bizi cezalandıracak. İnsan iki efendiye birden hizmet edemez!"

"Ben kimsenin hizmetkârı değilim," dedim. "Bir efendiye ihtiyacım yok; kendime bir efendi yaratmaya hiç mi hiç ihtiyacım yok."

"Öyle olsun. Ama şunu bil, köyümüzdeki tek ve son dinsiz sensin!" diye kestirip attı Johannes.

Cevap vermedim. Ne diyebilirdim ki? Artık son olmayı kanıksamıştım. Her yerde ve her zaman.

Otuz

Akşamüzeri Magdaleena beni salıncakta sallanmaya çağırdı. Hayvan derisi eski ceketim artık üzerimde değildi. Magdaleena onu çıkarmış ve babasının eskilerinden bir şeyler vermişti. Fena değillerdi ama kendi kıyafetlerimden daha iyi oldukları da söylenemezdi. Yine de bu giysileri dikmek için çok uğraşıldığı ilk bakışta belli oluyordu, hâlbuki biz ormandakiler eli ayağı düzgün bir hayvan postunu öğle yemeğinde aradan çıkarabilirdik.

Salıncakların orada ilk olarak eski arkadaşım Pärtel yani Peetrus ve manastıra gittiğimde tanıştığım arkadaşları Jaakop ve Andreas'la karşılaştım. Köyün diğer kız ve erkek çocukları da oradaydı; salıncakta sallanan, ateşin başında oturan veya salıncakların arkasında birbiriyle şakalaşan kalabalık bir grup.

Magdaleena'nın bu grup içinde büyük saygı gördüğüne şüphe yoktu. Oğlanlarda kızların saçlarını çekip eteklerini kaldırmaya çalışmak gibi bir alışkanlık olsa da kimse Magdaleena'ya böyle davranmaya kalkışmıyordu. Kızlar ona yakın durmaya çabalıyor, her sözüne kulak kesiliyor, bazen de karşısına ürkek sorularla çıkıyorlardı. En çok onun önünde küçük düşmek ya da aptalca bir şey söylemekten korkar gibiydiler. Magdaleena, ken-

di payına onlara bir anne kadar disiplinli yaklaşıyor, karnında bir şövalyenin çocuğunu taşıdığını vurgulamak için hiçbir fırsatı kaçırmıyordu. Bunu her hatırlattığında kızlardan bir hayranlık mırıldanması gelirdi.

Oğlanlar ise Magdaleena'yla aralarına saygılı bir mesafe koyuyorlardı ve ona kaçamak bakışlar attıklarında bir vaşağın henüz öldürdüğü avına dudaklarını yalayıp iştahla bakan ama yaklaşmaya cesaret edemeyen bir sansara benziyorlardı. Bu kadar kutsal bir ete yaklaşabilen tek kişi olarak hissettiğim keyif büyüktü.

Salıncakların orada meraklı bakışlar ve fısıltılarla karşılandım ama Magdaleena o sırada gururla elimi tuttuğu için bütün kızlar akıllı Magdaleena ormandan bir erkekle beraber olmayı doğru buluyorsa bunun yeni bir beğeni olduğu fikrini yürüttüler ve acele ederek benimle tanışmaya geldiler. Magdaleena önce buz gibi bir bakış, ardından bir iki sert sözcükle onları uzaklaştırdı. O an tüm varlığı şunun iyice anlaşılmasını istiyordu: Ormandan gelen erkekler rağbetteydi ama sadece seçilmiş kadınlar, bir şövalyenin yatağına girenler, onlara sahip olabilirdi.

Kızların yanından ayrıldım, merhabalaşmak için Pärtel'in yanına gittim. Pärtel'i görmek mutlu çocukluk anılarını uyandırdı, hayatınızdan çıkan insanların her ne kadar değişseler ve farklı bir isimle yaşasalar bile hâlâ etrafınızda bir yerlerde oldukları o aldatıcı rüyayı güçlendirmeye yetti. Bunun ne yazık ki sadece onun durumunda geçerli olduğunu biliyordum ve doğrusu Pärtel bile mutluluk vermiyordu.

Beni bir hayli umursamazlıkla selamladı; gerçi bu bana özellikle kötü muamele ettiğinden değil, Andreas'ın kimbilir nereden bulduğu bir şövalyenin çökmüş miğferi yüzündendi. Gruptakiler hurda parçasını elden ele dolaştırıp kendilerinde deniyorlar ve onu âdeta huşu içinde izliyorlardı.

"Bunu biliyorum, İspanyol çeliği," dedi Jaakop parmak uçlarıyla miğfere nazikçe vururken ve sonra keyifle gülümsedi. "Vay be, şu işçiliğe bak! Oradakiler bu işi biliyor!"

Aralarından şişman bir köylü karşı çıktı. "İspanyol çeliği değil

bu." Miğferi kolları arasına alıp kaba elleri arasında sertçe sıktı. "Alman demircilerin elinden çıktığına şüphe yok!"

"Öyle bükmesene, Nigul!" diye parladı Andreas. "O benim. Ben buldum. O kadar sıkarsan kıracaksın."

Şişman Nigul, "Hadi ya," diyerek güldü. "Bizim gibi bir çiftçi Alman demircilerin yaptığı miğferi çıplak elle nasıl ikiye ayıracakmış görmek isterdim doğrusu. Bunun gibi bir miğfer ağır bir kılıç darbesi alsa da bir şey olmaz."

"Yine de mengene gibi sıkmana gerek yok," dedi Andreas miğferi eline alırken. "Bu güzel bir şey, çocuklar; hadi kabul edin. Kalitesi birinci sınıf. Ah, şu şövalyelerin ne şahane şeyleri var."

"Doğruya doğru," dedi hepsi bir ağızdan. "Bizim başlıklarımızdan çok farklı."

"Bu kadar güzel bir miğferi niye bizim eski şapkalarımızla karşılaştırıyorsunuz ki?" diye bağırdı Andreas. "Pırıl pırıl bir şey bu, metalden yapılmış. Köyümüzdeki hiçbir erkekte buna karşı koyacak bir şey yok. Miğferi taktığımda, bütün kadınlar önümde kuyruğa girecek!"

Herkes güldü; sadece Pärtel şüpheyle, "Kafanda o varken etrafta görünmeye cesaret edebilecek misin? Şövalyenin biri ya seni görürse?" dedi.

Hepsi birden sessizleşti, Andreas bile dalgınlaştı. Yine de cesur bir ifade takındı ve kasılarak konuşmaya devam etti. "Niye cesaretim olmasın ki? Elbette gündüz gündüz ve ana yolda yapamam ama akşam, karanlık çöktüğünde olur. Miğferi takıp çevrede hızla şöyle bir dolansam kim fark eder? İnek ağırlarının arkasından arkasından giderim, hiçbir şövalye gübreliklerin çevresini kolaçan etmeye gelmez!"

Diğerleri, "Doğru söylüyorsun, gelmezler," dediler ve çetrefilli bir durumdan çıkış yolu bulan arkadaşları için inanılmaz memnun, şimdiden onun gelecekteki zaferlerini beklemeye başladılar. "Atlarının toynaklarına gübre bulaşsın istemiyorlar. Ahırların arkasına saklanırsan seni kesinlikle görmezler."

Kıskançlık yoktu; besbelli herkes bu gösterişli şövalye miğfe-

rine sahip olan kişinin köydeki tüm kadınları avlamasının doğru olduğunu düşünüyordu.

"Of, keşke şunlardan bir tane de ben bulabilsem!" diyerek iç geçirdi şişman Nigul. "Ama eminim ki böyle bir şey insana ancak yüz yılda bir nasip olur. Bu kadar değerli şeyler mantar gibi her yerde bitmiyor. Şövalyeler miğferlerine iyi bakar."

"Bence miğferlerini almak kolay," dedim. "Bir şövalyeyi öldürsen yeter, miğfer sana kalır."

Sözlerimi kuşkulu bir sessizlik izledi. Köyün erkekleri sanki evlerine gidip annelerini yemelerini söylemişim gibi bana bakıyorlardı. Sonunda Jaakop, "Bu ne saçmalık ya. Biz nasıl şövalye öldürebiliriz?" dedi.

"E, neden ki?" diye sordum. "Ölümsüz olduklarını mı düşünüyorsunuz? Kayalar gibi sonsuz."

"Hayır, bundan değil; mesele şu, onları yenemeyiz," dedi Jaakop. "Atla dolaşıyorlar, zırh giyiyorlar. Kılıçları, mızrakları var. Bizden daha kuvvetli, daha sağlamlar. Onlara saldırmak delilik olur."

"Ormanda rahat rahat yaşarken onları görmedin bile belki?" dedi Andreas küçümseyerek. "Biz bu köyde şövalyeleri her gün görürüz, değerlerini de çok iyi biliriz. Onlar kudretli efendilerdir. Daha birkaç gün önceydi, hatırlıyor musun, Nigul, hani şapkanı yeterince eğmemiştin de şövalyenin biri seni kılıcıyla yere sermişti? Hendeğe atlamakla iyi ettin, yoksa esaslı bir dayak yiyecektin."

"Şapkalarınızı neden çıkarıyorsunuz?" diye sordum.

"Ah, işte ormandan geldiğin nasıl belli! Bu yabancıların pek bilindik eski geleneklerindendir! Başka ülkelerde her zaman böyle yaparlar: Yoldan bir şövalye geçerken çiftçi şapkasını çıkarır. Kibarlıktan. Sadece görgüsüzler çıkarmazlar."

"Ben görgüsüz değilim," diye karşı çıktı şişman Nigul. "Ne zaman bir şövalye geçse şapkamı çıkarır, yere kadar eğilirim. Terbiyeli bir insanım ben. Zarif toplumların içinde nasıl davranmam gerektiğini bilirim. Geçen sefer yüce şövalyeyi görmediğim için öyle oldu. Lanet güneş gözümü alıyordu!"

"Peki, öyleyse dersini aldın!"

"Aldım. Bir dahakine daha dikkatli olacağım."

"Aptallık ettiğini anlamışsındır herhalde," dedi Jaakop bana dönüp. "Tanrım, şövalye öldürmek istiyorsun demek! Neden? Ülkemize böyle güzel miğferler getiriyorlar diye mi? Şövalyeler ve keşişler bize göz kulak olmasa dışımızdaki dünyada ne mucizeler yaşandığını asla bilemezdik."

Onlarla tartışmaya girecek değildim. Şimdiye kadar birkaç şövalye öldürdüğümü, miğferlerini işe yaramaz bir çöp gibi ağaçların arasına attığımı söylemedim. Aslında bu çiftçi adamları, kurtlar ve tilkiler dadanmadıysa çoktan kokmuş cesetlerle birlikte paslanan miğfer ve zırhların yanına kadar götürebilirdim. Ama onlara yardım etmek içimden gelmedi.

Erkekleri miğfere hâlâ hayran hayran bakarken orada bıraktım ve kadınlara doğru yürüdüm. Daha uzaktan Magdaleena'nın açıklama yaptığını duyabiliyordum. "Evet," diyordu, "şeytanı tanıyor." Benden bahsettiği açıktı. Kızlar nefeslerini tuttular, dehşetle bana baktılar ama gidip de aralarına oturduğumda sadece muhtemelen en ürkekleri olan birkaç tanesi uzaklaştı. Diğerleri ise yavaş yavaş yaklaştı ve ani bir hareketimle ortalığa korku salmamı beklercesine doyumsuz bir merakla beni süzdüler.

Bense öylece oturdum ve ot sapı çiğnedim. Muhtemelen bunun bir çeşit hile veya büyü olduğunu düşünen birkaç kızın elimdekine benzer saplar alıp ağızlarına koyduğunu fark ettim. Dikkatimi çekmek için biraz boğazını temizledikten sonra lepiska saçlı ufak tefek bir kız, nihayet benimle konuşma cesaretini buldu ve çekinmeden, "Bir sorum var! Lütfen söyleyebilir misin, şeytana üç damla kan verirsen cadı olup gökyüzünde uçabileceğin doğru mu?" dedi.

İçlerinden birkaçı, bilhassa ağırbaşlı kızlar, soruyu irkilecek kadar korkunç buldular ve masum bir eğlenceyi bu tehlikeli konuşmaya tercih edip yerlerinden kalktılar ve salıncakların yanına gittiler. Daha cesurlarsa oldukları yerde kaldılar ve nefeslerini tutarak cevabımı beklediler. Son derece çocuksu olduklarını dü-

şündüm. Ormanda bunun gibi bir şeyi ancak üç yaşındaki bir çocuk aklından geçirebilirdi. Kızlara kimsenin uçtuğunu görmediğimi söyledim. Dedemden ve insan kemiklerinden yaptığı kanatlardan bahsetmeyecektim, bu daha fazla soruya neden olurdu.

"Bir şey daha duydum; yılan-kralı öldürüp tacını yersen kuşların dilini öğrenebiliyormuşsun," diye devam etti lepiska saçlı olan. "Bu doğru. Magdaleena bize senin hayvanlarla konuşabileceğini söyledi."

"Kuşların dili diye bir şey yok," diyerek cevapladım. "Ben Çataldil bilirim. Bu dili öğrenmek için hiç kimseyi öldürmen gerekmez, hele yılan-kralı asla. Onun tacını yesen de bir işe yaramaz; Çataldildeki sözcükleri öğrenmen lazım. Epey zaman alır ama sözcükleri adam gibi öğrendiğinde hayvanlara meramını anlatabilirsin. Kuşlara da öyle. Ama onlarla konuşamazsın çünkü hayvanların çok azı sana cevap verebilir. Söyleneni anlar, itaat ederler ama kendileri konuşamazlar."

Lepiska saçlı cevabımı beğenmedi. "Yine de kral-yılanın tacını yemek insana belli bir güç veriyordur. İnsanlar yoktan yere böyle hikâyeler anlatmaz. Biraz da olsa gerçeklik payı olmalı."

"Ama yok," dedim. "Büsbütün ahmaklık. Hayatında yılan-kral bile görmemiş insanlar ancak böyle zırvalar."

"Sen hiç yılan-krallardan birini gördün mü?" diye sordu Magdaleena, cevabı tahmin ettiği açıktı ve arkadaşlarını etkilemek istiyordu.

"Evet," dedim. Bu da yine üzerinde fazla oyalanmak istemediğim bir meseleydi; Ints, babası ve bütün engerekler sanki canlı halleriyle gözümün önündeydi. Onlar en iyi arkadaşlarımdı ama şimdi varolmayan bir "kuş dili" öğrenmek için onları öldürüp yemek isteyen, böyle salak bir fikre sahip insanların arasındaydım. Neyin içine girmiştim ben?

"Kimsenin yılanların kralına saldırmasını istemiyorum!" dedim öfkeyle. "Daha elinizi taca uzatamadan yılan-kral sizi on defa ısıracak fırsatı bulur. Dediğim gibi tacın peşine düşmeyi

gerektiren bir durum yok. Onlardan bir fıçı dolusu yeseniz bile bir gıdım kuş dili öğrenemezsiniz. Yılan-kralların yerine ekmek yiyin ve tatlı hayatınızla yetinin."

Ayaklandım ve tiksintiyle yanlarından uzaklaştım; kalbim sızlıyordu. Kendimi buraya gömmek, önceki hayatımı tamamen unutmak istemiştim ama bu mümkün müydü? Yüzüme cahillik çarpmıştı ve bana ormandaki mutlu zamanları hatırlatıp duruyordu. Buna daha ne kadar dayanabilirdim? Bu köylülerden çok farklıydım, asla onlardan biri olamayacaktım. Acımdan kurtulmak için köye gelmiştim ama şimdi de aptallıktan kaçmak için neredeyse köyü terk edecektim. İyi de nereye giderdim?

Birisi kafamı okşadı. Magdaleena. Peşimden gelmişti ve şimdi de boynumu öpüyordu.

"Onları umursama!" diye fısıldadı kulağıma. "İşte bu yüzden hiçbir çiftçiyi kocam olarak istemedim. Doğdukları yer olmasına rağmen ormanı tanımıyorlar, unutmuşlar; dışımızdaki dünya hakkında da bir şey bildikleri yok, oraya hiç gitmemişler ve bundan sonra da asla gidemeyecekler. Oğluma öğretecek hiçbir şeyleri yok. Ama senin durumun farklı; eski dünyayı ve onun bütün sırlarını biliyorsun. Oğluma Çataldil öğreteceksin, şövalye babası çoktan kanını verdi, ben de ortaya anne şefkati koyarak kusursuz bir adam yetiştireceğim. Leemet, o aptalları unut! Yüzünde ormana kaçmak istediğini gördüm ama yapmamalısın. Senle beraber büyüteceğiz oğlumu, bırak eski dünyayı da yeni dünyayı da aynı ölçüde öğrensin. En azından bir erkeğimiz böyle olsun; ikisini de doğru dürüst bilmeyen insanlarla nereye kadar?"

"Erkek olacağından neden bu kadar eminsin?" diye sordum.

"Başka ne olacaktı ki?" diye yanıtladı Magdaleena hayretle. "Babası bir şövalye. Şövalyelerin kızları olmaz."

Yumuşak yanağını okşadım, nazikçe kulak memesinden öptüm. Bir yandan da, ah, onlar kadar aptal, diye düşünüyordum. Aman ne çıkar – kalacaktım. Hem gidebileceğim başka bir yer mi vardı?

Magdaleena'yla birlikte salıncakların yanında kaldık ama di-

ğerlerinin yanına oturmadığım için rahattım. Köylüler, toprak ve gökyüzü arasında aşağı yukarı büyük bir yay çizerek sallanıyor, sesleri kısılana kadar bağırıp gülüşüyorlardı. Doğrusu bu halleriyle epey sevimliydiler, ne de olsa gittikçe kararan havada yüzlerini tek tek seçmek mümkün değildi. Tek görebildiğim ateşin çevresinde toplanmış büyük bir grubun gürültülü cümbüşüydü.

Sonuçta köyde kaldım. Diğer köylülerle birlikte çavdar biçmek için tarlalara gittim. Tahılı döverken, savururken ve öğütürken onlara yardım ettim. Yabancı usulleri taklit etmek ve bende hâlâ ağaç kabuğununki gibi bir tat bırakan ekmeği mıncıklamak için insanların katlanmaya hazır oldukları bu büyük sıkıntılar karşısında samimi bir saygı ve dehşet duyuyordum.

Arada sırada da olsa kendime adam gibi bir şeyler yeme iznini tanıyor, Çataldil sözcüklerin yardımıyla çayırlarda yaban tavşanı avlayıp evde kızartıyordum. Tavşanı Magdaleena ve evinde vaftiz edilmemiş bir dinsizin yaşamasına hâlâ alışamayan Johannes'le birlikte yiyorduk ve Johannes bana yan yan baktığı o anlarda aklıma ölmüş Tambet geliyordu. Yine de hayvanın lezzetli etine karşı koyamayarak tavşandan o da yerdi.

İhtiyar iştahla bir tavşan kemiği sıyırırken, ona ekmeği atıp her gün kızarmış etle beslenmenin daha akıllıca olacağını kabul ettirmeye çalışırdım. Ama o bana karşı çıkar, çenesindeki yağı silip insanoğlunun temel besininin ekmek olduğunu, çünkü Tanrı'nın böyle buyurduğunu söylerdi. Çavdar ekmeği yemenin bizi dört ayaklılardan ayırdığıyla övünen Johannes'e şöyle derdim: "İyi o zaman. Eve bir daha tavşan getirdiğimde bir köşede hayvanın tırnaklarını emer ya da ekmeğini yersin ama artık etten alamayacaksın." Johannes buna karşılık sert sert bana bakar ve bu tehdidi hemen o an yerine getirecekmişim gibi kemikteki iliği çabucak sıyırırdı.

Köylüler, sadece hasta veya özellikle aptal hayvanların düştüğü tuhaf tuzaklar kurarak ya da çoğu zaman hedeflerini kaçıran ok ve yaylar kullanarak avlanırlardı, bu yüzden et sofralarına nadiren gelirdi. Yaban tavşanlarını avlamadaki başarım çok ko-

nuşulurdu ama hiç kimse Çataldilin gündelik sıradan sözcüklerinden yardım aldığımı anlamak istemez, her şey bir tür gizli büyüye yorulurdu. Magdaleena benimle çok gurur duyuyordu; elimden gelen ne varsa fena hâlde abartarak etrafta anlatır, beni büyülü kelimelerle bulutları yerinden oynatabilen veya fırtınaları dindirebilen bir çeşit bilge gibi gösterirdi. Ona bilge olmadığımı, sadece kutsal ladin ağaçları altında türlü oyunlar çeviren bir üçkâğıtçıya bilge denilebileceğini anlattım. Daha önce böyle bir bilgeyi neredeyse iki parçaya ayırdığımı, onun gibi başka bir tip peydah olursa aynı şeyi yine yapacağımı da ekledim. Magdaleena gülümsedi; bu vahşiliğimi seviyordu. Yine de köylülerin yanında bana bilge diye seslenmeye devam etti; söylediğine göre, artık hiçbir köylünün gerçek anlamını bilmediği bu kelime, onlara mazinin zayıf anılarını çağrıştırıyor, içlerine ürperti salıyordu. İnsanların anılarının eskinin güzellikleri ve iyilikleri yerine Korunun Bilgesi hayaline tutunması canımı çok sıkardı. Çataldili ve Kuzeyli Ejderha'yı neden hatırlayamıyorlardı? Bu yetmezmiş gibi, bir gün tarladayken şişman Nigul geldi ve eskiden genç bakireleri korumda şeytana kurban ettiğim doğru mu diye sordu. Hiie'nin anısını ve hâlâ mutlu olduğum o günleri tüm şiddetiyle hatırlamama neden olmuştu; burnu kanasın diye suratına iyi bir tokat indirdim.

Yanımda Magdaleena olsa da köyde mutlu değildim. Gecelerimiz güzel; gündüzlerimiz bunaltıcıydı. Köylülerden her fırsatta uzaklaşmaya çalışıyordum ama yine de hepten kurtulmak mümkün değildi. Saçma sapan lakırdılarla kafamı ütüleyip dibimden ayrılmayan birileri hep vardı.

Köyde Magdaleena'nın dışında ilgilendiğim tek şey onun çocuğuydu. Doğumu sabırsızlıkla bekledim. Bebeği Magdaleena'nın karnına koyan ben değildim ama gerçekten baba oluyormuş gibi hissediyordum. Çocuk öğrencim olacaktı, bu da bir o kadar önemliydi.

Kış geldiğinde Magdaleena'nın karnı öyle kocaman oldu ki iş önlüğünün altında bir ayı yavrusu varmış gibi duruyordu. Köy-

de nereye giderse gitsin hayranlık dolu bakışları da beraberinde getiriyordu; kadınlar peşi sıra yanına gelir, sanki Almanca sözler ya da demir tıngırtılar duymayı umarak kulaklarını yusyuvarlak karnına dayarlardı. Köylüler, ciddi ciddi miğferinde uçuşan beyaz tüyüyle bir şövalye oğlunun at sürerek annesinin karnından çıkacağını düşünüyor gibiydiler. İnsanların batıl inançlarının haddi hesabı yoktu; Magdaleena bile erkek çocuğu doğuracağından ufacık bir şüphe duymuyordu ama ben sırf sonradan onun yüzüne vurmak için kızı olsun diye bekledim. Gerçi tüm kalbimle çocuğun erkek olmasını da umuyordum çünkü bir erkek çocuğunu daha kolay eğitebileceğimi hissediyordum ve gözlerimin önünde Vootele Dayı ile Magdaleena'nın kendi yerime koyduğum çocuğu vardı. O çocuğu büyük bir hevesle bekledim; köyde yabancıların deli saçmalıklarını veya köylülerin aptal âdetlerini bilmeyen ve bozulmadan saf hâliyle kalabilen tek kişi o olacaktı. Bana birlikte Çataldil konuşabileceğim, hem öğrencim, hem arkadaşım hem de çocuğum olacak biri gerekliydi.

İlkbaharda doğdu ve bir erkek çocuğuydu. Magdaleena'nın gülünç inancı doğrulanmıştı. Buna hiç takılmadım. Süt kuzusunun üzerine eğildim, yüzüne yumuşak bir şekilde dokundum. Çocuk gözlerini açtı ve mucize gibi ufacık dilini dışarı çıkardı. Mutluluktan uçarak dilinin esnek ve çevik olduğunu gördüm; Çataldil konuşmaya uygundu.

Kulağına birkaç kelime tısladım. Çocuk kocaman gözlerle bana baktı; yüzünde ciddi ve dikkatli birinin ifadesi vardı.

Otuz Bir

Çataldil öğretme işine hemen başlayamadım tabii. Doğumu iple çekerken oğlanın öğrenme yaşına gelinceye kadar geçmesi gereken zamanı hiç düşünmemiştim. Birkaç yıl beklemem lazımdı! Bu noktada yapabileceğim tek şey çocuğun dilinin ekmek ve lapayla kütleşmemesi gerektiğini Magdaleena'ya açıklamaktı. Beslenmeye ilk olarak elbette anne sütüyle başlayacaktı ama sonrasında çocuğun beslenmesini kendim üstlenmek istiyordum. Magdaleena buna ses çıkarmadı.

Çocuğun henüz bir ismi yoktu. Magdaleena onun İsa olarak vaftiz edilmesini istediyse de Johannes keşişlerin buna izin vermeyeceğini çünkü dünyada yalnızca bir tane İsa olabileceğini öne sürdü. En sonunda bir şövalyenin Hıristiyan oğluna yakışacağı düşünülerek çocuk Toomas ismiyle vaftiz edildi. Onlarla birlikte kiliseye gitmedim ama çocuğun vaftiz edilmesinin Magdaleena ile babası için ne kadar önemli olduğunu biliyordum, bu yüzden sesimi çıkarmadım. Çocuk bundan bir zarar görmezdi ve hazır herkes evden gitmişken ben de rahat rahat biraz şekerleme yapabilirdim.

Toomas'ı eve geri getirdiklerinde, ismini Çataldille fısılda-

mayı denedim ve gayet iyi bir ses çıktı. Çocuk sesimi duyunca gülümsedi ve yüzünü okşadığımda kafasını çevirip meme ucu sandığı parmağımı emmeye başladı.

"Emmek istiyor," dedim Magdaleena'ya.

Magdaleena gelip Toomas'ı kucağına aldı.

Oğlanın kulağına, "Şövalye Toomas her istediğini almalı!" diye fısıldadı ve çocuğu göğsüne dayadı. Magdaleena'nın bebeğe davranma şekline bakıp çoğunlukla hayret ederdim. Sıradan bir anne hassasiyetinden çok daha büyük bir şeydi bu; ses tonunda alçak gönüllülük, hatta müthiş bir teslimiyet vardı. Oğlan büyüdüğünde, Magdaleena'nın ona hiçbir şeyi çok görmeyeceğinden veya bir tokat bile atamayacağından emindim çünkü küçük Toomas onun için gerçekten üstün bir varlıktı.

Aynı tavır bütün köylülerde görülüyordu. Bebeği görmeye geldiklerinde eşikten içeri girmeye cesaret edemez, daha çok gözlerini kısarak küçük oğlanın uyuduğu köşeye bakarlardı ve oğlan birden uyanıp kafasını sallamaya başlarsa, hepsi bir araya sıkışıp saygıyla çocuğun agulamasını dinlerlerdi. Köylüler hiç şüphesiz şövalyenin oğlunun onlarla Almanca konuştuğunu hayal ediyorlardı. Oğlunun çıkardığı sesleri Magdaleena'nın bile pürdikkat dinlediğini fark ettim; agular içinde Almancaya benzeyen bir şeyler yakaladığını düşünürse, mest olmuş bir hâlde gülümserdi.

Gelgelelim bana göre en gülüncü Johannes'in davranışlarıydı. Zaman zaman çocuğun yatağına ilişmeyi alışkanlık edinmişti ve küçük Toomas kendi kendine kıkırdamaya başladığında çocuğun gelişigüzel çığlıklarını inanılmaz ciddi bir ifadeyle dinler, arada bir kafasını sallayıp "yaa!" derdi. Bir şövalye çocuğunun agularını, kutsal Roma'yı görmüş ve bir piskoposla yatağını paylaşmış bir adam olarak, kendisinin anladığı izlenimini mi vermeye çalışıyordu yoksa Köyün Büyüğü cidden tozutmuş muydu anlayamıyordum. Davranışlarını asla açıklamazdı; çocuk olur da susarsa, Johannes hayati öneme sahip haberler almış gibi kafasını yukarı aşağı sallar, köşesine çekilir, saatlerce orada oturup sanki bir konu üzerine uzun uzadıya kafa yorardı.

İnsanlar şövalye kanı taşıyan bu bebeğe ahmakça bir saygı ve hürmet gösteredursun, ben elimden geldiğince rahat davranıyordum; çocuğu çenesinin altından gıdıklıyor, kollarımda hafifçe pışpışlıyor, kahkahalarıyla ortalığı çınlatıp kol ve bacaklarını keyifle sağa sola sallaması için göbeğine üflüyordum. Ona böyle pervasızca davrandığımda Magdaleena mutlaka başımda dikilir, sanki bir şövalyenin oğluna böyle davranmanın fazla lakaytça olup olmadığına karar veremiyormuş gibi kaygılı görünürdü ama bir kez bile bana mani olmadı. Boğuşmalarımızdan sonra, bu asil soyun mensubuna olan edepsiz davranışlarımı mazur göstermek istercesine Toomas'a karşı bilhassa şefkatli ve hassas yaklaştığını fark ederdim. Cidden bir garipti bu köylüler.

Kısa sürede ilkbahar geldi ve minik Toomas'la oynamak için fazla zaman bulamaz oldum çünkü yorucu ve gözümde tamamen gereksiz olan ekip biçme işlerine başlamak zorundaydım. Yine de benden istenen her şeyi gık çıkarmadan yerine getirirdim. Hayatımda tohum ekmekten çok daha büyük zorluklar yaşamıştım ve köylülerin istediği buysa onlara toprağı işlerken pekâlâ yardım edebilirdim. Ekip biçme işinden ziyade çevremdekilerin çenelerinden yaka silkiyordum.

Kafayı son taktıkları mevzu at bokuydu. Köyün erkeklerinde kendilerine ait olan ancak birkaç at vardı, hepsi de yeleleri birbirine girmiş, yaşlı ve sıska hayvanlardı. Toprağı öküzlerle sürüyorlardı. Demir adamlar etrafta atlarıyla dörtnala koşarlar hatta canları isterse tarlaların üzerinde tırısa kalkarlardı. Köy ahalisinden birinin tam toprağı ektiği sırada at gübresi bulduğu çok olurdu, bunun üzerine bağırarak diğerlerine haber verir, birkaç saniye sonra bütün ekiciler at gübresinin etrafına doluşurlardı.

Hepsi kendini dört dörtlük bir at boku uzmanı olarak görürdü.

"İşte, bu bok bir Arap safkandan düşmüş!" dedi Jaakop. "Bir Arap bokunu nerede olsa tanırım; ucu az çok kıvrıktır, biraz da kolay ufalanır."

Şişko Nigul, "Hımm..." diye şüpheyle mırıldandı ve burnunu

neredeyse boka değdirerek kuvvetli bir şekilde kokladı. "Kokuya bakılırsa bir İspanyol atın bu."

"İspanyol atlar böyle sıçmaz!" diyerek karşı çıktı Andreas. "Bak, doğru söylüyorum. Tanıdığım bir seyis bana arada bir beyefendisi şövalyenin atından boklar getirir. Onları biriktirdiğimi biliyorsun. Benim eve gel. Gel de sana bir İspanyol atın boku nasıl olur göstereyim. Tecrübesiz gözler için ufak bir benzerlik olacaktır tabii ama ben bu atın aslında İngiliz olduğunu ilk bakışta anladım. Kahverenginin açıklı koyulu tonlarına dikkat etsene."

Etrafta sürekli at binen bir sürü demir adam olduğu için bunun gibi muhabbetler her hafta olurdu. Adamların at bokuna karşı tutkulu merakları başta komik gelmişti ama sonraları esnemekten kendimi alamadım. Sakin kafayla yeniden toprağı ekmeye başladığım sırada köylü kızlardan birinin korkunç bir acı içinde tarlanın karşı tarafından bana doğru koşturduğunu gördüm.

"Yardım, yardım et!" diye bağırdı. "Yılan ısırığı! Bir yılan Katariina'yı ısırdı!"

Katariina, salıncaklı tepenin orada yılan-kralların tacıyla ilgili sorular soran lepiska saçlı kızdı. Benden ne yapmam beklendiğini gayet iyi anlıyordum, sonuçta köydeki herkes bir keresinde Magdaleena'nın bacağını iyileştirdiğimi biliyordu. Zor bir şey de değildi zaten; kızı ısıran yılanı çağıracaktım o kadar. Ama bunu yapmak istemiyordum. Beni tanıyan ve hatırlayan bir engerekle karşılaşmaktan korkuyordum. Bir zamanlar kışlarını engerekklerle geçiren, onlardan biri olan Leemet artık köylüler gibi giyiniyor, arpa lapası kokuyordu; onların gözünde nasıl birine dönüşürdüm? Gittikçe yaklaşan kıza baktım ve sadece kaçıp gitmek istedim.

Ama öyle yapmadım tabii. Isırık ciddi olabilirdi ve lepiska saçlı salak Katariina'nın ölmesine izin veremezdim.

"Nerede?" diye sordum kıza; o sırada nefessizlikten tıkanmış hâlde yanıma yeni varmıştı. "Durma, beni ona götür!"

"Of, of!" Kız zar zor nefes alıyordu. "O kadar hızlı koştum ki ayakta duramıyorum artık!"

Bacakları iki yana açılarak toprağa düştü ve kendini eteğiyle yelpazelemeye başladı.

"Harika!" dedim. "Buraya kadar deli gibi koşturdun ama şimdi uzanmak istiyorsun!"

"Ay, aman, nefesim kesildi." Hızla soluk alıp verdi ve sonunda yılanın Katariina'yı nerede ısırdığını anlatacak kadar kendini topladı.

Aptal haberciyi tarlada tıknefes hâlde bıraktım ve yola tek başıma çıktım. Katariina uzakta değildi; aptal kızın bu kadarcık yol koşup da pestilinin çıkmasına inanamadım. Ah, şişmandı tabii, bacakları da kısaydı. Katariina bir taşın üzerine oturmuştu, yüzü bembeyazdı ve bayıldı bayılacak gibi duruyordu. Beni görmesine rağmen konuşamadı bile; kocaman ve kanlı iki diş izinin görüldüğü bacağını zar zor gösterdi ve küçük bir hayvan gibi inledi. Vakit kaybetmeden söylenmesi gerekenleri tısladım ve bir iki saniye sonra kıvrılarak gelen yılan Ints'ten başkası değildi.

"Sen!" diye mırıldandım ve gözlerime inanamadım. Kendimi tanıdık engereklerden birini görmeye hazırlamıştım ama karşıma Ints'in çıkmasını beklemiyordum. Katariina'nın baldırındaki diş izleri küçük bir yılana ait gibiydi. Ints yılan hanedanlığına mensuptu ve bir kral-yılan ısıracağı kişiyi sadece boynundan sokardı ve bundan sonra o kişinin kurtarılması olanaksızdı.

"Yılan buydu, evet!" Katariina çığlığı basmak için çabuk davrandı. "Aynı iğrenç hayvan!"

"Sessiz ol!" Kafamı çevirip aksi aksi Ints'e bakan kıza çıkıştım. Köy kıyafetlerim yüzünden müthiş bir mahcubiyet hissettim ama Ints'in buna pek aldırdığı söylenemezdi. Her zamanki gibi kıvrılıp halka oldu. "Merhaba, Leemet! Seni yeniden görmek çok güzel. Zaten kızı da bu yüzden, sen buraya gel diye küçücük ısırdım; yoksa ortaya çıkmayacaktın. Bak, önce kızdaki zehri emmeye başlayayım, sonra sen ve ben bu kızın mızmızlanması olmadan rahat rahat sohbet ederiz."

"Lütfen, başla," diye cevapladım ve Ints, Katariina'nın yanı başına kıvrılıp zehri çabucak temizledi.

"Artık acıtmıyor, değil mi?" diye sordum kıza.

"Hayır." Katariina büyülenmiş gibi Ints'in gösterişli bir taç taktığı başına bakıyordu. "Demek yılanların kralı bu!"

"Evet ama taca dokunamazsın!" dedim. "Hadi eve git."

"Peki, sen?" diye sordu Katariina.

"Ben ne? Benim ne yapacağım seni hiç ilgilendirmez. Yollan artık!"

Katariina ağır ağır uzaklaştı. Ağaçların arasında gözden kaybolmasını bekledik, sonra Ints dizlerimin dibine kıvrılıp kafasını kucağıma yasladı.

"Görüşmeyeli uzun zaman oldu," dedi. "Nasılsın, eski dostum?"

"Fena değil," dedim fazla renk vermemeye çalışarak. Köydeki hayat Ints'le konuşabileceğim ya da konuşmak istediğim bir şey değildi. "Annemden haberin var mı?"

"Annen iyi; artık bizle yaşıyor. Kış için geldi ve kaldı. Yalnızlığa alışamadığını söyledi. Gelip onu görebilirsin; gözünde tütüyorsun."

Kafamı yukarı aşağı salladım ama Ints bir şey söylememe fırsat vermeden konuşmaya devam etti. Salme ile Mõmmi'yi anlattı; kız kardeşim doğum günü için Mõmmi'ye bir sürü kopça ve tokayla giyilebilen bir pantolon dikmiş ve Mõmmi bu kadar şeyi üzerinden çıkaramadığı için Salme ayısı yalnız kaldığında ona sadakatsizlik yapmayacağından emin olabiliyormuş. Ints, geçtiğimiz kış Pirre ile Rääk'in daha da yaşlandığını, kürkleri hepten griye döndüğü için ağaçlarına tünediklerinde iki büyük örümcek ağına benzediklerini; kendi oğullarınınsa artık büyüyüp yalnız yaşamaya başladığını ve yepyeni şahane derilerinin olduğunu söyledi. O tüm bunlardan bahsederken, birden ormanın nasıl burnumda tüttüğünü ve annemi ne kadar çok özlediğimi fark ettim. Ints'i görmek kafamdaki dumanları dağıttı. Sonsuza kadar kaybettiğimi sandığım o dünya, Ints'in narin vücudunda kımıl kımıl ediyor ve çevremde kıvrılıp bükülüyordu; o an kendimi suya geri düşmüş bir balık gibi hissettim.

Beni ormanı terk edip köyde yaşamaya neyin zorladığını artık anlayamıyordum. Annem sapasağlam ormandayken, kız kardeşim ile arkadaşım Ints beni beklerken, upuzun aylar boyunca bütün bir kışı kimin hatırına burada, aptal köylülerin arasında geçirmiştim? Doğru, Magdaleena'nın oğlu küçük Toomas öğrencim olacaktı ama bunun için hayatımın geri kalanını köyde geçirmem, annemi ve arkadaşlarımı terk etmem gerekmezdi. Acımalarından artık korkmuyordum; öyle ki Ints ile annem Hiie'den konuşmaya başlasalar bile bu beni altüst etmeyecekti. Tam tersine, bunu artık neredeyse ben istiyordum. Bir süredir şiş gözlerle yaşamıştım ama şişlik beklenmedik şekilde inmişti ve her şeyi yeniden birebir eskisi gibi görüyordum.

"Ints, bugün annemi görmeye geliyorum," dedim. "Peşime düşerek ne kadar iyi yaptın. Yoksa kaç ayımı daha burada çürüyerek geçirirdim bilmem."

"Doğrusu, ben de seni ne yapıp edip buradan kurtarmam gerektiğini düşündüm," dedi Ints. "Şimdi ormana geri dönüp bu köyü unutabilirsin."

"Hayır, tam olarak öyle olmaz," dedim ve Ints'e Magdaleena'nın oğlundan bahsettim. Ben öldükten sonra dünyada Çataldili hâlâ anlayan en azından bir kişi olsun diye ona bu dili öğretmem gerektiğini söyledim. Ints dinleyip iç geçirdi.

"Umudunu asla kaybetmiyorsun," dedi. "Leemet, eski dostum, yanlış anlama ama insanların sonunun geldiğini düşünüyorum. Çok üzücü, çok acı ama ne yapabilirsin? Senle ailen istisnasınız, eğittiğin o çocuk da istisna olacak ama insanlığın geri kalanı kendi kendine kanatlarını oyan, sonra da tüylü fareler gibi yerde seken küçük baştankaralardan farksız."

"İşte bir neden daha," dedim. "O baştankaralardan hiç olmazsa bir tanesi daha uçmayı öğrensin ki gelecekte şu bilinsin: Baştankara bir kuştur, fare değil. En azından bir tanesi!"

"Ama, şey, köyden bir çocuk..." Ints küçümseyerek konuşmaya başlayınca sözünü kestim.

"Ints, bak çok iyi anlıyorum, bu çocuk Hiie'yle ikimizin ol-

malıydı," dedim. "Ama öyle bir çocuk doğmadı, asla da doğmayacak."

"Evet, biliyorum," diye fısıldadı Ints. "Hiie hakkında konuşmak istemezsin diye düşündüm."

"Artık bunun önemi yok. Beni o eski hayattan, dediğin gibi, kurtardın bile. Hadi şimdi ormana gidelim. Annemi görmeye can atıyorum."

Annem biraz daha yaşlanmıştı ama bunun dışında aynı sayılırdı. İki büklüm olup yılanların mağarasına girdiğimde boynuma atladı, tüm gücüyle sıkı sıkı sarıldı, sonra geri çekilip beni şöyle bir süzdü ve şaşkınlıkla, "Aman!" diye bağırdı ve koşarak uzaklaştı.

Arkasından bağırdım. "Anne ne oldu? Nereye gidiyorsun?"

Peşinden gittim ama annem ortadan kaybolmuştu. Mağaradan paldır küldür çıkmıştı ve onu ağaçların içinde bulmak mümkün değildi.

Mağaraya dönüp engereklerle konuştum, Ints'in çocuklarını gördüm ve onları bu kadar büyüdükleri için tebrik ettim. Benden bir süre sonra da annem geri geldi.

"Anne, nereye gittin?" diye sordum ve hemen annemin yanağındaki kanı ve birkaç yerinden yırtılan kıyafetlerini fark ettim. "Ne oldu sana?" diye bağırdım, aklım başımdan gitmişti.

"Bir şey yok, bir şey yok!" diye savunmaya geçti. "Her şey yolunda."

"Pekâlâ, yanağın ne zaman kesildi? Birisi mi saldırdı?"

"Ah o mu, küçük bir sıyrık sadece," dedi annem koluyla kanı silmeye çalışırken. "Kimse saldırmadı. Böyle bir şeyi kim yapar ki? Bu orman benim evim! Düştüm o kadar."

Meraklanmıştım. "Nereden düştün?"

"Ağaçtan. Bastığım bir daldan kaydım işte. Yaşlanıyorum herhalde." Annemin sesi neredeyse özür diler gibi çıkmıştı. "Eskiden sincap gibi tırmanırdım, hiçbir ağaç bana yüksek gelmezdi."

"İyi de anne, ağaca tırmanmana ne gerek vardı? Anlamıyo-

rum. Aylardan sonra ilk defa seni görmeye geliyorum, sen bir ağaca çıkıyorsun."

"Sana baykuş yumurtası getirmek istemiştim." Annem cebinden iki tane güzel, büyük yumurta çıkardı. "Çocukken bunlar en sevdiğin şeydi, uzakta olduğun sürede kendi kendime hep, sevgili oğlum geldiğinde ona baykuş yumurtası yedireceğim, diyordum; küçüklüğünde de böyle yapardım. Bak, geldin işte ama sana verecek bir tane bile baykuş yumurtam yoktu! Mahcup hissettim, birkaç tane getireyim diye koşarak çıktım. Buraya çok yakın bir baykuş yuvası var ama içim içime sığmıyordu, sen de gördün, bu yüzden sendeledim ve ağaçtan yere yuvarladım. Neyse ki yumurtalar daha cebimde değildi, yoksa onlar da kırılacaktı. Neyse, yeniden tırmandım da yumurtaları sonunda aldım. İşte, oğlum, al. Bunlar sana."

Baykuş yumurtalarını annemin elinden aldım ve ona teşekkür bile edemeden bir süre öylece tuttum. Annem hâlâ yanağını ovalıyordu; yarası derindi ve kan sızmaya devam ediyordu.

"İşe bak, oğlum bunca zamandan sonra beni görmeye gelmiş, ben de aptal gibi yanağımı kanattım," diye neredeyse öfkelenerek söylendi. "Ah, işe yaramaz kadın! Özür dilerim, Leemet. Bu kesik yanakla ne kadar korkunç göründüğümü..."

"Anne, ne diyorsun sen?" diye bağırdım. "Aylardır yüzümü bile göstermediğim için benim senden af dilemem lazım. Ama beni anlayacağını..."

"Anlıyorum!" diye sözümü kesti annem. "Leemet, çok iyi anlıyorum. Zavallı oğlum..."

Yanıma oturdu, kolunu belime sardı, ağlayarak, "Baykuş yumurtalarını niye yemiyorsun? Artık baykuş yumurtası sevmiyor musun? Köydeki yiyecekler daha mı iyi?" diye sordu.

"Anne, söylediğin şeye bak!" dedim. "Bunu sorduğuna bile inanamıyorum. Baykuş yumurtalarının yerini hiçbir şey tutmaz!"

Annem yalvarır gibi, "Hadi o zaman, iç hepsini!" dedi. "Şu anda en iyi durumlarındalar."

Yumurtalardan birini tepesinden çatlattım ve sarısını içime çektim. Annem mahzun ve memnun bana bakıyordu.

"Biricik oğlum, önüne hiç olmazsa hâlâ baykuş yumurtası koyabiliyorum," dedi. "Ne olursa olsun, annenin evinde her zaman karnını doyurabilirsin."

Kolunu bir daha kanlı yanağının üzerinden geçirdi, kararlı bir biçimde ayağa kalktı.

"Diğer yumurtayı da iç, sonra gel de yemeğini ye," dedi. "Kızarmış etin seni bekliyor, canım."

Otuz İki

Hayatımdaki her şeyin inatla tersine gitmesi gerçekten üzücü. Bir kuş hayal ediyorum, yüksek bir ağaç dalına yuva yapmış ama yumurtlamak için tam yuvaya yerleşecekken ağaç devriliyor. Kuş başka bir ağaca konuyor, işe yeniden koyuluyor, yeni yumurtalar bırakıp kuluçkaya yatıyor ama yavruların yumurtalarından çıktığı gün bir fırtına geliyor, bu ağaç da ortadan ikiye ayrılıyor.

Şimdi geçmişe dönüp baksam, bütün bu olayların gerçekten yaşandığını bilmesem, hiçbiri mümkün olamaz derdim. Normalde olmazdı da. Ama tüm mesele bu: Normal bir hayat yaşamadım. Daha doğrusu, ben yaşamayı denedim ama çevremdeki dünya değişti. Mecazen şöyle diyelim: Toprağın eskiden çorak olduğu yerde sular yükselmeye başladı ve benim solungaç çıkaracak zamanım olmadı. Suyun olduğu bu yeni dünyada beni yarı yolda bırakan eski akciğerlerimle nefes almaya çabalıyor, bu yüzden hep nefessiz kalıyordum. Hızla yaklaşan sudan kaçmaya ve sahildeki kumlarda kendime bir çukur kazmaya çalıştım ama birbiri ardına vuran her dalga çabalarımı boşa çıkardı. Bu durumda elimden ne gelirdi ki? Kuş da ağacı yıkılırken yumur-

talarına sahip çıkmadığı için suçlanamaz. Bütün kuşlar binlerce yıldır ne yaptıysa, o da aynısını yapıyor, yuvasını kurmak için atalarının her zaman tepe dallarında kuluçkaya yattığı aynı meşe ağaçlarını seçiyor. Ağaçların vadesini doldurduğunu ve içlerinden çürüdüğünü, bir zamanların bu kudretli devlerinin aniden çıkan hafif bir rüzgârda bile yerle bir olacağını nereden bilsin?

Yılanların inindeki o gün bana gerçekte şunu gösterdi: Selin ulaşamadığı ufacık kuru bir toprak parçası bulmuştum. Annem çevresine neşe saçıyor ve durmadan önüme ne zamandır yemediğim leziz geyik etinden getiriyordu. Hem bu sıradan bir kızarmış geyik eti de değildi; annemin kızarttığı geyik etiydi ve bundan daha lezzetli başka bir şey isteyemezdim. Ints ve diğer engerekler yanımdaydı. Arkadaşlar arasında sohbet ettik ve yılın yarısından da uzun zamandır ilk defa kendi kahkahamın sesini duydum.

"Anne, Ints'le beraber burada yaşamaya mı devam edeceksin?" diye sordum.

"Hayır; sen geri döndüğüne göre kendi evimize gideriz elbette," dedi annem. "Evde bir başımayken sadece keder vardı ama senle birlikte öyle olmaz. Ormanda kalıyorsun değil mi?"

Bir an düşündüm. Köye geri dönme fikri ruhumu karartıyordu. Burada yılanların yuvasında oturmuşken, köydeki hayat hepten anlamsız ve yabancı gibiydi. Ama Magdaleena ile küçük Toomas'ı bırakmaya niyetim yoktu. Hele Toomas. Gerçi Magdaleena'yı da öyle; onu en az eskisi kadar önemsiyordum. Bundan sonra, yanına bazen gündüzleri küçük Toomas'la ilgilenmek için bazen de geceleri onunla zaman geçirmek için gidecek olsam beni kabul edeceğine inanıyordum. Sonuçta Magdaleena için bir kurtadam, bir bilge ve bunlar gibi başka her şeydim. Ormanda yapacak işlerim vardı ve Magdaleena'nın bunu anlaması lazımdı. "Evet, anne, ormanda kalıyorum," dedim. "Ama sık sık köye gideceğim. Orada yapmam gereken bazı işler var."

Annem hevesli bir şekilde kafasını yukarı aşağı salladı.

"Evet, evet, elbette, tabii!" Bu duruma sesini çıkarmayacaktı. "Nasıl istiyorsan öyle yap. Ailemizdeki tek erkek sensin, kararları sen vereceksin. Korkma. Sana engel olacak değilim! İşin varsa köyde daha uzun süre kalabilirsin. Yolunda durmayacağım."

"Anne," dedim. "Doğrusunu istersen, o köyden bıktım, artık burama kadar geldi."

O sırada Ints burnuyla beni dürtükledi. "Leemet, misafirlerimiz var. Görünüşe göre arkadaşların mağaraya kadar arkamızdan gelmiş, şimdi de bu deliği zorluyorlar."

"Arkadaşların derken – köydekiler mi?" diye sordum. "Bana hiç rahat vermeyecekler mi?"

"Verecekler, verecekler." Ints, engereklere özgü şekilde çenesini açıp güçlü dişlerini olduğu gibi ortaya çıkardı ve sessiz bir kahkaha attı. "Buraya kadar geleceklerini sanmam, yani onları görmek istemiyorsan burada kalıp sakince bekleyebilirsin. Biz de şimdi gider ve bu işi bir çırpıda hallederiz."

"Hayır, ben de sizinle geliyorum," dedim. "Kimmiş bakayım. Yanlarında Magdaleena da olabilir... Ona bir şey olmasını istemiyorum."

"O zaman sen de gel çünkü senin Magdaleena'n hangisi bilmeden onu koruyamayız," dedi Ints. "Hadi, sevgili misafirlerimizi yalnız bırakmayalım."

Geçit boyunca ben ellerimin ve dizlerimin üzerinde, önümde ve yanımdaki engerekler de sürünerek girişe doğru emekledik. Çok geçmeden sesler duydum. Biri şöyle dedi: "Daha ne kadar emeklememiz gerek bilmiyorum."

"Bu karanlık çok korkutucu," dedi Katariina'ya ait olduğunu düşündüğüm bir kadın sesi.

Üçüncü bir ses, "Bir şey olmaz," dedi. Andreas'tı galiba. "Bu yılanlar bize istediklerini yapsınlar, nasıl olsa hepimizde kutsal haç var. Şu yılan-kralı bir bulalım, tacını kafasından çektiğimiz gibi koparır sonra kaçarız."

Duyduğum ilk ses, "O da peşimizden gelebilir," deyince bunun Jaakop'a ait olduğunu düşündüm.

"Gelemez," diye cevap verdi Katariina. "Keşiş, kafasından tacı alındığında kral-yılanın taşa döneceğini söyledi."

Bir of çektim. Zavallı ahmak! Böyle bir saçmalık uydurabilmeleri bile inanılmaz!

"Tacı nasıl bölüşeceğiz?" diye sordu Andreas. "Hepimiz üçte bir kadar mı alacağız?"

"Benim daha fazla almam gerekir!" dedi Katariina. "Leemet'in o pis yılanla çekip gittiği yeri ben buldum. Çaktırmadan onları takip eden ve sürüne sürüne bu deliğe girdiklerini gören bendim."

"Evet ama onları tek başına izlemeye devam edemedin. Bizi de bu yüzden çağırdın," dedi Jaakop. "Taç üç eşit parçaya bölünmeli. Sana onu bulduğun için, bize de senin yardımına geldiğimiz ve tacı yılandan aldığımız için. Sonuçta sen bir kızsın; tacı kral-yılanın kafasından sökmeye cesaret edemeyecektin!"

"Bu doğru değil!" diye karşı çıktı Katariina. "Bak, yanıma balta bile aldım. Taç çıkmazsa, yılanı keseceğim ve sonra tacı çekip alacağım."

"Bugün ısırdığım kız bu," diye fısıldadı Ints kulağıma. "İyi bir zehri bacakta heba etmek hiçbir zaman akıllıca olmamıştır. Isıracaksan, boğazdan şaşma."

Dediği gibi de yaptı. Karanlığın içinden ışık hızıyla atıldı, zehir dişlerini Katariina'nın çenesinin altına batırdı. Taç avcılarının üçü de çığlıklar attı ama Katariina'nın sesi bir an sonra kesildi.

"Kutsal haçı çıkar ve ona doğru savur!" diye bağırdı Andreas. "Kutsal haç..."

O anda Ints'in babası saldırdı. Yılanların güçlü kralı, devrilen bir ağaç gibi Andreeas'ın üzerine indi ve dişleriyle göz yuvarlarını delip geçinceye kadar oğlanın yüzünden çekilmedi.

Buna tanık olan Jaakop tuhaf ötesi bir çığlık attı, mağaranın ağzına doğru kaçmaya başladı.

Genç engereklerden iki tanesi peşinden gitmek isteyince Ints'in babası buna gerek olmadığını söyledi.

"Bırakın köyüne gitsin, neler olduğunu herkese anlatsın,"

dedi. "Böylece onlar da öğrenmiş olacak, geri gelmeyecekler. Pislikler! Tacımı istiyorlar demek! Gerçekten bu kadar mı açlar, yiyecek başka hiçbir şeyleri kalmamış mı sanki?"

"Tacın onlara kuş dilini anlama gücünü vereceğine inanıyorlar," dedim keyifsiz bir sesle. Neden bilmiyorum, taç hırsızlarından biri de benmişim gibi çok mahcup olmuştum. Ne de olsa, göze aldatıcı biçimde aynı geliyorduk.

"Kuş dili mi?" diye merakla sordu Ints'in babası. "Aptallığa bak! Ama bu kadar acayip fikirlere sahip olmalarına şaşmamak gerek. Kendi köylerinde yaşıyorlar. Konuşacak kimseleri yok çünkü Çataldil bilmiyorlar... Ve işte yalnızlıktan yavaş yavaş deliriyorlar. Zavallı yaratıklar."

Daha bu sabah yılan ısırığını iyileştirmek için yardım ettiğim Katariina'ya bakıyordum. Bir kez daha ısırılmıştı, bu sefer ona yardım edemezdim. Ölmüştü; Andreas da öyle. Onlara birden çok üzüldüm. Buraya kadar gelmeleri çok mu lazımdı? Tırmıkları, fırıncı kürekleri ve taş değirmenleriyle köylerinde kalsalardı olmaz mıydı? Kendilerine yeni bir dünya kurdularsa, eskisini olduğu gibi arkada bırakmalı, onu tamamen unutmalıydılar. Ama bunu yapamıyorlardı demek ki; yılan-kralın tacı, kuşların dili ve belleklerinde tuhaf bir şekilde çarpıtılarak tümüyle farklı, hatta aptal bir önem kazanmış bütün o gizemli şeyler hâlâ akıllarını çeliyordu. Geçmişlerinden tamamen kopmuş değillerdi ama gerçek hayatta kadim bir şeyle karşılaştıklarında nasıl davranacaklarını bilmiyorlardı. Hayranlıkla baktığı nehre fazla yaklaşan ve yüzüstü suya düşen ufak çocuklar gibiydiler. İşte şimdi burada, ölümcül yaralarıyla birlikte yatıyorlardı. Yılan-krallar onların kardeşleri olabilecek yerde artık katilleri olmuşlardı.

"Gitmem lazım," dedim Ints'e. "Köye gidiyorum. Anneme en geç yarın akşam döneceğimi söylersin."

"Neyin var?" diye sordu Ints. "Onlar için mi üzülüyorsun? Baltalarıyla kafamı uçurmak istediler. Bunun için eteklerini öpmemiz mi gerekiyordu?"

"Hayır, sorun yok," dedim. "Hak ettiklerini aldılar. Sadece

daha uzun süre ormanda kalmaya başlamadan önce köyde halletmem gereken işler var."

"Ben de seninle gelebilir miyim?" diye sordu Ints. "Çataldil öğreteceğin oğlanı görmek istiyorum. Gece olduğuna göre insanlar uyuyordur, belki ortalığı telaşa vermeden içeri girebilirim."

"Gel hadi," dedim. "Ama acele etmeyelim. Ormanda biraz yürümek istiyorum. Buraları ne zamandır görmedim."

Yolu ağırdan aldık ve köye ancak gecenin bir yarısı vardık. Usulca Johannes'in evine yürüdük. Kapıyı itip açtım ve Ints'e fısıldadım: "Çocuk beşikte uyuyor. Hemen bak ve git; ihtiyar Johannes'in kalkıp seni görmesini istemiyorum."

Ints, "Ben de," diye cevapladı ve sürünerek Toomas'ın beşiğine doğru gitti. Beşiğin kenarından başını uzattı ve uyuyan çocuğa bakmak için kafasını eğdi.

Birden, "Leemet!" diye tısladı, sesi o kadar yüksekti ki herkesin uyanacağından ve tatsız bir patırtı çıkacağından emindim. "Leemet!"

"Neyin var senin?" diye tıslayarak cevap verdim. "Evdekileri uyandıracaksın!"

"Leemet, buraya gel!" Ints bağırıyordu. "Bu çocuk ölmüş!"

Biri yüzüme kaynar su fırlatmış gibi hissettim. Hemen Ints'in yanına gittim. Öyle korkunçtu ki çığlık atmaya başladım. Bir şey bebeğin boğazını delip geçmişti. Beşiğin içi kan doluydu.

"Magdaleena!" Tüm kuvvetimle bağırdım. "Magdaleena, neler oldu?"

Magdaleena'nın yatağına koşturdum. Burası altı aydan beri benim de yattığım yerdi ama Magdaleena bu gece tek başınaydı, saçları yüzüne dağılmış hâlde sırtüstü yatıyordu ve boynu kırılmıştı.

Sonra neler olduğunu hatırlamıyorum. Bir süre odanın ortasında diz çökerek durdum ve bu sırada Ints'in kafası gözlerimin önünde sallanıyordu; vücudunu iyice doğrultmuştu ve beni yatıştırmak için insanı miskinleştiren, sersemleten Çataldil

sözcükleri tıslıyordu. Elimi yüzümden çektim ve etrafa baktım. Odadaki her şey darmadağın olmuştu, tahta masa ile sıralar paramparçaydı ve çıkrık ikiye ayrılmıştı.

"Neler oldu?" diye Ints'e sordum, Çataldil sözcükleri her zamanki gibi etkisini gösterdiğinden esniyordum.

"Aklını kaybettin," dedi Ints. "Kıstırılmış bir hayvan gibi bağırıp çağırıyordun, evin altını üstüne getirdin. Öfkenden gözün hiçbir şeyi görmedi. Her şeyi kırıp döktün ve oradan oraya fırlattın. Bir tek cesetlere dokunmadın."

Bir an Toomas'ın beşiğine baktım. İçindeki dehşeti hiçbir şekilde açığa vurmuyordu ama midemin bir kez daha alt üst olduğunu hissettim.

"Seni yeniden sakinleştireyim mi?" diye sordu Ints, muhtemelen üzerime yeni bir dalganın gelmekte olduğunu gözlerimden anlayabiliyordu.

"Hayır, hayır gerek yok," diye karşılık verdim ve dudaklarımın zorlama bir sırıtışla kıvrıldığını hissettim. "Etrafta kırıp dökecek bir şey kalmadı."

"Üzgünüm," dedi Ints. "Bu insanları tanımıyordum ama gerçekten üzüldüm. Tam bir piç kurusu!"

"Kim? Piç kurusu dediğin kim? Cevap ver, Ints. Onları kim öldürdü? Bir kurt mu? Sağır kurtlardan biri mi yine?"

"Hayır, hayır alakası yok," dedi Ints. "Bu cesetleri gördüğünde aklın başından tamamen gitti ve izlere doğru düzgün bakamadın. Buraya kurt filan gelmemiş, zaten gördüklerimiz diş izi de değil. Hiçbir hayvanın dişleri böyle olmaz. Kendin bir baksana!"

"Hayır, Ints," dedim. "Onları bir daha görmek istemiyorum. Bunu yapamam. Onları öldürenin kim olduğunu bana söyle; söyle ki gidip o canavarı yakalayayım ve geberene kadar işkence edeyim."

"Eski ahbabın Bilge Ülgas."

Bu öyle beklenmedik bir darbeydi ki kahkaha atmaya başladım ve tüm bedenimin öfkeden titrediğini hissettim.

"Yaşıyor o zaman?" diye bağırdım.

"Evet, ne yazık ki öyle," diye cevap verdi Ints. "Yüzünün yarısını kestin ama bu onu öldürmedi. Ülgas'ı birkaç kez ormanda gördüm. İhtiyar herif iğrenç görünüyor ama hâlâ hayatta. Aklını kaçırdığını düşünüyorum. Çamurlarda yatmaktan her yanı pislik içinde, çırılçıplak etrafta dolanıyor ve onu son gördüğümde de parmaklarının etrafına sivriltilmiş sürgünlerden pençeler takmıştı. Yapma tırnaklarını şakırdatarak kollarını sağa sola sallıyor ve ne dediğini bilmeden mır mır konuşuyordu. Leemet, bu insanların boğazlarını o ağaçtan pençeler kesmiş!"

"O zaman onu bulmaya, hadi!" Kudurmuş gibi gürledim ve yerimden sıçrayıp kendimi karşı duvara attığımda ev titredi. İçimde bir kez daha etrafta ne varsa duvarlara çarpmak ve elime geçen her şeyi lime lime etmek için karşı konulamaz bir istek uyanıyordu fakat Ints'in sakinleştirici tıslaması yine kafamı biraz toplamamı sağladı.

"İhtiyar Johannes nerede peki?" Birden aklıma gelmişti. "O da öldü mü?"

Bakışlarımı Johannes'in yatağına çevirdim ama boştu.

"Görünüşe göre evde değildi," dedi Ints. "Enteresan, çünkü köylüler genelde geceleri dışarda dolanmaz. Her neyse, bu şekilde hayatını kurtarmış oldu. Sen de öyle. Burada uyuyor olsaydın, senin boğazından geriye de pek bir şey kalmayacaktı."

"O canavarın boğazlamak istediği bendim!" Kapıyı çarparak açtım. "Kutsal koru! Beni kutsal koru yüzünden affedemiyor ve yüzünün yarısı için kin güdüyor. Bugün yaptığıyla bana tüm yüzü için bedel ödetti ama ben yüzünün sadece yarısını kestim. Bir an önce kellesinin kalanını uçurmalıyım. Hiçbir iş yarım bırakılmamalı ve Vootele Dayı'nın dediği gibi gün bugündür, yarın kendini kurtarır. Ints, o yanımda çürüdü ve o zamandan beri burnumda hep tuhaf bir leş kokusu oldu. Bundan sana hiç bahsetmedim ama şimdi biliyorsun; öyle bir koku ki sanki çürüyen bendim. Ama bak. Çürüdüğüm filan yok! Onlar ölüyor, onlar çürüyorlar ve ben bu kokuyla yaşamaya devam etmek zorundayım. Ne yapayım, bana kalan bu, hâlâ sapasağlam hayatta olmak!"

Odadan koşarak dışarı çıktım ve bıçağımı evin önünde büyüyen ağacın gövdesine sapladım.

"Hâlâ hayattayım!" diye bağırdım.

"Leemet, hadi ama," dedi Ints. "Gidip Ülgas'ı bulalım."

"Ülgas!" diye hırladım. "Evet, Ülgas hâlâ yaşıyor ama yakalanmalı ve öldürülmeli çünkü hak ettiği şey bu, çünkü sonuncu benim! Sonuncu benim; o değil!"

Tıpkı adasındaki dedem gibi ben de aya bakıp uludum ve önüme çıkan dalları bıçağımla kese kese Ints'in arkasından ormanın içinde ilerledim. Öfke gözümü kör etmişti.

Otuz Üç

Ağaçlıkların oraya geldiğimizde Ints kafasını kaldırıp keskin bir tıslama sesi çıkardı. Diğer engereklere sesleniyordu.

Birkaç saniye sonra yılanlar bize doğru gelmeye başlamıştı. Ints hepsine sadece tek bir soru sordu: "Ülgas nerede?"

Kıvrılarak yanımıza gelen ilk yılanlar cevap veremedi. Olsun. Nasılsa bir sürü engerek vardı ve ormanda kimse yılanlara görünmeden yaşayamazdı.

Onuncu engerek filan olmalıydı, Ints'in sorusu karşısında kafasını yukarı aşağı salladı. "Onu daha şimdi gördüm sayılır. Eski ladinin altında büzülmüştü ve ekşi yonca yiyordu, hani iki yıl önce yıldırımın ikiye ayırdığı ağaç var ya, orada."

"Çok teşekkürler," dedi Ints. Bana baktı.

"E, Leemet?" diye sordu. "Duydun mu?"

"Duydum," dedim. Zaten bıçağımı avcumda döndürerek sabırsızlıkla bekliyordum. Hatta kendi avcumu kesmiştim ama parmaklarımın arasından akan kana rağmen acı duymuyordum. "Ints, unutma. Onu ben öldüreceğim. Bugün senin dişlerine ihtiyacım yok."

"Anlıyorum," diye cevap verdi Ints.

Bunun üzerine yüzüme batan dallara hiç aldırmadan en kestirme yoldan yanık ladin ağacına doğru koştum; ben olanca hızımla giderken Ints de beni takip ediyordu.

Ülgas gerçekten de oradaydı. Gözüm öfkeden kör olmasa, görüntüsü beni etkilerdi. Bilge çıplaktı, iskeletten farksız vücudu çamurdan bir tür kabuk bağlamış ve ince dallarla birlikte ormanda ne kadar çer çöp varsa bu kabuğa yapışmıştı. Yüzünün yarısı yoktu, önceden kesik olan yer kahverengi cildine karşı alabildiğine pembe ve ıslak gibi duran büyük bir yarayla kaplanmıştı. Ülgas parmaklarına dallardan yontulmuş kısa çubuklar bağlamıştı, bunlarla topraktan ekşi yonca koparıyor, toprağıyla birlikte ağzına tıkıştırıp usul usul geveliyordu. Ekşi yoncalardan bazıları bilgenin sakalına dolaşmıştı, çenesinden yeşil yosunlar gibi sarkıyordu. Karşımdaki bir insan değildi. Korkunç bir hayvandı hatta bir bitki, korunun yeniden canlanan ağaçlarından biriydi ve midesini otla doldururken deli deli bakan tek gözünü bana dikmişti. Beni tanıyınca incecik bir sesle çığlığı bastı. "Sen! Sen kutsal koruyu yok ettin! Korunun köpekleri bunu affetmez. Canını çıkaracaklar!"

Tehditkâr bir şekilde ellerini kaldırdı, parmaklarını ağaç pençeleriyle birlikte öne uzatıp bağırdı.

"Görürsün sen. Korunun köpekleri kokundan bulacak seni!" diye cırladı. "Buraya gelip seni öldürene kadar ısıracaklar!"

Ağaçtan pençeler üzerlerinde kuruyan kandan kahverengiye dönmüştü. Karşımdaki hayvan, Magdaleena'nın ve ufak Toomas'ın boğazlarını bu pençelerle deşmişti, buna şüphe yoktu. Dünya gözlerimin önünde kararır gibi oldu. İçimdeki hınçla boğuluyordum; biraz yaklaştım, tek bir hareketle Ülgas'ın sol elini kestim. Bilge acıyla çığlık attı ama geri çekilmedi ve sağ eliyle beni yakalamaya çalıştı. Diğer tarafa sıçradığımda, ağaç tırnaklar bana dokunamadan havaya uzandı. Bir saniye sonra diğer el de ekşi yoncaların içine düştü. Üzerine bastım ve bağırarak konuştum: "Bunlar köpek değil, piç kurusu seni! Bak, senin kendi ellerin ve iki masum insanı bunlarla öldürdün! Canavarsın sen, canavar!"

"Seni öldürmek istiyordum!" Uçlarından kan damlayan güdük kollarını karnına bastırırken kulak tırmalayıcı bir sesle bağırıyordu. "Seni gizlice izledim ve pusuya yattım ama sadık köpeklerimi de alıp peşinden geldiğim o gece evde değildin. Köpekler yine de yemek istiyordu. Periler onlara kan sözü vermişti, köpeklerim de susuzluklarını giderdiler. Kimse perilerin karşısında duramaz; onların gücü mutlaktır!"

Anlattığı hikâye o kadar korkunçtu ki Ülgas'ı tuttuğum gibi yukarı kaldırdım ve tek darbeyle karnını yardım. Bir feryat kopardı ve ardından toprağa yığıldı.

"Aşağılık!" dedim nefes nefese. "Şunu ilk ve son kez aklına sok: Periler yok, korunun köpekleri yok; sadece senin hastalıklı kafan var. Seni niye daha önce öldürmedim ki? Hepsi benim suçum!"

Elimi Ülgas'ın açık yarasına daldırdım, bağırsaklarını dışarı çektim. Bilge, bir hayvan gibi uludu, çığlık attı. Bağırsakları yaşlı ladin ağacına bağladım ve kart herifin yüzüne bir tekme savurdum.

"Hadi bakalım, kutsal ağacının çevresinde sürün şimdi, seni hain!" diye bağırdım. "Bağırsakların ağaca dolanana kadar durma! Sürün, duydun mu beni, sürün!"

Ve sürünmeye başladı! Uzun, sümüksü bağırsakları karnından sarkarak gittikçe uzarken, arkasında pis ve kanlı bir iz bıraktı. Ağacın altındaki ekşi yonca Ülgas'ın kanından kahverengiye döndü. Vücudunu inleye inleye yavaşça öne çekerken, maviye dönmüş dili ağzından sarktı ve tek gözü pörtleyip cansızlaştı. Ladinin etrafında ikinci kez döndüğünde vücudundaki bütün kan çekilmişti.

"Felaket bir şey bu," dedi Ints ve kafasını tiksinerek diğer tarafa çevirdi.

"Pek saygıdeğer periler ve korunun köpekleri, gelin ve kendinize şahane bir ziyafet çekin." Avazım çıktığı kadar bağırıyordum. "Sofra hazır! Gelin de bu lezzetin tadını çıkarın; yemeğinizden memnun kalacaksınız! Mutlaka gelin çünkü bu önünüze

konan son yemek! Yarın kimse sizi hatırlamayacak. Yarından itibaren unutulmaya, açlığa mahkûmsunuz! Son şansınız, yüce periler! Köpekler, auuu! Neredesiniz? Gelin de tıkının!"

Davetime sadece kocaman bir bulut hâlinde sinekler geldiler, Ülgas'ın cesedi çok geçmeden vızıldayan siyah bir kabukla örtüldü.

"Artık gidelim," dedi Ints. "Midem kaldırmıyor."

Sineklere ve Ülgas'tan geri kalanlara tükürdüm, arkamı döndüm ve uzaklaştım.

Benimle birlikte gelen Ints, "Şimdi nereye gideceksin?" diye sordu.

"Bilmiyorum."

"Köye gidecek misin?"

"Hayır."

"Bizim yanımıza gelir misin?"

"Bilmiyorum. Bilmiyorum."

Kurdun Hiie'yi öldürdüğü gün olduğu gibi tek istediğim yola devam etmek ve aşağısı uçurum olan sarp bir kayalıktan düşmekti. Her şey yine sona ermişti, yine mazi olmuştu, her şey yine yok olmuştu.

"Şimdilik bizim mağaraya gel," diye önerdi Ints. "Dinlenirsin. Biraz beyaz taşı yalar, uyursun."

"Ya sonra?"

"Sonra?"

"Uyandığımda ne olacak?"

"Bilmiyorum, Leemet. Bunu sonra düşünürüz. Lütfen, benimle gel."

Ints'le tartışmadım. Dediği gibi olsundu bakalım; yılanlarla kalacaktım. Zaten nereye gittiğimin veya ne yaptığımın bir önemi yoktu.

Yılanların inine giden yola geri döndük ve bir süre hiç konuşmadan yürüdük. Birden Ints panik içinde tısladı.

"Duman kokusu alıyorum! Çabuk ol! Tuhaf bir şeyler dönüyor!"

Duman kokusunu ben de almıştım. Koşmaya başladım, bu sırada kendime olan güvenim geri geliyordu. Ağaçların arasından çıkan alev ve dumanlar bana yeniden dövüşmek için, gözümü kör eden intikam arzusunun bende yarattığı kederi gömmek için bir fırsat vadediyor olabilirdi. Bu ateşi kim yakardı? Acaba, keşiş ve demir adamlar? Bıçağımı çıkarıp hırsla sapına dokundum.

Ints yanımda korkuyla tısladı. "Duman bizim mağaradan geliyor!"

İleri atıldık ve birkaç saniye içinde oradaydık. Demir adamlar veya keşişlerle ilgisi yoktu. Başlarını Johannes'in çektiği bir grup köylü; Pärtel ile şişko Nigul, Jaakop ve ne kadar erkek varsa hepsi. Yılanların inine giden deliğin tam önünde yakılmış kocaman bir ateşin etrafında halka olmuşlardı, ateşin içinde kömüre dönmüş birkaç engerek görülüyordu, muhakkak mağarayı saran dumandan kaçıp dışarı çıkmaya çalışmışlardı. Bu çabanın tek sonucu boğularak ölmek yerine kavrularak ölmek olmuştu.

Annem de mağaradaydı! Ints'in babası yılan-kral da! Ve taçları kafalarında yeni yeni çıkmaya başlayan Ints'in çocukları! Hepsi içerideydi ve dışarı çıkamıyorlardı.

Ints tüyler ürpertici bir sesle tısladı, köylülere arkalarından saldırdı. Ints'in ısırığını alan bir oğlan çığlık atıp yere düştü, ardından ihtiyarlardan biri haykırdı, yüzünü eliyle örttü ve yere yığıldı. Ints sağa sola saldırırken köylüleri korku ve şaşkınlık esir almıştı.

"İmdat! Yardım edin!" Bağrışıyorlardı. "Cehennemden bir yılan kaçmış!"

Ints'in bir başına savaşmasına seyirci kalmaya niyetim yoktu. Derin bir nefes alıp tüm kuvvetimi topladım ve onun yanına koştum. İlk darbem şişko Nigul'un boğazını kesti ve yağlı herif çuval gibi olduğu yere yığıldı. Dört bir yandan hesapsızca saldırıyordum ve kan yüzüme sıçrayıp gözlerimi acıttığı için zaman zaman gözlerimi kapatmak zorunda kalıyordum. Çok fazla insan vardı ve üzerlerine saldırsam arkamı kollayamazdım. Biri boynuma taş fırlattı, kafatasım çatladı ve dizlerimin üzerine

düşerken nereden geldiğini bilmediğim bir kanı kusuyordum. Dünya etrafımda dönmeye başlamıştı ve toparlanmaya fırsat bulamadan yakalandım. Ints yanımda yatıyordu. Hâlâ hayattaydı ve yavaşça hareket ediyordu ama belkemiği kırılmıştı.

Eski arkadaşım Pärtel'in elinde bir sopayla üzerimize eğildiğini gördüm.

"Aslında bu yılanlar o kadar da tehlikeli değiller," dediğini duydum. "Sırtlarının ortasına hızlıca indirdiniz mi işleri bitik. İnce bir dal kadar savunmasızlar: Bir vuruşta belkemiklerini kırarsınız."

"Pärtel," diye mırıldandım kan kusarken. "Hatırlamıyor musun? Yanımdaki Ints! Senin eski arkadaşın!"

"Hiçbir yılan bir Hıristiyan'ın arkadaşı olamaz," dedi Pärtel. "Yılanlarla ancak sen arkadaş olursun çünkü dinsizsin. Bu yüzden de kazığa bağlanıp yakılacaksın!"

"Canavarsın sen," dedim sessizce. Pärtel bu sözlerle beni korkutamazdı. İstedikleri buysa beni yakabilirlerdi; zaten her şey bitmişti ve şimdi de annemi, Ints'in ailesini ve bütün engerek dostlarımı öldürmüşlerdi. Belini kırdıkları Ints dışında kimse kalmamıştı ve hiç şüphesiz onun için de bir son düşünmüşlerdi. İyi ya, istediklerini yapsınlardı, zaten Ints'i tozun toprağın içinde çaresiz bir solucan gibi kıvranırken izlemeye katlanamıyordum.

"Dayan dostum!" diye tısladım. Ints bana baktı; ona söylediğim şeyi anlamıştı ama artık konuşamıyordu. Tüm vücudu kasılmalarla sarsılıyordu. Çok acı çektiğini görebiliyordum.

"Yılanı ateşe mi atacağız?" diye soran Jaakop birkaç adım yaklaştı ve Ints'i ayağıyla ittirdi.

"Hayır, bir karınca yuvasına koysak daha iyi," dedi Pärtel. "Bize de seyirlik eğlence çıkar; karıncalar etini kemiklerinden öyle temiz ayıracak ki, gören lanet yılanın tencerede kaynatıldığını sanacak."

"Adi, canavar, seni ciğersiz!" Pärtel arkasında köyden erkeklerle birlikte Ints'in titreyen bedenini çatallı bir dalın ucuyla kaldırıp yanımdan uzaklaştırırken olduğum yerde çığlıklar atı-

yordum. Ints'in karınca yuvalarını ne kadar değersiz bulduğunu hatırladım ve şimdi kendisi de bu pisliğin içine girmek zorundaydı. O iğrenç ve aptal küçük şeyler Ints'in etini yiyecek, onu parça parça kendi küçük geçitlerine taşıyacak, geriye sadece beyaz bir iskelet bırakacaklardı. Bu sefil yaratıklar da kendilerine birazdan cömert bir yemek verecek olan köylüler gibi Çataldil bilmezdi. Köylülerin artık gözleri kararmıştı. Engerekleri öldürecek cesareti de topladıklarına göre yeni dünyanın hücumuna engel olacak hiçbir şey kalmamıştı geriye. Çataldil sözcükleri o sağır kulaklara işlemezdi, bir engereğin narin belini kolayca kırabilen sopa gibi ilkel bir şey karşısında hiçbir savunmaları yoktu.

Pärtel kazıkta yakılacağımı söylediğinde hemen oracıkta ateşe atılacağımı sanmıştım. Oysa köy erkeklerinin başka planları varmış. Johannes yaklaştı, bir süre ciddiyetle suratıma baktı ve bana doğru eğilerek konuşmaya başladı. "Gördün mü Leemet, bu yaşadıkların kutsal hacı inkâr ettiğin için oldu. Yüce kardeşlerin seni vaftiz etmesine izin verseydin, şeytanın sana böyle söz geçiremezdi."

"Ben kimsenin sözünü dinlemedim," diye mırıldandım.

"O zaman bize niye saldırdın?" diye sordu Johannes. "Bir sürü dürüst Hıristiyan öldürdün; neden?"

Bu sefer sertçe, "Çünkü o Hıristiyanlar da benim arkadaşlarımı öldürdü," dedim. "Aptal ihtiyar, söylesene haberin var mı, az önce annemi öldürdünüz."

"Anneni mi? Biz şeytanın en sadık hizmetkârlarını, yılanları, yok ediyorduk. O iğrenç yaratıklar dün akşam köyümüzün iki insanını, genç adam Andreas ile sevgili Katariina'yı öldürdü. Bu suç cezasız kalamazdı, bu yüzden hepsini kendi inlerinde boğduk."

"Annem de o indeydi," dedim.

Johannes, "Yılanların ininde?" diye haykırdı ve elindeki hacı havaya kaldırdı. "Demek o da bir tür yılan – hatta daha da kötüsü, bir cadıydı! Bu durumda sonu hak ettiği gibi oldu!"

"İhtiyar," dedim. "Bugün senin gibi perilere tapan bir pisli-

ğin bağırsaklarını içinden söküp attım. Seni de bıçakla deşmeyi o kadar isterdim ki; ciğerini söker ve yüzünün ortasına şimşek gibi çarpardım."

"Vahşi bir hayvan gibi konuşuyorsun," dedi Johannes kibirli bir ifadeyle. "Olduğun şey de bu zaten. Şeytan, senin ruhunu kıskacına öyle bir almış ki artık Tanrı'nın merhametinden faydalanman ve bize lütfettiklerinin değerini anlaman için umut kalmamış. Şeytanın etkisindeki o yılan arkadaşınla bir olup bize saldırdın ama Tanrı bizleri korudu ve gözü pek Jaakop'un eline sana taş fırlatması için yol gösterdi. Şeytan ruhlu efendin güçlü ama Tanrı karşısında eli kolu bağlı. Birazdan şafak söktüğünde, seni salıncakların oradaki tepede yakacağız. Magdaleena senin için dua edebilir ama ben ölümüne rıza gösteriyorum. Şeytana uşaklık eden birini çok uzun süre evimde tuttum, bu konuda ben de zayıf ve günahkâr davrandım."

Buruk bir kahkaha attım; hâlbuki içimden ağlamak geliyordu ama dökecek gözyaşım kalmamıştı.

"Magdaleena benim için dua edemez." Johannes'in suratına bağırıyordum. "Boşuna endişelenme! Ölüm evinin kapısına geldiğinde, bu yüzden orada değildin demek! Ormanda, yılanları öldürüyordun! Tanrın gerçekten de seni koruyup kolladı ve büyük bir tehlikeden kurtardı. Durma, bayram et ihtiyar! Seni bu kadar çok sevip koruduğu için merhametli Tanrı'na şükret!"

"Neden bahsediyorsun?" Johannes huzursuzlanmıştı. "Ölüm ne zaman kapıma gelmiş?"

Dudaklarımı büzüp, "Gece, elbette!" diye hıçkırdım. "Ölüm geceleri gelir ve 'Tık tık, Köyün Büyüğü Johannes evde mi?' diye sorar. Ama o evde değildir. Neredediir peki? Büyük Johannes ormanda engerekleri pişiyordur! Yapacak çok işi vardır, ne de olsa Tanrısı onu seçmiştir! Ölüm elleri boş dönmek istemez, ağzını bir şeylerle doldurmak ister! Johannes orada değildir, Leemet de yoktur. Ama Magdaleena ile Toomas evdedir! Muhteşem! Güzel bir kız ve ufak bir oğlan! Nasıl lezzetli! Periler ve korunun köpekleri de yemek ister! Tanrı, Johannes'in ona pişirdiği engerek-

leri mideye indirmekle meşguldür; iyi işte, periler ve köpekler de insan eti tadabilirler. Bu şeylerin hepsi öyle açtır ki! Dolmak bilmeyen koca koca göbekleri vardır!"

Son kelimeleri sıcak kömürlerin üzerindeymişim gibi yerde tepinerek resmen böğürdüm. Ne yapacaklarını bilemeyen köylüler şaşkınlıkla tepemde dikiliyorlardı. Johannes tir tir titriyordu.

"Sen..." Konuşurken kekeliyordu. "Sen benim çocuğuma bir şey mi yaptın?"

"Ben değil!" diye haykırdım. "Korunun köpekleri, periler ve diğer tanrılar yaptı! Onlar kan içer. Ben değil! Ben sadece Çataldil bilirim ve onu bilen son kişiyim. En sonuncuyum. Artık yılanlar bile yok!"

Kahkahalarla gülmeye başladım ve bir anda yakınımdaki adamın bacağını ısırmak için hamle yaptım. Adam telaşla diğer tarafa kaçtı.

"Korkma, adi herif! Dişlerim zehirli değil; ölmezsin!"

"Aklını kaçırmış," dedi yüzü sararıp solan Johannes. "Onu da yanımıza alıp bir an önce köye dönelim. Magdaleena'yı çok merak ediyorum."

"Çok geç, aptal moruk, çok geç!" Kafamı yerlere çarparken kendimi hiç bilmeden haykırıyordum. "Çok geç!"

"Çabuk!" diye bağırdı Johannes dövünerek. "Çabuk!"

Otuz Dört

Şimdilerde o geceyi hatırladığım zaman içimde ağır basan tek duygu, kendi şuursuz tavrımdan dolayı duyduğum belli belirsiz bir mahcubiyet. Yoktan yere o kadar feryat ve sızlanma! Kurt, Hiie'yi ısırıp öldürdükten sonra bana yakın olan herkesi kaybetmeye kendimi alıştırmam gerekirdi. Yüzeye fazla yakın yüzen balıkların ani bir kanat çırpışıyla gözden kaybolması gibi önemsediğim insan ve hayvanlar da yok oluyorlardı. Tek tek onları takip edemediğim bir yere dalıyorlardı. Peşlerinden gidebilirdim elbette. Aynı şekilde insan yakalamaya çalıştığı bir balığın peşinden de suya atlayabilir ama kimse böyle yapmaz. Zamanı gelince bütün sevdiklerimin arkasından gideceğim ama aynı tarafa yönelsek de bir daha asla karşılaşmayacağız. Sonsuz denizlerde ufacığız hepimiz.

Olan biteni artık kendimi kaybetmeden düşünebiliyorum. Magdaleena ile küçük Toomas'ı, Ints'i, diğer engerekleri ve annemi aynı gece kaybettiğimi hatırlamaktan mutlu değilim. Ama böyle olmak zorundaydı çünkü çürümüş ağacın ölümü daima hızlı olur: Şiddetli tek bir sarsıntı ağacı ortadan kaldırır. Yıllarca ormandaki yerinde yükselen geniş tacı bir anda yok olur. Orman

örtüsünde bir süreliğine boşluk kalır ama sonra yeni bir fidan sanki hiçbir şey olmamış gibi boşluğu doldurur.

Çataldil sözcüklerini bırakabileceğim kimsenin olmamasına artık üzülmüyorum. Hatta bundan sinsi bir zevk aldığımı hissediyorum. Asla görmeyeceğim gibi görmek de istemediğim gelecek nesillerin insanları, varsın Çataldili bilmeden yaşasın! Zavallı ahmakları, o değersiz böcekleri kıskanmıyorum. Çataldil bilmedikleri için neler kaçırdıklarını da bilemezler elbette ama ben biliyorum. Bundan çok daha fazlasını da biliyorum ama benden sonraki aptallar bu şeyleri hiçbir zaman öğrenemeyecekler.

Bu düşünce bana zevk veriyor. Mağaramda yatarken, Çataldilin olmadığı böyle bir yeni dünyanın nasıl olacağını hayal etmeye çalışıyorum. Bu geleceği çok gülünç bulduğum için bazen kendi kendime gülüyorum; yerimin olmadığı bir dünya burası. Acayip ve çirkin.

Geçmiş canımı acıtmıyor. Üzerinden çok zaman geçti. O günlerde tanıdığım ve sevdiğim insanlar artık Pirre ile Rääk'in mağarasının duvarlarında bir resim yalnızca. Onlara bakıyorum ama hiçbir şey hissetmiyorum.

O sabah erken saatlerde köye getirildiğimde bu huzurlu hâlimden eser yoktu. Yavrukurtlar gibi hırladım, çığlıklar attım ve kimi gördüysem küfrettim, ta ki uyuz bir köylü sopasını olanca gücüyle çeneme indirip birkaç dişimi dökene kadar. Sonra sustum ve ağzımı sadece kan tükürmek için açtım ama içimde kaynayan öfke bir damla azalmadığı gibi ne dağılmış çenemde ne de iplerin ince ince kestiği kol ve bacaklarımda acı hissettim.

Yılan yakıcı takımı sonunda Johannes'in evine varıp Bilge Ülgas'ın bir gece önceki tüm marifetini fark ettiği zaman kopan çığlığın yanında benimkiler hiçbir şeydi. Köyün Büyüğü Johannes koşarak yanıma geldi, beni sarsıp bağırmaya başladı. "Onları sen öldürdün! Öldürene kadar ısırdın! Kurtadamsın sen. Bunu hep biliyordum!"

Bu suçlamalar karşısında şaşırmadım ya da öfke duymadım, zaten bekliyordum. Johannes'e hiç cevap vermeyecektim aslında ama yakamı bırakacağa benzemiyordu ve ben de kanlı dudaklarımla bir şeyler geveledim: "Beni rahat bırak aptal herif. Onları ben öldürmedim. Senin gibi kafayı yemiş, bunak herifin biriydi; bak, memnun olacaksan söyleyeyim, herifin organlarını yerlerinden söktüm bile. Yaptığı kötülüklerin bedelini ödedi, tıpkı senin de bir gün ödeyeceğin gibi."

"Ha sen ha ormandaki başka bir dinsiz, ne fark eder?" Johannes deli gibi bağırıyordu. "Hepiniz kurtadamsınız! Sizin derdiniz ne? Bu nasıl bir şeytani büyü böyle, nasıl bu kadar korkunç şeyler yapıyorsunuz?"

"Boş ver. Ateşe atıp yakalım şunu," dedi Jaakop.

"Yakalım yakalım da, bunun Magdaleena'ya ve oğluna, o küçük şövalyeye, ne faydası olacak?" diye inledi Johannes. "Hiçbir intikam onları kurtarmaz."

"Haklısın, ihtiyar." Bunu söylerken Ülgas'ı düşünüyordum. Onu yüz kez öldürebilirdim ama bunun ne Magdaleena'ya ne de Toomas'a yararı olurdu. Her açıdan adaletsiz bir takastı: Hiç kimsenin önemsemediği, tek bir insanın ya da hayvanın yasını tutmadığı sefil, kaçık bir bilgenin canı. Ülgas çok uzun zaman önce ölmeliydi ama o elini kolunu sallayarak asıl hayatta olması gerekenleri öldürdü.

İnsanlar ellerini kavuşturdu ve gökyüzüne bakıp ağlaştılar. Kendilerine yardım edeceklerine güvendikleri ve esirgeyici güçleri uğruna ormanı bile terk ettikleri bütün o tanrıların ve isaların nasıl olup da birdenbire bu kadar korkunç bir suçun işlenmesine izin vermiş olduklarını, besbelli merak ediyorlardı. Hem de tanrılarının buyrukları üzerine bir mağara dolusu yılanı yaktıkları aynı gecede. Kafalarını karıştıran bu sorulara cevap bulmanın hiç zor olmadığını biliyordum. Ne de olsa yıllarca ormanda Ülgas'la birlikte yaşamıştım ve Tambet'e her şeyi nasıl soğukkanlılıkla açıkladığını, bu amaçla perileri ve o sahtekârca fikirlerini uydurduğunu çok iyi hatırlıyordum. Köylülerin fazla

zahmet etmesine gerek kalmadı; Johannes onlar için olanlara bir açıklama getirdi.

Doğal olarak ben suçlu bulundum. Tanrı, vaftiz edilmemiş bir dinsizin, hem de kurtadam olan birinin köyde yaşamasına izin veremezdi ve ceza olarak esirgeyici elini Magdaleena'nın üzerinden çekmişti. Küçük Toomas'a gelince, Tanrı aslında onu cezalandırmış değildi, tersine kutsamıştı. Tanrı yabancı bir şövalyenin küçük oğlunu kuşkusuz çok seviyordu ve bu yüzden onu bir an önce yanına alarak dizine oturtmuştu. Rahmetli Tambet, Ülgas'ın pis dişleri arasından saçılan her şeyi nasıl bal gibi yuttuysa, köylüler de bu zırvalığa gönül rahatlığıyla inandılar. Ufaklık hakkında endişelenmelerine gerek kalmamıştı, nasıl olsa çocuk emin ellerdeydi. Aslında, bu bebeğin burada, basit bir Estonya köyünde, doğmasından gizliden gizliye gurur duyuyorlardı. Bunun bir mucize olduğundan bahsediyor ve çocuğun eski giysilerini tilkileri tavuklardan uzak tutmak için kullanıp kullanamayacaklarını tartışıyorlardı.

Magdaleena'nın yası tabii tutuluyordu ama hepsi Tanrı'nın buyruklarına karşı gelinmemesi gerektiğine ve eve kabul edilmemin büyük bir günah olduğuna karar vermişti. Bir adım ötelerinde olduğum için hepsi rahatça başıma geldi ve tek tek üstüme tükürdüler, sonra da beni kızartmak için çalı çırpılardan büyük bir yığın yaptılar.

Bu ateş, her ne kadar yakılmam için olsa da bana düğünümde korudan kalanlarla yaptığım şenlik ateşini anımsatmıştı. O gün annem ateşin üzerinde av eti pişiriyordu ama artık annem yoktu ve bu sersemler de lanet mızraklarıyla geyik yakalamaktan acizdi; hâliyle geriye kızartılacak bir ben kalmıştım.

Ölümden korkmuyordum, hem zaten o kadar korkunç olaydan sonra hâlâ korkmam için bir sebep kalmış mıydı? Yine de etrafımı kırıp geçirmeye devam etmek isterdim. Hiç olmazsa Köyün Büyüğü Johannes ile gittikçe daha fazla Peetrus olarak görmeye başladığım eski arkadaşım Pärtel'in işini kökten bitirmek isterdim. Öfkemi kusmak ve cenaze ateşinde çıtır çıtır kavrulan çaresiz bir

avala dönüşmeden önce köyü yakıp yıkmak isterdim. Ama elim kolum öyle sıkı bağlanmıştı ki hareket bile edemiyordum. Sadece ağzım serbestti ama o anda Çataldilin de bir faydası yoktu. Köylülerin o kalın kafalarına Çataldil nüfuz etmiyordu.

Köyün erkekleri beni sürüye sürüye çalı çırpı yığınının içine götürdüler. Bacaklarımdan birini tutan Peetrus'u görünce, "Günün birinde Ints'i karınca yuvasına, beni de ateşe atacağını kim tahmin edebilirdi?" dedim.

"Ne yapalım," diye karşılık verdi Peetrus. "İnsan kaderini kendi seçer. Seni ne kadar zaman önce köye çağırdım ama sen çok geç geldin ve yabani hâlinden vazgeçmedin."

"Gerçekten de kurtadam olduğuma inanıyor musun?" diye sordum Çataldilde. "Kurtadam diye bir şey yok! Sen de biliyorsun."

Peetrus bir süre sessiz kalınca, Çataldil sözcükleri artık anlamadığına inandım.

"Günümüzün dünyası onların varlığına inanıyor," dedi birden ama Çataldil yerine insan diliyle cevap verdi; köydeki yiyecekler yüzünden hamlaşan dilinin artık Çataldil sözcükleri çıkaramadığı apaçıktı. "Bütün yeni insanlar buna inanıyor. Dolayısıyla ben de."

Diğer bacağımdan tutan Jaakop, "Neden bahsediyorsun, Peetrus?" diye sordu. Sorumu anlamamıştı.

"Kurtadamların korkunç canavarlar olduklarını söylüyorum," diye bağırdı Peetrus. "Hadi davran!"

Odun yığının üzerine uçtum. Yüzüme güneş vuruyordu, kafamı yan tarafa çevirince dedemin köydeki evlerin üzerinde uçtuğunu gördüm.

İlk yakaladığı, tam da ateşi yakmaya hazırlanan Jaakop oldu. Dedem onu kafasından tuttu, kendisiyle birlikte göğe çekti ve zehir dişlerini adamın boynuna geçirdi. Jaakop yere geri düştüğünde şiddetle sarsılıyordu ve bir saniye içinde öldü.

Dedem kuşağına bağlı bir baltayı kavradı ve birkaç kez ustalıkla indirip kaldırdı. Köylüler çığlık çığlığa ve dehşet içinde dört bir yana kaçıştılar.

"Leemet, öldün mü?" diye bağırdı dedem.

"Hayır, dede, yaşıyorum!" diye bağırdım ben de. "Ama bağlıyım. Çözsene beni!"

Dedem tam üzerime gelerek havada durdu. Kanatları bir kartalınkiler kadar genişti ve insan kemikleri olağanüstü bir ustalıkla birbirine bağlanmıştı. Uzun tırnaklarını uzattı ve ipleri kesti.

"Seni böyle kanlar içinde cenaze ateşinde görünce öldüğünü ve cenazenin yapıldığını sandım," dedi. "Ama görüyorum ki bu namussuzlar seni diri diri yakmak istemiş. Kalk evlat, etrafı biraz kirletelim!"

Kuşağından uzun bir bıçak çıkarıp bana attı.

"Düşmanlarımıza saplaman için," diye açıklama yaptı. "Ah zavallı çocuk, doğru dürüst dişin de yok."

Başını geriye atıp uğuldadı ve sonra köylülere saldırmak üzere ileri atıldı. Kuş gibi hafifleyerek odun yığının içinden zıplayıp kurtuldum. Özlemini çektiğim şey tam olarak buydu. Dedem en doğru zamanda gelmişti. Sadece bıçağı tutarken bile heyecandan aklım başımdan gitti. Biraz önce ağzımı dağıtan aynı hantal çiftçiyi öldürdüğümde sevinçten çığlık attım ve başkalarını yakalamaya koştum.

Köylüler direnmedi. Mücadeleye girişmediler bile; uçarak gelen dedem öyle ödlerini koparmıştı ki hepsi can havliyle kaçıştı. Peşlerinden gittik, onları ot öbeklerinin orada yakaladık ama biz birinin ardından koşarken diğerleri arkalarına bile bakmadan kimbilir hangi deliğe kaçmışlardı ve onları artık bulamazdık da. Her yerde Büyük Johannes'i ve Peetrus'u aradım ama denizdeki bir dal parçası gibi ortadan kaybolmuşlardı. Köyün bütün erkekleri kaçınca ben de durup nihayet soluk aldım, bu sırada gökyüzünde asılı duran dedemden başka ortalıklarda kimsecikler kalmamıştı.

Şaşkın şaşkın dikildiğimi gören dedem, "Fena değil!" diye bağırdı. "En iyi buradan görülüyor. Hazırlan. Bu tarafa at süren demir adamlar var!"

Bir saniye sonra gelenleri ben de gördüm. Altı demir adam

vardı. Şişman olan ortadaki, her yerinden mücevherlerin sarktığı kıyafetler giymiş, suratında kibirli ve küçümseyici bir ifadeyle diri bir atın üzerinde ilerliyordu. Kuşkusuz önemli bir şövalye, belki de keşişti. Bilemiyordum. Her ne ise, Papa olamazdı çünkü Johannes, Papa'nın Roma şehrinde yaşadığını söylemişti. Tam olarak kim olduğu pek de umurumuzda değildi. Dedem demir adamların arkasından mükemmel bir kavis çizerek uçarken, elimde bıçağımla gidip yolun ortasında dikildim. Daha onu görmemişlerdi, beni de görmek istemediler; atlarını dosdoğru üzerime sürdüler, içinden rahat rahat geçebilecekleri bir havaydım sanki. Besbelli süklüm püklüm bir hâlde kenara çekileceğimi sanıyorlardı ama öyle yapmadım ve kudretli şövalyenin öfkelenen bakışlarıyla karşılaştım. Beni fark edince sinirlenerek yüzünü buruşturdu ve yolunun üzerindeki çer çöpü ya da bir böceği defeder gibi kolunu yana savurdu. Şövalyelerden biri kuşağındaki kılıcı çekti.

O anda tısladım ve atlar ritimlerinden şaştılar. İki şövalye eyerlerinden yuvarlandı. Diğerleri atlarının tepesinde kalmayı başardı ama bu onların talihsizliğiydi çünkü bu şekilde dedem baltasını kafalarına çok daha rahat indirecekti. Primatların mağarasında gördüğüm kadim kuş gibi döne döne ve hırlayarak geldi. Baltayı iki kez indirdi ve iki demir kafa yola düştü. Tam arkasına döndü ve yeniden uçmaya başladı. Bu sırada ben de eyerlerinden devrilen iki şövalyeyi bıçağımla haklamıştım.

Hayatta kalan tek kişi pahalı giysiler içindeki kibirli şövalyeydi. Gerçi kibrinden veya küçümseyici havasından eser kalmamıştı; ağzı bir karış açık, varlığını bile bilmediği acayip kanatlı canavara bakıyordu.

Bu canavar, kemikten kanatları ve kır rengi uzun bıyığı, kıpkırmızı iki kocamış gözü, kuşlarınkine benzeyen keskin ve eğri pençeleri ve normal olamayacak kadar kısa, aslında iki güdük olan bacaklarıyla etrafa dehşet saçıyordu. Herkes, karşısında korkunç ve dünya dışı bir varlık görüyor olmalıydı; bu canavar bir tek benim gözümde her şeyiyle gerçek dedemdi.

Kibirli şövalyenin üzerine yürüdüm, onu öldürdüm. Dedem yakınlardaki bir ağaca uçtu ve bir dalına kondu. İşte şimdi tam bir kuşa benzemişti.

"Hepsi!" dedi hâlinden memnun. "Başlangıç için çok iyi. Ah evladım, bugünü o kadar çok bekledim ki!"

"Neden bu kadar uzun sürdü?" diye sordum. "Artık gelmeyeceğini düşünmeye başlamıştım."

"İhtiyacım olan son kemikleri hiçbir yerde bulamadım!" diye bağırdı dedem. "Kâbus gibiydi! Siz gittikten sonra adama tek bir insan bile gelmedi. Günlerce kıyıda pusuya yattım ama tek bir gemi bile demirlemedi. Aylar geçti; tam bir yıl oldu. Kafayı oynatacağımı sandım. Kanatlar hazır gibi bir şeydi. Rüzgâr tulumunu da getirmiştiniz; yine de bir yere kıpırdayamıyordum. Adada hayvanlar vardı ama kemikleri uymuyordu, yine de birkaç hafta geyik ve keçilerle şansımı denedim. Hiçbir işe yaramadı. Şimdi sana söyleyeceğim şeye sakın içerleme evladım ama dürüst olmak gerekirse, o sıralar senin kızla birlikte adama gelmeye kalksaydınız, sizi öldürüp kullanmak üzere kemiklerinizi alırdım. Benim torunumsan, benim için önemliysen ne olmuş yani. Gözüm hiçbir şeyi görmüyordu, öyle ki kendimi kesip kemik almayı ve kanatlara koymayı bile düşündüm ama alacak bir şey yoktu. Artık yemeden içmeden bile kesilmiştim; öylece sahildeki bir taşın üzerinde oturuyor, gözlerimi denizden ayırmıyordum. On gün kadar önce nihayet epey açıkta bir gemi gördüm ama adama doğru değil, tam ters istikamete gidiyordu. Suya atladım, şimşek gibi yüzdüm ve gemiye yetiştim. Kendimi gemiye çektim, iki elimde uzun bir bıçakla yengeç gibi güvertede dört dönüp bütün mürettebatı öldürdüm. Ama şimdi de başka bir sorun vardı. Gemiyi adaya nasıl götürecektim? Yalnızdım. Evet, gemiyi kurcaladım, kürek çektim ve aklına gelebilecek her yolu denedim ama eve dönmem yine de bir hafta sürdü. Birkaç günüm de kemikleri temizleyip kanatları bitirmekle geçti. O küçük kemikleri yerlerine koyarken ellerim titriyordu. Uzun zamandır açlıktan kıvranan bir adamın önüne, nihayet lezzetli, koca bir parça et konduğunda nasıl hisseder bi-

lirsin; ben de aynen öyleydim işte. Mutluluktan gözlerim doldu. Sonunda kanatlar hazırdı. Rüzgâr tulumunu kanatlara bağladım ve havalandım. Bir sevinç çığlığı attım ve iş olsun diye iki üç martı hakladım. Dosdoğru buraya uçtum ve seni ateşin üzerinde buldum. Seni neden yakmak istediler?"

"Kurtadam olduğumu sanıyorlardı," dedim. "Kurda dönüşebilen bir insan."

"Aklı başında biri niye kurda dönüşsün ki?" Dedem şaşırmıştı. "Böyle bir şey ancak ahmaklık olur. Ben kesinlikle kimsenin üzerime binmesini ya da sütümü sağmasını istemem."

Dedem kahkahalarıyla ortalığı çınlattı.

"Sanki benden süt çıkarılabilirmiş gibi!" dedi gülmeye devam ederek. "Bir şey yoksa yoktur! Kurt değilim ben, düpedüz bir insanım ve toprak kararana kadar kan dökmeye devam edeceğim!"

Cevap bekler gibi bana baktı.

"Benimle gelecek misin?" diye sordu. "Az önceki gibi dövüşmeye devam edecek miyiz? Yoksa kadınının dizinin dibinde evde oturmayı mı tercih edersin?"

"Dizinin dibinde oturacağım kimsem yok," dedim.

"Peki ya... seninle birlikte adaya gelen şu kız? Hiie miydi neydi? Onu kendine almadın mı yoksa? Güzel kızdı."

"Öyleydi, dede," dedim. "Ama öldü."

Dedem kendi kendine söylendi.

"Anlıyorum," dedi. "O hâlde... yazık olmuş tabii ama en azından özgürsün ve ne istersen yapabilirsin. Benimle geliyor musun? Önce eve gidip anneni, yani benim kızı görmemiz lazım. Bunu geciktiremeyiz çünkü başımıza neler geleceği belli değil."

"Annem de öldü," dedim. "Diğer herkes gibi. Vakit kaybetmeden gidelim, dede. Beklemenin gereği yok."

Dedem yüzüme bakıyordu.

"Demek kızım da öldü..." diye mırıldandı. "Ben adamda otururken başınızdan neler geçmiş meğer. Pekâlâ, o hâlde yapılacak tek şey kalıyor, ödeşeceğiz. Gidelim, evlat. Gerçekten çok acelemiz var."

Bıçağımı yerine geri soktum ve tepemde devasa bir yarasa gibi uçan dedemle birlikte yola koyulduk. Odun yığını, üst üste binmiş ölü bedenlerle birlikte arkamızda kaldı. Odunlar sonunda sıradan bir cenaze ateşine dönüşmüştü; en azından ben öyle olduğunu umuyordum. Hayatta kalan köylüler saklandıkları yerden çıkıp ölüleri yakmaya başladığında, dedem ve ben çoktan oradan uzaklaşmıştık.

Otuz Beş

Savaşa girdik. Garip bir mücadeleydi çünkü kazanmak adına en ufak bir umudumuz yoktu. Yabancı koca bir dünya karşısında sadece ikimiz vardık ne de olsa. Doymak nedir bilmeden tek tek yaprakları kemiren ama ağacı kökünden devirmeleri imkânsız olan yaprak bitleri gibiydik. Her yerde mücadeleye girdik, başarılı bir çarpışmanın ardından döneceğimiz, ne dinleneceğimiz ne de geride kalanlara 'Kazandık!' diye haber uçurabileceğimiz herhangi bir yer yoktu. Sadece canımız istediği için savaşıyorduk; bir de yeni dünyada bizim yapabileceğimiz başka bir şey yoktu. Yaralarımızı sarmak için ne kimsenin merhametine ne de sığınacak bir yere ihtiyacımız vardı. Yolumuza çıkan herkese hiç durmadan saldırdık; öldürdük, ısırdık, dövdük, vurduk. Zıvanadan çıkmış bir ateşle yanıyorduk ve bu ateşin sönmesi, biliyorduk ki, ölüm demekti.

Pervasızdık, kendimizi kurtarmak gibi bir derdimiz olmadığı için karşımıza kim çıkarsa çıksın geri çekilmiyorduk. Ha şimdi ha sonra düşmüşüz, hiç fark etmezdi. Savunmayla uğraşmıyorduk. Göğsümüzü bir ok mu delecekmiş ya da bir demir adam mızrağını içimizden mi geçirecekmiş umurumuzda değildi ve

bu kayıtsızlık bizim lehimizeydi. Sayıca bizden birkaç kat daha güçlü düşmanlarımızı alt ettik ve cesetlerini üst üste yığıp yol kenarında bıraktık. Üzerimize attıkları oklar hedefi bulmadı; kılıç darbeleri vınlayarak kulağımızın dibinden geçti. Ortalığı çınlatan kahkahalar attık; kurtlar gibi uluyup yılanlar gibi tıslադık. Asla yıkanmıyorduk, vücudumuz olduğu gibi düşmanlarımızdan sıçrayan kanlara bulanmıştı, neredeyse derisi yüzülmüş leşler gibiydik. Artık insan değil, yeni dünyanın canına okumak için mezardan kalkmış, yaşayan ölülerdik ve bu yeni dünya bizi başından savamıyordu.

Yolumuz köylerden geçerdi ve bir köylü görürsek hemen çenesini dağıtırdık. Bizi gören köylülerin çavdar tarlalarındaki işi gücü bırakıp tırmıklarını omuzlayarak canları pahasına nasıl kaçtığını fark ediyor, arkalarından küfrediyorduk. Ben, Kuzeyli Ejderha geri geldi, diye bağırırken dedem gökyüzünde birkaç sıkı dönüş yapıyordu ve köylüler bu gördükleri karşısında dizleri üzerine çöküp kendilerini orman perilerine karşı koruması için yeni tanrılarına yakarıyorlardı. Yardım edenleri olmazdı, canımız isterse hepsini ezer geçerdik.

Korku içinde bir araya toplaşmalarını izlerken, Mömmi'yle birlikte ormanın sonuna gidip güzel köy kızlarını dikizlediğimiz zamanları hatırlıyordum; gizli bir ihtirasla onları arzulardım ve benim gibi Çataldil konuşabilen, bu kadar akıllı biri ağaç dallarında parmaklarını emip dururken, kızların aptal köylü oğlanlarla cilveleşmesinden nefret ederdim. Ormanın sonundaki ağaçlara oturur, içimdeki mahcubiyet ve özlem yüzünden kendimi çok yalnız hissederdim. Şimdi aynı kızların –aynıları olmasa da çok benzerlerinin– kendilerini dedemdan ve benden koruyacaklarına güvenerek kalın kafalı oğlanlara sokulduklarını gördüğümde, yine aynı şeyleri hissediyordum.

Benden mi korunacaklardı! Komik! Bu sefil yaratıklardan bana nasıl bir zarar gelebilirdi, üstelik o hantal ve küt dilleriyle Çataldil seslerini bile çıkaramazken! Şu kızlar çok aptallardı ve kof kafalarla tercih yapıyorlardı! Yine de bazen kendime engel

olamaz, köylerden birine dalıp bulabildiğim bütün adamları öldürürdüm ve mücadeleden asla kaçmayan dedem de beni izler, arkamdan gürlerdi. Yeni insanlar Kuzeyli Ejderha'yı bir kez daha görsünler bakalım. Gerçek olmamasının bir önemi mi var sanki. Bu da yeter! Kuzeyli Ejderha'nın gücünü son bir kez daha hissetmeleri iyiydi! Gerçi Kuzeyli Ejderha eskiden onlar için savaşırken şimdi onların karşısındaydı ama sonuçta taraf değiştiren ve Çataldili unutan onlardı. Geçen sürede efsaneleşerek çarpıtılan kadim hatıralar yeniden uyandırıldı ve bunların doğruluğunu herkes gördü. Hişt, kızlar, yanlış tercih yaptınız! Bu yeni dünya güçsüz; eski dünyanın bir ısırığı onu bir örümcek ağı gibi dağıtır. Yeni hünerlerinizin bir tanesi bile kalın kafalı erkeklerinizi kurtarabiliyor mu? Hayır, bedenleri etrafa saçılıyor, akşam ateşiyle birlikte dedemin ellerinde kupalara dönüşüyorlar. Modern bir hayat istiyorlardı ama sonları eski dünyadaki gibi oldu; insanlar binlerce yıl önce yaşayanların yaptığı gibi onların kellelerinden su içecekler.

Eski dünyanın ne kadar güçlü ve yıkılmaz olduğunu görüyor musunuz? Ona hayran olmanız gerekir. Sevin onu, kızlar!

Ama tam tersine ağlıyor, bağırıyor ve arkalarına bakmadan kaçıyorlar. Haklılar da, çünkü eski dünya aslında yıkılmaz değil. Dedemle ben, bir gecede tomurcukları ve yaprakları mahvedebilen ama kendisi de sabah güneşiyle eriyip gidecek, yaz gününün beklenmedik kar taneleri gibiyiz. Öldürüyorduk, yakıp yıkıyorduk ama sonra o köyden ayrılıyorduk. Kızlar saklandıkları yerlerden çıkar ve hayatlarına devam ederlerdi; başka erkekler bulur ve hiçbiri Çataldil anlamayan çocuklar doğururlardı.

Boşuna savaştığımızı görür, ne zaman bir başka köyü yerle bir etsek, kötü hissederdim. Ama mücadele ateşi içimi hâlâ yakarken kendime gelmem uzun sürmezdi.

Kısacası, kimin umurunda? Yeni dünyanın toptan cehenneme kadar yolu var!

Çoğunlukla demir adamlarla uğraşıyorduk. Onları avlamak için yeni yollar bulmuştuk. Keçi ve geyikleri kullanıyor, onları

Çataldil sayesinde şövalyelerin geçtiği yollara çıkarıyorduk. Demir adamlar avlanmak için duydukları arzuya asla engel olamazlar ve atlarını hayvanların üzerine sürerlerdi. Geyik ve keçileri, pusuya yattığımız ot öbeklerinin yanına çağırırdık. Zaten sonra da demir adamların işini hızlıca bitirirdik.

Akşamları dedem kafataslarını parlatırken ben de ateşte keçi eti pişirirdim; bütün gün adam öldürmek insanı yorup acıktırıyordu hâliyle. Kafatasları bir işimize yaramıyordu çünkü yanımıza alamıyorduk; onları taşımaya kalksak savaşçılığımız filan kalmazdı ve güzelce oyulmuş kafatası öbeğinin içinden burunlarımızı ancak çıkarır, yürüyen bir yığın kupa gibi dolaşırdık. Savaşa başladığımızda, dedeme kafataslarını bu kadar dert etmesine gerek olmadığını söylemiştim ama dedem karşı çıktı.

"Düşmanının kafatasını öylece bırakıp gidemezsin; eski bir savaşçı geleneğine göre kafatasını güzelce parlattıktan sonra ondan bir bardak yaparsın," demişti. "Nezaket bunu gerektirir. Adamı öldürmeye vakit buluyorsan, kafatasına perdah vurmaya da vakit bulursun."

"Bunların hepsini yanımızda sürükleyemeyiz," diyerek itiraz ettim.

Dedem, "Doğru söylüyorsun," diye katıldı. "Onları taşımak zorundayız demedim. Kupaları yapıp yolda bırakacağız. Kim isterse alıp kullanabilir."

Dedem, gecelerini, hakladığımız bütün ölü adamların kafataslarından kadeh yapmakla geçiriyordu ve sabah olduğunda kadehleri tuhaf bir tür gübre gibi yol kenarında bırakıyor, sanki eski dünyadan iki savaşçı buralardan geçti mesajını veriyorduk.

Bir akşam, sonu ormana çıkan bir yolda geniş bir açıklığa rastladık ve açıklığın ortasında demir adamlara ait taştan bir kule yükseliyordu. Dedem bir dalın tepesine kondu ve gözlerimin içine baktı.

"Kapışıyor muyuz, evlat?"

"Tabii ki, dede!" dedim ve ikimiz de kahkahaları koyverdik. İki adamın, surların gerisinde onlarca zırhlı savaşçının dolaştığı

bir kaleye saldırması fikri düpedüz çılgınlıktı. Dedem üzerlerinden uçardı uçmasına ama benim ona yardım edebilmem için en azından bir merdiven lazımdı ve ben daha surların tepesine çıkamadan vücuduma girecek ok sayısı muhtemelen bir kuşun tüylerinden fazla olurdu. Demir adamlar kulelere gizlenmeyi başarıp ok yağmuruna başlarlarsa, dedem bir başına ne yapacaktı? Kuleye saldırmaya karar vererek delilik ediyorduk ama umurumuzda değildi.

"Nereden başlayalım, dede?" diye sordum.

İhtiyar, "Geceye kadar duralım," dedi. "Ayıların kokusunu aldım. Onları kulenin içinde tutuyorlar. İçerden ayıların yardımını alırsak, biz de dışarıdan saldırırız ve ben de yarın bütün günü bu akşam önümüze serilecek kafataslarını perdahlayarak geçiririm."

Ormana saklandık, güneş batana kadar bekledik; sonra gizlice kaleye girdim ve tıslayarak Çataldilde birkaç şey söyledim. Çataldil sözcükleri duvarların ötesinden duyulabilir ve karşı taraftaki kendisini belli etmek istemediğinde bile Çataldilde söylenenler cevapsız bırakılamaz; bu yüzden hemen o an, ayıların çıkaracağı türden zayıf ve biraz düzensiz bir tıslama sesi duyduğumda şaşırmadım.

Tıslamanın geldiği yere doğru emekledim ve duvara dayandım.

Ayılara Çataldilde, "Kaç kişisiniz orada?" diye sordum.

Gelen cevap, "On," oldu.

"Güzel!" dedim. "Kaleyi zaptedip bütün demir adamları öldürmeyi planlıyoruz. Bize yardım ederseniz, hapishanenizden kurtulur, ormana geri dönersiniz."

Duvarın karşı tarafından beni çok şaşırtan bir cevap geldi. "Hapishanede değiliz ki. Burayı seviyoruz. Demir adamların şefi karnımızı iyi doyuruyor."

"Aptallar!" diye öfkeyle tısladım. "Ormanda size yiyecek yok mu? Taştan bir kalenin kilerinde, demir parmakların arkasında oturmanın nesi eğlenceli! Güneşi görmek istemez misiniz?"

"Her gün yürüyüşe çıkıyoruz," diye cevap verdi ayılar. "Hepi-

mizde sağlam, deri bir tasma var. Ah, görsen nasıl güzel! Kordonu renkli, üzerinde gümüş çivileri var. Ormandaki hiçbir ayının böyle güzel tasması yok. Denizlerin ötesinde, yabancı memleketlerde yapıyorlar bunları. Hayır, kalemizden kaçmıyoruz."

Onur kırıcı bazı sözler tısladım ama ayılar hiç etkilenmiş gibi durmadılar hatta ne kadar şanslı olduklarını anlatmaktan apaçık bir keyif alıyorlardı.

"Burası harika!" diye devam ettiler. "Bütün kadınlar onları çok güzel gösteren şık elbiseler giyiyor; aklın başından gider. Herkesin yemek yiyip dans ettiği ziyafet odasına bazen bizi de götürürler, etrafı izlememize izin verip önümüze kemikler koyarlar. Sadece bu da değil, bize dans etmeyi de öğretiyorlar! Kambur bir adam var, kafasına uçlarından altın bir zilin sallandığı kırmızı, kocaman bir şapka giyiyor. Başka bir ülkeden gelmiş, şüphesiz önemli ve ünlü bir adam çünkü ziyafetlerde en çok o konuşuyor ve yerde taklalar atıyor. Herkes kahkahalarla gülüp onu alkışlıyor. Hem ziyafetlerde boru da çalıyor, hem de sadece ağzıyla değil. Hayır hayır! Boruyu poposuyla bile öttürebiliyor! Pantolonunu indirir, yere yatar, boruyu kıç deliğine doğru ittirir, sonra o kadar güzel çalar ki bütün şövalye ve hanımefendiler kahkahalara boğulup ellerini çırparlar. Bu adam aynı zamanda bizim öğretmenimiz; borusuna üflediğinde bizim nasıl dans edeceğimizi gösterir. Çok kibardır, iyi dans etmişsek kafamızı okşar, lezzetli yiyecekler verir. Biz de elimizden gelenin en iyisini yapıyoruz tabii; bugünlerde herkesin dansı sevdiğinin farkındayız. Büyük şövalyelerin hepsi dans eder, gerçi minik altın zilleri olan kambur adam kadar iyi değiller ama olsun. Ah, onun gibi olmayı çok istiyoruz! İyi dans etmeyi öğrenmek istiyoruz, belki o zaman bize de kırmızı şapkalardan ve tatlı tatlı çınlayan altın zillerden verirler. Tek bir büyük hayalimiz var. Kambur adamdan bize de ağız ve kıçla boru çalmayı öğretmesini istiyoruz ama bunun için fazla hantal ve deneyimsiz olmaktan korkuyoruz. Ormanda yıllarımızı geçirdik. Yine de belli olmaz!"

"O şövalye ve hanımefendilerin hepsini öldürmelisiniz, ilk olarak da kamburdan başlayacaksınız," diye emrettim.

"Hayır!" diye karşı çıktı ayılar. "Onları seviyoruz, çok beğeniyoruz, özellikle de biricik öğretmenimizi. Kimseyi öldürmek istemiyoruz; eskilerin âdeti bu. Artık sadece karanlık ormandakiler yapıyor. Bizlerse dans eden ayılarız."

"O şövalye ve hanımefendilerin hepsini öldürmelisiniz, ilk olarak da kamburdan başlayacaksınız," diye hiç acımadan tekrar ettim.

"Olmaz, bunu yapmayacağız!" diye cevap verdiler. "Artık kes şunu! Hem sen kimsin, bizden böyle korkunç şeyleri nasıl isteyebiliyorsun?"

"Ben Çataldil bilen bir adamım." Çok uzun ve güçlü bir tıslama sesi çıkardım. Duvarın arkası önce sessizleşti, sonra öfkeli hırlamalar duyuldu. Böyle de olmalıydı çünkü Çataldildeki sözler ayıların özgür iradesini ele geçirmiş ve öldürmek için duydukları vahşice arzuyu uyandırmıştı.

Duvarın ötesini görmesem de o an ayıların ne hâlde olduğunu biliyordum. Gözleri ateş saçıyor, ağızlarından köpükler çıkıyordu; demir parmaklıkları büküyor, tasmalarını ısırıyor ve kükreyerek kalenin içine dağılıyorlardı. Odaları yerle bir edip surlardaki muhafızları fırlatıyorlar ve yollarına çıkan herkesi deviriyorlardı. Demir adamlar durup dururken deliren hayvanları sakinleştirmek için muhakkak onların karşısına çıkıyor, durduramazlarsa öldürüyorlardı. Ayılarla savaşıyorlardı; ayılar bütün kaleyi zapt edip demir adamların büyük kısmını öldürdüğünde, bu kan gölünün ortasına biz de girecek ve kalan işi tamamlayacaktık.

Kalenin içinden dehşet verici çığlıklar geldiğini duyunca ayıların insanlara saldırdığını anladım. Kimbilir, belki de şu anda kendilerine dans etmeyi öğreten kırmızı şapkalı gaydacıyı yiyorlardı. Eğer öyleyse, gaydacı şimdi, Çataldil sözcükleriyle kendilerinden geçen ayı sürüsünün pençeleri arasında dans ediyordu.

Bir muhafızın surdan düşerek kafa üstü yere çakıldığını gördüm ve en azından birkaç ayının oraya çıktığını anladım. Muhafaza göz attım; mükemmel, boynu kırılmıştı ve sonra dedeme

tısladım. Dedem vaktin geldiğini fark etmiş, azametli bir baykuş gibi uçarak geliyordu bile.

"Tutun bana. Seni yukarı çekeceğim!" diye bağırınca dedemin baldırlarına yapıştım ve gökyüzüne doğru yükseldiğimi hissettim. Biraz sonra surların üzerindeydim, ağzını kocaman açmış büyük bir ayı üzerime koşuyordu.

Hemen gerekli sözcükleri tısladım, bunun üzerine hayvan Çataldil anlamayan ve kendisine emredemeyen başka bir kurban aramaya koyuldu. Bir demir adam buldu ve üzerine atladı ama demir adam kalbine bir mızrak geçirince hayvan merdivenlerden yuvarlanarak avluya düştü.

Onu, işe yaramaz mızrağı hâlâ elinde olan muzaffer demir adam izledi; dedem havadan saldırarak adamı yanağından ısırmıştı.

Aslında bize kalan fazla iş yoktu çünkü ayılar kimsenin gözünün yaşına bakmamışlardı, gerçi onların cansız bedenleri de şimdi yerlerde yatıyordu ama neredeyse kalede yaşayan herkesi öldürmüşlerdi. Son birkaçını da biz hallettik.

Geriye sadece ayıları sakinleştirmek kaldı. İki ayı vardı ve gözleri öyle dönmüştü ki birbirlerine saldırmak istiyorlardı. Tek bir Çataldil sözcüğü onları durdurdu ve kendi kanlı pençelerini görerek afallayan ayılar olan biteni anlamadan etraflarına baktılar.

"Pekâlâ, ayılar!" dedi dedem. "Başardık! Kale düştü ve içindeki bütün şövalyeler ile kadınları öldü. Ormana geri dönebilirsiniz."

Ayılar saf saf bize bakıyorlardı.

"Anlamadınız mı?" diye sordu dedem. "Ormana dönün! İyiydiniz; ortalığı ne hâle getirdiniz baksanıza. İsterseniz ölenlerin bedenleri sizin olsun. Ama kafalar benimdir. Dişleyin diye onları size veremem."

Kalenin avlusunda alçaktan uçtu ve hafif kambur yapılı, kafasında iki uçlu kırmızı şapka olan bir adamın bedenini ceset yığını arasından aldı. Dedem şapkayı kafadan çıkardı.

"Şuna bak, fevkalade bir kafa," dedi. "Ağaç kökü gibi yumrulu. Bu kafatasından şahane bir kupa olacak."

"Bu gaydacı!" dedi ayılardan bir. "Bize dans etmeyi öğretiyordu, hem de şeker verirdi. Ne yaptınız böyle?"

"Bu ufak adamın bedenindeki tek bir kemiği bile biz kırmadık," diye cevap verdi dedem. "Boğazında bir ayının diş izleri var. Belki de sen ısırmışsındır onu."

Dedem gaydacının kafasını bedeninden ayırdı ve torbasının içine tıktı.

"Kafa bana, bedeni size," dedi neşeyle. "Afiyet olsun!"

Ayılar yavaşça gaydacının ölü bedeni üzerine çıktılar. Onu burunlarıyla dürtüklediler. Ayılardan biri altın rengi zilleri olan kırmızı şapkayı dişleri arasına aldı ve cesedin göğsüne koydu. Ufak tefek adamın ellerini yaladılar. Başında ağladılar.

Dedem gökyüzünden seslendi. "Aptallar, çabucak yesenize! Bu zırtapoz yığınını ateşe vereceğiz şimdi! Evlat, aşağı in. Saçakların altına ateş koyacağım!"

Düşen kale çok geçmeden tutuştu ve aya doğru bir kıvılcım bulutu yükseldi. Alevlerin ışığıyla aydınlanan yol boyunca yürümeye başladım ve tepemde kanat çırpan dedemin şöyle söylediğini duydum: "Evlerini geniş bir açıklığın ortasına oturtarak iyi yapmışlar, hiç değilse ateşin ormana sıçrama tehlikesi yok."

O sırada ben de ayıları merak ediyordum; kaleden çıkmışlar mıydı yoksa ağızları ve kıçlarıyla boru çalabilen öğretmenlerini yalamak için orada mı kalmışlardı. Ama sonra, niye umurumda olsun, diye düşündüm. Altın zilli ve gaydalı kamburla birlikte yanarak ölmek istiyorlarsa, keyifleri bilirdi.

Bu yeni dünyaya kim merhamet gösterirdi ki?

"Dede, başka bir kale daha!" diye bağırdım ileriyi işaret ederek. "Şimdi sıra onda!"

"Aynen!" diye cevap verdi dedem. "Hazır az önceki şamatada ısınmışken, hiç durmayalım, şimdi saldıralım!"

"Burada hiç ayı var mı?" diye sordum.

"Kokularını alamıyorum," dedi dedem. "Aman salla onları, biz halledebiliriz."

"Evet, biz yaparız!" Kanın beynime hücum ettiğini hissettim. "Hadi gidelim, dede! Geçen seferki gibi beni yine surların üstüne çıkar!"

Dedeme tutundum ve uçtuk. Karanlıkta gözüme kapanık, bulanık bir şekil olarak görünen kale tam önümüzdeydi. Demir adamların mızrak ve kılıçlarının karşısında durmaya, hayatım için mücadele etmeye, gerekirse ölmeye bile hazırdım. Benim için hepsi birdi ama binaya tepeden bakınca birden bunun bir şövalye kalesi olmadığını fark ettim; karşımda bir manastır vardı.

"Dede, şanslıyız!" diye bağırdım. "Burada demir adam filan yok, sadece keşişler var! Zehirli mantar toplamaktan farksız olacak, dede; sadece bıçakla işlerini bitireceğiz!"

Keşişlerden biri manastırın avlusundan, yukarı, bana bakıyordu. Ellerini kaldırdı ve anlaşılmaz dilinde bağırarak bir şeyler söyledi. Manastırın çanları çalmaya başladı. Yarım saat geçmemişti ki yeniden sessizleştiler.

Otuz Altı

Kanla ıslanan pelerinlerimiz gece üşütecekti, bu yüzden onları çıkardık ve ateşte kuruttuk. Dedem kafataslarıyla meşguldü; elindeki kupayı bitirince omzunun üzerinden geriye fırlatıyor, yeni bir tanesine başlıyordu. Kafataslarından yapılan kadehler, orman zeminine çam kozalakları gibi yayılmışlardı.

Yatmaya gittim ve sabah güneşin ilk ışıklarıyla uyandığımda dedem hâlâ ayakta, kafataslarıyla uğraşıyordu.

"Dede, hiç uyumamışsın," dedim uykulu bir hâlde ve esneyerek yere çöktüm.

"Zamanım olmadı," dedi dedem. "Ne kadar zamandır adada oturdum; vaktimi şimdi de uyuyarak harcarsam, hiçbir şey yapamam. Evlat, yemeğini ye, üstünü giy. Son bardağı bitirmeme bir şey kalmadı; sonra yola çıkar, demir adamlara bir ders daha veririz."

"Tamam, dede," dedim. "Yola devam."

Biz durmadan ilerliyorduk ama ormanın yolları dönemeçli olduğu için geldiğimiz yolları bir yerden sonra geri dönmeye başlıyorduk hatta belli bir istikamette gitmeye bile çalışmadan ayaklarımızın ritmine uyuyor, demir adamlarla ya da keşişlerle

karşılaşma şansının olduğu yerlerde dolanıyorduk. İşte yine böyle bir akşamda çevre gözüme bir şekilde tanıdık geldi ve biraz daha yürüyünce kurtların köylülerin koyunlarını öldürdüğü yerde, Magdaleena'yı ilk kez gördüğüm ve ona âşık olduğum yerde olduğumu anladım.

"Dede, eve geri geldik," dedim. "Bizim eski kulübe çok uzakta değil."

"Uğramak ister misin?" diye sordu dedem.

İstemiyordum.

Ne anlamı olacaktı sanki. Annem orada değildi. Ama Salme ile Mõmmi'nin hâlâ kendi mağaralarında olabileceği aklıma geldi. Kız kardeşimi çok uzun zamandır görmüyordum. Dedemle birlikte burada ayrıldığımız gün, onunla vedalaşmaya ne vaktim ne takatim vardı. Doğrusu, tek bir gecede sevdiğim herkesin üzerine korkunç bir çığ düşmüşken Salme aklıma bile gelmemiş, onun hâlâ hayatta olduğunu resmen unutmuştum. "Dede gidip kız kardeşimi görsek nasıl olur?" diye teklif ettim. "Diğer torununu tanırsın."

"Ayıyla evli olan mı?" diye sordu dedem. "Eh, gidelim; akrabalarına yakın olmalısın. Sonuçta aynı kandansınız."

Ormana giden yola döndük. Dedem için ormanda uçmak hiç kolay değildi; kanatları fazla geniş kaldığı için dallara takılıp duruyordu. Bu yüzden yükseldi ve bir kartal gibi ağaçların tepesinden uçtu.

"Vardığımızda seslen ki aşağı ineyim!" diye yukarıdan bağırdı.

"Merak etme," diye bağırdım ben de. "Yolumuz uzun değil, tabii Salme hâlâ aynı mağarasında yaşıyorsa. Umarım taşınmamıştır."

Dedem cevap vermedi; kuvvetli kanat vuruşlarıyla bir alçalıp bir yükselerek ormanın üzerinde daire çiziyordu.

"Evlat!" diye bağırdı. "Ormanda demir adamlar var! Onları görebiliyorum! Ne dersin? Biraz pataklayalım mı? Senin de hediye olarak götürebileceğin birkaç güzel kafatasın olur, ayıya da iki bacak ayırırız."

"Bence bir sakıncası yok, dede!" dedim bağırarak. "Ne taraftan?"

"Hemen şuradan!" diye bağırdıktan bir saniye sonra tüylerimi ürperten bir sesle ulumaya başladı çünkü "hemen şuradan" bir ok yayından fırlayıp gelmiş ve dedemin omzuna girmişti. Dedem inledi ve okun kuyruğunu dişleri arasına alıp omzundan çıkarmaya çalıştı ama sadece ortadan ikiye ayırabildi, sonra aşağı doğru yalpalamaya başladı ve kanatları dallara takıla takıla düşerek sonunda kendini kanatların oluşturduğu bir yığın kemiğin içinde uzanır buldu.

"Dede, yaşıyor musun?" diye bağırdım ve yanına koştum ama aynı anda atlılar yanlarındaki okçularla birlikte ağaçların arasından çıktı. Ormana avlanmaya gelmişlerdi ve elleri boş dönmeyeceklerdi, gerçi tek bir geyik ya da keçi bile yakalayamamışlardı ama dedemi vurmuşlardı. Gerçekten esaslı bir vuruştu ve demir adamların silahlarının çok iyi olduğunu inkâr edemezdim. Gerçi o sırada oklarına gıpta edecek zaman değildi; yerde çaresizce yatan dedemi ve kendimi, çoktan saldırıya geçmiş demir adamlara karşı korumam lazımdı. Tıslamamla birlikte atlar birden sıçradılar ve demir adamlar eyerlerinden yere yuvarlandı. Üzerlerine koştum ve birkaç saniye geçmeden bıçağım kandan görünmez olmuştu. Ama çok kalabalıklardı ve dedem bana yardım edecek hâlde değildi. En azından yarısını öldürdüm ama hepsi etrafımı sarmıştı ve birden kafama korkunç derecede ağır ve keskin bir şeyin düştüğünü hissettim; kafatasımdan bir çatırtı geldi ve artık bir tarafı çukurlaştığı için ondan iyi bir bardak çıkmayacağını düşündüğüm sırada kendimden geçtim. Yere kapaklandım ve sonrasını hatırlamıyorum.

Kafam feci acıyordu. Tek algılayabildiğim buydu. Acıdan kurtulmak için yine bayılmak isterdim ama buna izin vermediler. Biri suratıma soğuk su boca etti. Zar zor gözlerimi aralayınca, tam karşımda bir demir adamın meymenetsiz suratını gördüm. Bir şeyler söyledi ve kahkaha atarak güldü.

Ayıldığımı gördü ve başka bir adamla birlikte ensemden tuta-

rak beni ayağa kalkmaya zorladı. Kıyafetlerimin kafamdaki yaradan olduğu gibi kana bulandığını gördüm. Ayakta duramayacak kadar güçsüzdüm; zaten buna gerek de yoktu. Demir adamlar beni bir ağaca bağladılar ve kalın ipler yere kapaklanmamı engelledi.

Ancak yeni yeni etrafıma bakıyordum. Sahildeydik; beni dedemin adasına götüren ve Hiie'yle birlikte olduğum o deniz yolculuğunun başladığı yerde sayılırdık. O gün kıyı kudurmuş kurtlardan geçilmiyordu ve hain Tambet bir görünüp bir kaybolduğu dalgaların içinden bize lanetler yağdırıyordu. Şimdi onların yerini demir adamlar almıştı. Sayıları çok fazlaydı, hepsi bana bakıp kendi aralarında konuşuyorlar, bekledikleri bir şey varmış gibi davranıyorlardı.

Boğuk bir ses, "Evlat, ne durumdasın?" diye sordu. İplerden zar zor kafamı çevirince dedemi gördüm. O da bir ağaca bağlanmıştı ve bacaklarını kaybettiğinden beri ilk kez dik duruyordu. Kıyafetleri kanlıydı. Okun kırık ucu hâlâ omzundan sallanıyordu ve gözlerinden biri yerinden oyulmuştu.

"Birazdan işimizi bitirirler," dedi dedem. "Rezil böcekler! Düştüğümde yere çok kötü çarpmışım ve kendime geldiğimde bu kokuşmuş herifler beni çoktan bağlamıştı. Yine de birkaçını ısırmayı başardım ve hemen oracıkta öldüler. Sonra bir gözümü çıkardılar, zehir dişlerimi sökmek için ağzıma sağlam bir darbe indirdiler ama dişlerimin kökleri sağlamdır. Dişlerimi çekmesi için şişkonun tekini çağırdılar ama kocaman bir penseyle gelen adamın elini ısırdım ve yanıma bir daha yaklaşamadılar. Zehir dişlerimle yaşadım, onlarla da öleceğim. Evlat, ikimiz iyi eğlendik. Bu ciğersizlerin hakkından geldik. Şu aptal okun omzuma saplanması hiç hesapta yoktu; kimbilir canlarını daha nasıl acıtırdık."

"Üzülme, dede." Onu teselli etmeye çalıştım. "Her şey nasılsa bir gün bitecekti."

"Kız kardeşini de göremedim," diye devam etti. "İşte bu cidden kötü oldu. Kala kala bir avuç kişi kaldık ama yine de bir arada olamıyoruz."

Bir süre konuşmadı, gözlerini demir adamlara dikti ve yüksek bir sesle tısladı. Uzaktaki ağaçlara bağlı birkaç at kişnemeye ve iplerini zorlamaya başladı.

"Çataldil sözcükler de fayda etmiyor artık," dedi dedem. "Atlar şaha kalksa da bu şerefsizler artık eyerlere oturmaz."

Trampetler çalmaya başladı. İki adam bize doğru geldi. Ellerinde deri bir kayış vardı ve dedemin ağzını herhalde dehşet saçan dişlerini kullanamasın diye sıkı sıkı bağladılar. Dedem acıyla inledi. Adamlar ipleri söktüler ve dedem bacakları olmadığı için karnının üzerine düştü. Demir adamlar kahkahalarla gülüp büyük bir zevkle dedeme laf attılar.

"Dayan, dede!" dedim. "Seninle ne kadar gurur duyduğumu biliyorsun. Senin gibi daha fazla adamımız olsaydı, Kuzeyli Ejderha şimdi gökyüzünde uçuyor olurdu ve bu sırıtkan aptalları sinek yiyen bir serçe gibi mideye indirirdi."

Dedem bana bakıp tek gözünü kırptı. Sonra sürüklenerek götürüldü.

Küçük bir tümseğin üzerinde tahtalardan çatılmış bir çeşit döşeme vardı. Dedem buraya taşındı. Kıyafetlerini soydular, ite kaka karnının üstüne yatırdılar. Sonra ellerini tahta döşemenin köşelerine zincirlediler ve adamlardan biri belden aşağısını oynatmaması için onun güdük bacakları üzerine oturdu.

O sırada başka bir adam eline büyük bir bıçak aldı ve dedemin sırtını boynundan kalçasına kadar kesti.

Dedem acıyla iç çekip kıvrandı.

Bıçaklı adam elini kesiğin içinde bir şey arar gibi gezdirdi. Dedemin göz bebekleri kayboldu ama bilinci hâlâ yerindeydi. Kan, tahtaların arasından akarak kuma damladı.

Arkasındaki adam dedemin kaburgalarını bulmuştu. Eline ufak bir balta aldı ve onları parçalamaya başladı.

Sonra eliyle iyice kavrayıp dışarı çekti ve kaburgalar dedemin sırtından kuş kanatları gibi yükseldi. Sahildeki demir adamlar, coşku içinde kişneyerek güldüler ve kollarını uçar gibi iki yanda sallarken bağırış çağırış bir şeyler söylediler.

Dedem hâlâ sağdı ve kafasını tahta döşemeye vuruyordu. Ağzını kapatan kayış birden koptu. Dedem kükredi, işkencecisinin boş bulunup önüne uzattığı bacağına dişlerini geçirdi.

Adam, acayip tiz bir sesle çığlık atıp dedemin yanına yığıldı. Diğerleri yardımına koştu ama ısırılmış adam birkaç kez şiddetle kasıldıktan sonra sessizliğe gömüldü. Ölmüştü.

Bu sırada dedem aklı başından gitmiş hâlde dişleriyle etrafa saldırıyor, kan kusuyordu.

Demir adamlardan biri öfkeyle yerinden fırladı, bir kılıç kaptı ve dedemin kafasını kesti. Kafa tahta zeminden yuvarlanarak aşağı düştü, kanla ıslanmış yapış yapış yerlerde hemen kuma bulandı ve bu hâliyle büyük, kumlu bir taşa benzedi.

Dedemin gövdesi, bir kan gölünün ortasında biçimsiz bir şekilde yatıyordu. Bacakların olması gereken yer boşluktu ve yarık sırtından kemik kanatlar yükseliyordu. Bunlar insan kemikleriydi yani uçmak için çok iyiydiler; tek eksikleri bir rüzgâr tulumuydu.

Ama rüzgâr tulumunu bulacak bir yer de yoktu artık.

Sıra bana gelmişti. İplerimi çözmeye geldiler. Hâlâ çok güçsüz olduğum için yalpalamaya başladım ama adamlar ağaçtan düşmeme izin vermeden beni hızla işkence askısına çektiler. İçlerinden birinin ayağı kan içindeki zeminde kayınca, yaralı başım onun omzuna çarptı. Kendimi tutamadım ve acıyla bağırdım.

Adamlar gülüşüp kendi dillerinde bir şeyler söylediler; onları anlamıyordum ama ne dediklerini az çok tahmin etmiştim: "Bu neydi ki; sadece bir şaka. Gerçek acı şimdi geliyor!"

Sırtımı yarıp kaburgalarımı yerlerinden sökmeleri hiç şüphesiz korkunç olacaktı. Ama yapacak bir şey yoktu; Çataldil bile beni kurtarmayacaktı.

Beni de aynı dedeme yaptıkları gibi bağladılar, içlerinden biri eline bir bıçak aldı. Gözlerimi sıkı sıkı kapatıp dudaklarımı ısırdım ve boynun arkasından başlayacak keskin acıyı ve sonra olacakları bekledim.

Ama bıçak darbesi gelmedi. Bana kimse dokunmadı ve demir

adamlardan tuhaf sesler gelince meraklanıp yeniden gözlerimi açtım.

Hepsi az önceki gibi sahilin geniş bir kolunda, sahnelenen kanlı oyunu en iyi izleyebilecekleri yerde dikiliyordu. Kahkaha atmayı, boyunlarını cinayet askısına uzatmayı bırakmışlardı. Kafaları denize doğru çevrilmişti ve boyunları inanması zor bir şekilde ağırlaşmıştı. Duruşlarında tereddütlü bir hâl vardı, sanki kafaları omuzlarından kopup gitmekle tehdit ediyor, onlar da buna engel olmak ve dengede kalmak için denize doğru bir adım atmaya zorlanıyorlardı. Ve bir kez daha. Ama bir işe yaramıyordu. Boyunları dikleşmiyor, kafaları onları zorla denize çekiyordu hatta demir adamlar kafalarını elleriyle başka yöne döndürmeye bile çalıştılar ama sonuç değişmedi ve kafalarının seçtiği yolda ilerlemekten kurtulamadılar.

Onlara arkalarından bakıyordum. Görevleri bana işkence etmek olan adamlar bile cinayet tahtasında duramadılar ve zorba kafalarının çekiştirmesine karşı koyamayıp diğer demir adamlar gibi adım adım denize doğru sendelemeye başladılar. Suratlarında müthiş bir telaş ve korku okunuyordu; inatçı kafalarına ne halt olduğunu ve kendilerini nereye çektiğini anlayamıyorlardı. Korkunç çığlıklar attılar, kendi boğazlarına sarıldılar ama o anda kafalarına hükmeden esrarengiz bir güç onlardan daha kuvvetliydi.

Hâlâ bağlıydım ve bütün gücümle çabalamama rağmen ellerimi, ayaklarımı zincirlerden kurtaramıyordum. Kaçmak için mükemmel bir fırsat doğmuştu. Bu mucizenin daha ne kadar süreceğini bilemezdim ve mücadeleyi sonuna kadar bırakmayacaktım.

Ama zincirler çok kalındı, dolayısıyla orada öylece yatıp bu garip olayın demir adamları benden olabildiğince uzağa götürmesini umut etmekten başka yapabileceğim bir şey yoktu.

Kafaları onları durmadan denize doğru götürüyordu hatta ilk demir adamlar daha şimdiden dizlerine kadar suyun içindeydiler ve ilerlemeyi sürdürüyorlardı. Artık can korkusuyla bağırı-

yorlardı. Kafaları onları daha derinlere çekiyor, adamlar bağlı koyun gibi yalpalıyorlardı. Direnmek için her şeyi yaptılarsa da karşı koyacak güçleri yoktu ve yürümeye devam ettiler. Kısa boylu bir demir adam gide gide suyun boğazına kadar çıktığı bir yere gelmişti: Delirmiş gibi çığlıklar attı ama duramadı ve bir saniye sonra ağzına sular doldu. Dalgaların içinde gözden kayboldu.

Artık demir adamların hepsi kendilerini nasıl bir sonun beklediğini anlamıştı, hepsi haykırıyor, tiz çığlıklar atıyorlardı; bir tanesi belinden bir bıçak çekti ve kendi katil kafasından kurtulmak için boğazını kesti. Böylece boğulmaktan kurtulmuş ama ölümden kaçamamıştı ve bedeni denize karışarak suyu kırmızıya boyadı.

Diğer demir adamlar bu kadar iradeli değillerdi. İnlediler, bağırdılar, kollarını gökyüzüne doğru salladılar ve görünüşe göre bulutların üzerinde bir yerde uzanarak hayretle bu acayip sahneyi izlediğini hayal ettikleri tanrılarından yardım dilediler. Tek tek denizde kayboldular ve dalgalar son demir adamın kafasını da alınca sahil beklenmedik bir sessizliğe gömüldü.

Derin bir nefes aldım. Hayattaydım. Kurtulmuştum ama bunun nasıl olduğunu anlamıyordum. Hangi güç bu adamları boğmak istemiş ve suyun içine çekmişti? Bir fikrim yoktu ve o anki en büyük sorunum bu değildi. Zincirlerimden kurtulmak ve demir adamların beni yüzüstü ittikleri bu kan havuzundan çıkmak zorundaydım. Bir yılan gibi kıvrıldım ama zincirler inatçıydı.

"Dur, yardımına geliyoruz!" Sesi duyunca kafamı çevirdim ve kar beyazı iki şeklin zar zor yürüdüğünü gördüm. Pirre ile Rääk! Başta onları neredeyse tanımayacaktım; çok yaşlanmışlardı. Uzun, beyaz kürkleri denizden gelen rüzgârda uçuşuyor, primatları kocaman tüylü tavuklara çeviriyordu. Ağır ağır yürüyor, sık sık sendeleyip dengelerini kaybediyorlardı ama sonunda yanıma kadar geldiler ve uzun sarı pençeleriyle düğümleri çözdüler.

Kendimi dikleştirip oturdum ama yaralı başım yeniden acımaya ve zincirlerden kurtulan ayaklarım zonklamaya başlayınca acıyla inledim. Yine de bu, sırtımın hâlâ tek parça ve kaburgala-

rımın yerli yerinde duruyor olmasının verdiği mutlulukla karşılaştırıldığında hiçbir şeydi. Primatları kucakladım ve üzerine bastıra bastıra, "İkinize de teşekkür ederim," dedim. "Nasıl haberiniz oldu da tam zamanında geldiniz?"

"Ağacımızdan her şey görülebilir," dedi Pirre. "Ama ne zamandır yürümemiştik, hâliyle gelmemiz çok uzun sürdü. Biraz daha hızlı davranabilseydik, dedeni kurtarmaya da vakit olurdu."

"Evet, onun ölmesi bizim suçumuz," dedi Rääk. "Çok yaşlıyız, korkunç yavaş yürüyoruz."

"O demir adamlara ne oldu?" diye sordum. "Onları boğulmaları için denize sürükleyen neydi?"

Primatlar gururlanarak, "Bitler," diye cevap verdiler. "İkimizin de hayatı boyunca araştırdığı ve eğittiği sevgili bitlerimiz. Onları demir adamların saçlarına gönderdik ve denize çekmeleri emrini verdik. Bitler denize doğru hareket etmeye başlayınca adamları da kendileriyle birlikte çektiler. Saçındaki bin tane bit bir yere gitmek istiyorsa, olduğun yerde kalamazsın çocuğum; onlara insanların ve senin bile hatırlamadığın Çataldildeki doğru sözcüklerle emretmen lazım. Kadim primatların böceklere bile söz geçiren özel Çataldil sözcükleriyle. Demir adamları denize çekip seni kurtaran bu sözcüklerdi ama ne yazık ki zavallı bitler de onlarla gitti; kendilerini senin için feda ettiler, Leemet."

"Onlara çok minnettarım," dedim. "Ama bütün bitler denizde öldüyse şimdi kimin üzerinde çalışacaksınız, kimi eğiteceksiniz?"

"Şey, yenileri doğacaktır," diye fikir yürüttü Pirre. "Ama bu saatten sonra onları eğitmemiz pek mümkün değil. Gerçekten çok yaşlandık. Hem, bunun bir anlamı da yok çünkü bizden sonra kimse bitlerle konuşamayacak. Bugün bir sürü adamı denize çeken o bitler Çataldilin etkileyebileceği son nesildi; gelecekteki bitler kendi kafalarına göre yaşayacaklar ve hiç kimseye itaat etmeyecekler."

"Demek öyle," dedim. "Her şeyin bir sonu var. Bugün zehir dişleri olan son insan, uçabilen son insan öldü. Gelecekteki in-

sanlar böyle şeylerin ancak peri masallarında olabildiğini düşünecekler."

Denizin kıyısında büyük bir ateş hazırladım ve dedemin cesedini yaktım. Sonra, yakında görüşeceğimize söz vererek primatlarla vedalaştım ve hem kız kardeşimi aramak hem de hayatımın bundan sonrasında ne yapacağımı düşünmek için ormana yöneldim.

Otuz Yedi

Pirre ile Rääk'in dediğine bakılırsa Salme hâlâ eski mağarasında yaşıyordu, dolayısıyla o tarafa yöneldim. Gerçi bazı ağaçlar büyümüş, bazıları da sonbahardaki fırtınalardan kırılmıştı ama kız kardeşimin evini bulmam zor olmadı. Mağaranın kapısının önünde asılı olan geyik derisini kenara çekip içeri girdim.

Yüksek bir sesle, "Merhaba!" dedim. "Kardeşim, beni çıkarabildin mi?"

"Leemet, sensin!"

Salme büyük bir şaşkınlıkla ayağa kalktı. Mağaranın içi loştu ama kız kardeşimin geçen sürede epey yaşlandığı hemen fark ediliyordu. Saçları darmadağınıktı ve bu hâliyle eriyen karın altında sararıp solan, birbirine dolanmış bitki saplarına benziyordu. Deri giysisi birkaç yerden yırtılmıştı, suratı gibi kir içindeydi. Kız kardeşime ağzım açık bakakalmış olmalıydım. Bundan mı bilmem ama hâlinden biraz utanmış göründü ve saç tutamlarını suratından çekti.

Hâlâ şaşkın, "Seni beklemiyordum," diye geveledi. "O kadar uzun zaman... Nerelerdeydin? Ben gerçekten hiçbir şey... Artık kimse ziyaretimize gelmiyor. Mõmmi, bak kim var burada!"

Mömmi bana baktı, ben de ona ve karşımda o âna kadar tanıdığım en şişman ayıyı gördüm. Mağaranın yarısını kaplıyordu. Ağzıyla burnu kat kat etlerin içine gömülünce suratı yassılaşıp yusyuvarlak olmuştu ve bu hâliyle ayıdan çok bir puhu kuşuna benziyordu. Her tarafından yağlar fışkırıyordu. Eski kürkü neredeyse kapılara sığmayan bedenini örtemez olmuştu ve derisinin birkaç yerinde leke veya büyük yara kabukları gibi duran kılsız, geniş boşluklar vardı. Mömmi'nin ayakları bile görünmüyordu; çığırından çıkmış koca bir göbek ayaklarının üzerini kahverengi, yumuşak yosunlar gibi örtmüştü.

Tombul yanaklarının üzerinden zar zor görünen minicik gözlerini bana dikip, "Merhaba, Leemet," diye mırıldandı karşımdaki yağ tulumu. "Uzun zamandır görüşmüyorduk. Bize uğramana çok sevindik! Salme, kardeşine yiyecek bir şeyler getirsene."

"Hayır, teşekkürler!" dedim çabucak. Bu kadar şişko bir ayının yanında boğazımdan tek bir lokma bile geçmezdi. Bir de olduğu gibi mağaranın içine sinen ve midemi bulandıran güçlü bir koku alıyordum. Mömmi'nin aşırı şişman vücudu yüzünden işini görmek için dışarı çıkamadığını ve olduğu yere sıçtığını düşündüm. Ayının ayaklarını yüzülmüş deri gibi örten o kıllı ve kat kat göbeğin içinde neler olabileceğini hayal edince kusacak gibi oldum. Bu yetmezmiş gibi, etrafa çiğnenmiş kemikler ve çürümüş et parçaları dağılmıştı; Salme her nedense bunları atmakla uğraşmadığı için içerideki koku iyice ağırlaşıyordu. Her tarafta büyük, siyah sinekler dolaşıyor, bu muazzam ziyafetten duydukları keyfi göstermek ister gibi ön ayaklarını birbirine sürtüyorlardı. Annem kendi evinde böyle bir dağınıklığı ve pisliği asla hoş görmezdi. İğrenç olmasına iğrençti ama bir de yüz kızartıcıydı. Bu kiri pası gören komşular ne derdi!

Öte yandan, Salme ile Mömmi'nin hayatında komşu diye bir şeyin olmadığının farkındaydım. Ormanda tek başlarına yaşıyorlardı. Evlerinin kapısından kimse girmiyor; onların da kimseyle işleri olmuyordu. Ormanda insan olarak bir onlar vardı, Mömmi de zaten bir ayıydı. Hâliyle, evlerinin bu kadar bakımsız

oluşuna, insanın yaşayacağı bir yerden çok hayvan yuvasına benzemesine şaşmamak gerekirdi.

"Gerçekten yemek istemiyor musun?" diye sordu Salme. "Geyik etimiz var. Gerçi annemin etleri gibi iyice pişirmiyoruz. Tahmin edersin ki Mömmi biraz daha az pişmiş seviyor; eh, ben de eti artık öyle uzun uzun kızartmıyorum. Böyle daha lezzetli. Biraz tadına baksan?"

Ocağın arkasından kocaman bir parça soğuk geyik eti getirdi ve bana kalırsa et neredeyse çiğdi. Yeryüzündeki hiçbir güç beni bu şeyin tadına bakmaya zorlayamazdı.

"Hayır, Salme. Daha şimdi yedim," diye yalan söyledim. "Biraz sohbet edelim. Görüyorum ki Mömmi epey şişmiş."

"Evet, artık dışarı çıkamıyor çünkü. Bilsen başına nasıl bir felaket geldi. Demir adamlar onu öldürmek istedi! Peşine düşmüşler, içlerinden birinin attığı mızrak kalçasına girmiş. Mömmi sık bir çalılığın içine girip kaçmayı başarmış, sonra da topallayarak yanıma geldi ama yarası korkunçtu. Onu iyileştirmek için elimden gelen her şeyi yaptım ama bacağından irin akmaya başladı ve Mömmi bir süre sonra hareket edemez oldu. Hâlâ yürüyemiyor. Yerinden kalkamıyor. Onun için çok üzülüyorum ama yardım da edemiyorum; hâlbuki bütün iyileştirici bitkileri ve bildiğim tedavileri denedim. Onu iyi besliyorum, istediği her şey olsun diye uğraşıyorum. Evet, biraz şişmanladı ama ne çıkar. En azından karnı tok. Öyle değil mi, hayatım?"

Mömmi ona katılarak, "Evet, karnım tok," dedi ve bu sırada kendini oyalamak için Salme'nin masaya koyduğu geyik etinden yiyordu. "Sen iyi bir kadınsın, kıymetlimsin."

"İşte, hayatımız böyle birlikte geçiyor," dedi Salme. "Tabii, elinde olsa Mömmi arada bir ormanda dolaşmaya çıkardı ama yine de çok mutluyuz. Sıkılmıyoruz. Günde birkaç kez yemek yiyoruz, karnımız doyunca birbirimize sarılıp uyuyoruz. Demir adamlar genelde ormanın bu kısımlarına kadar gelmez, umarım mağaramızı hiç bulamazlar. Hepsi de o kadar korkunç ki! Bir ayıyı avlamaya kalkıyorlar, düşünebiliyor musun? Hâlbuki ne

kadar mülayim bir hayvandır. Ah, Mõmmi, etini bitirmişsin, demek? Biraz daha vereyim mi?"

Mõmmi zar zor duyulur bir sesle, "Evet, evet, biraz daha," dedi ve çiğnenmiş kemikleri pervasızca yere fırlattı. Bir sinek bulutu, başına üşüşecekleri yağlı bir kemik bulmanın mutluluğuyla, heyecanlanıp o tarafa uçtu.

Kötü hissediyordum ve üzerime asıl şimdi çok derin bir keder çökmüştü. Böylesi ne dedemin kaburgaları yerlerinden söküldüğünde ne de ondan kalanları ateşte yaktığımda olmuştu. Dedem istediğini almıştı: Onuruyla savaşmış, bir sürü demir adam öldürmüş ve kendi de bu sırada öldürülmüştü. Öleceğini önceden de biliyordu. Başına bir iş gelmeseydi geçkin yaşına yenik düşecekti; hatta günün birinde dişleri bile keskinliğini kaybedecekti. Bir okçunun o anda dedeme okunu saplaması tesadüftü ama bunda utanılacak bir şey yoktu. Bir savaşçı düşmanlarına savaş açmıştı, hakkını vererek mücadele ediyordu ve bunun karşılığını ödemeliydi. Suçlanacak biri yoktu; dedemin hayatı tam da onun isteyeceği şekilde sonlanmıştı ve biz rezil günlerden geçerken onun payına güzel, mutlu bir kader düşmüştü.

Kız kardeşimin başına gelenler bundan çok farklıydı. Korkunçtu; yüz kızartıcıydı. Annemin bile bazen küçük bir parça tavşan etini veya başka bir yiyeceği evin bir köşesinde unuttuğu olurdu ve tazeyken ağzımızı sulandıran bu yiyecekler unutulup gittiğinde çürür, üzerleri küf tutardı. Şimdi kız kardeşim, bir köşede unutulmuş tavşan eti gibiydi ve benim için bunu kabullenmek en az onun hâli kadar üzüntü vericiydi. Orman bomboştu. Geriye bir tek o bırakılmıştı; zamanında fark edilmeyince ekşiyen ve artık kimsenin yiyemeyeceği bir parça et gibi. Salme çürümüştü! Zamanı geçmişti; artık insan bile değildi. Öte yandan ayı da değildi ama o yönde ilerliyordu. Çiğ et yemekten mutluydu, saçları da kabarık tüyleri olan bir hayvan kürkünü andırıyordu. Ona hiçbir şekilde yardım edemezdim çünkü ben de onun tıpatıp aynısı, son bir gayretle tazeliğini korumaya çalışan ve kendisinin hâlâ işe yaradığını hayal eden ekşimiş bir parça et gibiydim.

Ne işe yarardım ki? Kız kardeşim durumu olduğu gibi görmüştü, dolayısıyla artık sadece yemek yiyip ayısının kucağında uyuyabilirdi. Bu kadar. Benim bir ayım bile yoktu ve yapayalnız uyumak zorundaydım.

Dehşet içinde şunu düşündüm: Ormandaki geleceğim bu. Primatlar daha fazla gecikselerdi, kanlı sırtımdan göz alıcı kanatlar yükselerek ben de dedemle birlikte tüm sevdiklerimin, bütün atalarımın, tüm halkımın olduğu yere uçsaydım, daha iyi olmayacak mıydı? "Niye yemiyorsun?" diye yeniden sordu Salme. Yarı çiğ geyik etini iştahla çiğnerken ağzının kenarından kanlı bir parça sarkıyordu. "İyi pişmediği için mi çekiniyorsun? İstersen bir parçasını senin için iyice kızartayım!"

"Hayır, Salme, hiç zahmet etme," diye cevap verdim. "Gerçekten aç değilim."

Kız kardeşimde fazla kalmadım. Kokuya alıştım ama konuşacak hiçbir şeyimiz yoktu. Onu son gördüğümden bu yana bir sürü şey olmuştu ama anlatmaya ne hâlim ne de isteğim vardı.

Bu yüzden dedem hakkında tek kelime etmedim; köydeki hayatımdan veya sonrasında giriştiğim mücadelelerden bahsetmedim. Salme bunları anlayamaz gibi geliyordu bana. Benim için kıymetli veya can yakıcı olan ne varsa, onun için bilinmedik ve uzak bir dünyadan gelen, anlaşılmaz haberler olacaktı - sıcak yuvasının tanıdık pis kokusunda bulduğu rahatı bozmaktan başka bir işe yaramayacak yabancı, acayip bir koku. Anlamaları için her ayrıntıyı açıklamam lazımmış gibi geliyordu ve bu bile işe yaramazdı.

Bu yüzden, birbirimizi görmediğimiz zamanda öylece etrafta gezindiğimi söylemekle yetindim. Salme için bu kadarı yeterliydi. Daha fazlasını sormadı, Mõmmi de cevabımdan ikna olduğunu göstermek için tombul kafasını yukarı aşağı salladı. Sonra Salme lafı annemize getirdi; onun neden öldüğü kendisi için bir muammaydı. Annemizin de yaşadığı yılan ininde bir şekilde

yangın çıktığını sanıyordu; ben de durumun bu kadar basit olmadığını söyleme çabasına girmedim. Bir süre sızlanıp söylenmesini bekledim ve bu esnada Mömmi'nin âdeta kendi iskeletini kusuyormuş gibi ağzından dışarı çıkan, yarısı çiğnenmiş bir kemikle uyuyakaldığını gördüm.

Salme anlatacaklarını bitirdiğinde uzun uzun iç geçirdi ve ardından esnedi. Dev gibi şişmiş ayısının kollarında hemen o an uyumak istediğini anladım ve artık kalkmak gerektiğini söyledim.

"Nerede yaşayacaksın?" diye sordu Salme. "Annemin eski evinde mi?"

"Bakacağız," dedim. "Henüz düşünmedim. Belki orada, belki de kendime yapacağım yeni bir evde."

"Bu sırada bizimle kalabilirsin. Boş yerimiz var."

"Hayır, kendime ait bir yer daha iyi olur," diye açıkladım. Salme uykulu gözlerle kafasını yukarı aşağı salladı.

"Yine gel o hâlde; her zaman burada bizimle yemek yiyebilirsin. Ne yazık ki biz seni ziyaret edemeyeceğiz çünkü zavallı Mömmi bir adım bile atamıyor."

Dağ gibi ayısına acıyarak baktı ve fısıldayarak devam etti: "Beni aldatmak için artık ormana gidememesi bir bakıma iyi elbette. Köy kızlarını dikizleme olayını biliyorsun. O artık sadece benim ayım ve nerededir, ne yapıyordur diye düşünüp kendimi bunaltmama gerek kalmadı. Ne güzel her zaman gözümün önünde."

"Evet, haklısın," dedim ve kapıya yöneldim. Temiz hava yüzüme doğru esti ve kendimi soğuk suyla ıslanmış gibi hissettim. Mağaradaki ağır kokudan sonra resmen ilaç gibi gelmişti ve havayı iyice içime çekmek istedim. Nefes almanın keyfini hissederek bir süre öylece yürüdüm. Sonra oturdum ve karnım iyice acıktığı için biraz yaban mersini yedim, bir taraftan da ne yapacağımı düşünmeye başladım.

Dedem olmadan mücadeleye devam etmek istemiyordum. Muhtemelen sağa sola saldırmaktan yılmıştım. Uzun zamandır

içimde kaynayan patlamaya hazır öfke ve intikam arzusu gitmiş, yerine tam bir umursamazlık hâli gelmişti. Gerçekten bu işi kendime dert edinemeyecektim artık. Burada bir engerek gibi çalıların içine kıvrılıp güneşin keyfini çıkarmaktan daha fazla istediğim bir şey yoktu. Yaban mersinleri elimin altındaydı ve fazla fazla vardı. Başka neye ihtiyacım olacaktı? Kendimi keyifli bir miskinlik içinde buldum ve ancak güneş ağaçların ardında kaybolduğunda içim ürpererek toparlandım.

Ayağa kalktım, gerindim ve ısınmak için kollarımı oynattım. Sonbahar ormanda açıkta yatabileceğim kadar sıcak geçmezdi, bu yüzden kendime kalacak bir yer aramak zorundaydım. Kız kardeşime gitmek istemiyordum ve gece gece yeni bir kulübe yapmaya girişmek aptallık olurdu, hâliyle elimde kalan tek yer eski evimdi. Oraya gitmek uzun bir süre içimden gelmemişti ama şimdi durduk yere eksikliğini hissediyordum. Gidip biraz uyumama ne engel vardı? Alt tarafı bir kulübeydi; üzücü anılarla dolu olsa ne yazardı? Annemi ve Hiie'yi düşününce içimde herhangi bir duygunun varlığını bulamıyordum. Geçmiş, tıpkı çok eski bir efsane gibi, bundan daha hüzünlü de olabilirdi daha neşeli de ama şimdiki zamanla hiçbir bağlantısı yoktu. Annem ve Hiie, sonuna kadar anlatılan bir hikâyenin kişileriydi yalnızca; geriye bir tek içime sıkıntı veren karanlık, soğuk orman ve ormanın diğer ucunda bir yerlerde bekleyen boş bir kulübe kalmıştı. Gidip kulübede uyumak iyi gelecekti. Önemsenecek başka bir şey de yoktu.

Eski evimin olduğu yere yöneldim ve izlediğim yol beni ormanın sonuna kadar getirdi. Buradan Magdaleena'nın köyü olduğu gibi görünürdü; ona uzaktan da olsa bakmak için karşı koyamadığım bir istek duydum. Yoldan ayrıldım ve birkaç saniyeye kalmadan ormanın sona erdiği, tarla ve otlakların göründüğü yere vardım. Köydeki evlerin çatıları normalde tam buradan görünmeliydi ama bir tanesi bile yoktu. Köy kaybolmuştu ama yeryüzünden tamamen mi silinmişti, yoksa geriye en azından evlerin izleri, yıkıntılar veya buna benzer şeyler kalmış mıydı,

loş ışıkta tam seçemiyordum. Dehşete düştüm; bütün bir köyün durup dururken kaybolmasına aklım ermiyordu. Dedemle ben oraya dokunmamıştık ama köy yine de yerinde yoktu. Başka bir yere taşınmışlar ve evlerini de oraya götürmüş olabilirler miydi?

O sırada uzaktan bir insan figürünün geldiğini gördüm. Merakımdan ve tanıdığım birini görmeyi umarak o tarafa yaklaştım. Bu adam kesinlikle tanıdıktı. Köyün Büyüğü Johannes, elinde bir değnek ve sırtında bir paçavra olduğu hâlde daracık bir yolda sendeleyerek yürümeye çalışıyordu.

"Köyün Büyüğü, merhaba," dedim karanlıktan çıkarak. "Uzun zamandan sonra yeniden karşılaşmamız güzel oldu Johannes, değil mi?"

Johannes bana bakıp iki eliyle değneğini kavradı; kendini benden korumaya çalışıyordu. Ama ona saldırmak gibi bir düşüncem yoktu. Eski hiddetim dinmişti, o sırada köyün esrarengiz kayboluşuyla ilgili konuşabileceğim birini buldum diye seviniyordum.

"Değneğini öyle sallama," dedim. "Seni öldürmeye gelmedim. Köye ne olduğunu anlat bana! Büyük bir yangın mı çıktı? Bütün evlere ne oldu?"

"Cehennem ol git!" diye bağırdı Köyün Büyüğü Johannes. "Bir de gelmiş evlere ne oldu diye soruyorsun! Evet, köyümüz yanıp kül oldu ve bu senin suçun!"

"Evlerinizi ben ateşe vermedim," diye itiraz ettim.

"Köyümüz eşi benzeri görülmemiş bir hainliğin kurbanı oldu, bu hainliği yapan sendin," diye karşılık verdi Johannes. "Kanatlı suç ortağınla birlikte bizzat Papa'yı öldürdünüz ve bu şeytani cinayetin bedelini biz ödedik. Soylu şövalyeler gelip köyümüzü yaktılar çünkü bir din adamını öldürmek çok büyük bir günahtır. Bunun için cehennemde yanacaksın! Papa'ya elimizi sürmediğimizi, böyle korkunç bir cinayet işlemeyi bir kez olsun aklımızdan geçirmediğimizi saygıdeğer şövalyelere anlatmaya çalıştım. Papa'ya saldıranın, ışıksız bir ormanda yaşayan, bundan önce de talihsiz kızımı ve onun soylu bir şövalyenin kanından olan oğlu-

nu öldüresiye ısıran bir vahşi, bir kurtadam olduğunu açıkladım. Ama beyefendiler, bu suçu hangi zorba işlerse işlesin fark etmez, dediler. Hepimizin vahşi ve yontulmamış olduğunu, edep saygı nedir bilmediğimizi söylediler. Hıristiyan olanlarımızı olmayanlardan ayırmaya vakitlerinin olmadığını, halkımızın bu gaddarlığından hepimizin sorumlu tutulabileceğini söylediler. Sonra da köyümüzü ateşe verdiler ve safkan atlarına binip gittiler."

"Neden karşılarına dikilip onları öldürmediniz?" diye sordum.

Johannes kendinden emin bir şekilde, "Çünkü bizler Hıristiyanız!" dedi ve kendini her kaptırdığında yaptığı gibi elini gökyüzüne kaldırdı ve bağırarak konuşmaya başladı. "Biz sizin gibi vahşi hayvanlar değiliz ve yeni dünyada nasıl davranılması gerektiğini biliyoruz. Esasen soylu ve cesur beyefendiler haklılardı; Papa'yı öldüren en korkunç cinayeti işlemiş olurdu ve birilerinin bunun cezasını çekmesi gerekiyordu. İsyan edip şövalye ruhlu beyefendilere saldırmış olsaydık, onların bizim hakkımızdaki medeni halkların dünyasına ait olmadığımız fikrini doğru çıkarmış olacaktık. Bu yüzden, hak edilen cezayı Hıristiyan alçakgönüllülüğüyle kabullendik ve şimdi yeni bir köy kuracağız. Daha bugün kaleye giderek bunun için izin istedim ve asil şövalye kendimizi kanıtlayabilelim diye bize ikinci bir şans verecek kadar iyi yürekliydi. Küllerimizden doğacağız, günün birinde biz de gururla diğer çağdaş ulusların yanındaki yerimizi alacak ve en az onlar kadar başarılı olacağız."

Magdaleena'yla yaşadığım sürede bu lafları kaç kez duymuştum; köydeki herkes benzer şeyler saçmalardı.

"Çok iyi. Yeni köyünüzü kurup kültürlü bir halk olun," dedim. "Çağdaşlaşın ve yeni tanrınıza dua edin. Size yürekten başarılar dilerim. Hoşça kal!"

Gitmeye yeltendim ama Johannes daha yeni havaya giriyordu ve söyleyeceklerini bu kadar çabuk bitirmeye niyeti yoktu.

Kulak tırmalayıcı bir sesle, "Dalga geçme, iblis seni!" diye bağırdı. "Nereye gideceksin? Karanlık ormana mı? İğrenç peri-

lerinin önünde diz çökmeye, cehennem zebanilerine bize azap çektirmeleri için dua etmeye!"

"Bak dostum," dedim bu durumdan usanarak. "Karanlık ormanda, perilerin önünde eğilmeyeceğime veya herhangi bir şey için dua etmeyeceğime yemin ediyorum."

"Kâfir!"

"Evet, doğru," diye karşılık verdim. "Böyle çağrılmaktan da utanmıyorum."

"Katil!"

"Bu da yalan değil. Ama aynı şey senin için de geçerli, ihtiyar. Bütün engerekleri nasıl yakmıştınız, hatırladın mı? Baksana, dostumu karıncaların arasına atan Peetrus'a ne oldu? Demir adamlar sizi cezalandırırken cayır cayır yanmıştır umarım."

"Peetrus köyümüzün gururudur!" dedi Johannes kendinden emin bir şekilde. "Papa'nın ve yanındakilerin ölü bedenlerini o buldu ve hiç vakit kaybetmeden şövalyelere haber verip cezanın görülmesini sağladı. Teşekkür olarak da bir şövalyenin hizmetkârı yapıldı. Daha birkaç gün önce efendisiyle birlikte buradan ayrıldılar ve dinsizlerle savaşmak için kutsal topraklara doğru yola çıktılar. Bu hepimize verilmiş bir onur, ne de olsa Peetrus aramızda bu kadar yol alabilen ilk kişi. Artık bizim bir evladımız da önemli ve güçlü halklarla birlikte yeni bir dünyanın kurulmasına katkıda bulunuyor."

"O dinsizler Peetrus'un derisini yüzer umarım," dedim. "İyi geceler, ihtiyar. Dilerim ölmeden önce sen de zırh kuşanırsın; bunu her yaptığınla hak ettin."

"Bu onura erişebileceğimi sanmıyorum," dedi Johannes ama söyleyiş biçiminden duyduklarına memnun olduğunu hissettim. Sesi ciddileşti. "Pekâlâ, çocuk, hadi git; git ve ilkel bir hayvan gibi yaşamaya devam et, belki kıçından bir kuyruk bile çıkarırsın. Ben diğer yolu seçiyorum ve nefes aldığım sürece aydınlık bir dünya için çabalayacağım, yeni ve daha iyi bir dünya için!"

"Hadi durma," diye karşılık verdim. "Yoluna daha rahat gitmen için ..."

Bıçağımı çektim ve Köyün Büyüğü'nü kıçından bıçakladım.

"Al işte!" dedim gülerek ve bu bıçak darbesinde gerçekten de tek gram nefret yoktu. Sadece bir an galeyana gelmiştim.

"Artık kuyruğum çıkar diye endişelenmene gerek yok. Hadi rahat rahat git; şimdi cidden modern bir insan oldun!"

"Kurtadam!" diye çığlık atan Johannes bir yandan da eliyle kanayan kıçını tutuyordu. "Katil! Senin yerin cehennem. Orada yanacaksın! Öyle çok kan kaybediyorum ki! Beni öldürdün!"

"Kuyruğunun kesilmesi gerçekten de bu kadar kötü mü geldi?" dedim ani bir çıkışla. "Modern bir insanın ona ihtiyacı olmaz. Böyle rezilce bağırmayı bırak; vahşi misin sen? Medeni bir insan gibi davranmazsan soylu şövalyeler senin hakkında ne düşünürler sonra? Arkana hiç dönme; hep ileriyi görmeye bak! Burnun nasılsa yerinde; her şeyin kokusunu alırsın. Başka neye ihtiyacın var ki? Hoşça kal, Köyün Büyüğü, şansın açık olsun!"

Kahkahalarımı bastırarak hızla uzaklaştım ama Johannes'in korkunç çığlıklarını daha uzun bir süre arkamda işittim.

Otuz Sekiz

Johannes'le son bir defa uğraşmak keyfimi epey yerine getirdi. Eski bir primat şarkısı mırıldanarak evin yolunu tuttum ama o gece daha olacaklar vardı.

Biri Çataldilde bana seslendi. Başta bunun yakılmaktan kurtulan bir engerekten geldiğini düşündüm. Ben de Çataldilde cevap verdim ve yılan arayarak etrafıma bakındım ama karşımda her zaman yaptığı gibi ot öbeklerinin içinden çıkıveren Meeme'yi gördüm.

Meeme'nin varlığı aklımdan tamamen çıkmıştı. Kız kardeşimle ben gerideki son insanlar değildik demek ki! Meeme de vardı, gerçi onu insan olarak kabul etmek biraz zorl geliyordu. Son hatlarını da kaybetmişti ve ona yakından baktığımda bedeninin nerede bitip yosunların nerede başladığını anlayamıyordum. Bunda ormana çöken karanlığın etkisi olsa da Meeme'nin hâli gerçekten doğayla bütünleşmiş gibiydi. Dağılan bir kar yığınına benziyordu. Yosunlar alttan ve yanlardan büyüye büyüye artık kafasına kadar çıkmışlardı. Ayrıca, baştan ayağa sonbahar yapraklarından oluşan kalın bir tabakayla kaplı olduğuna bakılırsa uzun zamandır yerinden kıpırdamamıştı. Yüzü toprak ka-

dar karaydı ve yer yer çatlamıştı; gözleri bu kabuğun arkasından parlak çiy damlaları gibi bana bakıyordu.

"Demek hayattasın," dedi Meeme. Sesi sanki toprağın altında boğuldu ve kelimeler ağzına geri kaçmış gibi ne söylediğini anlamak kolay olmadı. "Seni yeniden görebileceğimi düşünmeye cesaret edememiştim."

"Beni görmek mi istiyordun yani?" diye sorarken, onun yanından ayırmadığı şarap kırbasını dudaklarına götürmesini ve bir yudum alıp öksürmesini bekliyordum. Böylece boğazının biraz temizleyebileceğini, söylediklerinin daha kolay anlaşılacağını düşünmüştüm. Ama Meeme içmedi ve doğrusunu söylemek gerekirse ellerinin olup olmadığı bile belli değildi, pekâlâ çürümüş de olabilirlerdi ve bu durumda şarap kabını tutacağı hiçbir şeyi yok demekti.

"Umurumda olduğundan değil," dedi. "Aslında hâlâ hayatta olduğunu ve ben un ufak olmadan önce ortaya çıkacağını tahmin ediyordum – bak, sana söyleyeceğim bir şey vardı. Önemli bir şey olduğunu sanma hatta büsbütün saçmalık. Böyle işte."

"Bana ne söylemek istiyordun?" diye sordum.

"Kuzeyli Ejderha hakkında," dedi Meeme.

Bunu beklemiyordum. Meeme'nin dibine çömeldim ve vücudundan yayılan çürük kokusunu daha ilk anda aldım. Tiksinip kendimi çekince, Meeme bunu fark etti ve küflü ağzıyla pis pis sırıttı.

"Kokuyor mu?" diye sordu. "Kokuyorum! Kendim artık hiçbir şeyi fark etmiyorum ama aslında var olmadığımı biliyorum. Çürüdüm. Birkaç aydır buradan adım atmadım; ne yedim ne de bir şey içtim. Şarabın tadını bile unuttum; çıkıp da biri ağzımdan içeri şarap dökse, yağmur gibi toprağa akar çünkü artık sırtım da yok. İçimde filizlenen bitkileri hissedebiliyorum; baharda çalı gibi büyüyüp her yanımı saracaklar ve keçiler tırnakları altında ölü bir insanın yattığını bilmeden onları yiyecekler. Artık kollarımı ya da bacaklarımı da hissetmiyorum. Kafam taş kadar sert olduğu için hâlâ direniyor ama birkaç gün daha geç gelseydin

seninle konuşamazdım. Buna üzülmezdim, ne de olsa söyleyeceğim şey önemli değil. Eski bir nöbetçi olduğumu biliyorsun. Nöbetçiler ölmeden önce yerlerine geçecek birini seçmek zorundadır. Bunun benim için zor olmadığını söylememe gerek yok herhalde, bir tek sen olduğuna göre. İstemezsen böyle bir işe bulaşmak zorunda değilsin. Kuzeyli Ejderha sen olmadan da idare edebilir. Onu ben de yıllardır görmedim. Ama yine de düşündüm ki seni bir daha görürsem, bundan bir bahsederim. Karar senin; benim için hiç fark etmez."

Heyecanlanarak, "Kuzeyli Ejderha'yı nasıl bulacağım?" diye sordum.

"Daha önce sana bir yüzük vermiştim, hatırlıyor musun?" diye sordu Meeme. "Elbette, hatırlarsın. Bana gelip yüzükle ilgili bir şeyler sormuştun ama o sırada sana cevap vermek için bir nedenim yoktu. Bir nöbetçi, sırrını ancak ölmeden önce açıklayabilir. Aslına bakarsan, sana o anahtarı vermem de yanlıştı çünkü daha çocuktun ve onu kaybedebilirdin ama umursamadım. Zaten hiçbir şeyin anlamı yoktu. Her şey uzun zaman önce sona ermişti; son nöbetçi benmişim, yok yerime biri gelecekmiş, ne fark ederdi? Son can çekişmeler bunlar; ne olursa olsun her yer sessizliğe gömülecek ve Kuzeyli Ejderha da tek başına kendi ebedi uykusuna yatacak. Anahtarı kaybettiğini umut etmiş bile olabilirim, böylece bu aptallık da daha fazla uzamadan bitmiş olur. Söylesene, anahtarı kaybetmiş olabilir misin?"

"Sanmam. Yüzüğü uzun zamandır görmedim ama annemin kulübesinde bir yerlerdedir. Nasıl kullanılıyor peki?"

"Mesele yüzükte değil. O sadece değersiz bir takı, bir yabancının cansız parmağından alındı. Ama yüzüğün içinde durduğu incecik bir kese var, en ufak bir rüzgârda uçacak kadar hafif. Yüzük kesenin içine ağırlık yapsın diye kondu, onu dengede tutuyor. Kese hâlâ sende mi?"

"Evet, evet duruyor," dedim kesin bir şekilde. "Kesenin özelliği ne?"

"Kuzeyli Ejderha'nın derisinden yapıldı," diye cevapladı Me-

eme. "Kuzeyli Ejderha her on yılda bir deri değiştirir; şimdiye kadar bunu sayısız kere yaptı ve yapmaya da devam edecek. Nöbetçi, bu deriden küçük bir parça kesip halefine vermek zorundadır. Anahtar bu. Seni Kuzeyli Ejderha'nın yanına götürecek."

"Nasıl?"

"Deriyi yemen gerek. Sonra her şey kendiliğinden olacak."

"Keseyi hemen bu gece arayıp bulacağım," diye söz verdim. "Dünyada en çok istediğim şey Kuzeyli Ejderha'yı görmekti ve bu artık mümkün."

"O seni asla göremez, unutma. Uyuyor ve onu hiçbir şey uyandıramaz. Bir faydası yok, bu giriştiğin aptalca bir iş. Bana sorarsan o deri parçasını yak ve her şeyi bitir gitsin. Ben söylemem gerekeni söyledim; yapıp yapmamak sana kalmış."

"Ama onu görmek istiyorum!"

"Pekâlâ, yolun açık olsun. Artık yüzün güler. O yaratığa benden selam söyle. Onun yardımıyla ölme mutluluğunu yaşayacaksın."

Gözlerini kapadı. Bu, onu hayattayken son görüşümdü çünkü konuşmamız bittikten sonra yüzük ile keseyi bulmak için dosdoğru annemin izbe barakasına koştum ve birkaç gün sonra aynı yere yolum düştüğünde, Meeme artık konuşamıyordu. Yüzü un ufak olup kaybolmuştu ve arkasında çamurumsu bir özden başka bir şey bırakmamış, ayağınızı ıslatmasın diye üzerinden atlayacağınız küçük bir su birikintisi olmuştu.

Adımlarımı sıklaştırdım ve evi sessiz, soğuk bir hâlde buldum. Ocakta ateş yanmayalı uzun zaman olmuştu ve eskiden evimizin duvarlarından eksik olmayan, kapıdan girer girmez insanın ağzını sulandıran kızarmış et kokusu artık yoktu. Yeniden evde olmanın beni duygulandıracağını düşünmemiştim ama karanlık ve boş odaya bakarken bir şeyin boğazımı sıktığını hissettim. Yine de o sırada Kuzeyli Ejderha'yı bulma arzusuyla dopdoluydum ve hüzünlü anılara teslim olmanın zamanı değildi. Çekme-

celerin, sandıkların altını üstüne getirdim ve birkaç dakikaya kalmadan yüzük ile kesesi ellerimdeydi.

Değerli keseyi sabırsızca silkeledim ve içindeki yüzük adi bir eşya gibi tıngırdayarak yerde yuvarlandı. Keseyi üzerinde parmaklarımı gezdirerek inceledim ve Kuzeyli Ejderha'nın derisini ay ışığında daha iyi görmek için kapı eşiğine çıktım. Küçük deri parçası gerçekten de incecikti hatta deriyi havaya kaldırdığımda, arkasından ay belirgin bir şekilde parlıyordu. Heyecandan nefes almakta bile zorlanıyordum. Deri parçasını küçük bir kare hâlinde katladım ve ağzıma koydum. Yutmama bile gerek kalmadı çünkü Kuzeyli Ejderha'nın derisi dilimde kendiliğinden eriyip gitmişti. Nefesimi tuttum ve bundan sonra olacakları bekledim. Bedenim birden tutuşsa ya da o anda ormandaki en yüksek ağaç kadar uzasam şaşırmayacaktım. Ama hiçbir şey olmadı. Ay tepemde parıldarken ben hâlâ eski evimin kapısındaydım ama Kuzeyli Ejderha'nın nerede uyuduğunu artık biliyordum.

Bu bilgi bir yumruk gibi apansız gelmedi ve yıldırım gibi beynime boşalmadı. Uzun zaman önce unuttuğunuz ve şans eseri yeniden aklınıza gelen bir şeyi hatırlamaktan farkı yoktu. Aşağı yukarı şöyle oldu: Tabii ya, bu kadar basit bir şeyi bunca zaman nasıl gözden kaçırmışım? Kuzeyli Ejderha'yı köşe bucak ormanda aramıştım, meğerse saklandığı yeri bulmak ne kadar kolaymış! Aslında saklandığı yer bile denemezdi; deri parçasını yedikten sonra herkesin tesadüfen Kuzeyli Ejderha'yı bulabileceğini görmüştüm. Onun ebedi uykusunu uyuduğu mağaranın girişinden hayatım boyunca kaç kere geçip gitmiş, bir kez bile içeri girmeyi düşünmemiştim.

Evimin kapısını kapadım ve eski kulübemin tam karşısında olmasına rağmen daha önce hiç dikkat etmediğim geçidin kocaman açık ağzından içeri girdim. İleri doğru genişleyen bir koridor vardı ve ağır ağır toprağın derinlerine iniyordu. Tam önümde belli belirsiz bir aydınlık vardı. Ilık ve yumuşaktı. Daha yakınına gittiğimde bile gözümü alacak kadar parlak bir ışık saçıyordu. Kuzeyli Ejderha, kor bir ateş gibi parlıyordu.

İşte gözlerimin önündeydi. Varlığı gerçekti, hakkında çok şey duyduğum ve çocukluğumdan beri görmeye can attığım meşhur Kuzeyli Ejderha buradaydı. Böyle bir azameti, böyle bir ihtişamı asla hayal edemezdim; haşmetliydi ve insanın aklını başından alıyordu. Heyecan ve mutlulukla etrafında dolandım. Sonunda yanındaydım! Gün gelecek ve ben Kuzeyli Ejderha'yı görecektim; bu umudu beslemeye bile cesaretim yoktu hatta Vootele Dayı da onun sonsuza dek ortadan kaybolduğunu ve bir daha göklerde görünmeyeceğini söylemişti. Tek bir insanoğlu onu yeniden göremeyecekti, ama ben ona bakıyordum işte.

Kuzeyli Ejderha, kanatları birbirine yaslanmış ve gözleri kapalı, yüzüstü yatıyordu. Devasa pençeleri yumuşak toprağa girmişti. Uykudaydı; uykusu huzurlu ve derindi. Karşımda, son günlerini uykuda geçiren, ağırlaşmış göz kapaklarını açamayacak kadar halsiz ve güçsüz, yaşlı bir yaratık yoktu. Tersine, Kuzeyli Ejderha ulu ve kuvvetliydi; yaşam gücüyle dolup taşıyordu ve onu uykusundan kaldıracak bir güç olsaydı, elinden daha neler geleceğini insan ancak hayal edebiliyordu.

Ama onu uyandıracak böyle bir güç yoktu. Bir ağızdan söylenecek binlerce Çataldil sözcük onu gizemli hayallerin içine taşıyabilirdi ama nöbetçisi ve son muhafızı olarak yanında sadece ben vardım. Diğerleri kendilerine daha ilginç işler bulmuşlardı; çoktandır yeni bir dünyada yaşıyorlardı ve bu dünyada, Kuzeyli Ejderha, ninelerin akşamları çıkrıkların başına toplanıldığında anlattığı eski bir efsane kahramanından fazlası değildi.

Kuzeyli Ejderha'nın yanına çöktüm, elimi kuvvetli ama pürüzsüz cildinin üzerinde gezdirerek onu okşadım. Sıcaktı; sırtımı ona dayadığımda bundan keyif aldım. Uykudaki bu dev yaratığa yaslandığımda, içimde rahatlatıcı ve güven verici bir his duydum. Sırtına bile çıksam uykusunda onu rahatsız etmeyeceğimi biliyordum. Bu dünyadaki hiçbir şey onu rahatsız edemezdi veya öldüremezdi. Ebediydi, vardı ve var olmaya devam edecekti; yine de onu nihai yok oluştan çok hassas bir bağ ayırıyordu, o bağ da bendim. Dünya ona sırtını çevirmiş, ihanet etmişti ve bu kudretli

varlığı unutup kimsesiz bırakmıştı. Tek yoldaşı bendim. Benden sonra o da ebediyen kaybolacaktı çünkü hakkında kimse bir şey bilmeyecek, onu bir kez olsun gören biri çıkmayacaktı ve artık gerçekten var olmayacaktı. O yaşayan bir ölüydü.

Her şey ne kadar da farklı olabilirdi! Bunu düşündüğümde, öfke değil belki ama avutulamaz bir keder duyuyordum çünkü bir anlık deliliğe kapılıp Çataldili terk etmemiş olsaydık, bu savaşın kazananı olmamız işten bile değildi. Onun gücü, yüzyıllarca üzerimizde tehditkâr ama koruyucu bir fırtına bulutu gibi dolaşarak iyiliğimizi gözetti. Bizim gizli silahımız oldu; başkaları onu ne kullanabiliyor ne de hakkında bir şey biliyordu. Şimdi biz de diğerleri gibiydik ve Kuzeyli Ejderha öylece uyuyordu ve ona seslenen kimse yoktu.

Ama dünya değişir ve bazı şeyler unutulurken, başka şeyler ortaya çıkar. Çataldilin zamanı geçti ve bir gün bu yeni dünya da, bütün o tanrıları ve demir adamlarıyla birlikte, unutulup gidecek ve yeni bir şey icat edilecek.

Sırtımı Kuzeyli Ejderha'ya verdim ve gözlerimi kapadım. Yanındayken kendimi iyi hissediyordum ve burayı bırakmaya asla niyetim yoktu.

Kuzeyli Ejderha'nın ihtiyaçları için zaman zaman mağaradan dışarı çıkıyordum elbette. Derisi daha göz alıcı olsun diye Kuzeyli Ejderha'yı yıkamayı alışkanlık hâline getirmiştim. Onu benden sonra kimse görmeyecekti ama yine de olabildiğince güzel görünmesini istiyordum. Kendime yiyecek getirmek için de dışarı çıkardım ve uzun süre mağarada kalmışsam biraz güneş görmek ve temiz hava solumak için bazen ormanda yürürdüm. Bir de, Kuzeyli Ejderha'nın mağarasının tuhaf bir özelliği varmış: Mağaradan çıktığınızda, kendinizi ormanda gitmek istediğiniz herhangi bir yerde bulabiliyordunuz. Meeme'nin hiç dikkat çekmeden bütün ormanda nasıl dolaşabildiğini artık anlamıştım. Kuzeyli Ejderha'nın yanından geliyordu; kendisinden başka kim-

senin farkında olmadığı mağaradan dışarı çıkar ve sonra oraya geri dönerdi. Bu gizemin anahtarı da nihayet elimdeydi.

Arada kız kardeşimi ve Mömmi'yi görmeye de gidiyordum ama öyle sık sık değil çünkü mağaralarında çok bunaltıcı bir ortam vardı ve ağır kokuya katlanmak neredeyse imkânsızdı. Mömmi artık öyle şişmandı ki beyni bile yağlanmış ve bu yüzden Çataldili hatırlayamaz olmuştu. Salme'yle ancak mırıltılarla anlaşabiliyorlardı. Onları en son birbirlerinin kollarında yatarken gördüm; mağara epey loştu ama karanlığın içinden bana bakan kederli gözlerini hâlâ hatırlıyorum. Bugün hayatta olup olmadıklarını bilmiyorum ama içimden Mömmi'nin kendi yağlarında boğulduğunu ve Salme'nin onun cesedi başında yavaş yavaş yok olup gittiğini düşünmek geliyor. Yine de ne olursa olsun, Mömmi Çataldil konuşabilen son ayıydı; şimdilerde karşıma çıkan hayvanlar can korkusundan emirlerimi yerine getiriyorlar belki ama cevap veremiyorlar. Sıradan vahşi hayvanlara dönüştüler. Her şey bozuluyor.

Kuzeyli Ejderha'yı bulduktan birkaç gün sonra Pirre ile Rääk'i görmeye gittim. En yüksekteki dallara oturmuş primatların sıska ve çökmüş suretlerini gördüm ve yukarı doğru seslendim; cevap gelmeyince ya öldüklerini ya da ağızlarını açamayacak kadar elden ayaktan düştüklerini anladım ama ikisi de aynı kapıya çıkardı zaten. Aslında iyi dayanmışlardı; özellikle kendi dünyaları, kendi hikâyeleri son bulalı uzun zaman olmuşken. Bütün kış orada kaldılar; kendi ağaçlarının en yüksek dallarındaki tüylü, iki küçük beyaz kartopu gibi. Baharda ağaç yapraklandı ve sonra onları bir daha görmedim. Kış geri geldiğinde dallar eskisi gibi boş ve çıplaktı, sanki primatlar bu dünyadan hiç geçmemişti.

Böylece Kuzeyli Ejderha'yla yalnız kaldım. Kırk yıldır onun başında bekliyorum ve artık iyiden iyiye ihtiyarladım. Dışarıya daha az çıkar oldum. Çok uyuyorum ve rüyalar görüyorum. Çoğunda yeniden bir çocuğum; Vootele Dayı'yla birlikte onun kilerinde oturuyoruz ve bana Çataldil öğretiyor. Sonra suratı birdenbire bembeyaz kesiliyor, boylu boyunca yere devrilip ölüyor ama

ben korkmuyorum. Altına sokuluyorum, burada kendimi iyi ve sıcak hissediyorum. Dayımdan yayılan çürük kokusu umurumda değil. Midemi bulandırmıyor, aksine bana çok tanıdık ve güvenli geliyor. Birden uyanıyorum, kendimi Kuzeyli Ejderha'nın yanında buluyorum ama aynı koku hâlâ burnumda. Kokunun Kuzeyli Ejderha'dan, bu ölümsüz varlıktan, gelemeyeceğini biliyorum; benden geliyor, bu ihtiyar adamdan.

Boşluğa doğru birkaç tıslama sesi çıkarıyorum ve bir zamanlar Vootele Dayı'nın öğrettiği bu sözcükler şimdi havayı yumuşatıyor. İçim olduğu gibi çürüyebilir ama Çataldil sözcükler hep ilk günkü gibi kalacaklar. Çataldil sözcükler ve bir de huzurlu uykusundaki Kuzeyli Ejderha.

Hiçbir şeyden yana kaygım yok; artık sakince gözlerimi her şeye kapayabilirim. Beni uykumda kimse rahatsız etmez. İkimiz birlikte, Kuzeyli Ejderha ve Çataldil konuşan son insan, içimiz rahat uyuyabiliriz.

"BU KİTABI NASIL TARİF ETMELİ? HAYAL EDİN: KIYAMETİN ELİ KULAĞINDA VE TOLKIEN, BECKETT, MARK TWAIN İLE MİYAZAKİ BİR KULÜBEDE BULUŞMUŞLAR, DÜNYANIN GÖRECEĞİ SON ŞENLİK ATEŞİNİN ÇEVRESİNDE BİRBİRLERİNE HİKÂYELER ANLATIYORLAR."

–LE MAGAZINE LITTÉRAIRE

Ortaçağda Estonya... ama bambaşka bir Estonya. Burada tek kelime etmeden kadınları baştan çıkaran zampara bir ayı, yüzmeye bayılan dev bir bite evcil hayvanlarıymış gibi bakan iki primat, efsanevi bir uçan kurbağa ve Ints isimli karizmatik bir engerek yılanı var.

Avcı toplayıcı ailesiyle birlikte ormanda yaşayan Leemet ise çataldili konuşan son insan, kadim bir geleneğin son taşıyıcısı, hâkimiyetin ötesine uzanan özgürlüğün doğurduğu anlayışın son nefesi.

Yerliler bir bir terk ediyor ormanı, hepsi köylerde yaşamaya gidiyor, tarlalarda çalışıyorlar, üstelik ormandaki perileri bırakıp bambaşka bir tanrıya da inanmaya başlıyorlar. Leemet doğanın dilini konuşmaya kararlı ama bu göçe direnebilecek, kalbindeki arzuları dizginleyebilecek mi acaba?

David Mitchell'ı ve Terry Pratchett'ı akla getiren üslubuyla, en keskin uçlardan en sevimli anlara aniden seyahat eden *Çataldili Konuşan Son İnsan*, bir uygarlığın nasıl unutulduğunu, inancın sömürgecilikle birleştiğinde büründüğü yıkıcılığı, bir çocuğun huzurlu yeşillikler içinde başlayan macerasının hangi karanlık duraklardan geçtiğini anlatan, muzip bir fantastik roman.

"ÇAPKIN AYILARI, UÇAN KURBAĞALARIYLA EĞLENCELİ BİR ROMAN OLSA DA KIVIRAHK AYNI ZAMANDA SAVAŞIN, SÖMÜRGECİLİĞİN VE GEÇMİŞİ OLDUĞUNDAN GÜZEL GÖRMENİN TEHLİKELERİYLE DE İLGİLENİYOR."

–LIBRARY JOURNAL

Burcu Uluçay
www.ithaki.com.tr
9 786057 762269
/ithakiyayinlari